Documentatie ten behoeve van de oordeelsvorming van Commissie Duurzaamheid op 13 april 2016

Programma Nieuwe Natuur

-Concept-

Ambtelijke oplegnotitie werksessie Nieuwe Natuur

Algemeen deel

Versie 07-04-2016

Voorgeschiedenis en status toekenningsbesluit 17 december 2014

Voorgeschiedenis

Motie PS mei 2012 over open planproces Oostvaarderswold

In 2012 is ten behoeve van duidelijkheid over het vervolg van het gebiedsproject Oostvaarderswold door Provinciale Staten besloten een open plan proces in te gaan en met betrokken partijen te bepalen hoe om te gaan met de reeds geïnvesteerde middelen en een aanpak te kiezen die recht doet aan uitgangspunten van integrale gebiedsontwikkeling en waarbij maximaal wordt ingezet op het benutten van ecologische en economische kansen.

Motie PS maart 2013 over uitkomst open planproces

Uit het open planproces is door de voorzitter van het open planproces geen 'natuurlijke overtuiging' gebleken voor een verbindingszone. Het advies te komen tot een programmatische aanpak nieuwe natuur in Flevoland wordt overgenomen. Gelet op de complexiteit, de benodigde afstemming met het Rijk en de mede-grondbezitters, maar ook gelet op de benodigde bestuurlijke rust en zorgvuldigheid, werd een moratorium ingesteld van maximaal 5 jaren. Omwille van duidelijkheid richting het gebied wordt de inzet op de verbindingsfunctie Oostvaarderswold losgelaten.

Plan van aanpak oktober 2013

In het plan van aanpak is de aanpak uitgewerkt voor het definitief loslaten van de verbindingsfunctie en het opstarten van een programma Nieuwe Natuur. Een project moest worden afgebouwd en tegelijkertijd werd een nieuwe wijze van sturing opgepakt en werden nieuwe samenwerkingen en ideeën tot stand gebracht. Besloten is een brede oproep te doen aan organisaties, overheden en particulieren om ideeën in te dienen voor natuurontwikkeling m.n. dichtbij stedelijk gebied. Een beoordelingsmeetlat hiervoor werd vastgesteld. Op 16 oktober 2013 is de postbus om ideeën hiervoor in te dienen geopend en is het programma officieel van start gegaan.

Amendement PS Eerste zeef april 2014

Tot 10 januari 2014 konden de projectideeën worden aangemeld, waarna een eerste zeef plaatsvond (voorronde). 5 van de 78 ideeën stonden haaks op de uitgangspunten van het programma of actueel beleid en vielen af. Omdat het proces met de vernieuwende bottom-up benadering zeer succesvol bleek (er gingen veel meer projecten naar de volgende ronde dan er uiteindelijk toegekend konden worden) dienden inspanningen en verwachtingen van betrokkenen op een goede manier begeleid te worden. Besloten is om versneld tot een verdere indikking van projecten te komen en clustering en samenwerking tussen initiatiefnemers te stimuleren. Ook werd besloten om een second opinion over de aanpak van het programma Nieuwe Natuur te vragen aan een raad van wijzen/deskundigen (commissie Verdaas); doen we met het programma Nieuwe Natuur de goede dingen?

Toekenningsbesluit 17 december 2014 en motie PS

De inspanningen om tot clustering en indikking te komen hebben geresulteerd in 33 uitgewerkte projectvoorstellen. Nadat deze opnieuw langs de meetlat zijn gehouden, hebben PS 22 in beginsel haalbare projectvoorstellen toegekend. De middelen die hiervoor zijn gereserveerd vanuit het programma Nieuwe Natuur zijn in een toekenningstabel vastgesteld. Het is gemarkeerd als ijkpunt waarbij geld en/of (ruil)grond is gereserveerd voor de projecten.

Wat staat er in de toekenningstabel en wat is de ratio achter de getallen?

- Grond: maximale bijdrage in het beschikbaar krijgen van grond. In principe is het een compensatiebijdrage in de afwaardering van cultuurgrond naar natuurgrond. De bijdrage kan plaatsvinden in (ruil)grond en/of een financiële bijdrage.
- Inrichting: maximale bijdrage in de inrichtingskosten ter grootte van de kosten die betrekking hebben op inrichting van de natuurgrond.

- Beheer: maximale bijdrage in de beheerkosten op basis van de IPO-normen per natuurbeheertype (afkoop op basis van de eerste 10 jaar), met uitzondering van compensatiehectaren. Hier is uitgegaan van eeuwigdurende afkoop ten laste van het programma Nieuwe Natuur. De beheerbijdrage voor de compensatiehectaren wordt verder afgewikkeld via de reguliere methodiek van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).
- Voor de oppervlakte wordt uitgegaan van de ha's in de toekenningstabel, voor de kwaliteit wordt uitgegaan van de projectvoorstellen;
- De bijdrage wordt specifiek toegekend voor grond(waardedaling, verwerving), inrichting en beheer voor zover deze betrekking heeft op de realisatie van het PNN;
- De bijdrage is nominaal, dat betekent dat de bijdrage niet wordt aangepast voor prijsontwikkeling en is inclusief BTW c.q. overdrachtsbelasting en wordt niet aangepast voor fiscale kosten voor initiatiefnemer.

Wat is de betekenis van het PS besluit voor de initiatieven?
Met het toekenningsbesluit uit 2014 zijn bedragen aan projecten onder voorbehoud toegekend of gronden onder voorbehoud beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn direct verbonden aan de te realiseren hectares natuur. Initiatiefnemers kunnen aanspraak maken op deze bedragen mits ze voldoen aan – en verantwoording kunnen afleggen over - daadwerkelijk geleverde prestaties in termen van kosten en hectares conform de gestelde kaders van PS.
Het voorbehoud op de toekenning wordt opgeheven op het moment dat een realisatieovereenkomst met de initiatiefnemer wordt gesloten. In de overeenkomst worden afspraken vastgelegd over betaling van de toegekende bijdragen. In voorkomende gevallen zal betaling plaatsvinden nadat de prestatie is geleverd. Gelet op een gefaseerde inrichting kunnen ook afspraken worden gemaakt over een gefaseerde betaling of over bevoorschotting en de daaraan verbonden voorwaarden.

Wat is het mandaat van GS en wat zijn heroverwegingsmomenten?
GS heeft met het toekenningsbesluit het mandaat gekregen om toe te zien op de voortgang van de projecten en met initiatiefnemers van uiteindelijk haalbare en betaalbare projecten overeenkomsten aan te gaan en (financiële) verplichtingen vast te leggen die voldoen aan de gestelde maximale toekenningsmiddelen.
Er kan sprake zijn van diverse heroverwegingsmomenten:
- Initiatiefnemer kan project niet realiseren met toegekende bedragen. GS heeft het mandaat om binnen de toegekende dekking (incl. 5% buffer) van het PS-besluit (2014) overeenkomsten te sluiten met initiatiefnemers. Mocht het project binnen deze kaders niet realiseerbaar zijn wordt een PS-voorstel aangeleverd voor heroverweging;
- Terugtrekken initiatiefnemer;
- Initiatiefnemer kan met project niet binnen 5 jaar starten met de uitvoering. De verplichte planologische procedures kunnen binnen deze termijn niet worden doorlopen.

Indien initiatiefnemer het project niet in het gehonoreerde gebied kan realiseren, maar wel op een andere locatie, zal dit voorgelegd worden aan PS.

Randvoorwaarden en aandachtspunten:
Belangrijke overwegingen die ten grondslag liggen aan het besluit:
- Na bottom-up uitvraag niet top-down kiezen;
- Van wiskunde (rangorde meetlat) naar bestuur: Nadruk op nabijheid van grotere stedelijke concentraties (lees: vooral Almere); niet teveel versnippering; invulling geven aan aangegane verplichtingen natuurcompensatie; Natuur voor, met, door mensen.
- Gekozen is om geen top 10 beste projecten geheel te honoreren, maar meerdere projectvoorstellen gedeeltelijk te honoreren, en daarmee projecten toe te kennen van zowel organisaties, overheden als particulieren.

In de aangenomen motie wordt onderkend dat in de verdere uitwerking van de projecten wijzigingen mogelijk zijn in de haalbaarheid en uitvoerbaarheid en dat de provincie haar regierol dient voort te zetten en de dynamiek in het programma dient te worden behouden (flexibele reservebank). Vanuit deze regierol moet worden toegezien dat initiatiefnemers een aantal uitwerkingskaders borgen om tot het sluiten van overeenkomsten te kunnen overgaan:

- Financiële haalbaarheid, inclusief risico-analyse;
- Planologische haalbaarheid;
- Zorgvuldig communicatietraject met de omgeving;
- Concrete uitvoeringsplanning.

Daarnaast is het belang aangegeven dat initiatiefnemers blijven werken aan communicatie, draagvlak en het delen van kennis bij de verdere uitwerking van de projecten. Faciliterende rol van provincie is het faciliteren van platformbijeenkomsten en beschikbaar stellen van een digitaal platform (online community).

Uitgangspunten t.a.v. werkwijze en sturing

Rollen en taken

- Uitvloeisel van het bottom-up proces is dat de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk is voor het maken van een haalbaar en uitvoerbaar plan. Ook draagt de initiatiefnemer de verantwoordelijkheid voor de grondverwerving, de inrichting en het beheer en de eventuele voorfinanciering binnen het project. Waar dit niet mogelijk blijkt zoeken partijen gezamenlijk naar een financieringsoplossing.
- De provincie zit nadrukkelijk niet op de stoel van de initiatiefnemer maar biedt waar nodig inhoudelijke en proces-ondersteuning in de fase tot realisatieovereenkomst. De provincie ziet toe op het proces en de voortgang en toetst nadrukkelijk op eventuele staatssteunaspecten.
- Voor inhuur van externe inzet is per project maximaal 5% van het inrichtingsbudget beschikbaar (additioneel op de toekenning), vast te leggen in de intentieovereenkomst.

Borging uitwerkingskaders, condities:

- Financieel haalbaar;

De initiatiefnemer toont bij het aangaan van de realisatieovereenkomst aan:

- dat de onderdelen uit de private businesscase die betrekking hebben op het realiseren van nieuwe natuur –per saldo- betaald kunnen worden met de toegekende bijdrage met onderscheid naar grond, inrichting en beheer
- dat de financiële risico's met betrekking tot de onderdelen nieuwe natuur voldoende afgedekt kunnen worden
- dat de kosten buiten de onderdelen nieuwe natuur voldoende op een andere wijze bekostigd kunnen worden om te borgen dat de natuur langjarig in stand kan worden gehouden

- Planologisch haalbaar;

De initiatiefnemer toont bij het aangaan van de realisatieovereenkomst aan:

- dat het project technisch past binnen de geldende ruimtelijke kaders eventueel behoudens het bestemmingsplan en wet- en regelgeving,
- dat alle benodigde informatie/onderzoek beschikbaar is dan wel zeker beschikbaar komt,
- dat het bevoegd gezag voornemens is alle benodigde planologische procedures te starten,
- dat de risico's zijn geïnventariseerd met betrekking tot mogelijke bezwaren en dat deze zijn meegewogen in het projectvoorstel

- Zorgvuldig communicatietraject met de omgeving;

De initiatiefnemer toont bij het aangaan van de realisatieovereenkomst aan:

- dat er sprake is geweest van een zorgvuldig proces waarin in redelijkheid relevante informatie met de omgeving is gedeeld en dat vanuit de omgeving alle opvattingen en bezwaren zijn opgehaald.
- dat die opvattingen en bezwaren, voor zover inhoudelijk-technisch van aard, en met inachtneming van de nog te doorlopen publiekrechtelijke procedure zijn afgewogen en verantwoord in het projectvoorstel/businesscase.

- Uitvoerbaar (concrete uitvoeringsplanning)
Binnen 5 jaar na 17 december 2014 dienen realisatiewerkzaamheden te zijn gestart waarbij de publiekrechtelijke procedures zijn doorlopen (i.c. onherroepelijk bestemmingsplan).
Bij het aangaan van de realisatieovereenkomst toont de initiatiefnemer aan:
- dat de belangrijkste mijlpalen zijn benoemd en uitgezet in de tijd met inachtneming van redelijke termijnen voor planologie, grond, communicatie, realisatie
- dat de risico's in de planning zijn ondervangen door risicomaatregelen indien deze consequenties hebben op de planning.

Wat wordt opgenomen in de individuele overeenkomsten?
In de individuele overeenkomst zal de definitieve toekenning van de bijdragen uit de toekenningstabel plaatsvinden, inclusief de afspraken over wijzigingen en rekenregels (bv afwaardering), fiscaliteiten (fiscale kosten tlv van indiener: BTW, overdrachtsbelasting, vennootschapsbelasting etc.), betaalmomenten en verantwoording.
Ook staan hierin de vereisten voor betaling van de toegekende bijdragen (legitimatie), en de vereisten voor inbreng van gronden als onderdeel van de toekenningstabel incl. koop-of ruilovereenkomsten (bv kwalitatieve verplichtingen en planning).
Andere afspraken die hierin een plek hebben:
- Verdeling van taken en verantwoordelijkheden van initiatiefnemer en provincie gedurende de uitvoering;
- Afspraken over de in de intentieovereenkomst geformuleerde vereisten voor een realisatieovereenkomst (businesscase, risico's, draagvlak/communicatie, voorkomen negatieve effecten omgeving, planning, inrichtingsschets);
- Realisatietermijn / fatale termijnen;
- Hoe om te gaan met risico's en projectwijzigingen en afhankelijkheden van derden en andere onderdelen van de private businesscase;
- Aantonen dat de toegekende bedragen de toets van staatsteun en/of andere (Europese) regelgeving kunnen doorstaan.

Natuurkernen in agrarisch gebied en economische activiteiten
- De projecten G38 en Swifterpark hebben betrekking op het omzetten van agrarisch gebied naar natuurkernen. Deze zijn nadrukkelijk door PS gehonoreerd met als doel te leren van het concept werking van natuurkernen;
- Alhoewel het hoofddoel van deze projecten is om natuur te creëren, zitten er in de door PS gehonoreerde projectvoorstellen elementen van economische activiteiten, zoals het laten begrazen van de natuur door vee dat ook ingezet wordt voor commerciële doeleinden (melk en kaasproductie);
- De bijdrage vanuit het programma Nieuwe Natuur wordt nadrukkelijk alleen toegekend voor de realisatie van het natuuronderdeel;
- Bij de uitvraag heeft de provincie Flevoland nadrukkelijk verzocht om een verdienmodel om de te realiseren natuur ook na 10 jaar te beheren en in stand te houden. Vanaf die tijd moeten de initiatiefnemers dat immers zelf bekostigen;
- Zie verder onder staatssteun.

Grondoverdrachten en -ruilingen
Uitgangspunt is dat de provincie geen aanvullende grondposities inneemt.

In voorkomende gevallen kan hiervan worden afgeweken als:

- Het nodig is om het programma Nieuwe Natuur als geheel (tijdig) te kunnen realiseren
- De verkopende partij een publieke partij is en deze vereist dat de provincie onderdeel uitmaakt van de grondrouting
- De provincie de risico's verbonden aan het grondeigendom kan beheersen

Grondoverdrachten en ruilingen vinden –formeel- plaats nadat de realisatieovereenkomst is overeengekomen.

Afwaardering gronden Nieuwe Natuur

Het doel van het Programma Nieuwe Natuur is de realisatie van natuur. Voor enkele kavels moet de planologische functie van 'landbouw 'gewijzigd worden naar de bestemming 'natuur'. Met de functieverandering daalt de waarde van de grond. PS heeft in de toekenningstabel rekening gehouden met een bijdrage in de compensatie van deze waardedaling: de afwaardering.

- In de toekenningstabel zijn bijdragen opgenomen voor grond (waardedaling, verwerving). Dit betreft in principe de maximale bijdrage voor compensatie voor de afwaardering.
- De afwaardering is het verschil tussen de waarde van de (cultuur)gronden en de waarde van de (natuur)gronden.
- De bedragen in de toekenningstabel zijn gebaseerd op een geveltaxatie. Bij de realisatieovereenkomst moet de financiële haalbaarheid worden aangetoond. Hiervoor wordt een gedetailleerde en actuele onafhankelijke taxatie uitgevoerd.
- In de realisatieovereenkomst worden afspraken gemaakt indien de initiatiefnemer de gronden in de toekomst wil afstoten en voor de situatie dat er sprake is van waardestijging waardoor de bijdrage in de afwaardering later/achteraf te hoog blijkt.

De afwaardering vindt plaats binnen de kaders van het PS-besluit en na het onherroepelijk worden van de natuurbestemming. De betaling van de bijdrage vindt plaats nadat het gewijzigde bestemmingsplan onherroepelijk is.

Een taxatie bevat gevoelige markt- en bedrijfseconomische informatie en wordt daarom vertrouwelijk behandeld.

Waarborging

De instandhouding wordt geborgd door middel van bestemmingswijziging en in voorkomende gevallen het vestigen van kwalitatieve verplichtingen. De wijze van waarborging maakt onderdeel uit van de realisatieovereenkomst. Hierin worden de randvoorwaarden vastgelegd passend binnen het PS-besluit op grond waarvan de bijdrage wordt verstrekt. Het gaat daarbij om bestemmingswijziging naar natuur en in voorkomende gevallen om het vestigen van kwalitatieve verplichtingen. De natuurgronden worden tevens opgenomen in het natuurbeheerplan met een omschrijving van de specifieke natuurbeheertypen. De indiener gaat de verplichting aan om de natuurwaarden te monitoren en hierover verslag te doen. Bij de kwalitatieve verplichtingen kunnen afspraken gemaakt worden over teruglevering en/of verrekening in geval van (excessieve) waardestijging. Dit moet borgen dat de natuurwaarde in de toekomst behouden blijft ook ingeval van verkoop of bedrijfsbeëindiging / -opvolging.

Risico's PNN

In de voortgangsrapportage is aangegeven hoe het risicomanagement wordt ingevuld. Hierbij wordt ingezet op het beperken van risico's dan wel het beperken van de (financiële) consequenties van risico's. Op hoofdlijnen worden de volgende risico's onderscheiden:

- *Projecten: Financiële haalbaarheid, complexiteit in de uitvoering (technische aspecten maar ook weerstand omgeving)*

Bij de uitwerking is het van belang dat de financiële haalbaarheid geborgd wordt. In voorkomende gevallen betekent dit het bijstellen van de plannen. De toegekende bedragen zijn immers maximaal. Indien de financiële haalbaarheid onder druk komt te staan kan dat leiden tot verminderde inzet van initiatiefnemers. De processen zijn complex en kunnen meer tijd kosten dan dat de initiatiefnemers voor ogen hebben. Langere doorlooptijd betekent vaak ook hogere kosten. Hierbij bestaat het risico dat de initiatiefnemers kunnen gaan afhaken.
Uitwerking technische, financiële en grond-technische uitvoerbaarheid kan meer tijd kosten dan verwacht. Hierdoor bestaat het risico dat de realisatieovereenkomst vertraagt. Daarnaast kunnen initiatiefnemers te maken krijgen met niet op feiten maar op subjectieve gronden gebaseerde weerstand in de projectomgeving.

- *Financieel*:
  1. Schommelingen grondmarkt: Parallel aan de economische ontwikkelingen vindt er prijsontwikkeling op de grondmarkt plaats. Dit is een autonoom proces waarop de provincie geen invloed op heeft. De financiële projecttoekenningen zijn maximaal en vast. Binnen de bijdrage dient het project gerealiseerd te worden. Dit zou kunnen betekenen dat er minder areaal nieuwe natuur gerealiseerd kan worden. In geval de prijsontwikkeling op de grondmarkt betekent dat het initiatief met de bijdrage niet financieel haalbaar (te maken) is, dient de initiatiefnemer dit onderbouwd kenbaar te maken. Binnen de kaders van het PS-besluit wordt gekeken naar oplossingen. Indien nodig wordt een separaat voorstel aan PS voorgelegd. De waardeontwikkeling heeft effect op de waarde van de beschikbare gronden binnen het programma (PFL, SFL en SBB). Deze ontwikkeling komt toe aan het programma nieuwe natuur.
  2. Mee- en tegenvallers binnen de projecten: op te lossen binnen toegekende bijdrage, onderhandelingsbijdrage 5% van GS indien aangetoond kan worden dat er redelijkerwijs is uitgegaan van te lage aannames over de kosten.
- *Imago*:
  Ondanks dat het programma Nieuwe Natuur samen met veel andere partijen wordt uitgevoerd en het primaat voor de uitvoering van de projecten bij de initiatiefnemers ligt, wordt de provincie als belangrijkste programma-eigenaar gezien. Transparantie en zorgvuldige communicatie door provincie en projectindieners moeten voorkomen dat er imagoschade optreedt.

Staatsteun en gelijkberechtiging
Voor het programma Nieuwe Natuur is een brede maatschappelijke oproep en consultatie gedaan. Hierdoor is in beginsel een ieder in staat gesteld om een voorstel in te dienen. Alle initiatiefnemers worden gelijk behandeld.
Daarnaast kan er sprake zijn van geoorloofde staatsteun wanneer de inzet van publieke middelen gerelateerd is aan bedrijfsmatige activiteiten. Daarover de volgende opmerkingen:
1. Met het toekenningsbesluit van PS op 17 december dienen de gehonoreerde projecten natuur het publiek belang en is de uitvoering hiervan provinciaal beleid. Door de betreffende initiatiefnemers bij het aangaan van een realisatieovereenkomst aan te wijzen als DAEB (Dienst van Algemeen en Economisch Belang) wordt bevestigd dat er geen sprake is van ongeoorloofde staatssteun.
2. Bij de uitvoering van het project toont initiatiefnemer bij de realisatieovereenkomst aan dat hij het gehonoreerde projectvoorstel kan bekostigen onder de gestelde PS kaders. In deze berekening wordt een scheiding aangebracht tussen de natuuronderdelen -waarvoor de bijdrage wordt ingezet- en bedrijfsmatige activiteiten. De bijdrage vanuit het programma Nieuwe Natuur wordt alleen toegekend voor de realisatie van het natuuronderdeel.

Inhoudsopgave project Eemvallei zuid- Staatsbosbeheer

1. **Ambtelijke oplegger projectvoorstel Eemvallei-zuid (1886039)**
2. **Projectvoorstel Natuur met een plus (inclusief Eemvallei-zuid) (1644764)**
3. **Interne notitie consolidatiedocument p2 (1886516)**
4. **Concept schets Eemvallei-zuid (1889964)**
5. **Interne notitie planbeschrijving Schetsontwerp Eemvallei-zuid (1886510)**
6. **Memo tbv bestuurlijk overleg Oosterwold (1889958)**
7. **Meetlat Eemvallei-zuid (1889627)**

Ambtelijke oplegger projectvoorstel Eemvallei-zuid (Onderdeel SBB)

Project gehonoreerd
Toegekende bijdrage van € 8.895.000 op basis van 60 ha bestaande uit:

- € 7.980.000 voor de grondrouting
- € 900.000 inrichting van het natuurgebied
- € 115.000 voor het beheer van het natuurgebied

Daarnaast is financiering voor grondverwerving, inrichting en beheer voor 40 ha beschikbaar vanuit projecten 'Voedselbos' en 'Speelwildernis'. Ca 100 ha grond komt in eigendom van Staatsbosbeheer.

Samenvatting procesvoortgang

Het project Eemvallei-zuid van Staatsbosbeheer is een nieuw aan te leggen, herkenbaar landschap ten zuiden van de Vogelweg dat onderdeel uitmaakt van en aansluit op het bestaande Almeerderhout. De natuurontwikkeling biedt nieuwe bewoners een prettig leefklimaat en recreatiegebied, verbindt het Horsterwold met Almere en vormt een samenhangend robuust geheel met het projectvoorstel Noorderwold/Eemvallei van het Flevo-landschap ten noorden van de Vogelweg. Binnen dit nieuwe landschap wordt samengewerkt met een aantal andere initiatiefnemers uit het PNN. De ligging van de Eemvallei-zuid en Noorderwold komen overeen met de Eemvallei zoals deze in de gebiedsontwikkeling Oosterwold is voorzien.
Het project Eemvallei-zuid van Staatsbosbeheer kent 2 deelgebieden:

- Binnen A27/Waterlandseweg: de realisatie van een herkenbare Eemvallei in aansluiting op het huidig gebiedsontwerp;
- Buiten A27: nieuw landschappelijk casco aanleggen tussen het Horsterwold, langs Hoge Vaart naar Almere en het Noorderwold.

Het (integrale) project Eemvallei (van zowel Staatsbosbeheer als Flevo-landschap) is van strategisch belang voor toekomstige ontwikkeling van Oosterwold, omdat het als groen- blauw netwerk bijdraagt aan het vestigingsklimaat in dit te ontwikkelen gebied. Samenvattend: met de Eemvallei wordt beoogd een duurzame structuur te verwezenlijken (ketting) die wordt verrijkt door verschillende projectinitiatieven (kralen) optimaal in te passen.

In het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 is vastgelegd dat de projecten 'Voedselbos', 'Speelwildernis', 'Luierpark' en 'Kroonbos' als kralen aan de ketting in Eemvallei-zuid geïntegreerd moeten worden. Voor Luierpark en Kroonbos kan ook De Kemphaan als locatie worden verkend. Een gezamenlijk planuitwerking is noodzakelijk om te bezien wat in en rond het Oosterwold de beste plek is voor de ketting en op welke plek de kralen het best tot hun recht komen om zo synergievoordelen te behalen. De toegevoegde waarde van het integrale project is namelijk groter dan de optelsom van de afzonderlijke projecten.
'Voedselbos' en 'Speelwildernis' hebben in het besluit een ieder bedragen voor inrichting en beheer toegekend gekregen en is een budget voor het verkrijgen van gronden toegekend. Aan 'Kroonbos' en 'Luierpark' zijn geen middelen toegewezen. Staatsbosbeheer faciliteert voor hen een plek, maar de middelen voor inrichting en beheer kunnen niet bij voorbaat uit het budget van Staatsbosbeheer worden betaald aangezien die toekenning uitgaat van een basisinrichting. De aanvullende inrichting moeten de initiatiefnemers van 'Kroonbos' en 'Luierpark' zelf bekostigen middels een verdienmodel. In totaal betreft de planuitwerking dus een gebied van 100 ha.

Ter voorbereiding op de besluitvorming van PS in 2014 heeft Staatsbosbeheer gesprekken gevoerd met genoemde kleinere projecten en geconcludeerd dat de projecten inpasbaar zijn en een meerwaarde kunnen zijn voor het totaal, maar dat verdere gespreken over de locatie, uitwerking van het ontwerp, samenwerking en beheer noodzakelijk zijn. Om die reden is in de toelichting bij het toewijzingsbesluit opgenomen dat het aan Staatsbosbeheer is om als trekkende partij met de kralen te komen tot een nadere planuitwerking. Als uitgangspunt is daarbij opgenomen dat de te verwerven gronden in eigendom komen van Staatsbosbeheer.
Om de samenwerking tussen Staatsbosbeheer en de indieners van de kralen te bevorderen en om elkaars taal te leren spreken heeft de provincie op verzoek van en in overleg met Staatsbosbeheer

en het Flevo-landschap een extern bureau aangetrokken om het proces van de gezamenlijke planuitwerking te begeleiden. Dit heeft geresulteerd in samenwerking, wederzijds begrip en een eerste schetsontwerp. Het proces is kort beschreven in het consolidatiedocument.

Voor het gebied hanteert de gemeente Almere een aantal uitgangspunten uit de structuurvisie Oosterwold en uit het concept bestemmingsplan Oosterwold. Deze komen niet volledig overeen met de uitgangspunten van het programma Nieuwe Natuur. Inmiddels is duidelijk geworden dat de reservering en uitgifte van (landschaps)kavels in Almere Oosterwold, sneller verloopt dan de gezamenlijke planuitwerking van de projecten Nieuwe Natuur in de Eemvallei. Daarom heeft het bestuurlijk overleg Oosterwold op verzoek besloten de uitgifte van landschapskavels in de gehele Eemvallei tot 1 juli 2016 “on hold” te zetten. Momenteel werken Staatsbosbeheer en het Flevo-landschap in samenwerking met de kraal-projecten aan een voorkeursscenario om vervolgens bestuurlijk te bezien welke issues er spelen en welke oplossingsrichtingen denkbaar zijn.
Beseft moet worden dat de realisatie van groen in het project Eemvallei-zuid een buitengewoon gecompliceerde zaak is. Er is geen reguliere grondverwerving, deze verloopt via de spelregels Oosterwold via de daar bepaalde kavelpaspoorten. Bij realisatie van groen wordt tevens verwacht dat er rood realisatie plaatsvindt (wat niet de doelstelling is van initiatiefnemer) en het proces is volledig bottum up en daarmee zeer gemêleerd en financieel uitdagend.

Planning
Bij de planning richting realisatie van het project Eemvallei-zuid is de fase tot en met juni 2016 bepalend. In deze periode gaat Staatsbosbeheer samen met de kleinere projecten uitzoeken welke en hoeveel hectares zij in het project Eemvallei-zuid nodig hebben om het project te kunnen realiseren. Ook zal de fasering uitgewerkt worden. Verwacht wordt dat realisatie binnen de A27 veel eerder mogelijk is, dan buiten de A27. Verder wordt parallel hieraan gewerkt aan het ondertekenen van een intentieovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en de provincie en de intentieovereenkomsten met de indieners van de kleinere projecten. Hierin wordt onder meer vastgelegd hoe deze indieners met Staatsbosbeheer samen werken aan de nadere planuitwerking die als basis dient voor de realisatieovereenkomst voor het integrale project Eemvallei-zuid.

Grond
Een groot deel van het project Eemvallei-Zuid valt binnen het concept bestemmingsplan Oosterwold waarbij de meeste percelen in eigendom zijn van RVB en SBB. Verder zijn enkele kavels in particulier eigendom (projectontwikkelaar). Dit gebied ligt binnen de A27/Waterlandse weg waarbij op de kavels van het Rijksvastgoedbedrijf geliberaliseerde pacht geldt. Dat betekent dat RVB deze kavels steeds eenjarig verpacht en ze dus vrij snel beschikbaar zouden kunnen zijn voor het project Eemvallei-zuid.

Het deel tussen de Vogelweg en A27 en het deel langs de Hoge Vaart valt buiten het genoemd bestemmingsplan maar binnen de Structuurvisie Oosterwold. Binnen dit gebied is de pacht niet geliberaliseerd en gelden meerjarige pachtcontracten.

Door de bevriezing van de kaveluitgifte voor kavels in het gebied, hebben Staatsbosbeheer en de kleinere projecten tijd gekregen om hun plannen zodanig uit te werken dat een concrete reservering van kavels in het gebied mogelijk is. Deze periode loopt tot eind juni 2016. Staatsbosbeheer is momenteel, samen met de andere initiatiefnemers die zijn gekoppeld aan Eemvallei-zuid, bezig om de plannen zo uit te werken dat een concrete reservering in juni 2016 mogelijk is.

Overeenkomstig de toelichting op het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten verwerft Staatsbosbeheer de gronden en krijgt ze in eigendom. Middels (erf)pachtconstructies of gebruiksovereenkomsten zullen de initiatiefnemers van ‘Voedselbos’, ‘Speelwildernis’, ‘Luierpark’ en ‘Kroonbos’ grond verkrijgen.

Financieel
Op de grond in Oosterwold zitten mogelijkheden voor woningbouw (rode rechten). Dit kan betekenen dat gronden duurder zijn dan gangbare agrarische grond. Hiermee is rekening gehouden in het toekenningsbesluit.

Dat betekent echter wel dat voor de hectares in Oostvaarderswold minder hectares teruggekocht kunnen worden in de Eemvallei. Echter, er ontstaat wel de mogelijkheid om bij de ontwikkeling van deze 'rode rechten' geld te verevenen vanuit rood naar natuur. Dit geld kan gebruikt worden voor areaaluitbreiding en/of kwaliteitsverbetering. Om dat mogelijk te maken dienen dan nog wel aanvullende afspraken te worden gemaakt met de huidige grondeigenaar c.q. de partij die de roodrechten gaat ontwikkelen. In de Handreiking 'Maak Oosterwold – Landschap van Initiatieven' van de Gebiedsregisseur Oosterwold is met een rekenvoorbeeld aangegeven hoe dit 'rood-groene motortje' kan gaan werken. De mogelijkheid om door middel van het creëren van nieuwe natuur nabij Almere ook een impuls te geven aan de woningontwikkeling van de stad is voor de provincie een belangrijke aanleiding geweest om voor dit gebied een royaal aantal hectares uit het programma Nieuwe Natuur in Flevoland beschikbaar te stellen.

Nadere uitwerking van de strategie van zowel verwerving, als de omgang met roodrechten, dient nog plaats te vinden door Staatsbosbeheer met RVB in afstemming met de provincie.

Draagvlak/ samenwerking
Het project Eemvallei-Zuid ligt in het gebied Oosterwold waar een structuurvisie voor is vastgesteld. In het deel binnen de A27 is een concept bestemmingsplan Oosterwold in procedure geweest. Zowel in de structuurvisie als het concept bestemmingsplan is de contour van de Eemvallei aangeduid. Staatsbosbeheer werkt nu met de indieners van de kralen samen om te komen met een gezamenlijke planuitwerking voor een nader invulling binnen die contour. Daarbij speelt een veelvoud van aandachtspunten zoals:

- Op verzoek van initiatiefnemers het eventueel verschuiven van projecten uit de Eemvallei-zuid ('Kroonbos' en 'Luierpark') naar andere locaties van Staatsbosbeheer (respectievelijk Kop van het Horsterwold en Oostrandbos). Aanleiding hiertoe is de behoefte aan snellere realisatie dan in de Eemvallei-zuid;
- Eventuele verschuiving van projecten van en naar Noorderwold/Eemvallei van Flevo-landschap;
- Samengaan van projectindieners leidt tot sterk aangepaste projecten ten opzichte van het PS besluit;
- Projectindieners hebben nog geen nadere planuitwerking waarmee Staatsbosbeheer verder kan;
- Eventuele aanschaf van grond voor groen levert ook een opgave voor rood en landouw op;
- Een deel van de Eemvallei-zuid is gepland in een gebied zonder geliberaliseerde pacht;
- Een mogelijk tekort aan zogenaamde landschapskavels om natuur te kunnen aanleggen

Daarnaast is Staatsbosbeheer in overleg met een groot aantal andere initiatiefnemers dat buiten het programma Nieuwe Natuur ook een plek in Oosterwold wil en daarbij gronden van Staatsbosbeheer wil en wil meeliften in de Eemvallei.

Voorgaande discussies leidt tot een complex proces dat zorgvuldig moet worden doorlopen. Hierdoor is een feitelijke ruimteclaim op een concrete locatie, zeker buiten de A27, nog niet aan de orde. Gesprekken met grondeigenaren buiten de A27 dan wel erfpachters, behoudens op strategisch niveau met RVB, vinden in geringe mate plaats. Bij de verdere planuitwerking zal Staatsbosbeheer op korte termijn ook daar de omgeving te betrekken.

Projectplan
Het projectvoorstel zoals is ingediend bij de besluitvorming in december 2014 is uitgangspunt voor de realisatie. In de afgelopen maanden is bij een aantal indieners de behoefte ontstaan om eigen plannen aan te passen of te kiezen voor een andere locatie.
'Voedselbos' en 'Speelwildernis' zijn in overleg om hun plannen te integreren. Een punt van aandacht daarbij is dat zij hun afzonderlijke projecten dermate opschalen dat dit niet meer in lijn is met de afspraken die Staatsbosbeheer destijds met hen maakte en afwijken van het kader dat Provinciale Staten hebben meegegeven. Staatsbosbeheer spant zich in tot een goede samenwerking te komen binnen de mogelijkheden die zij heeft, passend binnen het toewijzingsvoorstel.

'Vliervelden', dat aan Eemvallei/Noorderwold is gekoppeld, verkent momenteel de mogelijkheden van een locatie in en samenwerking met Eemvallei-zuid. Andersom verkennen 'Voedselbos' en 'Speelwildernis' de samenwerking met Eemvallei/Noorderwold. Mocht van daadwerkelijk verschuiving sprake zijn dan zal dit voor besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Voorgaande speelt ook bij het 'Kroonbos' dat, evenals 'Luierpark', is ingedeeld bij Eemvallei-zuid. Het is aan indieners om met Staatsbosbeheer een geschikte locatie in de Eemvallei-zuid of op de Kemphaan te vinden. Staatsbosbeheer en de indiener van 'Kroonbos' zijn in vergevorderd stadium om het Kroonbos in het project 'Kop van het Horsterwold' onder te brengen. De reden hiertoe is dat Kroonbos Staatsbosbeheer heeft verzocht om een plekje zodat dit project op korte termijn gerealiseerd kan worden. Het inpassen van het Kroonbos binnen de Kop van het Horsterwold voegt een passend recreatieve component aan het project 'Kop van het Horsterwold' toe. Daarnaast speelt dat de indiener van 'Kroonbos' zo snel mogelijk zijn project wil realiseren en daarbij geen voorkeur heeft voor een bepaalde locatie. Hier geldt dat verschuiving van het 'Kroonbos' uit de Eemvallei-zuid naar 'Kop van het Horsterwold' in beginsel niet past binnen de letterlijke tekst van het PS-besluit maar mogelijk wel in de geest van het besluit. Ingezet wordt op een addendum op de bestaande realisatieovereenkomst van 'Kop van het Horsterwold'.
Omdat 'Kroonbos' nu verregaande gesprekken voert met Staatsbosbeheer, is een samenvoeging met 'Luierpark' in de Eemvallei-zuid of op de Kemphaan niet meer ter sprake. Om die reden en de reden dat indiener zo snel mogelijk haar project wil realiseren, lijkt de indiener van 'Luierpark' met Staatsbosbeheer een alternatieve locatie te hebben gevonden. Momenteel wordt gesproken over situering in het Oostrandbos in Almere tegen Kotterbos en Hoge Ring. Ook hier geldt dat verschuiving naar deze locatie buiten Eemvallei-zuid of op de Kemphaan in beginsel niet past binnen de letterlijke tekst van de kaders die door Provinciale Staten zijn meegeven maar mogelijk wel in de geest van het besluit.

Juridisch
De structuurvisie Oosterwold is vigerend. Het concept bestemmingsplan Oosterwold is in de inspraak geweest. Staatsbosbeheer en het Flevo-landschap hebben in samenwerking met de kralen een schetsontwerp gemaakt. Deze zijn naast ruimtelijk relevante gegevens, zoals archeologische verwachtingen, geluidszones, bodemdaling, natuurwaarden, etc., gelegd waarna een voorkeursscenario inclusief ruimtebeslag is berekend. Dit voorkeursscenario is van belang voor de discussie in het bestuurlijk overleg Oosterwold om onder meer te bezien of binnen de door Almere gestelde kaders en spelregels (structuurvisie en het concept bestemmingsplan) voldoende ruimte is om natuur aan te leggen.

Vergunningen
Het proces is nog in een te vroeg stadium om vergunningen aan te vragen.

Ondersteuning vanuit het Programma Nieuwe Natuur
Vanuit het programma Nieuwe Natuur werd het project Eemvallei-Zuid (dus ketting en kralen) ondersteund door middel van de inzet van een extern bureau. Deze inzet voor het projectenspoor is eind december 2015 afgerond met het aanbieden van een consolidatiedocument. Daarnaast is vanuit het programma Nieuwe Natuur op verzoek van het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer een opdracht gegeven voor een inpassingsstudie om de ruimtelijk relevante aspecten van het totale Eemvallei gebied te onderzoeken. Deze resultaten zijn samengevoegd waardoor een gezamenlijk schets voor het gebied is ontstaan die getoetst is aan planologie, archeologie en fysieke bodemgesteldheid. Voorgaande is betaald uit het programmabudget en komt niet ten laste van de 5% voorbereidingskosten.
De ondersteuning vanuit het programma Nieuwe Natuur wordt voortgezet. Voor de indieners van de kleinere projecten is budget beschikbaar voor de verdere planuitwerking. In de toelichting bij het toewijzingsvoorstel is opgenomen dat voor de kralen € 50.000 beschikbaar wordt gesteld voor de verdere voorbereiding om te komen tot de realisatieovereenkomst. Daarnaast blijft de accounthouder beschikbaar als aanspreekpunt van de provincie.
Voorts is de provincie vertegenwoordigd in bestuurlijke en ambtelijke overleggen om gezamenlijk met de gemeenten Almere en Zeewolde, RVB en Waterschap Zuiderzeeland de randvoorwaardelijke zaken voor realisatie van de projecten uit het programma Nieuwe Natuur te creëren.

Oorspronkelijke doelstelling
Het project Eemvallei-zuid is niet gewijzigd waarmee het volledig in lijn is met de oorspronkelijke doelstelling van het programma Nieuwe Natuur. Alvorens de realisatieovereenkomst de procedure van besluitvorming ingaat, wordt de nadere uitwerking van het projectvoorstel nogmaals getoetst aan de criteria in de meetlat.

Flevolandnatuur
met een Plus

Nadere uitwerking voorstellen van Staatsbosbeheer voor het Programma Nieuwe Natuur van de provincie Flevoland

staatsbosbeheer

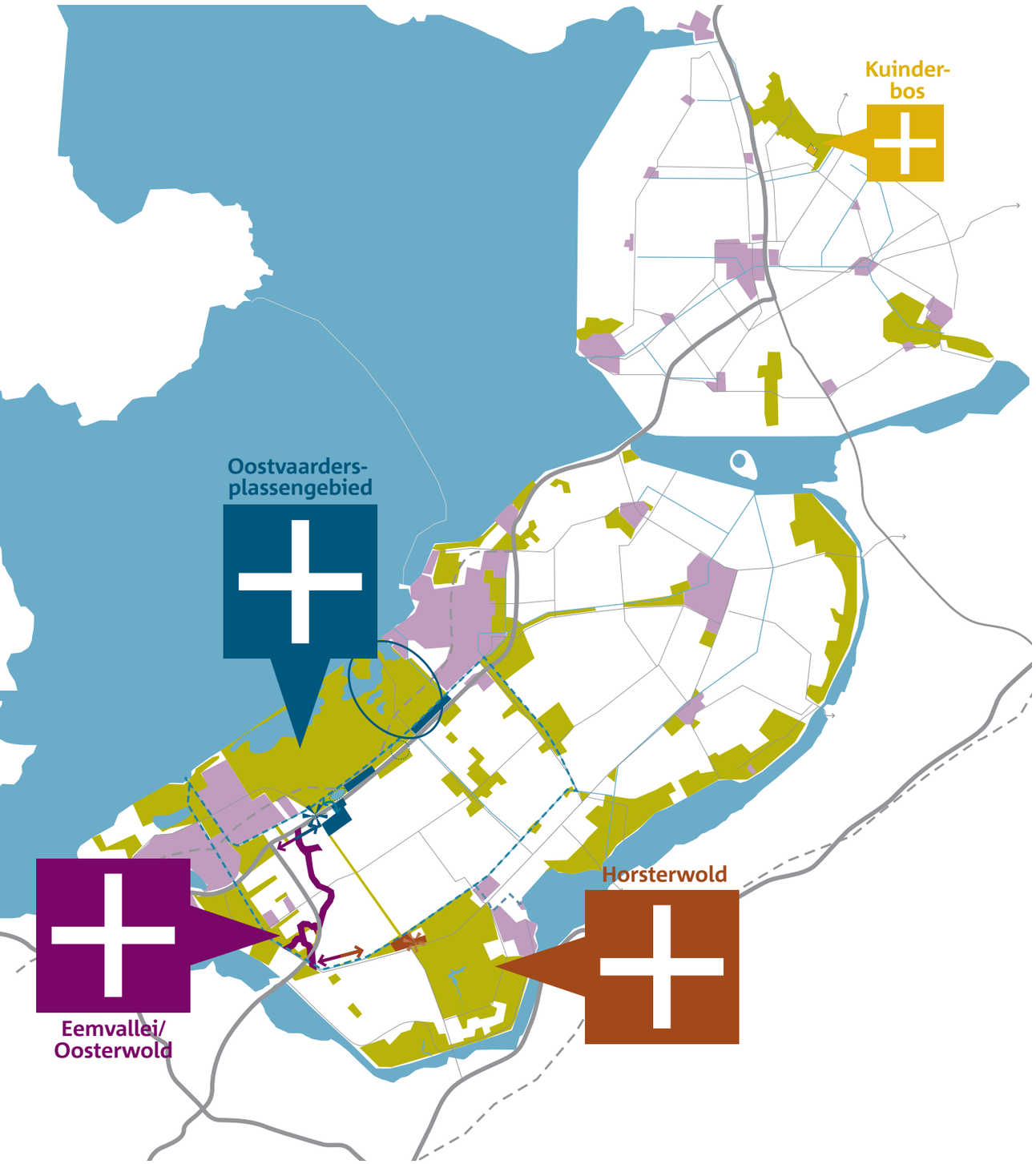

Inhoudsopgave

Onze ambitie en strategie ____ 4

Uitwerking projecten:

+ **De kop van het Horsterwold** [ZFL12] ____ 7

+ **De Eemvallei – Groene motor van Oosterwold** [ZFL16] ____ 21

+ **Oostvaardersplassengebied – Iedereen is welkom** [OFL16] ____ 33

+ **Kuinderbos** [NFL09] ____ 45

Overige projecten ____ 47

Samenwerking met andere initiatiefnemers ____ 50

Colofon ____ 51

Onze ambitie en strategie

Nieuwe natuur creëren we samen! Bij dit motto van het Programma Nieuwe Natuur voelen wij ons helemaal thuis: als beheerder van een deel van de natuur in Flevoland zien wij kansrijke ontwikkelmogelijkheden, die wij graag samen met andere partijen oppakken. We voelen de toenemende behoefte van inwoners en bezoekers om de natuur in Flevoland van dichtbij te kunnen ervaren. Ook zien we dat de geplande stedelijke ontwikkeling vraagt om groen voor de toekomst waar nu de basis voor gelegd kan worden.
Natuur geeft steeds meer gezicht aan Flevoland en ontwikkelt zich door de groei van recreatie en toerisme steeds meer als economische drager. Daarbij is het mooi om te constateren dat natuur en maatschappelijk-economische ontwikkelingen geen tegengestelde krachten hoeven te zijn, maar elkaar juist kunnen versterken. We zoeken voor elke situatie naar de optimale balans tussen beschermen, beleven en benutten. Dit vraagt om maatwerk per locatie.

Er zijn verrassende combinaties ontstaan van initiatieven van burgers, ondernemers en natuurbeheerders. Wij zijn enthousiast over de resultaten die nieuwe vormen van natuur opleveren en gaan hier dan ook graag mee door. In het kader van het Programma Nieuwe Natuur focussen wij ons op projecten in zuidelijk Flevoland. Hier wonen de meeste mensen, ontstaat Oosterwold en liggen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold, grote natuurgebieden die steeds meer bekendheid genieten. Bovendien sluit in onze optiek nieuwe natuur bij voorkeur aan op bestaande natuur, zodat robuuste eenheden ontstaan die ruimte bieden voor divers gebruik. In (zuidelijk) Flevoland liggen hiervoor uitstekende kansen.
Onze inzet kent vier deelprojecten.

De kop van het Horsterwold
Versterking van het Horsterwold door de aanleg van nieuwe natuur aan de noordwestzijde en ontwikkeling van een recreatief knooppunt.

Almere Eemvallei en Hoge Vaart
Ontwikkeling van het hart van de Eemvallei - het groenblauwe lint door Oosterwold, waardoor een prettige leefomgeving ontstaat voor de toekomstige bewoners van dit gebied en private initiatieven kunnen aanhaken. Daarnaast stelt Staatsbosbeheer voor om langs de Hoge Vaart ecologische en recreatieve stapstenen aan te leggen tussen het Horsterwold en de zuidzijde van het Almeerderhout. Hierdoor ontstaat een aantrekkelijke verbinding tussen Almere en het Horsterwold.

Oostvaardersplassengebied
Realisatie van nieuwe natuur in de randen van het Oostvaardersplassengebied waarbij de compensatieopgave voor kiekendief een duurzame invulling krijgt en het gebied beter beleefbaar wordt. Daarnaast wil Staatsbosbeheer het bosgebied Hollandse Hout een kwaliteitsimpuls geven door de inrichting gevarieerder te maken. Hiermee werken we aan een natuurlijke zonering in het Oostvaardersplassengebied.

Kuinderbos
Inrichting van Schansveld-zuid als nieuwe natuur, waarmee het Kuinderbos ‘compleet’ is.

In de projectvoorstellen wordt invulling gegeven aan de compensatieopgave natuur voor Flevoland. Aangezien de ruimtelijke ontwikkelingen in veel gevallen ten koste gingen van gronden die door Staatsbosbeheer beheerd werden en er hierover afspraken zijn gemaakt met onder andere de gemeente Almere, voelen wij ons in hoge mate verantwoordelijk voor een waardevolle invulling van deze compensatieopgave.

Wij streven er verder naar om via slimme natuurcombinaties verdienmodellen te ontwikkelen waarbij ook gebruikers en ondernemers in de regio mee kunnen profiteren van de opbrengsten. Bij de ontwikkeling van plannen creëren wij dan ook ruimte voor private initiatieven. Staatsbosbeheer wil de nieuwe samenwerkingsvormen benutten om naast het reguliere beheer een extra kwaliteit te kunnen bieden, bijvoorbeeld voor recreatie. De gebiedsvoorstellen zijn zo ontworpen dat reeds gedane investeringen, zoals de verwerving van landbouwgronden en investeringen in recreatieve infrastructuur, maximaal renderen.

Een deel van de hier voorgestelde ontwikkelingen zijn op de korte termijn te realiseren. Een ander deel is een kwestie van langere adem. De keuzes maken we echter voor de lange termijn. Flevoland kan over 10 jaar nog trotser zijn op een nog afwisselender landschap en verder ontwikkelde natuur. Dat zal de uitstraling van deze groene provincie ten goede komen. Ook zijn dan de economische opbrengsten uit natuur gestegen, waarbij vooral de recreatiesector een grote ontwikkeling heeft doorgemaakt. Natuur in Flevoland is robuust, toegankelijk en aantrekkelijk.

Wij presenteren u graag onze voorstellen voor nieuwe natuur met een plus.

Natuur + recreatie, ondernemers, educatie, stadsontwikkeling.

Kortom natuur van en voor mensen, voor nu en in de toekomst.

Project De kop van het Horsterwold	Percelen westelijk en oostelijk van Adelaarsweg
Omvang	110 ha
Vraag aan PNNF	Inrichting, overdracht grond
Bijdrage compensatie	80 ha bos; eventueel variant 100 ha bos
Kansrijkdom en realiseringstermijn	+ + binnen vijf jaar

De kop van het Horsterwold

Het Horsterwold vormt samen met het naastgelegen Hulkesteinse bos het grootste aaneengesloten loofbosgebied van Nederland (4800 hectare). In de afgelopen jaren is hard gewerkt om de natuurwaarden en recreatieve inrichting duurzaam en in samenhang te ontwikkelen. De toekenning van de EDEN AWARD 2013 is een impuls om deze visie voort te zetten. Daarom wil Staatsbosbeheer met partijen in de omgeving onder het motto ‘versterken en verbinden’ op een strategische locatie in de kop van het Horsterwold 110 hectare nieuwe natuur met recreatieve plus inrichten. Hiermee wordt ongeveer 80 hectare van de boscompensatieopgave gerealiseerd.

Projectomschrijving met voorgestelde inrichting

De projectlocatie ligt aan de noordwestzijde van het Horsterwold, tussen de Gooiseweg en de Hoge Vaart en Bosruiterweg. Het betreft landbouwpercelen die reeds voor de inrichting van nieuwe natuur zijn verworven. De totale oppervlakte bedraagt 110 hectare. De voorgestelde inrichting staat in het teken van versterken en verbinden: het versterken en uitbreiden van de robuuste natuur van het Horsterwold, het ecologisch verbinden van het Horsterwold met bestaande en toekomstige natuur in het westen en noorden en het recreatief verbinden van deze locatie met de omgeving door het in te richten als regionaal recreatief knooppunt. De ligging van het projectgebied is bij uitstek geschikt voor de realisatie van deze doelen: het ligt strategisch tussen Almere en Zeewolde, langs de Hoge Vaart, sluit aan op de zuidzijde van het initiatief Grote Trap [ZFL05] en is omgeven door het Horsterwold en het Priembos. De kop van het Horsterwold heeft hiermee alle kansen om zich te ontwikkelen tot ecologisch en recreatief knooppunt in de zone Almere-Horsterwold-Zeewolde en (bij realisering van het fietstracé de Grote Trap - ZFL05) het Oostvaardersplassengebied. Het knooppunt Horsterwold zal bovendien een meerwaarde geven aan de al aangelegde infrastructurele en recreatieve voorzieningen, zoals de fietsbrug over de Gooiseweg en het fietspad langs de Hoge Vaart.

De inrichtingsschets op de volgende pagina geeft aan om welke percelen het gaat en wat de voorgestelde inrichting is. In de onderstaande toelichting wordt onderscheid gemaakt tussen het perceel ten westen van de Adelaarsweg en het perceel ten oosten daarvan.

De kop van het Horsterwold
[ZFL12]

- bos
- fruitbos
- struweel
- open water
- rietland
- grasland
- recreatieve route fiets/wandel
- recreatieve route fiets/wandel (gewenst)
- uitzicht
- zoeklocatie boothelling
- kano opstapplek
- aanlegsteiger
- parkeerplaats
- picknickplek
- zoeklocatie horecavoorziening

Hoge Vaart

Gooiseweg

Terreininrichting perceel ten westen van de Adelaarsweg

Dit deelgebied wordt een stevige boskern. De hoofdstructuur van het bos sluit aan bij die van de oorspronkelijke polderbossen: grote kavels in een rechthoekig patroon. Er wordt loofbos aangeplant met een ruim ingeplante hoofdstructuur van populieren, die snel massa aan het bos geven en daaronder diverse soorten bomen en struiken die in een natuurlijk loofbos op klei kunnen voorkomen. De randen van het bos worden ‘verzacht’ door brede stroken met struweel. Langs de Hoge Vaart wordt een strook ‘fruitbos’ aangelegd. De verschillende fruit- en notendragende bomen vormen in het voorjaar een blikvanger voor recreanten langs de Hoge Vaart. In het najaar kan men hier zelf oogsten. Het bos wordt ontsloten door diverse paden. De brede, west-oost georiënteerde paden sluiten vloeiend aan op bestaande lijnen in het landschap, onder andere de Bosruiterweg. De padenstructuur zal tevens aansluiten op die van het Priembos, zodat een langere wandeling mogelijk is. In het gebied staan twee windturbines die in het ontwerp blijven staan. Om de geluidshinder vanaf de Gooiseweg te beperken, wordt in de zuidrand van het bos een grondlichaam verwerkt. De grond hiervoor komt vrij bij de aanleg van de slenk in het oostelijk deelgebied.

Terreininrichting perceel ten oosten van de Adelaarsweg

In het oostelijk perceel is de verbinding met de Stille Kern in het Horsterwold richtinggevend voor de inrichting. Voor het verkeer op de Gooiseweg zal dit terrein functioneren als de ‘etalage’ van de Stille Kern: passanten krijgen zo een beeld van de natuurwaarden in de Stille Kern, die zelf niet zichtbaar is vanaf de weg. Blikvanger wordt de slenk in dezelfde vormgeving als in de Stille Kern. Rond de slenk wordt op diverse plekken struweel aangeplant. Dit terreindeel vormt een aparte eenheid en wordt (net als in de Stille Kern) begraasd, zodat rond de slenk een halfopen landschap ontstaat. Daaromheen wordt bos aangeplant met soorten die passen bij de natuurlijke standplaats op klei. Aan de westzijde van de Bosruitertocht wordt een natuurvriendelijke oever aangelegd.

Recreatieve inrichting

De recreatieve voorzieningen zijn zo gekozen dat verschillende groepen recreanten het gebied kunnen beleven via diverse activiteiten, waarbij natuurbeleving voorop staat. De locatie sluit logisch aan bij al bestaande en in de toekomst te realiseren routes, onder andere de Blauwe Diamant, wandelmogelijkheden in het Horsterwold en de fietspaden langs de Hoge Vaart en naar de Stille Kern via de recent gerealiseerde fietsbrug over de Gooiseweg. Bij realisering van het fietstracé in de Grote Trap [ZFL05] ligt hier ook het zuidelijk startpunt van de fietsroute richting het Oostvaardersplassengebied.

Het zwaartepunt van de recreatieve ontsluiting komt te liggen in het terreindeel ten westen van de Adelaarsweg, zodat het etalagegebied van de Stille Kern ook daadwerkelijk de rust en stilte van dat gebied weerspiegelt. In het etalagegebied kan worden gewandeld over de bospaden en langs de natuurvriendelijke oevers van de Bosruitertocht. Rond de slenk kan men vrij struinen. In de uiterste noordoosthoek komt aan de Bosruitertocht een kano-opstapplek. Deze locatie sluit aan bij de route van de Blauwe Diamant. Aan de Bosruiterweg komt de mogelijkheid om te parkeren in aanvulling op de kleine parkeerplaats aan de

oostzijde van de Bosruitertocht. Bij de opstapplek kan tevens een kleine ligweide en een picknickplek komen waardoor de locatie een dubbelfunctie krijgt.

In het westelijke deelgebied komen diverse voorzieningen nabij de kruising van de Adelaarsweg met de Hoge Vaart. Deze locatie is zowel voor fietsers als automobilisten goed bereikbaar via de Gooiseweg-Adelaarsweg en via het fietspad langs de Hoge Vaart (vanuit de richting Almere en Zeewolde). De geplande voorzieningen betreffen een parkeerplaats, een oplaadpunt voor elektrische fietsen en een boothelling om kleine plezierboten te water te laten. Even verderop komt een aanlegsteiger voor bootjes. Ook vissers kunnen gebruik maken van deze steiger. In het bos ten westen van de parkeerplaats worden enkele kleine recreatieweides gerealiseerd. Deze kunnen op termijn mogelijk ook functioneren voor natuurkamperen.
Binnen het projectgebied liggen twee erven. Het bedrijfsperceel Adelaarsweg 3 maakt geen onderdeel van het projectvoorstel uit. Voor het erf in het oostelijk terreindeel is nog geen keuze gemaakt ten aanzien van de toekomstige bestemming. Vooralsnog is het uitgangspunt dat dit erf een woonfunctie krijgt. Het erf in het westelijk terreindeel kan in de toekomst een rol spelen bij het verder vormgeven van het recreatief knooppunt, bijvoorbeeld met een theeschenkerij of lichte horeca.

Draagvlak, samenwerking en relaties met andere initiatieven

Draagvlak

Het inrichtingsvoorstel is afgestemd met een aantal partijen. Er is afstemming gezocht over de recreatieve invulling met diverse instanties die op regionaal niveau betrokken zijn bij recreatie, met name Toerisme Flevoland, gemeente Zeewolde, de Fietsersbond en bestuur VVV en RECRON.
Met het waterschap Zuiderzeeland is overleg gevoerd over de mogelijkheid om in de inrichting een natuurvriendelijke oever langs de Bosruitertocht op te nemen. Het waterschap staat hier positief tegenover.
Direct grenzend aan het oostelijke perceel van het projectgebied ligt een agrarisch bedrijf. De voorgenomen inrichting is met deze buren besproken en er zijn wellicht ook samenwerkingsmogelijkheden.
Met Stichting Flevolandschap, eigenaar van het Priembos, is gesproken over de recreatieve aansluiting van het nieuw aan te leggen bos en het Priembos, zodat wandelaars in de toekomst beide als één geheel kunnen bezoeken en beleven.

Samenwerking binnen het projectgebied

Voor de recreatieve vormgeving van de omgeving van de Adelaarsweg/Hoge Vaart wordt in de toekomst samenwerking gezocht met een ondernemer die zich hier kan vestigen. Het heeft de voorkeur dat deze ondernemer jaarrond gebruik maakt van de locatie, eventueel door een combinatie met andere bedrijfsactiviteiten.

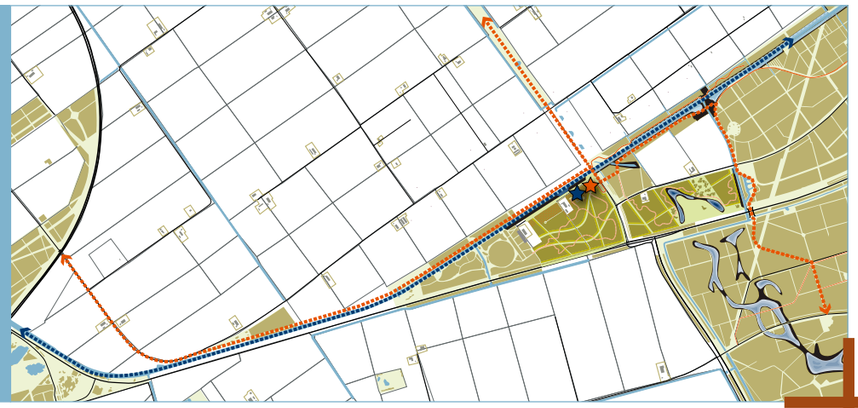

overzicht fiets- en vaarverbindingen naar de omgeving

Relatie met andere initiatieven

Eemvallei [ZFL16], Grote Trap [ZFL05], Oosterwold

Het projectgebied sluit ruimtelijk aan op verschillende andere initiatieven: aan de westzijde op Oosterwold en de Eemvallei (via de stapstenen Hoge Vaart) [ZFL16] en aan de noordzijde op het tracé van de Grote Trap [ZFL05]. Deze initiatieven versterken elkaar in zowel hun ecologische als recreatieve functies. Zo zal de realisering van de fietsroute in de Grote Trap de functie van de kop van het Horsterwold als regionaal recreatief knooppunt nog verder vergroten. De aanleg van de stapstenen langs de Hoge Vaart versterkt de ecologische en landschappelijke verbindingen tussen de groene zuidzijde van Almere en (de kop van) het Horsterwold. Tenslotte zal met de toekomstige ontwikkeling van Oosterwold het nu nog louter landbouwkundig gebruikte gebied ten oosten van de A27 een grotere verscheidenheid aan functies krijgen, waardoor meer mensen met verschillende doelen van dit gebied gebruik gaan maken. In combinatie met de verwachte groei van Almere zal hierdoor de vraag naar recreatieve voorzieningen aan de noordwestzijde van het Horsterwold verder stijgen.

Melkgeitenbedrijf Verduijn [ZFL26]

Bedrijf Verduijn is eigenaar van een perceel van zeven hectare op de Kemphaan. Zij willen graag de mogelijkheden verkennen om het betreffende perceel als nieuwe natuur te laten ontwikkelen en zelf elders een geitenhouderij met recreatieve en ecologische functie te beginnen. Zij onderzoeken momenteel een locatie nabij het te ontwikkelen recreatieve knooppunt Horsterwold. De vestiging van dit initiatief nabij het knooppunt biedt veel kansen. Deze onderneming geeft aan open te staan voor samenwerking op het gebied van recreatie. Staatsbosbeheer gaat in de vervolgfase graag in gesprek om te kijken hoe deze samenwerking uitgewerkt kan worden.

Ecologische waarde

Door de inrichting van de kop van het Horsterwold wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan diverse beleidsopgaven. Daarnaast worden de natuurwaarden van het Horsterwold zelf versterkt en draagt de inrichting bij aan ecologische verbinding met de omgeving.

Kwaliteitsimpuls en ecologische verbinding

De bestaande natuurwaarden van het Horsterwold, met name de grote oppervlakte aaneengesloten loofbos, worden door de inrichting versterkt middels de realisatie van 80 hectare loofbos met een grote diversiteit aan boomsoorten. Het bos krijgt een extra waarde doordat in de omgeving van de Hoge Vaart vruchtdragende bomen worden geplant die een belangrijke toegevoegde voedselbron voor allerlei dieren opleveren. Daarnaast wordt de diversiteit aan natuurtypen vergroot, met name door de aanleg van natte natuur (slenk en natuurvriendelijke oever) en halfopen terrein met struwelen en grazige delen.
Tenslotte draagt de inrichting bij aan de ecologische verbindingen met de omgeving. Zo zal de inrichting van natuur bijdragen aan de functionaliteit van de recent aangelegde ecologische verbindingszone via de Bosruitertocht onder de Gooiseweg. Daarnaast wordt door de inrichting een belangrijke stap gezet in de verbinding van het Horsterwold met het Almeerderhout. Deze kan verder vorm krijgen door de aanleg van de stapstenen langs de Hoge Vaart, omschreven in het project Eemvallei [ZFL16].

Boscompensatie

Op de projectlocatie wordt minimaal 80 hectare van de boscompensatieopgave gerealiseerd. Indien dit wenselijk mocht blijken, kan op deze locatie meer bos worden aangeplant: wanneer geen slenk wordt aangelegd, kan 100 hectare bos worden gerealiseerd. In het voorstel wordt echter uitgegaan van de variant met 80 hectare bos en de slenk, omdat dit zowel in ecologisch als in recreatief opzicht een meerwaarde aan het gebied geeft.

Natuurnetwerk en Omgevingsplan

Het projectgebied ligt grotendeels in het Natuurnetwerk (voorheen EHS), waardoor de inrichting van nieuwe natuur op deze locatie bijdraagt aan de realisering van het Natuurnetwerk. Door de inrichting wordt de robuuste kern van het Horsterwold uitgebreid en verbonden met het Priembos. Hiermee wordt aangesloten bij de ambities van het provinciale natuurbeleid, waarin het robuuster maken van de Flevolandse natuurgebieden en het creëren van een aaneengesloten netwerk van natuur een kernopgave is (o.a. Omgevingsplan Flevoland).

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Door de aanleg van een natuurvriendelijke oever aan de Bosruitertocht wordt tevens een bijdrage geleverd aan de KRW-opgave om 40% van de watergangen van het waterschap natuurvriendelijk in te richten.

Belevingswaarde

De kop van het Horsterwold heeft een ideale ligging als knooppunt voor recreanten die vanuit Almere naar het Horsterwold komen. De projectlocatie vormt voor hen een poort naar het Horsterwold. Enerzijds zal de kop als rustpunt kunnen fungeren voor fietsrecreanten die een tocht maken in de regio Zeewolde-Almere of in de toekomst mogelijk ook via de Grote Trap richting de Oostvaardersplassen. Anderzijds biedt het gebied veel recreatiemogelijkheden ter plaatse: een vaartocht of kanotocht, een fietstochtje door het Horsterwold, een wandeling door het nieuw aangelegde bos of een struintocht door de Stille Kern. In het najaar komt daar het zelf plukken en rapen van vruchten en noten uit het bos bij. De beleving van de schitterende en afwisselende natuur staat bij elke vorm van recreatie voorop.

Multiplier

Er is op diverse vlakken sprake van een multiplier:

Compensatieopgave

Met de inrichting van de kop van het Horsterwold wordt een belangrijk deel van de boscompensatieopgave gerealiseerd (80 of 100 hectare).

Ontwikkelingsimpuls

Door de realisering van het project krijgt het noordwestelijk deel van het Horsterwold een recreatieve impuls. De meeste recreatieve voorzieningen bevinden zich nu in het oostelijk deel van het Horsterwold, grenzend aan Zeewolde. Met de inrichting van de kop van het Horsterwold wordt voorzien in een recreatief knooppunt voor de recreant vanuit Almere. Tevens biedt de inrichting in de toekomst de mogelijkheid voor een groene ondernemer de bedrijfsvoering te verbreden middels het vormgeven van recreatieve activiteiten en voorzieningen.

Kaderrichtlijn Water

In het project is voorzien in de aanleg van een natuurvriendelijke oever aan de westzijde van de Bosruitertocht. Dit levert een bijdrage aan de opgave van het waterschap op het gebied van de natuurvriendelijke inrichting van door hen beheerde watergangen. Het waterschap kent hiervoor een fonds dat een financiële bijdrage ter beschikking stelt bij de aanleg. Dit betekent dat slechts een deel van de kosten van de aanleg voor rekening van het projectbudget zal komen.

Haalbaarheid, zekerheid, fasering

De in te richten gronden zijn al verworven voor de inrichting van nieuwe natuur. Er is tevens een uitgewerkte schets voor de inrichting en deze schets is al met de diverse belanghebbenden besproken. De uitvoering van de inrichting kan naar verwachting dan ook op vrij korte termijn worden gestart en binnen vijf jaar zijn afgerond. Wel zal rekening moeten worden gehouden met mogelijk archeologisch vooronderzoek op een deel van de percelen (zie ook hieronder bij de paragraaf ‘cultuurhistorie en archeologie’). Voor de aanleg van de slenk is mogelijk een ontgrondingsvergunning aan de orde.
De gemeente Zeewolde heeft aangegeven dat zij in beginsel positief tegenover de ontwikkeling van de locatie staat. Er heeft tevens afstemming plaatsgevonden met het waterschap betreffende de mogelijkheid om langs de Bosruitertocht een natuurvriendelijke oever aan te leggen.
De geprojecteerde recreatieve voorzieningen zijn niet kostenintensief en kunnen onafhankelijk van elkaar gerealiseerd worden, zodat fasering in de aanleg goed mogelijk is.
Voor de vormgeving van de recreatieve voorzieningen en de realisering van een horecavoorziening wordt samenwerking gezocht met een ondernemer die naast deze activiteiten een basisinkomen verwerft uit een niet-seizoensgebonden onderneming.

Cultuurhistorie en archeologie

Het plangebied valt onder de beleidscategorie “archeologisch waardevol gebied 4” op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Zeewolde. Het betreft zones met naar verwachting een gemiddelde dichtheid aan archeologische waarden en zones waar naar verwachting de archeologisch relevante bodemlaag is aangetast. De beleidsdoelstelling voor deze categorie is dat in het geval van grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen archeologisch vooronderzoek wordt uitgevoerd om vast te stellen of er sprake is van behoudenswaardige archeologische waarden.
Er kan vrijstelling worden verleend indien de oppervlakte van het plangebied maximaal 1,5 hectare bedraagt en de diepte van de bodemingreep binnen de vrijstellingsdiepte valt. De ingrepen die worden voorgesteld overstijgen echter de vrijstellingscriteria. Archeologisch vooronderzoek zal daardoor nodig zijn voor de aanleg van de slenk, de kano-opstapplaats en de natuurvriendelijke oever bij de Bosruitertocht. Uitgezocht moet worden of de insteekhaven bij de Hoge Vaart ook archeologisch onderzocht moet worden. Deze lijkt te vallen onder archeologievrij gebied.

Financiën en beheer

Inrichtingsfase

De in te richten gronden zijn al verworven voor de inrichting van nieuwe natuur. Er hoeft dus geen grondaankoop meer plaats te vinden.
De belangrijkste posten van de inrichting zijn:

+ Aanplant van 80 hectare bos in verschillende mengingen van loofboomsoorten (kosten van aankoop plantgoed, eventueel voorbereiden bodem, aanplanten);
+ Vergraving van een deel van het oostelijke perceel (‘etalagegebied Stille Kern’ oppervlakte circa 20 hectare) ten behoeve van de aanleg van een slenk met variabele diepte;
+ Aanleg rasters/roosters rondom het slenkgebied in het oostelijk terreindeel;
+ Aanleg van een natuurvriendelijke oever aan de westzijde van de Bosruitertocht;
+ Aanleg van kano-opstapplek aan de Bosruitertocht;
+ Aanleg van parkeergelegenheid bij de kano-opstapplek en bij de kruising Adelaarsweg/Hoge Vaart;
+ Aanleg van een aanlegsteiger en een boothelling langs de Hoge Vaart in het westelijke perceel van het projectgebied;
+ Aanleg van wandelpaden en het doortrekken van het fietspad aan de zuidzijde van de Hoge Vaart tussen de Adelaarsweg en het al bestaande fietspad ter hoogte van de Bosruitertocht.

De kosten van inrichting zijn geraamd op 2.350.000,- euro. De begroting is tot stand gekomen middels een berekening door Dienst Landelijk Gebied op basis van het gemaakte schetsontwerp en de informatie zoals die op dit moment bekend is. Het definitieve ontwerp kan leiden tot wijzigingen in de begroting. Het is mogelijk de aanleg te faseren.

Beheer

Na verwerving en inrichting zal Staatsbosbeheer eigenaar en beheerder zijn. Het onderhoud van de natuurvriendelijke oevers ligt bij het waterschap.
Mogelijke financieringsbronnen voor het beheer na inrichting zijn met name SNL. Daarnaast zal gezocht worden naar andere financieringsbronnen. De samenwerking met ondernemers kan mogelijkheden bieden. Er wordt vanuit gegaan dat bij inrichting als nieuwe natuur ook het gedeelte van het westelijk perceel, dat op dit moment niet in het Natuurnetwerk ligt, hierin wordt opgenomen, aangezien het een locatie voor boscompensatie betreft.

Project	Zoekgebieden
Almere Eemvallei	Eemvallei en Hoge Vaart
Omvang	Circa 100 ha
Vraag aan PNNF	Verwerving, inrichting
Bijdrage compensatie	Circa 75 ha bos
Kansrijkdom en realiseringstermijn	+ Start binnen 5 jaar. Groeimodel voor langere termijn.

De Eemvallei
Groene motor van Oosterwold

Staatsbosbeheer zet zich samen met de gemeente Almere, Stichting Flevolandschap en andere partijen in voor de ontwikkeling van de Eemvallei. Door de aanleg van dit groenblauwe lint door Oosterwold ontstaat een prettige leefomgeving voor de toekomstige bewoners van dit gebied en wordt het groene netwerk van zuidelijk Flevoland versterkt. Vanuit het Programma Nieuwe Natuur wil Staatsbosbeheer een start maken met het hart van de Eemvallei. Aan deze basisstructuur kunnen andere initiatieven aanhaken. Het project Eemvallei is een belangrijke schakel in de totale ambitie voor zuidelijk Flevoland. Daarnaast wil Staatsbosbeheer langs de Hoge Vaart groene stapstenen aanleggen die de ecologische en recreatieve verbinding met het Horsterwold vormgeven.

Context

Het projectgebied ligt binnen de contouren van Oosterwold, het roodgroene ontwikkelingsgebied aan de oostzijde van Almere. Oosterwold zal niet van vandaag op morgen ontstaan. Er is bewust gekozen voor een concept waarin het landschap langzaam vorm krijgt en waarbij de verschillende functies niet op voorhand worden gekoppeld aan een vaste locatie, maar als een organisch geheel kunnen groeien en elkaar versterken. Staatsbosbeheer heeft met de gemeente Almere afgesproken om samen te werken aan de ontwikkeling van het Groenblauw Raamwerk van Almere waar alle groengebieden van Almere onderdeel van uitmaken. Voor het Programma Nieuwe Natuur is ervoor gekozen om te starten met de basis van de landschapsstructuur in Oosterwold: de Eemvallei. Deze naam verwijst naar de rivier de Eem, die hier in het verleden zijn loop had. Met dit tracé als uitgangspunt ontstaat een groenblauw lint in het landschap dat van de zuidrand van Almere (het Almeerderhout) dwars door Oosterwold richting het Oostvaardersplassengebied slingert. Het voorstel van Staatsbosbeheer richt zich op het deel van de Eemvallei ten zuiden van de Vogelweg. Dit zuidelijk deel van de Eemvallei sluit in de toekomst aan bij het Noorderwold waar Stichting Flevolandschap de ontwikkeling van de Eemvallei oppakt. Deze projectvoorstellen zijn op elkaar afgestemd.

Projectomschrijving

Staatsbosbeheer wil met het projectvoorstel een start maken met de ontwikkeling van de kern van de Eemvallei en de verbinding langs de Hoge Vaart. Hierdoor krijgt het landschap structuur en ontstaat een aantrekkelijk vestigingsklimaat waar andere initiatiefnemers in Oosterwold op aan kunnen haken. Alle kavels in

Almere Eemvallei
[ZFL16]

projectvoorstel ZFL11

zoekgebied Eemvallei

zoekgebied Hoge Vaart

recreatieve route fiets/wandel

Oosterwold kennen naast een groene ook een rode ontwikkelopgave, waardoor de aanleg van groen de rode ontwikkeling in het gebied zal stimuleren. De rode ontwikkelruimte kan vervolgens bijdragen aan instandhouding en uitbreiding van het groen. Tevens krijgt hiermee een deel van de boscompensatieopgave een plek dichtbij de stad.

In het projectvoorstel kunnen twee deelprojecten onderscheiden worden die een nauwe samenhang hebben: Eemvallei en Hoge Vaart.
De Eemvallei zoals deze is opgenomen in de structuurvisie Oosterwold is geïnspireerd op de rivier de Eem die vroeger ongeveer op deze locatie zijn loop had. De nieuw te ontwikkelen landschapsstructuur verwijst hiernaar en kenmerkt zich door een langgerekt tracé met waterpartijen. Op de oevers zal op de meeste locaties bos worden aangeplant met geleidelijke overgangen van water via riet, ruigte of kruiden naar de bosrand. Op sommige delen wordt geen bos aangelegd, maar blijft het gebied open met ruimte voor andere gebruiksvormen zoals bijvoorbeeld stadslandbouw en recreatieondernemers. Uiteraard zal ook een recreatieve dooradering van het gebied ontwikkeld worden.
Aansluitend aan de Eemvallei kunnen andere initiatiefnemers het landschap versterken. Hierbij valt te denken aan landgoederen, een voedselbos of een natuurbegraafplaats. In het hart van de Eemvallei lijkt de samenwerking met de initiatiefnemers van het Voedselbos [ZFL25] en de Speelwildernis [ZFL21] kansrijk. De mogelijkheden hiervoor zullen verder onderzocht worden. Zie de uitwerking van het thema Samenwerking.
Het deelproject Hoge Vaart betreft de realisering van ecologische en recreatieve stapstenen langs de Hoge Vaart. Ook hier wordt ingezet op samenwerking met andere initiatieven.

Op bijgaande schets is aangegeven waar nieuwe natuur gerealiseerd zou kunnen worden. Let wel: deze locaties zijn zoekgebieden die vanuit de structuurvisie Oosterwold kansrijk lijken. Staatsbosbeheer stelt voor 100 hectare van de gronden in het voormalig Oostvaarderwold in te zetten voor dit deel van de toekomstige Eemvallei. Voor de realisatie van de Eemvallei wordt ingezet op landschapskavels. Voor de realisatie van de stapstenen Hoge Vaart kunnen ook de standaardkavels ingezet worden, die zo groen mogelijk worden ingevuld. Voor de stapstenen is dit een goede optie, aangezien de prioriteit voor natuur (ecologisch functionele stapsteen) vooral in de zone langs de Hoge Vaart ligt, zodat de rest van de betreffende kavels goed een andere functie kan hebben. Voor de invulling van de landbouwcomponent van deze kavels heeft een natuurvriendelijke bedrijfsvorm de voorkeur.
Daarnaast bieden de initiatieven Melkgeitenbedrijf [ZFL26] en Schollevaarweg [ZFL11] zicht op respectievelijk 7 en 25 hectare nieuwe natuur. Door (samenwerking met) andere initiatieven kan een groter en robuuster gebied ontstaan. De mogelijkheden hiervoor zullen in de komende tijd onderzocht worden. Op de langere termijn zal de Eemvallei verder groeien door inbreng van middelen die gegenereerd worden door bijvoorbeeld rode ontwikkelingen.
De boscompensatieopgave die hier een plek kan krijgen, bedraagt ongeveer 75 hectare, afhankelijk van de uiteindelijk te realiseren hectares en de inrichting.

Draagvlak, samenwerking en relaties met andere initiatieven

Het projectvoorstel sluit aan op de structuurvisie Oosterwold en werkt aan realisatie van de visie Stadslandschap Oosterwold zoals vastgesteld door de gemeente Almere en Staatsbosbeheer (2013). De gebiedsregisseur Oosterwold heeft toegezegd zich in te zetten om de realisatie van het voorstel te faciliteren waar mogelijk. Het voorstel wordt tevens ondersteund door de gemeente Almere. Verder biedt de voorgestelde aanpak ruimte om diverse initiatieven die voor het Programma Nieuwe Natuur zijn ingediend een plek te geven. Op dit moment zijn hiervoor de volgende initiatieven in beeld:

Voedselbos [ZFL25]

Een voedselbos is een eetbaar landschap voor de duurzame en natuurlijke productie van voedsel (groenten, fruit, noten, honing enz.) en andere nuttige producten zoals medicinale kruiden en hoogwaardig zaai- en plantgoed. In een voedselbos worden bomen, struiken, bodembedekkers, kruiden, één- en meerjarige gewassen, klimplanten en paddenstoelen slim met elkaar geïntegreerd tot een zeer divers en vitaal ecosysteem, vergelijkbaar met een bosrand met bijbehorend dierlijk leven. Omdat voedselbossen aantrekkelijke natuurlandschappen vormen, kunnen ze ook worden gebruikt voor ecologische, recreatieve en educatieve doelen, bijvoorbeeld in het kader van de Growing Green Cities en de Floriade in Almere. In de verkennende gesprekken die gevoerd zijn, lijken de mogelijkheden voor realisatie van het voedselbos langs de ‘nieuwe Eem’ kansrijk. In de vervolgfase van het Programma Nieuwe Natuur zal de samenwerking verder verkend en uitgewerkt worden.

Speelwildernis [ZFL21]

Theatergroep Groen Gras neemt kinderen het liefst mee naar wilde, ruige natuur. De natuur levert speelaanleidingen zonder inbreng van materialen van buiten. Voorgesteld wordt om een speelwildernis te laten ontstaan waar kinderen, nadat ze wegwijs zijn gemaakt door de theatermensen van Groen Gras, zelf rond kunnen dwalen. Ze kunnen er hun fantasie de vrije loop laten en spelen met wat de natuur biedt. Staatsbosbeheer verkent graag de mogelijkheden om met Theatergroep Groen Gras een speelwildernis te realiseren in de Eemvallei.

Percelen Schollevaarweg [ZFL11]

Het bedrijf Hut heeft een perceel van 83 hectare aan de Schollevaarweg in erfpacht van RVOB. Zij zijn bereid om elders, buiten de contouren van Oosterwold, een RVOB perceel te pachten. Circa 25 hectare van het perceel dat zij nu pachten aan de Schollevaarweg biedt kansen om als ecologische en recreatieve stapsteen langs de Vaart ingericht te worden. Dit biedt tevens een plek voor boscompensatie.

Perceel Kemphaan van Verduijn [ZFL26], Luierpark [LO03], Orde van Oranje Nassaubos [LO04]

Het bedrijf Verduijn is eigenaar van een perceel van 7 hectare op de Kemphaan. Zij willen graag de mogelijkheden verkennen om het betreffende perceel als nieuwe natuur te laten ontwikkelen en zelf elders een geitenhouderij te starten. Staatsbosbeheer ziet dit als een kans om het stadslandgoed de Kemphaan

te versterken. Hier zouden de initiatieven voor het Luierpark en het Orde van Oranje Nassaubos een mooie plek dichtbij de stad kunnen krijgen. Met de initiatiefnemers van deze projecten is hierover gesproken en zij staan hier positief tegenover. De locatie waar Verduijn de geitenboerderij wil beginnen ligt ten noorden van de Hoge Vaart, net ten westen van de Adelaarsweg en sluit mooi aan bij het recreatieve knooppunt dat Staatsbosbeheer voorstelt voor de kop van het Horsterwold [ZFL12] aan de zuidzijde van de Hoge Vaart. De educatieve en recreatieve functie die Verduijn voor ogen heeft met biologische landbouw geeft dit gebied extra betekenis.

Natuurbegraafplaats

Realisatie van een natuurbegraafplaats lijkt kansrijk te zijn gezien eerder getoonde interesse door verschillende partijen. Staatsbosbeheer gaat de mogelijkheden hiervoor onderzoeken. Realisatie kan wellicht (deels) plaatsvinden op de hectares die aangevraagd worden in het kader van dit programma en op een aansluitende locatie. Een gelijktijdige inrichting kan voordelen bieden wat betreft grondverzet. Staatsbosbeheer participeert in de stichting “Natuurlijk herdenken” waar ook initiatieven mogelijk lijken op het gebied van natuurbegraven. In de vervolgfase zullen de mogelijkheden verder verkend en uitgewerkt worden. Uitgangspunt daarbij is dat de natuurbegraafplaats een bijdrage levert aan het ontwikkelen en in stand houden van nieuwe natuur.

Landschapsbeheer Flevoland

Binnen deze projecten kan Landschapsbeheer Flevoland een rol spelen in de planvorming, de uitvoering en het beheer. Bij de planvorming (zeker daar waar kleinschaligheid aan de orde is) kan zij zorgen voor draagvlak en bewustwording van burgers en organisaties. Verder kan Landschapsbeheer samen met relevante personen de planvorming afstemmen, daarbij nadrukkelijk rekening houdend met de toekomstige uitvoering en het beheer. Bij de daadwerkelijke uitvoering en beheer kan zij burgergroepen inschakelen daar waar kleinschalige kwaliteitsimpulsen voor natuur- en landschapsbeheer aan de orde zijn. Deze nieuw te vormen burgergroepen moeten vanzelfsprekend nog gevormd worden. Landschapsbeheer heeft expertise om deze groepen samen te stellen. Daar waar mogelijk zal Staatsbosbeheer graag op dit aanbod van Landschapsbeheer Flevoland inspelen.

Het projectzoekgebied sluit verder ruimtelijk aan bij een aantal andere Nieuwe Natuur projecten: de kop van het Horsterwold, Oostvaardersplassengebied, Grote Trap en Noorderwold.

Noorderwold [ZFL23]

Stichting Flevolandschap werkt aan de realisatie van Noorderwold. Het projectgebied ligt in het noordelijk deel van Oosterwold, ten noorden van de Vogelweg. Stichting Flevolandschap stelt voor om hier een combinatie van natte natuur en (biologische) stadslandbouw te realiseren. De natte natuur zal de contouren van de Eemvallei zoals geschetst in de structuurvisie volgen. Ten zuiden van de Vogelweg sluiten de voorstellen van Stichting Flevolandschap en Staatsbosbeheer op elkaar aan. Landschappelijk, recreatief en ecologisch kunnen beide projecten in elkaar overlopen en elkaar versterken.

Grote Trap [ZFL05]

Het tracé van de Grote Trap loopt langs de oostzijde van het projectzoekgebied, vanaf het Horsterwold naar de Oostvaardersplassen. Dit biedt goede kansen voor recreatieve aansluiting van deze route en de Eemvallei.

+ Ecologische waarde

De realisatie van de Eemvallei betekent een sterke toename van de biodiversiteit in het open, agrarische landschap ten oosten van Almere. Door de aanleg van bos, struweel en natte natuur ontstaat leefruimte voor een grote diversiteit aan planten en dieren. De nieuwe natuur wordt eveneens benut om ecologische verbindingen met bestaande natuur tot stand te brengen. Zo wordt de natuur robuuster en kunnen planten en dieren zich tussen verschillende natuurgebieden verplaatsen. Met de stapstenen langs de Hoge Vaart ontstaat een verbinding tussen het Almeerderhout, de Eemvallei en het Horsterwold. De Eemvallei zelf vormt op den duur een groenblauwe verbinding naar het Oostvaardersplassengebied. Deze verbinding is bedoeld voor zowel recreanten als allerlei dieren, zoals reeën, vogels, vlinders, libellen en vleermuizen.

+ Belevingswaarde

Uiteraard is beleefbaarheid van de natuur in het Stadslandschap Oosterwold van groot belang. De nieuwe natuur zal dan ook volop recreatieve mogelijkheden bieden. Hierbij wordt extra winst gezocht door de nieuwe natuur mede in te zetten voor het verbinden met bestaande natuur, zoals door de aanleg van de stapstenen langs de Hoge Vaart, waarmee de verbinding met het Horsterwold landschappelijk en recreatief vorm krijgt. Naast wandelen, fietsen, picknicken en dergelijke wordt ook door het zoeken van samenwerking met groene initiatiefnemers gewerkt aan een verweving van natuur en natuurverbonden activiteiten, zoals bijvoorbeeld de speelwildernis en het voedselbos.

+ Multiplier

Groene motor

De afgelopen maanden hebben zich de eerste initiatiefnemers voor Oosterwold gemeld. Het zijn de eerste pioniers die de kansen van de locatie en van de organische ontwikkelwijze aangrijpen om hun droom te realiseren. Nu al is een trend te herkennen waarbij initiatiefnemers zich om de bestaande bosranden scharen. De nabijheid van het bos blijkt een belangrijke conditie voor de eerste vestigingen in dit verder open polderlandschap te zijn. Door het realiseren van de basis van de Eemvallei wordt deze conditie ook buiten de bestaande boskernen gecreëerd. Zo werkt de aanleg van nieuwe natuur als aanjager voor de integrale ontwikkeling van Oosterwold.

De spelregels van Oosterwold en de mogelijkheden van Almere 2.0 bieden goede kansen voor de realisatie van Nieuwe Natuur. Door het toekennen van rode rechten aan ieder perceel in Oosterwold bestaan mogelijkheden voor verdienmodellen. De waarde van de rode rechten kan ingezet worden om natuurontwikkeling en beheer (mede) te financieren. Daarnaast kunnen recreatieve ondernemers zich in het groen vestigen en daarmee bijvoorbeeld via pacht of beheer een bijdrage leveren aan beheer en ontwikkeling van natuur. Voor invulling van de rode opgave is samenwerking met andere partijen essentieel.

Fonds Verstedelijking Almere

In aanvulling op de verdienmodellen kan een aanvraag voor medefinanciering bij het Fonds Verstedelijking Almere worden gedaan. Het Fonds is onder andere bestemd om bij te dragen aan de inrichting en uitbreiding van de groenblauwe structuur in het kader van Almere 2.0. De Eemvallei is onderdeel van deze groenblauwe structuur. Een aanvraag van de initiatiefnemer voor een bijdrage uit het Fonds VA verloopt via het bestuurlijk overleg voor het thema groenblauw. Hierin hebben zitting de wethouder Almere, gedeputeerde Flevoland en het Ministerie EZ.

Fonds Groenblauw Raamwerk

Ook is een bijdrage mogelijk vanuit de onlangs gesloten samenwerkingsovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en gemeente Almere (maart 2014). Daarin geeft Staatsbosbeheer aan de middelen die vrijkomen bij verkoop van gronden aan Almere deels te herinvesteren in de bestaande en nieuwe groengebieden van Staatsbosbeheer in Almere (inclusief Oosterwold). De samenwerkingsovereenkomst is mede gebaseerd op de Intentieovereenkomst Uitwerking IAK programma Groenblauw (december 2011). Daarin staat dat voor de realisatie van het groenblauw raamwerk wordt uitgegaan van het “half om half principe” waarbij voor elke hectare (uitbreiding of kwaliteitsverbetering) die op andere wijze wordt gefinancierd in principe ook één hectare vanuit het financieel kader van Almere 2.0 wordt gefinancierd.

Samenwerking

Zoals al toegelicht in het kopje samenwerking biedt de voorgestelde aanpak de mogelijkheid om ook andere initiatiefnemers van het Programma Nieuwe Natuur de gelegenheid te geven hun voorstel verder uit te werken en te laten landen.
Dit principe werkt ook voor initiatiefnemers buiten het Programma. De standaardkavel Oosterwold bevat een mix van bebouwing, infra, landbouw en landschap. Daarom kan het handig zijn om samenwerking te zoeken. Op die manier kan ieder doen waar hij goed in is en ontstaat tegelijkertijd een integraal stukje Oosterwold met een mix van functies. Bij het vinden van samenwerkingsverbanden speelt de gebiedsregisseur Oosterwold een belangrijke rol. Zij heeft het overzicht van initiatiefnemers (van zowel Oosterwold als het Programma Nieuwe Natuur) en kan voorstellen voor samenwerking doen. Soms is zo al in de fase van ideevorming een koppeling te maken en kunnen bijvoorbeeld rode en agrarische initiatieven samen een plan uitwerken. In andere gevallen kan de koppeling op een later moment gemaakt worden. Een natuurbeheerder kan bijvoorbeeld eerst een natuurkavel realiseren en pas na een aantal jaren de samenwerking zoeken met een partij die woningen wil realiseren.

+ Haalbaarheid, zekerheid, fasering

Uit: Handreiking Programma Nieuwe Natuur in Oosterwold (concept, versie 13 augustus 2014): Op basis van de gefaseerde aanpak zal Nieuwe Natuur in Oosterwold via een organisch proces worden gerealiseerd. De lijn van het proces is dat in eerste instantie de grondposities in het voormalig Oostvaarderswold worden verkocht. Vervolgens wordt met de opbrengst het stadslandschap Oosterwold stap voor stap verworven en ingericht. Het tempo van verwerving wordt bepaald door het tempo waarin de gronden kunnen worden verkocht in Oostvaarderswold en het tempo waarmee gronden kunnen worden verworven in Oosterwold. Het tempo van inrichting wordt bepaald door het beschikbaar komen van middelen. Dit hoeft niet direct bij de start te zijn, maar kan afhankelijk worden gesteld van andere factoren (meest profijtelijke opbrengst van rode ontwikkelingsrechten). Door de organische aanpak is het mogelijk een tempo te ontwikkelen, dat passend is bij en het meest optimaal is voor het initiatief. Er wordt aangesloten op het ritme van de markt. Marktverstoringen door bijvoorbeeld abrupte verkoop en aankoop van grote oppervlaktes landbouwhectares in een gebied worden voorkomen. Tevens kan het tempo worden afgestemd op de politieke en maatschappelijke wensen.

Cultuurhistorie en archeologie

In de omgeving van de oude Eemloop is de kans op archeologische waarden hoog. Voordat een definitief inrichtingsplan gemaakt wordt, moet locatieonderzoek plaatsvinden waarna er in het inrichtingsplan op ingespeeld kan worden.

Financiën en toekomstig beheer

De kosten voor de inrichting zijn zeer afhankelijk van de uiteindelijke locatie en het definitieve inrichtingsplan. Er is een inschatting gemaakt van de kosten op basis van de landschapstypen die worden gerealiseerd, het inrichtingsniveau en de gebruiksintensiteit. Van de 100 hectare van de aanvraag zal 75% worden ingeplant met loofbos. De overige 25% zal bestaan uit een mozaïek van water, open gebied, struweel en overgangszones tussen water en land. De Eemvallei zal een belangrijke rol vervullen als groen recreatiegebied voor de bewoners en bezoekers van Almere en Oosterwold. Het inrichtingsniveau van de recreatieve voorzieningen zal in lijn met de verwachte gebruiksintensiteit dan ook hoog zijn. Zowel qua landschapstypen als qua recreatieve inrichting is het project Eemvallei verglijkbaar met het project kop van het Horsterwold. Op basis van onder andere de voor dat project geraamde kosten zijn de inrichtingskosten voor Eemvallei ingeschat op 2,5 miljoen euro (25.000,- euro/hectare).
Na verwerving en inrichting zal Staatsbosbeheer eigenaar en beheerder zijn. Voor de financiering van het beheer gaan wij er vanuit dat de gronden die worden ingericht als nieuwe natuur onder het Natuurnetwerk zullen worden geschaard en dat voor deze gronden gebruikt gemaakt kan worden van SNL. Daarnaast wordt gezocht naar mogelijkheden voor cofinanciering vanuit andere bronnen. Mogelijke bronnen hiervoor zijn het Fonds Groenblauw (Staatsbosbeheer), rode ontwikkelingen en samenwerking met ondernemers.

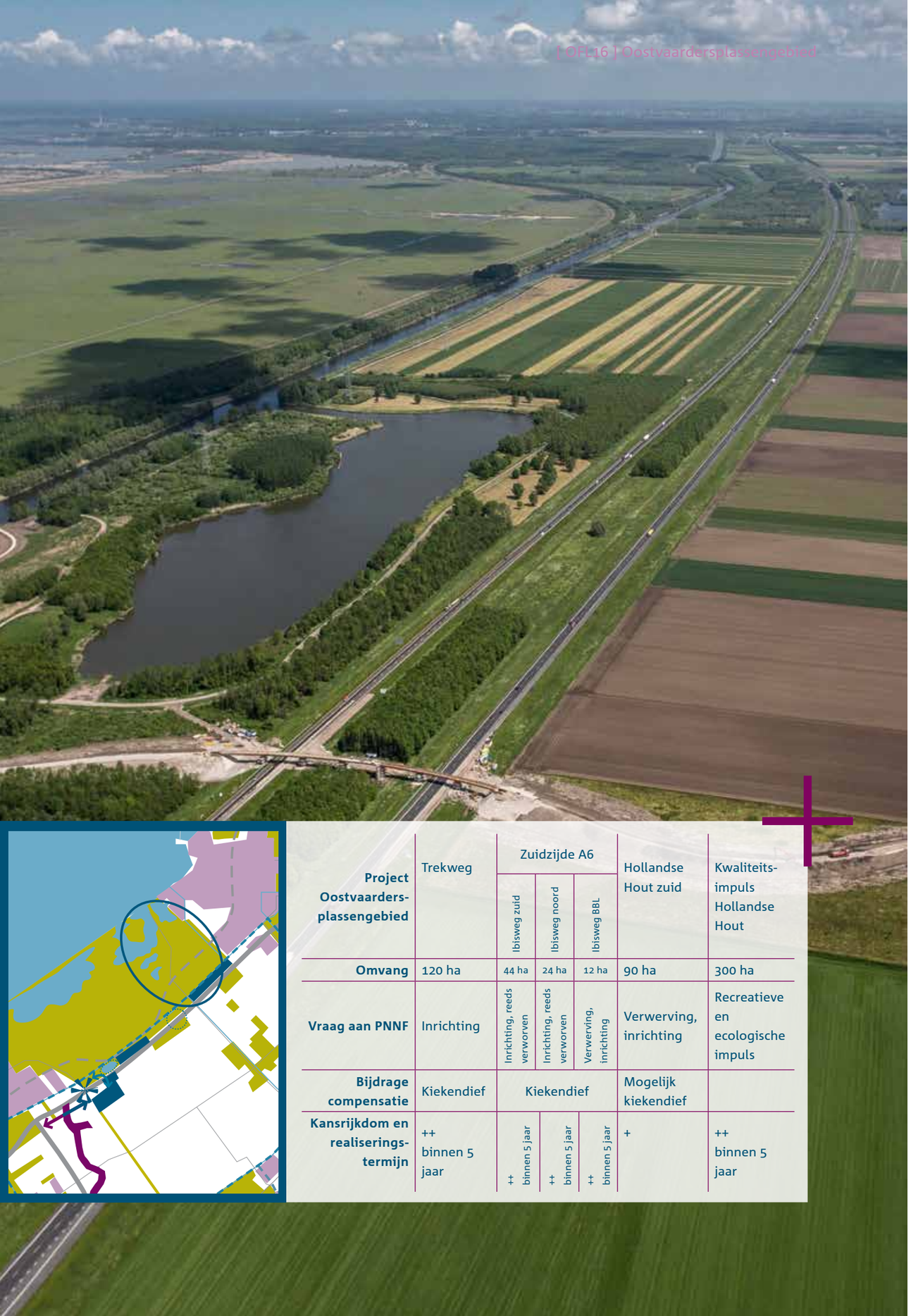

Project Oostvaarders-plassengebied	Trekweg	Zuidzijde A6			Hollandse Hout zuid	Kwaliteits-impuls Hollandse Hout
		Ibisweg zuid	Ibisweg noord	Ibisweg BBL		
Omvang	120 ha	44 ha	24 ha	12 ha	90 ha	300 ha
Vraag aan PNNF	Inrichting	Inrichting, reeds verworven	Inrichting, reeds verworven	Verwerving, inrichting	Verwerving, inrichting	Recreatieve en ecologische impuls
Bijdrage compensatie	Kiekendief	Kiekendief			Mogelijk kiekendief	
Kansrijkdom en realiserings-termijn	++ binnen 5 jaar	++ binnen 5 jaar	++ binnen 5 jaar	++ binnen 5 jaar	+	++ binnen 5 jaar

Oostvaardersplassengebied
Iedereen is welkom

Het Oostvaardersplassengebied is een van de grootste aaneengesloten natuurgebieden van Nederland en ligt ook op slechts een steenworp afstand van het stedelijk gebied van Almere en Lelystad. Het gebied trekt vele bezoekers uit binnen- en buitenland. Staatsbosbeheer staat voor de uitdaging om de beschermde natuurwaarden van het gebied duurzaam te behouden en tegelijkertijd recht te doen aan de stijgende recreatievraag. Om zowel de natuur als de recreant de ruimte te bieden wil Staatsbosbeheer de randzones bij de Oostvaardersplassen verder ontwikkelen en uitbreiden. In de nu voorliggende plannen nemen zichtbaarheid en beleefbaarheid van het gebied toe door ‘vensters’ naar het Oostvaardersplassengebied. Het centrale gebied aan de Trekweg wordt de etalage van de Oostvaardersplassen. Daarnaast krijgt de kiekendiefcompensatie een definitieve plek in deze zone. Tenslotte wil Staatsbosbeheer het bosgebied Hollandse Hout bij Lelystad een kwaliteitsimpuls geven door de inrichting gevarieerder te maken. Zo ontstaat er een groot samenhangend gebied waar op een natuurlijke manier sprake is van zonering.

Context

In het gebied rond de Oostvaardersplassen zijn verschillende plannen van toepassing en spelen verschillende processen. Het Programma Nieuwe Natuur draagt bij aan de uitwerking van een deel van de opgaven die hieruit voortvloeien. De in dit kader belangrijkste plannen en processen worden hieronder kort benoemd.

Natura 2000

Het Rijk heeft de Oostvaardersplassen in 2009 aangewezen als Natura 2000-gebied dat valt onder de Europese Vogelrichtlijn. Het gebied is aangewezen als beschermde zone voor 30 vogelsoorten, met name moeras- en watervogels. Uit de aanwijzing volgt de verplichting een beheerplan op te stellen waarin wordt aangegeven hoe de doelen uit het aanwijzingsbesluit kunnen worden gehaald of in stand gehouden. Dit beheerplan zal, waarschijnlijk, vanaf september 2014 ter visie gaan, als een ontwerp beheerplan. Door in het Programma Nieuwe Natuur de randgebieden rondom het kerngebied van de Oostvaardersplassen ecologisch en recreatief te ontwikkelen, blijft in het kerngebied de benodigde rust behouden en worden de omstandigheden voor realisatie van de Natura 2000-doelen beter.

Kiekendiefcompensatie

Als gevolg van stedelijke ontwikkeling rond (met name) Almere zijn er maatregelen genomen om de verloren gegane foerageergebieden voor de kiekendieven te compenseren. Deze terreinen zijn tijdelijk ingericht met de opgave ze op termijn een definitieve plek te geven. Staatsbosbeheer en de provincie zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de definitieve aanleg van deze foerageergebieden. In de voorstellen voor nieuwe natuur in het Oostvaardersplassengebied is de opgave voor realisatie van definitief kiekendieffoerageergebied het uitgangspunt. De compensatiehectares zijn overigens ook verbonden met het Natura 2000-beheerplan. De definitieve inrichting van het kiekendiefcompensatiegebied is er een goed voorbeeld van dat stedelijke gebiedsontwikkeling samen kan gaan met natuurbescherming, wanneer dit zorgvuldig wordt ingepast.

Toekomst Oostvaardersplassengebied

Staatsbosbeheer wil werken aan een Oostvaardersplassengebied waar mensen zich bij betrokken voelen. Mensen van dichtbij, maar ook van wat verder weg. Het gebied spreekt immers bij velen tot de verbeelding. Daarom gaan wij op zoek naar nieuwe wegen om dit in te vullen. Het Oostvaardersplassengebied kent verschillende deelgebieden met een natuurlijke zonering. Dit vormt een logisch uitgangspunt voor de zonering van de verschillende functies van het gebied als geheel. De kern van het gebied is het moeras van circa 4000 hectare waar de vogelwaarden voorop staan. Dit gebied is van nature slecht toegankelijk en heel kwetsbaar voor verstoring. Daaromheen liggen de grazige gebieden van ongeveer 2000 hectare, die een grote vogelrijkdom kennen en waar ook de Konikpaarden, de Heckrunderen en de edelherten leven. Dit gebied en de dieren die er leven, kunnen door middel van excursies intens beleefd worden. Aan de randen van het Oostvaardersplassengebied is er ruimte voor een combinatie van verschillende functies. Dit gebied bestrijkt het Oostvaardersbos, het Kotterbos, het Oostvaardersveld en het Hollandse Hout. Hier is en wordt hard gewerkt om dit gebied steeds aantrekkelijker te maken voor mensen en dieren. Het beheer in deze zone is afgestemd op het multifunctionele karakter.

Nationaal Park Oostvaardersplassen

De provincie Flevoland ziet mogelijkheden om voor het Oostvaardersplassen-gebied de status van Nationaal Park aan te vragen. Provinciale Staten hebben besloten een business case te laten opstellen en mede afhankelijk van de uitkomsten een aanvraag voor Nationaal Park bij het Rijk te overwegen. In een beoogd Nationaal Park gaat het om een optimale balans tussen bescherming van natuurwaarden en toeristisch recreatief gebruik. Staatsbosbeheer ziet kansen in deze aanpak en wil hier in het kader van het Programma Nieuwe Natuur op inspelen.

Projectomschrijving en terreininrichting

Het projectvoorstel heeft betrekking op drie locaties in de zuidelijke randzone van het Oostvaardersplassengebied. Hier liggen verschillende percelen die in aanmerking komen voor de inrichting van nieuwe natuur. Van oost naar west gaat het hier om een perceel aan de zuidrand van het Hollandse Hout, een perceel aan de Trekweg en enkele percelen ten zuiden van de A6 ter hoogte van

de nieuwe fietsbrug over de snelweg. Voor de locatie ten zuiden van de A6 zijn alternatieven mogelijk, afhankelijk van de vraag op welke percelen wordt ingezet. In de tabel is uitgegaan van de percelen die al van Staatsbosbeheer, RVOB of BBL zijn, omdat dit het meest kansrijke scenario oplevert. Mocht in overleg met aangrenzende agrariërs een meer optimale indeling mogelijk blijken, dan is dat voor Staatsbosbeheer zeker bespreekbaar.
Richtinggevend voor de inrichting van alle drie locaties in de randzone van de Oostvaardersplassen is het duurzaam inrichten van de compensatiehectares voor kiekendief en het ontwikkelen van een recreatief aantrekkelijk gebied rondom het kerngebied van de Oostvaardersplassen. Het perceel aan de Trekweg (het middelste van de drie locaties) is momenteel als tijdelijk compensatiegebied voor kiekendief ingericht. De compensatieopgave voor de kiekendief vanuit het Programma Nieuwe Natuur beslaat 115 hectare. We gaan uit van een grotere oppervlakte omdat we een natuurlijker inrichting voorstaan (met een bredere doelstelling). Door de inrichting van de percelen aan de Trekweg en A6 zuidzijde kan aan de totale opgave worden voldaan. Het perceel Hollandse Hout-zuid biedt ruimte voor compensatieopgaven in de toekomst en kan een meer recreatieve functie krijgen. Naast het definitief realiseren van de kiekendiefcompensatieopgave, zal de inrichting van de diverse percelen ook bijdragen aan de realisering van een aaneengesloten groene zone van het Hollandse Hout naar het Kotterbos en het vergroten van de beleefbaarheid van het Oostvaardersplassengebied als geheel.
In lijn met de bovengenoemde voorstellen stelt Staatsbosbeheer een kwaliteitsimpuls in het Hollandse Hout voor: van polderbos naar recreatief aantrekkelijk bos met meer afwisseling en biodiversiteit. In het kader van het huidige voorstel gaat het om omvorming op 300 hectare, een derde deel van het totale bosgebied.

Terreininrichting

Alle drie locaties zijn qua ligging geschikt als kiekendieffoerageergebied. Ze bevinden zich dicht genoeg bij het leefgebied van de kiekendief en ze zijn voor deze dieren bereikbaar. Voor de kiekendief zijn met name overgangen tussen verschillende landschapsstructuren belangrijk als jachtgebied: de overgangen van nat naar droog, van open met lage begroeiing naar ruigere omstandigheden en struweel. De inrichting van het kiekendiefcompensatiegebied voorziet hierin door de aanleg van langgerekte natte elementen en struweel. Door deze structuren evenwijdig aan de snelweg te laten lopen, geleiden ze de jagende kiekendief en wordt de kans op verkeersslachtoffers kleiner. Door het gebied vervolgens te laten begrazen, worden meer gradiënten toegevoegd in de vorm van een mozaïek van ruigte en korte vegetatie en wordt geborgd dat het gebied een halfopen karakter behoudt.
Op de inrichtingsschets op de volgende pagina zijn door middel van foto's twee inspiratiebeelden voor de mogelijke invulling van het bovenstaande principe weergegeven. Het ene beeld toont een deel van de Oostvaardersplassen waar de natuurlijke ontwikkeling plaatsvindt vanuit de landbouwkundige inrichtingsstructuur met rechte tochten en kavelsloten, die voorzien zijn van zachte overgangen van water naar land. Het andere beeld toont een inrichting in de sfeer van de Laakse Slenk en Stille Kern, waar de rechte lijnen van het polderlandschap helemaal worden losgelaten om zo een nog natuurlijker beeld te creëren.

Oostvaardersplassengebied
[OFL16]

- kwaliteitsimpuls
- open water
- bos
- (nat) grasland
- recreatieve route fiets/wandel
- recreatieve route fiets/wandel (gewenst)
- uitzicht
- aanlegsteiger
- parkeerplaats
- snelwegpanorama

inspiratiebeeld kiekendiefgebied, inrichtingsvariant ‘polderlandschap’

inspiratiebeeld kiekendiefgebied, inrichtingsvariant ‘wildernis’

Impressie Kwaliteitsimpuls Hollandse Hout

Naast de inrichting van nieuwe natuur wil Staatsbosbeheer een kwaliteitsimpuls uitvoeren in het Hollandse Hout ter versterking van de natuur- en recreatiewaarden als onderdeel van het robuuste geheel van het Oostvaardersplassengebied. Deze ambitie komt onder andere voort uit de Gebiedsvisie Hollandse Hout (2011) die door Staatsbosbeheer en de gemeente Lelystad is opgesteld. De nadruk ligt op het vergroten van de recreatieve waarde en ecologische variatie door de aanleg van natte natuur in de vorm van een of meerdere slenken en het uitbreiden van de recreatieve mogelijkheden. Op de schets is een inspiratiebeeld voor de inrichting aangegeven. De landschapsbeelden van de Stille Kern in het Horsterwold en de Laakse Slenk zijn hierbij inspiratiebron. In het kader van het Programma Nieuwe Natuur wil Staatsbosbeheer de kwaliteitsimpuls op 300 hectare van het Hollandse Hout uitvoeren. Hiervoor is gekozen voor de zuidzijde, zodat de landschappelijke relaties tussen het Hollandse Hout en het Oostvaardersveld beter tot hun recht komen. Verder ligt dit deel van het Hollandse Hout dichtbij het Buitencentrum, zodat een recreatieve investering hier maximaal rendeert.

Recreatieve invulling

De film De Nieuwe Wildernis heeft de Oostvaardersplassen grote bekendheid gegeven. Mede daardoor stijgt de recreatievraag vanuit het hele land. De beperkte toegankelijkheid van het kerngebied levert hiermee in toenemende mate een spanningsveld op. De randzones bieden echter fantastische mogelijkheden om de natuur van het totale Oostvaardersplassengebied robuuster te maken en natuur- en wildernisbeleving een impuls te geven.
Door de inrichting van nieuwe natuur op de drie voorgestelde locaties ontstaat één, multifunctionele zone van natuur en beleving, waardoor ook de Vaartplas, Reigerplas, Ooievaarsplas en Burchtkamp landschappelijk worden aangesloten. Fietsrecreanten vanuit Almere die gebruik maken van de nieuwe fietsbrug over de A6 zullen, na de oversteek over de snelweg, te midden van de nieuwe natuur hun weg kunnen vervolgen. Dit gebied aan de zuidzijde van de A6 vormt hiermee een belangrijke landschappelijke schakel tussen de robuuste natuur aan de noordzijde van de A6 en het groen/blauw/rode ontwikkelingsgebied Oosterwold en het project Noorderwold van Stichting Flevolandschap.

Er zijn nu veel verkeerstromen die vlak langs de Oostvaardersplassen komen, maar het gebied feitelijk niet zien: automobilisten op de A6, verkeer op de Trekweg, fietsers langs de Lage Vaart en boten op de Lage Vaart. Dit verandert door de inrichting van nieuwe natuur aan de Trekweg: hiermee wordt als het ware een etalage voor de Oostvaardersplassen gecreëerd. Hoewel dit terrein niet in directe verbinding staat met de kern van de Oostvaardersplassen, zal de sfeer van dit gebied wel herkenbaar zijn. Voor recreanten die op zoek zijn naar ‘wildernisbeleving’ biedt de nieuwe natuur de gelegenheid om buiten de beperkt toegankelijke kern ten noorden van de spoorweg met de bijzondere natuurwaarden van het Oostvaardersplassengebied kennis te maken. Aan de Lage Knarsluis en de Trekweg liggen mogelijkheden voor de realisatie van observatieplekken om vogels en andere dieren te bekijken, eventueel te combineren met korte wandelroutes door de betreffende gebieden.

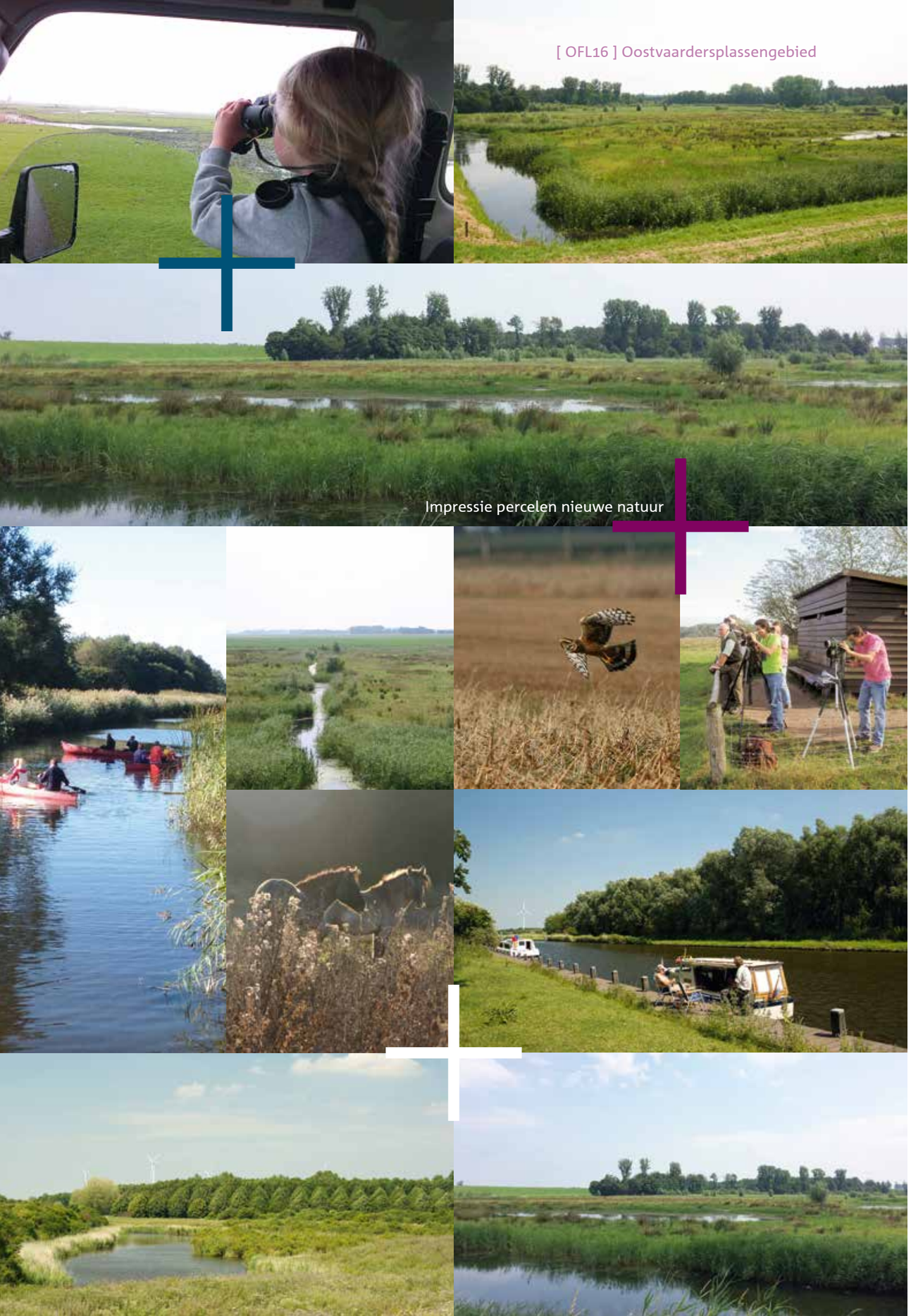

Impressie percelen nieuwe natuur

Draagvlak en relaties met andere initiatieven

Draagvlak

Voor de uitwerking van de ideeën van Staatsbosbeheer voor de verschillende locaties en het invullen van de kiekendiefcompensatieopgave heeft Staatsbosbeheer een werk- en schetssessie gehouden, waarbij onder andere de gemeente Lelystad en de Vogelwacht Zuidelijk Flevoland betrokken waren. De uitkomsten hiervan zijn gebruikt als input voor het projectvoorstel.

De duurzame inrichting van het kiekendiefcompensatiegebied is in lijn met de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen voor Blauwe en Bruine kiekendief. De realisering van het compensatiegebied dichtbij de broedgebieden in het moerasareaal van de Oostvaardersplassen is gunstig om de afstand tussen nest en foerageergebied te beperken.

Relaties met andere initiatieven

Het westelijk deelgebied (A6 zuidzijde) grenst aan het projectgebied van Noorderwold [ZFL23] en de Grote Trap [ZFL05], beide van Stichting Flevolandschap. De voorgestelde landschappelijke en recreatieve ontwikkelingen in deze drie gebieden sluiten op elkaar aan. Voor recreanten vanuit Almere die via de nieuw aangelegde fietsbrug over de A6 rijden, functioneert het deelgebied A6 zuidzijde als landschappelijke verbinding van het Kotterbos richting het tracé van de Grote Trap. Het project is daarmee een belangrijke schakel in de ambitie zoals deze in het Stadslandschap Oosterwold is opgenomen (Staatsbosbeheer en gemeente Almere, 2013).

+ Ecologische waarde

Compensatieopgave kiekendief

Het kiekendiefcompensatiegebied krijgt een definitieve locatie. Het terrein wordt door de natuurlijke inrichting duurzaam geschikt voor de kiekendief. Doordat de compensatieopgave met inzet van verschillende locaties wordt gerealiseerd, wordt het foerageergebied gespreid over een grotere oppervlakte en daardoor minder kwetsbaar.

Natuurnetwerk en Omgevingsplan

Door de inrichting van het terrein aan de Trekweg wordt een bijdrage geleverd aan de realisering van het Natuurnetwerk: het perceel valt binnen de planologische begrenzing van het Natuurnetwerk. Verder past de inrichting van alle drie deelgebieden als natuur bij de ambities van het provinciale natuurbeleid, waarin het robuuster maken van de Flevolandse natuurgebieden en het creëren van een aaneengesloten netwerk van natuur een kernopgave is (o.a. Omgevingsplan Flevoland). Door de inrichting van de deelgebieden Hollandse Hout-zuid, Trekweg en A6 zuidzijde wordt de randzone van het Oostvaardersplassengebied robuuster en ontstaat een ecologische verbinding tussen Kotterbos/Vaartplas, Reigerplas, Ooievaarsplas en Oostvaardersplassen/Oostvaardersveld en Hollandse Hout.

De biodiversiteit neemt toe doordat de nieuwe natuur met een afwisseling van water, struweel, ruigte en korte begroeiing een mozaïek vormt met de

omliggende bosgebieden. Dit verhoogt de aantrekkelijkheid van het gebied voor veel verschillende dier- en plantensoorten.

Belevingswaarde

Het uitgangspunt is om de rust in de beschermde kern van het Oostvaarders-plassengebied te behouden en de natuurbeleving van de Oostvaardersplassen in de groene randzone de ruimte te geven. Hierdoor blijft het kerngebied duurzaam de Natura 2000-doelstellingen realiseren (optimaal voor de beschermde natuurwaarden) en tegelijkertijd wordt een belangrijke stap gezet om te voorzien in de sterk groeiende vraag naar recreatieve voorzieningen nabij Almere en Lelystad. Aansluitend aan de nu al recreatief zeer belangrijke en gewaardeerde bosgebieden Kotterbos en Hollandse Hout wordt nieuwe natuur met een plus gerealiseerd. Er ontstaat meer diversiteit in het landschap, goed beleefbare ‘wildernisnatuur’ en er komen meer mogelijkheden voor recreanten die kans willen maken om dieren te zien. De Oostvaardersplassen zijn niet langer een verborgen parel, maar zijn zichtbaar en beleefbaar voor iedereen: van de snelle passant in de trein of de auto, de genietende recreant op de fiets of op het water tot natuurliefhebbers die wachten op die ene bijzondere waarneming of die mooie foto.

Multiplier

Er is op verschillende vlakken sprake van een multiplier:

Compensatieopgave

Met de inrichting van de betreffende percelen krijgt de kiekendiefcompensatie-opgave een definitieve plek met een duurzame en natuurlijke invulling.

Recreatieve impuls

De realisering van nieuwe natuur in de randzone van de Oostvaardersplassen biedt de ruimte die gezocht wordt voor de uitbreiding van de recreatieve mogelijkheden in de regio. Winst voor de natuur en winst voor recreatie gaan hier hand in hand doordat de nieuwe natuur de beleefbaarheid van de Oostvaardersplassen vergroot zonder dat de kwetsbare natuur in de kern wordt belast.

Financieel

Een groot deel van de gronden binnen het project is al verworven voor de inrichting van nieuwe natuur. Er hoeft voor deze oppervlakte dan ook geen grondaankoop meer plaats te vinden (zie ook de tabel).

Water

Het waterschap Zuiderzeeland wijst er op dat de functieverandering – afhankelijk van de nadere uitwerking - kansen biedt voor beperking van de bodemdaling en voor waterberging.

Haalbaarheid, zekerheid, fasering

Het projectvoorstel omvat verschillende percelen. Het centrale perceel aan de Trekweg is in eigendom bij Staatsbosbeheer en wordt beheerd als tijdelijk kiekendiefcompensatiegebied. Dit terrein leent zich derhalve goed om de eerste fase van het inrichtingsvoorstel voor nieuwe natuur te realiseren. De aanleg hiervan kan op korte termijn starten. De inrichting van de andere locaties kan nader worden afgestemd in het kader van de ontwikkelingen rond de stadsuitbreiding van Lelystad en de realisatie van de initiatieven Noorderwold [ZFL23] en de Grote Trap [ZFL05].
De eerste ontwikkelingen en ervaringen na inrichting van het deelgebied Trekweg kunnen waar nodig worden benut om de inrichting van de andere locaties op details bij te sturen.

Cultuurhistorie en archeologie

Afhankelijk van de inrichting kan het zijn dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is. De omgeving is mogelijk kansrijk, onder meer gezien de recente vondsten uit de Romeinse periode in het Kotterbos.

Financiën en Beheer

In de tabel is aangegeven voor welke percelen grondaankoop aan de orde is en waar alleen sprake is van inrichtingskosten.

Er is een kostenberekening gemaakt voor de inrichting van de drie kiekendief-compensatielocaties en de kwaliteitsimpuls voor het Hollandse Hout. De belangrijkste inrichtingsmaatregelen op de kiekendiefcompensatielocaties zijn:

+ Deels dempen, deels vergraven van bestaande sloten en aanleg nieuwe waterlichamen met natuurvriendelijke oevers;
+ Groepsgewijze aanplant van horsten van struweel met stekelige struiken;
+ Aanleg van een veekerend raster rond de terreinen inclusief toegangshekken;
+ Realisatie van een observatiepunt inclusief wandelroute en parkeerplaats aan de westzijde van het Trekweg gebied.

Voor de kwaliteitsimpuls Hollandse Hout zijn de belangrijkste inrichtings-maatregelen de aanleg van een slenk in de stijl van de Stille Kern en Laakse Slenk en het uitbreiden van de recreatieve inrichting.

De raming voor het uitvoeren van het totaal aan geplande maatregelen bedraagt 3.000.000,- euro. De begroting is tot stand gekomen middels een berekening door DLG op basis van het gemaakte schetsontwerp en de informatie zoals die op dit moment bekend is. Het definitieve ontwerp kan leiden tot wijzigingen in de begroting.

Project Kuinderbos	Schansveld-zuid
Omvang	30 ha
Vraag aan PNNF	Verwerving, inrichting
Bijdrage compensatie	
Kansrijkdom en realiseringstermijn	+ Verwerving verkeert nog in oriëntatiefase

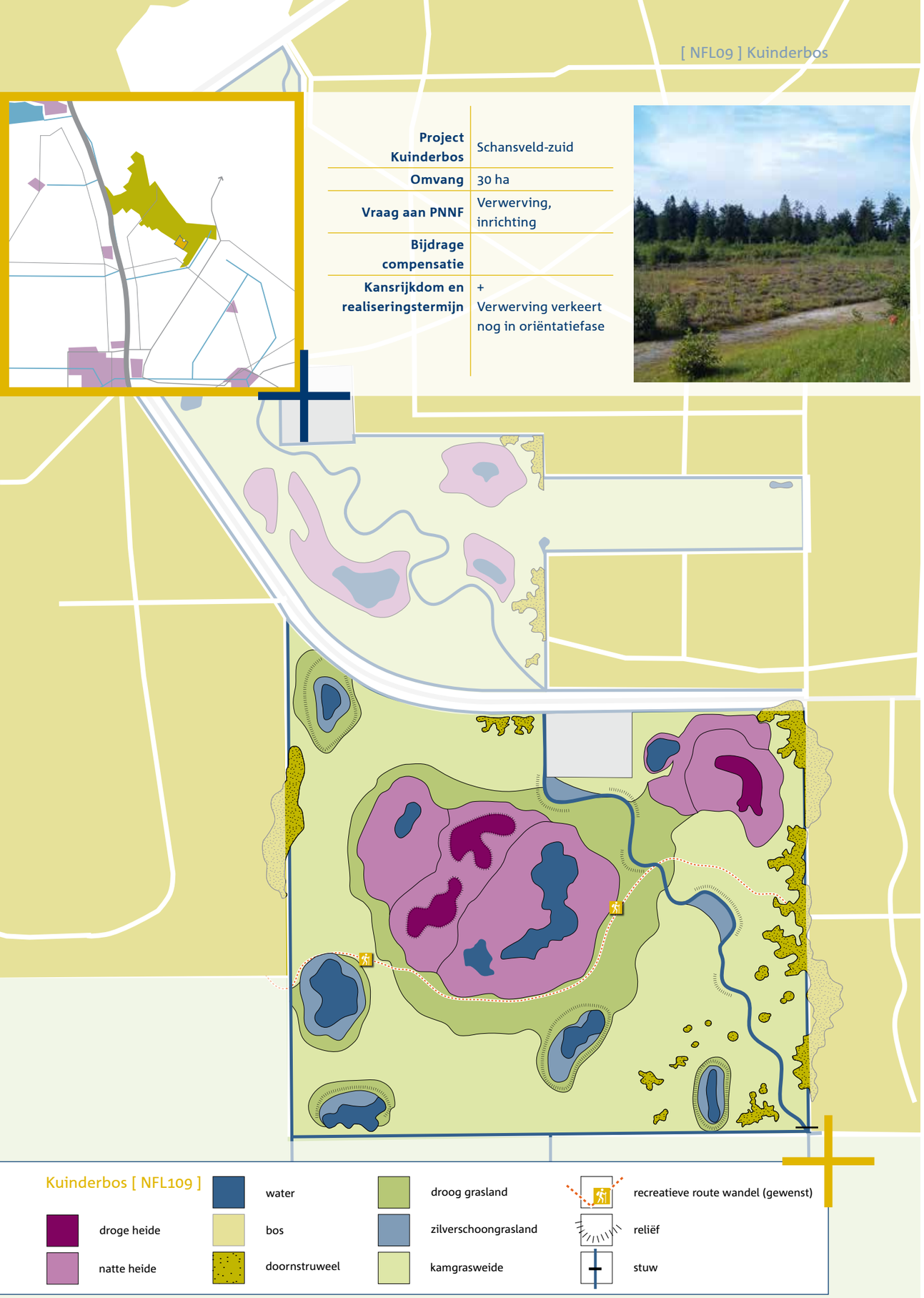

Kuinderbos

Staatsbosbeheer stelt voor Schansveld-zuid in te richten als nieuwe natuur. Dit gebied is onderdeel van het Natuurnetwerk. Het project sluit aan op de recent gerealiseerde inrichting van Schansveld-noord.

Projectomschrijving met voorgestelde inrichting

Het plangebied ligt in het Kuinderbos ten zuiden van de Schansweg en heeft een oppervlakte van ongeveer 30 hectare. Het maakt deel uit van het Natuurnetwerk. Ten noorden van de Schansweg is inmiddels nieuwe natuur gerealiseerd. De inrichting is een bouwsteen in de realisatie van de Wellerwaard.

De inrichting van Schansveld-zuid zal aansluiten bij die van Schansveld-noord. Op de locaties van venige laagtes worden vennen gegraven. Daaromheen komt een afwisseling van natte heide, grasland en op de zandige koppen droge heide. Verder wordt door het gebied heen een kreek gegraven – de Schanskreek. Deze verbindt beide delen van het Schansveld. Aan de randen van Schansveld-zuid zal een struweelzone worden ontwikkeld om de overgang naar het Kuinderbos geleidelijker te maken. Om het gebied als één begrazingseenheid met Schansveld-noord te laten functioneren, is de aanleg van een faunapassage in de Schansweg gewenst. Het gebied wordt recreatief beleefbaar door een wandelpad langs de vennen. Dit pad sluit aan op omliggende paden aan de zuidzijde van het Kuinderbos. Daarnaast is het interessant om een fietsverbinding aan te leggen tussen de Schansweg en Schoterweg, zodat ook fietsrecreanten kunnen genieten van het gebied.

Draagvlak

Het gebied was al door de provincie aangewezen als onderdeel van het Natuurnetwerk. De gemeente Noordoostpolder heeft in het natuurontwikkelingsplan Schansveld de wenselijkheid van toevoeging van dit gebied aan het Kuinderbos ook omschreven. Het project past bij de ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving, met name de Wellerwaard en de ecologische en recreatieve aansluiting van Emmeloord en Kuinderbos. De gebruiker van het perceel (deels eigenaar, deels pachter) is bereid de mogelijkheden te verkennen.

+ Ecologische waarde

Door de inrichting van Schansveld-zuid wordt een bijdrage geleverd aan de realisatie van het Natuurnetwerk en wordt het Kuinderbos landschappelijk en ecologisch ‘afgerond’. Eenmaal ingericht vormt het gebied een robuuste ecologische verbinding tussen het Burchtbos en de Veenkuil. De natuurwaarden van het Kuinderbos als geheel worden versterkt. De diversiteit aan natuurtypen

stijgt door de realisatie van vennen, heide, natuurgrasland en struweel. Dit maakt het gebied zelf en de omgeving aantrekkelijk voor een grotere verscheidenheid aan dieren en planten.

Belevingswaarde

Door de inrichting van Schansveld-zuid wordt de zuidzijde van het Kuinderbos een geheel. Het deelgebied Schansveld-zuid wordt via een wandelpad aangesloten op de omringende natuur, zodat de recreant van een aaneengesloten natuurgebied kan genieten. De belevingswaarde kan verder toenemen wanneer een fietsverbinding tussen de Schoterweg en de Schansweg wordt aangelegd.

Multiplier

Door de inrichting van Schansveld-zuid wordt een bijdrage geleverd aan de recreatieve ontwikkeling van de ruime omgeving, met name de Wellerwaard en de recreatieve vormgeving van de verbinding tussen Emmeloord en Kuinderbos.

Haalbaarheid, zekerheid, fasering

Het project verkeert in de oriëntatiefase. De huidige gebruiker (deels eigenaar, deels pachter via RVOB) heeft belangstelling om in gesprek te komen. Wanneer op dit punt groen licht is verkregen, ligt het in de verwachting dat de uitvoering op kortere termijn (binnen vijf jaar) kan plaatsvinden, gezien de omvang van het projectgebied en de fase van het schetsontwerp.

Cultuurhistorie en archeologie

Archeologisch onderzoek is mogelijk noodzakelijk (zoals ook bij Schansveld-noord is gebeurd). De burchten van Kuinre en het gebied er omheen zijn aangewezen door de provincie als PArK-gebied (provinciaal archeologisch en aardkundig kerngebied). In PArK-gebied mogen archeologische waarden in principe niet geroerd worden. Er is een hoge kans op archeologische en aardkundige waarden (veenkuilen) in dit gebied. Dit is een aandachtspunt aangezien voor de inrichting vergravingen voorzien zijn en mogelijk een daling van het grondwaterpeil optreedt.

Financiën en beheer

Inrichtingsfase

De kosten betreffen verwerving en inrichting. De belangrijkste inrichtingsingrepen omvatten de aanleg van een aantal plassen, zandkoppen en een kreek en het aanplanten van struweel en een zachte overgang naar de bosrand.

Waar mogelijk dient een passage over de Schansweg gerealiseerd te worden zodat de noordelijke en zuidelijke terreindelen als één begrazingseenheid kunnen functioneren. De recreatieve inrichting behelst in ieder geval de aanleg van een wandelpad in het terrein zelf en mogelijk ook van een fietsverbinding tussen de Schansweg en de Schoterweg (deels buiten het Schansveld zelf).
De inrichting is vergelijkbaar met die van het al gerealiseerde Schansveld-noord. De kosten voor inrichting bedragen 250.000,- euro. Dit is exclusief realisatie van een fietsverbinding.

Beheer

Na verwerving en inrichting zal Staatsbosbeheer eigenaar en beheerder zijn. Voor de financiering van het beheer is de verwachting dat gebruikt gemaakt kan worden van SNL, aangezien het terrein onderdeel is van het Natuurnetwerk. Daarnaast wordt gezocht naar mogelijkheden voor cofinanciering vanuit andere bronnen. Deze zijn op dit moment nog niet concreet in beeld.

Overige projecten

Recreatieve ontwikkeling oostrand Dronten [OFL05]

In ons voorstel ‘Flevolandnatuur met een plus’ heeft Staatsbosbeheer aangegeven kansen te zien voor recreatieve en landschappelijke ontwikkeling van de oostrand van Dronten. De gemeente Dronten heeft in het kader van het project OFL01 de mogelijkheden nader onderzocht. Er zijn werksessies gehouden waarbij wensen en kansen in beeld zijn gebracht door alle initiatiefnemers van het Programma Nieuwe Natuur in de Oostrand. Op basis daarvan zijn enkele mogelijke ontwikkelingsstrategieën opgesteld die in het kader van het Programma Nieuwe Natuur door de gemeente Dronten ingediend zullen worden.
Staatsbosbeheer is betrokken bij de uitwerking van OFL01, waar ons voorstel OFL05 voldoende in opgenomen is. Een zelfstandige voortgang van OFL05 is daarmee niet meer aan de orde. Staatsbosbeheer trekt daarom dit voorstel in en ondersteunt OFL01.

Landschappelijke ontwikkeling Rivierduingebied [OFL11]

In ons voorstel ‘Flevolandnatuur met een plus’ heeft Staatsbosbeheer aangegeven kansen te zien voor landschappelijke ontwikkeling van het rivierduingebied, maar hier niet het voortouw in te willen nemen. Staatsbosbeheer is in de afgelopen periode hierover niet benaderd en zal het project OFL11 dan ook niet zelf verder uitwerken.

Flevolandnatuur met een Plus

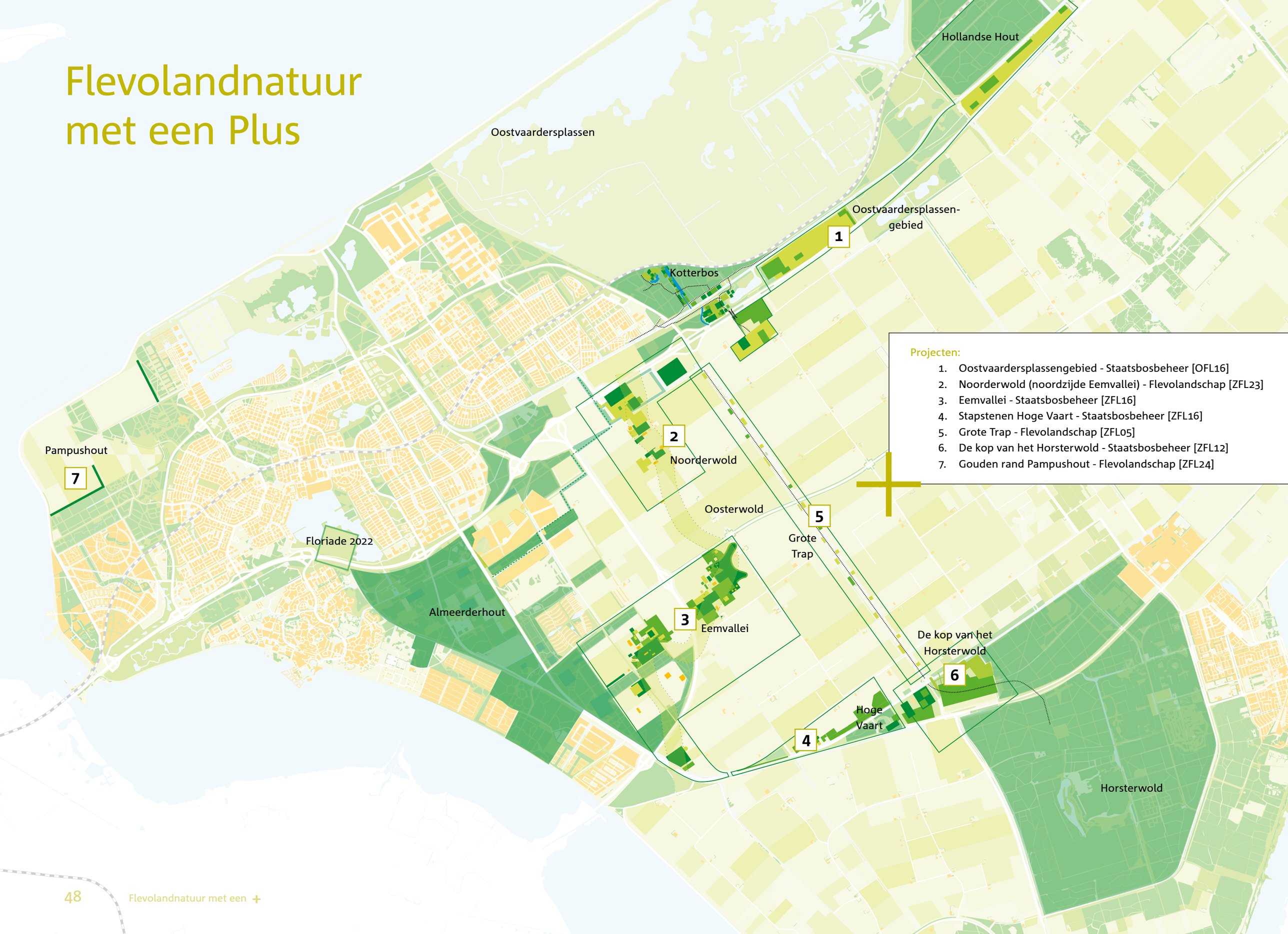

Projecten:

1. Oostvaardersplassengebied - Staatsbosbeheer [OFL16]
2. Noorderwold (noordzijde Eemvallei) - Flevolandschap [ZFL23]
3. Eemvallei - Staatsbosbeheer [ZFL16]
4. Stapstenen Hoge Vaart - Staatsbosbeheer [ZFL16]
5. Grote Trap - Flevolandschap [ZFL05]
6. De kop van het Horsterwold - Staatsbosbeheer [ZFL12]
7. Gouden rand Pampushout - Flevolandschap [ZFL24]

Overzicht samenwerking met andere initiatiefnemers

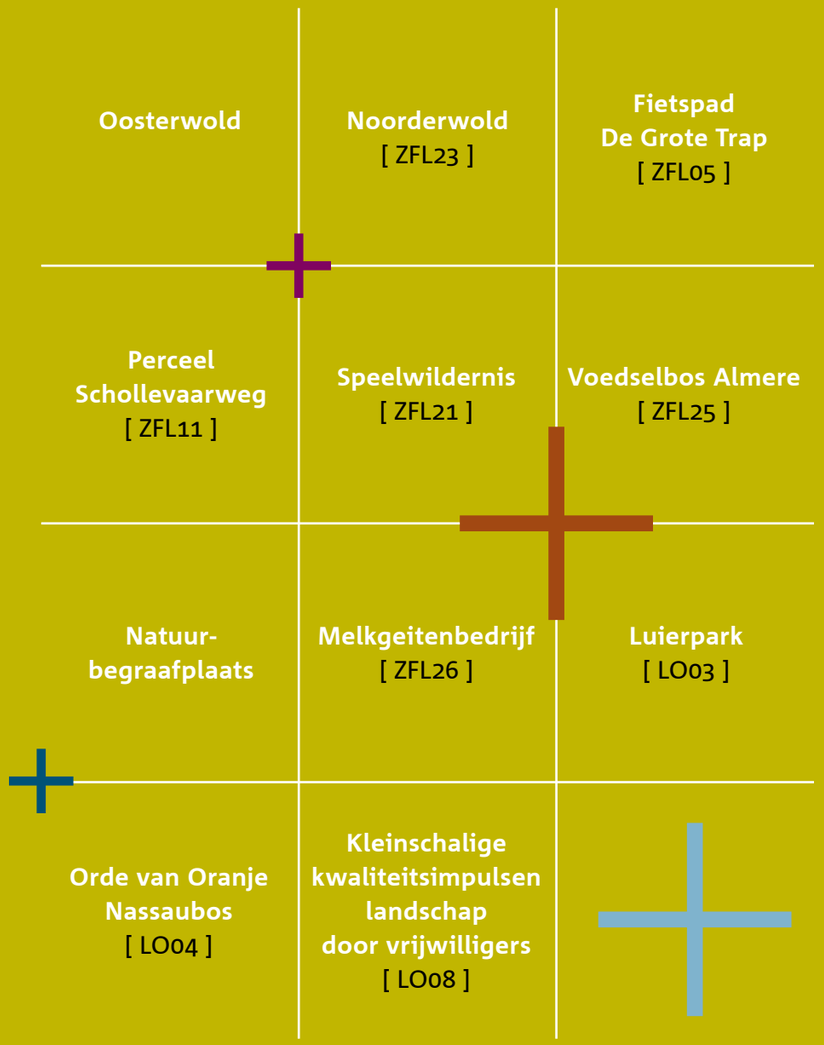

Deze inzending bevat de voorstellen van Staatsbosbeheer voor het programma Nieuwe Natuur van de provincie Flevoland

Het zit in onze natuur

Dit is een uitgave van Staatsbosbeheer. Met dank aan allen die hebben meegewerkt, meegedacht en geïnspireerd waaronder:

Teksten en redactie Marije Oudshoorn
Ontwerp en vormgeving Studio Ilva
Beelden Staatsbosbeheer,
Thijmen van Heerde, Hans-Erik Kuypers,
Harco Bergman, Thomas van der Es,
Wing, Flickr, Shutterstock, Ruben Smit,
Rob de Wind, gemeente Almere,
Jan van Duinen (Stichting Alcedo),
De Jong Luchtfotografie
Kaarten en ontwerp
Dienst Landelijk gebied: Astrid Harsveld
en Jan Heersche,
Gemeente Almere: Gert Breugem,
Maris, MVRDV, Studio Ilva
En ook
Nick de Snoo (Staatsbosbeheer)
Hans-Erik Kuypers (Staatsbosbeheer)
Janine Spieksma (DLG)
Kees van der Vaart (DLG)
Hester Kersten (gemeente Almere)
Projectleider Staatsbosbeheer
Susan Bonekamp
s.bonekamp@staatsbosbeheer.nl

MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C016391

Het zit in onze natuur

INTERNE NOTITIE

Consolidatiedocument Eemvallei Zuid

datum
29 januari 2016

voor
Programma Nieuwe Natuur

ons kenmerk
160129ebeelo01

auteurs
Anneke van der Zwaart
Ester de Bever

versie
eindconcept

1	**Proces**	**3**
1.1	Werkbijeenkomst	3
1.2	Schetssessies	4
1.3	Afronding van deze processtap	6
2	**Resultaten**	**7**
2.1	Samenwerkingsproces ketting en kralen in Eemvallei Zuid	7
2.2	Beschikbare producten	7
3	**Beoogd vervolg**	**7**
3.1	Inhoudelijke uitdagingen voor een volgende slag in het schetsontwerp	8
BIJLAGE: Aantekeningen bij schetssessie 3 december		9
BIJLAGE: samenvatting Bestemmingsplan Oosterwold		10

1 Proces

In oktober 2013 is de provincie Flevoland samen met Stichting Het Flevo-Landschap en Staatsbosbeheer het programma Nieuwe Natuur (PNN) gestart. De provincie heeft ondernemers, bewoners, terrein beherende organisaties en gemeenten uit Flevoland gevraagd om met plannen voor de creatie van nieuwe natuur te komen. De ingediende projecten werden getoetst en Provinciale Staten heeft eind 2014 een besluit genomen over de projectvoorstellen.
Het is de bedoeling dat 10 gehonoreerde projecten zullen landen in het gebied Oosterwold en met elkaar de Eemvallei gaan vormen. Deze groene structuur – geïnspireerd op de Eem die hier ooit zijn loop had – moet de landschappelijk/natuur-ader worden van Oosterwold. Met de honorering van de projectvoorstellen, de toegekende budgetten en de opdracht om samen te werken, startte begin 2015 een nieuwe fase in het programma.

In het PS-besluit heeft de provincie een faciliterende rol gekregen in het proces om te komen tot een integraal ontwerp. De gewenste samenhang en samenwerking tussen de projecteigenaren en andere stakeholders komt echter mondjesmaat op gang. In een rol als Verbindend Verkenner gaat p2 (Anneke van der Zwaart en Ester de Bever) aan de slag om met de werkwijze van Verbindend Onderhandelen beweging en versnelling aan te brengen in de (samenwerking tussen de) projecten in het Noorderwold en de Eemvallei.

1.1 Werkbijeenkomst

P2 heeft gewerkt met het programmateam en de accounthouders, heeft gesprekken gevoerd met alle stakeholders en op basis daarvan de factfinding in beeld gebracht en een belangen- en issueanalyse opgesteld. Ook kwam er ambtelijk en bestuurlijk overleg tussen de provincie Flevoland en de gemeente Almere op gang, nam de RVB plaats aan de Management-Tafel en wordt de samenwerking tussen Almere en de verschillende partijen van het Programma Nieuwe Natuur geïntensiveerd.

Om die samenwerking tussen alle stakeholders verder op gang te brengen is er op 29 juni 2015 een werkbijeenkomst georganiseerd voor de PNN-partners, de projecteigenaren en enkele betrokken partijen (zoals gemeente Almere). Deze bijeenkomst liet zien dat er nog veel onduidelijk is bij de initiatiefnemers, onder andere over het besluit van de Staten, rollen en taken. Tegelijkertijd werd de feitelijk beschikbare informatie gedeeld en waar nodig en mogelijk aangevuld.

Tijdens de werkbijeenkomst verkennen Susan Bonekamp (Eemvallei), Arie van der Mee (Kroonbos), Bert van Wierst (Luierpark), Marc Buiter (Voedselbos), Sonja Havermans (Speelwildernis), Tineke Saat (Vliervelden) en Lenni Verduijn (Geitenboerderij) de kansen en opties om samen te werken in het zuidelijk deel van de Eemvallei. De 7 projecteigenaren spreken af om direct na de zomervakantie de draad op te pakken en met de vele samenwerkingsopties te gaan tekenen en rekenen. Ze willen komen tot een haalbaar en gedragen plan. Concrete acties om dit te organiseren zijn niet direct opgepakt door de projecteigenaren.
Tussen projecten is het overleg wel bilateraal voortgezet. Staatsbosbeheer voert overleg met het Luierpark en het Kroonbos over de samenwerking. Ook de projecten Speelwildernis en Voedselbos zoeken de samenwerking; er zijn in de werkbijeenkomst mogelijke kansen benoemd die zeker de moeite van het onderzoeken waard zijn.

Bart Corduwener is in beginsel projectindiener van het project Speelwildernis. Omdat Bart (ook) een pilot (kleine versie van de Speelwildernis) op de Kemphaan wil ontwikkelen wordt hierin door

de Provincie een 2-sporenbeleid gevolgd. Daarin wordt gekeken hoe beide initiatieven (met een passende en gemandateerde projecteigenaar) tot stand gebracht zouden kunnen worden. Voor de verdere uitwerking van de Speelwildernis in de Eemvallei – samen met andere projecten en de opbouw van de samenwerking van de ketting en de kralen – is Sonja Havermans (werkgroeplid) naar voren geschoven.

1.2 Schetssessies

Tijdens de werkbijeenkomst ontstond concreet de vraag welk project waar in het gebied een plek krijgt. De familie Verduijn van de geitenboerderij is bereid haar grond op de Kemphaan beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van deze projecten, in ruil voor grond buiten de Eemvallei/Oostwold. De provincie pakt dit ruilvraagstuk actief op en zo gaan de overige projecten samen verder.

P2 wordt in september gevraagd de samenwerking en tussen de projecteigenaren op gang te houden en toe te werken naar een legpuzzel. Na verschillende gesprekken met de projecteigenaren en PNN blijkt iedereen toe aan een gezamenlijke schetssessie. Het project Vliervelden (van Tom en Tineke Saat) is in het PS-besluit gekoppeld aan Noorderwold, maar heeft – omdat zij een voorkeur heeft voor een samenwerking met Staatsbosbeheer – ruimte gekregen van het PNN om ook naar Eemvallei zuid te kijken. De projectindieners en partners in zuid bekijken in de schetssessies daarom *'hoe het wel kan'*. Dat betekent dat geschetst wordt om te kijken hoe Vliervelden een plekje kan vinden in Eemvallei zuid en dat daarbij het nodige huiswerk verzameld wordt wat dit dan ook mogelijk moeten gaan maken.

In twee schetssessies hebben de (daarom) zes projecteigenaren samen het schetsontwerp opgesteld dat nu voor ligt. Dat proces is als volgt verlopen (figuur 1):

- Eerste schetssessie op **19 november 2015**; gezamenlijk verkennen van de wensen van de projecteigenaren en een eerste vingeroefening op de kaart;
- Verdere verdieping van de wensen van de projecteigenaren in individuele gesprekken;
- Tweede schetssessie op **3 december 2015**; bespreken van een eerste concept schetsontwerp en gezamenlijk verbeteren en aanvullen daarvan tot een definitief schetsontwerp.

Figuur 1: De schetssessies in een notendop

1.2.1 Schetssessie 19 november

Aanwezig: Susan Bonekamp (deels) & Tijmen van Heerde (Eemvallei), Arie van der Mee (Kroonbos), Tineke Ras (Luierpark), Marc Buiter & Wouter van Eck (Voedselbos), Sonja Havermans (Speelwildernis), Tineke Saat (Vliervelden), Hester Kersten (Almere), Edzard van de Water (PNN) en Janine van den Bos (provincie).
Begeleiding: Jan Hein Ruijgrok (landschapsontwerper provincie), Nelleke Manschot (landschapsontwerper Eelerwoude) en Ester de Bever (voorbereiding en procesbegeleiding, p2)
Het is de bedoeling van de projecten één legpuzzel te maken en de projecten op inhoud aan elkaar te knopen. Er is geschetst vanuit de wensen van de (individuele) projecteigenaren. Bij elke schets werd de vraag gesteld: waar en hoe kan dit project optimaal in de Eemvallei liggen? Om

vervolgens te kijken hoe andere projecten daar goed en op verschillende wijze (letterlijk) kunnen aansluiten? Er zijn veel verschillende wensen, voorkeurslocaties en opties geschetst.
Aan het einde van de (in meerdere opzichten) stevige schetssessie hebben de projecteigenaren geconstateerd dat er veel ingrediënten liggen, maar dat de stap naar 1 legpuzzel met samenhang nog gemaakt moet worden. Direct wordt een 2e sessie belegd op 3 december 2015.

1.2.2 Schetssesie 3 december

Aanwezig: Susan Bonekamp (Eemvallei), Arie van der Mee (Kroonbos), Tineke Ras (Luierpark), Marc Buiter & Wouter van Eck (Voedselbos), Sonja Havermans (Speelwildernis), Tineke Saat (Vliervelden). Bijdragen: Jan Hein Ruijgrok (landschapsontwerper Provincie), Nelleke Manschot (landschapsontwerper Eelerwoude), Edzard van de Water (PNN).
Voorbereiding en begeleiding: Ester de Bever en Anneke van der Zwaart (p2).

De projecteigenaren (incl Staatsbosbeheer) delen met elkaar de gezamenlijke opgave! De opdracht voor die sessie is de volgende:

*Wat is de beste plek voor de gehele **ketting** en waar komen de **kralen** het best tot hun recht?*

En ze delen ook de volgende uitgangspunten voor deze inhoudelijke opgave:
- Alle projecten maken (op grond van Staatsbosbeheer) deel uit van dit nieuwe landschap;
- Diverse uitgangspunten per goedgekeurd project (ketting en kralen);
- De Eemvallei verbindt Horsterwold met Almere;
- De natuur en de natuurprojecten moeten toegankelijk zijn;
- Eemvallei wordt een herkenbaar landschap d.m.v. water;
- Boscompensatie van (minimaal) 30ha.

Vanuit een eerste schetsidee van landschapsontwerper Jan Hein Ruijgrok (figuur 3), bekijken de projecten het gebied van verschillende kanten. De ketting wordt in z'n geheel bekeken en vervolgens fijn geslepen vanuit de individuele projecten (kralen). Er wordt gezocht naar mogelijkheden om elkaar te versterken en samen gekeken naar de beste plek voor elk project in het geheel.

De projecteigenaren van het Luierpark en het Kroonbos schetsen op 3 december (ook) op de Kemphaan (figuur 2), omdat daar eventueel ook mogelijkheden zijn voor een passende locatie.

Figuur 2: Een schets van de Kemphaan

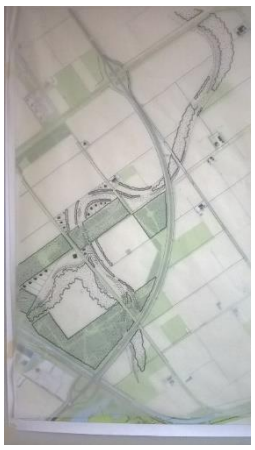

Figuur 3: Eerste schetsidee Eemvallei zuid

De projecten formuleren aan het eind van de sessie hun gezamenlijke inzet voor het vervolg:

> Een integraal plan waar ook Vliervelden deel van uitmaakt, wat tezamen groter is dan de (oorspronkelijke) 100ha. Dat plan bevat ook ideeën "*hoe het gerealiseerd kan worden*".

Aan het einde van de schetssessie maken de deelnemers de volgende afspraken (figuur 4):
- Jan Hein verwerkt de gemaakt schetsen tot een digitale (opgeschoonde) schets

- Ester en Jan Hein brengen de volgende stappen (die nodig zijn) in beeld, zodat duidelijk wordt welk huiswerk de projecten samen moeten doen
- Januari: geen gezamenlijke bijeenkomst nodig. Het terugkoppelen van de digitale schets en vervolgstappen gebeurt met elke projecteigenaar apart

Figuur 4: het afgesproken huiswerk

De projecteigenaren komen tot overeenstemming dat er behoefte is aan een samenwerkingsovereenkomst – met dit schetsontwerp als basis – waarna per project een intentieovereenkomst zal worden gemaakt.

1.3 Afronding van deze processtap

De schetsen zijn digitaal uitgewerkt (figuur 5) tot het volgende bestand: "*Eemvallei zuid, uitkomst schetssessie 03-12-2015*".

Figuur 5: Legenda van de uitgewerkte schets Eemvallei zuid

Deze schets is in januari door Jan Hein Ruijgrok en Ester de Bever (p2) uitgebreid besproken met Staatsbosbeheer (Susan Bonekamp) en de projecteigenaren Speelwildernis (Sonja Havermans), Luierpark (Tineke Ras), Kroonbos (Arie van der Mee) en het Voedselbos (Marc Buiter & Wouter van Eck).

Door persoonlijke omstandigheden is dit schetsontwerp nog niet besproken met Tom en Tineke Saat van het project Natuurboerderij Vliervelden.

Iedereen is blij en tevreden met de schets en wordt enthousiast van het ontwerp. De verschillende projecten en de besproken elementen zijn er herkenbaar in terug te vinden. Deze uitwerking heeft draagvlak van de betrokkenen en krijgt de titel **Schetsontwerp Eemvallei Zuid** (figuur 6).

Enkele punten bij de locaties van de projecten (als kralen) in dit schetsontwerp:
Voedselbos en Speelwildernis zijn blij met hun beoogde locatie. Ze zien hier mogelijkheden om de 2 projecten gezamenlijk integraal te ontwikkelen. Daar zijn nog geen afspraken over gemaakt met de provincie (past dat in PS-besluit?) en Staatsbosbeheer (verantwoordelijk voor de ketting). De projectpartners van het Voedselbos hebben een optie genomen op Oosterwold-gronden, zodat ze letterlijk naast PNN/Eemvallei een (wat hen betreft mooi aansluitend) initiatief genaamd "voedsellokaal" kunnen ontwikkelen.
Luierpark heeft grote voorkeur voor een locatie op de Kemphaan (prioritering: variant a, b, d en c). Echter is tijd een belangrijke factor; Tineke wil uiterlijk 12-4-2017 een boom planten.
Voor **Kroonbos** is tijd zelfs de belangrijkste factor. Arie heeft geen voorkeur voor een bepaalde variant, maar wil 4 april

Figuur 6 Schetsontwerp Eemvallei Zuid

2017 een boom planten. Ook andere locaties buiten de Eemvallei zijn daarom voor Arie bespreekbaar, als zijn project daar eerder gerealiseerd zou kunnen worden.

2 Resultaten

2.1 Samenwerkingsproces ketting en kralen in Eemvallei Zuid

- Het vertrouwen is zeker groeiende maar nog kwetsbaar. Er begint bij de projecten langzaam bereidheid te ontstaan om 'in de schoenen van een ander' te gaan staan en te zoeken naar meerwaarde voor alle partijen in Eemvallei zuid;
- De complexiteit van het programma (PNN) en het ontbreken van zicht op de verschillende sporen in en rond het programma begint langzaam ook tot de projecten door te dringen;
- Er zijn nog veel vragen (voor met name de Provincie & Almere) en onduidelijkheden waardoor de projecten niet in volle vaart door kunnen;
- Er is weinig zicht op de te nemen hobbels door de projectindieners om tot goedkeuring en draagvlak van hun project te komen;
- Tijdsfactor speelt een grote rol, er is ongeduld bij de projecteigenaren;
- Zonder zicht op de locatie en de beschikbaarheid van financiële middelen is het moeilijk om projecten individueel verder uit te werken.

2.2 Beschikbare producten

- **Verslag** van schetssessie 3 december + voorstel voor vervolgproces. Gedeeld met projecten, maar niet gezamenlijk geaccordeerd.
- Een door Staatsbosbeheer (Susan Bonekamp) en de projecteigenaren Sonja Havermans, Tineke Ras, Arie van der Mee en Marc Buiter & Wouter van Eck **gedragen Schetsontwerp Eemvallei Zuid** (tekeningnummer 346967-103-T104, dd. 27-01-2015 door Grontmij).
- **Planbeschrijving** bij het schetsontwerp inclusief korte projectbeschrijvingen. Dit concept is door Jan Hein Ruijgrok en Ester de Bever opgesteld, maar niet gedeeld met de projecteigenaren en derhalve een eenzijdige uitwerking). Dit document kan/moet in het vervolgproces verder uitgewerkt en gedeeld worden. (Programma Nieuwe Natuur, schetsontwerp voor de Eemvallei Zuid 346987N001_27012016)
- **Gespreksverslagen** van de gesprekken over de schets. Door: Jan Hein Ruijgrok. Deze verslagen zijn niet gedeeld, zijn een eenzijdige uitwerking van zijn aantekeningen.

3 Beoogd vervolg

Vanuit de procesbegeleiding (p2) worden grofweg de volgende processtappen voorgesteld (figuur 7). Deze stappen zouden idealiter vóór 1 juli doorlopen moeten zijn, aangepast en afgestemd op de agenda en de routekaart van het *Kwartiermakersspoor*.

Het schetsontwerp moet getoetst aan:

- De feiten over ondergrond, milieu, water etc. uit de inpassingsstudie. En aanpassen als dat nodig blijkt;
- De kaders en randvoorwaarden uit het PS-besluit en PNN;
- Individuele (goedgekeurde) projectvoorstellen en eisen;
- Spelregels Oosterwold;
- Grondstrategie PNN.

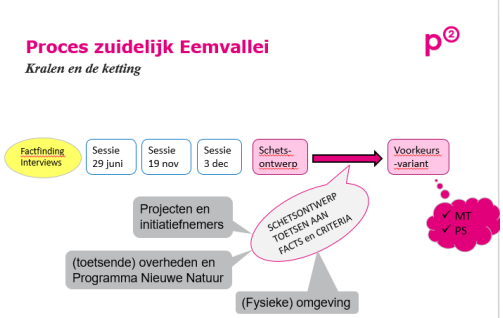

Figuur 7 Vervolgproces Eemvallei zuid

Het schetsontwerp wordt in deze toetsrondes aangepast, opgewerkt en verrijkt. Het wordt voorzien van een haalbaar kavelpaspoort wat kan rekenen op draagvlak van de projecten en PNN-partners. Indien nodig wordt dit schetsontwerp uitgebreid met roodfuncties.

Er is behoefte aan een procesbegeleider die de samenwerking en de nodige gezamenlijke ontwikkeling van de projecten in Eemvallei Zuid coördineert, trekt en waar nodig op sleeptouw neemt. Er moet bij alle projecten en partijen draagvlak zijn voor deze procesbegeleider en deze persoon moet zich onafhankelijk (en juist voor het geheel) op kunnen treden (vermijd evt. ingewikkelde dubbele petten). De procesbegeleider kan best van 1 van de projecten/partners zijn indien aan voorgaande voorwaarden wordt voldaan.

3.1 Inhoudelijke uitdagingen voor de volgende slag in het schetsontwerp

- Het gezamenlijke ontvangstpunt (bij Voedselbos/Speelwildernis) moeten de projecten (samen) verder uitwerken; zowel het ontwerp als de businesscase. Diverse functies vinden hier een plek: parkeren, horeca, kantoor, opslagvoorziening etc.. Het biedt voldoende kansen!;
- Aan de randen moeten we dit schetsontwerp verder uitwerken met andere initiatiefnemers die ook een optie hebben op gronden in Oosterwold. Spannend!;
- Hoe voegen we hier 'rood' aan toe? Qua ontwerp (waar en hoe), maar ook; valt het binnen of buiten de 100ha?;
- Er is in gesprekken ook al gezocht naar schuifmogelijkheden of alternatieven. Dit schetsontwerp moet nu gecheckt worden met de inpassingsstudie (naar ondergrond-feiten) en wellicht vraagt dat om veranderingen;
- De samenwerking tussen de projecten (eigenaren) en Staatsbosbeheer is maatwerk: zoeken naar de juiste afspraken in eigendom, zakelijk recht, samenwerking, beheer en inrichting;
- De verdere uitwerking van het gezamenlijke schetsontwerp wordt beïnvloed door de uitdagingen van de individuele projecten, waaronder:
  - De nadere uitwerking van het ontwerp en de businesscase van elk project;
  - Het verstevigen en formaliseren van de organisatie voor het Luierpark en het Kroonbos;
  - De spoedige beschikbaarheid van grond (bijvoorbeeld op de Kemphaan) om conform de wens van Luierpark en Kroonbos in april 2017 een eerste boom te planten;
  - De uitkomst van het 2-sporenbeleid voor de Speelwildernis en het (opnieuw) formaliseren van het projecteigenaarschap van de Speelwildernis in de Eemvallei;
  - De (financiële) haalbaarheid van de inpassing van Vliervelden in Eemvallei zuid vanuit de uitgangspunten en kaders van het PS-besluit;
  - De samenwerking tussen Speelwildernis en Voedselbos, met het oog op de gestelde kaders in het PS-besluit.

BIJLAGE: Aantekeningen bij schetssessie 3 december

Door: Ester de Bever (p2)

Aantekeningen voor het vervolgproces!

- Planeconoom nodig om mee te denken over de inpassing van Vliervelden: financieel en qua kavelpaspoort
- Als grond van eigenaar wisselt (particulier → particulier), valt de nieuwe eigenaar dan perse of automatisch onder het nieuwe regime van BP Oosterwold?
- Kan en mag Voedselbos integreren met Speelwildernis? Besluit door Provincie (PNN) en Staatsbosbeheer
- Recreatieve ontsluiting: wie is daar verantwoordelijk voor en wie betaald?
- Vliervelden:
  - Tineke ziet haar plan in dit schetsontwerp verspreid ontwikkeld: bos, moerasnatuur etc liggen verspreid (bij andere projecten) en op "haar" locatie liggen voornamelijk de agrarische natuurgronden. Oospronkelijke plan: volledige integrale mengingen van al die types!
  - Provincie mag/kan ook het kavel van Tom&Tineke kopen (€102.000,- per hectare)
  - PNN partners moeten instemmen dat het schetsontwerp (incl. Vliervelden!) passend is in dit landschap en Nieuwe Natuur is!
  - Als het niet past binnen de 100ha dan is het een +
  - Wie betaalt deze gronden? T&T doen beheer en inrichting zelf
  - Door Vliervelden in deze 'buitenbocht' aan te leggen kan er extra landschap ontwikkeld worden en zorgt het voor de verbinding tussen 2 initiatieven (PNN en private ontwikkeling T&T Saat)
- Provincie en PNN partners: help ons om dit samen mede mogelijk te maken!
- Kunnen wij als projecten ook gezamenlijk op zoek naar additionele financiering?
- Er zijn diverse namen voor het toekomstige gebied geopperd, maar er is nog geen serieuze optie.

BIJLAGE: samenvatting Bestemmingsplan Oosterwold

Reguliere tekst: gecheckt en gecorrigeerd door gemeente Almere (Hester Kersten en co.) (12dec2015)
Groene tekst: door leden programmateam PNN: tekstaanvullingen die nog gecheckt moeten worden + vragen die nog uitgezocht moeten worden (dec 2015 + jan 2016)

- Het bestemmingsplan maakt een bepaalde (nieuwe) functie of gebruik mogelijk, maar dat kun je niet afdwingen. Verplichten kan alleen via privaatrechtelijk contract
- Het beoogd programma met een bepaald type grondgebruik (via 3 typen kavels) zijn mogelijk maar worden niet afgedwongen
  1. Standaardkavel (woon, werk, voorziening etc)
  2. Landbouwkavel
  3. Landschapskavel
- Op een standaardkavel is 7% natuur te realiseren, op een landbouwkavel 1,5% en op een landschapskavel 89,5%. Als je op je kavel een andere ruimteverdeling wil, kan dat ook als je het afwijkende ruimtegebruik verrekent met een kavel van een buurman. De gebiedsregisseur houdt in de gaten of het ruimtegebruik gemiddeld overeenkomt met die van de generieke kavel.
- Standaardverdeling van de kavel (% rood, groen, blauw) geldt altijd voor elke persoon die wil 'ontwikkelen'. Al het andere (totale programma), is een verplichting voor de gemeente zelf en houdt ze bij in Excel (Excel-bestemmingsplan)
  Vraag Sarah Nietiedt: Is het niet ook zo dat initiatiefnemers de % grondgebruik over meerdere kavels van diverse eigenaren mogen verspreiden?
- De huidige bestemming mag gewoon voortgezet worden (bv als een boer verkoopt aan een ander). Wil je iets anders of bv iets meer bouwen (dan het vigerend bp toelaat) …dan gaan de Oosterwold-regels gelden,
- Projecten hoeven niet perse met een landschapskavel in de Eemvallei-zone terecht te komen. Je mag een landschapskavel ook buiten de Eemvallei-zone projecteren. Daar zijn slechts 9ha landschapskavels beschikbaar in heel Oosterwold en deze zijn allemaal al vergeven. De kans dat er iets vrijvalt door een afhakend initiatief lijkt niet groot.
- Van het gehele Oosterwold-gebied mag max 17% ingericht worden als landschapskavel. Wie het eerst komt, wie het eerste maalt. Als de landschapskavels "op" zijn, heb je pech. Als je met je initiatief komt, waarbij je een landschapskavel nodig hebt, wordt dus eerst berekend of er nog landschapskavel zijn en dus of je met je natuurproject binnen de 17%landschap van het hele Oosterwold blijft.
- In de Eemvallei (een zone van 400m) gelden regels om mensen uit te nodigen er een groene inrichting aan te geven. Dwingend is niet hoe je het groen inricht, maar dat je het niet rood inricht.
- Als je binnen de Eemvallei-zone zit, dan gelden er specifieke regels (art 13 BP).
- De Eemvallei zone kent 2 aanduidingen:
  1. 'overige zone - Eemvallei - 1' (100m breed); hier is geen rood toegestaan. Dus als je een landschapskavel hebt moeten de % rood buiten de binnenste zone geprojecteerd worden. Deze zone is 100m breed. Zoals te meten is op kaart. In deze zone liggen uitsluitend landschapskavels!
  2. 'overige zone - Eemvallei - 2': deze is 150m aan weerszijden van zone 1. Deze zone bevat ten minste 50%landschapskavel, max 25%standaardkavel, max 25%landbouwkavel. (art. 13.3.1 BP).
  3. Als je met je initiatief komt, waarbij je een landbouwkavel nodig hebt, wordt dus vervolgens berekend of je met je kavel wel binnen de 25% van de gehele Eemvallei blijft.

- de landschapskavels hebben een minimale breedte van 150 meter binnen de gebiedsaanduidingen 'overige zone - Eemvallei - 1' en 'overige zone - Eemvallei - 2'. Over de gehele lengte is de Eemvallei (als landschapsbestemming) dus tenminste 150m breed. De binnenste 100m is op kaart vastgelegd. Flexibiliteit zit binnen Eemzone 2.
- Omdat zone 2 minimaal 50% landschapskavels bevat en de minimale breedte 150m is, kan de Eem hooguit op enkele punten landschapskavels bevatten over de gehele breedte van 400m.

Gemeente zorgt op deze manier niet dat het gebied perse zo (als landschap) wordt ingericht, maar zorgt er wel voor dat het in ieder geval niet anders wordt ingericht.
Vraag Sarah Nietiedt: wat bedoel je hiermee?

Als de ontwikkeling in dit (hoge) tempo doorgaat, dan overweegt de provincie om het (ontwikkel-) verbod op de rest van Oosterwold vrij te geven. Dat is nu vastgelegd met een Provinciale Verordening. Deze verordening loopt niet op een bepaalde datum of moment af, daar is een bestuurlijk besluit voor nodig. Dan krijgen de spelregels van Oosterwold doorwerking via de vastgestelde Structuurvisie. Binnen de A27 krijgen de spelregels die doorwerking ook via het (nog vast te stellen) Bestemmingsplan. Buiten de A27 is een bestemmingsplan nog niet gereed.

- RVB wil gronden buiten de A27 pas verkopen als de zone binnen de A27 ontwikkeld is.

Vraag Sarah Nietiedt: loopt de verordening niet tot juli 2016?

Die provinciale verordening is de verordening groenblauwe zone die voor OostvaardersWold is vastgesteld. Gronden binnen die verordening kunnen alleen van bestemming wijzigen ten behoeve van de natuur. Afdeling Ruimte & Economie (provincie) werkt er nu aan om die verordening op te heffen. Het punt daarbij is dat vooral de compensaties voor de kiekendieven en EHS daar last van zullen hebben: die zijn nu planologisch geregeld door de verordening. Als die wordt ingetrokken moet de provincie genoemde compensaties op een andere manier regelen.
Bijgesloten is het plangebied van de verordening.

Vervolgvragen aan Almere:

- Mag je natuur maken op een landbouwkavel? Wie toetst dat en hoe wordt dat getoetst?
- Wanneer is iets natuur en wanneer is iets landbouw?
- Klopt het dat alle landbouwkavels (hectares binnen de A27 (BP Oosterwold) al vergeven zijn?
- Moet Almere (of gaat Almere) voor de zone buiten de A27 (als de verordening er af is) ook nog eerst een Bestemmingsplan maken (voordat er ontwikkeld kan gaan worden)?

CONCEPT

CONCEPT

CONCEPT

CONCEPT

Kroonbos en Luierpark
(variant C)

De ketting en de kralen:
100 hectare nieuwe natuur
door Staatsbosbeheer
(project Eemvallei) met daar in opgenomen
de projecten:
- Voedselbos en Speelwildernis
- Kroonbos
- Luierpark

En 35 hectare Natuurboerderij Vliervelden

Nieuwe Natuur

Variant A: Kroonbos en Luierpark op de Kemphaan

Variant B: Kroonbos en Luierpark op de Kemphaan

Luierpark
(variant D)

Vliervelden

Voedselbossen
en Speelwildernis

Nieuw bos	Riet en ruigte
Bestaand bos	Grasland
Houtwallen	Natuurlandbouw
Laan	Fiets- en wandelpad
Water	Indicatie initiatieven derden
	Concrete initiatieven derden

N

0 0,75 km

PROGRAMMA NIEUWE NATUUR FLEVOLAND

SCHETSONTWERP EEMVALLEI ZUID

346987-103-T104		346987-104	A0	1:5000	
EINDHOVEN	346987		27-01-2016	JHR	JHR JHR

Grontmij
Part of Sweco

www.grontmij.nl

Planbeschrijving Schetsontwerp Eemvallei Zuid

Programma Nieuwe Natuur

Staatsbosbeheer heeft samen met de projecten Kroonbos, Luierpark, Voedselbossen, Speelwildernis en Vliervelden een plan gemaakt hoe zij, in het kader van het programma Nieuwe Natuur, het zuidelijk deel van de Eemvallei kunnen realiseren. Dat heeft het 'Schetsontwerp Eemvallei Zuid' opgeleverd, waarvan deze notitie de toelichting is.

Oosterwold en het Programma Nieuwe Natuur

De provincie Flevoland heeft in het kader van het programma Nieuwe Natuur ondernemers, bewoners, terrein beherende organisaties en gemeenten gevraagd om met plannen voor nieuwe natuur te komen. Uit alle ingediende ideeën zijn 22 projectvoorstellen voortgekomen, die op verschillende locaties in Flevoland uitgevoerd gaan worden.

De gemeentes Almere en Zeewolde en het Rijksvastgoedbedrijf hebben samen de structuurvisie Oosterwold opgesteld, waarin ze een toekomstperspectief schetsen voor een groot gebied ten zuidoosten van Almere. Daarin is de Eemvallei opgenomen, een langgerekte van noord naar zuid verlopende zone waar ooit de rivier de Eem gelopen heeft. Deze Eemvallei wordt aangegrepen als basis voor de ontwikkeling van een nieuwe landschappelijke structuur.

Een van de projectvoorstellen uit het Programma Nieuwe Natuur, ingediend door Staatsbosbeer, behelst het realiseren van circa 100 hectare natuur in het zuidelijk deel van de Eemvallei. Hiermee wil ze een stevige aanzet geven aan de groenstructuur van het Oosterwold waardoor er een aantrekkelijk vestigingsklimaat ontstaat, waar andere initiatiefnemers op aan kunnen haken. Dit zuidelijk deel van de Eemvallei sluit in de toekomst aan bij het Noorderwold waar Stichting Flevolandschap de ontwikkeling van de Eemvallei oppakt.

Samen kansen verzilveren

De Provincie heeft het projectvoorstel van Staatsbosbeheer gehonoreerd en daarbij aangegeven dat binnen de 100 hectare die ze toekend, vier andere voorstellen een plek moeten krijgen:

- Kroonbos, ingediend door Arie van de Mee
- Luierpark ingediend door Tineke Ras
- Voedselbossen, ingediend door De Waard Eetbaar Landschap, Natuur en Milieufederatie Flevoland, Embergy Consulting en Food Forestry Netherlands
- Speelwildernis, ingediend door theatergroep Groen Gras

Daarnaast hebben de indieners van het project Natuurboerderij Vliervelden, Tom en Tineke Saat, aangegeven de mogelijkheid te willen onderzoeken hoe ze met hun bedrijf een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van de Eemvallei Zuid. Daarvoor willen ze met zo'n 40 hectare grond voor biologische voedselproductie een verbinding leggen tussen stad en natuur. Deze hectares maken in dit schetsontwerp geen onderdeel uit van de 100 hectare van Staatsbosbeheer, maar ligt ermee verweven. Alle zes de projectindieners zijn het er over eens dat integratie met Natuurboerderij Vliervelden het totaal plan voor Eemvallei Zuid rijker en robuuster maakt.

Voedselbossen en Speelwildernis zien synergievoordelen als ze binnen het totaalplan voor de Eemvallei Zuid hun beider activiteiten bundelen. Ze zetten samen in op één gebied van 40 hectare waarin spelen, voedselproductie en natuur verregaand met elkaar geïntegreerd zijn.

Ook Luierpark ziet voordelen samenwerken met anderen. Ze ziet haar ideale locatie echter op de Kemphaan. Daar kan gebruik gemaakt worden van de 'loop' die er al is en vooral van zaken als parkeerplaatsen, horeca en recreatieve voorzieningen. Ondanks haar voorkeur ziet Luierpark ook kansen om met het projecten een bijdrage te leveren aan de Eemvallei. Voor de locatie van Luierpark zijn zo verschillende varianten naar voren gekomen die allemaal in het schetsontwerp zijn opgenomen.

Eén streefbeeld
De Eemvallei zoals aangeduid in de structuurvisie Oosterwold is geïnspireerd op de Eem die hier ooit zijn loop had. Het langgerekte tracé volgt globaal de oude rivierloop. Het projectvoorstel van Staatsbosbeheer (*Natuur met een plus*) schetst een streefbeeld voor de Eemvallei. Daarbij zijn de oevers op de meeste plaatsen begroeid met bos, dat met geleidelijke overgangen via ruigte en kruiden via riet overgaat in open water. -Op andere plekken wordt geen bos aangelegd maar blijft het gebied open met ruimte voor andere gebruiksvormen zoals stadslandbouw of recreatie. Het geheel wordt toegankelijk voor wandelaars en fietsers.

De streefbeelden die de andere projectindieners in hun voorstellen schetsen passen in het beeld van Staatsbosbeheer en ze verrijken het. Kroonbos en Luierpark zorgen voor bijzondere plekken in het bos. Voedselbossen voegt naast een aantrekkelijk bosbeeld ook de dimensie van oogsten en eten toe en Speelwildernis laat zien dat nieuwe natuur een uitdagende speelruimte voor kinderen is. Natuurboerderij Vliervelden tot slot zorgt voor een geleidelijke overgang van cultuurgronden naar natuur. De zuidelijke Eemvallei kan worden beschouwd als een ketting, waarbij de 'aanhakende' projecten als kralen de ketting versterken en mooier maken.

Het plan
De zes projectindieners hebben het hierboven geschetste streefbeeld in twee gezamenlijke werksessies letterlijk op de kaart gezet. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Totaal 100 hectare nieuwe natuur, aangevuld met zo'n 40 hectare voor natuurboerderij Vliervelden
- Een aaneengesloten structuur van de Vogelweg tot voorbij de zuidelijke kruising met de A27
- Voldoen aan de spelregels van structuurvisie en bestemmingsplan Oosterwold (waarbij de invulling van het 'rood' nog niet is megenomen)
- Alles binnen de contouren van de Eemvallei zoals die op de kaarten van het bestemmingsplan en de structuurvisie staan

De basis van het ontwerp bestaat uit een 150 meter brede strook die is ingericht met een afwisseling van bos, ruigte, riet en water (conform streefbeeld). Deze strook loopt in principe vanaf de Vogelweg tot voorbij het punt waar de A27 de Tureluurweg kruist, en daarna verder door richting het zuiden om via de oever van de Hoge Vaart naar het Horsterwold te lopen. De breedte komt voort uit de eis dat landschapskavels ten minste 150 meter breed moeten zijn. De strook bedekt overal de 100 meter onbebouwde brede kern van de Eemvallei zoals aangeduid in structuurvisie en het bestemmingplan.

Op twee plaatsen is de strook breder dan 150 meter: aan de kop, bij de kruising van de Vogelweg en de Gruttoweg om plaats te bieden aan variant C voor het Kroonbos en het Luierpark. En ten zuidwesten van de Tureluurweg om plaats te bieden aan Voedselbossen en Speelwildernis. Daar waar de strook bestaand bos doorsnijd of schampt is hij smaller gehouden. Dat is gedaan om bestaand bos zo veel mogelijk in tact te laten. Wel biedt de komst van de Eemvallei de kans om in dit

aangesneden bos een kwaliteits-slag te maken zodat een integrale samenhang kan ontstaan tussen bestaande en nieuwe natuur.

Ondanks het feit dat er aan één samenhangende landschapsstructuur wordt gewerkt, zijn er twee delen in het plan voor de Eemvallei Zuid te onderscheiden:

- Het deel buiten de A27, tussen de Vogelweg en de kruising met de A27. Hier is het aandeel bos het grootst. Staatsbosbeheer vervult hier een kwartiermakers rol en realiseert zo de eerste basis van de Eemvallei waar initiatieven van anderen (op een later tijdstip) een plek tegenaan kunnen vinden.
- Het deel binnen de A27, tussen de beide kruisingen met de snelweg. Hier vormen op dit moment de bestaande bossen al een sterke landschappelijke, ecologische en recreatieve kapstok. De Eemvallei 'meandert' hier als een veel opener landschapsstructuur tussendoor. Oude en nieuwe natuur maken zo in onderlinge samenhang het ruimtelijke raamwerk voor Oosterwold.

Voor de locatie van Kroonbos en Luierpark zijn vier varianten in de schets opgenomen. Twee op de Kemphaan, een bij de kruising van de Vogelweg en Gruttoweg en één, voor alleen het Luierpark, langs de Tureluurweg bij de Groene Poort. Het Kroonbos bestaat uit vijf geometrische boomgroepen die samen een gestileerde kroon vormen die vanuit de lucht (!) als zodanig herkenbaar is. Op de grond is het vooral het geometrisch patroon van stammen en de afwisseling tussen de boomgroepen en ruimtes daartussen die van het Kroonbos een bijzondere plek maken. De bomen van het Luierpark zijn aangeplant als lanen (van vaantjesbomen of zakdoekjesbomen, Davidia involucrata). Waar Luierpark gecombineerd is met het Kroonbos vormen de luierlanen de routes naar de kroon toe. In de variant bij de Tureluurweg staan de vaantjesbomen langs de wegen en paden rond de Groene Poort.

Ten zuidoosten van de Tureluurweg splitst de Eemvallei zich. Hier liggen, met elkaar geïntegreerd, Voedselbossen en Speelwildernis. Langs de Tureluurweg, bij de kruising met het Kathedralenpad is een gebouw opgenomen als centrale voorziening voor het gebied: een recreatieve poort waar (alle) projecteigenaren zich presenteren en waar horeca, educatieruimte en verkoop van producten een plek kunnen vinden. Rond het gebouw liggen de meest intensief gebruikte delen van de speelwildernis. Een slimme zonering zorgt er voor dat de meest productieve delen van het voedselbos gescheiden zijn van de gebieden waar het meest intensief gespeeld wordt. Een lange op het zuiden gerichte bosrand draagt bij aan een productief voedselbos. De kern van de Eemvallei meandert aan weerszijden van de Tureluurweg zodat de continuïteit van de vallei van hieraf goed beleefbar is.

Binnen de A27 worden de gronden langs het centrale deel van de Eemvallei gebruikt door Natuurboerderij Vliervelden. Het zijn stroken van 125 meter breed (100 meter tussen de Goudplevierweg en de A27) waar natuur en landbouw zijn geïntegreerd. Hier is ook ruimte voor landschapselementen als heggen en houtwallen.

Door de hele Eemvallei is een recreatieve route voorzien voor wandelaars en fietsers. Deze is vrij toegankelijk zodat recreanten alle delen van de Zuidelijke Eemvallei kunnen ervaren. Binnen de verschillende deelgebieden zorgen water, natte plekken en dichte struwelen voor een recreatieve zonering. In een later stadium zal de toegankelijkheid loodrecht op de Eemvallei moeten worden uitgewerkt, in samenhang met de ontwikkelingen die in de directe omgeving plaats gaan vinden. De Eemvallei een moet immers geen barrière worden in het Oosterwold maar een aantrekkelijk en toegankelijk gebied.

In dit schetsontwerps is rekening gehouden met het feit dat er rond de Eemvallei ook anderen initiatieven zich zullen gaan ontplooien. Een aantal daarvan is al concreet begrensd, van de meesten ligt alleen de indicatieve locatie vast. De begrensde initiatieven zijn in het schetsontwerp meegenomen, voor een aantal indicatieve is ruimte gelaten. De reserveringsruimte voor een eventuele Gooise Lijn is niet in de schets opgenomen. Het plan is echter zo gemaakt dat realisatie van de lijn het plan niet frustreert. En andersom ook niet.

De resultaten

Met realisatie van de schets wordt in het gebied Eemvallei Zuid de hele kern van de Eemvallei gerealiseerd. Bovendien worden in het deel binnen de A27 ook de beide flanken gerealiseerd. De oppervlakte uit het projectvoorstel van Staatsbosbeheer wordt ruim gehaald: 112 hectare. De door Vliervelden in Eemvallei Zuid gevraagde oppervlakte wordt niet helemaal gehaald. Dat komt omdat er in het gebied binnen de A27, binnen de grenzen van de Eemvallei niet meer ruimte beschikbaar is. De 40 hectare zouden wel worden gehaald als gebruikt gemaakt wordt van gronden buiten de Eemvallei of gronden buiten de A27.

	Staatsbosbeheer	waarvan		Vliervelden	totaal deelgebied
		Voedselbossen Speelwildernis	Kroonbos en Luierpark		
West van Tureluurweg	40,8	40,8			40,8
Oost van Tureluurweg	3,1			13,6	16,7
Tussen Tureluur- en Goudplevierw	10			12,1	22,1
Tussen Goudplevierweg en A27	6,2			8	14,2
Tussen A27 en Vogelweg	45,5		9,7		45,5
Zuiden van A27	7				7
totaal	112,6	40,8	9,7	33,7	
				totaal Eemvallei:	146,3

Deze planbeschrijving zal in zijn definitieve versie worden voorzien van beeld (plankaart, doorsnedes, referentiebeelden)

Memo

Aan: Bestuurlijk Overleg Oosterwold

Kopie aan: G. Blom, W. Kwekkeboom, E. van Garderen, B. Buffing, E. Geuting

Van: H. Kersten, J. Ree

Inpassingsstudie Nieuwe Natuur in Oosterwold

Door het Programma Nieuwe Natuur Flevoland wordt gewerkt aan realisatieplannen voor Eemvallei–Noorderwold. De Eemvallei wordt een landschappelijke zone dwars door Oosterwold. Het toekomstige landschap is geïnspireerd op de Oer Eem die hier eens stroomde en die haar sporen heeft achtergelaten in de bodem. Eemvalei kan als katalysator dienen voor de ontwikkeling van Oosterwold.

Toewijzingsbesluit 450ha
De provincie Flevoland trekt het Programma Nieuwe Natuur Flevoland en als onderdeel daarvan het project Eemvallei. Op basis van het Toewijzingsbesluit van Provinciale Staten (december 2014) is 450ha grond uit het voormalig Oostvaarderswold ter beschikking gesteld aan de ontwikkeling van Eemvallei. (Dit vertegenwoordigt een waarde van ca. 45–50miljoen euro.) Staatsbosbeheer en Het Flevo–landschap staan als initiatiefnemers aan de lat om de plannen te realiseren (en uiteindelijk de gebieden in eigendom en beheer te nemen). Dat doen zij samen met tien andere, kleinere initiatiefnemers.

Welkome investering
Eemvalei kan als katalysator dienen voor de ontwikkeling van Oosterwold en is één van de drie prioritaire gebieden in het Programma Groenblauw Almere. Daarom zijn de gemeente Almere en de gebiedsorganisatie Oosterwold enthousiast over de plannen en hebben zij de bereidheid uitgesproken om de uitvoering slagvaardig te faciliteren. De gemeente koppelde bovendien haar afspraken over de compensatie van bos en natuur aan het Programma Nieuwe Natuur. Het gaat om de compensatie van 75ha bos uit diverse bestemmingsplannen en 72ha bos en 68,5ha moeras behorend bij de verbreding van de A6.
De voorstellen voor Eemvallei berusten op een multiplier, een groen motortje, die op termijn opnieuw geld oplevert voor een nieuwe investering in toegankelijke natuur. Op die manier wordt niet alleen gewerkt aan de eenmalige inrichting van een natuurgebied, maar ook aan een strategie voor beheer en de langjarige ontwikkeling van het gebied als onderdeel van Oosterwold.

Reservering landschapskavels
Het uitwerken van de projectvoorstellen van het Programma Nieuwe Natuur tot uitvoeringsplannen vergt tijd. Daarom is voorlopig nog geen sprake van grondverwerving in Oosterwold ten behoeve van het programma. Het idee is dat de landschapskavels die gekoppeld zijn aan de zone Eemvallei (allemaal) benut worden voor de realisatie van de plannen Nieuwe Natuur. De provincie signaleert echter

Dienst Stedelijke Ontwikkeling

Hester Kersten
Telefoon 0652783704
Fax
E-mail hmmkersten@almere.nl
www.almere.nl

dat de uitgifte van landschapskavels in Oosterwold sneller verloopt dan gedacht. Het risico bestaat dat daardoor niet voldoende landschapskavels overblijven voor de realisatie van Nieuwe Natuur. Daarom verzoekt de provincie Flevoland (Programma Nieuwe Natuur) het Bestuurlijk Overleg Oosterwold om een tijdelijke bevriezing van de uitgifte van landschapskavels in Eemvallei. Het voorstel is een periode van een half jaar. Van 1 november 2015 tot 1 mei 2016.
Dit verzoek wordt mede ingediend door Het Programma Goenblauw Almere. Een robuuste, aaneengesloten basis van Eemvallei is een zeer welkome versterking van het ecologische en recreatieve netwerk aan de oostzijde van de stad. Bovendien worden met de vernieuwende aanpak, die ruimte biedt aan maatschappelijk en ondernemersinitiatief, nieuwe plekken gecreëerd met culturele, recreatieve en agrarische betekenis. In het spoor van de natuurontwikkeling wordt de open agrarische polder bij Almere stap voor stap aantrekkelijker gemaakt.

Inpassingsstudie
De periode tot 1 mei 2016 wordt door de provincie Flevoland benut voor een Inpassingsstudie voor het gehele plangebied Eemvallei. (Een deel daarvan (aan de noordoostzijde) ligt buiten het plangebied Oosterwold.)
Bijzondere aandacht in de studie krijgen:
1. De mogelijkheden voor de gewenste inrichting met bos, moeras en water in relatie tot de bodem en archeologische waarden.
2. De ruimtelijke en programmatische aaneenschakeling van de 12 projecten Nieuwe Natuur binnen Eemvallei/ Oosterwold.
3. De samenwerking met de grondeigenaren.
4. De gewenste locatie en begrenzing van de projecten op basis van punt 1 t/m 3 en het ontwerp Chw Bestemmingsplan Oosterwold en de intergemeentelijke Structuurvisie Oosterwold.
5. De inzet van landschaps−, landbouw− en standaardkavels Oosterwold.

Planologische en financiële voorwaarden
Parallel zal de provincie Flevoland met de gemeenten Almere en Zeewolde en de gebiedsorganisatie Oosterwold nagaan op welke punten de systematiek Oosterwold een knelpunt vormt voor de realisatie van Nieuwe Natuur en welke oplossingen daarvoor gevonden kunnen worden. Het Programma Nieuwe Natuur wil een proces volgen waarin de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet voor natuurontwikkeling (en zo min mogelijk weglekken naar financiering van rood functies). Op dit moment zijn de volgende aandachtspunten bekend: a. langdurige reservering van de gronden in Eemvallei, b. de wens van de provincie om de afdracht aan het kostenverhaal gefaseerd te doen en/of door een andere partij, c. de mogelijkheid van cofinanciering vanuit het kostenverhaal Oosterwold. Daarnaast zullen andere mogelijkheden van cofinanciering door de gemeente(n) worden verkend, waaronder het Fonds Verstedelijking Almere en de borging van de multiplier.

<u>Gevraagd besluit van het Bestuurlijk Overleg Oosterwold:</u>

- Het instellen van een tijdelijke bevriezing van de uitgifte van landschapskavels in Eemvallei in de periode 1 november 2015 tot 1 mei 2016.

Datum
28 september 2015

Pagina

Gemeente Almere

Meetlat Eemvallei *uit toelichting op het toewijzingsbesluit*

Beoordeling belevingswaarde

Criterium 1. In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op?

Het projectvoorstel heeft elementen van alle drie de kijkrichtingen in zich. De mate waarin de economische functies ook bijdragen aan de realisatie van de natuurwaarden blijft echter onderbelicht.

Criterium 2. In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfs-recreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkelingen?

Het voorstel biedt goede mogelijkheden voor dagrecreatie. Alleen ook hier veelal randvoorwaardelijk, een verdere concretisering is gewenst.

Criterium 3. Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? (>10km draagt minder bij dan <2 km)

Waar Flevo-landschap de Eemvallei aan de noordzijde van de Vogelweg wil vormgeven, doet Sbb dit aan de zuidzijde. Beide liggen in het te ontwikkelen stadsdeel Oosterwold, maar het Sbb-deel ligt verder van bestaande stedelijk gebied dan het Flevolandschap-deel.

Beoordeling ecologische waarde

Criterium 4. In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? (de vierde kijkrichting van het Pbl: vitale natuur)

Het project Eemvallei is een van de projectvoorstellen in “de oksel” van Almere. Het is vooral een procesvoorstel waarin meerdere initiatieven kunnen worden ingepast. De haalbaarheid van de verschillende deelprojecten en de uitwerking daarvan zal bepalend zijn voor het uiteindelijke (ecologisch) rendement. Vanwege de schaal en ligging van het project, de aansluiting op EHS, en de diversiteit aan deellandschappen en inrichtingsvariatie kan de verwachting zijn dat de biodiversiteit van zuidelijk Flevoland zal worden verrijkt (nieuwe soorten en meer van bepaalde soorten waaronder Rode lijst-soorten) en versterkt (extra genetische variatie door nieuwe subpopulaties).

Criterium 5. In welke mate draagt het project bij aan de realisatie van het Flevolandse natuurbeleid, dat de komende maanden herijkt wordt?

Het projectvoorstel past naadloos in de natuurvisie van Flevoland, door de combinatie van versterking van het ecologisch netwerk, het versterken van de beleefbaarheid van de natuur en het inpassen van economische functies. Onduidelijk blijft nog in hoeverre die economische functies ook (de) dragers van het nieuw te ontwikkelen gebied gaan worden.

Criterium 6. In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?

Het projectvoorstel beoogt in de Eemvallei (met ook een uitloper van Almeerderhout langs de Hoge Vaart richting het Horsterwold) om 75 ha boscompensatie in te vullen. Daarnaast heeft Sbb nog andere projecten ingediend waarin boscompensatie specifiek is opgenomen. Voor kiekendieffoerageergebied ligt dit project niet optimaal om broedvogels van de OVP te bedienen.

Beoordeling multiplier

Criterium 7. In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares, maar ook om extra financiële ruimte voor inrichting.

- Door het zichtbaar maken van de Eemvallei moet een aantrekkelijk landschap (nieuwe groene randen) ontstaan dat initiatiefnemers voor rode functies verleidt om daarin of daarbij te gaan bouwen. De eerste initiatieven in het Oosterwold laten zien dat groene randen door initiatiefnemers aantrekkelijke vestigingsplaatsen worden gevonden.
- Doordat aan de landschapskavels in het Oosterwold ook rode rechten zijn verbonden, kunnen de voorinvesteringen in groen later ook weer worden terugverdiend, waarmee weer opnieuw geld gegenereerd wordt om nieuw landschap te creëren of de kwaliteit verder te verhogen. De gebiedsregisseur Oosterwold heeft hiervoor in een handreiking rekenvoorbeelden aangereikt.

- Juist vanwege deze rode rechten is de verwachting dat de multiplier in eerste instantie negatief zal zijn (ca. 0,7, omdat voor 100 ha grond in het voormalig OVW slechts 70 ha in Oosterwold kan worden teruggekocht), maar weer neutraal kan worden als het bouwrecht op de 6% rood verzilverd wordt. In het aangereikte rekenvoorbeeld kunnen op dat gebied 147 woningen worden gebouwd.
- Bij de stapstenen langs de Hoge Vaart kunnen ook standaardkavels worden ingezet die zo groen mogelijk worden ingevuld.
- Daarnaast geeft SBB aan dat in het project diverse andere projectvoorstellen kunnen worden geïntegreerd, zoals een Voedselbos, een luierbos, een kroonbos of een speelwildernis. Door deze samenwerking kan een robuuster geheel ontstaan.
- Nagedacht wordt over cofinanciering vanuit het Fonds verstedelijking Almere. De Eemvallei is één van de prioritaire gebieden binnen het thema groenblauw van Almere 2.0.
- Ook is cofinanciering mogelijk vanuit de samenwerkingsovereenkomst Almere-SBB, waarin staat dat SBB de opbrengst van gronden die het binnen Almere verkoopt weer deels in Almere investeert.
- Een onderdeel van het project, maar dan buiten het Oosterwold, is dat een perceel van 7 ha ten noorden van De Kemphaan wordt verworven.
- De inrichtingskosten in de Eemvallei worden met €25.000/ha relatief hoog ingeschat.

Criterium 8. In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van ook andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?

Water: Water wordt in de voorstellen niet echt benoemd. Niettemin lijken hier kansen te liggen voor de realisering van waterberging ter vermindering van de toekomstige wateropgave voor wateroverlast. Daarnaast kan een verdere versterking van de ecologische waarde van de Hoge Vaart worden gerealiseerd. Het plan kan bijdragen aan het inrichten van het gewenste watersysteem in het Oosterwold gebied.

Landbouw: In het voorstel worden twee deelprojecten onderscheiden: kerngebied Eemvallei en Hoge Vaart. Het lijkt zinvol om dat onderscheid te maken bij de beoordeling van het effect op de agrarische structuur. Het is goed verdedigbaar dat ondernemers uit het kerngebied vervangende kavels wordt aangeboden, omdat grootschalige agrarische productie minder goed past in dit kerngebied. Voor het gebied rond de Hoge Vaart ligt dat minder voor de hand. Daar blijft immers de directe verbinding met het agrarisch kerngebied in Zuidelijk Flevoland. Stepping stones kunnen uitstralingseffecten hebben op omliggende bedrijven. Bedrijfsverplaatsing van aldaar gevestigde bedrijven lijkt uit landbouwkundig oogpunt dan ook geen prioriteit te hebben.

De ontwikkeling van Voedselbossen en/of een geitenboerderij zijn op zichzelf sympathieke initiatieven die prima passen in een stedelijke omgeving. De bedrijfseconomische haalbaarheid is een aandachtspunt.

Cultuur: Helaas wordt de multiplier voor cultuur niet benoemd in dit plan, terwijl er wel een grote kans ligt. In het plangebied Oosterwold (Eemvallei) geldt een zeer hoge archeologische verwachting, juist in het voormalig stroomgebied van de Eem. In het Omgevingsplan staat dat de provincie zal onderzoeken of er in dit gebied een Provinciaal Archeologisch en Aardkundige Kerngebied (PArK) kan worden aangewezen. Op dit moment loopt er een onderzoek samen met de gemeenten Almere en Zeewolde naar de geomorfologie en de archeologie in het plangebied Oosterwold.

Het inrichten van een groene Eemvallei biedt kansen voor het beschermen van de archeologische waarden in het gebied. En mogelijk ook een kans om de archeologie meer zichtbaar te maken. Maar we weten op dit moment nog te weinig om de precieze contouren van de te beschermen gebieden aan te kunnen wijzen. Het is denkbaar dat het PArK-gebied niet in één keer kan worden aangewezen, maar organisch zal groeien.

Beoordeling zekerheid

Criterium 9. In welke mate is sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project?

- Het project past binnen de Structuurvisie Oosterwold en wordt ondersteund door het BO Oosterwold.
- Mate van overeenstemming met de grondeigenaren is nog uit te werken.

Criterium 10. Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaren kan worden uitgevoerd?

- Het is onzeker of dit project binnen vijf jaar uitgevoerd kan worden

Criterium 11. In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn?

- Het project bestaat uit twee deelprojecten: de Eemvallei en de Hoge Vaart.
- Het tempo van realisatie is afhankelijk van het tempo waarin grond binnen het Oosterwold kan worden verworven.
- Het tempo van inrichting kan mede afhankelijk zijn van de organische ontwikkeling van rode functies.

Criterium 12. In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan?

Onduidelijk is op welke plekken de beste kansen liggen om het project te realiseren en waar men al dan niet overeenstemming kan krijgen met grondeigenaren en of de groen-rode motor werkelijk gaat werken. De mate van overeenstemming met de grondeigenaren is nog uit te werken. Het projectvoorstel is nog tamelijk abstract en dient concreter gemaakt te worden om kansrijkheid echt te kunnen bepalen. Het projectvoorstel heeft deels betrekking op 75 ha boscompensatie. Er zal helderheid moeten komen dat dit onderdeel tijdig gerealiseerd wordt.

Financiële beoordeling:

- Verwerving: vooralsnog houden wij rekening met een verwervingsprijs van ca. € 125.000 per ha vanwege de gedeeltelijke rode rechten.
- Als basis houden wij vooralsnog rekening met inrichtingskosten ter hoogte van € 15.000 per hectare. Het project beoogt echter ook de voorstellen 15A t/m 15E te integreren. Die kunnen in beginsel hogere inrichtingskosten kennen, hoewel er ook verdienmodellen aan verbonden zijn.
- Ook voor (afkoop van) beheerkosten zal in dit geval maatwerk nodig zijn. Er zal 75 ha boscompensatie in het plan zitten, maar is dit 'standaard' bos, voedselbos, speelbos of een thematisch bos?

	top
	subtop
	kop peloton
	buik peloton
	achterhoede

	Cluster belevingswaarde			cluster ecologische waarde			cluster multiplier		cluster zekerheid			
	crit. 1	crit. 2	crit. 3	crit. 4	crit. 5	crit. 6	crit. 7	crit. 8	crit. 9	crit. 10	crit. 11	crit. 12
Noordelijk Flevoland												
Urkerveld	++	++	+++	++++	++	0	++	++	+++	+	0	+
Kuinderbos	+	+	+	++	++	+	0		++	0	0	0
Schokland	++	++++	++	+	+	+	+++	+++	+++	0	0/+	+
Percelen NW-Schokland Hut	0	+	++	0	0	+	0		0	0	+	0
Wellerwaard	++++	++	++	0	++	+	+		++	++	0	++
NLR / Voorsterbos	++++	++++	+	++++	++++	+	++		++	+	0	++
NOP weidevogels	+	+++	+	++++	++	+	+	++	+	+	0/+	+
Oostelijk Flevoland												
Oostkant Dronten	+++	+++	+++	++	++++	++	+	+	+	+	++	0
- Landgoed Vossemeer	++++	++		++++		++	0/+		++	++	0	++
- Landgoed Wildrijck	0	++				0	0		++	0	0	0
G38 Natuurhoeve Barkema	++++	0	++	++	+	+	+	++	+	++	0	+
Swifterpark	+++	++	++	0	+	0	+		+++	++	0	+
Natuur in bedrijf	++	+	+	0	+	+	+		++	++	0	+
Oostvaardersplassen-gebied	++	+++	++++	++++	++++	+++	+++	+	++	++++	+	++
- Aanvullende voorstellen dhr. Dijkshoorn		++				+	0	+	0	++	++	++
Airport Garden City	++++	++	+++	0	++	0	++		+++	0	++	+
Eetbaar doolhof	+++	+++	+++	0	0	+	+		+	+	0	+
Zuidelijk Flevoland												
Stapstenen Eemvallei	++++	+++	++++	++++	++	++	++	++++	++	+	++	+
- Voedselbossen		++				++	+	+	+	+	+	+
- Speelwildernis		+++				+	0	+	+	+	+	+
- Schollevaarweg		++				++	0	+	0	+	0	0
- Luierpark		+++				+	+		+	+	+	+
- Kroonbos		+++				+	+		+	+	0/+	+
Kop Horsterwold	+++	++++	0	++	++++	+++	+	+	+++	++	+	++
- Geitenboerderij Verduijn		+++				+	0		0	++	0	0
Noorderwold	+++	++++	++++	++	++++	+++	++	+	+	0	++	0
- Vierkante meter natuur		++				+	0		+	+	++	+
Pioniernatuur Akker	+	++	0	+	+	0	0	++	+	0	+	0
Natuurboerderij Vliervelden	++	++	++++	0	+	++	+	+	0	0	++	0
Grote Trap	+	++++	0	++	+	++	++	+	++	++	+	++
Harderbroek en -bos	0	++	+++	++++	+	+	+	+	+++	++	0	++
- Sternweg		+				0	0		+	0	0	0
Gouden randen Pampushout	0	++	++++	+	++	+	+	++	++	+	+	+

De samenvattende beoordeling in tabelvorm

Inhoudsopgave project Natuurhoeve G38

1. **Ambtelijke oplegger projectvoorstel Natuurhoeve G38 (1885912)**
2. **Projectvoorstel Natuurhoeve tbv besluitvorming PS (1645324)**
3. **Intentieovereenkomst (1737255)**
4. **Concept uitwerking projectvoorstel en financiële onderbouwing (1863011)**
5. **Ambtelijk verslag bijeenkomst met families Zonderland, Van Zanten en Van Wijk (1886013)**
6. **Ambtelijke inhoudelijke beantwoording vragen families Zonderland, Van Zanten en Van Wijk (1794700)**
7. **Beoordeling project aan de hand van de meetlat (1889583).**

Ambtelijke oplegger projectvoorstel Natuurhoeve G38

Project gehonoreerd
Toegekende bijdrage van €3.768.688 op basis van grootte van kavels G38 en G37 zijnde 40,5 ha bestaande uit:

- €3.0881.688 voor de compensatie van de afwaardering door functieverandering
- €492.000 inrichting van het natuurgebied
- €188.000 voor 10 jaar beheer van het natuurgebied

Samenvatting project en procesvoortgang

Naar aanleiding van de open uitvraag PNN door de provincie heeft de familie Barkema een projectvoorstel ingediend om een natuurgebied in aansluiting op omliggende natuurgebieden en gebieden met agrarisch natuurbeheer te creëren op de kavels G38 en G37 langs de Klokbekerweg in Lelystad. De provincie heeft daarbij als voorwaarde meegegeven dat voor maximaal tien jaar een beheervergoeding uit het programma Nieuwe Natuur beschikbaar zal zijn om het natuurgebied te kunnen ontwikkelen waarna de familie Barkema vanaf jaar 11 het beheer op zich moet nemen. Daarbij hebben Provinciale Staten expliciet verzocht om een innovatief verdienmodel te ontwikkelen om dit beheer ook vanaf jaar 11 over te nemen en te garanderen dat de natuur overeenkomstig natuurbeheertypen in stand gehouden wordt. Op basis van een uitgewerkt projectvoorstel waarin het proces om te komen tot realisatie, een inrichtingsvoorstel en concrete natuurbeheertypen zijn opgenomen, is het project op 17 december 2014 door Provinciale Staten geheel gehonoreerd met de volgende onderbouwing:

Het projectvoorstel is een prachtig voorbeeld van hoe een agrariër natuur kan realiseren. Het projectvoorstel Natuurhoeve G38 van de fam. Barkema wordt van de drie voorstellen het positiefst beoordeeld. Dit komt mede doordat het voorstel niet alleen waardevolle natuur kan opleveren op de natuurhoeve van de fam. Barkema zelf, maar ook als natuurkern een positief effect kan hebben op de agrarische natuurbeheer projecten op bedrijven in het omringende Rivierduingebied. Dhr. Barkema is er naar ons oordeel in geslaagd om zijn projectvoorstel zo in te richten dat van negatieve effecten op de bedrijfsvoering van omringende agrarische bedrijven geen sprake is. Diverse agrarische natuurverenigingen hebben de afgelopen tijd gestudeerd op het concept van natuurkernen in het agrarisch gebied. Op het projectvoorstel van de ANV Akkerwaard en het projectvoorstel van de fam. Barkema na, zijn deze echter (nog) niet tot wasdom gekomen. Om het concept in de praktijk uit te proberen en daarvan te leren, is een reden om dit projectvoorstel te honoreren.

Een belangrijke reden tijdens de besluitvorming van Provinciale Staten om het projectvoorstel te honoreren is dus geweest om het concept van het project Natuurhoeve G38 in de praktijk te brengen en daarvan te leren. Met de honorering van het project hebben Provinciale Staten als volksvertegenwoordiging het project van de familie Barkema juridisch betiteld als van provinciaal en daarmee publiek belang. Tegen het besluit van Provinciale Staten is geen reactie ontvangen.

Op 30 juni 2015 is dan ook tussen de provincie en de familie Barkema een intentieovereenkomst (nr 1737255) afgesloten waarbij de belangrijkste uitgangspunten van het gehonoreerde projectvoorstel zijn vastgelegd. Deze hebben onder meer te maken met het in eigendom verkrijgen van de percelen, de toegekende bijdrage en de waardevermindering van de agrarisch percelen bij planologische omzetting naar een natuurbestemming met akker- en weidevogelbeheer conform vastgelegde natuurbeheertypen. In het voorstel is opgenomen dat op G38 en G37 een kwalitatieve verplichting met een kettingbeding wordt gelegd om ook privaatrechtelijk te kunnen garanderen dat het natuurgebied in de toekomst behouden blijft.

In de intentieovereenkomst is vastgelegd dat een aantal zaken nadere verkenning behoeft. Deze moeten worden opgenomen in de nadere planuitwerking die de basis vormt voor de realisatieovereenkomst.

Scope van het project:

Het project betreft de ontwikkeling en het beheer van een natuurgebied op de agrarische kavels G38 en G37. Voor het project is een bijdrage beschikbaar voor de compensatie van de waardevermindering van de agrarische kavels op G38 en G37 als gevolg van een bestemmingswijziging alsmede de inrichting van het natuurgebied en 10 jaar beheer. Kosten voor de (her)inrichting van de gebouwen dan wel de (eventuele) waardevermindering van erf en gebouwen vallen buiten het programma Nieuwe Natuur.

Planning
In de intentieovereenkomst is opgenomen dat gestreefd wordt naar ondertekening van de realisatieovereenkomst in december 2015. De voorbereiding op deze overeenkomst is vergevorderd. In december heeft de eigenaar van de gronden Rijksvastgoedbedrijf (RVB) ambtelijk te kennen gegeven dat RVB niet zal instemmen met de verkoop van de benodigde kavels aan de initiatiefnemer. De verdere voortgang is nu afhankelijk van wat afgesproken wordt met RVB over het verkrijgen van de gronden al dan niet via ruiling waar RVB positief tegenover staat. Ingeschat wordt dat ondertekening in juli kan plaatsvinden.

Grond
De familie Barkema pacht momenteel de agrarische kavels G37 en G38 inclusief erf en gebouwen van het RVB. Het geheel zal conform projectvoorstel in eigendom komen van de familie Barkema. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De familie Barkema koopt de kavels G38 en G37 inclusief erf en gebouwen tegen marktconforme waarde.
- de familie Barkema legt direct een kwalitatieve verplichting op de percelen om te garanderen dat het natuurgebied op de kavels komt;
- het natuurgebied wordt aangelegd;
- de familie Barkema ontvangt de bijdragen voor inrichting en 10 jaar beheer van het natuurgebied;
- de familie Barkema wijzigt de bestemming op de kavels G38 en G37 van agrarisch naar natuur;
- bij het onherroepelijk zijn van het bestemmingsplan ontvangt de familie Barkema de bijdrage voor compensatie voor de afwaardering van de agrarische percelen (en niet voor erf en gebouwen)
- vanaf jaar 10 draagt de familie Barkema zelf zorg voor het beheer van het natuurgebied.

De familie Barkema staat op het standpunt dat het verkrijgen van de waardevermindering pas nadat het bestemmingsplan onherroepelijk is, afwijkt van het landelijk gebruikelijke spoor maar dat dit op verzoek van de provincie is.

Financieel
Uitgegaan wordt van de in het besluit van Provinciale Staten vastgestelde bedragen.
Ten behoeve van het proces is in opdracht van de provincie en RVB onafhankelijk taxatie uitgevoerd naar de waarde van de percelen G37 en G38 inclusief erf en gebouwen in niet-verpachte staat. Daarnaast heeft in opdracht van de familie Barkema en in overleg met de provincie een taxatie plaatsgevonden van het geheel in verpachte en niet-verpachte staat. Overeenkomstig de intentieovereenkomst is daarbij ook de waardevermindering van erf en gebouwen getaxeerd. In tegenstelling tot wat in het projectvoorstel van de familie Barkema staat, is deze niet vastgesteld. De waardevermindering van de agrarische percelen als gevolg van de bestemmingswijziging van “agrarisch” naar “natuur” is door PS met haar besluit bepaald op de door de EU goed bevonden en in IPO-verband (Bij12) gebruikte 85%. In de realisatieovereenkomst wordt vastgelegd dat de afwaardering wordt bepaald op basis van de actuele waarde en binnen de kaders van het PS-besluit inclusief het bijbehorende ijkmoment.

Op basis van voorgaande taxaties als ook de kostenramingen voor beheer en inrichting is het volgende financiële overzicht gemaakt:

Inrichting natuurgebied op kavels G38 en G37	€ 492.000
Beheer natuurgebied (prijspeil 2016)	€ 260.053
Monitoring natuurwaarden	€ 2.292
Compensatie waardevermindering omzetting Agrarisch naar Natuur	€ 3.040.025

Totale kosten voor het natuurgebied	**€ 3.794.370**

De familie Barkema maakt buiten genoemde kosten voor de feitelijk inrichting en beheer nog kosten om de stal aan te passen voor vrije uitloop van de blaarkoppen, de winterstalling van de blaarkoppen en het opvangen van ruwe stalmest die nodig is voor het beheer van het natuurgebied. De financiering hiervan valt buiten het programma Nieuwe Natuur en is voor rekening van de familie Barkema. Haar huisbank heeft aangegeven hiertoe een lening te willen verstrekken. Uitgaande van de taxaties (peildatum 1 november 2015) en de toegekende bijdrage door Provinciale Staten komen de volgende bedragen vanuit het programma Nieuwe Natuur beschikbaar:

Compensatie waardevermindering omzetting Agrarisch naar Natuur	€ 3.040.025
Afkoop tien jaar beheer (prijspeil 2014)	€ 188.000
Inrichting van het natuurgebied	€ 492.000
Totale bijdrage van de provincie	€ **3.720.025**

In totaal kost het realiseren van het natuurgebied op G38/ G37 de provincie **€ 3.720.025**,-. Dit bedrag past dus binnen het budget van € 3.768.688,- dat door Provinciale Staten is toegekend. Daarmee valt ca **€ 48.000,-** binnen het programma Nieuwe Natuur vrij.

Om de periode tot het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan te kunnen overbruggen en investeringen te kunnen doen ten behoeve van het beheer en de ontwikkeling van het natuurgebied, is voorfinanciering nodig. Overeenkomstig de intentieovereenkomst heeft een gesprek met het Nationaal Groenfonds plaatsgevonden. Omdat de familie Barkema de verbouwing van zijn stal via de huisbankier financiert en dus alleen voorfinanciering voor de ontwikkeling van het natuurgebied nodig heeft, is het Nationaal Groenfonds bereid hem te voorfinancieren.

Draagvlak
Uitgangspunt is dat de provincie toeziet op een zorgvuldig proces waarin een ieder opmerkingen, steun dan wel bedenkingen kenbaar heeft kunnen maken. De provincie bekijkt ook of deze in redelijkheid zijn afgewogen in de nadere uitwerking van het projectvoorstel.
De voorstellen van de familie zijn al 15 jaar bekend in de streek. Nog in 2006 bezochten toenmalige Gedeputeerde Staten de Natuur- en milieucoöperatie Rivierduin en de familie Barkema om te spreken over onder andere het project “Natuurhoeve G38”. De familie heeft in samenwerking met de (mede door haar opgerichte) Natuur- en milieucoöperatie Rivierduin 2 landelijke prijzen gewonnen voor onder andere onderhavig projectvoorstel.
De familie Barkema heeft vooraf de buren via een persoonlijk bezoek aan huis geïnformeerd over haar plannen. Met de Natuur- en milieucoöperatie zijn eveneens voorafgaand aan besluitvorming door Provinciale Staten meerdere bijeenkomsten belegd om kennis te nemen van de eventuele bedenkingen van de streek en om de plannen toe te lichten.
Dorpsbelangen Swifterbant en Vogelbescherming Nederland hebben aangegeven achter de plannen te staan. Alleen de families Zonderland, Van Wijk, De Kuiper en Van Zanten hebben vooraf aangegeven bezwaren te hebben tegen het project. Tijdens een bezoek aan de familie Barkema najaar 2014 hebben deze families de nog bestaande bezwaren toegelicht.
Het inrichtingsvoorstel is daarna nog voorafgaand aan de besluitvorming door Provinciale Staten op 17 december 2014 door de familie Barkema op meerdere punten gewijzigd om gehoor te geven aan deze bedenkingen. Hierna hebben de families van Wijk en de Kuiper aangegeven geen bezwaren meer te hebben tegen het plan.

De volgende wijzigingen zijn voorafgaand aan de besluitvorming door PS doorgevoerd:

- De beheertypen zijn aangepast en anders gelokaliseerd. Op G37 is de plas-dras uit het ontwerp gehaald en wordt de kavel ingericht conform beheertype N12:05. Ook achter op kavel G38 de plas-dras uit het ontwerp gehaald en is het beheertype aangepast in N12:05.
- De hoogwatersloten worden op eigen grond gelegd in plaats van het uitgraven van bestaande sloten.
- De hoogwatersloten op G38 worden niet helemaal tot het eind doorgetrokken.

- Met buurman Van Zanten is afgesproken dat bij eventuele overlast meteen ingegrepen en gemaaid wordt.
- Met buurman Van Zanten is afgesproken om de plas-dras op kavel G38 in juli op te heffen om eventuele effecten op zijn oogst te voorkomen.

De familie Zonderland heeft na het voortraject tijdens een commissievergadering ingesproken voorafgaand aan besluitvorming door Provinciale Staten. Vervolgens heeft de provincie in haar "Toelichting bij het toewijzingsbesluit" aangegeven dat naar haar mening voldoende rekening is gehouden met omwonenden. Na besluitvorming door Provinciale Staten zijn geen (in)formele reacties op het besluit ontvangen.

In juni 2015 is bij de familie Barkema nagevraagd of er nog omwonenden zijn die nog steeds bedenkingen hadden bij het project. De familie Barkema heeft hierbij gebruikgemaakt van de door de provincie beschikbaar gestelde expertise om het draagvlak in de nabije omgeving te bevorderen. De families Zonderland, Van Wijk en Van Zanten zijn vervolgens medio 2015 benaderd om hun bedenkingen aan te geven. Door de familie Van Wijk werd nogmaals onderstreept dat zij enkele zorgen had maar het plan van de familie Barkema vindt getuigen van ondernemerschap en hem niet wil tegenwerken. De inventarisatie heeft een aantal inhoudelijke bezwaren opgeleverd. Gebleken is dat ondanks de aanpassingen van de inrichting en beheer er bezwaren zijn blijven bestaan die betrekking hebben op vermeende wateroverlast, onkruiddruk, vogelgriep en planologische schaduwwerking (negatieve gevolgen van een bestemmingsplanwijziging).
De vragen zijn op inhoud beantwoord waarbij de familie Barkema nog enkele toezeggingen heeft gedaan. Desondanks heeft de familie voor de zekerheid besloten om de kreek minder diep te graven en te beperken tot 30 cm onder het maaiveld. De beantwoording is teruggekoppeld naar genoemde families (e-docs 1794700). Daarop is verder geen reactie ontvangen.

Op 23 februari 2016 is vervolgens door Lingeman & Ritsema Rentmeesters en Makelaars (1886076)een brief aan Provinciale Staten verstuurd. Lingeman & Ritsema claimt namens de families J.P. Zonderland, C.C. van Zanten en D. Bosma te spreken. Daarover bestaat gerede twijfel omdat de brief niet is ondertekend door genoemde families. Ook heeft de familie D. Bosma op 24 februari per mail aangegeven niets van de brief te weten, geen opdracht te hebben gegeven en ook geen bezwaren te hebben tegen het project "Natuurhoeve G38".

Naar aanleiding van de brief van Lingemans & Ritsema heeft een aantal directe buren en omwonenden per mail aan de Provinciale Staten hun steun voor het project van de familie Barkema uitgesproken. Ook hebben zij bedenkingen geuit over het lange proces om te komen tot realisatie.
Inmiddels hebben diverse leden van de Natuur- en milieucoöperatie hun agrarisch natuurbeheer overeenkomstig het provinciaal beleid onlangs substantieel uitgebreid in voorbereiding op en samenhang met maatregelen die de familie Barkema nu al heeft genomen en nog gaat nemen.

Geconcludeerd kan worden dat een ieder op verschillende momenten, inclusief het traject rond de formele besluitvorming door Provinciale Staten, voldoende in gelegenheid is geweest om eventuele bedenkingen te uiten. Geconstateerd is dat de ontvangen bedenkingen inhoudelijk zijn behandeld en afgewogen hetgeen in een aantal gevallen heeft geleid tot aanpassing van het projectvoorstel van de familie Barkema. Tijdens de komende wettelijke procedures in het kader van het bestemmingsplan en vergunningverlening kunnen bezwaarden alsnog inspreken, zienswijzen indienen en beroep aantekenen.

Projectplan en -uitwerking
Het projectplan zoals opgesteld en ingediend bij de besluitvorming van 17 december 2014 is leidend. Het projectplan is uitgewerkt in het document 'projectuitwerking en financiële onderbouwing'. Dit document is een nadere invulling van het gehonoreerde projectvoorstel en dient als basis voor de realisatieovereenkomst. In het document wordt beschreven hoe het natuurgebied juridisch/planologisch wordt geborgd en wordt aangelegd en beheerd. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt in twee periodes. De eerste is de periode waarin het natuurgebied met een bijdrage uit het programma Nieuwe Natuur wordt aangelegd en beheerd. De tweede is de periode na de tien jaar waarin het natuurgebied op basis van het door de provincie gevraagde innovatief verdienmodel van de familie Barkema wordt gefinancierd.

Juridisch
De huidige bestemming van de kavels is agrarisch. De inrichting en de gewenste natuurbeheertypen zijn conform het huidige bestemmingsplan mogelijk. Om zekerheid te verkrijgen dat het natuurgebied onafhankelijk van de familie Barkema ook in de toekomst gewaarborgd blijft, is een bestemmingswijziging van agrarisch naar natuur voor akker- en weidevogels noodzakelijk en wordt bij verkoop van de kavels aan de familie Barkema bij de notaris een zogenaamde kwalitatieve verplichting op de kavels gelegd.
In februari heeft de familie Barkema in overleg met de gemeente Lelystad een concept bestemmingsplan laten opstellen waarmee de kavels G38 en G37 een natuurbestemming ten behoeve van akker- en weidevogels moeten krijgen. Deze is nog niet in procedure.
Bij de bestemmingsplanprocedure ligt de bevoegdheid bij de gemeente Lelystad en niet bij de provincie. Indien het bestemmingsplan in procedure gaat, wordt dit aangekondigd in de lokale media. Daarna start de procedure met de vaste momenten van ter visie legging, inspraakmomenten bij vaststelling in de gemeenteraad en het moment van ter inzagelegging met de mogelijkheid van het aantekenen van beroep. In de realisatieovereenkomst worden afspraken gemaakt over het resultaat van de planologische procedure.

Vergunningen
Ter voorbereiding op de realisatie is door de provincie een extern deskundige beschikbaar gesteld die voor de familie Barkema heeft onderzocht welke vergunningen nodig zijn om het project te realiseren. Dat heeft ertoe geleid dat de familie Barkema de benodigde vergunningen heeft aangevraagd.
Het Waterschap heeft middels de verleende Waterwetvergunning toestemming verleend voor de gewenste aanpassingen in het watersysteem op eigen gepachte grond. In de vergunning is opgenomen dat per direct aan de slag kan worden gegaan terwijl de vergunning niet onherroepelijk is. Om die reden is in de vergunning opgenomen dat het risico bij de aanvrager ligt. Ondanks dat de gewenste inrichting ook conform het huidige bestemmingsplan is toegestaan, heeft de familie Barkema er voor gekozen om de procedure van de Waterwetvergunning af te wachten.
Opgemerkt moet worden dat in februari 2016 duidelijk is geworden dat de familie Barkema, anders dan eerdere verkregen adviezen, nog een ontgrondingsvergunning moet aanvragen voor de inpandige hoogwatersloten omdat de kavel waar deze moeten komen in archeologisch interessant gebied liggen. Deze vergunning wordt binnenkort aangevraagd.

Natuurkwaliteit
De natuurkwaliteit wordt bij de projecten in het kader van programma Nieuwe Natuur gemeten aan de hand van te realiseren natuurbeheertypen. De projecten van het programma Nieuwe Natuur zijn eerder in het Natuurbeheerplan 2016 als stip opgenomen op de ambitiekaart. Immers, de projecten zijn sinds 2014 een provinciale ambitie.
Zoals ook in de tekst van het natuurbeheerplan is opgenomen is dit alleen een weergave van de ambities op langere termijn. Opname is gedaan omdat het natuurbeheerplan een beeld beoogt te geven van alle (geplande) natuur.
Omdat bij onderhavig project inmiddels zo'n concrete locatie met inrichtingsplan inclusief natuurbeheertypen bekend is, zijn de natuurbeheertypen concreet begrensd op de ambitiekaart in het ontwerp Natuurbeheerplan 2017. Het betreft de typen:

- N12:02 kruiden- en faunarijk grasland,
- N12:05 kruiden- en faunarijke akker
- N13:01 en vochtig weidevogelgrasland

Middels het bestemmingsplan en de kwalitatieve verplichting worden genoemde beheertypen juridisch verankerd.
Voor het ontwikkelen en beheer van de natuur is ruwe stalmest en begrazing noodzakelijk. Daartoe wordt, in plaats van bijvoorbeeld Schotse Hooglanders, schapen of Galloways, gebruikgemaakt van blaarkoppen, een oud Nederlands runderras.

Verdienmodel tbv beheer na 10 jaar
Bij de uitvraag heeft de provincie Flevoland niet alleen verzocht om projecten in te dienen die tot de realisatie van nieuwe natuur leiden met een beheervergoeding voor 10 jaar, maar ook om daarbij een verdienmodel uit te werken om die natuur te beheren en in stand te houden vanaf jaar

11. De familie Barkema heeft aangegeven met de melk van grazers die G38 en G37 en andere natuurgebieden beheren, kaas te kunnen maken en te verkopen. De opbrengst van deze verkoop dient het voortzetten van het beheer van het natuurgebied vanaf jaar 11.

De betreffende onderdelen uit de businesscase in het projectvoorstel en de nadere uitwerking daarvan zijn door het programma getoetst. Daarbij is onder meer gekeken naar de verschillende onderdelen van de bij het statenbesluit gehanteerde meetlat alsmede de werkwijze voor de afwaardering van de gronden, de feitelijke inrichting van het natuurgebied en het beheer voor 10 jaar. Wat rest is de garantie van de familie Barkema dat het gewenste natuurgebied daadwerkelijk wordt ontwikkeld en beheerd, ook na jaar 10, conform uitvraag van de provincie. In de realisatieovereenkomst worden hiertoe afspraken gemaakt.

Staatssteun
De realisatie van nieuwe natuur is met het besluit van Provinciale Staten een publiek belang. De indieners krijgen van de provincie opdracht om de nieuwe natuur te realiseren en daarmee een bijdrage te leveren aan het publiek belang. Omdat de indieners door de provincie zijn gevraagd om een verdienmodel uit te werken om vanaf jaar 11 het beheer van de natuur te bekostigen, is een businessmodel opgesteld naast de door de provincie beschikbaar gestelde bijdragen. Hierdoor kan er sprake zijn van staatssteun.
Het project van de familie Barkema is in januari door en extern bureau getoetst op staatssteun. Hoofddoel in dit project is om natuur te creëren, in de basis lijkt dat geen economische activiteit waarbij een discussie over staatssteun aan de orde is. Toch zitten (ook) in dit project elementen van economische activiteiten, zoals het laten begrazen van de natuur door vee dat ook ingezet wordt voor commerciële doeleinden (melk en kaasproductie). Dat is op zichzelf niet erg, maar maakt wel dat je niet (meer) kan stellen dat dit project uit zuiver *niet*-economische activiteiten bestaat. Aangezien er op verzoek van Provinciale Staten wel economische activiteiten aan de orde zijn en niet volledig uitgesloten is dat er provinciale bijdrage doorvloeit naar deze economische activiteiten, is er bij de voorgenomen bijdrage in principe sprake van staatssteun. Echter, omdat deze bijdrage beschikbaar is ten dienste van het algemeen door PS aangewezen belang (zijnde de inrichting en het beheer van de natuur) en niet voor het bedrijfsmatige deel (gerelateerd aan het verdienmodel) is sprake van geoorloofde staatssteun.
Volledigheidshalve zal worden voorgesteld om de indieners en het inrichten van de nieuwe natuurgebieden binnen het programma Nieuwe Natuur aan te wijzen als een DIENST VAN ALGEMEEN ECONOMISCH BELANG (DAEB). Hierdoor krijgen de indieners van de provincie opdracht om in het kader van het algemeen publieke belang de natuur te ontwikkeling en behouden. Daarmee wordt zekerheid verkregen dat sprake is van geoorloofde staatssteun. Het advies van het externe bureau zal ter onderbouwing bij besluitvorming rond de realisatieovereenkomst worden toegevoegd.

Oorspronkelijke doelstelling
Het project is niet gewijzigd, waarmee het volledig in lijn is met de oorspronkelijke doelstelling van het programma Nieuwe Natuur. Alvorens de realisatieovereenkomst de procedure van besluitvorming ingaat, wordt de nadere uitwerking van het projectvoorstel nogmaals getoetst aan de criteria in de meetlat.

Natuur op G38

Echte natuur in het hart van het Rivierduingebied

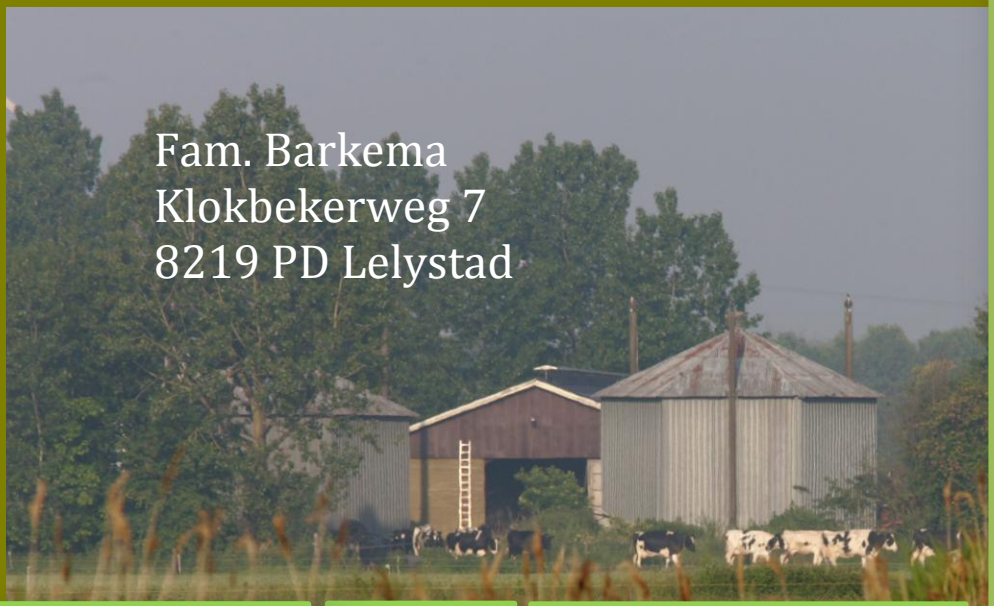

Fam. Barkema
Klokbekerweg 7
8219 PD Lelystad

Hoeve G38

Een natuurboerderij in het hart van het Rivierduingebied

Projectplan t.b.v. Programma Nieuwe Natuur

Familie Barkema
Klokbekerweg 7
8219 PD Lelystad
barkema@planet.nl

Voorwoord

De Provincie Flevoland heeft ons uitgedaagd antwoorden te vinden op haar verzoek bijna 900 ha voor natuur bestemde grond zinvol in te kunnen zetten.

In het project plan Hoeve G38 stellen wij de provincie voor haar bestaande beleid voor agrarisch natuurbeheer verder te effectueren. Met een natuur kerngebied in het hart van een agrarische natuurvereniging worden doelsoorten nog veel beter beschermd, vooral in voor hen kwetsbare periodes.

Met iets meer dan 4 % van het budget van het Progamma Nieuwe Natuur, kan een natuurboerderij in het hart van het Rivierduingebied worden gerealiseerd. Met winst voor recreatie, archeologie en cultuurhistorie.

Wij vragen aan de provincie ons melkveebedrijf conform de Europees getoetste werkwijze uit de catalogus Groenblauwe diensten om te zetten, en te bestemmen als een natuurgebied voor akker- en weidevogels met landbouwkundig medegebruik

Fraaie Blaarkopkoeien zijn het meest geschikte vee om het vaste natuurgrasland en de vogelstroken duurzaam te beheren. Van onze kant zullen wij investeren in erf en gebouwen om het nieuwe natuurbedrijf ook economisch duurzaam te laten voortbestaan.

Ben en Armgard Barkema

Figuur 1 Bij de Nationale Groenprijzen in 2001 wonnen Ben en Armgard een tweede prijs, voor de meeste plant – en diersoorten op een boerenbedrijf.

Inhoud

Inleiding 5
Meetlat 6
Belevingswaarde 6
In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op? 6
Beleefbare Natuur 6
Inpasbaarheid 7
Functionele natuur 7
In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkeling? 8
Recreatie 8
Economische ontwikkeling 8
Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? 9
Ecologische waarde 10
In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van biodiversiteit en/of het robuuster maken van Flevolandse natuur? 10
In welke mate draagt het project bij aan het realiseren van het Flevolands natuurbeleid? 12
In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld? 14
Multiplier 15
In welke mate is er sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? 15
In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur? 16
Zekerheid 16
In welke mate is er sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project? 16
Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaar uitgevoerd kan worden? 17
In welke mate is het project faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn? 18
In welke mate is sprake van juridisch of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan? 18
Financiële realisatie 20
Nawoord 23
Bijlagen 24

Inleiding

Met het Progamma Nieuwe Natuur heeft de provincie Flevoland gegadigden opgeroepen in te schrijven op de mogelijkheid van realisatie van nieuwe natuur in Flevoland.

n dit rapport is te lezen hoe wij denken dat Hoeve G38 een bijdrage kan leveren aan de provinciale wens voor nieuwe natuur. Met een Natuurboerderij in het hart van het Rivierduingebied zijn de soorten waarvoor al steun wordt verkregen in het kader van agrarisch natuurbeheer veel beter beschermd. 2600 ha Rivierduingebied vormt het thuis voor bontbekplevieren, graspiepers, kwartels en in mindere mate veldleeuwerik en kiekendieven. Honderden Goudplevieren verblijven er tijdens de trek. Met een Natuurboerderij en kreekrestant in het hart van het gebied worden schoonheid en eigenheid onderstreept, en krijgen de soorten waarvoor de provincie zich al zo lang inzet nog betere bescherming. En , het biedt ondersteuning aan die boeren , die agrarisch natuurbeheer als onderdeel van hun bedrijfsvoering zien.

De provincie hanteert een meetlat om het project te toetsen. De meetlat en onze reactie daarop is beschreven in hoofdstuk 2.

In hoofdstuk 3 worden de financiële aspecten van de realisatie van een Natuurboerderij verder uitgewerkt. Met 4 % van de beschikbare “ Oostvaarderswold hectares” versterken we het Rivierduingebied als thuis voor de akker- en weidevogels en verblijvende trekvogels.

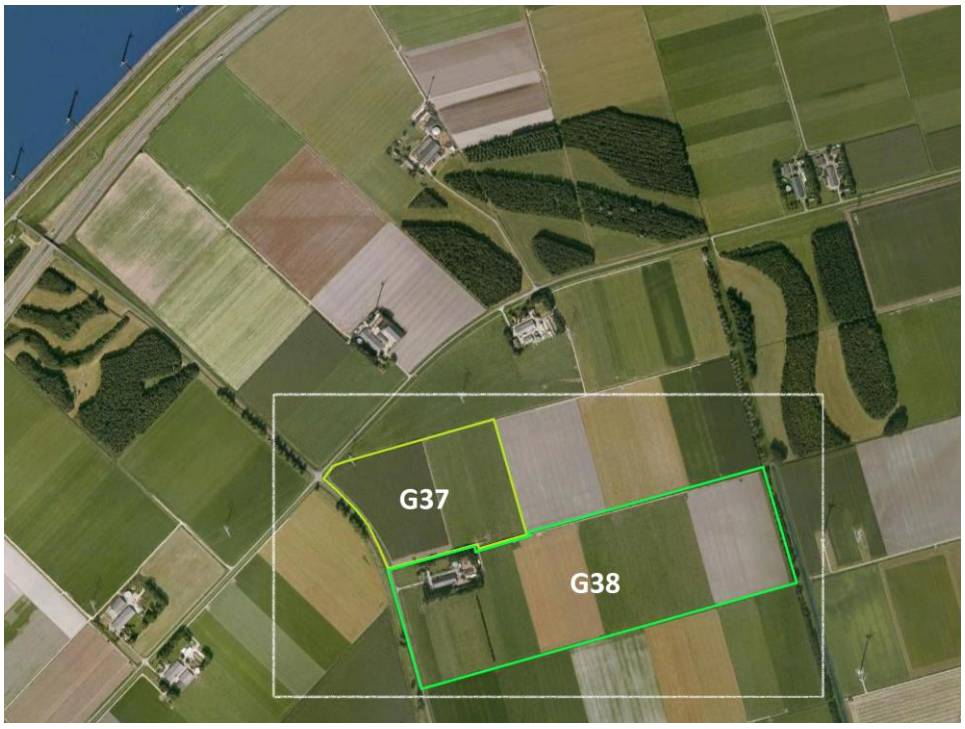

Figuur 2 Locatie Hoeve G38 (op de kaart zijn kavel G37 en G38 aangegeven).

Meetlat

Belevingswaarde

In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op?

Met het projectplan Hoeve G38 wordt in hoge mate beleefbare, functionele en inpasbare natuur gerealiseerd. Ben en Armgard Barkema zijn bereid hun 40,5 ha groot melkveebedrijf om te zetten in een natuurgebied waarin met hulp van biologische landbouw akker – en weidevogels intensief worden beschermd . Soorten die het nu in het landelijk gebied steeds moeilijker hebben. Vogels die ook verderop in het gebied bij boeren een plek zouden kunnen vinden. Vogels ook, die als provinciale doelsoort zijn opgenomen. Voor enkele tientallen jaren geleden kwamen ze nog talrijk voor, maar met de oplopende schaalvergroting en intensivering van de landbouw, staan ze onder druk. Een natuur kerngebied binnen het landbouwgebied zal initiatieven op het gebied van agrarisch natuurbeheer en vergroening ondersteunen en versterken.

Beleefbare Natuur

Achterop, langs de bosrand worden kleinschalige akkers ingericht.
Hier is over het land van de Barkema s een wandelroute gepland. Vanuit de replica van de meetstoel langs het Klokbekerbos is het fraaie landschap al goed te overzien . Een duizenden jaren oud kreekrestant is zichtbaar gemaakt in het landschap. Het wandelpad zal verder worden uitgebreid langs het gehele bedrijf, meer dan een kilometer lang! Halverwege zal een informatiebord worden geplaatst met de bijzonderheden van die plek zoals de vogels, het beheer, maar ook aardkundige waarden. Vanaf het pad kunnen wandelaars de vochtige kreek weerspiegeld zien in het landschap en genieten van de vogels, de natuurlijk bloeiende weides en de ouderwetse koeien. Wetenswaardig is dat de zichtbare kreekbedding het naastgelegen archeologisch reservaat ondersteunt en versterkt. Bezoekers krijgen zo een prachtig beeld van de Swifterbant-cultuur en de rijke historie van het Rivierduingebied. Het aantal bezoekers aan het gebied zal toenemen waardoor het draagvlak voor landbouw in de regio verder zal worden versterkt. De wandelroute gaat verder naar de Klokbekerweg. Vandaar zal de route langs de nevenkavel, naar de Visvijverweg lopen. De kavel daar, G37, wordt naast weiland als kruiden- en faunarijk akkerperceel ingericht. Langs de Klokbekerweg komen bloemen en bloem-plukstroken: naast bijen zullen veel fietsers met een rijke bloemenoogst weer naar huis terug keren!

Figuur 3 Replica van een meetstoel

Inpasbaarheid

In de directe omgeving doen 24 agrariërs aan agrarisch natuurbeheer binnen de Natuur- en Milieucoöperatie Rivierduingebied. Een natuurboerderij midden in het Rivierduingebied zal de bestaande agrarische natuur versterken en consolideren. Het zal wel een meer natuurlijke enclave vormen in de cultuurlandschappen van het omringende landbouwgebied. Het 40,5 ha groot melkveebedrijf zal worden omgezet in een natuurgebied waarin met hulp van biologische landbouw akker – en weidevogels intensief worden beschermd . Soorten die het nu in het landelijk gebied steeds moeilijker hebben. Vogels die ook verderop in het gebied bij boeren een plek zouden kunnen vinden. Vogels ook, die als provinciale doelsoort zijn opgenomen. Voor enkele tientallen jaren geleden kwamen ze nog talrijk voor, maar met de oplopende schaalvergroting en intensivering van de landbouw, staan ze onder druk. Een natuur kerngebied binnen het landbouwgebied zal initiatieven op het gebied van agrarisch natuurbeheer en vergroening ondersteunen en versterken.

Dit traditionele boerenlandschap, waarin ook de culturele geschiedenis van het gebied weerspiegeld wordt, zal voor veel mensen een hoge belevingswaarde hebben.
Het grasland op kavel G38, met de vochtige dooradering van de kreek, zal integraal worden beweid door een voorjaarskalvende kudde Blaarkoppen. Met de weidende koeien van het ouderwetse Blaarkopras, de zingende leeuweriken en de kerkuilen die jagen in de schemering zal men zich er thuis voelen en zich het vroegere, natuurrijke kleinschaliger landschap herinneren.

Functionele natuur

Het realiseren van dit project biedt voor de familie Barkema de mogelijkheid om hun bedrijf daadwerkelijk in een biologisch natuurbedrijf met agrarisch medegebruik om te zetten. Zonder inbreng van de provincie kan het bedrijf niet worden gekocht , door de verkoopstop van het rijk. Het kan wel worden gekocht als de bestemming verandert, bijvoorbeeld naar natuur ! Dat past de ondernemers goed, want als oud-districtsbeheerder van Natuurmonumenten, en als adviseur heeft ben zich een leven lang ingezet voor de natuur. Nu, als boer, kan hij zijn twee professies combineren, wat een garantie lijkt voor succes .

De Barkema s willen de bewoners en agrariërs van Flevoland betrekken bij hun bedrijf om te laten zien dat agrarische bedrijfsvoering en natuurbeheer in een cultuurhistorisch rijk landschap goed samen kunnen gaan. Een deel van de akkers zal worden gebruikt om proef te draaien met akker en kiekendiefstroken. Bekeken zal worden welke pakketten en vogelakkers het goed doen in het Rivierduingebied. De kennis van de werkgroep Grauwe kiekendief en het veldleeuwerikproject van de Natuurcoöperatie dient hierbij als inspiratiebron. De opgedane kennis en de resultaten van de natuurtellingen worden uitgedragen op scholen en agrarische avonden. Naar verwachting zal het toch al grote aantal excursies op Hoeve G38 nog veel en veel verder uitbreiden!!

Figuur 4 Inrichtingsschets Hoeve G38

In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkeling?

Recreatie

De op verschillende plaatsen aangelegde en op traditionele wijze beheerde veldleeuwerik-stroken in het Rivierduingebied zijn goed te zien vanaf de openbare weg en vormen een visitekaartje van de Natuur- en Milieucoöperatie. Met de Natuurcoöperatie en het bezoekerscentrum “De Kalverschuur“ in de buurt, kunnen gemakkelijk excursies en voorlichtingsavonden over het agrarisch natuurbeheer en de natuurresultaten op Hoeve G38 worden gehouden. De mogelijkheden om de Natuurboerderij te bezoeken dragen ook bij aan de verbetering van het imago van de boer in Flevoland, iets wat de laatste jaren binnen de agrarische sector steeds belangrijker is geworden. Omdat ook archeologie een speerpunt voor de Natuurcooperatie vormt is de blootlegging van een bestaande kreek een aanwinst :

een 5000 jaar oude kreekloop zal weer zichtbaar worden gemaakt doordat de kreek wordt vernat. De vochtige kreekloop zal een grote aantrekkingskracht hebben voor vogels. Het zal verdere bodemdaling van de kreek tegen gaan, waarmee de archeologische waarden beter worden beschermd tegen blootlegging en oxidatie. Hiermee versterkt het project het naastgelegen archeologisch reservaat. Bezoekers in het Rivierduingebied krijgen zo een prachtig beeld van de Swifterbant-cultuur en de rijke historie van het Rivierduingebied. Met de kade langs de kreek zal de Kuierlatten wandel-route worden uitgebreid.

De (monitorings)resultaten van de Natuurboerderij zullen zichtbaar worden gemaakt via internet en in “De Kalverschuur”, wat de waarden en aantrekkingskracht van het gebied nog verder zal doen toenemen.

Economische ontwikkeling

De realisatie van het project zal een grote meerwaarde bieden voor de onderneming van de familie Barkema door de verkoop van biologische kaas- en vleesproducten in samenwerking met de families van Dalen en Verschure, die ook Flevolandse Blaarkopkoeien houden. Dit ouderwetse koeienras is, in tegenstelling tot de huidige melkveerassen, een dubbeldoelras, wat inhoudt dat ze voor zowel vlees als melkproductie bruikbaar zijn. Hoewel de blaarkop minder melk geeft dan een ‘moderne Holstein Frisian’ (HF) bevat de melk meer gezonde vetzuren, minder vet en meer eiwit. Ook is het aandeel capacaseine BB hoger dan bij de HF. Deze gezonde melk is daarmee extra geschikt voor het maken van kaas. De genoemde eigenschappen maken de kaas romig en vol van smaak. Daarnaast bevat het minder zout dan reguliere kaas, maar door de ziltige smaak valt dit niet op. Scan de QR-code hiernaast voor het promotiefilmpje vol met info over de Blaarkop, en beelden van het bedrijf van Ben en Armgard. Of kijk op http://youtu.be/UGOI6QMF8AA

De Barkema’s hebben al eerder kaas van de melk van hun koeien laten maken, en deze Blaarkopkaas is goed in de smaak gevallen. Het vlees kan worden verkocht in een restaurant op Schokland of elders in Flevoland. Ook Haje heeft aangegeven betrokken te willen worden bij de verkoop van Blaarkopproducten. Met de samenwerking ontstaat een toegevoegde waarde voor alle drie initiatiefnemers omdat de toegenomen naamsbekendheid zijn weerslag zal hebben op de verkoop van deze, maar ook andere producten.

Daarmee ontstaan ook weer mogelijkheden voor andere ondernemers. Flevolandse Blaarkopkaas uit het Rivierduingebied en Schokland zal voor de provincie Flevoland ook meer mogelijkheden bieden om zich te profileren.

Door de samenwerking met de families van Dalen en Verschure kunnen bezoekers ook gecombineerd een bezoek brengen aan Hoeve G 38 , Schokland en het Swifterpark.

Het adviesbureau Rivierduin G38 Advies van Ben Barkema richt zich op boeren en overheden die gezamenlijk aan particulier natuurbeheer willen doen. Door een particulier natuurproject in de achtertuin van het adviesbureau zal het aan zeggingskracht, en naamsbekendheid winnen. De al aanzienlijke omzet zal zich nog zich meer kunnen ontwikkelen. De koppeling tussen praktijk en advies zal voor het adviesbureau en haar opdrachtgevers een duidelijke meerwaarde betekenen.

De natuurwaarden in het totale Rivierduingebied zijn met het project beter gewaarborgd. Dit kan de leden van de Natuurcoöperatie extra inkomsten opleveren. In het verleden is in samenwerking met het adviesbureau van Ben al veel extra inkomen naar de boeren in het Rivierduingebied gegaan, en heeft de oprichting van een Natuurcoöperatie veel politieke slagkracht gegenereerd. Toekomstige (Europese) vergroeningseisen voor de landbouw zullen makkelijker kunnen worden gehaald door de ontstane variatie van beheer en kennis over landbouwgronden in de buurt.

Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen?

Het project is gelegen in het landelijk gebied, ongeveer 8 kilometer ten noorden van Lelystad, in het hart van het Rivierduingebied. De waarden van het gebied zijn landschappelijk en archeologisch, er zijn geen grote toeristische trekpleisters in de buurt. Het gebied ligt wel binnen een landelijk netwerk van fietspaden, wandelpaden zoals de Kuierlatten, en het bezoekerscentrum ‘de Kalverschuur’ ligt op loopafstand.

Ecologische waarde

In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van biodiversiteit en/of het robuuster maken van Flevolandse natuur?

De boerderij ligt vlakbij het IJsselmeer, op de vogeltrekroute die ook de Oostvaardersplassen en Kamperhoek (onderdeel van de EHS) aan doet. Kamperhoek dat door de vele trekvogels ook wel Klein Breskens wordt genoemd.

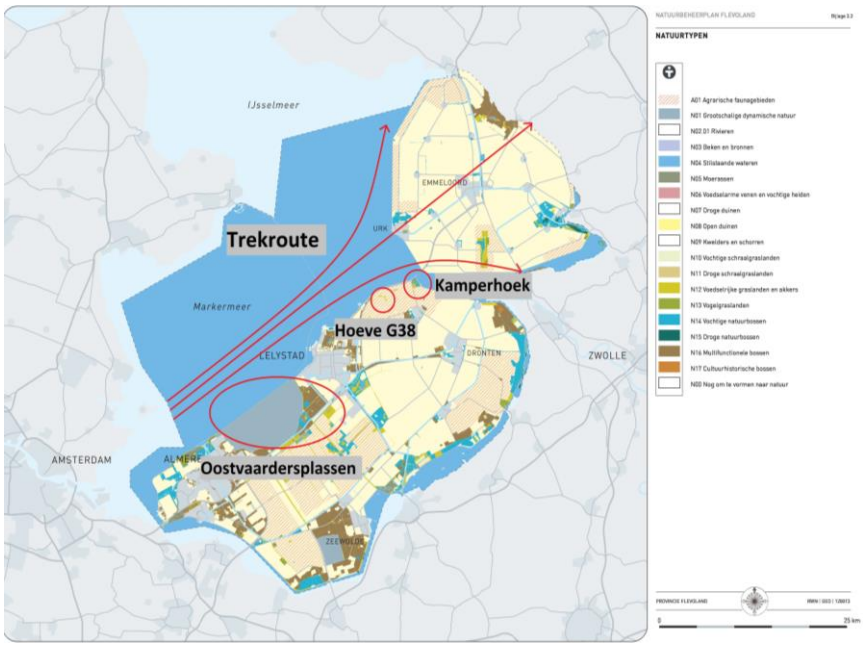

Als gevolg hiervan zijn er al veel vreemde vogels op het land van Ben en Armgard Barkema aangetroffen: Heilige Ibis, Kraanvogel, Woestijnvink, Roodpootvalk en Hop, maar ook Lepelaar, Zilverreiger, Tapuit Appelvink en Paapje komen jaarlijks langs. Er fourageren drie soorten kiekendieven, honderden goud- en zilverplevieren, witgatjes, grutto, tureluur en scholekster. Recente broedvogels zijn zomertortel, kwartel, gele kwikstaart, veldleeuwerik, graspieper, bontbekplevier en kievit. De kerkuilen brengen jaarlijks meerdere jongen groot. Het bestaande beheer is dus al redelijk succesvol voor de vogelstand (zie tabel met vogelwaarnemingen uit het projectplan).

Figuur 5 Paar Roodpootvalk op land Barkema

Echter, nu staan de akker- en weidevogels weer in toenemende mate onder druk. De aantallen hollen achteruit. Wat de oorzaak is, is nog niet helemaal duidelijk, maar ook binnen het Rivierduingebied worden de aantallen van vroeger bij lange na niet gehaald. Ook op het land van de Barkema s is het rustiger geworden met de vogels: het is tijd voor een nieuwe stap en een nieuwe

visie op het agrarisch natuurbeheer : agrarisch natuurbeheer ondersteund door een Natuurboerderij in het hart van het werkgebied . Een Natuurboerderij waar de vogels prioriteit 1 hebben, zonder op duurzaamheid in te hoeven leveren; particulier natuurbeheer 2.0 ! Met de aanleg van natuur op deze locatie zal namelijk de weide- en akkervogelstand in het hele Rivierduingebied een noodzakelijke extra impuls krijgen.

Het natuurlijke akkerbeheer in combinatie met integraal beweid grasland zal de veldleeuweriken, graspiepers, kwartels, en gele kwikstaarten bedienen. Deze vogels kunnen nu vanuit het kerngebied de aanvullende agrarische natuurstroken bij de collega-boeren bereiken. Het agrarisch natuurbeheer in de directe omgeving zal daardoor robuuster zijn, en op langere termijn meer succesvol. Met hun fraaie dubbeldoel blaarkop koeien hebben Ben en Armgard ook het vee om weidevogel- en akkerbeheer tot een succes te maken. Van oudsher namelijk, liepen de blaarkoppen op de gemengde Groningse boerenbedrijven met weides en akkerland. Blaarkoppen zijn van nature rustige en gemoedelijke koeien. Ze hebben een vriendelijk karakter en zijn daarmee goed te benaderen. Ze hebben voldoende aan een sober rantsoen en kunnen vet worden van wat de natuur hen te bieden heeft. Deze eigenschappen maakt ze uiterst geschikt voor begrazing in openbare natuurgebieden. Planologisch zijn er meerdere raakvlakken om natuur op de kavel G38 te willen realiseren. De naast gelegen Noordertocht is aangewezen als ecologische verbindingszone, De vele natuurvriendelijke oevers in combinatie met brede , extensieve stroken bieden vogels en insecten nu al de ruimte. Het land is begrensd als weide- en als akkervogelbeheergebied. Het IJsselmeer is aangewezen als Natura 2000 gebied.

Figuur 6 Blaarkoppen op het bedrijf van mts. Barkema

Planologisch zijn er meerdere raakvlakken om natuur op de kavel G38 te willen realiseren. De naast gelegen Noordertocht is aangewezen als ecologische verbindingszone, De vele natuurvriendelijke oevers in combinatie met brede , extensieve stroken bieden vogels en insecten nu al de ruimte. Het land is begrensd als weide- en als akkervogelbeheergebied. Het IJsselmeer is aangewezen als Natura 2000 gebied.

In welke mate draagt het project bij aan het realiseren van het Flevolands natuurbeleid?

Nederland kent een internationale verantwoordelijkheid ten aanzien van haar rode lijstsoorten. Tientallen kwamen al op de boerderij voor (zie bijlage) . Aan de doelsoorten van de provincie, veldleeuwerik, graspieper , zomertortel en grauwe kiekendief is altijd al bijzondere aandacht besteedt onder de voorgestelde bedrijfsvoering. Maar nu lopen de aantallen terug.

Figuur 7 Zomertortel op erf van Hoeve G38

De dieren uit onderstaande tabel zijn waargenomen op het land van Ben en Armgard, een rode asterix geeft aan dat de soort broedvogel is (geweest).

Blauwe kiekendief	Gevoelige soort	Ongeveer 100	Lichte afname
Boerenzwaluw *	Gevoelige soort	100.000 tot 200.000	Onbekend
Bontbekplevier *	Kwetsbare soort	Minder dan 500	Lichte afname
Boomvalk	Kwetsbare soort	Ongeveer 1.000	Lichte afname
Gele kwikstaart *	Gevoelige soort	Minder dan 50.000	Lichte afname
Goudplevier	Uit Nederland verdwenen soort	Geen	Niet van toepassing
Graspieper *	Gevoelige soort	Ongeveer 75.000	Lichte afname
Grauwe kiekendief	Ernstig bedreigde soort	Enkele tientallen	Lichte afname
Grote zilverreiger	Gevoelige soort	Enkele tientallen	Lichte toename
Grutto *	Gevoelige soort	Bijna 50.000	Afname
Hop	Uit Nederland verdwenen soort	Geen	Niet van toepassing
Huismus *	Gevoelige soort	500.000 tot 1.000.000	Afname
Huiszwaluw *	Gevoelige soort	Ongeveer 100.000	Afname
Kemphaan	Ernstig bedreigde soort	Ruim 100	Sterke afname
Kerkuil *	Kwetsbare soort	Ongeveer 2.000	Toename
Kleine zilverreiger	Gevoelige soort	Enkele tientallen	Lichte toename
Kneu *	Gevoelige soort	Minder dan 50.000	Afname
Koekoek *	Kwetsbare soort	Tussen 5.000 en 10.000	Onbekend
Nachtegaal *	Kwetsbare soort	Ongeveer 7.000	Lichte toename
Paapje	Bedreigde soort	Ruim 500	Afname
Ringmus *	Gevoelige soort	200.000 tot 500.000	Sterke afname
Slechtvalk	Gevoelige soort	Minder dan 10	Lichte toename
Spotvogel *	Gevoelige soort	Ongeveer 20.000	Afname
Tapuit	Bedreigde soort	Tussen 500 en 1.000	Afname
Tureluur	Gevoelige soort	Minder dan 25.000	Lichte afname
Veldleeuwerik *	Gevoelige soort	Ruim 50.000	Sterke afname
Velduil	Ernstig bedreigde soort	Enkele tientallen	Afname
Watersnip *	Bedreigde soort	1.000 tot 1.500	Sterke afname
Zomertortel *	Kwetsbare soort	Ruim 10.000	Sterke afname

Flevoland heeft in het Rivierduingebied ingezet op agrarische akker- en weidevogelnatuur. Een natuurboerderij in het hart van het Rivierduingebied, zal de bestaande agrarische natuur versterken en body geven. In goede jaren is het een brongebied van waaruit soorten als graspieper en veldleeuwerik zich verspreiden. In mindere jaren is er in ieder geval een plek waar de populatie akker en weidevogels terecht kan en waar jongen groot worden. Hiermee wordt de 2500 ha. van de Natuur-en Milieucoöperatie Rivierduingebied meer solide en wint het agrarisch natuurbeheer aan belang.

Ook zal de ontwikkeling van de kavels G38 en G37 een ruimtelijke 'stepping-stone' voor de natuurontwikkeling in de hele provincie betekenen. Het kan worden gezien als een goede stap in de richting van meer particulier initiatief voor natuurbeheer, en richting een meer effectief lokaal agrarisch natuurbeheer . Ongetwijfeld draagt het ook bij aan het weghalen van de koudwatervrees voor lokaal natuurbeheer met agrarisch medegebruik , zoals die nu nog in Flevoland bij LTO en menig agrariër leeft.

In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?

De natuurcompensatieverplichtingen bestaan uit kiekendief-foerageergebied, bos en moeras. De 3 soorten kiekendieven die al jagen op het land van Ben en Armgard Barkema, zullen een beter habitat worden aangeboden en er naar verwachting blijven jagen. Met de aanleg van kiekendief stroken en kruidenrijke graslanden nemen de muizen en insecten, en dus de kiekendieven toe. Mogelijk kunnen deze oppervlakten een rol spelen als compensatie voor verloren gegaan gebied. In de pijplijn staan ook de plaatsing van een aantal hele grote windmolens. Het is niet ondenkbaar dat de plaatsing van deze reuzen langs het Natura 2000 gebied IJsselmeer, en in het Rivierduingebied de wens tot aanleg van Natuurcompensatie oproept. Met de start van een natuurboerderij kan aan deze wens tot compensatie worden voldaan en kan hoeve G38 wellicht een bijdrage leveren aan de opschaling en inpassing van windmolens in Flevoland.

Figuur 8 Grauwe kiekendief percelen Barkema

Multiplier

In welke mate is er sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares?

De boerderij van 40,5 ha, kan nu niet worden aangekocht; er is een verkoopstop. Met een bestemmingswijziging naar nieuwe natuur kan dat wel! Met bestuurlijke overreding kunnen de pachters het bedrijf kopen, en omzetten naar natuur. Het waardeverlies doordat het geen landbouwgrond meer is wordt door de provincie vergoed.

Hoe doen we dat ? Met een natuurbestemming kan de boerderij dus worden verkocht aan de zittende pachter. Eenmaal in eigendom kan de boerderij worden aangeboden om om te zetten naar natuur. De Barkema s zijn daar toe bereid en willen zich daar op vast leggen. Natuurgrond is minder waard dan landbouwgrond. Europese regelingen geven aan hoe dat omzetten kan worden gedaan (zie stukje staatsteun en catalogus groenblauwe diensten). In Nederland hebben de provincies afgesproken dat natuurgrond 15% van de waarde van courante landbouwgrond heeft . Natuurorganisaties krijgen de gronden meestal om niet, particuliere natuurbeheerders betalen 15%. Daar zit de eerste winst. De waarde daalt dus met 85 %, en deze waarde daling wordt gecompenseerd. Dat zijn kosten voor de provincie. Daar bovenop komen de kosten om het land, stal en erf geschikt te maken voor natuurbeheer. De totale kosten bedragen €4.518.966,57

Voor dit geld wordt niet alleen al het land omgezet en ingericht, geschikt gemaakt voor duurzame beweiding, maar ook omgeschakeld naar biologische productie, wordt de bestaande authentieke stal met gevoel verbouwd naar een strostal en komen er ruimtes voor opslag van stro. Een waterdichte, overdekte opslag voor vaste mest op een milieuverantwoord erf, vormt het sluitstuk. Binnen de nieuwe bestemming kan ook worden vastgelegd dat het cultuurhistorisch aanzicht van woonhuis, erf en gebouwen zo veel mogelijk bewaard moet blijven.

Bij het berekenen van de multiplier gaan we uit van een situatie waarbij de percelen alleen zijn aangekocht. 36 ha. Oostvaarderswold levert 40,5 ha. natuur in het Rivierduingebied op. Beheer en inrichting hebben in het Oostvaarderswold immers ook nog niet plaatst gevonden. Belangrijke multiplier is natuurlijk ook de versterking van het huidige agrarisch natuurbeheer binnen het 2600 ha grote werkgebied van de Natuur- en Milieucoöperatie.

Met een bestemmingswijziging natuur met agrarisch medegebruik voor Hoeve G38, wordt dit het kerngebied van het agrarisch beheer in de omgeving. Natuurwaarden in het gebied zijn min of meer gewaarborgd, zonder dat omliggende boeren bang hoeven te zijn voor planologische neven effecten.. Daarnaast wordt de archeologie in het gebied ondersteund en zal er een wandelroute worden opengesteld.

De toekomstige windmolenexploitanten van het Rivierduingebied en binnen de FWF zijn bereid een fonds voor maatschappelijke doelen op te zetten. Dit staat vermeld in het windplan van de FWF. Wanneer uit een windfonds een gedeelte van de inrichting, toekomstige investeringen of het beheer zou kunnen worden gefinancierd neemt het draagvlak voor grote windmolens toe en is de continuïteit van de Natuurboerderij nog beter gewaarborgd.

In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?

Het gebied ligt in een aardkundig waardevol gebied: Rivierduinen en stroomgeulen Swifterbant. Op enkele plekken op de hoofdkavel zijn de oude stroomgeulen nog zichtbaar door een iets lagere ligging en wat andere begroeiing. In het project zal deze stroomgeul weer zichtbaar worden gemaakt door de bouwvoor af te graven en de keek in het voorjaar te vernatten. Dit zal niet alleen de vogelstand een enorme impuls geven, maar ook de bodemdaling tegengaan en de archeologische waarden beschermen. Zo kan de ontwikkeling van het natuurbeheer de cultuurhistorische waarden verder versterken. Als het gaat om kavelruil ed. zijn de positieve effecten voor de provincie groot, maar indirect. Het idee van Particulier Natuurbeheer door boeren in een agrarische omgeving is, anders dan in de omringende provincies, voor Flevoland nieuw en voor sommigen beangstigend. De wet van de remmende voorsprong. Door via Hoeve G38 te wennen aan dit instrument, kunnen boeren en terreinbeheerders in de toekomst wellicht oplossingen vinden, waar dat anders niet gelukt zou zijn. Bijvoorbeeld doordat boeren en terreinbeheerders samen gaan werken. Hoeve G38-Partner Arjen Verschure doet al iets dergelijks op Schokland met het Flevolandschap.

De productie, verkoop en consumptie van Flevolandse producten als de Blaarkopkaas en Blaarkopvlees zal de lokale economie versterken. Daarmee kan Flevoland zich profileren.
Met betrekking tot het beleidsterrein recreatie draagt het project bij door mogelijkheden voor wandelingen en gecombineerd bezoek aan de boerderijen en winkels van de samenwerkende partijen. In het streefbeeld Fietsnetwerk 2015 is aangegeven dat Hoeve G38 aan de Landelijke Fietsroute ligt. De landschappelijke en cultuurhistorische waarden en verhoogde natuurwaarden in het gebied zijn vanaf het fietspad toegankelijk en zichtbaar. Daarnaast zullen er naar verwachting tientallen vakinhoudelijke excursies plaats hebben.

Er zijn geen korte termijn wateropgaven van het Waterschap voor dit gebied. Niettemin zal de natuurinrichting positief bijdragen aan de waterkwaliteit en het behoud van aardkundige waarden in dit Provinciaal Archeologisch en Aardkundig Kerngebied (ParK): Het Rivierduingebied Swifterbant. De aardkundige waarden in de ondergrond zullen beter worden beschermd door de hogere waterpeilen . Thans is er sprake van bodemdaling in het gebied waardoor het risico ontstaat dat archeologische waarden bloot komen te liggen en onder invloed van zuurstof gaan oxideren en verdwijnen. De hogere waterpeilen kunnen de bodemdaling tegenhouden waardoor de aardkundige waarden in dit PArK beter gewaarborgd blijven.
Er zal een vermindering van uitspoeling van meststoffen en pesticiden – ten opzichte van gewoon agrarisch gebruik van de grond – plaatsvinden omdat er biologisch wordt geboerd.

Zekerheid

In welke mate is er sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project?

Ben en Armgard Barkema beheren hun grond al zo veel mogelijk met respect voor weide- en akkervogels, en zijn lid van de Natuur- en Milieucoöperatie Rivierduingebied. Ben is een van de oprichters van de Natuurcoöperatie, en het eerste Flevolandse beheergebied lag op zijn bedrijf. Bij de Nationale Groenprijzen in 2001 wonnen Ben en Armgard een tweede prijs, voor de meeste planten – en diersoorten op een boerenbedrijf, waaronder ook de zeldzame bijenorchis, wat een teken van maatschappelijk draagvlak!!

Helaas staat het er inmiddels minder goed voor met de natuur in Flevoland en het Rivierduingebied. Het is tijd voor een verdergaande stap. Het grote enthousiasme, de deskundigheid en de absolute toewijding van de eigenaren geven de eerste garantie voor een succesvol project. De afgelopen 12 jaar hebben, met dank ook aan het bureau van Ben, de boeren in het gebied in voor hen moeilijke tijden neveninkomsten uit agrarisch natuurbeheer gehad, en groene leningen kunnen afsluiten. Daarnaast is de politieke slagkracht van het gebied vergroot. Inmiddels is heel Flevoland afgedekt met agrarische Natuurverenigingen.

Om verder in het natuurbeheer door boeren te professionaliseren is een kerngebied voor soorten als veldleeuwerik, graspieper en grauwe kiekendief binnen het werkgebied van een agrarische natuurvereniging een sterke en noodzakelijke ontwikkeling. Dit is ook een Europese wens, gezien de druk vanuit Brussel om professioneler te gaan werken en collectieven voor agrarisch natuurbeheer te gaan vormen.

Binnen het 'programma Nieuwe Natuur' van de Provincie Flevoland wordt het gestimuleerd dat projecten met elkaar samenwerken. Projecten kunnen elkaar zo versterken in hun planvorming, aanvraag en uitvoering. OFL 12 en OFL 13 (Swifterpark) en Arjen Verschure op Schokland zijn daarom de samenwerking aangegaan. De samenwerking heeft betrekking op de Blaarkoppen, maar ook de uitwisseling van kennis (Ben Barkema is voormalig natuurbeheerder van Natuurmonumenten) is wezenlijk voor de samenwerking.

Figuur 9 Graspieper op land Barkema

Er zijn diverse organisaties die het project van harte toejuichen, zoals blijkt uit de aanbevelingsbrief van De Vogelbescherming en de steunbetuigingen op de website van de Provincie .
Binnen het werkgebied van de Natuur- en Milieucoöperatie is de zwijgende meerderheid niet tegen, soms zelfs voor het project. De vrijwilligers en vogeltellers zijn razend enthousiast. Een kleine groep buren heeft aangegeven tegen te zijn. Vooral de angst om als gebied " op slot " te gaan speelt voor hen. Volgens mededelingen van de provincie is dit absoluut niet aan de orde. In het nieuwe natuurgebied en op de natuurboerderij zal onderzoek en educatie van harte worden aangemoedigd.

Er wordt al samengewerkt met CAH Vilentum en Warmonderhof, maar ook alle Flevolandse onderzoeksinstituten hebben de weg naar de Klokbekerweg al gevonden. Dit zal in de toekomst alleen maar meer worden. Het adviesbedrijf werkt nu aan de oprichting van een landelijke stichting die natuurprojecten gaat crowdfunden en kwaliteit wil garanderen. Met een natuurgebied in de achtertuin zullen zulke landelijke initiatieven aan zeggingskracht winnen, en hiermee het bureau en haar medewerkers. Binnen het natuur- adviesbureau van Ben zijn er sowieso al veel contacten die ook graag de praktijk willen zien.

Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaar uitgevoerd kan worden?

Nadat de deal met de RVOB rond is kan direct met de omzetting van het bedrijf en de inrichting van het gebied worden begonnen. Het project kan derhalve in 2015 al van start. Er is wel een nieuw peilbesluit nodig. Het waterschap werkt mee aan de voorbereiding. De nieuwe hoogwatersloot ligt binnen de eigen kavel.

In welke mate is het project faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn?

De ruil of verkoop met RVOB is cruciaal, en kan het best in één keer worden afgerond, omdat de bedrijfsvoering (omschakelen naar biologisch/natuurboer) en financiering nauw met elkaar samenhangen. Half natuurboer worden is om bedrijfstechnische redenen niet wenselijk. Bij de berekeningen voor het rendement voor boeren uit natuur is uitgegaan van de gangbare regelingen voor functieverandering, inrichting en afkoop van beheer, Mogelijk kan het Nationaal Groenfonds een rol spelen in de (voor)financiering. Dit zal het proces vergemakkelijken. Binnen het bureau van Ben is al ervaring met het Nationaal Groenfonds opgedaan.
De naastliggende kavel G37 vraagt weinig inrichting en kan direct na de bestemmingswijziging als natuurgebied worden beheerd.

In welke mate is sprake van juridisch of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan?

Het huidig melkveebedrijf is een pachtbedrijf. De verpachter, de Staat, moet bereid zijn afstand te doen van de Hoeve G38. Met de RVOB, het uitvoeringsorgaan dat rijkseigendommen beheert, is al overleg gevoerd. Wanneer de grond een nieuwe bestemming (natuur) krijgt is de RVOB gemachtigd de grond aan de pachters te verkopen. De pachters zullen direct akkoord moeten gaan met de functieverandering en garanderen dat zij de geplande investeringen zullen uitvoeren.

Wanneer het voor de provincie niet direct mogelijk is het waardeverschil tussen landbouw en natuurgrond beschikbaar te stellen, zou in overleg het Nationaal Groenfonds gevraagd kunnen worden de voorfinanciering te doen. Hiertoe is het van belang dat de Provincie zich schriftelijk uitspreekt over haar voornemen de Natuurboerderij te willen realiseren. De rentabiliteit van de natuurboerderij en de winst voor de natuur staat of valt met de aankoop van de grond voor verpachte waarde. Omdat er nu een verkoopstop is, is dat alleen mogelijk wanneer de bestemming wordt gewijzigd. Dan mag het wel. Omdat de beheerders bereidt zijn het niet belaste deel van het pachtersvoordeel vrijwel geheel te investeren in de Natuurboerderij, is er een multiplier en ontstaat een sterk, modern en gezond natuur beherend bedrijf. In de praktijk betekent dit dat heel veel mensen kunnen genieten van prachtige koeien in weiden vol met bloemen en zingende leeuweriken , een plaatje ! Daarnaast schenken de blaarkoppen ons hun heerlijke blaarkopkaas (ZIE YOUTUBE)

Scan de QR-code hiernaast voor een promotiefilm van Blaarkopkaas. Of kijk op: http://youtu.be/ZeVZbojcuj4

Indien aanvullende financiering uit andere bronnen mogelijk is, zoals een fonds voor maatschappelijke doelen van een windvereniging of federatie, een crowdfundingssite of een ander fonds voor maatschappelijke doelen, is de continuïteit van de Natuurboerderij nog beter gewaarborgd.

huidige situatie	toekomstbeeld

Financiële realisatie

We gaan uit van de gangbare manieren om natuurgrond uit landbouwgrond te realiseren. Dit is beschreven in de Groen Blauwe Catalogus en derhalve (mits zorgvuldig toegepast)vrij van risico op staatsteun. Hierin zijn ook regelingen i.v.m. bescherming van archeologische waarden en behoud van cultureel waardevolle agrarische bebouwing mee gegeven. Het van belang om de bestemming van de grond van landbouwgrond te veranderen in natuurgebied voor weide,- en akkervogels met landbouwkundig medegebruik. Een belangrijke eis van Europa is namelijk dat het natuurgebied blijft en dus dat de bestemming moet veranderen.

In het model gaan we er van uit dat grond en gebouwen onder de regeling van functieverandering vallen. De mts. Barkema verplicht zich om naast de investeringen in het land, de gebouwen en het erf, ook te investeren in de Natuurboerderij, waardoor de investeringen van de provincie aan duurzaamheid winnen. Daarnaast moet de eerste 2 jaar na inrichting van het land voer worden aangekocht, en moet er rekening gehouden worden met fiscale claims. Dit reële risico wordt gedragen door de familie Barkema en wordt geschat op een bedrag tussen de € 400.000 en € 1.000.000. Nadat er bestuurlijk groen licht is gegeven voor de ontwikkeling van de natuurboerderij, zal er contact worden opgenomen met de inspecteur om na te gaan hoe hij de regeling interpreteert.

De regeling die is gebaseerd op de catalogus Groenblauwe Diensten is de SKNL regeling. Deze is op dit moment in Flevoland niet opengesteld. Het Programma Nieuwe Natuur geeft echter de mogelijkheid om nieuwe initiatieven in te dienen.

Deze regeling is opgebouwd uit 3 onderdelen ;

- Subsidie functieverandering
- Subsidie inrichtingskosten
- Beheervergoeding

De regeling voor particulier natuurbeheer gaat uit van een eigendomspositie van de aanvrager. Op dit moment is het Rijksvastgoedbedrijf eigenaar en wordt de gehele Hoeve gepacht. De RVOB mag de percelen te koop aanbieden in geval de percelen van functie veranderen. We verzoeken de provincie daarom het verkoopproces met de RVOB te begeleiden.

Subsidie functieverandering

De percelen van Hoeve G38 hebben op dit moment een agrarische bestemming. Agrarische grond heeft een economische marktwaarde. Na omzetting naar natuur zal de waarde dalen. Natuurgrond heeft namelijk een lagere verkoopwaarde dan agrarische grond. Deze waardedaling dient gecompenseerd te worden en wordt gesteld op 85%. Dit percentage is vastgesteld in IPO-verband.

We verzoeken de provincie de percelen en het erf te laten taxeren, om vervolgens de waardedaling vast te stellen. Uitgaande van een hectareprijs van €90.000 per ha. wordt de compensatie geraamd op € 3.633.750.

Subsidie inrichtingskosten

De percelen dienen zodanig ingericht te worden dat ze maximaal natuurrendement opleveren. De inrichting van Natuurhoeve G38 is zo opgebouwd dat we naast ecologische ook cultuurhistorische waarden inbrengen. Het zichtbaar maken van de kreek vertelt het verhaal van 5.000 jaar geleden, terwijl de vernatting en de slikrandjes een grote aantrekkingskracht hebben op weide,- en akkervogels. Het terugbrengen van de authentieke grondruggen laat zien hoe de polder indertijd is uitgegeven. In de regio zijn nu alle percelen vlak geschoven. Hoeve G38 laat zien hoe de polder er destijds uit heeft gezien. Ook voor de vogels brengt dit grote kansen mee.

Projectbureau Antea heeft in opdracht van de provincie de inrichtingskosten voor het natuurgebied geraamd op € 492.000. In het model gaan we er van uit dat de grond en gebouwen onder de inrichtingskosten vallen. Goed akker- en weidevogelbeheer is alleen mogelijk door het gebruik van ruige mest. De stal en het erf moeten worden omgebouwd tot een stalsysteem dat werkt met stromest. De kosten voor sloop en nieuwbouw vallen buiten de vrijstelling. Voor de kosten van de mestopslag en inrichting stalsysteem op basis van vaste stalmest, kan een bijdrage van 60% worden verstrekt. Dit betekend een investeringsverplichting voor de mts. Barkema van € 314.561. Van de provincie vragen wij een bijdrage van € 204.515,40

Beheervergoeding

De percelen zullen omgezet worden naar natuur met de volgende natuurdoeltypen: N12.02. Kruiden en faunarijk grasland, N12.05 Kruiden en faunarijke akker en N13.01 Vochtig Weidevogelgrasland. Op deze stukken gaan we terug naar een extensieve manier van boeren waarbij het beheer ten dienste zal staan van de weide,- en akkervogels. Afkoop van 10 jaar beheervergoeding € 188,701,17

Hieronder volgt een uiteenzetting wat het de Provincie in totaal kost om Hoeve G38 om te zetten naar natuur.

Totale kosten voor provincie:

Subsidie functieverandering	€	3.633.750,00
Subsidie inrichtingskosten natuur	€	492.000,00
Bijdrage Inrichtingskosten stalsysteem op basis van vaste stromest	€	204.515,40
Beheer: (10 jaar)	€	188.701,17
Totaal:	**€**	**4.518.966,57**

Proces

Stel de Provincie besluit Hoeve G38 conform bovenstaande uitgangspunten om te zetten naar natuur. Dan zullen er met RVOB en de mts. Barkema afspraken op papier gezet worden. Het geld moet bij de notaris staan of voorgeschoten worden en de Provincie moet zekerheid hebben dat de afspraken over inrichting en beheer worden nagekomen. In ons projectvoorstel hebben we een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden binnen de catalogus groen blauwe diensten. Omdat er geen juridische toetsing is geweest en het slechts een voorstel betreft, leggen wij de verantwoording van de uitgaven neer bij de provincie Flevoland.

Belasting

Het waardeverschil tussen landbouw en natuur wordt vastgesteld d.m.v. taxatie van de grond in vrije verkeerwaarde. In IPO-verband is afgesproken dat de natuurwaarde hiervan 15% bedraagt. Over het algemeen houden de regionale inspecteurs der belastingen zich hieraan maar ze zijn autonoom. Mocht de regionale inspecteur van mening zijn dat de waarde als natuurgrond hoger is, dan zal de familie Barkema een naheffing krijgen. Nadat er bestuurlijk groen licht is gegeven voor de ontwikkeling van de natuurboerderij, zal er contact worden opgenomen met de inspecteur om na te gaan hoe hij de regeling interpreteert.

Nationaal Groenfonds

De vergoeding voor waarde vermindering, landbouw naar natuur, inrichting, en afkoop van beheervergoeding kan via het Nationaal Groenfonds voorgefinancierd worden. We adviseren de provincie contact op te nemen als voorfinanciering gewenst is.

Staatssteun

Doordat er in dit model uitgegaan wordt van een reeds bestaande, Europees erkende regeling en de vergoedingen conform de catalogus groen blauwe diensten zijn, is er slechts een beperkt risico op staatssteun. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de provincie. De volgende regels zijn overgenomen uit de catalogus groen blauwe diensten.

Voor de gebieden buiten de Ecologische Hoofd Structuur, en voor regionaal maatwerk is er de Catalogus Groenblauwe diensten.

Investeringen in landbouwbedrijven zijn in principe vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting. In het geval van investeringen in landbouwbedrijven moeten deze gericht zijn op onder meer de volgende doelstelling “instandhouding en verbetering van het natuurlijke milieu, de hygiënische omstandigheden en de normen inzake dierenwelzijn”.
Met betrekking tot investeringen of kapitaaluitgaven die de instandhouding tot doel hebben van tot het erfgoed behorende elementen die tevens deel uitmaken van de productieve activa van een land-bouwbedrijf, zoals bedrijfsgebouwen, mag steun tot maximaal 60% van de subsidiabele uitgaven worden verleend, mits de investering geen enkele stijging van de productiecapaciteit van het landbouwbedrijf meebrengt.

Bron: catalogus Groen Blauwe Diensten

Nawoord

De ontwikkelingen op het platteland gaan razendsnel. Helaas heeft dit een drastische afname van het aantal planten en dieren tot gevolg. Maar het is nog niet te laat! Met een natuurboerderij in het hart van een agrarische natuurvereniging krijgt het agrarisch natuurbeheer een enorme impuls en kunnen we de teruggang stoppen.

Aan dit rapport is veel tijd, zorg en energie besteed. Zonder hulp van de Provincie, DLG, Vogelbescherming, Antea, Theo Hogendoorn en vele anderen was het niet tot stand gekomen; allen heel veel dank !

Het woord is nu aan de politiek.

Armgard en Ben Barkema

Bijlagen

- Aanbevelingsbrief Vogelbescherming Nederland
- Inrichtingsschets Antea
- Kostenraming Antea

Aanbevelingsbrief Vogelbescherming Nederland

INTERNATIONAL Vogelbescherming Nederland is Partner van BirdLife International, wereldwijd actief voor vogels en natuur

Vogelbescherming

NEDERLAND

Per email, d.d. 9 januari 2014 Ons kenmerk : 14-B013 Doorkiesnummer : 0306937799 (Jules Bos)
Telefoon 030 693 77 99

Geachte leden van Gedeputeerde Staten van Flevoland,

Op 9 januari il. bezocht een delegatie van Vogelbescherming Nederland het melkveebedrijf van Ben Barkema aan de Klokbekerweg te Lelystad. Naar Flevolandse maatstaven is het bedrijf van Ben gelegen in een relatief kleinschalig gebied, met zowel melkveehouderij als akkerbouw. Verder is relevant dat het bedrijf van Ben is gelegen binnen het werkgebied van de Natuur- en Milieucoöperatie Rivierduingebied, in het Flevolandse een belangrijke agrarische natuurvereniging.

Tijdens het bezoek aan het bedrijf van Ben Barkema is uitvoerig gesproken over het plan dat hij in het kader van het programma Nieuwe Natuur bij de provincie Flevoland wil indienen. Kernpunten van het plan betreffen (1) toekenning van hoofdfunctie natuur aan het melkveebedrijf, met extensieve, biologische veehouderij als onderliggende economische drager en (2) daarbij oude geomorfologische structuren in het landschap zichtbaar maken. Beide kernpunten krijgen beslag door ondergrondse kreken weer aan de oppervlakte te brengen, hetgeen gepaard gaat met een aanzienlijke maaiveldverlaging en dus vernatting. Dit biedt perspectieven voor (her)vestiging van weidvogels zoals grutto en kievit. Op het bedrijf van Ben Barkema bestaan daarnaast tal van aanknopingspunten om maatregelen te treffen ten gunste van erfvogels (boerenzwaluw, huiszwaluw, zomertortel) en akkervogels (veldleeuwerik, kwartel, kwartelkoning, bontbekplevier).

Vogelbescherming juicht het verbeteren van de condities voor boerenlandvogels op het bedrijf van Ben Barkema van harte toe. Vogelbescherming merkt hierbij op dat de meerwaarde en uitstraling van effectieve maatregelen op het bedrijf van Ben Barkema naar de rest van het werkgebied van de Natuur- en Milieucoöperatie Rivierduingebied groot kan zijn, indien de leden van de coöperatie in de toekomst als collectief gericht samenwerken aan gebiedsplannen. Immers, idealiter worden ook op omliggende agrarische bedrijven binnen het werkgebied onderling samenhangende maatregelen getroffen, zodat op gebiedsniveau populaties van genoemde soorten duurzaam kunnen voortbestaan. Vogelbescherming denkt dat Ben Barkema bij het aanjagen van een ontwikkeling in deze richting een belangrijke rol kan speien.

Namens Vogelbescherming Nederland

~

Fred Wouters Directeur

BirdLife

windmolen met balkenstuw
hoogwatersloot ca. 10 m. breed
kreek ca. 40 cm uitgraven beide zijden voorzien van een kleine ophoging/wal kreek 30 m. breed
vrij in te vullen akkerland met natuurwaarde
in teelt loop kreek zichtbaar maken
vrij in te vullen akkerland met natuurwaarde
nieuw onderhoudspad
vrije loop koeien naar grasland
- grasland -
vrij in te vullen akkerland met natuurwaarde
aansluiten op bestaande route
vrije loop koeien naar grasland
- grasland -
balkenstuw
nieuwe houtwal
- grasland -
vogelscherm met banken
ruggen ca. 14 m. breed 'droge' rug met 'nat' greppeltje (grond uit afgraven verwerken in 'ruggen')
bloemenrand
recreatief wandelpad (tussen bestaande kavelsloot en nieuwe hoogwatersloot)
Inrichtingsschets 'Hoeve G38'
augustus 2014 270343
0
100
N
anteagroup

Opdrachtgever: Provincie Flevoland
Project: Initiatieven Nieuwe Natuur Flevoland
Projectnummer 08796 - 270343 rev. D0
KOSTENINDICATIE GEBIED 2: HOEVE G38

19-8-2014

Alle bedragen zijn in Euro (EUR)

POST NUMMER	OMSCHRIJVING	EENHEID	HOEVEELHEID RESULTAATS VERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAAL BEDRAG IN EURO
1	OPRUIMINGSWERKZAAMHEDEN				
101	Opruimen bestaande betonnen kavelpad	m2	3.200,00	€ 10,00	€ 32.000,00
102	Diverse opruimingswerkzaamheden.	EUR	2.500,00	€ 1,00	€ 2.500,00
2	GRONDWERK				
201	Aanleggen kreek incl. walletjes	m3	6.780,00	€ 2,25	€ 15.255,00
202	Aanleggen greppel- ruggetjes structuur	m1	9.180,00	€ 1,40	€ 12.852,00
203	Aanleggen nieuwe watergang	m3	11.625,00	€ 3,00	€ 34.875,00
3	VERHARDINGEN				
301	Aanleggen voetpad (beton, 1,50 m, dik 0,16 m)	m2	1.425,00	€ 40,00	€ 57.000,00
302	Aanleggen kavelpad (asfalt, 3,20 m)	m2	2.720,00	€ 30,00	€ 81.600,00
4	(WATERBOUWKUNDIGE) CONSTRUCTIES				
401	Aanbrengen nieuwe dammen nabij erf (dkr Ø600 beton)	st	8,00	€ 2.600,00	€ 20.800,00
402	Aanbrengen dam+duikers (dkr Ø500 PE)	st	2,00	€ 500,00	€ 1.000,00
403	Aanbrengen waterwindmolen	st	1,00	€ 31.600,00	€ 31.600,00
404	Aanbrengen schotbalkenstuwtjes	st	2,00	€ 8.500,00	€ 17.000,00
5	GROENVOORZIENINGEN				
501	Leveren- en aanbrengen bosplantsoenbomen	st	1.500,00	€ 2,00	€ 3.000,00
502	Aanbrengen bloemenweideboombescherming	are	25,00	€ 40,00	€ 1.000,00
6	TERREININRICHTING				
601	Leveren- en aanbrengen zitbanken	st	2,00	€ 500,00	€ 1.000,00
602	Leveren- en aanbrengen vogelkijkscherm	st	1,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00
	Subtotaal				€ 314.482,00

Opdrachtgever: Provincie Flevoland
Project: Initiatieven Nieuwe Natuur Flevoland
Projectnummer 08796 - 270343 rev. D0
KOSTENINDICATIE GEBIED 2: HOEVE G38

19-8-2014

Alle bedragen zijn in Euro (EUR)

POST NUMMER	OMSCHRIJVING	EENHEID	HOEVEELHEID RESULTAATSVERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAAL BEDRAG IN EURO
	Transport subtotaal				€ 314.482,00
9	STAARTPOSTEN				
91	EENMALIGE KOSTEN				
910010	Inrichten werkterrein		500,00		
910020	Opruimen werkterrein		500,00		
910030	Aan- afvoer materieel		1.000,00		
910040	Uitzetten		2.500,00		
910050	Overige eenmalige kosten		500,00		
919990	Eenmalige kosten	EUR	5.000,00	€ 1,00	€ 5.000,00
929990	Uitvoeringskosten, Algemene kosten, Winst en risico	EUR	28.303,38	€ 1,00	€ 28.303,38
95	STELPOSTEN				
950010	Stelpost (kleine werkzaamheden).	EUR	15.000,00	€ 1,00	€ 15.000,00
	Subtotaal				€ 362.785,38
	Onvoorzien 10%	EUR	36.278,54	€ 1,00	€ 36.278,54
	Afronding				€ 936,08
	Aannemingssom, de omzetbelasting niet inbegrepen.				**€ 400.000,00**
97	KOSTEN BUITEN BOUWSOM				
970010	Ontwerpfase (Inrichtingsplan, VO, DO)	EUR	10.000,00	€ 1,00	€ 10.000,00
970020	Opstekken contract, aanbestedingsprocedure	EUR	24.000,00	€ 1,00	€ 24.000,00
970030	Directievoering & Toezicht.	EUR	36.000,00	€ 1,00	€ 36.000,00
970040	Kabel- en leidingwerk	EUR	10.000,00	€ 1,00	€ 10.000,00
970050	Leges & vergunningen.	EUR	6.000,00	€ 1,00	€ 6.000,00
970060	Onderzoekken (o.a. natuurtoets, archeologie e.d.)	EUR	6.000,00	€ 1,00	€ 6.000,00
	TOTALE RAMING EXCL. B.T.W.				**€ 492.000,00**
	Raming +/- 20%				
	Uitgangspunten:				
-	Exclusief grondaankoop				

De stilte der natuur heeft veel geluiden

De stilte der natuur heeft veel geluiden
en is toch vol van rust voor ziel en zinnen
die druppelt zacht en ongemerkt naar binnen
tot in ons hart een zilv'ren toon gaat luiden
gelijk met haar. Als we dan weer beginnen
te denken aan wereld-dingen en ze te duiden
merken we dat een kracht, als die van kruiden
in ons gekomen is en ons kal doet minnen.

Henriëtte Roland Holst – van der Schalk

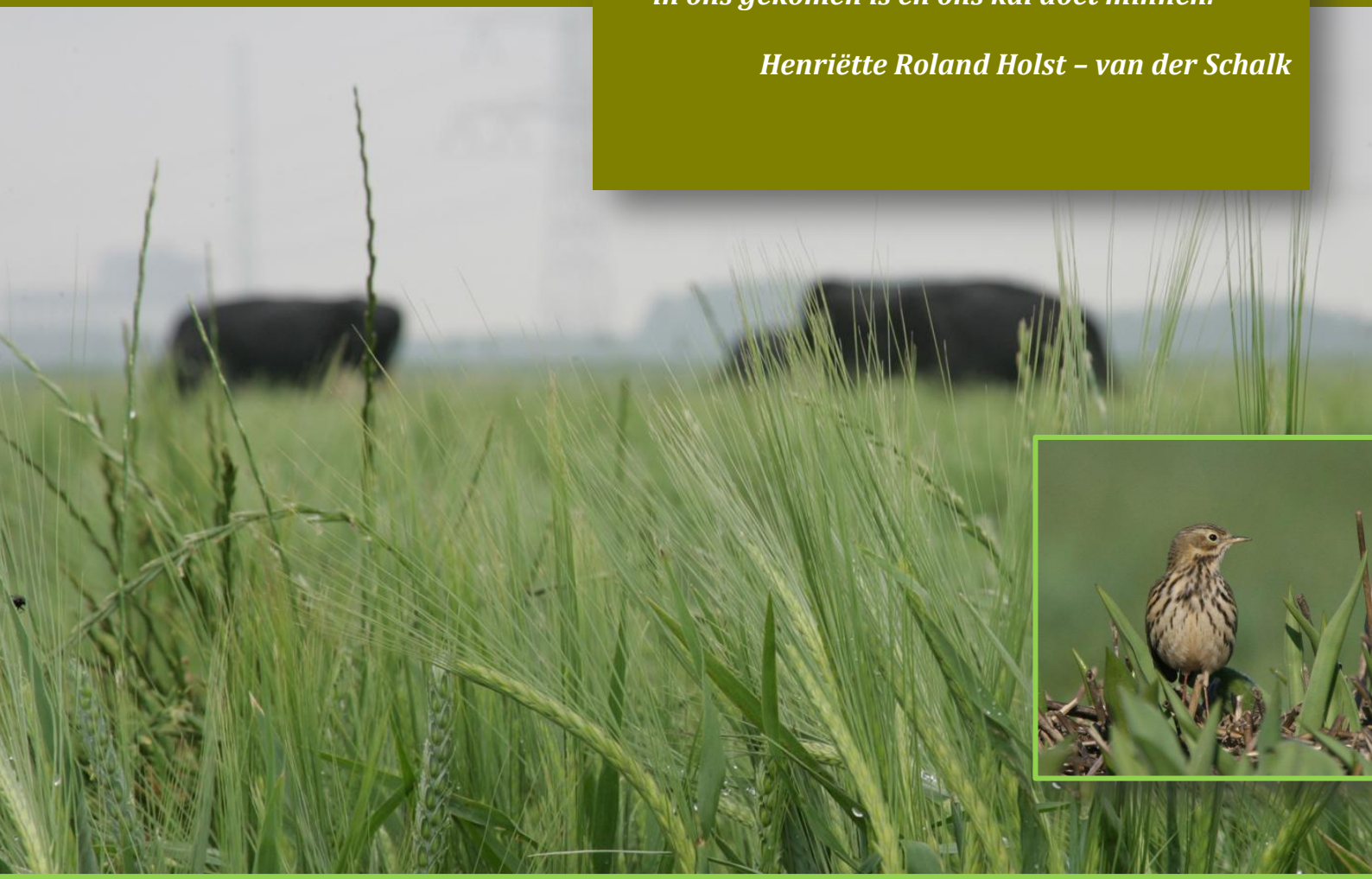

Ben en Armgard Barkema
Klokbekerweg 7
8219 PD Lelystad
barkema@planet.nl
06 - 51914539

Provincie Flevoland
Programma Nieuwe Natuur

INTENTIEOVEREENKOMST NATUUR OP G38

Inzake het proces om te komen tot een realisatieovereenkomst voor het project "Natuur op G38" ten behoeve van de uitvoering van het programma Nieuwe Natuur

Ondergetekenden:

1. de heer B. R. Barkema, wonende aan Klokbekerweg 7 te Lelystad
   hierna te noemen: "Initiatiefnemer";

en

2. Provincie Flevoland, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer L. Verbeek, Commissaris van de Koning, hierna te noemen: "**Provincie**";

En (1) en (2) hierna samen te noemen: "**partijen**" of ieder afzonderlijk "**partij**";

in aanmerking nemende dat:

- Provinciale Staten op 17 december 2014 bij besluit met nummer **1661723** (hierna "het besluit") hebben besloten om het programma "Nieuwe Natuur" te doen ontwikkelen.
- Initiatiefnemer voornemens is om het project Natuur op G38 op de kavels G38/G37 te doen realiseren in het hart van het Rivierduingebied (hierna "het project") en
- Initiatiefnemer daartoe in het kader van het programma Nieuwe Natuur een projectvoorstel met nummer **1645324** heeft ingediend en is bijgesloten in **bijlage I** van deze intentieovereenkomst.
- Het Rijksvastgoedbedrijf (hierna "RVB") eigenaar is van de kavels G38 en G37 die initiatiefnemer pacht.
- Bij het besluit is ingestemd met het projectvoorstel voor toewijzing van de projectvoorstellen zoals opgenomen in bijlage B van het besluit, waaronder het project.
- Bij het besluit aan het projectvoorstel toegekend is ten behoeve van:

    - verwerving van 40,5 ha. een reservering van € 3.088.688,-
    - inrichting van 40,5 ha. een reservering van € 492.000,-
    - beheer van 40,5 ha voor een periode van tien jaar een reservering van €188.000,-

- Bij het besluit als uitgangspunt is gehanteerd dat de toegekende bedragen de maximale bijdragen inclusief eventuele belastingen (omzet- en overdrachtsbelasting) betreft en dat deze bijdragen niet (jaarlijks) geïndexeerd worden.
- De Provincie de trekker is van het programma "Nieuwe Natuur" waarbij zij initiatiefnemer zal ondersteunen om te komen tot uitvoering van het project.
- Initiatiefnemer het project wenst te ontwikkelen en uit te voeren.
- Bij initiatiefnemer de taakstellende opgave ligt om de haalbaarheid, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid inzichtelijk te maken c.q. te vergroten door het verder uitwerken van de relevante planonderdelen en het overleggen van de bijbehorende documentatie (hierna "het onderzoek") om zo te kunnen komen tot een sluitende businesscase als basis voor de realisatie van het project.
- Partijen, vooruitlopend op de realisatiefase, afspraken met betrekking tot de randvoorwaarden, waarborgen, condities en risicoverdeling waaronder het project wordt ontwikkeld, thans nader wensen te onderzoeken, vast te leggen en te detailleren.

- Partijen de intentie hebben om deze overeenstemming in nauw overleg, openheid en vertrouwelijkheid met elkaar te bewerkstelligen, waarbij geldt dat het resultaat aan wettelijke normen en maatschappelijke kwaliteitseisen voldoet.

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1: Doel van de intentieovereenkomst

1.1 Met deze intentieovereenkomst willen partijen komen tot een sluitende businesscase van initiatiefnemer, dat als basis zal dienen voor de te sluiten realisatieovereenkomst.

1.2. Gedurende de looptijd van de Overeenkomst zullen Partijen zich onthouden van handelingen die het bereiken van het doel van de Overeenkomst en de uiteindelijk beoogde ontwikkeling van "Nieuwe Natuur" op enigerlei wijze kunnen belemmeren.

1.3. Partijen verplichten zich om gedurende alle stadia van de ontwikkeling elkaar regelmatig te informeren en met elkaar welwillend in overleg te treden.

Artikel 2. Hoofdverplichtingen binnen de intentieovereenkomst

2.1. De Initiatiefnemer zal actief, doelgericht en voor eigen rekening en risico komen tot een realiseerbare businesscase, onder de voorwaarden en het geen in deze overeenkomst bepaald is. De businesscase is een rapport waaruit de inhoudelijke en financiële rechtvaardiging van het project blijkt. Deze zal als basis dienen voor de te sluiten realisatieovereenkomst en zal inzicht moeten geven in de investering die door initiatiefnemer gedaan dient te worden gebaseerd op duidelijke en afgekaderde financiële afspraken met de provincie inclusief de opbrengst van het project na realisatie, het beheer van het project na realisatie en de inrichting van de kavels.

2.2. De Initiatiefnemer start de voorbereiding op het planologisch proces dat moet leiden tot een wijziging van de bestemming "agrarisch" in "natuur" met ondergeschikt daaraan "agrarisch medegebruik" waarbij het natuurbeheertype uit het projectvoorstel leidend is.

2.3. Indien nodig en voor zover mogelijk, zal de Provincie bevorderen dat in verband met de gemeentelijke procedures, tijdig met voortgang positief geadviseerd wordt.

2.4. De provincie zal in overleg treden met RVB om te pogen de objecten te verwerven met als doel om, op basis van een realisatieovereenkomst, doorverkoop aan initiatiefnemer overeenkomstig het besluit te realiseren. De nadere condities waaronder de aankoop en doorlevering dienen te worden gesloten, zullen worden vastgelegd in de realisatieovereenkomst.

2.5. De Provincie zal zich overeenkomstig het projectvoorstel inspannen om de voor de ontwikkeling benodigde objecten af te waarderen.

Artikel 3. Deelverplichtingen

3.1. initiatiefnemer maakt inzichtelijk welke ondersteuning nodig is in het proces om te komen tot de realisatieovereenkomst.

3.2. de provincie zet expertise in om het draagvlak voor het project in de omgeving te behouden en zo mogelijk te vergroten, waardoor een aanpassing van het ontwerp van initiatiefnemer aan de orde kan zijn, en laat voor zijn rekening een vergunningentoets en een geveltaxatie uitvoeren.

3.3. De provincie werkt samen met initiatiefnemer om een bijdrage te vinden voor de verbouw van de stal en verkent de wijze waarop gebruik gemaakt kan worden van de in de catalogus groen blauwe diensten opgenomen bouwstenen.

3.4. De provincie werkt samen met initiatiefnemer aan een verdere realisatie van het inrichtingsvoorstel dat voldoet aan de ecologische doelen in het projectvoorstel welke passen binnen het provinciaal beleid.

3.5. De provincie werkt samen met initiatiefnemer aan een voorstel hoe de bedragen voor inrichting en beheer aan de initiatiefnemer kunnen worden toebedeeld.

3.6. De provincie zal ter bepaling van de mate van waardedaling van erf en gebouwen een taxatie laten uitvoeren.

3.7. De provincie en initiatiefnemer vinden overeenstemming over de vraag of en in hoeverre de gebouwen deel uitmaken van de afwaardering. Indien gewenst wordt externe deskundigheid aangetrokken.

3.8. Ten behoeve de verplichting zoals benoemd in artikel 2.5. en artikel 3.7 kunnen partijen op basis van ieder één externe taxatie en een derde gezamenlijk bepaalde taxatie een voor beide partijen bindend advies laten uitbrengen over de waarde van de objecten voor en na afwaardering.

3.9. Partijen verkennen samen de mogelijkheid van een revolverende lening en gaan daarover in gesprek bij de provincie en het Groenfonds.

Artikel 4: Plangebied

4.1. Het te onderzoeken plangebied, kadastraal bekend gemeente Lelystad sectie H nummer(s) 730, groot circa 404.750 m^2, is op de als **bijlage II** aan deze overeenkomst gehechte tekening met kenmerk **1765660** aangegeven.

Artikel 5: Procesbeschrijving

5.1. Initiatiefnemer is en blijft verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van het projectvoorstel.

5.2. Ten behoeve van het uitwerken van een businesscase treden partijen met elkaar in overleg.

5.3. Door partijen aan te wijzen deskundigen kunnen (ad hoc) participeren in het overleg.

5.4. De verslaglegging van de overleggen zal plaatsvinden.

5.5. Het resultaat van de het onderzoek ter voorbereiding op de realisatiefase worden tussen partijen gedeeld en besproken.

Artikel 6: Resultaat onderzoek

6.1 Het onderzoek zoals benoemd in de considerans van deze overeenkomst dient onder meer te leiden tot de volgende resultaten:

1) een concreet uitvoerbare beschrijving van de ontwikkelingsmogelijkheden;
2) overzicht van kosten, investeringen in een (sluitende) businesscase;
3) inventarisatie van de planologische inpassingsmogelijkheden;
4) resultaten benodigde deelonderzoeken;
5) een planning.

6.2. Indien de resultaten van het onderzoek naar de mening van beide partijen duidelijkheid bieden over de haalbaarheid, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid, kan de initiatiefnemer zijn businesscase afronden.

6.3. Vervolgens zullen partijen met elkaar in onderhandeling treden over de realisatieovereenkomst waarin afspraken gemaakt worden over daadwerkelijke realisatie van het projectvoorstel.

6.4. Partijen streven naar besluitvorming over de resultaten van het onderzoek voor 31 december 2015.

Artikel 7: Kosten

7.1. Alle kosten die samenhangen met het onderzoek dat moet leiden tot het in artikel 6 beschreven resultaat zijn voor rekening van initiatiefnemer tenzij anders bepaald.

7.2. Indien derden door de Provincie worden ingeschakeld, zijn deze kosten voor rekening van de Provincie.

7.3. De ondertekening van deze intentieovereenkomst is het startpunt van het in overleg vergoeden van voorbereidingskosten om te komen tot de realisatieovereenkomst. Een bedrag van maximaal 5% van de in het besluit toegekende inrichtingskosten, zoals tevens genoemd in de considerans, zijnde maximaal €24.600 - kan gebruikt worden voor het onderzoek. Op deze bijdrage is geen omzetbelasting van toepassing.

7.4. Uitgangspunt bij het vergoeden van voorbereidingskosten in het programma Nieuwe Natuur is dat aangesloten wordt bij de programmabrede uitvraag van de Provincie. Om redenen van efficiëntie en kostenbesparing zijn partijen op basis van het in **bijlage III** van deze overeenkomst bijgesloten voorstel van initiatiefnemer overeengekomen dat de provincie genoemde maximale bijdrage, zoals benoemd in artikel 7.3, levert om de voorbereidingen om te komen tot de realisatieovereenkomst op te starten. Indien effectief zal waar mogelijk gebruik worden gemaakt van de door de provincie ingehuurde capaciteit.
De vergoeding zal plaatsvinden op basis van facturatie door initiatiefnemer en gaat uit van de aantoonbaar werkelijk gemaakte kosten. Hierbij zal een betalingsritme worden gehanteerd van

- 40% direct na ondertekening van deze intentieovereenkomst;
- 40% nadat aangetoond is dat initiatiefnemer ten minste 60% van de maximale vergoeding daadwerkelijk heeft besteed aan de voorbereiding van het project;
- 20% nadat de business case is opgeleverd én is aangetoond dat 100% van het maximale bedrag aan te vergoeden kosten door initiatiefnemer betaald is.

Artikel 8: Realisatieovereenkomst

8.1. Indien partijen besluiten met elkaar in onderhandeling te treden over een realisatieovereenkomst, dienen daarin tenminste de volgende onderwerpen te worden geregeld:

1) de planologische procedure;
2) de grondtransactie;
3) de financiële afspraken;
4) een planning;
5) het beheer;
6) de inrichting.

Artikel 9: Wijziging van de overeenkomst

9.1 Deze overeenkomst kan slechts worden gewijzigd indien partijen over de in houd van de wijziging schriftelijk overeenstemming hebben bereikt.

Aldus overeengekomen en in tweevoud opgemaakt en ondertekend te Lelystad, op 30 juni 2015,

Namens B.R. Barkema

De heer Barkema

Namens de Provincie,

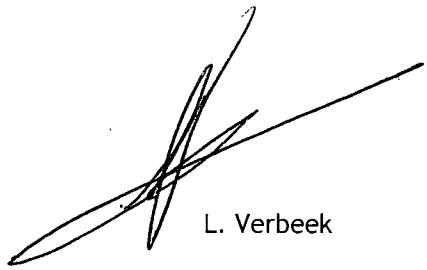

L. Verbeek

Commissaris van de Koning

wijziging schriftelijk overeenstemming hebben bereikt.

Artikel 10: Einde van de overeenkomst, ontbinding

10.1. De onderhavige overeenkomst is tussen partijen aangegaan voor de duur van het beschreven onderzoek, de periode van besluitvorming over de resultaten van dat onderzoek daarbij inbegrepen zoals beschreven in artikel 6.1.

10.2. Deze overeenkomst eindigt indien:
1) Een realiseerbare businesscase niet mogelijk blijkt als resultaat van het onderzoek;
2) Blijkt dat dé voor de realisatie van het project benodigde planologische wijziging definitief niet verkregen kan worden;
3) Blijkt dat de eigendom van de voor de realisatie van het project benodigde percelen niet door de provincie of initiatiefnemer kan worden verkregen;
4) Indien partijen gezamenlijk daartoe besluiten;
5) Ingeval van faillissement of surseance van betaling van initiatiefnemer.

10.3. Deze overeenkomst kan tussentijds door partijen worden opgezegd indien partijen over de inhoud van de opzegging schriftelijk overeenstemming hebben bereikt.

10.4. In geval van ontbinding van deze overeenkomst draagt elk van de partijen ieder voor zich de door haar tot het moment van beëindiging gemaakte kosten en is geen der partijen jegens de ander(en) tot enigerlei vergoeding van schade gehouden.

Artikel 11: Publieke taak

11.1. Deze overeenkomst laat de publiekrechtelijke taken en bevoegdheden van de Provincie onverlet. Partijen kunnen dienaangaande geen rechten aan deze overeenkomst ontlenen.

Artikel 12: Geschillen

12.1. Partijen zullen bij geschillen eerst in goed onderling overleg trachten tot een oplossing te komen.

12.2. Alle geschillen, welke ook - daaronder begrepen die, welke slechts door één der partijen als zodanig worden beschouwd - en die ontstaan naar aanleiding van de overeenkomst of van de overeenkomsten, die daarvan het uitvloeisel mochten zijn, zullen met uitsluiting van de gewone rechter, op verzoek van de meest gerede partij worden beslecht bij de bevoegde rechtbank.

Artikel 13: Bijlagen

13.1. De bij deze overeenkomst gevoegde en door parafen van partijen gewaarmerkte bijlagen, die genoemd zijn in de considerans en in de artikelen van deze overeenkomst, maken onderdeel uit van deze overeenkomst:

I. projectvoorstel, kenmerk **1645324**, d.d. 01-09-2014;
II. begrenzing project Natuur op G38 met nummer **1765660** d.d. 22-06-2015;
III. verzoek vergoeden voorbereidingskosten Natuur op G38 met nummer **1764733** d.d. 19-06-2015.

13.2. Indien de bepalingen of aanwijzingen in de voormelde bijlagen afwijken van, dan wel in strijd zijn met hetgeen in deze overeenkomst is bepaald, geldt het bepaalde in deze overeenkomst.

1764733

Provincie Flevoland

Betreft: vergoeden voorbereidende werkzaamheden
Datum: 15 juni 2015

Geachte Provincie, Heer Ree

U heeft gevraagd of wij als initiatiefnemers voor het project Natuurhoeve G38 willen starten met de voorbereiding om te komen tot de realisatieovereenkomst. U heeft aangegeven op basis van een gezamenlijk overeengekomen offerte een bijdrage van maximaal 5% in van de inrichtingskosten te willen vergoeden. Uitgangspunt daarbij is dat wij gebruik maken van kennis en kunde van een door de provincie geselecteerd adviesbureau.
Wij hebben daar begrip voor maar brengen het volgende in.
Ons project bevindt zich in een fase waarin we per direct kunnen starten met de voorbereidingen. Dat is ook noodzakelijk om voor 31 december 2015 de resultaten te kunnen opleveren zoals die beschreven zijn in de concept realisatieovereenkomst. Wij zijn van mening dat wij niet kunnen wachten op deze gunningsprocedure in het provinciehuis waarvan het resultaat pas mogelijk na de zomervakantie is voorzien. Daarnaast menen wij dat wij efficiënt en kosteneffectief gebruik kunnen maken van lokale adviesbureaus die brede voorkennis hebben en derhalve bekend zijn met ons bedrijf en de kwetsbare omgeving waarin het projectvoorstel moet worden gerealiseerd en specifieke ervaringsdeskundigheid meebrengen.
We zullen veel in een korte periode moeten voorbereiden om tot de realisatie overeenkomst te komen. Overleg doet ondergetekende heel vaak zelf, en zal ook waar mogelijk taken uitvoeren. Desalniettemin een hele klus als onderstaande voorbereidingen in ogenschouw worden genomen.

De volgende voorbereidingen dienen te worden uitgevoerd :

A. Vergunningen tbv de projectuitvoering

B. Businesscase en bedrijfseconomische begeleiding bij omschakeling

C. Advies en ondersteuning bij de talloze voorkomende problemen en vragen

D. Juridisch en fiscaal

E. Bestemmingswijziging voorbereiden

Ad A. Vergunningen tbv de projectuitvoering

Diverse vergunningen zijn nodig van gemeente en waterschap waarbij diverse tekeningen en overlegmomenten en coördinatie nodig is. Daarnaast is archeologisch onderzoek nodig alsmede tekeningen van het land en de waterinlaatvoorziening.

Voor het tekenwerk van de stal en het land en de vergunningen plus overleg, heeft de Architect VDSVT 96 uur begroot voor de kortingsprijs van € 80,- per uur zijnde € 7.680,- excl. BTW. De offerte is beschikbaar indien gewenst.

Het archeologisch onderzoek is door Bureau Mug begroot op max € 3000,-. Dit kan zo goedkoop omdat zij ten behoeve van de Natuurvriendelijke oevers in het Rivierduingebied al veel onderzoek hebben gedaan. Ook hebben zij detailtekeningen over de ondergrond van RVB reeds in bezit.

Voor het vergunningenwerk aan de stal en bij de omschakeling naar natuur is een daarin gespecialiseerd bedrijf nodig. Zeker nu de wetgeving bijzonder complex is en continue wijzigt.

Omdat Westrenen veel ervaring heeft met ons bedrijf willen wij hen inzetten voor een vaste prijs van € 7.500,- excl. BTW. De offerte is beschikbaar indien gewenst.

De werkzaamheden voor de watervergunningen worden uitgevoerd door ADLUS, zie de offerte onder C waar alles ten behoeve van de watervergunningen is inbegrepen.

Ad B. Businesscase en bedrijfs-economische begeleiding bij omschakeling

De businesscase is van groot belang. Omschakeling naar een biologische natuurboerderij vraagt gespecialiseerde adviseurs om de businesscase actueel te houden en te maken. Bureau Ekopart begeleidt ons in de voorbereiding om te komen tot een sluitende businesscase , waarbij wij aan de doelstellingen zullen kunnen voldoen. Ook houdt zij in deze fase een vinger aan de pols.

Uitvoering van de werkzaamheden omvatten:

- Update van huidig bedrijfsplan, op basis van de actuele stand van zaken.
- Toevoegen van een meerjarige Liquiditeitsplanning om inzicht te bieden in de technisch en economische resultaten in de aanloopjaren van de omvorming naar de natuurboerderij en de omschakeling naar een biologische bedrijfsvoering (inclusief meerjarig investering, financieringsplan en fiscale prognose).
- Omschakeladvies/begeleiding naar biologisch beheer in relatie met natuurbeheer, met:
- Overzicht toelevering- en afzetplanning voor melk, vee/vlees en zuivel.
- Weidevogeladvies, conform kwaliteitscriteria voor weidevogelgebieden.
- Bouw-graslandgebruiksplan, incl. bemestingsplan.
- Voerplan voor de veestapel.
- Opstellen van een technisch-bedrijfseconomisch rapport, inclusief analyse van de resultaten van het bedrijf, gedurende de ontwikkeling naar natuurbedrijf en omschakeling naar biologische bedrijfsvoering.
- Ondersteunen- aanwezig zijn bij besprekingen- overleg met derden ten behoeve van de ontwikkeling van de natuurboerderij.

Voor 2015 is nog begroot 38 uur à € 110,- is € 4.180,- excl. BTW.

Ad C. Advies en ondersteuning

Een groot werk als het onderhavige, met de zorgen en keuzes, vraagt ondersteuning op gebied van organisatie, overleg, teksten schrijven voor aanvragen, er zullen natuur- en mozaïek-beheer plannen moeten worden overlegd, ecologische onderbouwing aangeleverd. Als ondernemer/initiatiefnemers hebben we daarbij een algemeen adviseur nodig die ons met raad en daad bijstaat. Veel zaken zijn vertrouwelijk, hebben een sociaal economische achtergrond of zijn natuurtechnisch van aard. Zeker gelet op onze buren. Aldus kan het allemaal, en we werken er al jaren mee samen. Ook de oorspronkelijke aanvraag is in gezamenlijkheid tot stand gekomen.

Tot nu toe hebben wij gebruik gemaakt bij de voorbereiding van het projectvoorstel van ADLUS Advisering. Deze samenwerking willen wij om redenen van effectiviteit en efficiëntie voortzetten. ADLUS Advisering rekent op nog 93 uur ondersteuning dit jaar om gezamenlijk de realisatie overeenkomst te kunnen laten opmaken. Dit is overigens een fractie van de uren waarin hij ons bijstaat.
In totaal komt dat dus neer op 93 uur à € 100,- is € 9.300,- excl. BTW.

Ad D. Juridisch Fiscaal
Voor de juridische en fiscale ondersteuning rekenen wij op de expertise van de Provincie Flevoland. Er is toegezegd dat in het overleg met de Belastingdienst fiscale ondersteuning kan worden geboden.

Ad E. Bestemmingswijziging voorbereiden
De werkzaamheden tbv van aanpassing van het gemeentelijk Bestemmingsplan zijn cruciaal en betekenen de afronding van ons prachtige project. Vanwege het belang doet ondergetekende B. Barkema deze overleggen en voorbereidingen zelf, en worden hier ook geen uren voor in rekening gebracht.

Samenvattend
Gelet op de snelheid waarmee wij de voorbereidingen willen starten om te komen tot de realisatieovereenkomst in relatie tot de tijd die de brede uitvraag van de provincie voor ondersteuning met zich meebrengt alsook de effectiviteit die wij kunnen bewerkstelligen door gebruik te maken van specialistische gebiedskennis, ervaringsdeskundigen en reeds (in het voortraject) betrokken adviesbureaus verzoeken wij de provincie een bijdrage beschikbaar te stellen van € 26.400,- voor de voorbereidingskosten.
De totale voorbereidingskosten, zonder eigen uren en het verlies aan capaciteit ten behoeve van het eigen adviesbedrijf mee te rekenen, komen derhalve op € 31.660,-.

Wij bedanken de Provincie voor deze mogelijkheid om ons projectvoorstel te realiseren en voor het vergoeden van voorbereidingskosten en zien uit naar uw reactie,

Hoogachtend,

A. en B.R. Barkema, initiatiefnemers

Voor akkoord,

naam _____ handtekening _____

Ingeschreven KvK Lelystad 32166898
BTW-nummer 8034.51.064.B.01

Concept
Projectuitwerking en financiële onderbouwing aanleg en beheer natuurgebied op G38/G37

1. Aanleiding

Provincie Flevoland werkt aan het programma Nieuwe Natuur.
In oktober 2013 heeft de provincie ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten uit Flevoland gevraagd om met plannen voor de creatie van nieuwe natuur te komen en een verdienmodel op te stellen om deze natuur na tien jaar te beheren. De 'verbinding tussen mens en natuur' en 'natuur dicht bij de mensen' waren daarbij belangrijke thema's. Uit alle ingediende ideeën zijn 22 projectvoorstellen voortgekomen, die op 14 verschillende locaties in Flevoland uitgevoerd zullen worden.

2. Inleiding

Op verzoek van de provincie heeft de familie Barkema aangegeven een natuurgebied in aansluiting op omliggende natuurgebieden te kunnen creëren op de kavels G38 en G37. De provincie heeft daarbij als voorwaarde meegegeven dat voor maximaal tien jaar een beheervergoeding uit het programma Nieuwe Natuur beschikbaar zal zijn om het natuurgebied te kunnen ontwikkelen waarna de familie Barkema vanaf jaar 11 het beheer op zich moet nemen. Daarbij is de familie Barkema door Provinciale Staten expliciet verzocht om een innovatief verdienmodel te ontwikkelen om dit beheer ook vanaf jaar 11 over te nemen en te garanderen dat de natuur overeenkomstig natuurbeheertypen in stand gehouden wordt. Op basis van een uitgewerkt projectvoorstel waarin het proces om te komen tot realisatie, een inrichtingsvoorstel en concrete natuurbeheertypen zijn opgenomen, is het project op 17 december 2014 geheel gehonoreerd met de volgende onderbouwing:

Het projectvoorstel is een prachtig voorbeeld van hoe een agrariër natuur kan realiseren. Het projectvoorstel Natuurhoeve G38 van de fam. Barkema wordt van de drie voorstellen het positiefst beoordeeld. Dit komt mede doordat het voorstel niet alleen waardevolle natuur kan opleveren op de natuurhoeve van de fam. Barkema zelf, maar ook als natuurkern een positief effect kan hebben op de agrarische natuurbeheer projecten op bedrijven in het omringende Rivierduingebied. Dhr. Barkema is er naar ons oordeel in geslaagd om zijn projectvoorstel zo in te richten dat van negatieve effecten op de bedrijfsvoering van omringende agrarische bedrijven geen sprake is. Diverse agrarische natuurverenigingen hebben de afgelopen tijd gestudeerd op het concept van natuurkernen in het agrarisch gebied. Op het projectvoorstel van de ANV Akkerwaard en het projectvoorstel van de fam. Barkema na, zijn deze echter (nog) niet tot wasdom gekomen. Om het concept in de praktijk uit te proberen en daarvan te leren, is een reden om dit projectvoorstel te honoreren.

Dit document is een nadere invulling van het gehonoreerde projectvoorstel en dient als basis voor de realisatieovereenkomst. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt in de periode overeenkomstig het gehonoreerde projectvoorstel waarin het natuurgebied met een bijdrage uit het programma Nieuwe Natuur wordt aangelegd, juridisch/planologisch verankerd en voor tien jaar beheerd en de periode daarna waarin het natuurgebied in eigen beheer is op basis van het door de provincie gevraagde innovatief verdienmodel van de familie Barkema.

3. Intentieovereenkomst

Op 30 juni 2015 is tussen de provincie en de familie Barkema een intentieovereenkomst (nr 1737255) afgesloten waarbij de belangrijkste uitgangspunten van het projectvoorstel zijn overgenomen. Deze hebben onder meer te maken met het in eigendom krijgen van de percelen, de toegekende bedragen en de waardevermindering van de agrarisch percelen bij omzetting naar een natuurbestemming.
In de intentieovereenkomst is opgenomen dat enkele zaken nadere verkenning behoeven. Die is in dit document opgenomen.

4 Ligging nieuw natuurgebied in de omgeving

Het nieuwe natuurgebied op kavels G37 en G38 is ecologisch interessant. Het ligt in het Rivierduingebied dat onder meer in het Natuurbeheerplan Flevoland 2016 is aangeduid als Natuurgebied.
Het Rivierduingebied grenst direct aan de N2000 gebieden IJsselmeer en Ketelmeer. Tevens ligt er een internationaal belangrijke vogeltrekroute over het gebied die ondermeer langs de Lepelaarplassen en de Oostvaardersplassen loopt. Omdat trekvogels niet graag over het IJsselmeer vliegen wordt door een groot aantal internationaal bedreigde trekvogels bij het nabijgelegen natuurgebied Kamperhoek de oversteek over het Ketelmeer gemaakt om zo snel mogelijk weer boven land te kunnen vliegen. Rust- en pleisterplaatsen in de nabijheid zijn daarbij van groot belang. Om die reden heeft de Kamperhoek een kern van moeras die enkele jaren geleden is uitgebreid met een groot open water en plas dras. De in het Rivierduingebied aanwezige bossen met wisselend grasland en het Swifterbos versterken de potentie voor de natuur in het gebied. Talloze natuurliefhebbers bezoeken het Rivierduingebied op zoek naar zeldzame soorten.

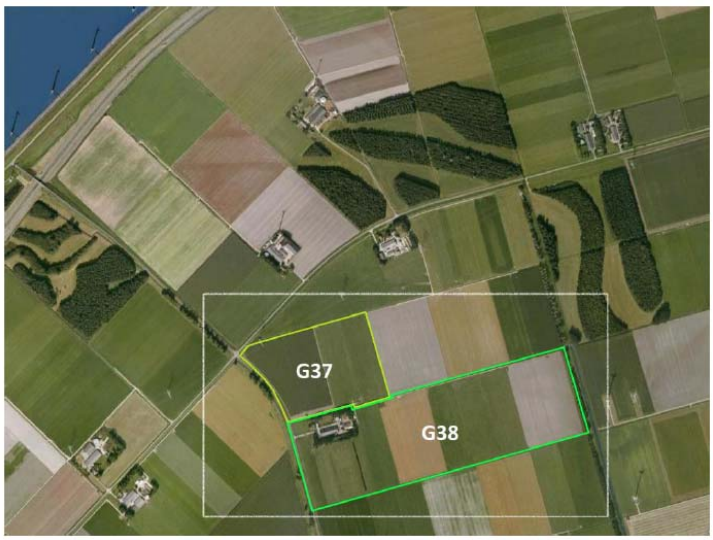

In het gebied is een Natuur en Milieucoöperatie Rivierduingebied actief die op verzoek van de provincie in het kader van het Natuurbeheerplan in 2010 een gebiedsplan heeft opgesteld. Provincie Flevoland heeft dan ook voor het Rivierduingebied in het Natuurbeheerplan ingezet op agrarische akker- en weidevogelnatuur. Om die reden krijgen de meer dan 20 leden van de Natuur- en Milieucoöperatie al meer dan zes jaar een vergoeding vanuit agrarisch natuurbeheer om op hun kavel ruimte te bieden aan akker- en weidevogels. In de directe omgeving zijn om die reden al jarenlang plas dras gebieden aangelegd en onderhouden. Zo ook aan de Klokbekerweg. Daarnaast worden bloemrijke akkerranden en graanstroken aangelegd en worden overwinterende ganzen en zwanen met rust gelaten. Naast de kavels G38 en G37 liggen diverse bosjes met afwisselend grasland

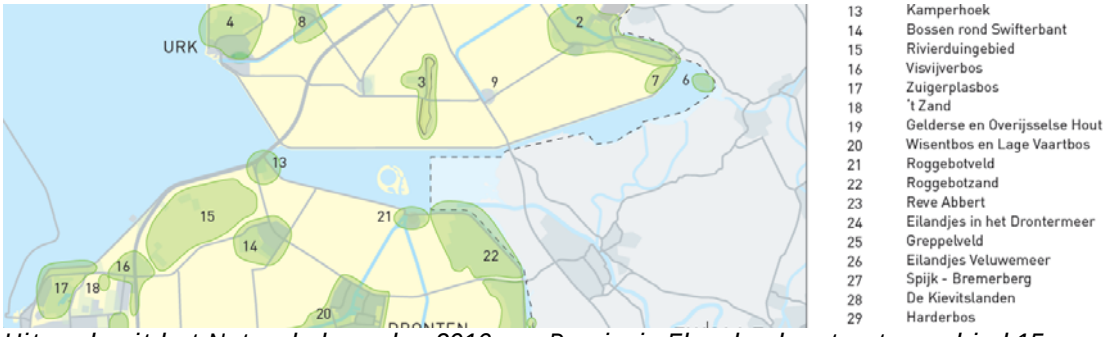

Uitsnede uit het Natuurbeheerplan 2016 van Provincie Flevoland met natuurgebied 15 Rivierduingebied

van Staatsbosbeheer en de Noordertocht die is ingericht als ecologische verbindingszone voor droge en natuur. Ook andere tochten in het gebied hebben een natuurvriendelijke oever die in combinatie met de plas-dras en brede, extensieve stroken van genoemde agrariërs nu al ruimte bieden voor vogels en insecten.

De inrichting en het beheer van het nieuw aan te leggen natuurgebied op G38 en G37 als natuurkerngebied zal vooral een belangrijke hotspot worden voor de weide- en akkervogelstand in het gehele Rivierduingebied. Het zal de bestaande agrarische natuur in de omgeving versterken, zonder dat het een bedreiging vormt voor de hoogproductieve bedrijven. Het nieuwe akker- en weidevogelnatuurgebied kan voor soorten functioneren als brongebied (source) voor de omgeving (sink). In mindere jaren is er in ieder geval een plek waar de populatie akker en weidevogels terecht kan en waar jongen groot worden. Hiermee wordt de 2500 ha van de Natuur-en Milieucoöperatie Rivierduingebied meer solide en wint het agrarisch natuurbeheer aan belang. Ook zal de ontwikkeling van de kavels G38 en G37 een ecologische 'stepping-stone' voor de natuurontwikkeling in de hele provincie betekenen. Daarnaast kan de ontwikkeling van natuur op de kavels G37 en G38 gezien worden als een grote stap in de richting van meer particulier initiatief voor natuurontwikkeling en natuurbeheer. Het nieuwe natuurgebied zal een belangrijke rol kunnen vervullen in het verwezenlijken van de ambities van de natuur- en milieucoöperatie Rivierduingebied.

5. Te ontwikkelen natuur

De te ontwikkelen natuur wordt overeenkomstig natuurbeheertypen N12:02 kruiden- en faunarijk grasland, N12:05 kruiden- en faunarijke akker en N13:01 en vochtig weidevogelgrasland ingericht en beheerd zodat deze een maximaal rendement voor natuur opleveren. De familie Barkema had in eerste instantie de ambitie om hun natuurgebied onderdeel te laten worden van het Nationaal Natuurnetwerk (de EHS). Gelet op de bezorgdheid van de agrariërs in de directe omgeving heeft de familie Barkema er voor gekozen om dit verzoek niet in te dienen.
Het beheer moet leiden tot in nationaal verband vastgestelde natuurbeheertypen voor foerageer- en broedgebied voor kenmerkende vogelsoorten zoals veldleeuwerik, grauwe kiekendief, kwartelkoning, grutto, kwartel, graspieper en gele kwikstaart.

De beheertypen worden in het Natuurbeheerplan 2017 van de provincie Flevoland opgenomen.

5.1. Beschrijving van de te realiseren natuurbeheertypen

De beheertypen N12:02 en N13:01 hebben baat bij begrazing door (grote) grazers. N12:05 levert gedurende het seizoen belangrijke foerageergebied voor tal van vogels. Een deel van de oogst zal gebruikt worden als wintervoer voor de grazers. Een ander deel blijft in de winter staan als foerage voor overwinterende akkervogels.

a. N12:02 Kruiden- en faunarijk grasland

Algemene beschrijving te realiseren beheertype
Kruiden- en faunarijk grasland is grasland dat kruidenrijk is. De vegetatie kan behoren tot allerlei verbonden van graslandvegetaties; onder meer kamgrasvegetaties of de meer algemene witbolgraslanden. Diverse soorten ruigte en struweel kunnen in dit grasland voorkomen. Het grasland wordt extensief beweid en bemesting vindt plaats middels ruwe stalmest.
Het areaal is de laatste veertig jaar enorm afgenomen door de gangbare landbouwpraktijk: sterke bemesting gecombineerd met periodiek doodspuiten van de grasmat en opnieuw inzaaien met hoog productieve grasvariëteiten. De meeste overgebleven kruidenrijke graslanden liggen in overhoekjes van het agrarische gebied of komen voor in natuurgebieden. Daar kan kruidenrijk grasland een tijdelijk fase zijn als de benodigde abiotische omstandigheden voor schraallanden niet of nog niet gerealiseerd kunnen worden.
Kruiden- en faunarijk grasland wordt bij een goede kwaliteit gekenmerkt door variatie in structuur (ruigte en plaatselijk struweel, hogere en lage vegetatie) en een kruidenrijke graslandbegroeiing die rijk is aan kleine fauna. Gradiënten binnen (grond)waterpeil en voedselrijkdom alsmede extensieve begrazing zorgen voor diverse vegetatietypen. Kruiden- en faunarijk grasland is o.a. van belang voor vlinders en andere insecten, vogels en kleine zoogdieren

Afbakening
- Het betreft grasland, de grasachtigen zijn dominant, maar kruiden en mossen hebben een oppervlakteaandeel van tenminste 20%
- Er wordt geen bemesting toegepast, met uitzondering van ruige stalmest (max. 20 ton per ha per jaar) of bekalking.
- De graslanden zijn niet tot andere beheertypen te rekenen (zie afbakening andere graslanden).

- Vrijwel jaarlijks in winter en voorjaar langdurig overstroomde weilanden worden niet tot dit beheertype gerekend.

b. N12:05 Kruiden- en faunarijke akkers

Algemene beschrijving te realiseren beheertypen
Kruiden- en faunarijke akkers, bestaan meestal uit akkers met ijle kruid- of grasachtige vegetaties die zich tussen de verbouwde gewassen bevinden. Het beheertype Kruiden- en faunarijke akker omvat kruidenrijke zomen, akkerranden of complete akkers, waarbinnen het aandeel grasachtigen zeer beperk is. Het hoofdgewas wordt ruim gezaaid of gepoot, waardoor er voldoende open plekken (pioniermilieus)aanwezig zijn, waar zich eenjarigen kunnen vestigen. De openheid van de akkergewassen en de daarbinnen voorkomende eenjarigen biedt ideale mogelijkheden voor insecten, muizen en akkervogels. Door na oogst delen braak te laten liggen biedt het ook in het winterhalfjaar kans aan veel soorten. Kruiden- en faunarijke akkers zijn vrijwel overal te realiseren. Floristisch zijn de beste resultaten te verkrijgen op historische akkercomplexen en op krijt, klei en leembodems. Tot ruim in de eerste helft van de vorige eeuw behoorden akkers tot een van de rijkste ecosystemen met een sterk regionale identiteit. Door verandering in gewaskeuze en intensivering van teelten (wat gepaard ging met efficiëntere zaadschoning en intensievere, vaak chemische onkruidbestrijding en een sterkere bemesting) is er van biodiversiteit op akkers in Nederland weinig overgebleven. Veel van akkers afhankelijke soorten staan op de Rode Lijst. Om deze soorten en het cultuurhistorische beeld van deze akkers te behouden worden er in het natuurbeheer daarom speciaal hiervoor akkers beheerd op een scala van verschillende bodemtypen. Voor bemesting wordt het gebruik van ruwe stalmest aanbevolen.
Typerende soorten van Kruiden- en faunarijke akker zijn: patrijs, kwartel, geelgors, ortolaan, grauwe gors, korenbloem, akkerboterbloem, groot spiegelklokje, handjesereprijs, wilde ridderspoor en gele ganzenbloem. Ook zijn akkers en onkruidranden van belang voor de kwartelkoning.

Afbakening

- Het beheertype omvat akkers met per 2 ha tenminste 3 van onderstaande soorten die specifiek zijn voor akkers.
- De volgende broedvogels zijn aan de orde: patrijs, grauwe gors, grauwe kiekendief, ortolaan, veldleeuwerik, gele kwikstaart, graspieper.

- De volgende vaatplanten zijn aan de orde: Aardaker, aardkastanje, akkerandoorn, akkerboterbloem, akkerdoornzaad, akkergeelster, akkerklokje, akkerleeuwenbek, akkerogentroost, akkerspurrie, akkerviltkruid, akkerzenegroen, behaarde boterbloem , blauw guichelheil, blauw walstro, blauwe leeuwenbek, bleekgele hennepnetel, bolderik, bosdroogbloem, brede raai, brede wolfsmelk, doffe ereprijs, dolik, doorgroeide boerenkers, dreps, driehoornig walstro, driekleurig viooltje, Duits viltkruid, dwerggras, dwergvlas, dwergviltkruid, eironde leeuwenbek, fijn goudscherm, Franse boekweit, Franse silene, geel viltkruid, gegroefde veldsla, gele ganzenbloem, geoorde veldsla, getande veldsla, gewone veldsla, gewone vogelmelk, gipskruid, glad biggenkruid, groot spiegelklokje, grote leeuwenklauw, handjesereprijs, harige ratelaar, heelbeen, hennepvreter, hondspeterselie, kalkraket, klein spiegelklokje, klein tasjeskruid, kleine leeuwenbek, kleine leeuwenklauw, kleine wolfsmelk, korenbloem, korenschijnspurrie, korensla, liggend hertshooi, liggende raket, naakte lathyrus, naaldenkervel, nachtkoekoeksbloem, priemvetkruid, riempjes, roggelelie, rood guichelheil, ruige klaproos, ruw parelzaad, slanke wikke, slofhak, smalle raai, spatelviltkruid, spiesleeuwenbek, stijf vergeet-mij-nietje, stijve wolfsmelk, stinkende ganzenvoet, stinkende kamille, tengere veldmuur, valse kamille, veelkleurig vergeet-mij-nietje, vlasdolik, vlashuttentut, vlaswarkruid, vroege ereprijs, gladde ereprijs, wilde ridderspoor, wilde weit, zilverhaver, zomeradonis.
- Het inzaaien van bijzondere plantensoorten is alleen toegestaan in de vorm van uit andere kruidenrijke akkers uit dezelfde regio afkomstig zaaigoed.

c. N13:01 Vochtig weidevogelgrasland

Algemene beschrijving te realiseren beheertypen
Vochtig weidevogelgrasland omvat natte en vochtige graslanden met primair een weidevogeldoelstelling; beiden zijn belang voor een diversiteit in soorten. De zuurgraad dient matig zuur tot neutraal te zijn, de voedselrijkdom is minimaal licht voedselrijk. Het kan zowel kruidenrijke als door bemesting voedselrijke (raaigras)graslanden bevatten. Goede weidevogelgraslanden worden gekenmerkt door een open karakter, een mozaïek van diverse vormen van graslandbeheer en soorten als grutto, kievit, scholekster en tureluur. Ook eenden als zomertaling en slobeend zijn kenmerkend. Vochtig weidevogelgrasland komt op diverse bodems en in diverse landschapstypen voor. Het zwaartepunt ligt in het landschapstype Laagveen en zeeklei: hier komt het voor op zowel klei- als veengrond. Ook in het Rivierengebied (voornamelijk uiterwaarden) komt Vochtig weidevogelgrasland voor.

Weidevogels kwamen in het verleden in (veel) grotere aantallen voor dan tegenwoordig. Door onder meer intensivering van landbouw en veeteelt zijn de aantallen weidevogels afgenomen. Daarom is speciaal op weidevogels afgestemd beheer nodig om ze te behouden. Internationaal gezien zijn onze weidevogels heel bijzonder en heeft ons land een grote verantwoordelijkheid voor de populaties.
Een goede kwaliteit kenmerkt zich door een mozaïek van verschillende beheersvormen van grasland (diversiteit in maaidata, beweiding, plasdras etc.), een rijke en bereikbare bodemfauna, insectenrijkdom (‘kuikengrasland'), een open landschap met weinig dekking voor predatoren en brede, rijk begroeide slootkanten. Heel laat gemaaide delen (na 1 augustus) zijn van belang voor de kwartelkoning, andere vogelsoorten en insecten.

Afbakening

- Het beheertype omvat grasland met per 100 ha minimaal 35 broedparen van Grutto, Tureluur, Watersnip, Kemphaan, Slobeend, Zomertaling, Veldleeuwerik, Wulp, Kluut, Krakeend, Kuifeend, Wintertaling, Graspieper en/of Gele kwikstaart.
- Het maai- en graasbeheer wordt zodanig gevoerd dat zo min mogelijk jongen
- slachtoffer worden van beheeringrepen (minder dan 10%).

6. Inrichting natuurgebied

6.1. Natuur

De kavels G38 en G37 dienen op nieuw te worden ingericht als natuurgebied. Aan Antea is opdracht gegeven om een inrichtingsvoorstel voor het natuurgebied te maken. Dit inrichtingsvoorstel is voorafgaand aan de besluitvorming door de familie Barkema op meerdere punten gewijzigd om gehoor te geven aan bedenkingen van een aantal omwonenden.
Zo zijn onder meer beheertypen aangepast en anders gelokaliseerd. Op G37 is de plas-dras uit het ontwerp gehaald en wordt de kavel ingericht conform beheertype N12:05. Tevens wordt de hoogwatersloot op eigen grond gelegd in plaats van het uitgraven van bestaande sloten. Afgesproken is dat de hoogwatersloot op G38 niet helemaal tot het eind is doorgetrokken. Ook achter op kavel G38 is het beheertype aangepast in N12:05.
Met een buurman is afgesproken dat bij eventuele overlast meteen ingegrepen en gemaaid wordt. Tevens is afgesproken om de plas-dras op kavel G38 in juli op te heffen om eventuele effecten op de oogst van de buurman te voorkomen. Genoemde maatregelen zijn vooral bedoeld om de drooglegging bij belendende percelen te kunnen garanderen. De provincie heeft in haar “Toelichting bij het toewijzingsbesluit” aangegeven dat naar haar mening voldoende rekening is gehouden met omwonenden.

Om genoemde natuurbeheertypen en gemaakte afspraken met de buren te kunnen bereiken is het noodzakelijk om een aantal aanpassingen te doen die vooral te maken hebben met grondverzet, het aanbrengen van microreliëf, vernatting en het kunnen beleven van de natuurwaarden. Om voor het beheer ook met machines in het natuurgebied te komen wordt enige verharding aangelegd.
Ten behoeve van de waterhuishouding is het noodzakelijk dat op eigen grond een hoogwatersloot wordt gegraven. Daarnaast wordt plaatselijk ten behoeve van een plasdras 30cm van het maaiveld afgegraven om de kreek meer zichtbaar te krijgen. Verwijderde grond wordt rond de kreek verwerkt in ruggen en wallen. Tevens worden in de (eigen) hoogwatersloten balkstuwen aangelegd om voorzichtig te kunnen aflaten, en bij de inlaat op eigen grond een pomp of een windmolentje geplaatst.

De familie Barkema dient de stal aan te passen om de grazers vrije uitloop te geven in en uit de stal en om de voor de beheertypen benodigde ruwe stalmest te kunnen opvangen en vervoeren. In de aanvraag heeft de familie Barkema hiertoe een bijdrage van de provincie gevraagd. In de intentieovereenkomst is opgenomen dat gezamenlijk gezocht wordt naar alternatieve financiering. Na verkenning van de mogelijkheden is besloten dat de familie Barkema de inrichting geheel uit eigen middelen financiert.

Omdat de werkzaamheden worden aanbesteed middels een uitvraag waarbij de aannemer het ontwerp verder uitwerkt is gebruik gemaakt van een directieraming. Deze is evenals het ontwerp te vinden in bijlage 1. De inrichtingskosten zijn begroot op € 492.000 exclusief btw en zonder aanpassingen van de stal.

6.2. Archeologie

Het nieuw natuurgebied ligt in een Provinciaal Archeologisch en Aardkundig Kerngebied (PArK). De vindplaatsen van de Swifterbantcultuur zijn internationaal bekend. De aardkundige waarden in de ondergrond zullen beter worden beschermd door de hogere waterpeilen. Thans is in het gebied sprake van bodemdaling, waardoor het risico ontstaat dat archeologische waarden bloot komen te liggen en onder invloed van zuurstof gaan oxideren en verdwijnen. De hogere waterpeilen kunnen de bodemdaling tegenhouden waardoor de aardkundige waarden in dit PArK beter gewaarborgd blijven.
Een 5000 jaar oude kreekloop zal weer zichtbaar worden gemaakt doordat de kreek wordt vernat waarbij de toplaag wordt verwijderd. Hiervoor is in de Verordening Fysieke Leefomgeving opgenomen dat er een ontgrondingsvergunning moet worden aangevraagd voor ontgrondingen die dieper gaan dan 0,3 m. De maximale diepte van de ontgronding voor de plasdras zal in beginsel niet dieper gaan dan 0,3 m. Volledigheidshalve wordt een amateur archeoloog gevraagd om mee te kijken bij de ontgraving van de kreek. Voor de aanleg van de hoogwatersloten (1 x 1) die dienen om de waterinlaat zonder overlast voor de buren te kunnen laten plaatsvinden loopt een aanvraag ontgrondingsvergunning.
Met het beheer zal rietgroei worden voorkomen.

De vochtige kreekloop zal een grote aantrekkingskracht hebben voor vogels. Het zal verdere bodemdaling van de kreek tegen gaan, waarmee de archeologische waarden beter worden beschermd tegen blootlegging en oxidatie. Hiermee versterkt het project het naastgelegen

archeologisch reservaat. Bezoekers in het Rivierduingebied krijgen zo een prachtig beeld van de Swifterbantcultuur en de rijke historie van het Rivierduingebied.

6.3. Recreatie

Achterop kavel G38 wordt een wandelroute aangelegd die aansluit op de bestaande recreatieve routestructuren en bestaat uit een vrij toegankelijk gemaaid pad. Vanaf de replica van de meetstoel langs het Klokbekerbos is het fraaie landschap al goed te overzien.

Onderdeel van het project is het zichtbaar maken van een duizenden jaren oud kreekrestant. Over de kade tussen hoogwater sloot en kavelsloot wordt een wandelpad gemaaid. Het wandelpad zal verder worden uitgebreid langs het gehele bedrijf. Wetenswaardig is dat de zichtbare kreekbedding het naastgelegen archeologisch reservaat ondersteunt en versterkt. Het huidige kuierlattenpad en het archeologisch wandelpad krijgen nu een aftakking over kavel G38. Bezoekers krijgen zo een prachtig beeld van de Swifterbant-cultuur en de rijke historie van het Rivierduingebied. Het aantal bezoekers aan het gebied zal toenemen waardoor het draagvlak voor natuur en landbouw in de regio verder zal worden versterkt. De wandelroute gaat verder naar de Klokbekerweg. Daar vandaan zal de route langs G37 lopen. Langs de Klokbekerweg komen bloemen en bloem-plukstroken.
Met voorgaande inrichting zal het nieuwe natuurgebied vrij toegankelijk en beleefbaar zijn.

7. Beheer natuurgebied

De beheertypen voor natuurbeheerders geldt overeenkomstig de Natuurbeheerplannen van de provincies evenals bij Staatsbosbeheer en de Landschappen een algemene beheer- en instandhoudingsverplichting. Dit betekent dat de beheerder het beheertype in stand moet houden. De manier waarop hij deze instandhoudingsverplichting invult, is aan de beheerder zelf.
Bij de beheertypen N12:02 en N13:01 is begrazing door (grote) grazers noodzakelijk. N12:05 levert gedurende het seizoen belangrijke foerageergebied voor tal van vogels. Een deel van de oogst zal gebruikt worden als wintervoer voor de grazers. Een ander deel blijft in de winter staan als foerage voor overwinterende akkervogels.
Genoemde beheertypen hebben baat bij bemesting met ruwe stalmest. Grote grazers i.c. blaarkoppen worden ingezet om de beheertypen te realiseren en in stand te houden. Ten behoeve van de nodige ruwe stalmest wordt de bestaande stal omgebouwd in een potstal waarin mest wordt vermengd met stro. De kosten voor deze verbouwing worden overigens niet uit het programma Nieuwe Natuur vergoed.
Bij de kosten voor het beheer wordt uitgegaan van de standaardkostprijs van de beheertypen overeenkomstig de Natuurbeheerplannen van de provincies. De standaardkostprijs gaat uit van de beheermaatregelen die gemiddeld over heel Nederland gezien nodig zijn om het beheertype N12:02 in stand te houden.
Daarbij geldt overeenkomstig de recente index Natuur en Landschap het volgende:

- N12:02 kent een kostprijs van € 274,35 per ha bij het beheertype. Dit impliceert jaarlijkse beheerkosten van 13 ha = € 3.567.-
- N12:05 kent een kostprijs van € 1072,15 per ha. Dit impliceert jaarlijkse beheerkosten van ca 12 ha = € 12.866,-
- N13:01 kent een kostprijs van € 663,48 per ha. Dit impliceert jaarlijkse beheerkosten van ca 14,5 ha = € 9.621,-

Totaal kost het beheer van de beheertypen jaarlijks € 26.053,-. De provincie heeft voor het beheer van het natuurgebied op G38 en G37 een beheervergoeding van €188.000,- voor de eerste 10 jaar toegekend. Dit bedrag is echter gebaseerd op de vergoedingen zoals die in 2014 golden. De familie zal zelf zorg moeten dragen voor het verschil.

De familie Barkema kiest voor een vrije uitloop van de grazers tussen de stal en natuur. Dit heeft onder meer te maken met het kunnen produceren van de benodigde ruwe stalmest. Om die reden moet de stal worden aangepast. Een raming wijst uit dat de aanpassing van de stal ten behoeve van het natuurgebied € 314.561 kost. Om uit een eventuele staatsteun discussie te blijven heeft de familie aangegeven het verzoek om een bijdrage van de provincie voor deze kosten in te trekken.

8. Monitoring

Monitoring van de natuurkwaliteit zal overeenkomstig de nationale standaard zoals beschreven in de Index Natuur en Landschap worden uitgevoerd. Voor de monitoring wordt samengewerkt met de Natuur- en Milieucoöperatie rivierduingebied om de effecten van het natuurgebied G38 en G37 in een groter verband te kunnen nagaan.
Een inschatting van de monitoringskosten is gemaakt op basis van de in 2013 gehanteerde standaardkostprijzen die anno 2016 ongetwijfeld hoger liggen:

- N12:02 per ha per jaar € 2,64 is in 10 jaar € 343,-
- N12:05 per ha per jaar € 7,77 is in 10 jaar € 934,-
- N13:01 per ha per jaar € 7,- is in 10 jaar € 1.015,-

Monitoring van de beheertypen kost de familie Barkema in tien jaar € 2.292,-. De familie Barkema zal tenminste na 10 jaar rapporteren over de ontwikkeling van de natuurwaarden in het natuurgebied.

9. Juridische zekerheid en planologie

De percelen G38 en G37 inclusief erf en gebouwen hebben op dit moment een agrarische bestemming. Voor de ontwikkeling, het beheer en de instandhouding van het natuurgebied is een functiewijziging van kavels, erf en gebouwen naar Natuur noodzakelijk. Omdat voor de voortzetting van het beheer na jaar 10 agrarisch medegebruik noodzakelijk is komt alleen op erf en gebouwen de bestemming Natuur met daaraan ondergeschikt extensief agrarisch medegebruik ten behoeve van het beheer en ontwikkeling van de natuurwaarden. Een vergelijkbare bestemming wordt gehanteerd in bijvoorbeeld voor het Wormer- en Jisperveld in de gemeente Wormerland. Op de gehele percelen G38 en G37 komt tevens een kwalitatieve verplichting te liggen met kettingbeding die de rechtszekerheid moet bieden dat het natuurgebied in de toekomst ook natuurgebied blijft.

10. Waardevermindering bestemmingswijziging natuur

Na omzetting naar natuur heeft de grond een natuurwaarde. Deze waarde is lager dan de huidige agrarisch waarde. In Europees en IPO-verband wordt een norm gehanteerd van een waardevermindering bij het omzetten van de functie agrarisch in natuur. De norm is op basis van landelijke referenties en in overleg met Europa tot stand gekomen en getoetst op ongeoorloofde staatssteun. Het waardeverlies is vastgesteld op 85% en mag als compensatie worden ingezet. De waardevermindering is de afgelopen jaren breed gehanteerd bij de realisatie van diverse natuurgebieden waaronder in Flevoland. Om die reden is die norm in het gehonoreerde projectvoorstel van de familie Barkema en in de Toelichting bij het toewijzingsvoorstel als uitgangspunt gehanteerd.
Dit principe is dan ook als uitgangspunt overgenomen in de intentieovereenkomst. Familie Barkema verzoekt de provincie om de waardevermindering te compenseren en daarbij uit te gaan van een waardevermindering van 85%. Conform taxaties is, anders dan in het projectvoorstel als uitgangspunt is gehanteerd, de waardevermindering van toepassing op de agrarische percelen en niet op het erf en gebouwen.

Over het algemeen houden de regionale inspecteurs der belastingen zich aan de Europese en in IPO-verband gehanteerde norm maar ze zijn autonoom. Mocht de regionale

inspecteur van mening zijn dat de waarde als natuurgrond hoger is, dan zal de familie Barkema een naheffing krijgen. Nadat er bestuurlijk groen licht is gegeven voor de ontwikkeling van de natuurboerderij, zal er contact worden opgenomen met de inspecteur om na te gaan hoe hij de regeling interpreteert.

11. Grondrouting

De familie Barkema koopt de kavels G38 en G37 inclusief erf en gebouwen tegen marktconforme waarde.
Zodra de familie Barkema eigenaar is van de grond wordt het natuurgebied aangelegd en de bestemming op de kavels G38 en G37 gewijzigd in natuur. Als het bestemmingsplan onherroepelijk is vraagt de familie Barkema de provincie om de waardevermindering zoals hierboven beschreven te compenseren. De familie Barkema merkt op dat dit in afwijking is van het landelijk gebruikelijke spoor maar dat dit op verzoek van de provincie is. Genoemde waardevermindering van de percelen moet beschouwd worden als vermogensverlies van de familie Barkema. De waardevermindering is vastgesteld op € 3.040.025,-

12. Kosten 10 jaar inrichting en beheer natuurgebied

Om het natuurgebied adequaat te kunnen aanleggen en te beheren verwacht de familie Barkema de komende 10 jaar de volgende kosten te maken:

Inrichting natuurgebied	€ 492.000
Beheer natuurgebied (prijspeil 2016)	€ 260.053
Monitoring natuurwaarden	€ 2.292
Totale kosten van inrichting en beheer van het natuurgebied	**€ 754.345**

Als het verlies aan vermogen als gevolg van de waardevermindering betrokken wordt komt dat feitelijk neer op een totaalbedrag van € 3.794.370,-
De familie Barkema maakt nog kosten om de stal aan te passen voor vrije uitloop van de blaarkoppen, de winterstalling van de blaarkoppen en het opvangen van ruwe stalmest die nodig is voor het natuurgebied. De financiering hiervan valt buiten het programma Nieuwe Natuur en zijn voor rekening van de familie Barkema. Zijn huisbank heeft aangegeven hiertoe een lening te willen verstrekken.

In ruil voor de aanleg en het beheer van de het natuurgebied verzoekt de familie Barkema om overeenkomstig het besluit van Provinciale Staten de volgende bijdrage in de projectkosten:

Compensatie waardevermindering omzetting Agrarisch naar Natuur	€ 3.040.025
Afkoop tien jaar beheer (prijspeil 2014)	€ 188.000
Inrichting van het natuurgebied	€ 492.000
Totale bijdrage van de provincie	€ **3.720.025**

In totaal kost het realiseren van het natuurgebied op G38/ G37 de provincie **€ 3.720.025**,-. Dit bedrag past dus binnen het budget van € 3.768.688,- dat door Provinciale Staten is toegekend waarmee ca € 48.000,- binnen het programma Nieuwe Natuur vrijvalt.

13. Verdienmodel ten behoeve van beheer na jaar 10

Bij de uitvraag heeft de provincie Flevoland niet alleen verzocht om projecten in te dienen die tot de realisatie van nieuwe natuur leiden maar ook om daarbij een verdienmodel uit te werken om die natuur te beheren en in stand te houden.

De familie Barkema heeft aangegeven met de melk van grazers die het natuurgebied beheren, kaas te kunnen maken en te verkopen. De opbrengst van deze verkoop dient het voortzetten van het beheer van het natuurgebied vanaf jaar 11. Het is in principe niet aan het programma Nieuwe Natuur/de provincie om over dit verdienmodel te oordelen, evenmin gebeurt dit bij Natuurmonumenten of Staatsbosbeheer, zolang de familie Barkema garandeert dat het gewenste natuurgebied wordt ontwikkeld en beheerd conform uitvraag van de provincie. In de realisatieovereenkomst wordt hiertoe een afspraak gemaakt.

14. Risico's

Het projectplan is zo ingestoken dat de risico's voor het project beperkt zijn en zeker voor de provincie Flevoland.
De benodigde vergunningen voor de aanleg van het natuurgebied zijn inmiddels verkregen. Alleen de ontgrondingvergunning voor aanlag van de hoogwatersloot loopt nog.
Het risico voor de familie Barkma zit in de bestemmingsplanprocedure omdat daar een moment zal zijn waarop zienswijzen kunnen worden ingediend. De familie Barkema heeft gehoor gegeven aan de bedenkingen van enkele omwonenden door het inrichtingsplan aan te passen. Toch valt niet uit te sluiten dat zienswijzen worden ingediend. Alhoewel ingeschat wordt dat het maatschappelijk belang groter zal zijn dan het individueel belang van een enkeling, kan het voorkomen dat het bestemmingsplan niet onherroepelijk wordt. Over die fictieve situatie wordt in de realisatieovereenkomst een clausule opgenomen.
Het risico van het niet kunnen verkrijgen van de grond van RVB ligt bij de provincie.
In theorie is het mogelijk dat de familie Barkema om welke reden ook het natuurgebied niet zal realiseren en beheren. Ook voor deze situatie wordt in de realisatieovereenkomst in aanvulling op de kwalitatieve verplichting en bestemmingsplanwijziging een clausule opgenomen.

15. Resumerende vraag aan de provincie

De familie Barkema vraagt aan de provincie het beschikbaar stellen van een bijdrage in de projectkosten in overeenstemming met het projectvoorstel en toewijzingsbesluit in de vorm van:

- De doorverkoop van de totale percelen G38 en G37 in verpachte staat
- De bijdrage van € 492.000,- voor de inrichting van het natuurgebied.
- Een eenmalige afkoop van het beheer van 10 jaar ter grootte van € 188.000,-
- De compensatie van de waardevermindering van de vrije marktwaarde van G38 en G37 door de bestemmingswijziging van Agrarisch naar Natuur ter grootte van 85 % van de getaxeerde waarde zijnde € 3.040.025,-

De familie Barkema garandeert de provincie:

- De aanleg van het natuurgebied van 40,5 ha op percelen G38 en G37
- De omzetting van de agrarische bestemming in een Natuurbestemming op genoemde kavels
- Het opstellen van een kwalitatieve verplichting met kettingbeding die juridische rechtszekerheid moet bieden dat het natuurgebied in de toekomst ook natuurgebied blijft
- Het beheer en behoud van het natuurgebied in de eerste 10 jaar obv het beschikbaar gestelde budget met daarop een eigen bijdrage voor het verschil
- Het beheer en behoud van het natuurgebied en in de jaren daarna op basis van eigen inkomsten

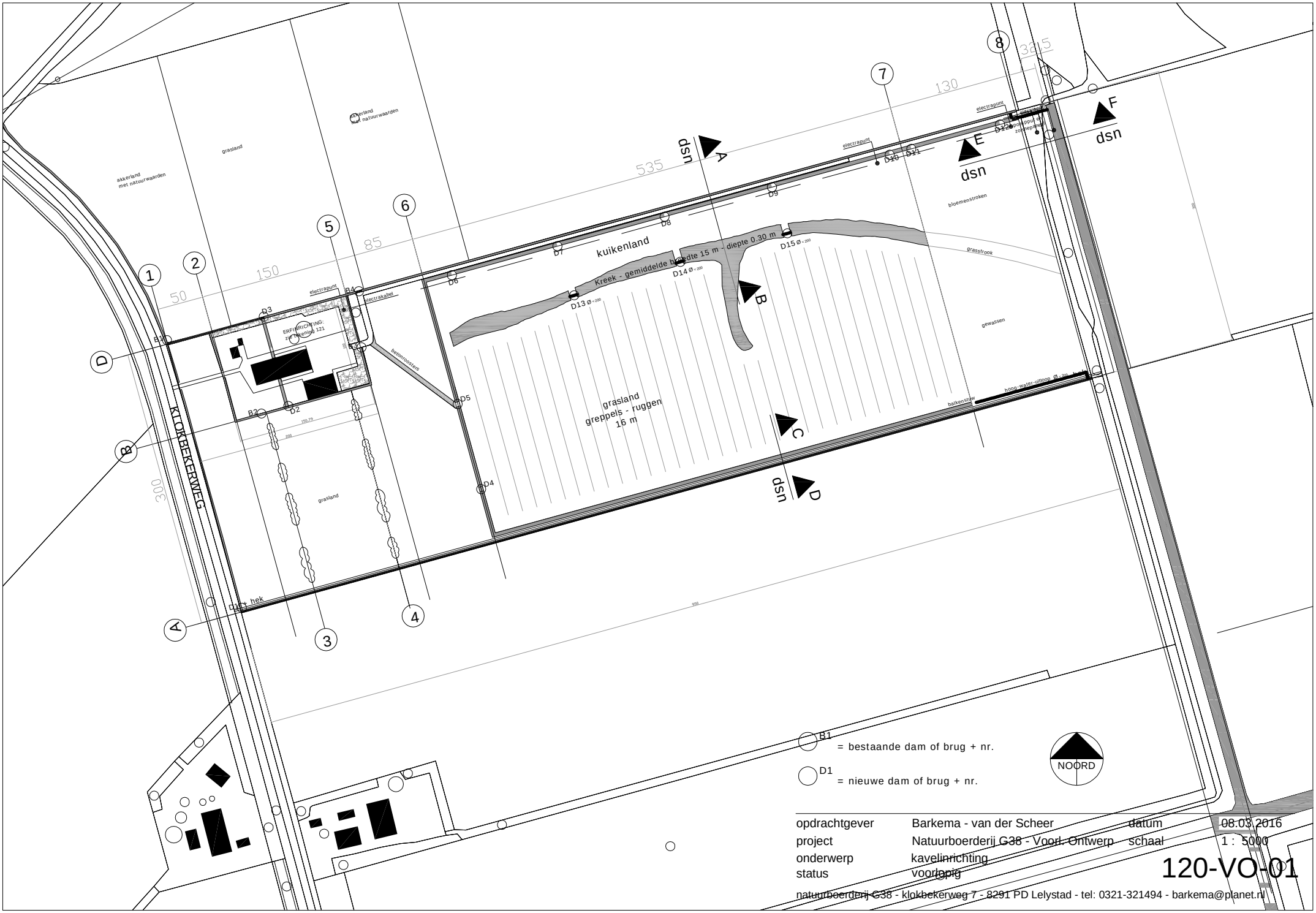

opdrachtgever	Barkema - van der Scheer	datum	08.03.2016
project	Natuurboerderij G38 - Voorl. Ontwerp	schaal	1 : 5000
onderwerp	kavelinrichting		
status	voorlopig		

120-VO-01

natuurboerderij G38 - klokbekerweg 7 - 8291 PD Lelystad - tel: 0321-321494 - barkema@planet.nl

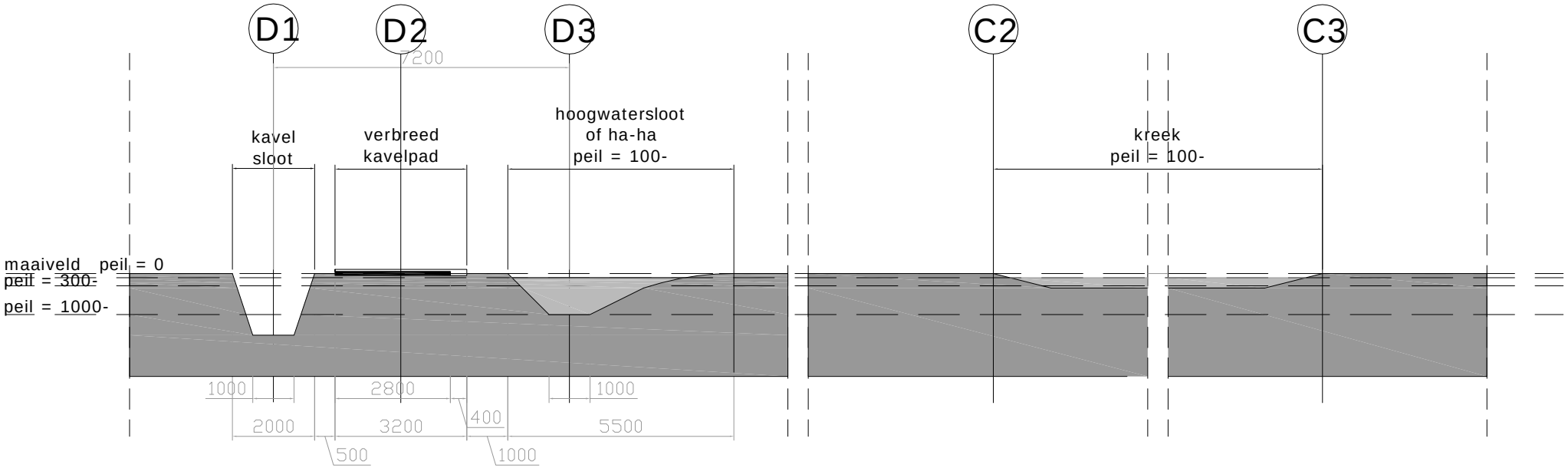

doorsnede A-B

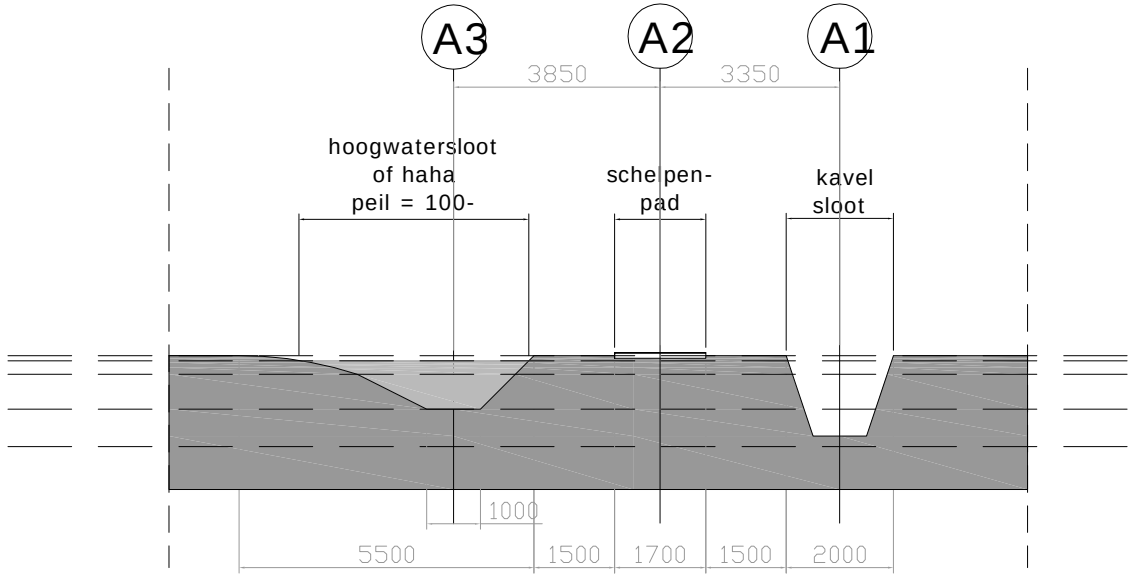

doorsnede C-D

opdrachtgever	Barkema - van der Scheer	datum	08.03.2016
project	Natuurboerderij G38 - Voorl. Ontwerp	schaal	1 : 141
onderwerp	kavelinrichting - details		
status	voorlopig		120-VO-02

natuurboerderij G38 - klokbekerweg 7 - 8291 PD Lelystad - tel: 0321-321494 - barkema@planet.nl

Opdrachtgever: Provincie Flevoland
Project: Initiatieven Nieuwe Natuur Flevoland
Projectnummer 08796 - 270343 rev. D0
KOSTENINDICATIE GEBIED 2: HOEVE G38

19-8-2014

Alle bedragen zijn in Euro (EUR)

POST NUMMER	OMSCHRIJVING	EENHEID	HOEVEELHEID RESULTAATS VERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAAL BEDRAG IN EURO
1	OPRUIMINGSWERKZAAMHEDEN				
101	Opruimen bestaande betonnen kavelpad	m2	3.200,00	€ 10,00	€ 32.000,00
102	Diverse opruimingswerkzaamheden.	EUR	2.500,00	€ 1,00	€ 2.500,00
2	GRONDWERK				
201	Aanleggen kreek incl. walletjes	m3	6.780,00	€ 2,25	€ 15.255,00
202	Aanleggen greppel- ruggetjes structuur	m1	9.180,00	€ 1,40	€ 12.852,00
203	Aanleggen nieuwe watergang	m3	11.625,00	€ 3,00	€ 34.875,00
3	VERHARDINGEN				
301	Aanleggen voetpad (beton, 1,50 m, dik 0,16 m)	m2	1.425,00	€ 40,00	€ 57.000,00
302	Aanleggen kavelpad (asfalt, 3,20 m)	m2	2.720,00	€ 30,00	€ 81.600,00
4	(WATERBOUWKUNDIGE) CONSTRUCTIES				
401	Aanbrengen nieuwe dammen nabij erf (dkr Ø600 beton)	st	8,00	€ 2.600,00	€ 20.800,00
402	Aanbrengen dam+duikers (dkr Ø500 PE)	st	2,00	€ 500,00	€ 1.000,00
403	Aanbrengen waterwindmolen	st	1,00	€ 31.600,00	€ 31.600,00
404	Aanbrengen schotbalkenstuwtjes	st	2,00	€ 8.500,00	€ 17.000,00
5	GROENVOORZIENINGEN				
501	Leveren- en aanbrengen bosplantsoenbomen	st	1.500,00	€ 2,00	€ 3.000,00
502	Aanbrengen bloemenweideboombescherming	are	25,00	€ 40,00	€ 1.000,00
6	TERREININRICHTING				
601	Leveren- en aanbrengen zitbanken	st	2,00	€ 500,00	€ 1.000,00
602	Leveren- en aanbrengen vogelkijkscherm	st	1,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00
	Subtotaal				€ 314.482,00

Opdrachtgever: Provincie Flevoland
Project: Initiatieven Nieuwe Natuur Flevoland
Projectnummer 08796 - 270343 rev. D0
KOSTENINDICATIE GEBIED 2: HOEVE G38

19-8-2014

Alle bedragen zijn in Euro (EUR)

POST NUMMER	OMSCHRIJVING	EENHEID	HOEVEELHEID RESULTAATSVERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAAL BEDRAG IN EURO
	Transport subtotaal				€ 314.482,00
9	STAARTPOSTEN				
91	EENMALIGE KOSTEN				
910010	Inrichten werkterrein		500,00		
910020	Opruimen werkterrein		500,00		
910030	Aan- afvoer materieel		1.000,00		
910040	Uitzetten		2.500,00		
910050	Overige eenmalige kosten		500,00		
919990	Eenmalige kosten	EUR	5.000,00	€ 1,00	€ 5.000,00
929990	Uitvoeringskosten, Algemene kosten, Winst en risico	EUR	28.303,38	€ 1,00	€ 28.303,38
95	STELPOSTEN				
950010	Stelpost (kleine werkzaamheden).	EUR	15.000,00	€ 1,00	€ 15.000,00
	Subtotaal				€ 362.785,38
	Onvoorzien 10%	EUR	36.278,54	€ 1,00	€ 36.278,54
	Afronding				€ 936,08
	Aannemingssom, de omzetbelasting niet inbegrepen.				**€ 400.000,00**
97	KOSTEN BUITEN BOUWSOM				
970010	Ontwerpfase (Inrichtingsplan, VO, DO)	EUR	10.000,00	€ 1,00	€ 10.000,00
970020	Opstekken contract, aanbestedingsprocedure	EUR	24.000,00	€ 1,00	€ 24.000,00
970030	Directievoering & Toezicht.	EUR	36.000,00	€ 1,00	€ 36.000,00
970040	Kabel- en leidingwerk	EUR	10.000,00	€ 1,00	€ 10.000,00
970050	Leges & vergunningen.	EUR	6.000,00	€ 1,00	€ 6.000,00
970060	Onderzoekken (o.a. natuurtoets, archeologie e.d.)	EUR	6.000,00	€ 1,00	€ 6.000,00
	TOTALE RAMING EXCL. B.T.W.				**€ 492.000,00**
	Raming +/- 20%				
	Uitgangspunten:				
-	Exclusief grondaankoop				

Ambtelijk verslag gesprek met buren Hoeve G 38 d.d. 4 juni 2015

Aanwezig:

Provincie Flevoland: Aline Tjalma (verslag)
Bedrijf van Zanten, Klokbekerweg 9 : Coen, John en mevrouw van Zanten;
Bedrijf Zonderland, Visvijverweg 43 en Plavuizenweg 1: Johan Zonderland

Verslag

De agrarische bedrijven van Zanten en Zonderland hebben bezwaren tegen de uitvoering van het natuurplan Hoeve G38. De aanwezigen vermelden deze bezwaren ook namens het bedrijf van Bosma aan de Klokbekerweg 4.

Onkruidoverlast

Bedrijf van Zanten is een akkerbouwbedrijf. Dit bedrijf grenst over de hele lengte aan Hoeve G38. Verhoging van de onkruiddruk is voor dit bedrijf een groot probleem. In de huidige situatie is er al overlast, omdat op het buurbedrijf de sloten later worden gemaaid. Bij uitvoering van het natuurplan zal de onkruiddruk nog groter worden, waardoor de arbeidsinzet en kosten voor onkruidbestrijding toe zullen nemen. Het aantal toegestane bestrijdingsmiddelen is klein en de werking is erg specifiek, zodat veel verschillende middelen nodig zijn. Met name distel, brandnetel en paardenbloem zijn lastig te bestrijden. Bovendien zijn voor deze onkruiden door het verschil in bloeitijd extra spuitbeurten nodig.

De onkruidoverlast van Hoeve G38 zal hoger zijn dan van biologische akkerbouwbedrijven, omdat deze bedrijven voor de markt produceren en daarom onkruid intensief bestrijden. Hoeve G38 zal hoofdzakelijk gewassen voor eigen gebruik telen.

Planologische schaduwwerking en afname goede landbouwgrond

Beide bedrijven maken zich zorgen over de toekomstige natuurbestemming van Hoeve G38. De kans bestaat dat in een zone rondom het bedrijf beperkingen voor andere bedrijven gaan gelden, waardoor bijvoorbeeld geen nieuwe stallen meer gebouwd mogen worden of bepaalde gewassen niet meer mogen worden geteeld. Als deze beperkende regelgeving er nu nog niet is, kan deze mogelijk in de toekomst worden ingevoerd. In elk geval, ook zonder beperkende regelgeving, zullen omliggende bedrijven minder waard worden. Als verkoop gewenst of noodzakelijk is, zal de opbrengst lager zijn dan in een situatie zonder nabijgelegen natuurbedrijf met natuurbestemming.

Hoeve G38 ligt midden in een goed landbouwgebied. Het natuurplan past beter op bijvoorbeeld Schokland, waar nog veel natuurhectares ingericht moeten worden. Hier zal de natuurwinst groter zijn en zullen de kosten voor de provincie lager zijn.

Ook vanwege de goede akkerbouwgrond (tevens geschikt voor bollenteelt) van Hoeve G38, vinden de bedrijven van Zanten en Zonderland het wenselijk dat het natuurplan op een andere locatie wordt uitgevoerd. De grond van Hoeve G38 is zeer geschikt voor uitbreiding van andere bedrijven, die daar nu vrijwel geen mogelijkheden voor hebben.

Wateroverlast op bedrijf van Zanten

Onderdeel van het natuurplan is verhoging van het grondwaterpeil om een oude kreek weer nat te maken. Omdat deze kreek doorloopt op de grond van bedrijf van Zanten, verwacht van Zanten dat ook op zijn bedrijf vernatting optreedt. Afsluiting van de hoogwatersloot ter hoogte van de kreek op bedrijf van Zanten is geen garantie dat dit niet gebeurt. Door ondergrondse stromingen kan toch wateroverlast ontstaan.

Memo

Registratienummer:
1773893

Datum
14 juli 2015
Aan

Afdeling
GE
Van
A. Tjalma
Doorkiesnummer
0320 265702
Betreft
Ambtelijke inhoudelijke reactie bezwaren natuurplan Hoeve G 38

Afschrift

Opmerkingen

Ambtelijke inhoudelijke reactie op bezwaren natuurplan Hoeve G 38

Gesprek 4 juni 2015:
- Bedrijf van Zanten, Klokbekerweg 9 : Coen, John en mevrouw van Zanten;
- Bedrijf Zonderland, Visvijverweg 43 en Plavuizenweg 1: Johan Zonderland.

Ook namens
- Bedrijf Bosma, Klokbekerweg 4.

Gesprek 11 juni 2015
- Bedrijf van Wijk, Visvijverweg 42, Wim en Annemarie.

Onkruidoverlast

Bezwaar Van Zanten (aangrenzend bedrijf):
Door uitvoering van het natuurplan zal akkerbouwbedrijf van Zanten meer last van onkruiden krijgen. De kosten voor onkruidbestrijding zullen hierdoor toenemen, omdat extra spuitbeurten nodig zijn op andere tijdstippen dan nu gebruikelijk is.

Reactie
- Barkema zal extra aandacht besteden aan onkruidbestrijding op de aangrenzende strook (het pad tussen de kavelsloot en de nieuwe hoogwatersloot). Hij heeft een machine voor mechanische onkruidbestrijding aangeschaft. Mocht van Zanten de onkruidbestrijding toch onvoldoende vinden, dan zal Barkema samen met hem naar een oplossing zoeken.

Wateroverlast

Bezwaar van Zanten (aangrenzend bedrijf):
Onderdeel van het natuurplan is verhoging van het grondwaterpeil om een oude kreek weer nat te maken. Omdat deze kreek doorloopt op de grond van bedrijf van Zanten, verwacht van Zanten dat ook op zijn bedrijf vernatting optreedt. Afsluiting van de hoogwatersloot ter hoogte van de kreek op bedrijf van Zanten is geen garantie dat dit niet gebeurt. Door ondergrondse stromingen kan toch wateroverlast ontstaan.

Memo

Reactie
- Voor de peilwijziging is een nieuw peilbesluit nodig. Hiervoor moeten de effecten van de toekomstige waterhuishouding op de omgeving worden onderzocht en moeten de verschillende belangen tegen elkaar worden afgewogen.
- Het waterschap zal het ontwerp peilbesluit ter inzage leggen.
- Als bedrijf van Zanten toch wateroverlast blijkt te hebben, dan zal Barkema in overleg met van Zanten de periode van peilverhoging aanpassen.

Planologische schaduwwerking en afname goede landbouwgrond

Bezwaar van Zanten, Zonderland, Bosma, van Wijk:
De toekomstige natuurbestemming van Hoeve G38 kan omliggende bedrijven beperken in hun bedrijfsvoering op grond van huidige of toekomstige regelgeving. Ook zullen de bedrijven hierdoor in waarde dalen.
De bedrijven vinden dat dit plan niet moet worden uitgevoerd middenin een goed landbouwgebied, maar op een locatie waar meer natuur is, bijvoorbeeld op Schokland of bij de Oostvaardersplassen. Hier zal de natuurwinst groter zijn en zullen de kosten voor de provincie lager zijn.

Reactie
- Een natuurbestemming voor Hoeve G38 zal volgens de huidige regelgeving geen beperkingen tot gevolg hebben voor omliggende bedrijven. Alleen voor gebieden die onder de NB-wet vallen (o.a. natura 2000 gebieden) kunnen beperkingen voor omliggende bedrijven gelden. Het valt niet te verwachten dat Hoeve G38 zal worden aangewezen als nieuw NB-wet gebied, omdat de omvang van het gebied en de natuurwaarden die zich op het bedrijf zullen ontwikkelen daar geen aanleiding voor geven.
- De realisatie van het natuurplan heeft geen gevolgen voor de ontwikkelruimte die in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof voor Flevoland beschikbaar is. In Flevoland zijn geen Natura 2000 gebieden die gevoelig zijn voor stikstof. De ontwikkelruimte in Flevoland wordt daardoor bepaald door de (bestaande) stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden buiten de provincie.
- Hoeve G38 zal niet worden begrensd als EHS.
- Om het landbouwkundig gebruik van Hoeve G38 te borgen, wordt ingezet op een bestemming waarin agrarische medegebruik is opgenomen.
- Het verzoek tot bestemmingswijziging moet worden onderbouwd, waarbij inzicht moet worden gegeven in de gevolgen voor de omgeving. De aanvraag voor de benodigde omgevingsvergunning wordt door de gemeente ter inzage gelegd.
- Mocht er toch schade zijn vanwege het wijzigen van de bestemming, bijvoorbeeld vanwege waardevermindering, dan kan voor tegemoetkoming in deze schade een beroep worden gedaan op de regeling in de Wet ruimtelijke ordening.
- De provincie vindt uitvoering van het natuurplan op deze locatie interessant, omdat hierdoor het agrarisch natuurbeheer van de natuur- en milieucoöperatie beter kan gaan functioneren. Daarnaast versterkt het natuurplan het naastgelegen archeologisch reservaat, omdat oude stroomgeulen in de ondergrond weer zichtbaar worden gemaakt en worden beschermd door de vernatting.
- Het project is gebonden aan deze locatie vanwege de historische kreek in de ondergrond. Daarbij is het project op deze locatie goedgevonden door Provinciale Staten. Het is nu aan indiener om de haalbaarheid en betaalbaarheid aan te tonen middels een business case.

Toename kans op vogelgriep

Bezwaar Zonderland en van Zanten

Memo

Op circa 500 meter afstand van Hoeve G38 ligt een biologisch kippenbedrijf (familie Verwolf) waar de kippen overdag buiten lopen. Vernatting van de oude kreek op Hoeve G38 zal meer wilde vogels aantrekken, waardoor de kans dat op besmetting met vogelgriep aanmerkelijk toe zal nemen. De schade als gevolg van vogelgriep is niet te overzien.

Reactie

- Wilde watervogels zijn inderdaad een risico voor pluimveebedrijven met vrije uitloop. Echter bedrijf Verwolf ligt nabij het IJsselmeer, waardoor het risico van besmetting met vogelgriep al hoger is dan elders. De vernatting op Hoeve G38 zal dit risico niet significant vergroten.

Memo

Meetlat Natuurhoeve G38 *uit toelichting toewijzingsbesluit*

Beoordeling belevingswaarde

Criterium 1. In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op? Het projectvoorstel bevat onderdelen voor alle drie de kijkrichtingen.

Wandelpaden, plukstroken, begrazing door blaarkoppen met verkoop van kaas en melk.

Criterium 2. In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfs-recreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkelingen? Het projectvoorstel lijkt op deze aspecten geen tot weinig betekenis te hebben.

Criterium 3. Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? (>10km draagt minder bij dan <2 km) Het project ligt 9 km van het centrum van Lelystad (76.000 inwoners) en 6 km van Swifterbant (6.000 inwoners).

Beoordeling ecologische waarde

Criterium 4. In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? (de vierde kijkrichting van het Pbl: vitale natuur) Het voorstel is goed uitgewerkt en biedt goede kansen voor hoge biodiversiteit in de in te richten percelen. Het gebied ligt echter tamelijk geïsoleerd ten opzichte van de EHS en wordt daarmee meer een oase van natuur dan een stapsteen. Het projectgebied kan wel als kerngebied voor een grotere omgeving dienen, waarin hoger agrarische natuurwaarden worden nagestreefd. De draagkracht voor internationale waarden zal bestaan uit jaarlijkse korte functies voor vleermuizen en vogels in hun trekbanen. Permanente leefgebieden voor prioritaire soorten zullen vooral soorten van open agrarische landschappen betreffen, waar geen aanvullende wettelijke bescherming voor nodig is.

Criterium 5. In welke mate draagt het project bij aan de realisatie van het Flevo-landse natuurbeleid, dat de komende maanden herijkt wordt? Het projectvoorstel is een prachtig voorbeeld van hoe een agrariër natuur kan realiseren. Het voorstel zou goed passen als onderdeel van een collectief beheerplan voor het agrarisch gebied. De locatie is voor realisatie van vitale natuurwaarden onder het vigerende beleid en de nieuwe visie niet favoriet en voor belevingswaarden vanwege de afstand en karakter geschikt voor een selectieve groep, niet het brede publiek. Bijzonder aan dit project is de benadering vanuit integrale beleidsopgaven van en een ontwikkelingsvisie voor het gehele landschap van het Rivierduingebied, waar dit project in past.

Criterium 6. In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld? Er wordt een link gelegd met de kiekendieffoerageergebied compensatieverplichtingen. Hiervoor ligt het project echter te ver van de Oostvaardersplassen. Verder is geen invulling gegeven aan andere bestaande compensatie verplichtingen.

Beoordeling multiplier

Criterium 7. In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares, maar ook om extra financiële ruimte voor inrichting.

- Door een natuurkern te realiseren, zal naar verwachting het omringende agrarisch natuurbeheer van de natuurcoöperatie (2600 ha) beter gaan functioneren.
- Wellicht kan vanuit windmolens een bijdrage worden geleverd.

- Bij levering aan een terreinbeherende organisatie vindt meer afwaardering plaats dan bij levering aan een particulier (85%). Dit bespaart de provincie dus geld.
- De waarde van de grond in het project is lager dan onze huidige eigendommen in het voormalige OVW: in het projectvoorstel wordt voorgerekend dat de provincie voor 36 ha OVW nu 40,5 ha terug krijgt.

Criterium 8. In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van ook andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?

Landbouw: Het voorstel oogt in eerste instantie sympathiek. De meerwaarde van dit initiatief voor de Flevolandse landbouw is echter niet aanzwezig als mocht blijken dat vernatting van kavel G38 van invloed is op de drooglegging van belendende percelen.

Water: Het plan lost een knelpunt in de waterhuishoudkundige drooglegging in relatie tot bodemdaling en archeologische/aardkundige waarden deels op. Verder is er geen effect op waterkwaliteit, kwantiteit of veiligheid. De potentie om een goede waterecologie te realiseren, lijkt gezien de locatie hoog.

Cultuur: Het plangebied ligt in een Provinciaal Archeologisch en Aardkundig Kerngebied (PArK). De vindplaatsen van de Swifterbantcultuur zijn internationaal bekend. De aardkundige waarden in de ondergrond zullen beter worden beschermd door de hogere waterpeilen. Thans is in het gebied sprake van bodemdaling, waardoor het risico ontstaat dat archeologische waarden bloot komen te liggen en onder invloed van zuurstof gaan oxideren en verdwijnen. De hogere waterpeilen kunnen de bodemdaling tegenhouden waardoor de aardkundige waarden in dit PArK beter gewaarborgd blijven.

Een 5000 jaar oude kreekloop zal weer zichtbaar worden gemaakt doordat de kreek wordt vernat (niet graven!). De vochtige kreekloop zal een grote aantrekkingskracht hebben voor vogels. Het zal verdere bodemdaling van de kreek tegen gaan, waarmee de archeologische waarden beter worden beschermd tegen blootlegging en oxidatie. Hiermee versterkt het project het naastgelegen archeologisch reservaat. Bezoekers in het Rivierduingebied krijgen zo een prachtig beeld van de Swifterbantcultuur en de rijke historie van het Rivierduingebied. Met de kade langs de kreek zal de Kuierlatten wandelroute worden uitgebreid.

Beoordeling zekerheid

Criterium 9. In welke mate is sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project?

- Bij het projectvoorstel is een steunbetuiging van de vogelbescherming gevoegd.
- Op onze website zijn steunbetuigingen geplaatst (check, stelling in het projectvoorstel).
- Een kleine groep buren is tegen, al is de meerderheid van de coöperatie niet tegen.
- Er wordt samengewerkt met CAH en Warmonderhof.

Criterium 10. Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaren kan worden uitgevoerd? Indien medewerking van het RVB wordt verkregen, is realisatie binnen vijf jaar reëel.

Criterium 11. In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn? Half natuurboer worden werkt niet. Fasering ligt daardoor niet voor de hand.

Criterium 12. In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan?

- Goed letten op het risico van staatssteun i.v.m. particuliere exploitatie. De fam. Barkema wordt eigenaar van de gronden.
- De haalbaarheid van het plan is gebaseerd op volledige omzetting naar natuur, wat een grote investering vraagt.

Financiële beoordeling:

- De percelen van Hoeve G38 hebben op dit moment een agrarische bestemming. Na omzetting naar natuur zal de waarde dalen. Deze waardedaling dient gecompenseerd te worden en is in IPO-verband gesteld op 85%. De indiener stelt voor dat de provincie de percelen en het erf laat taxeren, om vervolgens de waardedaling vast te stellen. Bij een hectareprijs van € 90.000 zou de compensatie € 3.633.750 zijn. Hierin rekent de indiener echter ook met een waardedaling van erf en gebouwen. Of daarvan in die mate sprake is, zal uit de taxatie moeten blijken. Voorshands zijn wij uitgegaan van een waardedaling van bijna € 3,1 mln.
- De inrichtingskosten worden geraamd op € 492.000. Hierbij gaat de indiener ervan uit dat de grond en gebouwen onder de inrichtingskosten vallen.
- De stal en het erf moeten worden omgebouwd tot een stalsysteem dat werkt met stromest. De kosten voor sloop en nieuwbouw vallen buiten de vrijstelling. Voor de kosten van de mestopslag en inrichting stalsysteem op basis van vaste stalmest, kan een bijdrage van 60% worden verstrekt. Dit betekent een investeringsverplichting voor de mts. Barkema van € 314.561. Bij de verdere uitwerking moet duidelijk worden of genoemde kosten vanuit PNN vergoed moeten worden. Ons uitgangspunt is dat investeringskosten van de onderneming voor rekening van de ondernemer moeten komen. Dergelijke kosten kunnen terugverdiend worden door middel van afschrijving ten laste van de exploitatie. Wellicht is een revolverende lening te overwegen? Van de provincie wordt een bijdrage van € 204.515,40 gevraagd.
- Afkoop van 10 jaar beheervergoeding is € 188,701,17.

	top
	subtop
	kop peloton
	buik peloton
	achterhoede

	Cluster belevingswaarde			cluster ecologische waarde			cluster multiplier		cluster zekerheid			
	crit. 1	crit. 2	crit. 3	crit. 4	crit. 5	crit. 6	crit. 7	crit. 8	crit. 9	crit. 10	crit. 11	crit. 12
Noordelijk Flevoland												
Urkerveld	++	++	+++	++++	++	0	++	++	+++	+	0	+
Kuinderbos	+	+	+	++	++	+	0		++	0	0	0
Schokland	++	++++	++	+	+	+	+++	+++	+++	0	0/+	+
Percelen NW-Schokland Hut	0	+	++	0	0	+	0		0	0	+	0
Wellerwaard	++++	++	++	0	++	+	+		++	++	0	++
NLR / Voorsterbos	++++	++++	+	++++	++++	+	++		++	+	0	++
NOP weidevogels	+	+++	+	++++	++	+	+	++	+	+	0/+	+
Oostelijk Flevoland												
Oostkant Dronten	+++	+++	+++	++	++++	++	+	+	+	+	++	0
- Landgoed Vossemeer	++++	++		++++		++	0/+		++	++	0	++
- Landgoed Wildrijck	0	++				0	0		++	0	0	0
G38 Natuurhoeve Barkema	++++	0	++	++	+	+	+	++	+	++	0	+
Swifterpark	+++	++	++	0	+	0	+		+++	++	0	+
Natuur in bedrijf	++	+	+	0	+	+	+		++	++	0	+
Oostvaardersplassen-gebied	++	+++	++++	++++	++++	+++	+++	+	++	++++	+	++
- Aanvullende voorstellen dhr. Dijkshoorn		++				+	0	+	0	++	++	++
Airport Garden City	++++	++	+++	0	++	0	++		+++	0	++	+
Eetbaar doolhof	+++	+++	+++	0	0	+	+		+	+	0	+
Zuidelijk Flevoland												
Stapstenen Eemvallei	++++	+++	++++	++++	++	++	++	++++	++	+	++	+
- Voedselbossen		++				++	+	+	+	+	+	+
- Speelwildernis		+++				+	0	+	+	+	+	+
- Schollevaarweg		++				++	0	+	0	+	0	0
- Luierpark		+++				+	+		+	+	+	+
- Kroonbos		+++				+	+		+	+	0/+	+
Kop Horsterwold	+++	++++	0	++	++++	+++	+	+	+++	++	+	++
- Geitenboerderij Verduijn		+++				+	0		0	++	0	0
Noorderwold	+++	++++	++++	++	++++	+++	++	+	+	0	++	0
- Vierkante meter natuur		++				+	0		+	+	++	+
Pioniernatuur Akker	+	++	0	+	+	0	0	++	+	0	+	0
Natuurboerderij Vliervelden	++	++	++++	0	+	++	+	+	0	0	++	0
Grote Trap	+	++++	0	++	+	++	++	+	++	++	+	++
Harderbroek en -bos	0	++	+++	++++	+	+	+	+	+++	++	0	++
- Sternweg		+				0	0		+	0	0	0
Gouden randen Pampushout	0	++	++++	+	++	+	+	++	++	+	+	+

De samenvattende beoordeling in tabelvorm

Inhoudsopgave project Oostvaardersplassen Staatsbosbeheer

1. **Ambtelijke oplegger projectvoorstel Oostvaardersplassen (1883239)**
2. **Projectvoorstel Natuur met een plus (inclusief Oostvaardersplassen) (1644764)**
3. **Meetlat Oostvaardersplassen (1889624)**

Ambtelijke oplegger projectvoorstel Oostvaardersplassen

In het kader van het programma Nieuw Natuur is het project Oostvaardersplassen van Staatsbosbeheer gehonoreerd dat bestaat uit drie projecten:

1. Oostvaardersplassen - Hollandse Hout
2. Oostvaardersplassen - Ibisweg Noord
3. Oostvaardersplassen -Trekweg

1. Toegekende bijdrage van €9.320.000 op basis van een natuurgebied van 90 ha bestaande uit:

   - € 7.650.000 voor het verkrijgen van de grond
   - € 500.000 inrichting van het natuurgebied
   - € 1.287.000 voor 10 jaar beheer van het natuurgebied

2. Toegekende bijdrage van €4.323.500 op basis van een natuurgebied van 36 ha bestaande uit:

   - € 3.500.000 voor de grondrouting
   - € 247.500 inrichting van het natuurgebied
   - € 5.659.000 voor 10 jaar beheer van het natuurgebied

3. Toegekende bijdrage van € 850.000 voor de inrichting van het natuurgebied

Het deel van het projectplan dat niet gehonoreerd is, de kwaliteitsimpuls Hollandse Hout, als onderdeel van de ontwikkeling van het Oostvaardersplassengebied inclusief randgebieden tot een geheel, is inmiddels in uitvoering. Financiering voor dit project is elders gevonden, grotendeels in de markt.

Samenvatting procesvoortgang

Staatsbosbeheer beoogt een recreatief aantrekkelijke inrichting van de drie projectgebieden Nieuwe Natuur en een goede aansluiting daarvan op het Masterplan Nationaal Park Oostvaardersplassen.
De projecten ‘Ibisweg’, ‘Trekweg’ en ‘Hollandse Hout’ vormen samen met een aantal andere deelgebieden de randen van het Oostvaardersplassengebied en worden dan ook in samenhang met elkaar en met het middengebied ontwikkeld. Conform de uitgangspunten van het Nationaal Park en het programma Nieuwe Natuur zullen de gebieden toegankelijk en beleefbaar zijn.
Momenteel wordt de landschapsvisie opgesteld en vanaf half maart worden de deelgebieden, zoals verwoord in de visie, inclusief de projecten uit het programma Nieuwe Natuur nader uitgewerkt. Vanzelfsprekend wordt daarbij de toegankelijkheid en beleefbaarheid voor recreanten betrokken en bekeken of en hoe de basisinrichting die vanuit het programma Nieuwe Natuur wordt betaald, kan voorsorteren op de ontwikkeling van de gewenste toegangspoorten naar het Nationaal Park de Oostvaardersplassen. Om de projecten Nieuwe Natuur in goede samenhang met bovenstaande ontwikkelingen te realiseren, is het project ‘Trekweg’ (dat als laaghangend fruit kan worden gezien), nog niet in verdere voorbereiding.
Een deel van de kiekendiefcompensatie ten behoeve van de uitbreiding van Almere en Lelystad moet worden ingevuld binnen deze deelprojecten. Afspraken hierover worden in de realisatieovereenkomst vastgelegd.
Gesprekken vinden plaats tussen provincie en Staatsbosbeheer over de overdracht van de kavel van de provincie langs de Ibisweg ten behoeve van het project ‘Ibisweg Noord’. Ook vinden gesprekken plaats over de aankoop van het perceel ten behoeve van het project ‘Hollandse Hout’. Een punt van aandacht is dat er op basis van het Omgevingsplan 2006 nog een strategische reservering op de benodigde percelen ligt.

Planning

Een concept-intentieovereenkomst is in voorbereiding; de verwachting was dat deze in januari 2016 ondertekend kon worden. Omdat de landschapsvisie en de marketing- en recreatiestrategie die voor het Nationaal Park Oostvaardersplassen worden opgesteld daarbij belangrijk zijn maar nog niet

af, is de intentieovereenkomst getemporiseerd. Verwacht wordt dat deze voor de zomer van 2016 gereed zijn. Om die reden zal snel gestart kunnen worden met de realisatieovereenkomst voor in ieder geval de Trekweg en Ibisweg. Verwacht wordt dat deze eind 2016 kunnen worden getekend.

Grond

De gronden voor het project 'Ibisweg Noord' zijn deels in eigendom van de provincie. Deze worden te zijner tijd overgedragen aan Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer is reeds eigenaar en beheerder van de percelen langs de Trekweg. De percelen bij het Hollandse Hout zijn in eigendom van het Rijk. Met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) zijn gesprekken gevoerd om de mogelijkheden van verwerving te verkennen. Op de gronden die nodig zijn voor het project 'Hollandse Hout' blijkt een strategische reservering te liggen. RVB kan daardoor de kavels niet verkopen voor natuurontwikkeling.

Zowel RVB als Staatsbosbeheer hebben de provincie in december 2015 informeel verzocht om de reservering te laten vervallen. Dit vraagt om een actie vanuit de provincie op korte termijn.

Financieel

Genoemde bedrag voor de grondrouting bij het project Ibisweg Noord betreft de afwaardering van de grond bij het omzetten van de agrarische naar een natuurbestemming.

Het bedrag voor de grondrouting bij Hollandse Hout betreft de aanschaf van grond door Staatsbosbeheer. De genoemde bedragen uit het programma Nieuwe Natuur zijn voor een basisinrichting met basisvoorzieningen voor toegankelijkheid en beleefbaarheid.

Draagvlak/ samenwerking

Staatsbosbeheer vindt het van belang dat de inrichting van de projecten in het kader van Nieuwe Natuur past binnen de visie en uitgangspunten van het Nationaal Park waaronder de toegankelijkheid en beleefbaarheid. De maatregelen vanuit het programma Nieuwe Natuur staan op zich en kunnen, vooral wat betreft de onderdelen 'Trekweg' en 'Ibisweg-Noord' op korte termijn worden gerealiseerd. Belangrijk daarbij is dat de basisinrichting als no-regret maatregel en als voorbereiding op de latere ontwikkeling van de toegangspoorten van het Nationaal Park worden beschouwd. Om die reden is nadrukkelijk afstemming gezocht met het traject rond het Nationaal Park en zijn de projecten ook onderdeel van de landschapsvisies die in dit kader wordt opgesteld en met de omgeving zijn besproken.

Projectplan

Het huidige projectvoorstel waarin de drie projecten zijn opgenomen, vraagt om een nadere uitwerking. Zodra de gebiedsvisie van Staatsbosbeheer is afgerond kan het huidige projectplan worden uitgewerkt tot inrichtingsplan.

Juridisch

Vragen met betrekking tot gelijkberechtiging en staatssteun worden betrokken in het proces.

Voor de projecten 'Ibisweg Noord' en 'Hollandse Hout' zal een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk zijn. Het bestemmingsplan voor de Trekweg is reeds toereikend.

Binnen de deelprojecten moet de kiekendiefcompensatie juridisch bindend worden vastgelegd.

Vergunningen

Vergunningen zijn noodzakelijk bij de inrichting en ontgrondingen maar doen nog niet ter zake.

Oorspronkelijke doelstelling
Het project is niet gewijzigd waarmee het volledig in lijn is met de oorspronkelijke doelstelling van het programma Nieuwe Natuur. Alvorens de realisatieovereenkomst de procedure van besluitvorming ingaat, wordt de nadere uitwerking van het projectvoorstel nogmaals getoetst aan de criteria in de meetlat.

Flevolandnatuur
met een Plus

Nadere uitwerking voorstellen van Staatsbosbeheer voor het Programma Nieuwe Natuur van de provincie Flevoland

staatsbosbeheer

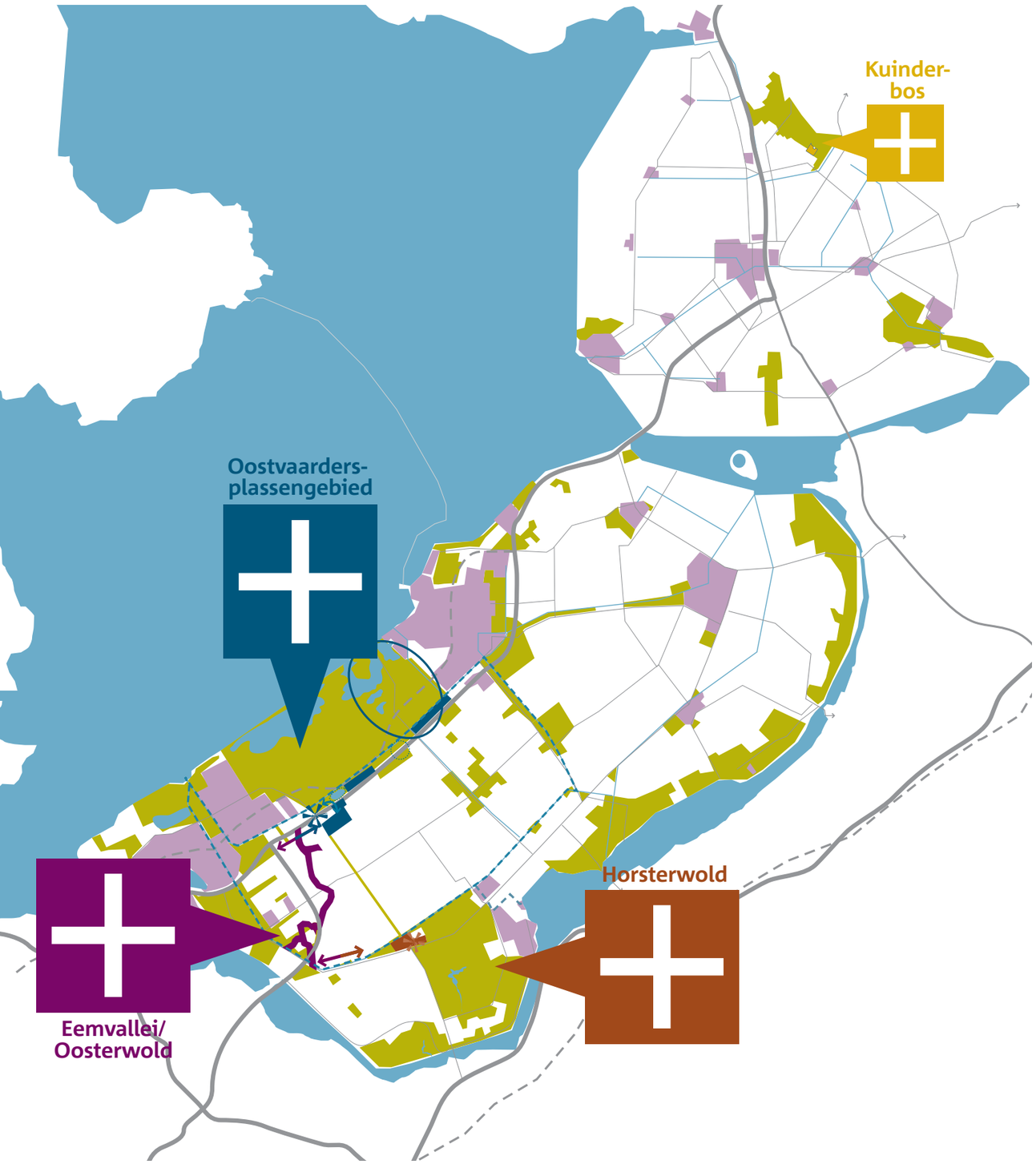

Inhoudsopgave

Onze ambitie en strategie ____ 4

Uitwerking projecten:

+ **De kop van het Horsterwold** [ZFL12] ____ 7

+ **De Eemvallei – Groene motor van Oosterwold** [ZFL16] ____ 21

+ **Oostvaardersplassengebied – Iedereen is welkom** [OFL16] ____ 33

+ **Kuinderbos** [NFL09] ____ 45

Overige projecten ____ 47

Samenwerking met andere initiatiefnemers ____ 50

Colofon ____ 51

Onze ambitie en strategie

Nieuwe natuur creëren we samen! Bij dit motto van het Programma Nieuwe Natuur voelen wij ons helemaal thuis: als beheerder van een deel van de natuur in Flevoland zien wij kansrijke ontwikkelmogelijkheden, die wij graag samen met andere partijen oppakken. We voelen de toenemende behoefte van inwoners en bezoekers om de natuur in Flevoland van dichtbij te kunnen ervaren. Ook zien we dat de geplande stedelijke ontwikkeling vraagt om groen voor de toekomst waar nu de basis voor gelegd kan worden.
Natuur geeft steeds meer gezicht aan Flevoland en ontwikkelt zich door de groei van recreatie en toerisme steeds meer als economische drager. Daarbij is het mooi om te constateren dat natuur en maatschappelijk-economische ontwikkelingen geen tegengestelde krachten hoeven te zijn, maar elkaar juist kunnen versterken. We zoeken voor elke situatie naar de optimale balans tussen beschermen, beleven en benutten. Dit vraagt om maatwerk per locatie.

Er zijn verrassende combinaties ontstaan van initiatieven van burgers, ondernemers en natuurbeheerders. Wij zijn enthousiast over de resultaten die nieuwe vormen van natuur opleveren en gaan hier dan ook graag mee door. In het kader van het Programma Nieuwe Natuur focussen wij ons op projecten in zuidelijk Flevoland. Hier wonen de meeste mensen, ontstaat Oosterwold en liggen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold, grote natuurgebieden die steeds meer bekendheid genieten. Bovendien sluit in onze optiek nieuwe natuur bij voorkeur aan op bestaande natuur, zodat robuuste eenheden ontstaan die ruimte bieden voor divers gebruik. In (zuidelijk) Flevoland liggen hiervoor uitstekende kansen.
Onze inzet kent vier deelprojecten.

De kop van het Horsterwold
Versterking van het Horsterwold door de aanleg van nieuwe natuur aan de noordwestzijde en ontwikkeling van een recreatief knooppunt.

Almere Eemvallei en Hoge Vaart
Ontwikkeling van het hart van de Eemvallei - het groenblauwe lint door Oosterwold, waardoor een prettige leefomgeving ontstaat voor de toekomstige bewoners van dit gebied en private initiatieven kunnen aanhaken. Daarnaast stelt Staatsbosbeheer voor om langs de Hoge Vaart ecologische en recreatieve stapstenen aan te leggen tussen het Horsterwold en de zuidzijde van het Almeerderhout. Hierdoor ontstaat een aantrekkelijke verbinding tussen Almere en het Horsterwold.

Oostvaardersplassengebied
Realisatie van nieuwe natuur in de randen van het Oostvaardersplassengebied waarbij de compensatieopgave voor kiekendief een duurzame invulling krijgt en het gebied beter beleefbaar wordt. Daarnaast wil Staatsbosbeheer het bosgebied Hollandse Hout een kwaliteitsimpuls geven door de inrichting gevarieerder te maken. Hiermee werken we aan een natuurlijke zonering in het Oostvaardersplassengebied.

Kuinderbos
Inrichting van Schansveld-zuid als nieuwe natuur, waarmee het Kuinderbos ‘compleet’ is.

In de projectvoorstellen wordt invulling gegeven aan de compensatieopgave natuur voor Flevoland. Aangezien de ruimtelijke ontwikkelingen in veel gevallen ten koste gingen van gronden die door Staatsbosbeheer beheerd werden en er hierover afspraken zijn gemaakt met onder andere de gemeente Almere, voelen wij ons in hoge mate verantwoordelijk voor een waardevolle invulling van deze compensatieopgave.

Wij streven er verder naar om via slimme natuurcombinaties verdienmodellen te ontwikkelen waarbij ook gebruikers en ondernemers in de regio mee kunnen profiteren van de opbrengsten. Bij de ontwikkeling van plannen creëren wij dan ook ruimte voor private initiatieven. Staatsbosbeheer wil de nieuwe samenwerkingsvormen benutten om naast het reguliere beheer een extra kwaliteit te kunnen bieden, bijvoorbeeld voor recreatie. De gebiedsvoorstellen zijn zo ontworpen dat reeds gedane investeringen, zoals de verwerving van landbouwgronden en investeringen in recreatieve infrastructuur, maximaal renderen.

Een deel van de hier voorgestelde ontwikkelingen zijn op de korte termijn te realiseren. Een ander deel is een kwestie van langere adem. De keuzes maken we echter voor de lange termijn. Flevoland kan over 10 jaar nog trotser zijn op een nog afwisselender landschap en verder ontwikkelde natuur. Dat zal de uitstraling van deze groene provincie ten goede komen. Ook zijn dan de economische opbrengsten uit natuur gestegen, waarbij vooral de recreatiesector een grote ontwikkeling heeft doorgemaakt. Natuur in Flevoland is robuust, toegankelijk en aantrekkelijk.

Wij presenteren u graag onze voorstellen voor nieuwe natuur met een plus.

Natuur + recreatie, ondernemers, educatie, stadsontwikkeling.

Kortom natuur van en voor mensen, voor nu en in de toekomst.

Project De kop van het Horsterwold	Percelen westelijk en oostelijk van Adelaarsweg
Omvang	110 ha
Vraag aan PNNF	Inrichting, overdracht grond
Bijdrage compensatie	80 ha bos; eventueel variant 100 ha bos
Kansrijkdom en realiseringstermijn	+ + binnen vijf jaar

De kop van het Horsterwold

Het Horsterwold vormt samen met het naastgelegen Hulkesteinse bos het grootste aaneengesloten loofbosgebied van Nederland (4800 hectare). In de afgelopen jaren is hard gewerkt om de natuurwaarden en recreatieve inrichting duurzaam en in samenhang te ontwikkelen. De toekenning van de EDEN AWARD 2013 is een impuls om deze visie voort te zetten. Daarom wil Staatsbosbeheer met partijen in de omgeving onder het motto ‘versterken en verbinden’ op een strategische locatie in de kop van het Horsterwold 110 hectare nieuwe natuur met recreatieve plus inrichten. Hiermee wordt ongeveer 80 hectare van de boscompensatieopgave gerealiseerd.

Projectomschrijving met voorgestelde inrichting

De projectlocatie ligt aan de noordwestzijde van het Horsterwold, tussen de Gooiseweg en de Hoge Vaart en Bosruiterweg. Het betreft landbouwpercelen die reeds voor de inrichting van nieuwe natuur zijn verworven. De totale oppervlakte bedraagt 110 hectare. De voorgestelde inrichting staat in het teken van versterken en verbinden: het versterken en uitbreiden van de robuuste natuur van het Horsterwold, het ecologisch verbinden van het Horsterwold met bestaande en toekomstige natuur in het westen en noorden en het recreatief verbinden van deze locatie met de omgeving door het in te richten als regionaal recreatief knooppunt. De ligging van het projectgebied is bij uitstek geschikt voor de realisatie van deze doelen: het ligt strategisch tussen Almere en Zeewolde, langs de Hoge Vaart, sluit aan op de zuidzijde van het initiatief Grote Trap [ZFL05] en is omgeven door het Horsterwold en het Priembos. De kop van het Horsterwold heeft hiermee alle kansen om zich te ontwikkelen tot ecologisch en recreatief knooppunt in de zone Almere-Horsterwold-Zeewolde en (bij realisering van het fietstracé de Grote Trap - ZFL05) het Oostvaardersplassengebied. Het knooppunt Horsterwold zal bovendien een meerwaarde geven aan de al aangelegde infrastructurele en recreatieve voorzieningen, zoals de fietsbrug over de Gooiseweg en het fietspad langs de Hoge Vaart.

De inrichtingsschets op de volgende pagina geeft aan om welke percelen het gaat en wat de voorgestelde inrichting is. In de onderstaande toelichting wordt onderscheid gemaakt tussen het perceel ten westen van de Adelaarsweg en het perceel ten oosten daarvan.

De kop van het Horsterwold
[ZFL12]

- bos
- fruitbos
- struweel
- open water
- rietland
- grasland
- recreatieve route fiets/wandel
- recreatieve route fiets/wandel (gewenst)
- uitzicht
- zoeklocatie boothelling
- kano opstapplek
- aanlegsteiger
- parkeerplaats
- picknickplek
- zoeklocatie horecavoorziening

Hoge Vaart

Gooiseweg

Terreininrichting perceel ten westen van de Adelaarsweg

Dit deelgebied wordt een stevige boskern. De hoofdstructuur van het bos sluit aan bij die van de oorspronkelijke polderbossen: grote kavels in een rechthoekig patroon. Er wordt loofbos aangeplant met een ruim ingeplante hoofdstructuur van populieren, die snel massa aan het bos geven en daaronder diverse soorten bomen en struiken die in een natuurlijk loofbos op klei kunnen voorkomen. De randen van het bos worden ‘verzacht’ door brede stroken met struweel. Langs de Hoge Vaart wordt een strook ‘fruitbos’ aangelegd. De verschillende fruit- en notendragende bomen vormen in het voorjaar een blikvanger voor recreanten langs de Hoge Vaart. In het najaar kan men hier zelf oogsten. Het bos wordt ontsloten door diverse paden. De brede, west-oost georiënteerde paden sluiten vloeiend aan op bestaande lijnen in het landschap, onder andere de Bosruiterweg. De padenstructuur zal tevens aansluiten op die van het Priembos, zodat een langere wandeling mogelijk is. In het gebied staan twee windturbines die in het ontwerp blijven staan. Om de geluidshinder vanaf de Gooiseweg te beperken, wordt in de zuidrand van het bos een grondlichaam verwerkt. De grond hiervoor komt vrij bij de aanleg van de slenk in het oostelijk deelgebied.

Terreininrichting perceel ten oosten van de Adelaarsweg

In het oostelijk perceel is de verbinding met de Stille Kern in het Horsterwold richtinggevend voor de inrichting. Voor het verkeer op de Gooiseweg zal dit terrein functioneren als de ‘etalage’ van de Stille Kern: passanten krijgen zo een beeld van de natuurwaarden in de Stille Kern, die zelf niet zichtbaar is vanaf de weg. Blikvanger wordt de slenk in dezelfde vormgeving als in de Stille Kern. Rond de slenk wordt op diverse plekken struweel aangeplant. Dit terreindeel vormt een aparte eenheid en wordt (net als in de Stille Kern) begraasd, zodat rond de slenk een halfopen landschap ontstaat. Daaromheen wordt bos aangeplant met soorten die passen bij de natuurlijke standplaats op klei. Aan de westzijde van de Bosruitertocht wordt een natuurvriendelijke oever aangelegd.

Recreatieve inrichting

De recreatieve voorzieningen zijn zo gekozen dat verschillende groepen recreanten het gebied kunnen beleven via diverse activiteiten, waarbij natuurbeleving voorop staat. De locatie sluit logisch aan bij al bestaande en in de toekomst te realiseren routes, onder andere de Blauwe Diamant, wandelmogelijkheden in het Horsterwold en de fietspaden langs de Hoge Vaart en naar de Stille Kern via de recent gerealiseerde fietsbrug over de Gooiseweg. Bij realisering van het fietstracé in de Grote Trap [ZFL05] ligt hier ook het zuidelijk startpunt van de fietsroute richting het Oostvaardersplassengebied.

Het zwaartepunt van de recreatieve ontsluiting komt te liggen in het terreindeel ten westen van de Adelaarsweg, zodat het etalagegebied van de Stille Kern ook daadwerkelijk de rust en stilte van dat gebied weerspiegelt. In het etalagegebied kan worden gewandeld over de bospaden en langs de natuurvriendelijke oevers van de Bosruitertocht. Rond de slenk kan men vrij struinen. In de uiterste noordoosthoek komt aan de Bosruitertocht een kano-opstapplek. Deze locatie sluit aan bij de route van de Blauwe Diamant. Aan de Bosruiterweg komt de mogelijkheid om te parkeren in aanvulling op de kleine parkeerplaats aan de

oostzijde van de Bosruitertocht. Bij de opstapplek kan tevens een kleine ligweide en een picknickplek komen waardoor de locatie een dubbelfunctie krijgt.

In het westelijke deelgebied komen diverse voorzieningen nabij de kruising van de Adelaarsweg met de Hoge Vaart. Deze locatie is zowel voor fietsers als automobilisten goed bereikbaar via de Gooiseweg-Adelaarsweg en via het fietspad langs de Hoge Vaart (vanuit de richting Almere en Zeewolde). De geplande voorzieningen betreffen een parkeerplaats, een oplaadpunt voor elektrische fietsen en een boothelling om kleine plezierboten te water te laten. Even verderop komt een aanlegsteiger voor bootjes. Ook vissers kunnen gebruik maken van deze steiger. In het bos ten westen van de parkeerplaats worden enkele kleine recreatieweides gerealiseerd. Deze kunnen op termijn mogelijk ook functioneren voor natuurkamperen.
Binnen het projectgebied liggen twee erven. Het bedrijfsperceel Adelaarsweg 3 maakt geen onderdeel van het projectvoorstel uit. Voor het erf in het oostelijk terreindeel is nog geen keuze gemaakt ten aanzien van de toekomstige bestemming. Vooralsnog is het uitgangspunt dat dit erf een woonfunctie krijgt. Het erf in het westelijk terreindeel kan in de toekomst een rol spelen bij het verder vormgeven van het recreatief knooppunt, bijvoorbeeld met een theeschenkerij of lichte horeca.

Draagvlak, samenwerking en relaties met andere initiatieven

Draagvlak

Het inrichtingsvoorstel is afgestemd met een aantal partijen. Er is afstemming gezocht over de recreatieve invulling met diverse instanties die op regionaal niveau betrokken zijn bij recreatie, met name Toerisme Flevoland, gemeente Zeewolde, de Fietsersbond en bestuur VVV en RECRON.
Met het waterschap Zuiderzeeland is overleg gevoerd over de mogelijkheid om in de inrichting een natuurvriendelijke oever langs de Bosruitertocht op te nemen. Het waterschap staat hier positief tegenover.
Direct grenzend aan het oostelijke perceel van het projectgebied ligt een agrarisch bedrijf. De voorgenomen inrichting is met deze buren besproken en er zijn wellicht ook samenwerkingsmogelijkheden.
Met Stichting Flevolandschap, eigenaar van het Priembos, is gesproken over de recreatieve aansluiting van het nieuw aan te leggen bos en het Priembos, zodat wandelaars in de toekomst beide als één geheel kunnen bezoeken en beleven.

Samenwerking binnen het projectgebied

Voor de recreatieve vormgeving van de omgeving van de Adelaarsweg/Hoge Vaart wordt in de toekomst samenwerking gezocht met een ondernemer die zich hier kan vestigen. Het heeft de voorkeur dat deze ondernemer jaarrond gebruik maakt van de locatie, eventueel door een combinatie met andere bedrijfsactiviteiten.

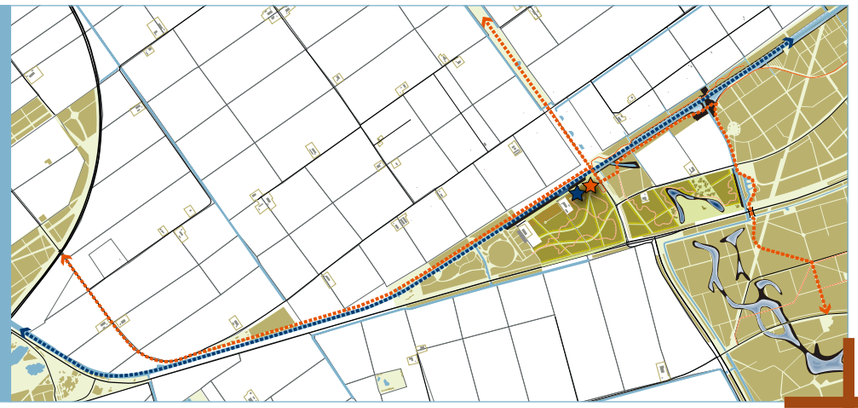

overzicht fiets- en vaarverbindingen naar de omgeving

Relatie met andere initiatieven

Eemvallei [ZFL16], Grote Trap [ZFL05], Oosterwold

Het projectgebied sluit ruimtelijk aan op verschillende andere initiatieven: aan de westzijde op Oosterwold en de Eemvallei (via de stapstenen Hoge Vaart) [ZFL16] en aan de noordzijde op het tracé van de Grote Trap [ZFL05]. Deze initiatieven versterken elkaar in zowel hun ecologische als recreatieve functies. Zo zal de realisering van de fietsroute in de Grote Trap de functie van de kop van het Horsterwold als regionaal recreatief knooppunt nog verder vergroten. De aanleg van de stapstenen langs de Hoge Vaart versterkt de ecologische en landschappelijke verbindingen tussen de groene zuidzijde van Almere en (de kop van) het Horsterwold. Tenslotte zal met de toekomstige ontwikkeling van Oosterwold het nu nog louter landbouwkundig gebruikte gebied ten oosten van de A27 een grotere verscheidenheid aan functies krijgen, waardoor meer mensen met verschillende doelen van dit gebied gebruik gaan maken. In combinatie met de verwachte groei van Almere zal hierdoor de vraag naar recreatieve voorzieningen aan de noordwestzijde van het Horsterwold verder stijgen.

Melkgeitenbedrijf Verduijn [ZFL26]

Bedrijf Verduijn is eigenaar van een perceel van zeven hectare op de Kemphaan. Zij willen graag de mogelijkheden verkennen om het betreffende perceel als nieuwe natuur te laten ontwikkelen en zelf elders een geitenhouderij met recreatieve en ecologische functie te beginnen. Zij onderzoeken momenteel een locatie nabij het te ontwikkelen recreatieve knooppunt Horsterwold. De vestiging van dit initiatief nabij het knooppunt biedt veel kansen. Deze onderneming geeft aan open te staan voor samenwerking op het gebied van recreatie. Staatsbosbeheer gaat in de vervolgfase graag in gesprek om te kijken hoe deze samenwerking uitgewerkt kan worden.

Ecologische waarde

Door de inrichting van de kop van het Horsterwold wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan diverse beleidsopgaven. Daarnaast worden de natuurwaarden van het Horsterwold zelf versterkt en draagt de inrichting bij aan ecologische verbinding met de omgeving.

Kwaliteitsimpuls en ecologische verbinding

De bestaande natuurwaarden van het Horsterwold, met name de grote oppervlakte aaneengesloten loofbos, worden door de inrichting versterkt middels de realisatie van 80 hectare loofbos met een grote diversiteit aan boomsoorten. Het bos krijgt een extra waarde doordat in de omgeving van de Hoge Vaart vruchtdragende bomen worden geplant die een belangrijke toegevoegde voedselbron voor allerlei dieren opleveren. Daarnaast wordt de diversiteit aan natuurtypen vergroot, met name door de aanleg van natte natuur (slenk en natuurvriendelijke oever) en halfopen terrein met struwelen en grazige delen.
Tenslotte draagt de inrichting bij aan de ecologische verbindingen met de omgeving. Zo zal de inrichting van natuur bijdragen aan de functionaliteit van de recent aangelegde ecologische verbindingszone via de Bosruitertocht onder de Gooiseweg. Daarnaast wordt door de inrichting een belangrijke stap gezet in de verbinding van het Horsterwold met het Almeerderhout. Deze kan verder vorm krijgen door de aanleg van de stapstenen langs de Hoge Vaart, omschreven in het project Eemvallei [ZFL16].

Boscompensatie

Op de projectlocatie wordt minimaal 80 hectare van de boscompensatieopgave gerealiseerd. Indien dit wenselijk mocht blijken, kan op deze locatie meer bos worden aangeplant: wanneer geen slenk wordt aangelegd, kan 100 hectare bos worden gerealiseerd. In het voorstel wordt echter uitgegaan van de variant met 80 hectare bos en de slenk, omdat dit zowel in ecologisch als in recreatief opzicht een meerwaarde aan het gebied geeft.

Natuurnetwerk en Omgevingsplan

Het projectgebied ligt grotendeels in het Natuurnetwerk (voorheen EHS), waardoor de inrichting van nieuwe natuur op deze locatie bijdraagt aan de realisering van het Natuurnetwerk. Door de inrichting wordt de robuuste kern van het Horsterwold uitgebreid en verbonden met het Priembos. Hiermee wordt aangesloten bij de ambities van het provinciale natuurbeleid, waarin het robuuster maken van de Flevolandse natuurgebieden en het creëren van een aaneengesloten netwerk van natuur een kernopgave is (o.a. Omgevingsplan Flevoland).

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Door de aanleg van een natuurvriendelijke oever aan de Bosruitertocht wordt tevens een bijdrage geleverd aan de KRW-opgave om 40% van de watergangen van het waterschap natuurvriendelijk in te richten.

Belevingswaarde

De kop van het Horsterwold heeft een ideale ligging als knooppunt voor recreanten die vanuit Almere naar het Horsterwold komen. De projectlocatie vormt voor hen een poort naar het Horsterwold. Enerzijds zal de kop als rustpunt kunnen fungeren voor fietsrecreanten die een tocht maken in de regio Zeewolde-Almere of in de toekomst mogelijk ook via de Grote Trap richting de Oostvaardersplassen. Anderzijds biedt het gebied veel recreatiemogelijkheden ter plaatse: een vaartocht of kanotocht, een fietstochtje door het Horsterwold, een wandeling door het nieuw aangelegde bos of een struintocht door de Stille Kern. In het najaar komt daar het zelf plukken en rapen van vruchten en noten uit het bos bij. De beleving van de schitterende en afwisselende natuur staat bij elke vorm van recreatie voorop.

Multiplier

Er is op diverse vlakken sprake van een multiplier:

Compensatieopgave

Met de inrichting van de kop van het Horsterwold wordt een belangrijk deel van de boscompensatieopgave gerealiseerd (80 of 100 hectare).

Ontwikkelingsimpuls

Door de realisering van het project krijgt het noordwestelijk deel van het Horsterwold een recreatieve impuls. De meeste recreatieve voorzieningen bevinden zich nu in het oostelijk deel van het Horsterwold, grenzend aan Zeewolde. Met de inrichting van de kop van het Horsterwold wordt voorzien in een recreatief knooppunt voor de recreant vanuit Almere. Tevens biedt de inrichting in de toekomst de mogelijkheid voor een groene ondernemer de bedrijfsvoering te verbreden middels het vormgeven van recreatieve activiteiten en voorzieningen.

Kaderrichtlijn Water

In het project is voorzien in de aanleg van een natuurvriendelijke oever aan de westzijde van de Bosruitertocht. Dit levert een bijdrage aan de opgave van het waterschap op het gebied van de natuurvriendelijke inrichting van door hen beheerde watergangen. Het waterschap kent hiervoor een fonds dat een financiële bijdrage ter beschikking stelt bij de aanleg. Dit betekent dat slechts een deel van de kosten van de aanleg voor rekening van het projectbudget zal komen.

Haalbaarheid, zekerheid, fasering

De in te richten gronden zijn al verworven voor de inrichting van nieuwe natuur. Er is tevens een uitgewerkte schets voor de inrichting en deze schets is al met de diverse belanghebbenden besproken. De uitvoering van de inrichting kan naar verwachting dan ook op vrij korte termijn worden gestart en binnen vijf jaar zijn afgerond. Wel zal rekening moeten worden gehouden met mogelijk archeologisch vooronderzoek op een deel van de percelen (zie ook hieronder bij de paragraaf ‘cultuurhistorie en archeologie’). Voor de aanleg van de slenk is mogelijk een ontgrondingsvergunning aan de orde.
De gemeente Zeewolde heeft aangegeven dat zij in beginsel positief tegenover de ontwikkeling van de locatie staat. Er heeft tevens afstemming plaatsgevonden met het waterschap betreffende de mogelijkheid om langs de Bosruitertocht een natuurvriendelijke oever aan te leggen.
De geprojecteerde recreatieve voorzieningen zijn niet kostenintensief en kunnen onafhankelijk van elkaar gerealiseerd worden, zodat fasering in de aanleg goed mogelijk is.
Voor de vormgeving van de recreatieve voorzieningen en de realisering van een horecavoorziening wordt samenwerking gezocht met een ondernemer die naast deze activiteiten een basisinkomen verwerft uit een niet-seizoensgebonden onderneming.

Cultuurhistorie en archeologie

Het plangebied valt onder de beleidscategorie “archeologisch waardevol gebied 4” op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Zeewolde. Het betreft zones met naar verwachting een gemiddelde dichtheid aan archeologische waarden en zones waar naar verwachting de archeologisch relevante bodemlaag is aangetast. De beleidsdoelstelling voor deze categorie is dat in het geval van grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen archeologisch vooronderzoek wordt uitgevoerd om vast te stellen of er sprake is van behoudenswaardige archeologische waarden.
Er kan vrijstelling worden verleend indien de oppervlakte van het plangebied maximaal 1,5 hectare bedraagt en de diepte van de bodemingreep binnen de vrijstellingsdiepte valt. De ingrepen die worden voorgesteld overstijgen echter de vrijstellingscriteria. Archeologisch vooronderzoek zal daardoor nodig zijn voor de aanleg van de slenk, de kano-opstapplaats en de natuurvriendelijke oever bij de Bosruitertocht. Uitgezocht moet worden of de insteekhaven bij de Hoge Vaart ook archeologisch onderzocht moet worden. Deze lijkt te vallen onder archeologievrij gebied.

Financiën en beheer

Inrichtingsfase

De in te richten gronden zijn al verworven voor de inrichting van nieuwe natuur. Er hoeft dus geen grondaankoop meer plaats te vinden.
De belangrijkste posten van de inrichting zijn:

+ Aanplant van 80 hectare bos in verschillende mengingen van loofboomsoorten (kosten van aankoop plantgoed, eventueel voorbereiden bodem, aanplanten);
+ Vergraving van een deel van het oostelijke perceel (‘etalagegebied Stille Kern’ oppervlakte circa 20 hectare) ten behoeve van de aanleg van een slenk met variabele diepte;
+ Aanleg rasters/roosters rondom het slenkgebied in het oostelijk terreindeel;
+ Aanleg van een natuurvriendelijke oever aan de westzijde van de Bosruitertocht;
+ Aanleg van kano-opstapplek aan de Bosruitertocht;
+ Aanleg van parkeergelegenheid bij de kano-opstapplek en bij de kruising Adelaarsweg/Hoge Vaart;
+ Aanleg van een aanlegsteiger en een boothelling langs de Hoge Vaart in het westelijke perceel van het projectgebied;
+ Aanleg van wandelpaden en het doortrekken van het fietspad aan de zuidzijde van de Hoge Vaart tussen de Adelaarsweg en het al bestaande fietspad ter hoogte van de Bosruitertocht.

De kosten van inrichting zijn geraamd op 2.350.000,- euro. De begroting is tot stand gekomen middels een berekening door Dienst Landelijk Gebied op basis van het gemaakte schetsontwerp en de informatie zoals die op dit moment bekend is. Het definitieve ontwerp kan leiden tot wijzigingen in de begroting. Het is mogelijk de aanleg te faseren.

Beheer

Na verwerving en inrichting zal Staatsbosbeheer eigenaar en beheerder zijn. Het onderhoud van de natuurvriendelijke oevers ligt bij het waterschap.
Mogelijke financieringsbronnen voor het beheer na inrichting zijn met name SNL. Daarnaast zal gezocht worden naar andere financieringsbronnen. De samenwerking met ondernemers kan mogelijkheden bieden. Er wordt vanuit gegaan dat bij inrichting als nieuwe natuur ook het gedeelte van het westelijk perceel, dat op dit moment niet in het Natuurnetwerk ligt, hierin wordt opgenomen, aangezien het een locatie voor boscompensatie betreft.

Project	Zoekgebieden
Almere Eemvallei	Eemvallei en Hoge Vaart
Omvang	Circa 100 ha
Vraag aan PNNF	Verwerving, inrichting
Bijdrage compensatie	Circa 75 ha bos
Kansrijkdom en realiseringstermijn	+ Start binnen 5 jaar. Groeimodel voor langere termijn.

De Eemvallei
Groene motor van Oosterwold

Staatsbosbeheer zet zich samen met de gemeente Almere, Stichting Flevolandschap en andere partijen in voor de ontwikkeling van de Eemvallei. Door de aanleg van dit groenblauwe lint door Oosterwold ontstaat een prettige leefomgeving voor de toekomstige bewoners van dit gebied en wordt het groene netwerk van zuidelijk Flevoland versterkt. Vanuit het Programma Nieuwe Natuur wil Staatsbosbeheer een start maken met het hart van de Eemvallei. Aan deze basisstructuur kunnen andere initiatieven aanhaken. Het project Eemvallei is een belangrijke schakel in de totale ambitie voor zuidelijk Flevoland. Daarnaast wil Staatsbosbeheer langs de Hoge Vaart groene stapstenen aanleggen die de ecologische en recreatieve verbinding met het Horsterwold vormgeven.

Context

Het projectgebied ligt binnen de contouren van Oosterwold, het roodgroene ontwikkelingsgebied aan de oostzijde van Almere. Oosterwold zal niet van vandaag op morgen ontstaan. Er is bewust gekozen voor een concept waarin het landschap langzaam vorm krijgt en waarbij de verschillende functies niet op voorhand worden gekoppeld aan een vaste locatie, maar als een organisch geheel kunnen groeien en elkaar versterken. Staatsbosbeheer heeft met de gemeente Almere afgesproken om samen te werken aan de ontwikkeling van het Groenblauw Raamwerk van Almere waar alle groengebieden van Almere onderdeel van uitmaken. Voor het Programma Nieuwe Natuur is ervoor gekozen om te starten met de basis van de landschapsstructuur in Oosterwold: de Eemvallei. Deze naam verwijst naar de rivier de Eem, die hier in het verleden zijn loop had. Met dit tracé als uitgangspunt ontstaat een groenblauw lint in het landschap dat van de zuidrand van Almere (het Almeerderhout) dwars door Oosterwold richting het Oostvaardersplassengebied slingert. Het voorstel van Staatsbosbeheer richt zich op het deel van de Eemvallei ten zuiden van de Vogelweg. Dit zuidelijk deel van de Eemvallei sluit in de toekomst aan bij het Noorderwold waar Stichting Flevolandschap de ontwikkeling van de Eemvallei oppakt. Deze projectvoorstellen zijn op elkaar afgestemd.

Projectomschrijving

Staatsbosbeheer wil met het projectvoorstel een start maken met de ontwikkeling van de kern van de Eemvallei en de verbinding langs de Hoge Vaart. Hierdoor krijgt het landschap structuur en ontstaat een aantrekkelijk vestigingsklimaat waar andere initiatiefnemers in Oosterwold op aan kunnen haken. Alle kavels in

Almere Eemvallei
[ZFL16]

projectvoorstel ZFL11

zoekgebied Eemvallei

zoekgebied Hoge Vaart

recreatieve route fiets/wandel

Oosterwold kennen naast een groene ook een rode ontwikkelopgave, waardoor de aanleg van groen de rode ontwikkeling in het gebied zal stimuleren. De rode ontwikkelruimte kan vervolgens bijdragen aan instandhouding en uitbreiding van het groen. Tevens krijgt hiermee een deel van de boscompensatieopgave een plek dichtbij de stad.

In het projectvoorstel kunnen twee deelprojecten onderscheiden worden die een nauwe samenhang hebben: Eemvallei en Hoge Vaart.
De Eemvallei zoals deze is opgenomen in de structuurvisie Oosterwold is geïnspireerd op de rivier de Eem die vroeger ongeveer op deze locatie zijn loop had. De nieuw te ontwikkelen landschapsstructuur verwijst hiernaar en kenmerkt zich door een langgerekt tracé met waterpartijen. Op de oevers zal op de meeste locaties bos worden aangeplant met geleidelijke overgangen van water via riet, ruigte of kruiden naar de bosrand. Op sommige delen wordt geen bos aangelegd, maar blijft het gebied open met ruimte voor andere gebruiksvormen zoals bijvoorbeeld stadslandbouw en recreatieondernemers. Uiteraard zal ook een recreatieve dooradering van het gebied ontwikkeld worden.
Aansluitend aan de Eemvallei kunnen andere initiatiefnemers het landschap versterken. Hierbij valt te denken aan landgoederen, een voedselbos of een natuurbegraafplaats. In het hart van de Eemvallei lijkt de samenwerking met de initiatiefnemers van het Voedselbos [ZFL25] en de Speelwildernis [ZFL21] kansrijk. De mogelijkheden hiervoor zullen verder onderzocht worden. Zie de uitwerking van het thema Samenwerking.
Het deelproject Hoge Vaart betreft de realisering van ecologische en recreatieve stapstenen langs de Hoge Vaart. Ook hier wordt ingezet op samenwerking met andere initiatieven.

Op bijgaande schets is aangegeven waar nieuwe natuur gerealiseerd zou kunnen worden. Let wel: deze locaties zijn zoekgebieden die vanuit de structuurvisie Oosterwold kansrijk lijken. Staatsbosbeheer stelt voor 100 hectare van de gronden in het voormalig Oostvaarderwold in te zetten voor dit deel van de toekomstige Eemvallei. Voor de realisatie van de Eemvallei wordt ingezet op landschapskavels. Voor de realisatie van de stapstenen Hoge Vaart kunnen ook de standaardkavels ingezet worden, die zo groen mogelijk worden ingevuld. Voor de stapstenen is dit een goede optie, aangezien de prioriteit voor natuur (ecologisch functionele stapsteen) vooral in de zone langs de Hoge Vaart ligt, zodat de rest van de betreffende kavels goed een andere functie kan hebben. Voor de invulling van de landbouwcomponent van deze kavels heeft een natuurvriendelijke bedrijfsvorm de voorkeur.
Daarnaast bieden de initiatieven Melkgeitenbedrijf [ZFL26] en Schollevaarweg [ZFL11] zicht op respectievelijk 7 en 25 hectare nieuwe natuur. Door (samenwerking met) andere initiatieven kan een groter en robuuster gebied ontstaan. De mogelijkheden hiervoor zullen in de komende tijd onderzocht worden. Op de langere termijn zal de Eemvallei verder groeien door inbreng van middelen die gegenereerd worden door bijvoorbeeld rode ontwikkelingen.
De boscompensatieopgave die hier een plek kan krijgen, bedraagt ongeveer 75 hectare, afhankelijk van de uiteindelijk te realiseren hectares en de inrichting.

Draagvlak, samenwerking en relaties met andere initiatieven

Het projectvoorstel sluit aan op de structuurvisie Oosterwold en werkt aan realisatie van de visie Stadslandschap Oosterwold zoals vastgesteld door de gemeente Almere en Staatsbosbeheer (2013). De gebiedsregisseur Oosterwold heeft toegezegd zich in te zetten om de realisatie van het voorstel te faciliteren waar mogelijk. Het voorstel wordt tevens ondersteund door de gemeente Almere. Verder biedt de voorgestelde aanpak ruimte om diverse initiatieven die voor het Programma Nieuwe Natuur zijn ingediend een plek te geven. Op dit moment zijn hiervoor de volgende initiatieven in beeld:

Voedselbos [ZFL25]

Een voedselbos is een eetbaar landschap voor de duurzame en natuurlijke productie van voedsel (groenten, fruit, noten, honing enz.) en andere nuttige producten zoals medicinale kruiden en hoogwaardig zaai- en plantgoed. In een voedselbos worden bomen, struiken, bodembedekkers, kruiden, één- en meerjarige gewassen, klimplanten en paddenstoelen slim met elkaar geïntegreerd tot een zeer divers en vitaal ecosysteem, vergelijkbaar met een bosrand met bijbehorend dierlijk leven. Omdat voedselbossen aantrekkelijke natuurlandschappen vormen, kunnen ze ook worden gebruikt voor ecologische, recreatieve en educatieve doelen, bijvoorbeeld in het kader van de Growing Green Cities en de Floriade in Almere. In de verkennende gesprekken die gevoerd zijn, lijken de mogelijkheden voor realisatie van het voedselbos langs de ‘nieuwe Eem’ kansrijk. In de vervolgfase van het Programma Nieuwe Natuur zal de samenwerking verder verkend en uitgewerkt worden.

Speelwildernis [ZFL21]

Theatergroep Groen Gras neemt kinderen het liefst mee naar wilde, ruige natuur. De natuur levert speelaanleidingen zonder inbreng van materialen van buiten. Voorgesteld wordt om een speelwildernis te laten ontstaan waar kinderen, nadat ze wegwijs zijn gemaakt door de theatermensen van Groen Gras, zelf rond kunnen dwalen. Ze kunnen er hun fantasie de vrije loop laten en spelen met wat de natuur biedt. Staatsbosbeheer verkent graag de mogelijkheden om met Theatergroep Groen Gras een speelwildernis te realiseren in de Eemvallei.

Percelen Schollevaarweg [ZFL11]

Het bedrijf Hut heeft een perceel van 83 hectare aan de Schollevaarweg in erfpacht van RVOB. Zij zijn bereid om elders, buiten de contouren van Oosterwold, een RVOB perceel te pachten. Circa 25 hectare van het perceel dat zij nu pachten aan de Schollevaarweg biedt kansen om als ecologische en recreatieve stapsteen langs de Vaart ingericht te worden. Dit biedt tevens een plek voor boscompensatie.

Perceel Kemphaan van Verduijn [ZFL26], Luierpark [LO03], Orde van Oranje Nassaubos [LO04]

Het bedrijf Verduijn is eigenaar van een perceel van 7 hectare op de Kemphaan. Zij willen graag de mogelijkheden verkennen om het betreffende perceel als nieuwe natuur te laten ontwikkelen en zelf elders een geitenhouderij te starten. Staatsbosbeheer ziet dit als een kans om het stadslandgoed de Kemphaan

te versterken. Hier zouden de initiatieven voor het Luierpark en het Orde van Oranje Nassaubos een mooie plek dichtbij de stad kunnen krijgen. Met de initiatiefnemers van deze projecten is hierover gesproken en zij staan hier positief tegenover. De locatie waar Verduijn de geitenboerderij wil beginnen ligt ten noorden van de Hoge Vaart, net ten westen van de Adelaarsweg en sluit mooi aan bij het recreatieve knooppunt dat Staatsbosbeheer voorstelt voor de kop van het Horsterwold [ZFL12] aan de zuidzijde van de Hoge Vaart. De educatieve en recreatieve functie die Verduijn voor ogen heeft met biologische landbouw geeft dit gebied extra betekenis.

Natuurbegraafplaats

Realisatie van een natuurbegraafplaats lijkt kansrijk te zijn gezien eerder getoonde interesse door verschillende partijen. Staatsbosbeheer gaat de mogelijkheden hiervoor onderzoeken. Realisatie kan wellicht (deels) plaatsvinden op de hectares die aangevraagd worden in het kader van dit programma en op een aansluitende locatie. Een gelijktijdige inrichting kan voordelen bieden wat betreft grondverzet. Staatsbosbeheer participeert in de stichting “Natuurlijk herdenken” waar ook initiatieven mogelijk lijken op het gebied van natuurbegraven. In de vervolgfase zullen de mogelijkheden verder verkend en uitgewerkt worden. Uitgangspunt daarbij is dat de natuurbegraafplaats een bijdrage levert aan het ontwikkelen en in stand houden van nieuwe natuur.

Landschapsbeheer Flevoland

Binnen deze projecten kan Landschapsbeheer Flevoland een rol spelen in de planvorming, de uitvoering en het beheer. Bij de planvorming (zeker daar waar kleinschaligheid aan de orde is) kan zij zorgen voor draagvlak en bewustwording van burgers en organisaties. Verder kan Landschapsbeheer samen met relevante personen de planvorming afstemmen, daarbij nadrukkelijk rekening houdend met de toekomstige uitvoering en het beheer. Bij de daadwerkelijke uitvoering en beheer kan zij burgergroepen inschakelen daar waar kleinschalige kwaliteitsimpulsen voor natuur- en landschapsbeheer aan de orde zijn. Deze nieuw te vormen burgergroepen moeten vanzelfsprekend nog gevormd worden. Landschapsbeheer heeft expertise om deze groepen samen te stellen. Daar waar mogelijk zal Staatsbosbeheer graag op dit aanbod van Landschapsbeheer Flevoland inspelen.

Het projectzoekgebied sluit verder ruimtelijk aan bij een aantal andere Nieuwe Natuur projecten: de kop van het Horsterwold, Oostvaardersplassengebied, Grote Trap en Noorderwold.

Noorderwold [ZFL23]

Stichting Flevolandschap werkt aan de realisatie van Noorderwold. Het projectgebied ligt in het noordelijk deel van Oosterwold, ten noorden van de Vogelweg. Stichting Flevolandschap stelt voor om hier een combinatie van natte natuur en (biologische) stadslandbouw te realiseren. De natte natuur zal de contouren van de Eemvallei zoals geschetst in de structuurvisie volgen. Ten zuiden van de Vogelweg sluiten de voorstellen van Stichting Flevolandschap en Staatsbosbeheer op elkaar aan. Landschappelijk, recreatief en ecologisch kunnen beide projecten in elkaar overlopen en elkaar versterken.

Grote Trap [ZFL05]

Het tracé van de Grote Trap loopt langs de oostzijde van het projectzoekgebied, vanaf het Horsterwold naar de Oostvaardersplassen. Dit biedt goede kansen voor recreatieve aansluiting van deze route en de Eemvallei.

+ Ecologische waarde

De realisatie van de Eemvallei betekent een sterke toename van de biodiversiteit in het open, agrarische landschap ten oosten van Almere. Door de aanleg van bos, struweel en natte natuur ontstaat leefruimte voor een grote diversiteit aan planten en dieren. De nieuwe natuur wordt eveneens benut om ecologische verbindingen met bestaande natuur tot stand te brengen. Zo wordt de natuur robuuster en kunnen planten en dieren zich tussen verschillende natuurgebieden verplaatsen. Met de stapstenen langs de Hoge Vaart ontstaat een verbinding tussen het Almeerderhout, de Eemvallei en het Horsterwold. De Eemvallei zelf vormt op den duur een groenblauwe verbinding naar het Oostvaardersplassengebied. Deze verbinding is bedoeld voor zowel recreanten als allerlei dieren, zoals reeën, vogels, vlinders, libellen en vleermuizen.

+ Belevingswaarde

Uiteraard is beleefbaarheid van de natuur in het Stadslandschap Oosterwold van groot belang. De nieuwe natuur zal dan ook volop recreatieve mogelijkheden bieden. Hierbij wordt extra winst gezocht door de nieuwe natuur mede in te zetten voor het verbinden met bestaande natuur, zoals door de aanleg van de stapstenen langs de Hoge Vaart, waarmee de verbinding met het Horsterwold landschappelijk en recreatief vorm krijgt. Naast wandelen, fietsen, picknicken en dergelijke wordt ook door het zoeken van samenwerking met groene initiatiefnemers gewerkt aan een verweving van natuur en natuurverbonden activiteiten, zoals bijvoorbeeld de speelwildernis en het voedselbos.

+ Multiplier

Groene motor

De afgelopen maanden hebben zich de eerste initiatiefnemers voor Oosterwold gemeld. Het zijn de eerste pioniers die de kansen van de locatie en van de organische ontwikkelwijze aangrijpen om hun droom te realiseren. Nu al is een trend te herkennen waarbij initiatiefnemers zich om de bestaande bosranden scharen. De nabijheid van het bos blijkt een belangrijke conditie voor de eerste vestigingen in dit verder open polderlandschap te zijn. Door het realiseren van de basis van de Eemvallei wordt deze conditie ook buiten de bestaande boskernen gecreëerd. Zo werkt de aanleg van nieuwe natuur als aanjager voor de integrale ontwikkeling van Oosterwold.

De spelregels van Oosterwold en de mogelijkheden van Almere 2.0 bieden goede kansen voor de realisatie van Nieuwe Natuur. Door het toekennen van rode rechten aan ieder perceel in Oosterwold bestaan mogelijkheden voor verdienmodellen. De waarde van de rode rechten kan ingezet worden om natuurontwikkeling en beheer (mede) te financieren. Daarnaast kunnen recreatieve ondernemers zich in het groen vestigen en daarmee bijvoorbeeld via pacht of beheer een bijdrage leveren aan beheer en ontwikkeling van natuur. Voor invulling van de rode opgave is samenwerking met andere partijen essentieel.

Fonds Verstedelijking Almere

In aanvulling op de verdienmodellen kan een aanvraag voor medefinanciering bij het Fonds Verstedelijking Almere worden gedaan. Het Fonds is onder andere bestemd om bij te dragen aan de inrichting en uitbreiding van de groenblauwe structuur in het kader van Almere 2.0. De Eemvallei is onderdeel van deze groenblauwe structuur. Een aanvraag van de initiatiefnemer voor een bijdrage uit het Fonds VA verloopt via het bestuurlijk overleg voor het thema groenblauw. Hierin hebben zitting de wethouder Almere, gedeputeerde Flevoland en het Ministerie EZ.

Fonds Groenblauw Raamwerk

Ook is een bijdrage mogelijk vanuit de onlangs gesloten samenwerkingsovereenkomst tussen Staatsbosbeheer en gemeente Almere (maart 2014). Daarin geeft Staatsbosbeheer aan de middelen die vrijkomen bij verkoop van gronden aan Almere deels te herinvesteren in de bestaande en nieuwe groengebieden van Staatsbosbeheer in Almere (inclusief Oosterwold). De samenwerkingsovereenkomst is mede gebaseerd op de Intentieovereenkomst Uitwerking IAK programma Groenblauw (december 2011). Daarin staat dat voor de realisatie van het groenblauw raamwerk wordt uitgegaan van het “half om half principe” waarbij voor elke hectare (uitbreiding of kwaliteitsverbetering) die op andere wijze wordt gefinancierd in principe ook één hectare vanuit het financieel kader van Almere 2.0 wordt gefinancierd.

Samenwerking

Zoals al toegelicht in het kopje samenwerking biedt de voorgestelde aanpak de mogelijkheid om ook andere initiatiefnemers van het Programma Nieuwe Natuur de gelegenheid te geven hun voorstel verder uit te werken en te laten landen.
Dit principe werkt ook voor initiatiefnemers buiten het Programma. De standaardkavel Oosterwold bevat een mix van bebouwing, infra, landbouw en landschap. Daarom kan het handig zijn om samenwerking te zoeken. Op die manier kan ieder doen waar hij goed in is en ontstaat tegelijkertijd een integraal stukje Oosterwold met een mix van functies. Bij het vinden van samenwerkingsverbanden speelt de gebiedsregisseur Oosterwold een belangrijke rol. Zij heeft het overzicht van initiatiefnemers (van zowel Oosterwold als het Programma Nieuwe Natuur) en kan voorstellen voor samenwerking doen. Soms is zo al in de fase van ideevorming een koppeling te maken en kunnen bijvoorbeeld rode en agrarische initiatieven samen een plan uitwerken. In andere gevallen kan de koppeling op een later moment gemaakt worden. Een natuurbeheerder kan bijvoorbeeld eerst een natuurkavel realiseren en pas na een aantal jaren de samenwerking zoeken met een partij die woningen wil realiseren.

+ Haalbaarheid, zekerheid, fasering

Uit: Handreiking Programma Nieuwe Natuur in Oosterwold (concept, versie 13 augustus 2014): Op basis van de gefaseerde aanpak zal Nieuwe Natuur in Oosterwold via een organisch proces worden gerealiseerd. De lijn van het proces is dat in eerste instantie de grondposities in het voormalig Oostvaarderswold worden verkocht. Vervolgens wordt met de opbrengst het stadslandschap Oosterwold stap voor stap verworven en ingericht. Het tempo van verwerving wordt bepaald door het tempo waarin de gronden kunnen worden verkocht in Oostvaarderswold en het tempo waarmee gronden kunnen worden verworven in Oosterwold. Het tempo van inrichting wordt bepaald door het beschikbaar komen van middelen. Dit hoeft niet direct bij de start te zijn, maar kan afhankelijk worden gesteld van andere factoren (meest profijtelijke opbrengst van rode ontwikkelingsrechten). Door de organische aanpak is het mogelijk een tempo te ontwikkelen, dat passend is bij en het meest optimaal is voor het initiatief. Er wordt aangesloten op het ritme van de markt. Marktverstoringen door bijvoorbeeld abrupte verkoop en aankoop van grote oppervlaktes landbouwhectares in een gebied worden voorkomen. Tevens kan het tempo worden afgestemd op de politieke en maatschappelijke wensen.

Cultuurhistorie en archeologie

In de omgeving van de oude Eemloop is de kans op archeologische waarden hoog. Voordat een definitief inrichtingsplan gemaakt wordt, moet locatieonderzoek plaatsvinden waarna er in het inrichtingsplan op ingespeeld kan worden.

Financiën en toekomstig beheer

De kosten voor de inrichting zijn zeer afhankelijk van de uiteindelijke locatie en het definitieve inrichtingsplan. Er is een inschatting gemaakt van de kosten op basis van de landschapstypen die worden gerealiseerd, het inrichtingsniveau en de gebruiksintensiteit. Van de 100 hectare van de aanvraag zal 75% worden ingeplant met loofbos. De overige 25% zal bestaan uit een mozaïek van water, open gebied, struweel en overgangszones tussen water en land. De Eemvallei zal een belangrijke rol vervullen als groen recreatiegebied voor de bewoners en bezoekers van Almere en Oosterwold. Het inrichtingsniveau van de recreatieve voorzieningen zal in lijn met de verwachte gebruiksintensiteit dan ook hoog zijn. Zowel qua landschapstypen als qua recreatieve inrichting is het project Eemvallei verglijkbaar met het project kop van het Horsterwold. Op basis van onder andere de voor dat project geraamde kosten zijn de inrichtingskosten voor Eemvallei ingeschat op 2,5 miljoen euro (25.000,- euro/hectare).
Na verwerving en inrichting zal Staatsbosbeheer eigenaar en beheerder zijn. Voor de financiering van het beheer gaan wij er vanuit dat de gronden die worden ingericht als nieuwe natuur onder het Natuurnetwerk zullen worden geschaard en dat voor deze gronden gebruikt gemaakt kan worden van SNL. Daarnaast wordt gezocht naar mogelijkheden voor cofinanciering vanuit andere bronnen. Mogelijke bronnen hiervoor zijn het Fonds Groenblauw (Staatsbosbeheer), rode ontwikkelingen en samenwerking met ondernemers.

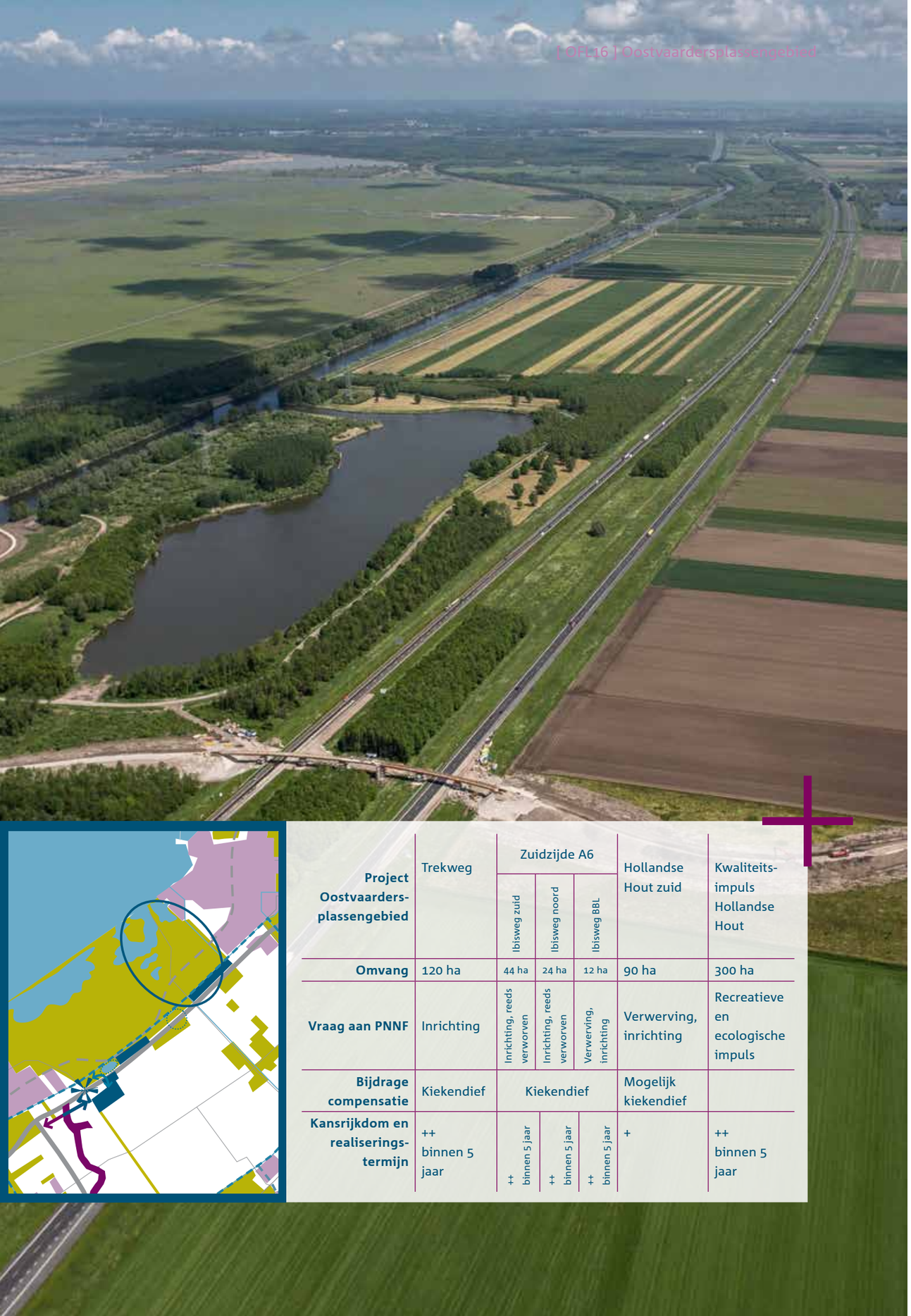

Project Oostvaarders-plassengebied	Trekweg	Zuidzijde A6			Hollandse Hout zuid	Kwaliteits-impuls Hollandse Hout
		Ibisweg zuid	Ibisweg noord	Ibisweg BBL		
Omvang	120 ha	44 ha	24 ha	12 ha	90 ha	300 ha
Vraag aan PNNF	Inrichting	Inrichting, reeds verworven	Inrichting, reeds verworven	Verwerving, inrichting	Verwerving, inrichting	Recreatieve en ecologische impuls
Bijdrage compensatie	Kiekendief	Kiekendief			Mogelijk kiekendief	
Kansrijkdom en realiserings-termijn	++ binnen 5 jaar	++ binnen 5 jaar	++ binnen 5 jaar	++ binnen 5 jaar	+	++ binnen 5 jaar

Oostvaardersplassengebied
Iedereen is welkom

Het Oostvaardersplassengebied is een van de grootste aaneengesloten natuurgebieden van Nederland en ligt ook op slechts een steenworp afstand van het stedelijk gebied van Almere en Lelystad. Het gebied trekt vele bezoekers uit binnen- en buitenland. Staatsbosbeheer staat voor de uitdaging om de beschermde natuurwaarden van het gebied duurzaam te behouden en tegelijkertijd recht te doen aan de stijgende recreatievraag. Om zowel de natuur als de recreant de ruimte te bieden wil Staatsbosbeheer de randzones bij de Oostvaardersplassen verder ontwikkelen en uitbreiden. In de nu voorliggende plannen nemen zichtbaarheid en beleefbaarheid van het gebied toe door ‘vensters’ naar het Oostvaardersplassengebied. Het centrale gebied aan de Trekweg wordt de etalage van de Oostvaardersplassen. Daarnaast krijgt de kiekendiefcompensatie een definitieve plek in deze zone. Tenslotte wil Staatsbosbeheer het bosgebied Hollandse Hout bij Lelystad een kwaliteitsimpuls geven door de inrichting gevarieerder te maken. Zo ontstaat er een groot samenhangend gebied waar op een natuurlijke manier sprake is van zonering.

Context

In het gebied rond de Oostvaardersplassen zijn verschillende plannen van toepassing en spelen verschillende processen. Het Programma Nieuwe Natuur draagt bij aan de uitwerking van een deel van de opgaven die hieruit voortvloeien. De in dit kader belangrijkste plannen en processen worden hieronder kort benoemd.

Natura 2000

Het Rijk heeft de Oostvaardersplassen in 2009 aangewezen als Natura 2000-gebied dat valt onder de Europese Vogelrichtlijn. Het gebied is aangewezen als beschermde zone voor 30 vogelsoorten, met name moeras- en watervogels. Uit de aanwijzing volgt de verplichting een beheerplan op te stellen waarin wordt aangegeven hoe de doelen uit het aanwijzingsbesluit kunnen worden gehaald of in stand gehouden. Dit beheerplan zal, waarschijnlijk, vanaf september 2014 ter visie gaan, als een ontwerp beheerplan. Door in het Programma Nieuwe Natuur de randgebieden rondom het kerngebied van de Oostvaardersplassen ecologisch en recreatief te ontwikkelen, blijft in het kerngebied de benodigde rust behouden en worden de omstandigheden voor realisatie van de Natura 2000-doelen beter.

Kiekendiefcompensatie

Als gevolg van stedelijke ontwikkeling rond (met name) Almere zijn er maatregelen genomen om de verloren gegane foerageergebieden voor de kiekendieven te compenseren. Deze terreinen zijn tijdelijk ingericht met de opgave ze op termijn een definitieve plek te geven. Staatsbosbeheer en de provincie zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de definitieve aanleg van deze foerageergebieden. In de voorstellen voor nieuwe natuur in het Oostvaardersplassengebied is de opgave voor realisatie van definitief kiekendieffoerageergebied het uitgangspunt. De compensatiehectares zijn overigens ook verbonden met het Natura 2000-beheerplan. De definitieve inrichting van het kiekendiefcompensatiegebied is er een goed voorbeeld van dat stedelijke gebiedsontwikkeling samen kan gaan met natuurbescherming, wanneer dit zorgvuldig wordt ingepast.

Toekomst Oostvaardersplassengebied

Staatsbosbeheer wil werken aan een Oostvaardersplassengebied waar mensen zich bij betrokken voelen. Mensen van dichtbij, maar ook van wat verder weg. Het gebied spreekt immers bij velen tot de verbeelding. Daarom gaan wij op zoek naar nieuwe wegen om dit in te vullen. Het Oostvaardersplassengebied kent verschillende deelgebieden met een natuurlijke zonering. Dit vormt een logisch uitgangspunt voor de zonering van de verschillende functies van het gebied als geheel. De kern van het gebied is het moeras van circa 4000 hectare waar de vogelwaarden voorop staan. Dit gebied is van nature slecht toegankelijk en heel kwetsbaar voor verstoring. Daaromheen liggen de grazige gebieden van ongeveer 2000 hectare, die een grote vogelrijkdom kennen en waar ook de Konikpaarden, de Heckrunderen en de edelherten leven. Dit gebied en de dieren die er leven, kunnen door middel van excursies intens beleefd worden. Aan de randen van het Oostvaardersplassengebied is er ruimte voor een combinatie van verschillende functies. Dit gebied bestrijkt het Oostvaardersbos, het Kotterbos, het Oostvaardersveld en het Hollandse Hout. Hier is en wordt hard gewerkt om dit gebied steeds aantrekkelijker te maken voor mensen en dieren. Het beheer in deze zone is afgestemd op het multifunctionele karakter.

Nationaal Park Oostvaardersplassen

De provincie Flevoland ziet mogelijkheden om voor het Oostvaardersplassen-gebied de status van Nationaal Park aan te vragen. Provinciale Staten hebben besloten een business case te laten opstellen en mede afhankelijk van de uitkomsten een aanvraag voor Nationaal Park bij het Rijk te overwegen. In een beoogd Nationaal Park gaat het om een optimale balans tussen bescherming van natuurwaarden en toeristisch recreatief gebruik. Staatsbosbeheer ziet kansen in deze aanpak en wil hier in het kader van het Programma Nieuwe Natuur op inspelen.

Projectomschrijving en terreininrichting

Het projectvoorstel heeft betrekking op drie locaties in de zuidelijke randzone van het Oostvaardersplassengebied. Hier liggen verschillende percelen die in aanmerking komen voor de inrichting van nieuwe natuur. Van oost naar west gaat het hier om een perceel aan de zuidrand van het Hollandse Hout, een perceel aan de Trekweg en enkele percelen ten zuiden van de A6 ter hoogte van

de nieuwe fietsbrug over de snelweg. Voor de locatie ten zuiden van de A6 zijn alternatieven mogelijk, afhankelijk van de vraag op welke percelen wordt ingezet. In de tabel is uitgegaan van de percelen die al van Staatsbosbeheer, RVOB of BBL zijn, omdat dit het meest kansrijke scenario oplevert. Mocht in overleg met aangrenzende agrariërs een meer optimale indeling mogelijk blijken, dan is dat voor Staatsbosbeheer zeker bespreekbaar.
Richtinggevend voor de inrichting van alle drie locaties in de randzone van de Oostvaardersplassen is het duurzaam inrichten van de compensatiehectares voor kiekendief en het ontwikkelen van een recreatief aantrekkelijk gebied rondom het kerngebied van de Oostvaardersplassen. Het perceel aan de Trekweg (het middelste van de drie locaties) is momenteel als tijdelijk compensatiegebied voor kiekendief ingericht. De compensatieopgave voor de kiekendief vanuit het Programma Nieuwe Natuur beslaat 115 hectare. We gaan uit van een grotere oppervlakte omdat we een natuurlijker inrichting voorstaan (met een bredere doelstelling). Door de inrichting van de percelen aan de Trekweg en A6 zuidzijde kan aan de totale opgave worden voldaan. Het perceel Hollandse Hout-zuid biedt ruimte voor compensatieopgaven in de toekomst en kan een meer recreatieve functie krijgen. Naast het definitief realiseren van de kiekendiefcompensatieopgave, zal de inrichting van de diverse percelen ook bijdragen aan de realisering van een aaneengesloten groene zone van het Hollandse Hout naar het Kotterbos en het vergroten van de beleefbaarheid van het Oostvaardersplassengebied als geheel.
In lijn met de bovengenoemde voorstellen stelt Staatsbosbeheer een kwaliteitsimpuls in het Hollandse Hout voor: van polderbos naar recreatief aantrekkelijk bos met meer afwisseling en biodiversiteit. In het kader van het huidige voorstel gaat het om omvorming op 300 hectare, een derde deel van het totale bosgebied.

Terreininrichting

Alle drie locaties zijn qua ligging geschikt als kiekendieffoerageergebied. Ze bevinden zich dicht genoeg bij het leefgebied van de kiekendief en ze zijn voor deze dieren bereikbaar. Voor de kiekendief zijn met name overgangen tussen verschillende landschapsstructuren belangrijk als jachtgebied: de overgangen van nat naar droog, van open met lage begroeiing naar ruigere omstandigheden en struweel. De inrichting van het kiekendiefcompensatiegebied voorziet hierin door de aanleg van langgerekte natte elementen en struweel. Door deze structuren evenwijdig aan de snelweg te laten lopen, geleiden ze de jagende kiekendief en wordt de kans op verkeersslachtoffers kleiner. Door het gebied vervolgens te laten begrazen, worden meer gradiënten toegevoegd in de vorm van een mozaïek van ruigte en korte vegetatie en wordt geborgd dat het gebied een halfopen karakter behoudt.
Op de inrichtingsschets op de volgende pagina zijn door middel van foto's twee inspiratiebeelden voor de mogelijke invulling van het bovenstaande principe weergegeven. Het ene beeld toont een deel van de Oostvaardersplassen waar de natuurlijke ontwikkeling plaatsvindt vanuit de landbouwkundige inrichtingsstructuur met rechte tochten en kavelsloten, die voorzien zijn van zachte overgangen van water naar land. Het andere beeld toont een inrichting in de sfeer van de Laakse Slenk en Stille Kern, waar de rechte lijnen van het polderlandschap helemaal worden losgelaten om zo een nog natuurlijker beeld te creëren.

Oostvaardersplassengebied
[OFL16]

- kwaliteitsimpuls
- open water
- bos
- (nat) grasland
- recreatieve route fiets/wandel
- recreatieve route fiets/wandel (gewenst)
- uitzicht
- aanlegsteiger
- parkeerplaats
- snelwegpanorama

inspiratiebeeld kiekendiefgebied, inrichtingsvariant ‘polderlandschap’

inspiratiebeeld kiekendiefgebied, inrichtingsvariant ‘wildernis’

Impressie Kwaliteitsimpuls Hollandse Hout

Naast de inrichting van nieuwe natuur wil Staatsbosbeheer een kwaliteitsimpuls uitvoeren in het Hollandse Hout ter versterking van de natuur- en recreatiewaarden als onderdeel van het robuuste geheel van het Oostvaardersplassengebied. Deze ambitie komt onder andere voort uit de Gebiedsvisie Hollandse Hout (2011) die door Staatsbosbeheer en de gemeente Lelystad is opgesteld. De nadruk ligt op het vergroten van de recreatieve waarde en ecologische variatie door de aanleg van natte natuur in de vorm van een of meerdere slenken en het uitbreiden van de recreatieve mogelijkheden. Op de schets is een inspiratiebeeld voor de inrichting aangegeven. De landschapsbeelden van de Stille Kern in het Horsterwold en de Laakse Slenk zijn hierbij inspiratiebron. In het kader van het Programma Nieuwe Natuur wil Staatsbosbeheer de kwaliteitsimpuls op 300 hectare van het Hollandse Hout uitvoeren. Hiervoor is gekozen voor de zuidzijde, zodat de landschappelijke relaties tussen het Hollandse Hout en het Oostvaardersveld beter tot hun recht komen. Verder ligt dit deel van het Hollandse Hout dichtbij het Buitencentrum, zodat een recreatieve investering hier maximaal rendeert.

Recreatieve invulling

De film De Nieuwe Wildernis heeft de Oostvaardersplassen grote bekendheid gegeven. Mede daardoor stijgt de recreatievraag vanuit het hele land. De beperkte toegankelijkheid van het kerngebied levert hiermee in toenemende mate een spanningsveld op. De randzones bieden echter fantastische mogelijkheden om de natuur van het totale Oostvaardersplassengebied robuuster te maken en natuur- en wildernisbeleving een impuls te geven.
Door de inrichting van nieuwe natuur op de drie voorgestelde locaties ontstaat één, multifunctionele zone van natuur en beleving, waardoor ook de Vaartplas, Reigerplas, Ooievaarsplas en Burchtkamp landschappelijk worden aangesloten. Fietsrecreanten vanuit Almere die gebruik maken van de nieuwe fietsbrug over de A6 zullen, na de oversteek over de snelweg, te midden van de nieuwe natuur hun weg kunnen vervolgen. Dit gebied aan de zuidzijde van de A6 vormt hiermee een belangrijke landschappelijke schakel tussen de robuuste natuur aan de noordzijde van de A6 en het groen/blauw/rode ontwikkelingsgebied Oosterwold en het project Noorderwold van Stichting Flevolandschap.

Er zijn nu veel verkeerstromen die vlak langs de Oostvaardersplassen komen, maar het gebied feitelijk niet zien: automobilisten op de A6, verkeer op de Trekweg, fietsers langs de Lage Vaart en boten op de Lage Vaart. Dit verandert door de inrichting van nieuwe natuur aan de Trekweg: hiermee wordt als het ware een etalage voor de Oostvaardersplassen gecreëerd. Hoewel dit terrein niet in directe verbinding staat met de kern van de Oostvaardersplassen, zal de sfeer van dit gebied wel herkenbaar zijn. Voor recreanten die op zoek zijn naar ‘wildernisbeleving’ biedt de nieuwe natuur de gelegenheid om buiten de beperkt toegankelijke kern ten noorden van de spoorweg met de bijzondere natuurwaarden van het Oostvaardersplassengebied kennis te maken. Aan de Lage Knarsluis en de Trekweg liggen mogelijkheden voor de realisatie van observatieplekken om vogels en andere dieren te bekijken, eventueel te combineren met korte wandelroutes door de betreffende gebieden.

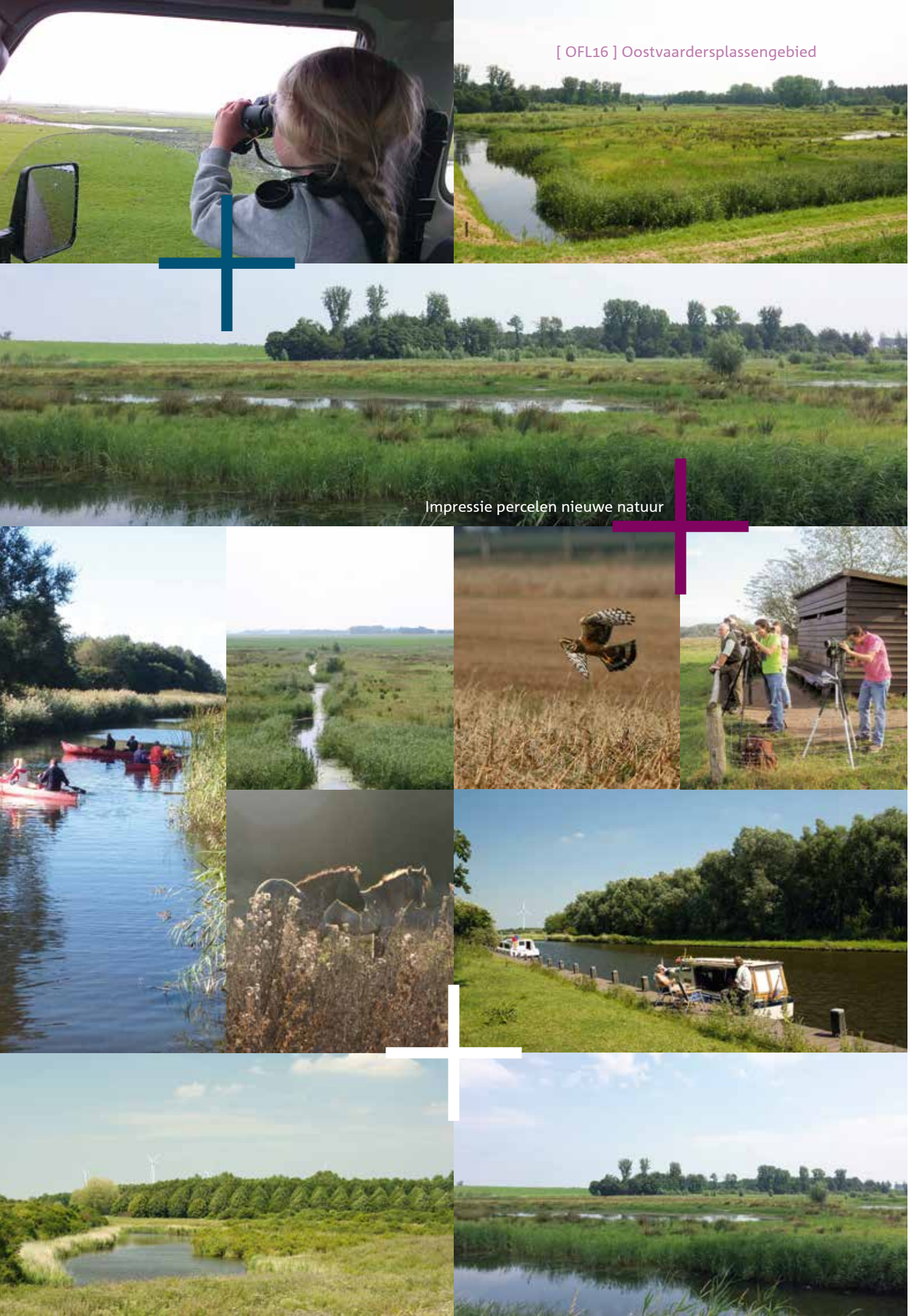

Impressie percelen nieuwe natuur

Draagvlak en relaties met andere initiatieven

Draagvlak

Voor de uitwerking van de ideeën van Staatsbosbeheer voor de verschillende locaties en het invullen van de kiekendiefcompensatieopgave heeft Staatsbosbeheer een werk- en schetssessie gehouden, waarbij onder andere de gemeente Lelystad en de Vogelwacht Zuidelijk Flevoland betrokken waren. De uitkomsten hiervan zijn gebruikt als input voor het projectvoorstel.

De duurzame inrichting van het kiekendiefcompensatiegebied is in lijn met de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen voor Blauwe en Bruine kiekendief. De realisering van het compensatiegebied dichtbij de broedgebieden in het moerasareaal van de Oostvaardersplassen is gunstig om de afstand tussen nest en foerageergebied te beperken.

Relaties met andere initiatieven

Het westelijk deelgebied (A6 zuidzijde) grenst aan het projectgebied van Noorderwold [ZFL23] en de Grote Trap [ZFL05], beide van Stichting Flevolandschap. De voorgestelde landschappelijke en recreatieve ontwikkelingen in deze drie gebieden sluiten op elkaar aan. Voor recreanten vanuit Almere die via de nieuw aangelegde fietsbrug over de A6 rijden, functioneert het deelgebied A6 zuidzijde als landschappelijke verbinding van het Kotterbos richting het tracé van de Grote Trap. Het project is daarmee een belangrijke schakel in de ambitie zoals deze in het Stadslandschap Oosterwold is opgenomen (Staatsbosbeheer en gemeente Almere, 2013).

+ Ecologische waarde

Compensatieopgave kiekendief

Het kiekendiefcompensatiegebied krijgt een definitieve locatie. Het terrein wordt door de natuurlijke inrichting duurzaam geschikt voor de kiekendief. Doordat de compensatieopgave met inzet van verschillende locaties wordt gerealiseerd, wordt het foerageergebied gespreid over een grotere oppervlakte en daardoor minder kwetsbaar.

Natuurnetwerk en Omgevingsplan

Door de inrichting van het terrein aan de Trekweg wordt een bijdrage geleverd aan de realisering van het Natuurnetwerk: het perceel valt binnen de planologische begrenzing van het Natuurnetwerk. Verder past de inrichting van alle drie deelgebieden als natuur bij de ambities van het provinciale natuurbeleid, waarin het robuuster maken van de Flevolandse natuurgebieden en het creëren van een aaneengesloten netwerk van natuur een kernopgave is (o.a. Omgevingsplan Flevoland). Door de inrichting van de deelgebieden Hollandse Hout-zuid, Trekweg en A6 zuidzijde wordt de randzone van het Oostvaardersplassengebied robuuster en ontstaat een ecologische verbinding tussen Kotterbos/Vaartplas, Reigerplas, Ooievaarsplas en Oostvaardersplassen/Oostvaardersveld en Hollandse Hout.

De biodiversiteit neemt toe doordat de nieuwe natuur met een afwisseling van water, struweel, ruigte en korte begroeiing een mozaïek vormt met de

omliggende bosgebieden. Dit verhoogt de aantrekkelijkheid van het gebied voor veel verschillende dier- en plantensoorten.

Belevingswaarde

Het uitgangspunt is om de rust in de beschermde kern van het Oostvaarders-plassengebied te behouden en de natuurbeleving van de Oostvaardersplassen in de groene randzone de ruimte te geven. Hierdoor blijft het kerngebied duurzaam de Natura 2000-doelstellingen realiseren (optimaal voor de beschermde natuurwaarden) en tegelijkertijd wordt een belangrijke stap gezet om te voorzien in de sterk groeiende vraag naar recreatieve voorzieningen nabij Almere en Lelystad. Aansluitend aan de nu al recreatief zeer belangrijke en gewaardeerde bosgebieden Kotterbos en Hollandse Hout wordt nieuwe natuur met een plus gerealiseerd. Er ontstaat meer diversiteit in het landschap, goed beleefbare ‘wildernisnatuur’ en er komen meer mogelijkheden voor recreanten die kans willen maken om dieren te zien. De Oostvaardersplassen zijn niet langer een verborgen parel, maar zijn zichtbaar en beleefbaar voor iedereen: van de snelle passant in de trein of de auto, de genietende recreant op de fiets of op het water tot natuurliefhebbers die wachten op die ene bijzondere waarneming of die mooie foto.

Multiplier

Er is op verschillende vlakken sprake van een multiplier:

Compensatieopgave

Met de inrichting van de betreffende percelen krijgt de kiekendiefcompensatie-opgave een definitieve plek met een duurzame en natuurlijke invulling.

Recreatieve impuls

De realisering van nieuwe natuur in de randzone van de Oostvaardersplassen biedt de ruimte die gezocht wordt voor de uitbreiding van de recreatieve mogelijkheden in de regio. Winst voor de natuur en winst voor recreatie gaan hier hand in hand doordat de nieuwe natuur de beleefbaarheid van de Oostvaardersplassen vergroot zonder dat de kwetsbare natuur in de kern wordt belast.

Financieel

Een groot deel van de gronden binnen het project is al verworven voor de inrichting van nieuwe natuur. Er hoeft voor deze oppervlakte dan ook geen grondaankoop meer plaats te vinden (zie ook de tabel).

Water

Het waterschap Zuiderzeeland wijst er op dat de functieverandering – afhankelijk van de nadere uitwerking - kansen biedt voor beperking van de bodemdaling en voor waterberging.

Haalbaarheid, zekerheid, fasering

Het projectvoorstel omvat verschillende percelen. Het centrale perceel aan de Trekweg is in eigendom bij Staatsbosbeheer en wordt beheerd als tijdelijk kiekendiefcompensatiegebied. Dit terrein leent zich derhalve goed om de eerste fase van het inrichtingsvoorstel voor nieuwe natuur te realiseren. De aanleg hiervan kan op korte termijn starten. De inrichting van de andere locaties kan nader worden afgestemd in het kader van de ontwikkelingen rond de stadsuitbreiding van Lelystad en de realisatie van de initiatieven Noorderwold [ZFL23] en de Grote Trap [ZFL05].
De eerste ontwikkelingen en ervaringen na inrichting van het deelgebied Trekweg kunnen waar nodig worden benut om de inrichting van de andere locaties op details bij te sturen.

Cultuurhistorie en archeologie

Afhankelijk van de inrichting kan het zijn dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is. De omgeving is mogelijk kansrijk, onder meer gezien de recente vondsten uit de Romeinse periode in het Kotterbos.

Financiën en Beheer

In de tabel is aangegeven voor welke percelen grondaankoop aan de orde is en waar alleen sprake is van inrichtingskosten.

Er is een kostenberekening gemaakt voor de inrichting van de drie kiekendief-compensatielocaties en de kwaliteitsimpuls voor het Hollandse Hout. De belangrijkste inrichtingsmaatregelen op de kiekendiefcompensatielocaties zijn:

+ Deels dempen, deels vergraven van bestaande sloten en aanleg nieuwe waterlichamen met natuurvriendelijke oevers;
+ Groepsgewijze aanplant van horsten van struweel met stekelige struiken;
+ Aanleg van een veekerend raster rond de terreinen inclusief toegangshekken;
+ Realisatie van een observatiepunt inclusief wandelroute en parkeerplaats aan de westzijde van het Trekweg gebied.

Voor de kwaliteitsimpuls Hollandse Hout zijn de belangrijkste inrichtings-maatregelen de aanleg van een slenk in de stijl van de Stille Kern en Laakse Slenk en het uitbreiden van de recreatieve inrichting.

De raming voor het uitvoeren van het totaal aan geplande maatregelen bedraagt 3.000.000,- euro. De begroting is tot stand gekomen middels een berekening door DLG op basis van het gemaakte schetsontwerp en de informatie zoals die op dit moment bekend is. Het definitieve ontwerp kan leiden tot wijzigingen in de begroting.

Project Kuinderbos	Schansveld-zuid
Omvang	30 ha
Vraag aan PNNF	Verwerving, inrichting
Bijdrage compensatie	
Kansrijkdom en realiseringstermijn	+ Verwerving verkeert nog in oriëntatiefase

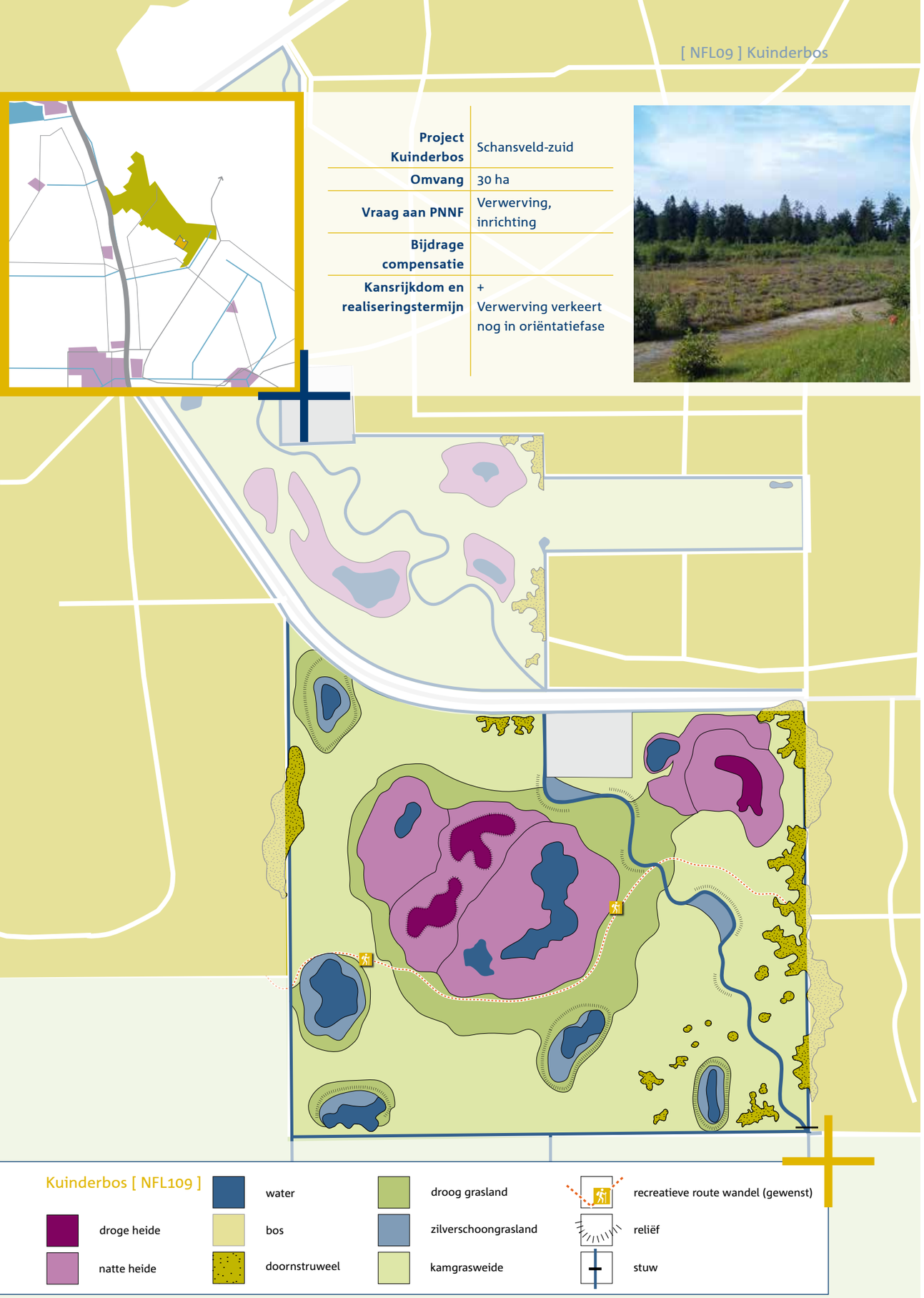

Kuinderbos

Staatsbosbeheer stelt voor Schansveld-zuid in te richten als nieuwe natuur. Dit gebied is onderdeel van het Natuurnetwerk. Het project sluit aan op de recent gerealiseerde inrichting van Schansveld-noord.

Projectomschrijving met voorgestelde inrichting

Het plangebied ligt in het Kuinderbos ten zuiden van de Schansweg en heeft een oppervlakte van ongeveer 30 hectare. Het maakt deel uit van het Natuurnetwerk. Ten noorden van de Schansweg is inmiddels nieuwe natuur gerealiseerd. De inrichting is een bouwsteen in de realisatie van de Wellerwaard.

De inrichting van Schansveld-zuid zal aansluiten bij die van Schansveld-noord. Op de locaties van venige laagtes worden vennen gegraven. Daaromheen komt een afwisseling van natte heide, grasland en op de zandige koppen droge heide. Verder wordt door het gebied heen een kreek gegraven – de Schanskreek. Deze verbindt beide delen van het Schansveld. Aan de randen van Schansveld-zuid zal een struweelzone worden ontwikkeld om de overgang naar het Kuinderbos geleidelijker te maken. Om het gebied als één begrazingseenheid met Schansveld-noord te laten functioneren, is de aanleg van een faunapassage in de Schansweg gewenst. Het gebied wordt recreatief beleefbaar door een wandelpad langs de vennen. Dit pad sluit aan op omliggende paden aan de zuidzijde van het Kuinderbos. Daarnaast is het interessant om een fietsverbinding aan te leggen tussen de Schansweg en Schoterweg, zodat ook fietsrecreanten kunnen genieten van het gebied.

Draagvlak

Het gebied was al door de provincie aangewezen als onderdeel van het Natuurnetwerk. De gemeente Noordoostpolder heeft in het natuurontwikkelingsplan Schansveld de wenselijkheid van toevoeging van dit gebied aan het Kuinderbos ook omschreven. Het project past bij de ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving, met name de Wellerwaard en de ecologische en recreatieve aansluiting van Emmeloord en Kuinderbos. De gebruiker van het perceel (deels eigenaar, deels pachter) is bereid de mogelijkheden te verkennen.

+ Ecologische waarde

Door de inrichting van Schansveld-zuid wordt een bijdrage geleverd aan de realisatie van het Natuurnetwerk en wordt het Kuinderbos landschappelijk en ecologisch ‘afgerond’. Eenmaal ingericht vormt het gebied een robuuste ecologische verbinding tussen het Burchtbos en de Veenkuil. De natuurwaarden van het Kuinderbos als geheel worden versterkt. De diversiteit aan natuurtypen

stijgt door de realisatie van vennen, heide, natuurgrasland en struweel. Dit maakt het gebied zelf en de omgeving aantrekkelijk voor een grotere verscheidenheid aan dieren en planten.

Belevingswaarde

Door de inrichting van Schansveld-zuid wordt de zuidzijde van het Kuinderbos een geheel. Het deelgebied Schansveld-zuid wordt via een wandelpad aangesloten op de omringende natuur, zodat de recreant van een aaneengesloten natuurgebied kan genieten. De belevingswaarde kan verder toenemen wanneer een fietsverbinding tussen de Schoterweg en de Schansweg wordt aangelegd.

Multiplier

Door de inrichting van Schansveld-zuid wordt een bijdrage geleverd aan de recreatieve ontwikkeling van de ruime omgeving, met name de Wellerwaard en de recreatieve vormgeving van de verbinding tussen Emmeloord en Kuinderbos.

Haalbaarheid, zekerheid, fasering

Het project verkeert in de oriëntatiefase. De huidige gebruiker (deels eigenaar, deels pachter via RVOB) heeft belangstelling om in gesprek te komen. Wanneer op dit punt groen licht is verkregen, ligt het in de verwachting dat de uitvoering op kortere termijn (binnen vijf jaar) kan plaatsvinden, gezien de omvang van het projectgebied en de fase van het schetsontwerp.

Cultuurhistorie en archeologie

Archeologisch onderzoek is mogelijk noodzakelijk (zoals ook bij Schansveld-noord is gebeurd). De burchten van Kuinre en het gebied er omheen zijn aangewezen door de provincie als PArK-gebied (provinciaal archeologisch en aardkundig kerngebied). In PArK-gebied mogen archeologische waarden in principe niet geroerd worden. Er is een hoge kans op archeologische en aardkundige waarden (veenkuilen) in dit gebied. Dit is een aandachtspunt aangezien voor de inrichting vergravingen voorzien zijn en mogelijk een daling van het grondwaterpeil optreedt.

Financiën en beheer

Inrichtingsfase

De kosten betreffen verwerving en inrichting. De belangrijkste inrichtingsingrepen omvatten de aanleg van een aantal plassen, zandkoppen en een kreek en het aanplanten van struweel en een zachte overgang naar de bosrand.

Waar mogelijk dient een passage over de Schansweg gerealiseerd te worden zodat de noordelijke en zuidelijke terreindelen als één begrazingseenheid kunnen functioneren. De recreatieve inrichting behelst in ieder geval de aanleg van een wandelpad in het terrein zelf en mogelijk ook van een fietsverbinding tussen de Schansweg en de Schoterweg (deels buiten het Schansveld zelf).
De inrichting is vergelijkbaar met die van het al gerealiseerde Schansveld-noord. De kosten voor inrichting bedragen 250.000,- euro. Dit is exclusief realisatie van een fietsverbinding.

Beheer

Na verwerving en inrichting zal Staatsbosbeheer eigenaar en beheerder zijn. Voor de financiering van het beheer is de verwachting dat gebruikt gemaakt kan worden van SNL, aangezien het terrein onderdeel is van het Natuurnetwerk. Daarnaast wordt gezocht naar mogelijkheden voor cofinanciering vanuit andere bronnen. Deze zijn op dit moment nog niet concreet in beeld.

Overige projecten

Recreatieve ontwikkeling oostrand Dronten [OFL05]

In ons voorstel ‘Flevolandnatuur met een plus’ heeft Staatsbosbeheer aangegeven kansen te zien voor recreatieve en landschappelijke ontwikkeling van de oostrand van Dronten. De gemeente Dronten heeft in het kader van het project OFL01 de mogelijkheden nader onderzocht. Er zijn werksessies gehouden waarbij wensen en kansen in beeld zijn gebracht door alle initiatiefnemers van het Programma Nieuwe Natuur in de Oostrand. Op basis daarvan zijn enkele mogelijke ontwikkelingsstrategieën opgesteld die in het kader van het Programma Nieuwe Natuur door de gemeente Dronten ingediend zullen worden.
Staatsbosbeheer is betrokken bij de uitwerking van OFL01, waar ons voorstel OFL05 voldoende in opgenomen is. Een zelfstandige voortgang van OFL05 is daarmee niet meer aan de orde. Staatsbosbeheer trekt daarom dit voorstel in en ondersteunt OFL01.

Landschappelijke ontwikkeling Rivierduingebied [OFL11]

In ons voorstel ‘Flevolandnatuur met een plus’ heeft Staatsbosbeheer aangegeven kansen te zien voor landschappelijke ontwikkeling van het rivierduingebied, maar hier niet het voortouw in te willen nemen. Staatsbosbeheer is in de afgelopen periode hierover niet benaderd en zal het project OFL11 dan ook niet zelf verder uitwerken.

Flevolandnatuur met een Plus

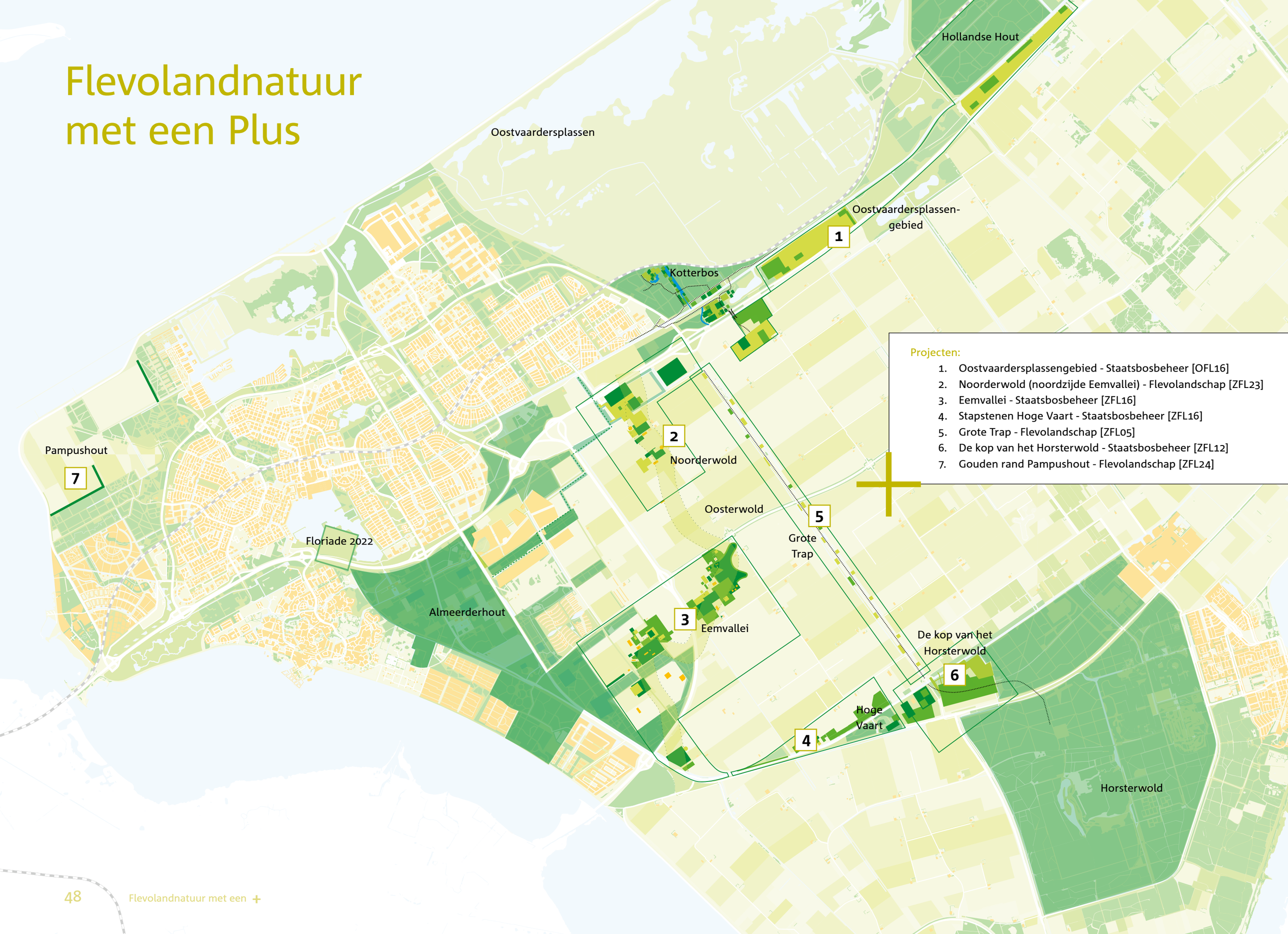

Projecten:

1. Oostvaardersplassengebied - Staatsbosbeheer [OFL16]
2. Noorderwold (noordzijde Eemvallei) - Flevolandschap [ZFL23]
3. Eemvallei - Staatsbosbeheer [ZFL16]
4. Stapstenen Hoge Vaart - Staatsbosbeheer [ZFL16]
5. Grote Trap - Flevolandschap [ZFL05]
6. De kop van het Horsterwold - Staatsbosbeheer [ZFL12]
7. Gouden rand Pampushout - Flevolandschap [ZFL24]

Overzicht samenwerking met andere initiatiefnemers

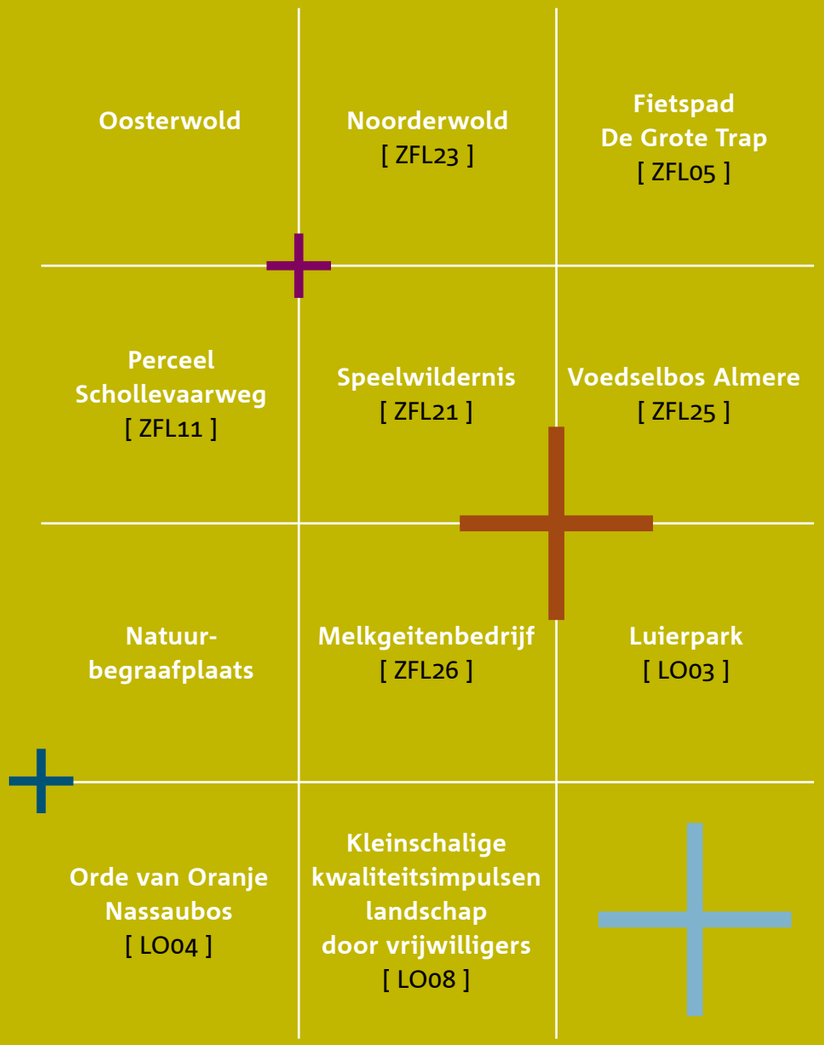

Deze inzending bevat de voorstellen van Staatsbosbeheer voor het programma Nieuwe Natuur van de provincie Flevoland

Het zit in onze natuur

Dit is een uitgave van Staatsbosbeheer. Met dank aan allen die hebben meegewerkt, meegedacht en geïnspireerd waaronder:

Teksten en redactie Marije Oudshoorn
Ontwerp en vormgeving Studio Ilva
Beelden Staatsbosbeheer,
Thijmen van Heerde, Hans-Erik Kuypers,
Harco Bergman, Thomas van der Es,
Wing, Flickr, Shutterstock, Ruben Smit,
Rob de Wind, gemeente Almere,
Jan van Duinen (Stichting Alcedo),
De Jong Luchtfotografie
Kaarten en ontwerp
Dienst Landelijk gebied: Astrid Harsveld
en Jan Heersche,
Gemeente Almere: Gert Breugem,
Maris, MVRDV, Studio Ilva
En ook
Nick de Snoo (Staatsbosbeheer)
Hans-Erik Kuypers (Staatsbosbeheer)
Janine Spieksma (DLG)
Kees van der Vaart (DLG)
Hester Kersten (gemeente Almere)
Projectleider Staatsbosbeheer
Susan Bonekamp
s.bonekamp@staatsbosbeheer.nl

MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C016391

Het zit in onze natuur

Meetlat Oostvaardersplassengebied *uit Toelichting toewijzingsbesluit*

Meetlat: 1ste (Hoge score op alle vier kijkrichtingen)

Beoordeling belevingswaarde

Criterium 1. In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op? Het projectvoorstel is vooral gericht op de beleefbare natuur.

Criterium 2. In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfs-recreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkelingen? Het plan biedt wellicht wel beperkte kansen, maar die worden nu nog niet duidelijk.

Criterium 3. Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? (>10km draagt minder bij dan <2 km) Het gaat om een groot project met diverse deelgebieden. Het noordelijkste perceel bij de Hollandse Hout ligt op 4 km van het centrum van Lelystad (76.000 km). Het zuidelijkste perceel bij de Ibisweg ligt op 4 km van het centrum van Almere Buiten (55.000 inwoners) en 9 km van het centrum van Almere Stad (108.000 inwoners). Daarnaast ligt het op 2 km van het in ontwikkeling zijnde stadsdeel Nobelhorst en ligt het in het toekomstige stadsdeel Oosterwold.

Beoordeling ecologische waarde

Criterium 4. In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? (de vierde kijkrichting van het Pbl: vitale natuur) Het projectvoorstel heeft betrekking op de randgebieden van de Oostvaardersplassen. Door de voorgestelde inrichting met deels kiekendiefcompensatie en deels gevarieerd en open bosgebied zullen deze gebieden een aanvulling vormen op de natuurwaarden binnen het N2000-gebied. Dit vormt een zeer gewenste en goede bijdrage aan de biodiversiteit en draagt bij aan het bereiken van de instandhoudingdoelstellingen voor de Oostvaardersplassen die onder de EU Vogelrichtlijn als internationale verplichting zijn vastgelegd.

Criterium 5. In welke mate draagt het project bij aan de realisatie van het Flevolandse natuurbeleid, dat de komende maanden herijkt wordt? Het projectvoorstel leidt zowel tot ecologische versterking van de EHS alsook tot meer mogelijkheden voor beleving van de natuur. De Oostvaardersplassen is daarbij een van de prioritaire gebieden.

Criterium 6. In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld? Dit project levert een zeer optimale bijdrage aan de vervulling van verplichtingen kiekendief foerageergebieden. Uit het voorstel blijkt voor 200 hectare invulling te worden gegeven aan deze verplichting. In het programma zitten 115 ha kiekendief foerageergebied verplichting.

Beoordeling multiplier

Criterium 7. In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares, maar ook om extra financiële ruimte voor inrichting.

- Door middel van dit project wordt vooral geïnvesteerd in de randzones van de bestaande OVP. Door ontwikkeling van een randgebied blijft de rust in het kerngebied bewaard. Hierdoor wint de natuurwaarde en de recreatieve waarde van het gehele OVP-gebied aan waarde. Het centrale gebied aan de Trekweg wordt de etalage van de OVP.

- Het projectvoorstel bij het deelgebied Ibisweg sluit aan de gerealiseerde fietsbrug over de A6, waardoor het recreatieve belang van deze brug toeneemt.

- Het projectvoorstel behelst ook een recreatieve impuls aan het bestaande Hollandse Hout.

- Een groot deel van de gronden is al verworven.

- Er zijn kansen voor beperking van bodemdaling en voor waterberging.

Criterium 8. In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van ook andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?

Water: De meest zuidelijke van de drie locaties biedt mogelijkheden voor het realiseren van waterberging ter vermindering van het risico op wateroverlast. De potentie voor een goede waterecologie lijkt gering, hier is echter geen informatie over gegeven.

Landbouw: Er is geen sprake van verbetering van de agrarische structuur; het betreft herinrichting van gronden die al in bezit zijn van SBB.

Vrijetijdseconomie: De ontwikkelingen van een Nationaal Park kan invloed hebben op de projectontwikkeling. Er is nog niet aan te geven of dat positief of negatief is.

Beoordeling zekerheid

Criterium 9. In welke mate is sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project?

- De impuls in de Hollandse Hout past in de gezamenlijke visie van Sbb en Lelystad op dit gebied.

- Er is ter voorbereiding op het projectvoorstel een werksessies gehouden met Lelystad en de Vogelwacht.

Criterium 10. Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaren kan worden uitgevoerd? Het project kan binnen vijf jaar gerealiseerd worden.

Criterium 11. In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn?

- In het projectvoorstel is uitgegaan van percelen die al in eigendom zijn van SBB, RVB of BBL. Mocht blijken dat er percelen van particulieren zijn waarop het projectvoorstel beter gerealiseerd kan worden, dan kan SBB het voorstel daarop aanpassen.

- Het projectvoorstel heeft betrekking op drie locaties in de zuidelijke randzone. Een aantal percelen is reeds in eigendom en zelfs al ingericht als tijdelijk foerageergebied.

- De eerste ervaringen kunnen worden benut om de inrichting van volgende fasen waar nodig bij te sturen.

Criterium 12. In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan?

Vanuit de verplichting kiekendief foerageergebied is vastgelegd dat de verplichting planologisch is vast te leggen, financieel is zeker gesteld en het eigendom van de desbetreffende kavels bij een natuur beherende organisatie is ondergebracht. Aan deze voorwaarden kan worden voldaan in dit projectvoorstel.

Financiële beoordeling:

- Het projectvoorstel bestaat uit een aantal deelprojecten. In de eerste plaats gaat het om 120 kiekendieffoerageergebied aan de Trekweg. Dit gebied is al in eigendom van Sbb en ingericht als foerageergebied. Staatsbosbeheer heeft aangegeven dat voor een optimale inrichting van dit gebied naar verwachting nog € 850.000 aan kosten gemaakt moet worden.

- Voorts worden twee percelen aan de noordkant van de Ibisweg genoemd, waarvan één als te verwerven. Dat betreffende perceel is echter al in eigendom van de provincie en behoeft dus niet meer verworven, maar wel in eigendom overgedragen te worden. De omvang van beide percelen die Sbb in het projectvoorstel noemt (24 en 12 = 36 ha), sluit niet aan op de getallen die bij ons in de boeken staan (22,4ha + 8,3ha = 30,7ha). Voor de inrichting voor kiekendieven wordt gerekend met € 247.500 inrichtingskosten.

- Het derde onderdeel betreft de verwervingen inrichting van 90 ha ten oosten van de Hollandse Hout. Hier wordt rekening gehouden met € 500.000 inrichtingskosten.

- Daarnaast worden maatregelen in de bestaande Hollandse Hout genoemd ter hoogte van € 1,1 mln. De vraag is echter of dit uit het PNN gefinancierd moet worden, of dat hier andere financieringsmogelijkheden voor zijn. Dit zal in het vervolg verkend moeten worden.

- Sbb stelt ook voor een perceel aan de zuidzijde van de Ibisweg (44ha, Meijer) in te richten als kiekendieffoerageergebied. Omdat dit onze compensatie-verplichtingen te boven gaat, wordt voorgesteld dit onderdeel niet te honoreren.

	top
	subtop
	kop peloton
	buik peloton
	achterhoede

	Cluster belevingswaarde			cluster ecologische waarde			cluster multiplier		cluster zekerheid			
	crit. 1	crit. 2	crit. 3	crit. 4	crit. 5	crit. 6	crit. 7	crit. 8	crit. 9	crit. 10	crit. 11	crit. 12
Noordelijk Flevoland												
Urkerveld	++	++	+++	++++	++	0	++	++	+++	+	0	+
Kuinderbos	+	+	+	++	++	+	0		++	0	0	0
Schokland	++	++++	++	+	+	+	+++	+++	+++	0	0/+	+
Percelen NW-Schokland Hut	0	+	++	0	0	+	0		0	0	+	0
Wellerwaard	++++	++	++	0	++	+	+		++	++	0	++
NLR / Voorsterbos	++++	++++	+	++++	++++	+	++		++	+	0	++
NOP weidevogels	+	+++	+	++++	++	+	+	++	+	+	0/+	+
Oostelijk Flevoland												
Oostkant Dronten	+++	+++	+++	++	++++	++	+	+	+	+	++	0
- Landgoed Vossemeer	++++	++		++++		++	0/+		++	++	0	++
- Landgoed Wildrijck	0	++				0	0		++	0	0	0
G38 Natuurhoeve Barkema	++++	0	++	++	+	+	+	++	+	++	0	+
Swifterpark	+++	++	++	0	+	0	+		+++	++	0	+
Natuur in bedrijf	++	+	+	0	+	+	+		++	++	0	+
Oostvaardersplassen-gebied	++	+++	++++	++++	++++	+++	+++	+	++	++++	+	++
- Aanvullende voorstellen dhr. Dijkshoorn		++				+	0	+	0	++	++	++
Airport Garden City	++++	++	+++	0	++	0	++		+++	0	++	+
Eetbaar doolhof	+++	+++	+++	0	0	+	+		+	+	0	+
Zuidelijk Flevoland												
Stapstenen Eemvallei	++++	+++	++++	++++	++	++	++	++++	++	+	++	+
- Voedselbossen		++				++	+	+	+	+	+	+
- Speelwildernis		+++				+	0	+	+	+	+	+
- Schollevaarweg		++				++	0	+	0	+	0	0
- Luierpark		+++				+	+		+	+	+	+
- Kroonbos		+++				+	+		+	+	0/+	+
Kop Horsterwold	+++	++++	0	++	++++	+++	+	+	+++	++	+	++
- Geitenboerderij Verduijn		+++				+	0		0	++	0	0
Noorderwold	+++	++++	++++	++	++++	+++	++	+	+	0	++	0
- Vierkante meter natuur		++				+	0		+	+	++	+
Pioniernatuur Akker	+	++	0	+	+	0	0	++	+	0	+	0
Natuurboerderij Vliervelden	++	++	++++	0	+	++	+	+	0	0	++	0
Grote Trap	+	++++	0	++	+	++	++	+	++	++	+	++
Harderbroek en -bos	0	++	+++	++++	+	+	+	+	+++	++	0	++
- Sternweg		+				0	0		+	0	0	0
Gouden randen Pampushout	0	++	++++	+	++	+	+	++	++	+	+	+

De samenvattende beoordeling in tabelvorm

Inhoudsopgave project Swifterpark

1. **Ambtelijke oplegger projectvoorstel Swifterpark**
2. **Projectvoorstel Swifterpark tbv besluitvorming PS**
3. **Intentieovereenkomst**
4. **Interne notitie feitenrelaas en inspanningen draagvlak Swifterpark**
5. **Ambtelijke verslag draagvlakbijeenkomst 17 februari 2016**
6. **Ambtelijke reactie draagvlakbijeenkomst 17 februari 2016**
7. **Voortgangsrapportage**
8. **Analyse Dierziekten (A/W) en MKZ inclusief reactie onderzoekers op vragen en opmerkingen van (direct) omwonenden**
9. **Brief 'Toelichting Verklaring van geen bezwaar kavel K12 aan de Elandweg'**
10. **Beoordeling project a.d.h.v. meetlat (uit toekenningsbesluit)**

Ambtelijke oplegger projectvoorstel Swifterpark

Project gehonoreerd
De toegekende bijdrage van € 2.083.582 in de toewijzingstabel is bestemd voor de realisatie van circa 24 ha nieuwe natuur. Het bedrag is beschikbaar voor:

- € 1.655.000 maximaal ter dekking van de afwaardering grond
- € 360.000 voor de inrichting van het natuurgebied
- € 68.582 voor 10 jaar beheer van het natuurgebied

Samenvatting project en procesvoortgang
De familie Van Dalen is initiatiefnemer van het project Swifterpark. Het Swifterpark is gesitueerd nabij de Biddingweg 13 te Swifterbant. Het project gaat uit van het omvormen van een voormalig gronddepot naar een toegankelijk en divers natuurgebied. Door de grondsamenstelling wordt in dit gebied een grote diversiteit aan plantensoorten verwacht en er kan uitwisseling van planten- en diersoorten met het Swifterbos plaatsvinden. Het park wordt toegankelijk voor recreanten. De beheerschuur gaat dienst doen als stalling voor het vee dat het park gaat begrazen en wordt eveneens gebruikt als educatieruimte.

Op basis van een uitgewerkt projectvoorstel is het project op 17 december 2014 geheel gehonoreerd met de volgende onderbouwing (meetlat):

Het projectvoorstel Swifterpark van de familie Van Dalen ligt zeer dicht bij de kern van Swifterbant. Met het projectvoorstel Swifterpark kan voor de inwoners van Swifterbant een aantrekkelijk gebied op loopafstand van de kern ontstaan waar zij kunnen wandelen en recreëren. Het projectplan heeft elementen van alle drie de kijkrichtingen met recreatie, educatie, begrazing door blaarkoppen en de beschikbaarheid van lesruimte. Het project zal binnen het agrarisch gebied lokaal bijdragen aan verhoging van meer algemene soorten en aan de komst en uitbreiding van populaties van mobiele soorten en daarmee een aanzienlijke betekenis hebben voor de biodiversiteit in de directe omgeving van Swifterbant. Het is een sympathiek projectplan, dat bijdraagt aan de belevingsmogelijkheden rondom Swifterbant. Betrokkenheid van de Vereniging Dorpsbelangen en inzet vrijwilligers is een pre. Als onderdeel van dit plan zou een heel kleine verplichting van boscompensatie gerealiseerd kunnen worden. Bedoeling is om het erf open te stellen voor allerlei activiteiten. Dorpsbelangen en een school onderschrijven het voorstel.

Op 1 oktober 2015 is tussen de provincie en de familie Van Dalen een intentieovereenkomst (#1807194) afgesloten. In deze intentieovereenkomst zijn eisen voor de businesscase opgenomen. Ook is opgenomen dat de initiatiefnemer de businesscase opstelt en dat de provincie daarin ondersteunend is. Specifiek is afgesproken wie welke activiteiten op zich neemt en zijn afspraken gemaakt over wie welke kosten voor zijn rekening neemt. De toegekende bedragen zijn maximaal. Er is een compensatie in de waardevermindering naar de natuurbestemming toegekend. Daarnaast is een bedrag voor de inrichting van de natuur gereserveerd. De beheervergoeding is geraamd op basis van 10 jaren beheer en onderhoud. Vanaf het elfde jaar financiert de initiatiefnemer de beheerkosten zelf. In de intentieovereenkomst is opgenomen dat een aantal zaken nadere verkenning behoeven. Deze moeten worden opgenomen in de nadere planuitwerking die de basis vormt voor de realisatieovereenkomst.

Scope van het project
Het project betreft de ontwikkeling, inrichting en beheer van een natuurgebied op een aantal aaneengesloten percelen die in gebruik waren als gronddepot voor de aanleg van de nieuwe Hanzelijn. De percelen zijn gelegen ten zuiden van het dorp Swifterbant en ten

noorden en direct grenzend aan de N307 (Dronten-Lelystad). De familie van Dalen heeft de percelen overgenomen van Prorail met de verplichting om de percelen voor eigen rekening terug te brengen in agrarische staat. Voor het project is een bijdrage beschikbaar voor de compensatie van de waardevermindering als gevolg van een bestemmingswijziging alsmede de inrichting van een natuurgebied gekoppeld aan een bedrag voor 10 jaar beheer. Het belendende erf plus opstallen (Biddingweg 13 te Swifterbant) vallen buiten de scope van het programma Nieuwe Natuur.

Planning
De planning was om de Realisatieovereenkomst in februari 2016 te ondertekenen. Deze planning is te ambitieus gebleken. Met name door extra onderzoek en inspanning naar draagvlak met direct omwonenden en onderzoek naar de effecten voor de bedrijfsvoering van belendende percelen (vogelgriep en MKZ) is deze termijn overschreden.

Grond
Het betreffen eigen gronden van de initiatiefnemer.

Financieel
In ruil voor de aanleg, inrichting en het beheer van het natuurgebied hebben Provinciale Staten de navolgende maximale bedragen toegekend:

Compensatie waardevermindering omzetting Agrarisch naar Natuur	€ 1.655.000
Inrichting van het natuurgebied	€ 360.000
Afkoop tien jaar beheer	€ 68.582
Totale bijdrage van de provincie	**€ 2.083.582**

In de Realisatieovereenkomst worden de toegekende bedragen definitief vastgelegd en worden afspraken gemaakt over betaling van de bedragen. Uitgangspunt is dat de uitkering van de bijdrage voor afwaardering plaatsvindt nadat het bestemmingsplan onherroepelijk is.

Voor het uitwerken van het projectvoorstel en om te komen tot een business case is een ondersteuningsbudget van 5% van het inrichtingsbudget (additioneel op de toekenning) beschikbaar gesteld, zijnde € 18.000.

Draagvlak
Draagvlak omvat met nadruk een inspanningsverplichting van de initiatiefnemer. Daarbij moet duidelijk zijn dat er sprake is van een zorgvuldig proces waarin alle aangedragen argumenten van direct omwonenden zijn gehoord en in het uiteindelijke voorstel expliciet zijn afgewogen.

<u>Proces:</u>
In bijgevoegd overzicht ‘Feitenrelaas en inspanningen draagvlak Swifterpark’ is een chronologie van de activiteiten die de familie Van Dalen vanaf de start van het project heeft ondernomen, onder meer op het gebied van draagvlak.

Op 1 oktober 2015 is de intentieovereenkomst getekend en daarin is met initiatiefnemer onder meer afgesproken dat een adviseur (Rob Schouten) wordt ingeschakeld die hen begeleidt in het traject van het behouden en verkrijgen van maatschappelijk draagvlak. In oktober 2015 heeft daarnaast een bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen gedeputeerde Appelman en de heer Mangnus en de heer Wijtvliet. Zij werden in dit overleg bijgestaan

door hun adviseur, de heer Zuidema. In dit overleg zijn de belangrijkste bezwaren gedeeld en is afgesproken dat de omwonenden in het vervolgproces goed betrokken worden.

Initiatiefnemer heeft daarop een technische sessie met omwonenden belegd op 13 oktober 2015, waarin de technische bezwaren geïnventariseerd zijn. Deze inventarisatie is uitgewerkt en heeft eind januari geleid tot de ecologische onderzoeken naar de insleep van dierziekten, vogelgriep en MKZ.

Om deze onderzoeken te bespreken en de meningen en zorgen van omwonenden waar mogelijk mee te kunnen nemen in de planuitwerking is op 17 februari 2016 een draagvlakbijeenkomst gehouden. Het verslag hiervan is bijgevoegd, evenals een reactie van de heer Zuidema, die namens een tweetal omwonenden heeft gereageerd.. Voorts heeft de familie Van Dalen de Statencommissie op 23 maart 2016 uitgenodigd om het Swifterpark te bezoeken, met eigen ogen te bekijken en vragen te stellen.

Feitelijke bezwaren:
Feitelijke bezwaren van de (direct) omwonenden richten zich vooral op de mogelijke insleep van dierziekten, vogelgriep en MKZ door het initiatief. De vraag is in hoeverre deze aspecten een direct risico vormen voor de bedrijfsvoering van hun bedrijf. Het ecologisch adviesbureau Altenburg/Wymenga heeft een onderzoek gedaan naar dierziekten en vogelgriep. Dit is opgeschreven in het rapport 'Insleep dierziekten en vogelgriep'. Vragen over dit rapport die door direct omwonenden zijn gesteld zijn doorgegeven aan onderzoeker. De reactie van de onderzoeker is bijgevoegd. Bezwaren op het gebied van Mond-en-klauwzeer (MKZ) zijn weerlegd door dr. Aldo Dekker van het Centraal Veterinair Instituut (CVI). Naar aanleiding van de opmerkingen van de omwonenden zijn nog een aantal aanvullende vragen aan de onderzoeker gesteld waarop op korte termijn een antwoord verwacht wordt. Wanneer de antwoorden beschikbaar zijn worden deze eveneens in het projectdossier toegevoegd. Het rapport over het onderzoek naar het vogelgriepvirus (H5N8) en de rol van wilde vogels en natuurontwikkeling (Velkers, Elbers, Bouwstra, Stegeman, 2015) is niet openbaar. Dit rapport is in opdracht van het ministerie van Economische Zaken opgesteld door een deskundigengroep. Navraag bij betrokken partijen leert dat dit rapport niet beschikbaar wordt gesteld om de privacy van betrokken bedrijven te waarborgen. Er is slechts een publiekssamenvatting beschikbaar en in handen van omwonenden en initiatiefnemer. Om die reden kan het rapport door de onderzoeker van Altenburg/Wymenga niet beoordeeld en meegenomen worden in het rapport 'Insleep dierziekten en vogelgriep'.

Binnen de wettelijke procedures in het kader van het bestemmingsplan en vergunningverlening kunnen bezwaarden inspreken, zienswijzen indienen en beroep aantekenen.

Opmerkingen aangaande de afwaardering/taxatie
De in het projectplan Swifterpark opgenomen kosten voor afwaardering van het perceel voor de realisatie van het natuurproject zijn daarbij op basis van de gangbare waarden ingeschat. Immers bij realisatie van natuur is veelal sprake van kosten van afwaardering van gronden. De vastgestelde afwaardering naar de gewenste natuurbestemming voor de grondposities in dit project overgenomen in het toewijzingsvoorstel voor het programma Nieuwe Natuur.

In deze fase van het project (intentiefase) wordt aan de hand van een onafhankelijk taxatierapport bepaald hoe groot de afwaardering voor grond daadwerkelijk is. Er is opdracht gegeven voor het uitbrengen van een taxatierapport. Het nu voorliggende concept taxatierapport, welke is opgesteld door een onafhankelijk taxateur, bevat bedrijfsgevoelige informatie en wordt vertrouwelijk behandeld. Los van het rekenkundige

taxatiegedeelte, zijn ook de juridische uitgangspunten van belang. Onder andere de vraag van welke bestemming er voor de waardering moet worden uitgegaan. Conform het door PS gehonoreerde projectvoorstel en de intentieovereenkomst wordt op een nog vast te stellen peildatum door twee onafhankelijke taxateurs de afwaardering vastgesteld op basis van het verschil tussen de huidige waarde op de peildatum (nader te bepalen) en de natuurwaarde. Bij verschillen tussen de taxaties wordt de taxatie voor finaal en voor partijen bindend oordeel aan een onafhankelijke derde voorgelegd. Het definitieve taxatierapport zal onderdeel uitmaken van de besluitvorming omtrent de toekenning van de bijdragen.

De hoogte van de afwaardering zal worden opgenomen in de Realisatieovereenkomst. Op basis daarvan zullen GS besluiten of de toekenning uit het besluit van 17 december 2014 geheel of gedeeltelijk kan worden toegewezen. De vergoeding van de afwaardering vindt plaats nadat het bestemmingsplan onherroepelijk is.

Projectplan en -uitwerking
Het projectplan, incl. financiële onderbouwing, zoals opgesteld en ingediend bij de besluitvorming van 17 december 2014 is nog altijd leidend. Momenteel wordt aan de hand van afspraken in de Intentieovereenkomst een Businesscase opgesteld. De Businesscase dient als opstap naar de Realisatieovereenkomst. Belangrijk in de Realisatieovereenkomst zijn de voorwaarden om te borgen dat nieuwe natuur wordt aangelegd en in stand blijft gedurende meerdere jaren.

Juridisch
Verwacht wordt dat initiatiefnemer de gemeente zal verzoeken om een planologische wijziging, op het expliciet toestaan van gebruik ten behoeve van natuurdoeleinden. Het is op dit moment nog niet duidelijk op welke wijze die planologische wijziging vorm zijn krijgen. Dit kan middels een (partiële) herziening van het bestemmingsplan, maar ook via een omgevingsvergunning.

Vergunningen
De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de benodigde vergunningen.

Verdienmodel van het beheer na 10 jaar
Het is de bedoeling om in de Businesscase aan te geven hoe het verdienmodel van het beheer vanaf het elfde jaar eruit komt te zien. Op welke manier dat gaat gebeuren wordt nog nader uitgewerkt. In de Realisatieovereenkomst wordt hierover een afspraak gemaakt.

Staatssteun
De planuitwerking en financiële onderbouwing wordt door een extern adviesbureau getoetst op (ongeoorloofde) staatssteun.

Swifterpark

OFL 13

VOORWOORD

Dit document dient als aanvraag voor het ‘ Programma Nieuwe Natuur’ van de Provincie Flevoland. Het programma is ontwikkeld om nieuwe natuurinitiatieven binnen Flevoland te stimuleren om zo invulling te geven aan de natuurdoelstellingen. Het project van de familie van Dalen is 1 van die initiatieven. Met hun project ‘Swifterpark’ willen zij een voormalig gronddepot omzetten naar natuur. Het gebied, met een grootte van 24 ha. zal een parkachtig uiterlijk krijgen die ruimte biedt aan zowel akker,- als weidevogels. Door de inzet van Blaarkoppen als grazers, zal het beheer op een natuurlijke wijze uitgevoerd worden.

De gunstige ligging t.o.v. Swifterbant zal het gebied een hoge belevingswaarde geven waar inwoners uit de regio volop van kunnen genieten. Hiermee zal het een toegevoegde waarde zijn voor Swifterbant en omstreken.

De realisatie van dit natuurgebied zal voor de familie van Dalen een nieuwe dimensie zijn voor hun onderneming. De Blaarkoppen zullen (onder eigen merk) geslacht en verkocht worden. Hierbij wordt samengewerkt met project OFL12 en project NFL4. Het vlees wordt verkocht in de nieuw te ontwikkelen boerderijwinkel en een restaurant op Schokland. Een eerlijk vleesproduct van Blaarkoppen uit Flevolandse natuur.

INHOUDSOPGAVE

Locatie 3
Meetlat 4
Belevingswaarde 4
In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op? 4
In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkeling? 5
Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? 7
Ecologische waarde 8
In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? 8
In welke mate draagt het project bij aan het realiseren van het Flevolandse natuurbeleid. 11
In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld? 11
Multiplier 11
In welke mate is er sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? 11
In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur? 12
Zekerheid 14
In welke mate is er sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project? 14
Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaar uitgevoerd kan worden? 16
In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn? 16
Optioneel fietspad 16
In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan. 16
Financiele Realisatie 17
Nawoord 19
Bijlagen: 20

LOCATIE

Het voormalig gronddepot ligt tegen de N307 aan, hiermee is het vanaf de weg goed te zien. Voor veel mensen is dit de plek waar ze Swifterbant binnen rijden. Het eerste wat ze zullen zien is een natuurgebied waar Blaarkoppen rustig lopen te grazen. Automobilisten kunnen hun auto aan de kant zetten en direct tot rust komen in het natuurgebied. Op de terugweg hebben ze de kans om in de boerderijwinkel hun laatste boodschappen te doen. De verse producten komen allemaal bij lokale telers vandaan, een versterking van de gemeenschap en locale economie.

Ook voor de wandelaar biedt Swifterpark een prachtige plek om tot rust te komen. Op dit moment lopen er in de avond 10-tallen mensen langs de N710. Voor deze mensen biedt het Swifterpark een goed alternatief voor het Swifterbos, de afstand hiertussen is slechts 450 meter. De verbindingszone langs de bisonsweg maakt de afstand slechts 10 meter! Hiermee zullen de gebieden elkaar ook ecologisch versterken.

Voor mensen die verder weg wonen, zal er op het erf een parkeerterrein aangelegd worden. Via verschillende aangelegde paden kunnen wandelaars en fietsers grote delen van het gebied bereiken. Langs de paden zullen verschillende informatieborden geplaatst worden met bijzonderheden van die plek.

Met de aanleg van de Hanzelijn is er een nieuwe infrastructuur ontstaan. Langs het spoor, tussen Dronten en Kampen, is geïnvesteerd in een nieuw fietspad. Dit fietspad legt de verbinding tussen Dronten en Kampen en maakt de Veluwe bereikbaar per fiets. Het zou mogelijk zijn om deze door te leggen, en aan te laten sluiten op het Swifterpark en verder richting Lelystad.

Figuur 1Luchtfoto locatie

MEETLAT

Belevingswaarde

IN WELKE MATE LEVERT HET PROJECT BELEEFBARE, FUNCTIONELE EN INPASBARE NATUUR OP?

Het project levert in hoge mate beleefbare en functionele natuur op. 24 hectares voormalig gronddepot worden omgevormd naar het Swifterpark, een natuurgebied dat in hoge mate toegankelijk zal zijn voor recreatie en educatie. Het parkachtige landschap dat zal ontstaan door de natuurlijke, vrije begrazing door het ouderwetse koeienras Blaarkoppen, zal voor veel mensen een hoge belevingswaarde hebben. Blaarkoppen zijn van nature rustige en gemoedelijke koeien.

Ze hebben een vriendelijk karakter en zijn daarmee goed te benaderen. De Blaarkop doet het goed in natuurgebieden. Ze hebben voldoende aan een sober rantsoen en kunnen vet worden van wat de natuur hen te bieden heeft. Deze eigenschappen maakt ze uiterst geschikt voor begrazing op openbare natuurgebieden. Doordat de familie van Dalen begrazing wil toepassen met ossen, gecastreerde blaarkopstieren, is publiek van harte welkom.

Via wandelpaden in het gebied kunnen mensen door het gebied wandelen en op verschillende plekken het gebied overzien en beleven. Op de uitkijkheuvel hebben bezoekers een prachtig overzicht over het aangrenzende landbouwgebied met daarnaast het rustgevende natuurgebied ‘Swifterpark’. Langs de paden zullen enkele informatieborden worden geplaatst met bijzonderheden van die plek.

Het park grenst aan de nieuwe spoorlijn, de Overijsselse weg van Dronten naar Lelystad en de toegangsweg tot Swifterbant. Het natuurgebied zal een groene buffer vormen tussen deze infrastructuur en het landbouwgebied. Het Swifterpark is daarmee goed inpasbaar in het landschap, met het open landbouwgebied en het Swifterbos. Dit zal nog worden versterkt doordat er een gradiënt zal worden ontwikkeld in het natuurgebied, met open water aan de landbouwkant en meer bebossing richting het Swifterbos.

In het streefbeeld Fietsnetwerk 2015 is een utilitair fietspad aangegeven door het gebied. De aanleg van een fietspad vanaf Dronten door het gebied is als optie opgenomen in dit plan. Het fietspad zal aansluiten op bestaande fietspaden zodat er een nieuw fietsnetwerk ontstaat. Realisatie van dit fietspad is geen vereiste, maar kan indien gewenst gefaseerd gerealiseerd worden.

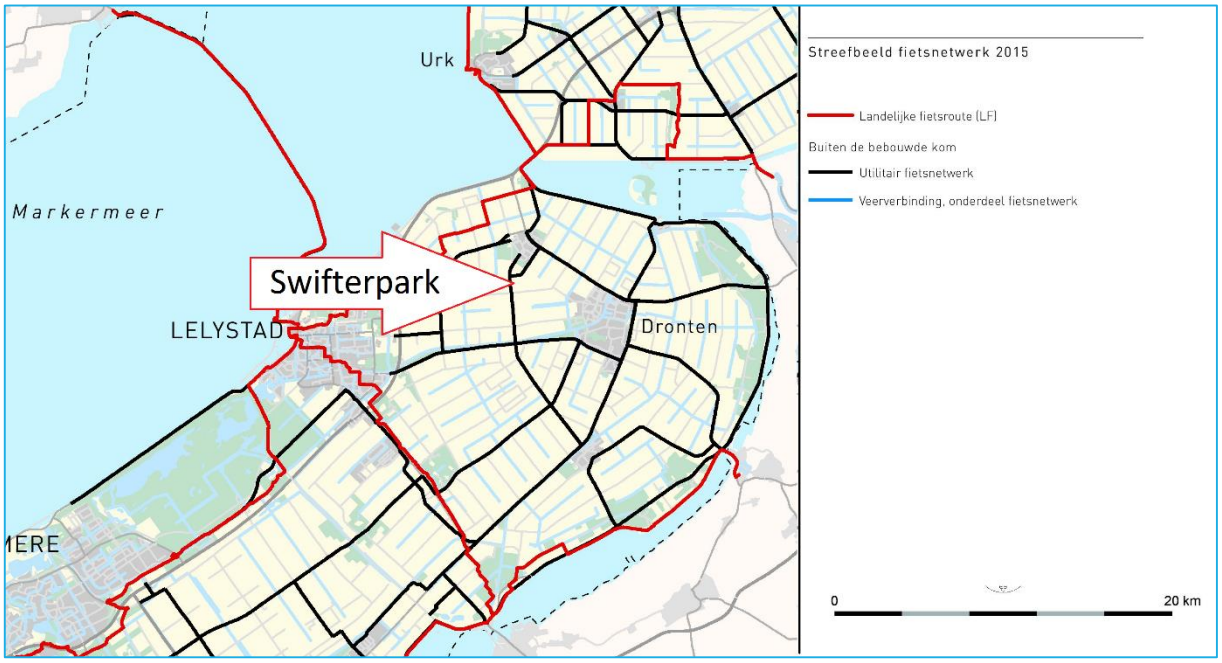

IN WELKE MATE HEEFT HET PROJECT WAARDE VOOR DAGRECREATIE OF VERBLIJFSRECREATIE OF BIEDT HET KANSEN VOOR ECONOMISCHE ONTWIKKELING?

Het gebied staat open voor recreanten via de wandel- en fietspaden. Swifterbant en het Swifterbos liggen op steenworp afstand. Wandelaars uit het Swifterbos kunnen bijvoorbeeld een extra ommetje maken door het Swifterpark. De boerderijwinkel en de mogelijkheden om het boerenbedrijf te bezoeken dragen bij aan de toegankelijkheid. Vanuit de parkeerplaats en ontvangstruimte op het erf zal een toegangspad naar het natuurgebied worden aangelegd dat, door de aanleg van bloemrijke randen langs het pad, ecologisch gezien een meerwaarde zal vormen voor het natuurgebied.

De realisatie van dit natuurgebied zal voor de familie van Dalen een nieuwe dimensie geven aan hun onderneming. Het geeft een meerwaarde aan de nieuw te ontwikkelen boerderijwinkel waarin o.a. verse producten worden verkocht van lokale telers. Daarnaast biedt de winkel de kans om afzet te vinden voor vlees en de kaas van de eigen Blaarkoppen. De Blaarkoppen hebben allemaal in het Swifterpark of een ander Flevolands natuurgebied gegraasd. Hierbij wordt er samengewerkt met andere aanvragers uit het

Programma Nieuwe Natuur (OFL12 en NFL14). Op deze wijze wordt er een eigen keten ontwikkeld waarbinnen Flevolandse natuurboeren elkaar (economisch) versterken en samen werken aan een nieuw uniek Flevolands product. De Barkema's hebben al kaas van hun koeien laten maken, en deze Blaarkopkaas is goed in de smaak gevallen. Zij willen hiermee door gaan. Het vlees kan tevens worden verkocht in een restaurant op Schokland of elders in Flevoland. Een eerlijk vleesproduct van Blaarkoppen uit de Flevolandse natuur. Met de samenwerking ontstaat een toegevoegde waarde voor alle drie initiatiefnemers omdat de toegenomen naamsbekendheid zijn weerslag zal hebben op de verkoop van de producten. Daarmee ontstaan ook weer mogelijkheden voor andere ondernemers. Tevens zal het bedrijf van Dalen zich meer profileren en meer bekendheid gaan genieten voor nieuwe klanten uit de natuurhoek. Daarnaast kunnen zij ook voordeel doen door het ontwikkelen van specifieke producten voor de natuur-markt.

Het natuurgebied zal sowieso een toegevoegde waarde hebben voor de boerderijwinkel en het bedrijf omdat het meer mensen zal aantrekken, vooral doordat het de mogelijkheid geeft allerlei activiteiten te organiseren. Op het erf zullen speeltoestellen voor kinderen geplaatst worden en krijgen langskomende fietsers de kans hun eten en drinken te nuttigen. Rond het erf zullen oudhollandse kippen en schapen lopen die benaderbaar zijn voor kinderen.

Imago is de laatste jaren binnen de agrarische sector steeds belangrijker geworden. Een manier om je imago te versterken is door open en transparant je werkwijze te 'showen'. Burgers krijgen bij de familie van Dalen de mogelijkheid om de dieren op te zoeken. Via speciaal aangelegde (hygiënische) paden kan iedereen de dieren op de boerderij bekijken. Deze 'show-stal' zal het middelpunt worden van verschillende activiteiten. In het najaar worden de schapen geschoren, jong en oud kan komen kijken hoe dat gebeurt. Tegelijkertijd wordt het verhaal van wol, spinnen en breien verteld. Rond kerst kan de showstal als levende kerststal fungeren, met verschillende standjes wordt een kerstmarkt gecreëerd. In het voorjaar wordt iedereen uitgenodigd om de koeien in de wei te doen. Een happening die elk jaar garant staat voor veel bekijks.

Een deel van de schuur zal ingericht worden als ontvangst/lesruimte. De Warmonderhof (HBO-opleiding voor biologische boeren te Dronten) is erg enthousiast en wil de locatie als stageplek gebruiken. De basisscholen van Swifterbant hebben aangegeven de ruimte te willen gebruiken als leslocatie. (zie bijlage's). In deze ruimte kunnen theorielessen gegeven worden over o.a. Blaarkoppen, natuurboeren, natuurontwikkeling en successie. Het mooie van deze locatie is dat er daarna direct het veld in gegaan kan worden. Theorie en praktijklessen kunnen zo op een unieke wijze gecombineerd worden. Met het sluiten van meerdere praktijkcentra wordt het voor onderwijsinstellingen steeds lastiger om praktijklessen te

kunnen geven. Deze lessen zullen in de toekomst steeds vaker op het 'boerenerf' moeten plaats vinden. De locatie bij de familie van Dalen voorziet in deze behoefte en daarmee kan het onderwijs in Nederland op peil blijven.

De ontvangstruimte is ook te huur voor vergaderingen, informatieavonden en presentaties. De hapjes en drankjes komen zo veel mogelijk uit de regio. De ontvangstruimte fungeert ook als start en eindpunt van veldexcursies en rondleidingen op het terrein.

Vrijwilligers van Dorpsbelangen zullen een rol spelen in het beheer en onderhoud van het gebied. De ontvangstruimte zal door hun gebruikt worden om een kop koffie te nuttigen en de plannen door te nemen.

HOE GROOT IS DE AFSTAND VAN HET PROJECT TOT STEDELIJK GEBIED OF GROTE TOERISTISCHE VOORZIENINGEN?

Het Swifterpark ligt op circa 700 meter van de dichtstbijzijnde woonwijk van Swifterbant. De afstand tot het Swifterbos is circa 450 meter. Het Swifterbos met zijn 157 hectare is indertijd aangelegd voor de recreatie van inwoners van Swifterbant. Bij de aanleg telde Swifterbant 3600 inwoners. Thans zijn dat er ruim 5000. De recreatiemogelijkheden zijn niet meegegroeid. Het Swifterpark met 24 hectare biedt dus extra recreatieve uitloop voor de inwoners van Swifterbant, zoals in het provinciale streefbeeld ontwikkeling recreatie is aangegeven.

Swifterbant is letterlijk aan het vergrijzen 41% van de inwoners zijn 45 jaar of ouder. Steeds meer jonge inwoners verhuizen naar grotere dorpen of steden in de buurt (Dronten of Lelystad). Hier zijn meer voorzieningen en worden er meer activiteiten georganiseerd. Het realiseren van het Swifterpark kan een extra impuls geven aan de leefgemeenschap en versterkt de aantrekkelijkheid van de gemeente Dronten. De gemeente en Provincie tonen hierbij aan dat ze willen investeren in de leefbaarheid van Swifterbant.

Ecologische waarde

IN WELKE MATE DRAAGT HET PROJECT BIJ AAN DE VERSTERKING VAN DE EHS, HET BEREIKEN VAN INTERNATIONALE NATUURDOELSTELLINGEN, HET BEVORDEREN VAN BIODIVERSITEIT EN/OF HET ROBUUSTER MAKEN VAN DE FLEVOLANDSE NATUUR?

Het natuurgebied dat zal ontstaan zal een zeer hoge mate van diversiteit hebben. Er zullen een aantal gradiënten worden gecreëerd van droog naar nat en van hoog naar laag. De diversiteit die hierdoor ontstaat wordt nog eens versterkt door verschillende grondsoorten. Het interessante van het voormalige gronddepot is dat het bestaat uit veel verschillende grondsoorten, waardoor verschillende omstandigheden gaan ontstaan. De keileem die er ligt kan gebruikt worden voor vochtige plekken. Zand, veen en klei zullen zorgen voor een diversiteit aan plantensoorten. De extensieve begrazing versterkt dit proces, doordat het voedselarme en meer voedselrijke zones tot stand laat komen. Duinroos en meidoorn op de meer zandige plekken, afgewisseld met Hondsroos, vlier en zoomvegetaties met sleedoorn en wilde kamperfoelie zullen zorgen voor een insectenrijk, afwisselend

landschap met veel zangvogels. Tussen deze struikachtige begroeiing en her en der groepjes bomen zullen door de begrazing zich spontaan bloemrijke en kruidenrijke graslandjes ontwikkelen.

Langs de noordelijke rand van het gebied en aan de oostzijde komt een lange watergang met natuurvriendelijke oevers. Deze oevers lopen flauw op waarbij nadrukkelijk ruimte is voor planten en dieren. De oevers worden zodanig ingericht dat de gewenste natuur zich goed kan ontwikkelen, waarbij ruimte is voor een grote verscheidenheid aan flora en fauna. Naast een waterkerende functie levert de aanleg een verbeterde waterkwaliteit en een groter waterbergend vermogen. De watergang zal worden aangesloten op de bestaande watergangen die momenteel al met riet zijn begroeid. De verwachting is dat aan weerszijden van de watergang zich een rietzoom gaat ontwikkelen, die van belang is voor tal van vogels en insecten die daarvan afhankelijk zijn. De zuidzijde van de oever zal zich waarschijnlijk iets anders ontwikkelen door de begrazing van de Blaarkoppen, die de watergang zullen gebruiken om uit te drinken. Langs de oever zal een plas-dras zone worden aangelegd, waar vele planten en diersoorten van zullen profiteren.

De ruimtelijke variatie zal dus nog verder worden versterkt door de natuurlijke begrazing, die zal worden afgestemd op de gewenste natuurontwikkeling. Op deze wijze zullen in een relatief beperkt gebied zich een groot aantal habitats kunnen ontwikkelen. Dat maakt het voor de natuur interessant maar ook voor de natuureducatie. Een dergelijk afwisselend en halfopen landschap spreekt mensen bijzonder aan.

Er wordt alle ruimte gegeven voor de natuurlijke dynamiek en spontaniteit van de natuur. Daarmee zal het gebied zich op natuurlijke wijze kunnen ontwikkelen en er steeds iets anders uit kunnen gaan uitzien, wat de beleefbaarheid zal verhogen.

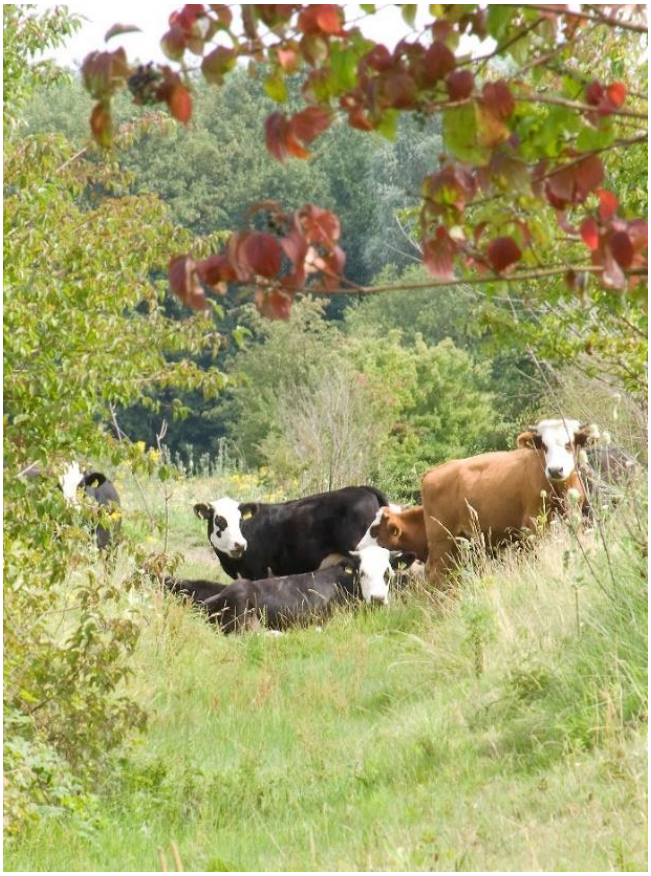

Om de natuur niet te veel te verstoren zal het wandelpad zoveel mogelijk langs de hogere rand van het natuurgebied worden aangelegd, zodat het middendeel en het lagere natte deel zo veel mogelijk ongestoord blijven.

De Flevolandse natuur zal robuuster worden gemaakt doordat het Swifterpark en het Swifterbos elkaar ecologisch versterken. Daarmee zal de Flevolandse natuur worden versterkt. Dit vindt plaats doordat een begraasde parkachtige omgeving met besdragende soorten en veel zoomvegetaties een toevoeging betekent voor de vogels en insecten van het Swifterbos. Het Swifterpark vormt de overgang van het spoor- en wegtalud met zijn open, kruidenrijke begroeiing, naar het meer gesloten gebied rond de erven en het Swifterbos. Het is een gebied met spontaan ontstane struiken en bossages, aanvullend aan het kunstmatig, aangeplante karakter van het Swifterbos. De mogelijkheid wordt onderzocht om de natuurlijke begrazing met Blaarkoppen ook in het Swifterbos te laten plaatsvinden. Daarmee wordt via de Blaarkoppen wat betreft beleving een extra ‘verbinding’ gemaakt tussen de twee gebieden.

Voor de dieren en planten die in het pareltje van het Swifterpark leven is een ecologisch ingerichte verbinding naar het Swifterbos via de Bisonweg reeds deels gerealiseerd. Deze bomenrij zou (in overleg met de betreffende agrariër) versterkt kunnen worden middels een strook agrarisch natuurbeheer. Eenzelfde verbindingsstrook via de Biddingweg zou een waardevolle aanvulling zijn. In combinatie met een strook bloemenrijk grasland langs de weg, zou er een robuustere verbinding met het bos kunnen worden gemaakt.

De familie van Dalen is bereid hun erf optimaal in te richten ten behoeve van vleermuizen, uilen, insecten en zangvogels. Zeldzame bloemen en kruiden kunnen vanuit het talud van het spoor en de berm van de

N307 het Swifterpark bereiken, en vanuit het park Oost Flevoland in. Met name sluipwespen, bijen, hommels en vlinders zullen migreren.

Het optioneel beschreven fietspad naar Dronten, via het Swifterpark, zou de migratie nog meer bevorderen. Het Swifterpark krijgt dan de functie van een kerngebied, waar soorten kunnen rusten of zich permanent kunnen vestigen.

De familie van Dalen heeft een overleg gehad met de gemeente Dronten en SBB. Deze hebben aangegeven dat het Swifterpark ecologisch gezien een toevoeging betekent voor het Swifterbos. Er zijn diverse mogelijkheden besproken om samen te werken en een mogelijke verbinding te realiseren tussen de gebieden.

Het gebied ligt niet binnen en grenst niet aan de EHS en/of Natura2000 gebieden. Toch kan het gebied zich ontwikkelen als een ruimtelijke ‘stepping stone’ temidden van de EHS gebieden Kamperhoek, de Verbindingszone Lage Vaart en Het Roggebotzand. Onderstaande kaart laat zien dat natuur rondom Swifterbant een duidelijke toevoeging kan zijn op de bestaande natuur binnen de gemeente Dronten.

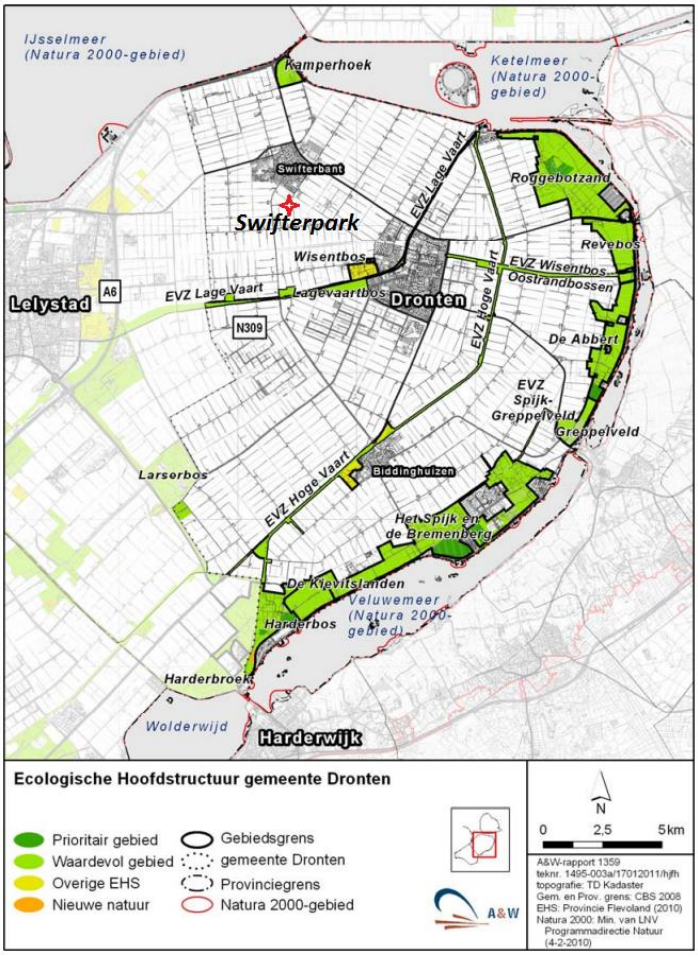

Tevens kan het als een stap worden gezien in de richting van natuurontwikkeling in de hele provincie. Een versterking van de EHS en het realiseren van internationale natuurdoelstellingen zoals voor Natura2000, ligt dus niet direct voor de hand. Daarentegen zullen alle natuurlijke habitats in een overheersend cultuurlandschap zoals in dit deel van Flevoland een versterking betekenen voor de natuur, met name waar het gaat om vliegende soorten zoals vogels, vlinders en libellen en insecten.

IN WELKE MATE DRAAGT HET PROJECT BIJ AAN HET REALISEREN VAN HET FLEVOLANDSE NATUURBELEID.

Sinds 1 januari 2014 is de provincie volledig verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van natuur en landschap binnen de provinciale grenzen. Om te komen tot een integraal natuurbeleid stelt de provincie op dit moment een Toekomstvisie Natuur op. Deze visie laat zien waar het natuurbeleid van Flevoland de komende 6 tot 10 jaar naar toe gaat.

Uit de eerste verdiepingsgesprekken komt naar voren dat er vooral ingezet moet worden op beleefbare, inpasbare, vitale en functionele natuur. Zoals reeds beschreven scoort de realisatie van het Swifterpark hoog op al deze facetten. De unieke locatie t.o.v. Swifterbant zorgt ervoor dat het een hoge belevingswaarde heeft, en de relatie tussen dorp en natuur direct wordt versterkt. Dit zet de Flevolandse natuur weer op de kaart. Flevoland heeft namelijk prachtige natuur, echter vaak blijkt deze nog onbekend te zijn voor bewoners binnen en buiten Flevolands.

IN WELKE MATE EN OP WELKE WIJZE WORDEN MET HET PROJECT BESTAANDE NATUURCOMPENSATIEVERPLICHTINGEN INGEVULD?

De natuurcompensatieverplichtingen bestaan uit kiekendief-foerageergebied, bos en moeras. In het Swifterpark zal op zeer beperkte schaal bos worden ontwikkeld. Door de begrazing zullen er grote delen van het gebied open blijven, wat juist de aantrekkelijkheid van het gebied zal verhogen.

De watergang met natuurvriendelijke oever en de aangrenzende moeraszones, zouden eventueel kunnen worden ingezet voor natuurcompensatie voor moeras. De omvang is echter beperkt ca. 1,0 ha

Multiplier

IN WELKE MATE IS ER SPRAKE VAN EEN MULTIPLIER OP DE VANUIT HET PROGRAMMA IN TE ZETTEN HECTARES?

De bedrijfsvoering van de familie van Dalen zal een omslag moeten maken teneinde natuur te kunnen realiseren. In het hoofdstuk ‘financiële realisatie’ gaan we hier verder op in. Hierin is o.a. te lezen dat er een waardevermindering plaats vindt op het moment dat de percelen van van Dalen omgezet zullen worden naar natuur. Hoogwaardige landbouwpercelen worden omgezet naar natuur met een lagere economische marktwaarde. Deze waardevermindering is geraamd op €1.655.000 (op moment van taxatie).

De Provincie Flevoland heeft percelen in voormalig Oostvaarderswold gebied verworven om deze om te zetten naar natuur. Nu Oostvaarderswold niet gerealiseerd wordt, worden ze ingebracht in het Programma Nieuwe Natuur.

Deze percelen zijn enkel aangekocht en nog niet ingericht of beheerd. Om te kunnen bepalen welke multiplier er op het Swifterpark zit, dient er van een situatie te worden uitgegaan waarbij het Swifterpark niet is ingericht en niet wordt beheerd.

Wanneer wij rekening houden met dit gegeven kan er een vergelijking worden gemaakt. Uitgaande van een hectareprijs van €100.000 per ha. kan 16.5 ha. Oostvaarderswoldgrond, 24 ha. Swifterpark realiseren. Dit is een multiplier van 145%.

Daarnaast moet de duidelijke kanttekening gemaakt worden dat de familie van Dalen geen aanspraak wil maken op voormalig Oostvaarderswoldgrond. De percelen liggen te ver weg van het huidige bedrijf waardoor normale bedrijfsvoering niet haalbaar is.

Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) heeft een bedrijf aan de Tarpanweg 2 welke als ruilgrond dient voor het Programma Nieuwe Natuur. De familie van Dalen wil een grondpositie op deze locatie verwerven.

IN WELKE MATE DRAAGT HET PROJECT NAAST NATUURWAARDEN OOK BIJ AAN DE INTEGRALE ONTWIKKELING VAN ANDERE BELEIDSTERREINEN ZOALS LANDBOUW, RECREATIE, WATER, CULTUUR?

Het project kan bijdragen aan een landbouwstruktuurverbetering door een aantal kavelruilen. Hierdoor kunnen een aantal boerenbedrijven efficiënter hun bedrijfsvoering verrichten. Er is een samenwerking aangegaan met NFL 16 ‘Afronding Ettenlandseveld. Het project, ingediend door Natuurmonumenten, is aangevraagd ten einde de realisatie van natuurgebied Ettenlandseveld te voltooien. 13 hectares liggen nu tegen het natuurgebied aan en zijn als EHS begrensd. De omzetting en inrichting dienen nog plaats te vinden.

De familie van Dalen heeft 5 ha. agrarische grond aan de Ettenlandseweg welke een belangrijke rol spelen in de realisatie van het project. De huidige eigenaar (melkveehouder) is benaderd om via particulier natuurbeheer de percelen om te laten zetten naar natuur. De functieverandering betekent dat de percelen een verlaagde agrarische waarde krijgen en voederwinning ten dienste staat van de natuur. Het is daarom gewenst om elders percelen in eigendom te kunnen verwerven om zo voldoende voer te kunnen winnen. De percelen van van Dalen kunnen hiervoor ingezet worden. Voorwaarde is dat deze grondpositie aan de Tarpanweg 2 te Swifterbant terug worden verworven. De Tarpanweg 2, welke nu in staat achteruit gaat, zal hiermee een nieuwe impuls krijgen.

Het Swifterpark kan door zijn schoonheid en herkenbaarheid eveneens een impuls geven aan agrarisch natuurbeheer in de omgeving. Door de productie, verkoop en consumptie van lokale Flevolandse producten zoals Blaarkopkaas en Blaarkopvlees kan Flevoland zich profileren.

Met betrekking tot het beleidsterrein recreatie draagt het project bij door de recreatieve uitloop van Swifterbant zoals het Streefbeeld ontwikkeling recreatie aangeeft. Zie verder ook de beschrijving van het criterium belevingswaarde, onderdeel 2 en 3.

Er zijn geen korte termijn wateropgaven van het Waterschap voor dit gebied bij Swifterbant. Op dit moment voert het Waterschap groot onderhoud uit aan de Elandtocht. Hier worden duurzame oevers aangelegd. De natuurinrichting van het Swifterpark zal positief bijdragen aan de waterkwaliteit door de waterzuiverende werking van de rietbegroeiing (helofytenfilters) in de watergang langs het gebied en de duurzame oevers. Het is mogelijk om de erfafspoeling aanzienlijk te verminderen door het gebruik van de helofytenfilters. Daarnaast zal er een vermindering van uitspoeling van meststoffen en pesticiden – ten opzichte van agrarisch gebruik van de grond – plaatsvinden omdat het gebied alleen maar voor extensieve begrazing wordt gebruikt. Met zowel de vermindering van de erfafspoeling als wel vermindering van uitspoeling van verontreinigingen uit het gebied zelf, wordt de uitspoeling van diffuse bronnen verminderd, waarmee een bijdrage kan worden geleverd aan de opgave die het Waterschap zich daarvoor stelt.

Zekerheid

IN WELKE MATE IS ER SPRAKE VAN MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID BIJ EN MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK VOOR HET PROJECT?

De zekerheid over de uitvoering hangt in de eerste plaats af van het enthousiasme van de initiatiefnemer. Daarover bestaat geen onzekerheid. De familie van Dalen zal met groot enthousiasme en met veel energie het plan uitvoeren en de activiteiten organiseren. Het realiseren van dit project biedt voor hun gezin en hun bedrijf ongekende nieuwe mogelijkheden. Met de aankoop van het erf en het voormalige gronddepot hebben zij de kans gecreëerd om te leven en te werken in de natuur. Tegelijkertijd willen zij de bewoners van Swifterbant de kans geven om te ontspannen en te genieten van wat Flevoland te bieden heeft.

Binnen het 'programma Nieuwe Natuur' van de Provincie Flevoland wordt het gestimuleerd dat projecten samenwerking met elkaar zoeken. Projecten kunnen elkaar zo versterken in hun planvorming, aanvraag en uitvoering. OFL 13 heeft daarom de samenwerking gezocht met project OFL 12, Hoeve G38 van de familie Barkema. Dit betreft een samenwerking die betrekking heeft op de Blaarkoppen. Met de kennis van Ben Barkema als voormalig districtshoofd van Natuurmonumenten zal het natuurgebied van de familie van Dalen optimaal beheerd worden in de richting van een parkachtig begrazingslandschap met veel overgangen en zoomvegetaties. Hoewel deze projecten een samenwerking met elkaar zijn aangegaan en ze elkaar versterken, zijn ze niet van elkaar afhankelijk. Mocht 1 van de projecten geen doorgang kunnen vinden, dan kan het andere project zelfstandig voortgezet worden. Tot dusver is er een intentie voor samenwerking uitgesproken met de volgende partijen:

Project OFL 12: Hoeve G38

Natuurhoeve G38 levert de Blaarkoppen die in het natuurgebied van de familie van Dalen en Arjen Verschure zullen grazen. Gezamenlijk vormen zij een netwerk van Flevolandse natuurbeheerders die Blaarkoppen als terreinbeheerders gebruiken. Het Blaarkopvlees zal onder eigen merk verkocht worden.

Project NFL 16 'Afronding Ettenlandseveld, Natuurmonumenten

12 hectare van het Ettenlandseveld dienen nog omgezet te worden naar natuur. De familie van Dalen heeft 5 ha. agrarische grond aan de Ettenlandseweg die een belangrijke rol kunnen spelen in de realisatie van het project. Uitwerking van de samenwerking dient nog verder verkend te worden.

Staatsbosbeheer

Het Swifterpark ligt op geringe afstand van het Swifterbos. In de toekomst zouden er Blaarkoppen ingezet kunnen worden om het bos op een natuurlijke wijze te beheren. De natuurlijke begrazing zou een nieuwe dimensie toevoegen aan de ecologische staat van het bos. Staatbosbeheer ziet deze mogelijkheid graag verder ontwikkeld worden. Vooral de verscheidenheid van hoog-laag en nat-droog in het plan van het Swifterpark, ziet Staatbosbeheer als een groot voordeel. Wat het Swifterbos niet heeft. Ook geven zij aan dat wij kunnen samenwerken met de vrijwilligers die nu al in het Swifterbos helpen.

Gemeente Dronten

Een deel van het Swifterbos is in beheer van de Gemeente Dronten. De gemeente Dronten ziet het Swifterpark als belangrijke recreatievoorziening voor Swifterbant. Met de realisatie van het Swifterpark zouden zij opnieuw voldoen aan de gestelde recreatieve oppervlakte per inwoner. De Gemeente Dronten had zelf ook leuke ideeën voor het plan, deze kunnen later uitgewerkt worden. Zoals b.v. imkers benaderen om bijen te houden.

Basisscholen Swifterbant en het Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN)

De inwoners van Flevoland zullen op verschillende manieren worden betrokken bij het project. Het idee is onder andere om in het natuurgebied natuureducatie voor het basisonderwijs te laten plaatsvinden. Scholieren kunnen er vogels, vlinders, vissen en amfibieën waarnemen en inheemse bloemen en plantensoorten. Hierbij zal het instituut voor natuureducatie en duurzaamheid een rol spelen. Aansluitend kunnen ze het boerenbedrijf bezoeken en kennis maken met de dieren en de wijze waarop voedsel wordt geproduceerd. Verwacht wordt dat er 2 dagen per week scholieren aanwezig zijn. (zie bijlage voor steunbetuiging).

Warmonderhof

De Warmonderhof (HBO-opleiding voor biologische boeren) zou het Swifterpark graag willen gebruiken als stageplek voor leerlingen. De leerlingen kunnen zo leren hoe Blaarkoppen zich ontwikkelen in een natuurgebied. Daarnaast kan de successie van dit jonge natuurgebied nauwlettend gemonitord worden. Een unieke kans om ‘nieuwe natuur’ te zien ontwikkelen. Ze geven aan blij te zijn met het Swifterpark omdat ze meer stageplaatsen hebben dan ze op eigen terrein kunnen plaatsen.

Dorpsbelangen Swifterbant

Er zal ook samengewerkt worden met Dorpsbelangen Swifterbant. De eerste gesprekken zijn reeds geweest en Dorpsbelangen onderschrijft het belang van het Swifterpark voor Swifterbant en is daarom erg enthousiast (zie bijlage). De vele vrijwilligers kunnen o.a. beheer en onderhoudswerkzaamheden uitvoeren. In de ontvangstruimte kunnen daarnaast workshops en bijeenkomsten worden georganiseerd. Het project kan daarmee tevens een versterking van de gemeenschap bewerkstelligen. Bijvoorbeeld de Zonnebloem heeft al aangegeven graag op deze locatie een bijeenkomst te willen organiseren.

Het project biedt kansen om extra faciliteiten naar Swifterbant te halen en dat is nodig. 41% van de inwoners zijn 45 jaar of ouder, steeds meer inwoners trekken naar grotere dorpen en steden. Faciliteiten worden gesloten en geld wordt steeds meer in Dronten en Lelystad geïnvesteerd. Het Swifterpark zal Swifterbant een extra trekpleister geven en laat zien dat de Provincie bereid is om te investeren in Swifterbant. (zie bijlage voor steunbetuiging)

Om naastgelegen agrariërs te informeren over de mogelijke ontwikkelingen heeft de familie van Dalen in een zeer vroeg stadium een buurtbijeenkomst gehouden. Hierin werden de plannen van het project kenbaar gemaakt en was er ruimte voor vragen en suggesties. Het plan van de familie van Dalen valt niet onder een Natura 2000 gebied, Beschermde Natuurmonumenten of Wetlands.

HOE ZEKER IS HET DAT HET PROJECT BINNEN VIJF JAAR UITGEVOERD KAN WORDEN?

Het project kan zeker binnen vijf jaar worden uitgevoerd, mits de eventuele noodzakelijke vergunningen tijdig worden verstrekt. Er is geen bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. Afhankelijk van de inrichting is er mogelijk ook geen nieuw peilbesluit nodig. De rietzones en poelen kunnen worden gerealiseerd door deze dieper uit te graven.

IN WELKE MATE IS HET PLAN FASEERBAAR OF AANPASBAAR INDIEN EEN ONDERDEEL NIET UITVOERBAAR BLIJKT TE ZIJN?

In principe is elk onderdeel van het project goed uitvoerbaar.

Met de realisatie van het project zal de familie van Dalen de percelen uit agrarisch gebruik halen en deze om laten zetten naar natuur. Het moge duidelijk zijn dat agrarische grond de nodige inkomsten creëert, dit in tegenstelling tot natuurland. Het inrichten van het erf, het realiseren van een boerderijwinkel, het maken van een showstal en ontvangstruimte zijn essentieel om het plan financieel haalbaar te maken.

OPTIONEEL FIETSPAD

Langs het spoor, tussen Dronten en Kampen, is geïnvesteerd in een nieuw fietspad. Dit fietspad legt de verbinding tussen Dronten en Kampen en maakt de Veluwe bereikbaar per fiets. Het zou gewenst zijn om deze door te leggen, en aan te laten sluiten op het Swifterpark en verder richting Lelystad. De initiatiefnemers familie van Dalen staan positief tegenover de aanleg van een fietspad over hun grond en heeft om die reden het fietspad als optie meegenomen in dit plan. Realisatie van het fietspad is eventueel gefaseerd uit te voeren.

IN WELKE MATE IS SPRAKE VAN JURIDISCHE OF FINANCIËLE RISICO'S OF ONZEKERHEDEN EN HOE WORDT HIERMEE OMGEGAAN.

Dhr. Zuurbier van Antea heeft een bussinesscase berekend. Met de realisatie van het natuurgebied, de winkel en de jaarlijkse beheervergoeding zullen zij een zeer bescheiden inkomen van €7.300 per jaar verdienen (de berekening hiervan is opgenomen in de bijlage). Om die reden vraagt de familie van Dalen de eerste 10 jaar beheervergoeding aan om een goede start te kunnen maken.

Aangezien de compensatie van de Provincie in de vorm van landbouwgrond uitgekeerd zal worden, zal uit het agrarische bedrijf aan de Tarpanweg voldoende inkomen moeten genereren om het gezin te onderhouden. De percelen aan de Tarpanweg dienen tegelijkertijd als borgstelling voor het financieren van de inrichting van het Swifterpark. De inrichting van het erf en het Swifterpark zal namelijk door de familie van Dalen gefinancierd worden.

Familie van Dalen

FINANCIELE REALISATIE

Ieder plan behoeft een financiële onderbouwing voordat beoordeling op realiteit mogelijk is.

In opdracht van Van Dalen zijn meerdere partijen aan het werk gezet om tot een redelijke kosten-baten afweging te komen. Ambitie is naar de toekomst toe niet genoeg om het geheel draaiende te houden.

In een aantal paragrafen is de uitsplitsing van kosten weergegeven. Baten zijn alleen van toepassing op het toekomstige bedrijf, hetgeen een zuivere ondernemers aangelegenheid is om te beoordelen. Er wordt in dit document volstaan met het uitsplitsen van vermogens componenten en kosten, welke in de aanvraag mee gaan om in aanmerking te komen voor subsidie (compensatie) zodat het project werkelijkheid kan worden.

Vermogens componenten zijn de waarde wijzigingen welke op het huidige bedrijf ontstaan in onroerend goed. Nummer 1 is de waardedaling van de huidige landbouwgronden, met bestemming die ruimer is dan landbouw. Nummer 2 is het verschil in waarde die ontstaat zodra het huidige bedrijfserf los komt te staan van de grond. Het bedrijfserf wordt hiermee veel meer een niet agrarisch erf waardoor de waarde daalt. Nummer 3 is de vermogens daling die eventueel aan ruimere bestemmingen dan agrarische doelen zou kunnen worden toegekend.

Kosten componenten zijn onder andere de aanlegkosten voor de nieuwe natuur, plankosten, kosten voor inhuren van deskundigen, kosten voor het aanpassen van de huidige gebouwen en infrastructuur op het nieuwe bedrijf. Via een gedetailleerd rapport zijn deze kosten zo goed mogelijk in beeld gebracht.

Op verzoek van de familie Van Dalen is gevraagd een taxatie van de huidige en toekomstige situatie gezamenlijk met een taxateur aangesteld door de provincie uit te laten voeren. In dit stadium van het project bleek dit nog niet mogelijk. Vandaar dat in de berekening nu (14 augustus 2014) eerst is uitgegaan van waardes zoals die op dit moment reëel lijken. Verder in het traject van uitvoering zullen exacte getallen en omstandigheden ingevuld moeten worden.

In bijgevoegd rekenblad wordt een serieuze aanzet voor benadering van de gevraagde compensatie uitgewerkt.

Uitgangspunt

De percelen van de familie van Dalen hebben verschillende bestemmingen met verschillende waarden. Na de functieverandering naar natuur hebben de percelen enkel nog een 'natuurwaarde'. Aangezien natuurgrond een lage economische waarde heeft, vindt er na omzetting een waarde vermindering plaats. Dit waardeverschil dient gecompenseerd te worden.

Rentmeester Goedegebuure Agro heeft in opdracht van de familie van Dalen de percelen getaxeerd op *de* volgende waarde:

Huidige waarde Biddingweg 13	**Ha**	**waarde**	**Totaal**
	7	€ 80.000	€ 560.000
	12	€ 80.000	€ 960.000
	4	€ 120.000	€ 480.000 +
	Huidige waarde		€ 2.000.000

Waarde na omzetting	**Ha.**	**waarde**	**Totaal**
	7	€ 15.000	€ 105.000
	12	€ 15.000	€ 180.000
	4	€ 15.000	€ 60.000 +
	Waarde na omzetting		€ 345.000

Na omzetting vindt er een waardevermindering van € 1.655.000 plaats, welke door de Provincie Flevoland gecompenseerd dient te worden. Na functieverandering dienen de percelen ingericht te worden zodat ze geschikt zijn voor natuur. In samenwerking met Ben Barkema (voormalig districtshoofd Natuurmonumenten) is er een inrichtingsvoorstel gemaakt. Projectbureau Antea heeft dit eindbeeld vertaald in een inrichtingsschets een heeft een onafhankelijke kostenraming gemaakt. De totale - inrichtingskosten (excl. fietspad) komen uit op € 1.221.100. De kostenraming is opgenomen in de bijlage.

Om de eerste jaren het gebied goed te kunnen onderhouden verzoekt de familie van Dalen een beheervergoeding uit te keren van €252,33,- per ha. per jaar + een recreatievergoeding van € 33,43 per ha. per jaar. De vergoeding is gebaseerd op de beheervergoeding voor natuurdoeltype N12.02 kruiden,- en faunarijk grasland. Met een termijn van 10 jaar komt de totale beheervergoeding uit op € 68.582,40,-

De totale compensatieverplichting komt hiermee uit op € 2.944.682,40 Rekening houdend met de inbreng van de Provincie binnen het Programma Nieuwe Natuur, verzoekt de familie van Dalen deze kosten in een grondpositie aan de Tarpanweg 2 terug te krijgen. De nog uit te voeren grondtaxatie moet uitwijzen hoeveel hectare compensatiegrond dit zullen zijn. Compensatie met grond uit voormalig Oostvaarderwold gebied is voor de familie van Dalen geen optie. Deze percelen liggen op dusdanige afstand dat een rendabele bedrijfsvoering hierop niet haalbaar is.

Na verwerving van grond aan de Tarpanweg zal de familie van Dalen zich verplichten het Swifterpark volgens inrichtingsplan in te richten. Dit inrichtingsplan wordt door de Provincie en de familie van Dalen ondertekend en zal gecontroleerd worden op uitvoering.

NAWOORD

Tussen de regels door heeft u hopelijk ons enthousiasme kunnen lezen. Het realiseren van dit project biedt voor ons gezin en ons bedrijf ongekende mogelijkheden. Wij hopen van harte dat het door mag gaan en zullen ons inzetten om deze droom waar te maken.

Want zo voelt het voor ons, als een droom. Met de aankoop van het erf en het voormalige gronddepot hebben wij de kans gecreëerd om te leven en te werken in de natuur, tot vandaag kunnen we dat haast nog niet beseffen. Tegelijkertijd bieden wij de bewoners van Swifterbant de kans om te ontspannen en te genieten van wat Flevoland te bieden heeft. Dat vooruitzicht geeft ons de energie om dit te realiseren.

Mocht u twijfels hebben, kom dan gerust langs. We leiden u graag rond over het terrein, waar nu al koeien grazen, vogels fluiten en er een verscheidenheid aan planten en insecten voorkomen. U voelt direct de aantrekkingskracht van het gebied. Met een beetje extra aandacht kan dat gebied een parel worden voor Flevoland.

Miranda en Willem-Maik van Dalen

BIJLAGEN:

- Inrichtingsschets Swifterpark
- Ondersteuningsbrief basisschool de Branding
- Ondersteuningsmail IVN
- Ondersteuningsbrief Dorpsbelangen
- Kostenraming Antea
- Businesscase Antea

Inrichtingsschets 'Swifterpark'
augustus 2014 270343
anteagroup
N
0
100
eventuele fietsverbinding richting Dronten
natuurvriendelijke oever
fietsoevas
poel
grondwal
intensief beweid
looproute
verhoging
laagte
afsluiting met hekwerk
vrije loop koeien
vrijloopstal <--> parkachtig begrazingslandschap
parkachtig begrazingslandschap met veel overgangen en zoomvegetaties
natuurvriendelijke oever
verhoging
nieuwe beplanting
aansluiten op Swifterbos

Protestants Christelijke Basisschool
De Branding

Swifterbant, 18 augustus 2014.

Beste familie van Dalen,

Met genoegen hebben we jullie plan voor het Swifterpark gelezen. Wij als school staan erg positief tegenover het feit dat jullie de lijn met school willen leggen. Het geven van natuureducatie blijft in school toch vaak in het klaslokaal plaats vinden. Als de verbinding met het Swifterpark gelegd kan worden, dan zou dit van grote meerwaarde zijn voor het onderwijs in Swifterbant. Kinderen die onderwijs krijgen in het Swifterpark. Daar kunnen leren van alles wat er groeit en bloeit. Vervolgens ook de mogelijkheid krijgen om later met ouders terug te komen, wat maakt dat ook de ontwikkeling van de gezinnen hier voordeel van hebben.

We kijken ernaar uit om verder met jullie te praten over de mogelijkheden die jullie plan biedt!

Hartelijke groeten,

Geertje van Keulen
Directie De Branding

Ondersteuningsmail IVN

Date: Mon, 11 Aug 2014 09:09:42 +0200
Subject: Re: Nieuwe natuur in Flevoland
From: secretaris.ivndronten@gmail.com
To: mierklaver4@hotmail.com

Goedemorgen Miranda,

Het is kort dag om voor 31 augustus effectief te reageren! Het lijkt een uitdagend initiatief. Wij hebben veel jeugdleen in Swifterbant, dus zeker interessant!
Het is inderdaad vakantie en het bestuur komt na die datum pas weer bij elkaar. Ik ga alvast mensen benaderen, bestuur en leden uit Swifterbant!

Met vriendelijke groet,

Judith Kaper, secretaris

Algemene vereniging voor
Dorpsbelangen Swifterbant
Zuidsingel 61a
8255 CE Swifterbant
secretaris@dorpsbelangenswifterbant.nl
www.dorpsbelangenswifterbant.nl

Fam. Van Dalen
Biddingweg 13
8255 RD Swifterbant

Betreft: aanmoediging en ondersteuning initiatief

dinsdag 19 augustus 14

Geachte familie van Dalen,

Dorpsbelangen Swifterbant Is door u op de hoogte gebracht van uw plannen om het Swifterpark te realiseren. Wij moedigen u en uw initiatief graag aan. Daarmee ontstaan extra en nieuwe recreatieve mogelijkheden voor bewoners en de directe omgeving.
Daarnaast zou het een meerwaarde voor de aantrekkingskracht kunnen vormen voor nieuwe en potentiele inwoners en Swifterbant beter ‘op de kaart kunnen zetten’.

Allemaal belangen die passen binnen de visie van Dorpsbelangen Swifterbant. Zoals al eerder toegezegd ondersteunen wij uw initiatief daar waar de belangen elkaar raken. Wij hebben gesproken over het samenwerken met het dorp door vrijwilligers te verbinden aan het Swifterpark die daar of rondom een wandeling of fietsroute kunnen creëren of bijvoorbeeld initiatieven van natuurwandelingen met kinderen die nu al in het Swifterbos plaatsvinden uit te breiden naar het Swifterpark.

Kortom: Dorpsbelangen Swifterbant stelt zich graag op als samenwerkingspartner in en rond het Swifterpark.

Nogmaals veel succes.

Met vriendelijke groet

Ap de Boer
Voorzitter Dorpsbelangen Swifterbant

Opdrachtgever: Provincie Flevoland
Project: Initiatieven Nieuwe Natuur Flevoland
Projectnummer 08796 - 270343 rev. C0
KOSTENINDICATIE GEBIED 1: SWIFTERPARK

14-8-2014

Alle bedragen zijn in Euro (EUR)

POST NUMMER	OMSCHRIJVING	EENHEID	HOEVEELHEID RESULTAATS VERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAAL BEDRAG IN EURO
1	OPRUIMINGSWERKZAAMHEDEN				
101	Diverse opruimingswerkzaamheden.	EUR	5.000,00	€ 1,00	€ 5.000,00
2	GRONDWERK				
201	Aanleggen uitkijkheuvel	m3	5.000,00	€ 0,50	€ 2.500,00
202	Leveren- en verwerken leem in vijvers, dik 0,20 m	m3	3.300,00	€ 7,50	€ 24.750,00
3	VERHARDINGEN				
301	Aanleggen erfverharding (elementverharding)	m2	2.150,00	€ 45,00	€ 96.750,00
302	Aanleggen voetpad (beton, 1,50 m, dik 0,16 m)	m2	2.040,00	€ 37,50	€ 76.500,00
303	Aanleggen halfverhardingpad op uitzichtpunt	m2	150,00	€ 25,00	€ 3.750,00
4	(WATERBOUWKUNDIGE) CONSTRUCTIES				
401	Aanbrengen nieuwe toegangsdam (dkr rond 600 beton)	st	1,00	€ 4.300,00	€ 4.300,00
402	Aanbrengen vlonder (lang 40,00 m, breed 1,50 m)	st	1,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00
5	GROENVOORZIENINGEN				
501	Leveren- en aanbrengen bomen 18-20	st	18,00	€ 400,00	€ 7.200,00
502	Leveren- en aanbrengen bosplantsoenbomen	st	17.000,00	€ 2,00	€ 34.000,00
503	Leveren- en aanbrengen boombescherming	st	18,00	€ 350,00	€ 6.300,00
6	TERREININRICHTING				
601	Leveren- en aanbrengen zitbanken	st	4,00	€ 500,00	€ 2.000,00
602	Leveren- en aanbrengen hekwerken	st	3,00	€ 750,00	€ 2.250,00
603	Leveren- en aanbrengen eenvoudige speelvoorziening	st	3,00	€ 7.500,00	€ 22.500,00
604	Leveren- en aanbrengen informatiebord	st	1,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00
7	BOUW				
701	Omvormen schuur tot inloopstal met diverse voorzieningen	EUR	500.000,00	€ 1,00	€ 500.000,00
	Subtotaal				€ 818.800,00

Opdrachtgever: Provincie Flevoland
Project: Initiatieven Nieuwe Natuur Flevoland
Projectnummer 08796 - 270343 rev. C0
KOSTENINDICATIE GEBIED 1: SWIFTERPARK

14-8-2014

Alle bedragen zijn in Euro (EUR)

POST NUMMER	OMSCHRIJVING	EEN HEID	HOEVEELHEID RESULTAATS VERPLICHTING	PRIJS PER EENHEID IN EURO	TOTAAL BEDRAG IN EURO
	Transport subtotaal				€ 818.800,00
9	STAARTPOSTEN				
91	EENMALIGE KOSTEN				
910010	Inrichten werkterrein		500,00		
910020	Opruimen werkterrein		500,00		
910030	Aan- afvoer materieel		1.000,00		
910040	Uitzetten		2.500,00		
910050	Overige eenmalige kosten		500,00		
919990	Eenmalige kosten	EUR	5.000,00	€ 1,00	€ 5.000,00
929990	Uitvoeringskosten, Algemene kosten, Winst en risico	EUR	73.692,00	€ 1,00	€ 73.692,00
95	STELPOSTEN				
950010	Stelpost (kleine werkzaamheden).	EUR	15.000,00	€ 1,00	€ 15.000,00
	Subtotaal				€ 912.492,00
	Onvoorzien 10%	EUR	91.249,20	€ 1,00	€ 91.249,20
	Afronding				€ 1.258,80
	Aannemingssom, de omzetbelasting niet inbegrepen.				**€ 1.005.000,00**
97	KOSTEN BUITEN BOUWSOM				
970010	Ontwerpfase (Inrichtingsplan, VO, DO)	EUR	25.100,00	€ 1,00	€ 25.100,00
970020	Opstekken contract, aanbestedingsprocedure	EUR	60.300,00	€ 1,00	€ 60.300,00
970030	Directievoering & Toezicht.	EUR	90.500,00	€ 1,00	€ 90.500,00
970040	Kabel- en leidingwerk	EUR	10.000,00	€ 1,00	€ 10.000,00
970050	Leges & vergunningen.	EUR	15.100,00	€ 1,00	€ 15.100,00
970060	Onderzoekken (o.a. natuurtoets, archeologie e.d.)	EUR	15.100,00	€ 1,00	€ 15.100,00
	TOTALE RAMING EXCL. B.T.W.				**€ 1.221.100,00**
	Raming +/- 20%				
98	**(BEHEER)VERGOEDING**				
980010	N 12.02 kruiden en faunarijk grasland, per jaar	Ha	24,00	€ 252,87	€ 6.068,88
980020	Recreatievergoeding, per jaar	Ha	24,00	€ 33,43	€ 802,32
	Optie: aanleggen fietspad (beton, 3,00 m, dik 0,16 m)	m2	4.080,00	€ 60,00	€ 244.800,00
	Optie: omvormen voetpad tot fietspad	m2	2.040,00	€ 50,00	€ 102.000,00
	Optie: leveren en aanbrengen afrastering (5-draads)	m	2.500,00	€ 4,00	€ 10.000,00
	<u>Uitgangspunten:</u>				
-	Exclusief grondaankoop				
-	Grondwerk wordt door derden uitgevoerd				
-	De grond voor de uitkijkheuvel wordt door derden op de juiste locatie gestort				
-	De geluidswal ligt er al				

Businesscase Swifterpark
Het Swifterpark zal bestaan uit 24 ha toegankelijke nieuwe natuur, een boerderijwinkel, een showstal en een ontvangstruimte. Hierbij vormen de boerderijwinkel en de ontvangstruimte de kostendragers voor het beheer van het natuurgebied.
In de exploitatieopzet is een doorrekening van de toekomstige exploitatie van het Swifterpark gemaakt Hierbij is uitgegaan van de volgende uitgangspunten.

Investeringen
Voor de investeringen is uitgegaan van de in de kostenindicatie opgenomen bedragen.
Eén van de schuren op het erf wordt aangepast tot een boerderijwinkel met ontvangstruimte en tot showstal. De boerderijwinkel is 160 m2 groot waarvan ca. 100 m2 verkoopoppervlakte is en de rest opslag. De ontvangstruimte is geschikt voor groepen tot ca. 30 personen en heeft een oppervlakte van 50 m2. De showstal is bedoeld om de blaarkoppen te huisvesten die in het gebied grazen. Het gaat hierbij om maximaal 25 runderen.
Voor de investeringen is uitgegaan van een bedrag van taakstellend bedrag van € 500.000 voor het aanpassen en inrichten van de schuur tot boerderijwinkel, ontvangstruimte en showstal. Deze investeringen worden in gemiddeld 20 jaar afgeschreven.
Verder zijn de kosten van het aanpassen van het erf en de recreatieve voorzieningen meegenomen. Het gaat hierbij om de kosten voor de erfverharding en de terreininrichting uit de kostenindicatie. In totaal gaat het hierbij om een bedrag van € 124.500. De erfverharding wordt in 20 jaar afgeschreven. De recreatieve voorzieningen in 10 jaar.

Inkomsten
Bij de boerderijwinkel wordt uitgegaan van een winkel die geen zelfgeproduceerde producten verkoopt, maar de producten van anderen verkoopt. Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan producten uit de blaarkopketen zoals kaas en vlees, maar dit kan verder worden uitgebreid naar een breder assortiment.

Boerderijwinkels hebben te maken met verschillende soorten klantengroepen, of combinaties daarvan. De klantenkring van sommige winkels bestaat vooral uit de plaatselijke bevolking, anderen moeten het meer hebben van de stedeling en weer andere winkels draaien voor het overgrote deel op recreanten en toeristen.

Elk van deze klantengroepen vraagt (deels) om een eigen benadering. Enkele voorbeelden:

- De stedeling is vaak op zoek naar bijzondere onderscheidende producten. En bereid om hiervoor een aantal kilometers af te leggen en een goede prijs te betalen. De stedeling komt ook voor de sfeer op het bedrijf en het buitenleven. Het wordt op prijs gesteld als producten geproefd kunnen worden.
- De lokale (plattelands) bevolking is eerder op zoek naar de basisproducten in een boerderijwinkel en let meer op de prijs. Zij komen ook voor de smaak van vroeger. Veel plattelandsbewoners ervaren een hoge drempel om te kopen bij boerderijwinkels. Probeer deze drempel te verlagen door het organiseren van open dagen of deelname aan locale activiteiten en manifestaties.
- Recreanten en toeristen vragen naar producten met een stuk extra beleving en een duidelijke relatie met de streek. Zorg voor voldoende informatiemateriaal over de omgeving en werk samen met recreatieondernemers, restaurants en dergelijke.

In de omgeving van het Swifterpark is reeds een ruim aanbod van boerderijwinkels aanwezig die bovendien een ruim assortiment bieden:

- Biddinghuizen; Remijn: Groene asperges
- Biddinghuizen; Van Beek: Groente, fruit, aardappelen, dranken, fruittassen
- Biddinghuizen; Vermeulen: Producten van appels en peren
- Dronten; De Hofwinkel: Brood, rundvlees, kip, groente, zuivel, droogwaren
- Dronten; De Polderzoom: Boerenmeshangerkaas
- Lelystad; De Polderhoenderhof: Biologische kip
- Lelystad; De Stek: Sla, peultjes, bospeen, bloemkool, sperziebonen, aardbeien
- Lelystad; El Placer: Wijn, likeur, grappa, workshops
- Lelystad; Hoeve Vredeveld: Aardappelen, rundvlees (Hereford), fruit, groente
- Swifterbant; Pompoms: Pompoenen

Gezien deze concurrentie en gezien de ligging wordt er daarom van in de exploitatieopzet van uitgegaan dat de winkel zich met name richt op de bevolking van Swifterbant en directe omgeving. Swifterbant heeft 6.500 inwoners.

Uit onderzoek is gebleken dat 16% van de bevolking de afgelopen maand een boerderijwinkel bezocht. De gemiddelde bestedingen bij een bezoek bedragen € 23. Voor de berekening van de omzet wordt uitgegaan van een 16% van de bevolking van Swifterbant 1x per maand een bezoek aan een boerderijwinkel brengt. Gezien de concurrentie in de omgeving wordt de helft van deze bezoeken aan de winkel van het Swifterpark toegerekend. Dit levert op jaarbasis 6.240 bezoeken per jaar op.
De boerderijwinkel beschikt ook over een bescheiden horecavoorziening. Er is uitgegaan van een gemiddelde besteding van €2,00 per bezoeker. De inkooppercentages bedragen respectievelijk 66% en 35% (gebaseerd op: ken (uw)getallen boerderijwinkel).
Er is in de exploitatieopzet nog geen rekening gehouden met levering aan derden, bijv. de horeca, of levering via webstellingen.

Er is van uit gegaan dat de ossen voor de slacht worden verkocht. Hierbij uitgegaan van een prijs van € 3,60 per kilo bij een gemiddeld gewicht van 700 kg en een geslacht gewicht van 60%.

Het Swifterpark beschikt over een ontvangstruimte. Hier kunnen groepen ontvangen worden die een rondleiding in de showstal en door het natuurgebied kunnen krijgen. Er wordt uitgegaan van gemiddeld 1 groep per week gedurende 40 weken. De gemiddelde groepsgrootte bedraagt 20 personen en het bedrag per bezoeker is € 2,50.

Verder zijn onder de inkomsten de beheervergoedingen meegenomen. De totale inkomsten komen daarmee op € 203.500. De bruto marge bedraagt € 104.400.

Kosten
De personeelskosten zijn gekoppeld aan de openingstijden van de winkel. Er is van uit gegaan dat de winkel gemiddeld 24 uur per week, gedurende 50 weken geopend zal zijn.
De kosten voor energie, zakelijke lasten zijn berekend op basis van eenheidsprijzen per m2. De kosten van promotie en de overige bedrijfskosten zijn op basis van benchmark gegevens een percentage van de bruto marge.
Bij de onderhoudskosten is onderscheid gemaakt in de onderhoudskosten van het natuurgebied, de winkel/ontvangstruimte en showstal en het erf met de recreatieve voorzieningen. Voor de gebouwde voorzieningen is uitgegaan van een percentage van 1,5% van de bouwsom. Voor het natuurgebied en de recreatieve voorzieningen is uitgegaan van kengetallen per m2 of per stuk.
Verder is aan de kostenkant rekening gehouden met de aankoop van kalveren, de veekosten en de kosten voor voer voor bijvoedering.

De totale kosten bedragen dan € 64.500 per jaar. De afschrijvingen komen in totaal op € 32.600 per jaar, waarmee een bescheiden positief resultaat van € 7.300 wordt gerealiseerd.

Businesscase Swifterpark

Inkomsten				
Verkoop	12480	50%	€ 23,00	€ 143.500
Horeca	12480	50%	€ 2,00	€ 12.500
Groepen	40	20	€ 2,50	€ 2.000
Verkoop runderen	25	st	€ 1.512,00	€ 37.800
Beheervergoeding N12.02 kruiden en faunarijk grasland	24	ha	285,87	€ 6.900
Recreatievergoeding	24	ha	33,43	€ 800
Totaal inkomsten				**€ 203.500**
Inkoop winkel			66%	€ 94.700
Inkoop horeca			35%	€ 4.400
Totaal inkoop				**€ 99.100**
Bruto marge				**€ 104.400**
Kosten				
Personeel	1200	uur	€ 12,50	€ 15.000
Energie	210	m2	€ 8,75	€ 1.800
Zakelijke lasten	210	m2	€ 2,25	€ 500
Promotie	2%			€ 2.100
Overige bedrijfskosten	3%			€ 3.100
Onderhoud natuurgebied	24	ha		€ 18.700
Onderhoud winkel/ontvangstruimte/showstal				€ 7.500
Onderhoud erf en recreatieve voorzieningen				€ 3.900
Aankoop kalveren	25	st.	€ 150,00	€ 3.800
Veekosten	25	st.	€ 250,00	€ 6.300
Voer	25	st.	€ 70,00	€ 1.800
Totaal kosten				**€ 64.500**
Afschrijving				€ 32.600
Totaal				**€ 97.100**
Netto resultaat				**€ 7.300**

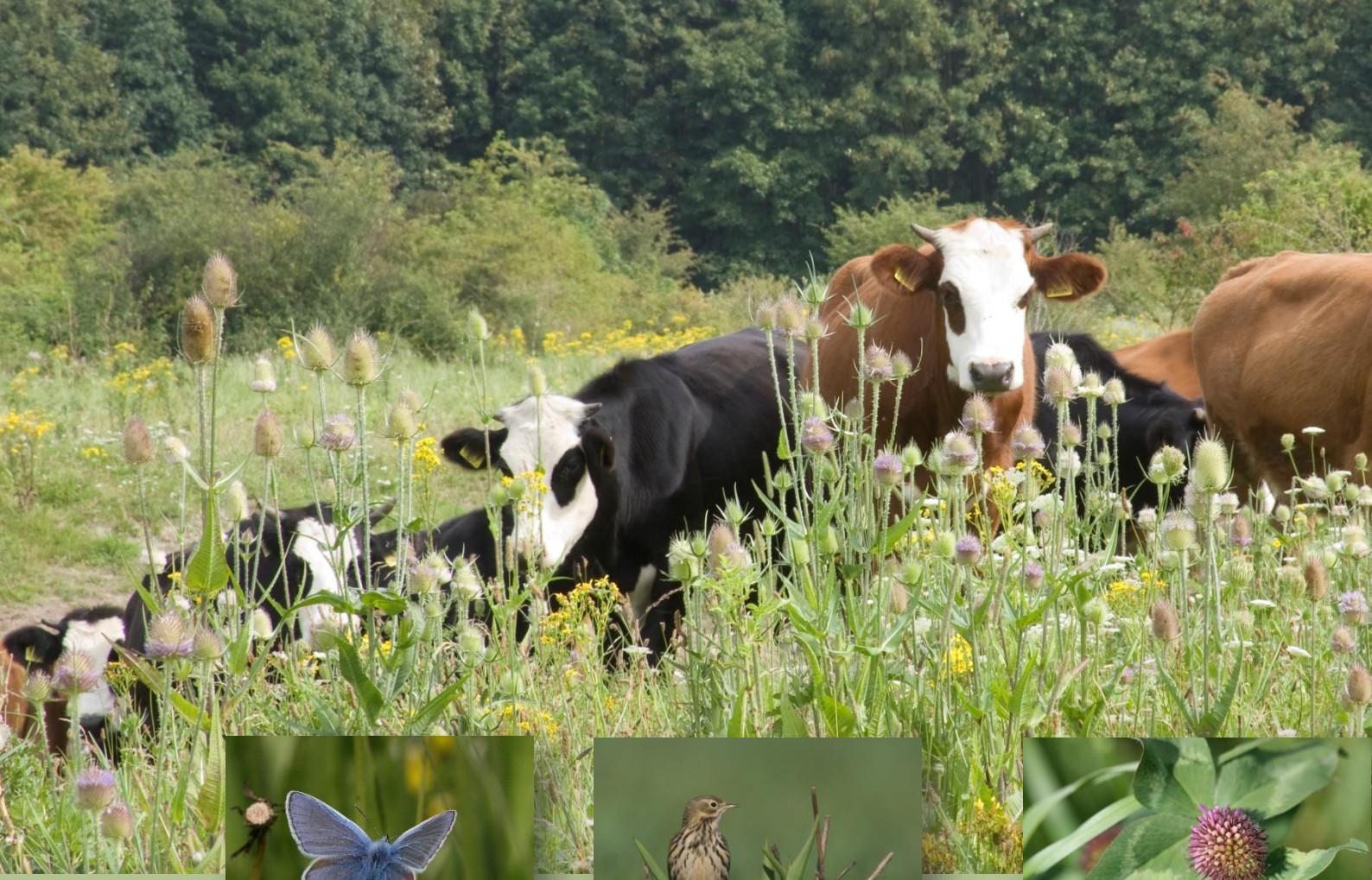

Fam. van Dalen
Biddingweg 13
8255 RD Swifterbant

Programma Nieuwe natuur Flevoland
Provincie Flevoland

Swifterpark

OFL 13

INTENTIEOVEREENKOMST NIEUWE NATUUR
Project "Swifterpark"

Ondergetekenden:

1. De heer W.M. van Dalen, wonende te 8255 RD Swifterbant, Biddingweg 13, geboren op 19 april 1971 te Zuidelijke IJsselmeerpolders,
2. Mevrouw M.A. van Dalen- Baak wonende te 8255 RD Swifterbant, Biddingweg 13, geboren op 11 oktober 1972 te Hengelo;

De heer en mevrouw Van Dalen hierna samen te noemen: "**Initiatiefnemers**";

en

3. De publiekrechtelijke rechtspersoon de provincie Flevoland, gevestigd en kantoorhoudende aan de Visarenddreef 1 te (8232 PH) Lelystad, postadres Postbus 55, 8200 AB te Lelystad, op grond van artikel 176 van de Provinciewet vertegenwoordigd door de Commissaris van de Koning, de heer L. Verbeek, geboren op 5 maart 1954 te Leiderdorp die handelt ter uitvoering van het besluit van het college van Gedeputeerde Staten van 29 september 2015 kenmerk 1795053 hierna te noemen: "**Provincie**";

Initiatiefnemer en de Provincie hierna samen te noemen: "**Partijen**" of ieder afzonderlijk "**Partij**";

in aanmerking nemende dat:

a) Provinciale Staten op 17 december 2014 bij besluit 1661723 (hierna "het besluit") hebben besloten om het programma "Nieuwe Natuur" te doen ontwikkelen.
b) Bij dit besluit diverse projectvoorstellen zijn toegekend die het mogelijk maken Nieuwe Natuur op diverse projectlocaties door initiatiefnemers te doen ontwikkelen.
c) Initiatiefnemer voornemens is om een natuurgebied genaamd "Swifterpark" te realiseren aan de Biddingweg te Swifterbant (hierna "het project")
d) Het project een van de toegekende projectvoorstellen betreft.
e) Per projectvoorstel een bijdrage is toegekend voor verwervings- of afboekingskosten, inrichtingskosten en kosten voor het beheer voor de eerste 10 jaar.
f) Bij het besluit het projectvoorstel van initiatiefnemers de volgende reservering is toegekend:
   - Verwerving: maximaal € 1.655.000,-
   - Inrichting: maximaal € 360.000,-
   - Beheer: maximaal € 68.582,-
g) De Provincie initiatiefnemers zal ondersteunen om te komen tot uitvoering van het project.
h) Partijen, vooruitlopend op de realisatiefase, thans afspraken wensen te maken met betrekking tot de randvoorwaarden, waarborgen, condities en risicoverdeling waaronder het project wordt ontwikkeld.

Paraaf Provincie:

Paraaf W.M. van Dalen: WM

Paraaf M.A van Dalen-Baak: MR

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1: Definities
In deze Overeenkomst wordt verstaan onder:

Businesscase: het geheel van documenten die samen tot doel hebben om een gedragen (financieel) haalbaar plan te maken en dient in ieder geval te bestaan uit:
a) Het programma van eisen;
b) Financiële onderbouwing en analyse van het project;
c) Wijze van participatie deelnemers;
d) Definitief ontwerp;
e) Planning;
f) Beheerplan voor de komende 10 jaar en daarna;
g) Risicoparagraaf.

Gemeente: de gemeente Dronten

Overeenkomst: Onderhavige intentieovereenkomst tussen de Provincie en initiatiefnemer.

Projectvoorstel: het door initiatiefnemer ingediende voorstel met nummer 1646667 opgenomen als bijlage I welke bij besluit van 17 december 2014 is toegekend.

Projectgebied: Het op de als bijlage II aan deze Overeenkomst gehechte tekening met omlijning aangegeven gebied. De geografische begrenzing van het Projectgebied betreft de percelen kadastraal bekend:
- gemeente Dronten sectie B nummer 3244 ter grootte van 120.795 m²
- gemeente Dronten sectie B nummer 3242 ter grootte van 70.035 m²
- gemeente Dronten sectie B nummer 2972 ter grootte van 18.459 m²
- gemeente Dronten sectie B nummer 3246 ter grootte van 4.675 m²
- gemeente Dronten sectie B nummer 3237 ter grootte van 35.125 m²
- gemeente Dronten sectie B nummer 3239 ter grootte van 7.525 m²
- gemeente Dronten sectie B nummer 1291 ter grootte van 293 m²
- gemeente Dronten sectie B nummer 3248 ter grootte van 3.455 m²
- gemeente Dronten sectie B nummer 1410 ter grootte van 717 m²

in eigendom bij initiatiefnemers.

Provincie: de provincie Flevoland.

Provinciale Staten: de Provinciale Staten van de provincie Flevoland

Realisatieovereenkomst: Overeenkomst waarin in vervolg op deze Overeenkomst onder andere nadere financiële en juridische afspraken tussen partijen worden vastgelegd over de realisatie van het projectvoorstel aan de hand van de businesscase.

Artikel 2: Doel van de overeenkomst
Het doel van de Overeenkomst is het vastleggen van de afspraken tussen Partijen aangaande:

a) De planuitwerking ten behoeve van het project binnen de in het besluit meegegeven kaders, resulterend in een businesscase;
b) De rol- en taakverdeling tussen Partijen bij deze planuitwerking, alsmede de financiële afspraken;
c) Het tot stand brengen van (een) vervolgovereenkomst(en) tussen Partijen; een en ander Overeenkomstig het in deze Overeenkomst bepaalde.

Artikel 3: Uitgangspunten

Bij de uitvoering van de Overeenkomst geldt, naast de wettelijke kaders en het vigerend beleid van de Provincie, als uitgangspunt de inhoud van de volgende documenten:

1) Het projectvoorstel
2) Het besluit.

Artikel 4: Planuitwerking en Besluitvorming

4.1 De Initiatiefnemer zal het projectvoorstel actief, doelgericht en voor eigen risico en onder de voorwaarden en bepalingen van de Overeenkomst uitwerken tot een Businesscase

4.2 De Provincie zal zich met inachtneming van haar publiekrechtelijke verantwoordelijkheid inspannen en binnen de kaders van deze Overeenkomst ondersteuning te bieden bij de uitwerking van het projectvoorstel bestaande uit in ieder geval de uitvoering van de in artikel 7.1 genoemde taken en het beschikbaar stellen van het in artikel 8.3 genoemde uitvoeringsbudget.

4.3 De Businesscase zal door Partijen ter advisering worden voorgelegd aan de afdeling Ruimte en Economie van de Provincie desgewenst aangevuld door een door Partijen gekozen externe adviseur. Indien de businesscase niet past binnen de in het besluit gestelde kaders of er een negatief advies wordt gegeven over de businesscase, dan zal de businesscase ter besluitvorming worden voorgelegd aan de Provinciale Staten.

Artikel 5: Communicatie en organisatie

5.1 Partijen verplichten zich om elkaar gedurende alle stadia van de ontwikkeling regelmatig te informeren en met elkaar welwillend in overleg treden.

5.2 Ten behoeve van de uitwerking van de businesscase zullen Partijen minimaal eens per 3 weken met elkaar in overleg treden of zoveel vaker als door Partijen gewenst/ noodzakelijk geacht.

5.3 Door partijen aan te wijzen deskundigen kunnen (ad hoc) participeren in het vorige lid bedoelde overleg.

Artikel 6: Planning

6.1 Partijen conformeren zich bij de uitvoering van de onderhavige Overeenkomst aan de als bijlage III bij deze Overeenkomst gevoegde planning. Van deze planning mag slechts met instemming van Partijen worden afgeweken.

6.2 Partijen stellen elkaar zo spoedig mogelijk op de hoogte van alle zaken die een eventuele versnelling of vertraging van de planning tot gevolg kunnen hebben.

Paraaf Provincie:

Paraaf W.M. van Daen: WM

Paraaf M.A van Dalen-Baak: MvR

Artikel 7: Taakverdeling onderzoeken

7.1 Om te komen tot de uitgewerkte Businesscase zal de Provincie de volgende verkenningen verrichten en acties uitvoeren:

a) inventarisatie van de planologische inpassingsmogelijkheden in overleg met de gemeente;
b) een staatssteunanalyse laten uitvoeren door Bureau Lysias;
c) het inschakelen van het adviesbureau Eelerwoude om te ondersteunen bij het opstellen van de Businesscase conform het als bijlage IV opgenomen Plan van Aanpak;
d) het, op eerste verzoek van initiatiefnemer, beoordelen van de concept documenten door een ecoloog van de Provincie;
e) inspannen om gezamenlijk met initiatiefnemer maatschappelijk draagvlak te creëren voor het project, de Provincie zal hiertoe opdracht geven aan een verbind verkenner om dit proces te begeleiden;
f) het inzichtelijk maken van het aanbestedingsrechtelijk kader voor de realisatie van het project.
g) De Provincie zal, conform het besluit, de waardevermindering van het projectgebied als gevolg van de bestemmingswijziging vergoeden. Indien initiatiefnemer over wil gaan tot verwerving van percelen buiten het projectgebied, dan zal dit op eigen initiatief en voor eigen rekening en risico gebeuren. De Provincie zal echter verkennen of het Rijksvastgoedbedrijf bereid is percelen in de nabijheid van het projectgebied te verkopen en is daarnaast bereid een bemiddelende rol in te nemen in het geval initiatiefnemer deze percelen welke in eigendom zijn bij het Rijksvastgoedbedrijf wenst te verwerven. Daarnaast zal de Provincie aan de managementtafel de mogelijkheden verkennen om percelen in het voormalig Oostvaarderswold in te zetten in dit project.

7.2 Om te komen tot de uitgewerkte Businesscase zal initiatiefnemer de volgende verkenningen verrichten en acties uitvoeren:

a) onderzoek naar de mogelijkheid tot boscompensatie ten behoeve van de uitbreiding Swifterbant;
b) de in het projectvoorstel genoemde koppeling met Projectvoorstel 7 (Winst voor weidevogels en wintergasten, Ettenlandseweg) zal door initiatiefnemer nader worden onderzocht;
c) het uit (laten) voeren van een planschaderisicoanalyse voor de omliggende percelen;
d) Ten behoeve van de beoordeling van de financiële haalbaarheid inzicht bieden aan de Provincie in het verdienmodel en de te realiseren baten en de te verwachten kosten ten aanzien van het totale project en de exploitatie daarvan;

7.3 Door de functiewijziging welke waarschijnlijk noodzakelijk zal zijn voor de realisatie van het project, zal er een waardevermindering van de percelen plaatsvinden. Partijen zullen ieder een taxateur aanwijzen die in gezamenlijk overleg tot een waarde zullen komen. De uitkomst van het overleg is bindend. Mochten de taxateurs geen overeenstemming kunnen bereiken, dan zullen zij samen een derde taxateur aanwijzen welke de waarde zal bepalen. Deze uitkomst is bindend voor partijen.

Artikel 8: Kosten

8.1 Alle kosten die samenhangen met het onderzoek en de werkzaamheden die moeten leiden tot het in artikel 2 beschreven resultaat zijn voor rekening van initiatiefnemer.

8.2 De kosten voor het inschakelen van bureau Lysias evenals de kosten voor de verbindend verkenner zullen door de Provincie worden gedragen. Daarnaast zullen de kosten voor het opstellen van de planschaderisicoanalyse rechtstreeks door de Provincie aan het daarvoor ingeschakelde bureau worden vergoed.

8.3 Door de Provincie zal een bedrag van maximaal van 5% van de toegewezen inrichtingskosten beschikbaar worden gesteld aan initiatiefnemer. Hierop zullen de kosten voor Eelerwoude in mindering worden gebracht. Het resterende deel zal onder voorwaarden door Initiatiefnemer kunnen worden aangewend voor de uitwerking van de businesscase.

8.4 De in 8.2 bedoelde resterende vergoeding zal plaatsvinden op basis van facturatie door initiatiefnemer waarbij het volgende betalingsritme wordt gehanteerd:
- de uitkering van 40% direct na ondertekening van de Overeenkomst,
- 40% nadat is aangetoond dat tenminste 60% van de kosten daadwerkelijk gemaakt is en
- 20% nadat de businesscase is opgeleverd én is aangetoond dat 100% van het bedrag aan te vergoeden kosten gemaakt is.

8.5 In geval van tussentijdse beëindiging of ontbinding van deze Overeenkomst draagt elk van de partijen ieder voor zich de door haar tot het moment van beëindiging gemaakte kosten en is geen der partijen jegens de ander(en) tot enigerlei vergoeding van schade gehouden.

Artikel 9: Realisatieovereenkomst

9.1 Indien de businesscase past binnen de kaders en een positief advies wordt afgegeven door de afdeling Ruimte en Economie, dan wel Provinciale Staten naar aanleiding van de definitieve Businesscase als bedoeld in artikel 2 van deze Overeenkomst positief besluiten, sluiten Partijen zo spoedig mogelijk een realisatieovereenkomst.

9.2 In de realisatieovereenkomst, dienen tenminste de volgende onderwerpen te worden geregeld.
1) Definitief Ontwerp
2) Planologische procedure
3) Bijdrage Provincie aan het project
4) Planning
5) Vergunningverlening
6) Begroting
7) Staatssteun
8) Beheer en onderhoud

Artikel 10: Duur en (tussentijdse) beëindiging Overeenkomst

10.1 Deze Overeenkomst treedt in werking direct nadat deze door beide Partijen is ondertekend.

10.2 Deze Overeenkomst eindigt:
1) Op het moment dat tussen Partijen een Realisatie- en/of vervolgovereenkomst is

gesloten, waarin de voorwaarden voor realisatie van het Projectvoorstel zijn vastgelegd.
2) Indien Provinciale Staten besluit dat de voorgelegde businesscase niet past binnen het besluit dan wel dat het project niet realiseerbaar is.
3) Indien niet voor 1 februari 2016 een realiseerbare businesscase mogelijk blijkt.
4) Indien partijen gezamenlijk daartoe besluiten.

10.3 Deze Overeenkomst zal van rechtswege zijn beëindigd indien 12 maanden na de datum van ondertekening geen vervolgovereenkomst is gesloten. Partijen kunnen alsdan gezamenlijk besluiten deze periode te verlengen.

10.4 Op beëindiging als bedoeld in artikel 10.2 sub 2, 3 en 4 is artikel 8.4 van toepassing.

Artikel 11: Tussentijdse beëindiging

11.1 Deze Overeenkomst kan tussentijds door partijen worden opgezegd indien:
1) Initiatiefnemer zijn faillissement aanvraagt, dan wel in staat van faillissement wordt gesteld;
2) Initiatiefnemer surseance van betaling aanvraagt, of surseance van betaling wordt verleend;

11.2 Indien één van de Partijen van mening is dat er geen realiseerbare businesscase tot stand kan komen en zij voornemens is de Overeenkomst tussentijds te beëindigen stelt zij de andere partij gemotiveerd en schriftelijk hiervan op de hoogte. Indien partijen over tussentijdse beëindiging niet tot overeenstemming komen is er sprake van een geschil en is artikel 15 van toepassing. Artikel 8.4 van deze Overeenkomst wordt hierbij eveneens uitdrukkelijk van toepassing verklaard.

Artikel 12: Publieke taak

Deze overeenkomst laat de publiekrechtelijke taken en bevoegdheden van de Provincie onverlet. Partijen kunnen dienaangaande geen rechten aan deze overeenkomst ontlenen.

Artikel 13: Onvoorziene omstandigheden

Indien onderhavige Overeenkomst niet of niet langer onverkort kan worden uitgevoerd als gevolg van onvoorziene omstandigheden, welke van dien aard zijn dat naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ongewijzigde instandhouding van deze Overeenkomst niet van initiatiefnemer of de Provincie verwacht kan worden, treden partijen op verzoek van de partij die zich op de onvoorziene omstandigheid beroept in overleg met elkaar om te bezien of de Overeenkomst aan de omstandigheden kan worden aangepast, zodanig dat de oorspronkelijke doelstellingen van deze Overeenkomst zoveel mogelijk worden benaderd en vertraging en/of schade zoveel mogelijk wordt vermeden. Indien partijen over tussentijdse beëindiging niet tot overeenstemming komen is er sprake van een geschil en is artikel 15 van toepassing. Artikel 8.4 van deze Overeenkomst wordt hierbij eveneens uitdrukkelijk van toepassing verklaard.

Paraaf Provincie:

Paraaf W.M. van Dalen: WvD

Paraaf M.A van Dalen-Baak: MvD

Artikel 14: Aanvullingen op en wijziging van de Overeenkomst

Partijen kunnen onderhavige Overeenkomst slechts wijzigen en/of aanvullen indien Partijen schriftelijke overeenstemming hebben bereikt omtrent de wijziging/ en of aanvulling en de desbetreffende wijziging en/of aanvulling schriftelijk is vastgelegd.

Artikel 15: Geschillen

15.1 Partijen zullen bij geschillen eerst in goed onderling overleg trachten tot een oplossing te komen.

15.2 Alle geschillen, - daaronder begrepen die, welke slechts door één der partijen als zodanig worden beschouwd - en die ontstaan naar aanleiding van de Overeenkomst of van de overeenkomsten, die daarvan het uitvloeisel mochten zijn, op verzoek van de meest gerede partij worden beslecht bij de bevoegde rechtbank.

Artikel 16: Verbod op overdracht van rechten

Het is Partijen – behoudens met schriftelijke toestemming van de wederpartij, welke toestemming niet anders dan op redelijke gronden kan worden onthouden- niet toegestaan de rechten en verplichtingen voortvloeiende uit deze Overeenkomst aan (een) derde(n) over te dragen.

Artikel 17: Domiciliekeuze en toepasbaar recht

17.1 Met betrekking tot de uitvoering van deze Overeenkomst kiezen partijen domicilie op het Provinciehuis te Lelystad.

17.2 Op de onderhavige Overeenkomst is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

Artikel 18: Bijlagen

18.1 De bij deze Overeenkomst gevoegde en door parafen van partijen gewaarmerkte bijlagen, die genoemd zijn in de considerans en in de artikelen van deze Overeenkomst, maken onderdeel uit van deze Overeenkomst:

I. projectvoorstel, kenmerk 1646667, d.d. 4 september 2014;
II. kaart met nummer 15004 d.d. 21 juli 2015;
III. planning;
IV. Plan van Aanpak Eelerwoude d.d. 3 september 2015 met kenmerk 7316,1 versie 2.

18.2 Indien de bepalingen of aanwijzingen in de voormelde bijlagen afwijken van, dan wel in strijd zijn met hetgeen in deze Overeenkomst is bepaald, geldt het bepaalde in deze Overeenkomst.

Paraaf Provincie:

Paraaf W.M. van Dalen:

Paraaf M.A van Dalen-Baak:

Aldus overeengekomen en in drievoud opgemaakt en ondertekend te Lelystad, op 1 oktober 2015

Namens

W.M. van Dalen

M.A. van Dalen-Baak

Namens de Provincie,

L. Verbeek
Commissaris van de Koning

Paraaf Provincie:

Paraaf W.M. van Dalen:

Paraaf M.A van Dalen-Baak:

Project: **Swifterpark (Van Dalen)**

Conform artikel 10.2 van de intentieovereenkomst, eindigt deze indien niet uiterlijk op 1 februari 2016 komt vast te staan dat sprake is van een realiseerbare businesscase. Omdat PS hierin uiteindelijk het bevoegde orgaan zijn, dient de businesscase uiterlijk op 18 december 2015 aangeleverd te worden.

Conform 5.2 van de Intentieovereenkomst is er minimaal eens in de drie weken contact tussen partijen, waarbij men elkaar over en weer op de hoogte houdt van de voortgang/stand van zaken.

Inmiddels is adviesbureau Eelerwoude reeds ingeschakeld en kan door initiatiefnemer worden benaderd om te ondersteunen bij het opstellen van de businesscase

Planning

	Actie provincie	**Actie initiatiefnemer**
September 2015	In beeld brengen planologische inpassingsmogelijkheden/overleg gemeente	Opstarten alle onderzoeken die nodig zijn in het kader van opstellen businesscase
	Inschakelen verbindend verkenner t.b.v. vergroten maatschappelijk draagvlak voor project	Provincie informeren welke onderzoeken in dit stadium zullen worden uitgevoerd.
Oktober 2015	Inschakelen taxateur i.v.m. bindend advies ten aanzien van de waardevermindering	Inschakelen taxateur i.v.m. bindend advies ten aanzien van de waardevermindering
		Uit laten voeren planschaderisico-analyse. Uitkomsten kunnen leiden tot bijstelling van het plan.
November 2015		Aanleveren conceptdocumenten (voor zover mogelijk) t.b.v. tussentijdse beoordeling door provincie.
December 2015	Uit (laten) voeren van een staatssteunanalyse.	Aanleveren businesscase waaruit de haalbaarheid van het gehele project kan worden afgeleid, inclusief de exploitatie na inrichting/realisatie.
	Formuleren aanbestedingsrechter-lijk kader t.b.v. inrichting en beheer	Aanleveren resultaten onderzoek naar mogelijkheid boscompensatie
		Aanleveren resultaten onderzoek naar mogelijkheid voor de koppeling met Projectvoorstel 7
Januari 2016	Beoordeling businesscase door de afdeling Ruimte en Economie van de provincie.	
Februari 2016	Businesscase voorleggen aan PS in geval van strijd met toekennings-besluit, dan wel een negatief advies van de afdeling Ruimte en Economie.	
	Opstellen realisatieovereenkomst	

Plangebied Swifterpark

Plangebied Swifterpark *Totale oppervlakte: 261.079 m²*

PROVINCIE FLEVOLAND

150044 | GEO | 21-07-2015

0 0,5 km

Feitenrelaas familie van Dalen ten aanzien van proces rondom de ontwikkeling Swifterpark oktober 2013- januari 2016

Oktober 2013

- op Omroep Flevoland de oproep van Jan Nico Appelman voor Nieuwe Natuur in Flevoland. Hij roept iedereen op, ook agrariërs om plannen in te dienen.

Februari 2014

- Wij schrijven ons in vlak voor de einddatum van 10 februari 2014.

April 2014

- gronddepot nog in handen van ProRail, maar verkoop getekend op 1 april. 14 april zijn wij ook gaan wonen aan het aangrenzende huis op Biddingweg 13.
- bemerken onrust in de buurt nav verkoop én nadat bekend is dat het natuur wordt ihkv PNN Flevoland

begin mei 2014

- wij nodigen buurtbewoners uit op ons eigen initiatief (de heer Mangnus meldt zich zelf, woont verder af.) Uitgenodigd waren: Fam ten Cate, Fam. Wijtvliet, Fam. Vos, Fam. Tamminga, Fam. Perdaems, Fam. Wolsink, Fam. Dijkveld-Stol.

14 mei 2014

- bijeenkomst thuis, uitleg over dat wij het land gekocht hebben en dat wij ons hebben ingeschreven voor het programma NN. Ook vertellen wij dat de plannen nog gemaakt moeten worden. De doelen en ideeën lichten wij toe.
- Wij vertellen de aanwezigen dat wij graag willen weten wat hun meningen/angsten/ evt. bezwaren zijn , zodat wij daar rekening mee kunnen houden in het maken van ons plan.
- Onze adviseur Theo Hogendoorn geeft daarbij aan dat hij voor ons werkt, en dat hij bereid is van onze kant advies en of antwoord wil geven, maar dat het hem verstandig lijkt dat buren zelf met evt. punten naar ons toe komen of uitzoeken bij de Provincie of elders, wat dit plan voor de toekomst en voor hun bedrijf op zich kan gaan betekenen. WIj weten immers niet precies wat iedereen doet en wat de regels zijn.

mei 2014

- dhr. ten Cate, dhr Vos en ook dhr. Mangnus bellen in diezelfde week met Prorail voor uitleg, Prorail geeft die.

April- nov 2014

- aan de slag met natuurplannen uitwerken, geen contact met omwonenden over natuurplan, wel over andere zaken. Ook bij expliciete navraag niets gehoord over eventuele bezwaren tegen natuurplan.

19 nov 2014

- vergadering Statenleden over PNN. Wij krijgen spreekmoment en beantwoorden de vraag of er ook negatieve reacties waren uit de buurt dan ook met ‘nee, geen enkele’. Wij wisten op dat moment niet dat er door omwonenden een bezwaarbrief was gestuurd. Onder de ondertekenaars ook 2 families die 14 mei niet bij ons thuis waren. Tevens bezwaarbrief van LTO Noord tegen de ontwikkeling van agrarische grond naar natuur.

1 dec 2014

- poging omwonenden telefonisch te bereiken, om te vragen waar bezwaren vandaan komen. Mangnus, Vos, Dijkveld gebeld. Niet gelukt.

17 dec 2014

- Staten honoreren voorstel met daarin een motie aangaande draagvlak.

9 jan 2015

- Gesprek met de Provincie Hillebrand Koning over de motie draagvlak. Wij vragen wat dat kan betekenen en hoe wij dit het beste kunnen aanpakken. Hij belooft dat Prov ons met dit item gaat helpen en dat er in januari nog een mediator langs zal gaan bij de omwonenden. Wij geven aan het belangrijk te vinden dat de mediator met iedere omwonende apart een gesprek aangaat, zodat wij de bezwaren zo goed en compleet mogelijk in kaart krijgen.

Half jan 2015

- De heer Hillebrand Koning heeft een andere functie gekregen. De taken van accounthouder worden overgenomen door mevr. Boesewinkel en de heer Vlasman
- Wij bellen mevrouw Mangnus met de mededeling en dat het nog even duurt ivm wisseling, we beloven in februari contact door de mediator. Dat blijkt achteraf te optimistisch.

22 jan 2015

- Omdat wij de belofte van januari willen waarmaken gaan wij persoonlijk langs bij de omwonenden met een brief, door ons geschreven, waarin staat dat het proces met de mediator vertraagd is.
- Wij spreken persoonlijk met de heer Wijtvliet, de Ridder, Eising, Dijkveld-Stol en Mangnus over de ontstane situatie. Iedereen heeft zo zijn eigen beweegreden gehad om een handtekening onder de bezwaarbrief te plaatsen. Wij geven aan dat wij het jammer vinden dat deze situatie is ontstaan.
- Wij bellen met Arnold Michielsen, voorzitter LTO Noord inzake de bezwaarbrief van LTO Noord, ondertekend door de heer Nomen, ingebracht in de Staten van 19 november. Hij zegt verbaasd te zijn dat het project Swifterpark expliciet genoemd wordt. Dit is niet besproken in het bestuur.

feb 2015

- Eerste gesprek tussen ons en de mediator Jos Breumer, ex- Dlg, Noord Holland, op het Prov huis
- Jos Breumer wordt van Prov zijde van het project gehaald, we horen er niets meer van

april 2015

- Er wordt een nieuwe mediator aangedragen door Andreas Vlasman, de heer Jesse Stemmers (Antea Groep)
- Wij horen dat er een gesprek plaatsvindt met de heer Mangnus

13 april 2015

- Wij gaan langs bij familie Mangnus aan de keukentafel om de ontstane situatie te bespreken. Daarnaast om aan te geven dat wij graag aanwezig willen zijn bij het

mediationgesprek van de volgende dag 14 april. De heer Mangnus wil dit expliciet niet. Ook onze adviseur Theo Hogendoorn is niet gewenst bij het gesprek.
- De heer Mangnus geeft aan dat hij vanaf heden woordvoerder is van de buurt

14 april 2015
- Gesprek mediator Jesse Stemmers met de familie Mangnus, waar achteraf de heer Wijtvliet bij aanwezig was

15 april 2015
- Onze adviseur Theo Hogendoorn belt met de mediator wat de uitslag van het gesprek was. De mediator geeft aan dat het een vertrouwelijk gesprek is geweest en dat hij daar dus niets over kan zeggen.
- Ik bel zelf ook met de heer Jesse Stemmers met hetzelfde resultaat
- De mediator heeft na het gesprek met Mangnus nooit meer met ons gesproken, dan wel contact opgenomen.
- De heer Mangnus geeft later in een brief van 6 jan 2016 aan dat hij nooit heeft geweten dat het hier om een mediation gesprek ging.

april – sept 2015
- Wij werken ondertussen aan draagvlak door basisscholen uit te nodigen voor een bezoek, de scholen zijn enthousiast
- Wij gaan in gesprek met dorpsbelangen Swifterbant en bespreken hoe we nog meer draagvlak in het dorp kunnen verkrijgen, zij reageren enthousiast, ons plan past in de visie gemeente Dronten over wonen en groen spelen.

Juli 2015
- Ella Derksen en Veronique Hoedemaker komen langs namens Provincie. gesubsidieerd Kunstproject zou hier kunnen landen, bijv functioneel in beheerschuur als educatiecentrum
- Eelerwoude gaat aan de slag om plannen verder te concretiseren, ecologie is ondergebracht bij Provincie

Sept 2015
- Gesprek met Jaap Ree programmaleider PNN en Andreas Vlasman waarin wij aangeven meer te willen doen aan het draagvlak met de direct omwonenden maar dat dat ingewikkeld is door de houding van de heer Mangnus, die zegt hun woordvoerder te zijn en alleen negatief reageert op ons en onze aanpak. Provincie draagt nieuwe mediator aan de heer Schouten.

22 sept 2015
- De heer Schouten is bij ons thuis en wij doen ons verhaal. Hij geeft aan langs te gaan bij in ieder geval de heer Mangnus
- In deze week spreekt gedeputeerde de heer Appelman met de heer Mangnus en Wijtvliet. Men spreekt af dat de technische bezwaren tegen het plan worden onderzocht
- Hiermee wordt besloten de mediation on hold te zetten en ons te concentreren op het evt weerleggen van de technische bezwaren

1 okt 2015
- tekenen wij de intentieovereenkomst op het Provinciehuis met Dhr. Appelman.

- Wij bellen de heer Schouten om hem alsnog te bedanken voor zijn inspanning

6 okt 2015

- Wij tekenen een intentieovereenkomst met 2 basisscholen in Swifterbant. Zij zijn heel blij als zij hier natuurlessen zouden kunnen geven, in combinatie met lichamelijke oefening en handenarbeid.

13 okt 2015

- gesprek over de technische bezwaren op het Provinciehuis met Tallien Fokkema, Henk Scheven van Eelerwoude, Andreas Vlasman, Dhr. Mangnus, Dhr. Wijtvliet sr. en jr. en de adviseur Duurt Zuidema, Dhr. van den Berg de ecoloog van Provincie en wij.

Okt 2015-jan2016

- onderzoek externe partijen naar verhoogd risico op insleep dierziekten door ontwikkeling Swifterpark, taxatie, planschade, technisch ontwerp, businesscase

nov 2015

- wij bellen met de heer Mangnus en nodigen hem privé met zijn vrouw uit bij ons thuis om de afgelopen twee jaar eens te bespreken en wat het met ons gedaan heeft.

24 nov 2015

- brief van de heer Mangnus gericht aan de heer Ree (programmaleider PNN) waarin hij aangeeft dat "vanaf het presenteren van de voorstellen in voorjaar 2014 tot op het najaar van 2015 geen tot weinig contact gezocht is met de direct omwonenden om van gedachten te wisselen over het voorstel.”. in de brief een verzoek tot uitstel van ondertekenen realisatieovereenkomst.

6 jan 2016

- vergadering Staten voortgang PNN. De heer Mangnus spreekt in en geeft aan dat hij niet is gehoord en niet op de hoogte gehouden wordt
- Omroep Flevoland belt ons nav de Statenvergadering, waar wij niet van de aanwezigheid van de heer Mangnus op de hoogte waren. Wij doen onze kant van het verhaal.

15 jan 2016

- Gesprek met gemeente en Staatsbosbeheer aangaande de ontwikkelingen in Swifterbant, waar onze ontwikkeling Swifterpark goed in past

2 feb 2016

- Geplande draagvlakbijeenkomst op Provincie huis om uitslag aangaande ecologisch onderzoek met omwonenden te delen plus andere bezwaren: wet- en regelgeving en draagvlak. Gecanceld omdat de omwonenden meer voorbereidingstijd vragen. Verzoek wordt gehonoreerd en nieuwe datum is 17 februari. Alle omwonende families zijn hierbij uitgenodigd.

17 feb 2016

- Draagvlakbijeenkomst, ingegaan op uitnodiging: heren A. en S. Wijtvliet, de heer P. Mangnus, de heer J. de Ridder. Adviseur Zuidema namens Mangnus en Wijtvliet. Verder aanwezig: familie Van Dalen, provinciemedewerkers, adviseurs, pers. Onafhankelijk gespreksleider de heer R. Schouten. 16 februari gebeld met de personen die waren uitgenodigd maar nog niets van zich hadden laten horen. Zij geven geen behoefte te hebben aanwezig te zijn, dan wel dat Mangnus hen vertegenwoordigd.

- Alle bezwaarpunten worden naar voren gebracht en naar mogelijkheden beantwoord. Een aantal restpunten worden nader uitgezocht en nagestuurd. (nader onderzoek insleep dierziekten, planologische vragen aangaande erf)

26 februari 2016

- Familie nodigt per mail alle statenleden uit om een bezoek te brengen aan het project om uitleg te verschaffen en onduidelijkheden weg te nemen

2 maart 2016

- Wij bellen met basisschool nav filmpje omroep Flevoland en vertellen dat het project vertraging oploopt maar dat we doorwerken aan ons plan. School vindt het vervelend voor ons maar blijft ook positief en wacht verder af.

23 maart 2016

- Bezoek van Statenleden aan familie Van Dalen

Mei 2014- heden

- Tijdens het hele proces van het tot stand komen van ons plan hebben wij ook op een andere manier aan draagvlak gewerkt, niet alleen bij de omwonenden maar ook hebben wij gesprekken gevoerd met:
  - Gemeente Dronten
  - Staatsbosbeheer
  - Dorpsbelangen Swifterbant
  - 3 basisscholen Swifterbant
  - Opleidingsinstituut Warmonderhof
  - IVN Swifterbant, maar ook Dronten en Almere
  - ANWB
  - ProRail
  - Aannemers
  - Swifterbant (kerstwandeling, sportvereniging)

Overleg (direct) omwonenden Swifterpark
Verslag Draagvlakbijeenkomst gehouden op 17 februari 2016 in het provinciehuis te Lelystad.

Aanwezig:
W.M. van Dalen, M. Van Dalen, Rob Schouten (gespreksleider)
Eelerwoude: T. Fokkema, H. Scheven
Omwonenden: Dhr. P. Mangnus, dhr. J. de Ridder, dhr. S. Wijtvliet, dhr. A. Wijtvliet, dhr. D. Zuidema (adviseur van de heren Mangnus en Wijtvliet)
Namens provincie: dhr. A. van der Schee, C. Suurd en M. de Vries
Niet aanwezig: familie Ten Cate, familie Eising, familie Dijkveld

---

Opening
De heer Schouten opent de vergadering. Hij is door familie van Dalen benaderd om de bijeenkomst te leiden. Er volgt een voorstelronde.

Introductie familie van Dalen
Familie van Dalen heet iedereen welkom. Ze geven aan het belangrijk te vinden dat iedereen in de gelegenheid wordt gesteld zijn zorgen of bezwaren neer te leggen. Ze voelen zich verantwoordelijk om hier zoveel als mogelijk rekening met te houden.

Toelichting fase project en het programma Nieuwe Natuur
De heer de Vries is namens provincie Flevoland accounthouder van het project Swifterpark. Hij licht toe dat het project momenteel in de fase zit tussen intentie- en realisatieovereenkomst in. Allerlei aspecten die zijn genoemd in het projectbesluit (eind 2014) en intentieovereenkomst worden in deze fase gewogen, beoordeeld en uitgewerkt, zoals financiën, planologie, uitvoerbaarheid, communicatie.

De heer Mangnus: In de laatste voortgangsrapportage Nieuwe Natuur (november 2014) is bij het aspect draagvlak genoemd dat er zowel een verbindend verkenner als onafhankelijk gespreksleider aan de slag is geweest. Maar wij weten daar niks van, wie zijn deze personen en hoe kan dat? Daarnaast staat er een heel rijtje zaken, vergunningsscan, planschade en nog wat afgevinkt.
Mevrouw Van Dalen: De heer Jesse van de Anteagroup is langs geweest bij de heer Mangnus en Wijtvliet en is als mediator voorgesteld. Op verzoek van de heer Mangnus is er geen verslag gemaakt van dat gesprek en het gesprek is dus niet teruggekoppeld.

De heer de Vries geeft aan dat de algemene voortgang is benoemd in de voortgangsrapportage. Voor details over de inhoudelijke aspecten zal familie van Dalen een toelichting moeten geven. Dhr. Mangnus geeft aan dat het een rapportage is van de provincie en dat deze wordt voorgelegd aan PS.

De heer Suurd vraagt aandacht voor de positie van de provincie. Het is een project van de initiatiefnemers en daarnaast gaat de gemeente over het planologische traject. Er is nog geen definitieve aanvraag ingediend bij de gemeente. Bij evt. bijstelling moet initiatiefnemer terugkomen bij provincie voor check of dit nog in het programma past. Een planschade/risicoanalyse is intern gemaakt en vormt onderdeel van de toetsing van haalbaarheid project. Inschatting is gemaakt dat er geen planschade uit voorkomt. Evt. planschade voor omgeving moet tzt bij gemeente ingediend worden, is iets anders.
De heer Zuidema geeft aan dat, met het rapport Altenburg & Wymenga in de hand, er wel degelijk forse planschade is te verwachten.

De heer van der Schee geeft aan dat het onderdeel draagvlak niet is afgerond, er sprake is van één onafhankelijk gespreksleider, hiervoor is Rob Schouten gevraagd. In de periode voorjaar 2015 heeft Antea Group als onderdeel van het plan van aanpak een verkennende ronde gedaan en met direct omwonenden gesproken om de zorgen te inventariseren.

De heer de Vries vult hierop aan: We moeten zoeken naar wegen die eea mogelijk maken en die transparant zijn, maar ook tegemoetkomen aan de rollen die we hebben: familie van Dalen als initiatiefnemer, provincie als gesprekspartner en toeziener op PS-besluit. Daarbij worden omwonenden zoveel als mogelijk betrokken, in elk geval over mijlpalen e.d.

De heer Mangnus: Antea Group heeft zich niet voorgesteld als verbinder en van dit overleg is ook geen verslag gemaakt. Olv mw. Fokkema is op 13 oktober 2015. alleen technische sessie geweest, was toen geen communicatie mogelijk. In de rapportage aan PS wordt de indruk gewekt dat er aan draagvlak wordt gewerkt, maar dat is dus niet zo.

De heer Schouten constateert dat bij de heer Mangnus anders wordt gedacht over het aspect draagvlak en transparantie en vraagt of het nog zin heeft voor de initiatiefnemers om aan draagvlak te werken.
De heer Mangnus geeft aan dat het uiteindelijk zal resulteren in een rechtszaak
De heer Schouten stopt de discussie.

Bespreking van rapport 'insleep dierziekten, vogelgriep en MKZ' van Altenburg & Wymenga en WUR

Rapport dierziekten is opgesteld op initiatief van projectindieners naar aanleiding van het overleg op 13 oktober 2015.
De heer Zuidema stelt naar aanleiding van dit rapport vragen en heeft daarover opmerkingen. De heer Zuidema stelt verder voor om het recente rapport over vogelgriep door ratten en muizen, opgesteld door Diergeneeskunde van UU (voorgelegd aan ministerie) nog aanvullend voor te leggen bij Altenburg & Wymenga.

Deheer Schouten stelt daarop voor om de vragen en opmerkingen van de heer Zuidema over het **rapport 'insleep dierziekten, vogelgriep en MKZ'** voor te leggen aan Altenburg & Wymenga zodat zij daarop kunnen reageren. Tevens geeft hij aan dat mocht Zuidema geen genoegen kunnen nemen met de eerdergenoemde reactie van Altenburg & Wymenga het hem vrij staat om op eigen rekening en risico een contra-expertise aan te vragen.

***Vervolgafspraak*:** De heer Zuidema zal het rapport over vogelgriep door ratten en muizen, opgesteld door Diergeneeskunde van UU toesturen en de exacte onderzoeksvraag voorleggen.
De heer Schouten geeft aan dat hiermee een extra mogelijkheid wordt geboden. In het planologische traject is er volop de kans om eventuele andere expertises en inzichten in te brengen. Vormt de basis van bestemmingsplanwijziging.

Wet- en regelgeving huiskavel Biddingweg 13
De heer Suurd geeft een toelichting op de huiskavel Biddingweg en de verklaring van geen bezwaar uit 2008 die is gegeven voor het realiseren van een nieuw bouwperceel aan de Elandweg (wegens aanleg Hanzelijn).
Bezwaar van omwonenden richt zich op het handhaven van de agrarische functie op het bouwperceel Biddingweg 13. Dit zou in strijd zijn met de afgegeven verklaring van geen bezwaar door de provincie.

De heer Suurd geeft aan dat de huiskavel buiten het projectgebied Nieuwe Natuur (24 ha) valt en er hangt ook een ander bestemmingsplan onder.
In 2008 is in verband met de komst van de Hanzelijn aan de destijds op Biddingweg 13 gevestigde agrariër een nieuw bouwvlak toegekend ten zuiden van de spoorlijn (kavel K12 Elandweg). Hiertoe is door de gemeente Dronten een vrijstelling verleend van het geldende bestemmingsplan. De vrijstelling van de gemeente maakte een afwijking van het Omgevingsplan noodzakelijk. Hiervoor heeft de provincie op 21 oktober 2008 een verklaring van geen bezwaar gegeven.

Provincie Flevoland heeft met de verklaring extra mogelijkheden geboden en geen beperkingen opgelegd. Een nieuw agrarisch bouwvlak in het buitengebied werd mogelijk gemaakt. Het besluit betreft dus nadrukkelijk niet een overweging, beleidsopvatting of nadere eis van de provincie. Een voortzetting van het agrarische gebruik op het bouwperceel Biddingweg 13 is daarmee geenszins in strijd met de door de provincie gegeven verklaring van geen bezwaar.

De heer Schouten constateert dat dit bezwaar van omwonenden formeel niets te maken heeft met het project waar familie van Dalen trekker van is.

De heer Zuidema constateert dat provinciaal beleid is om geen nieuwe agrarische erven in buitengebied te creëren. Agrarische functie moet dan juist vervallen.
De heer Suurd: dat eerste klopt, het tweede gaan we niet over. Bij wijze van uitzondering is voor dit eerste hier in 2008, middels een verklaring van geen bezwaar, van afgeweken.

De heer Schouten vraagt wat de relevantie van dit onderwerp is voor Swifterpark.
De heer Zuidema: waardeverlies zou ontstaan door splitsing gronddepot en agrarische grond. Als er al geen agrarische grond mag zijn, dan kan dat dus helemaal niet.
De heer Suurd: Ik kan u geruststellen, provincie bepaalt waardevermindering en houdt waarde huiskavel er helemaal buiten.

***Vervolgafspraak**:* provincie licht verklaring van geen bezwaar nog eens schriftelijk toe.

Taxatie / afwaardering perceel
De heer Suurd: Provincie zal de waardevermindering van het projectgebied als gevolg van de bestemmingswijziging vergoeden. Omtrent een eventueel te vergoeden waardevermindering van de gronden van Van Dalen bestaat op dit moment nog geen duidelijkheid. Pas na bestemmingswijziging en bekendheid met de peildatum zal een definitieve waardering van oude en nieuwe waarde plaatsvinden. Op basis daarvan zal besloten worden of de reservering van december 2014 geheel of gedeeltelijk kan worden toegewezen. Dit vormt de basis voor het door GS vast te stellen definitieve compensatiebedrag voor de grond. Het definitieve taxatierapport zal onderdeel uitmaken van de besluitvorming omtrent de toekenning van de gereserveerde gelden en kan pas worden ingezien op het moment dat die besluitvorming onherroepelijk heeft plaatsgevonden.

De heer Zuidema refereert aan zijn vraag om toezending taxatierapport. De ambtelijke reactie was dat, zodra rapport definitief is, dit wordt betrokken in de onderhandeling en openbaarmaking vooralsnog niet aan de orde is.
Vreemd, er is dus nog geen definitieve taxatie. Behoort objectief te zijn, zou vreemd zijn als taxatie zou veranderen tijdens onderhandelingen.

De heer Suurd: Je kunt als partijen van mening verschillen. Objectiviteit wordt gewaarborgd door de afspraak die is gemaakt in de intentieovereenkomst.

Partijen hebben ieder een taxateur aangewezen die in gezamenlijk overleg tot een waarde zullen komen.

De heer Schouten vraagt waarom dit aspect, naast het zorgvuldig handelen met gemeenschapsgeld, zo belangrijk is voor omwonenden.
De heer Zuidema: Legt een onnodige grote claim op dit project, er liggen ook andere projecten op de reservebank.
De heer de Vries maakt bezwaar tegen de uitspraken: Is een (democratisch) Statenbesluit geweest waarin maxima voor afwaardering zijn vastgesteld.

De heer Mangnus: vreemd dat je als provincie reserveringen vaststelt. Mocht in laatste stadium blijken dat afwaardering veel lager wordt, dan moet het misschien afgeblazen worden.

De heer Schouten: De familie van Dalen kent dit risico en sluit dit punt af.

Vervolgproces
De heer Mangnus vraagt ihkv draagvlak gesprekken met initiatiefnemers zelf, zonder juristen e.d. Door initiatiefnemers wordt aangegeven dat zij dit al een aantal keer hebben geprobeerd, maar dat de heer Mangnus hier niet voor open staat. De heer Schouten constateert dat de heer Mangnus blijkbaar niet zomaar bij familie van Dalen binnen loopt. Wat heeft u van ons nodig?

De heer Wijtvliet geeft aan dat zijn zorgen echt zitten op het aspect hinder: het kan ons het bedrijf kosten. Hij wil zijn bedrijf niet in de waagschaal leggen.
Hij vraagt het ook te betrekken bij ander projecten NN. Was het aspect dierziekten ook niet reden dat OVW niet is doorgegaan?

De heer Mangnus brengt doelstelling breed draagvlak NN nog naar voren.
De heer de Vries geeft aan dat het publiek-rechterlijke een aspect is, het andere is draagvlak voor de uitvoering. Is nadrukkelijk aan de initiatiefnemers. Richting omwonenden, maar ook gemeente e.d. Veronderstelt dus ook zichtbare inspanning, voorlichting e.d. Hoort ook bij het luisteren en nadenken over wat hier gezegd is en daarover terugkoppelen.
De heer Suurd vult aan: op zoveel mogelijk objectief vast te stellen punten moet goede reactie komen.

Mevrouw Fokkema geeft aan dat alle bezwaren en aspecten die in de technische bijeenkomst op 13 oktober 2015 zijn benoemd zijn opgestuurd naar bureau A&W. Die heeft dat blanco aangenomen. Ze wil indruk wegnemen dat er gestuurd is op het rapport. De heer Zuidema geeft aan dat ook niet te suggereren, maar dat e.e.a. niet ter goedkeuring is voorgelegd, maar achteraf is ontvangen. A&W heeft zich strikt aan onderzoeksvragen gehouden. Ratten en muizen zijn buiten beschouwing gelaten, jacht idem. Dat is niet in rapport terug te vinden.

De heer Schouten geeft nogmaals aan dat een contra-expertise vrij staat.

Vervolg rondje over vervolg proces:
Wat is nodig om enthousiast te worden?
- technische oorzaken / risico bedrijf. Heel serieus nemen.
- financiële kant / publiek geld. Is democratisch proces, zitten Staten ook op.

De heer Mangnus gaat terug naar presentatie plannen: 1x bij elkaar geweest, toen nog geen inhoudelijke plannen. Was toen niet uitgenodigd, verder geen vervolg aan gegeven. 2 jaar lang voorbij gegaan aan bezwaren, ook de

technische niet. Nu moet dat geforceerd (zo voelt het) geregeld worden.
Betwijfelt of dat de weg is.

Rondvraag:
De heer Zuidema: levert (evt. herziening) rapport A&W herziening planschaderisico op?
De heer Suurd: M.b.t. dierziekten zou dat kunnen, wordt opnieuw naar gekeken.

Verder vindt hij de mail van mw. Fokkema aan onderzoeker WUR (dhr. Dekker) suggestief.

Mw. Fokkema geeft aan dat indruk kan worden gewekt dat er bijna niet aan draagvlak is gewerkt door familie van Dalen. Ze geeft aan dat dit een verkeerde indruk is. Uit het nauwgezette relaas van 9 kantjes van de familie van Dalen is een feitenrelaas gedestilleerd. Als ik daar overheen kijk, dan is er wel degelijk inspanning gepleegd om buurt en partijen te betrekken. Dan gaat het ook over scholen in Swifterbant, IVN, dorpsbelangen, ANWB e.d.

De heer Scheven vraagt aan de heer Mangnus of hij spreekt namens de mensen die worden genoemd in brieven. De heer Mangnus geeft aan dat hij vandaag alleen voor zichzelf heeft gesproken. In schriftelijke stukken is er wel altijd afstemming met deze groep mensen.

Familie rondt af: Er wordt goed begrepen dat het onmogelijk is iedereen blij te maken met het plan. Ze blijven zich daar tot het eind wel voor inspannen.

Overleg (direct) omwonenden Swifterpark
Verslag Draagvlakbijeenkomst gehouden op 17 februari 2016 in het provinciehuis te Lelystad.

Aanwezig:
W.M. van Dalen, M. Van Dalen, Rob Schouten (gespreksleider)
Eelerwoude: T. Fokkema, H. Scheven
Omwonenden: Dhr. P. Mangnus, dhr. J. de Ridder, dhr. S. Wijtvliet, dhr. A. Wijtvliet, dhr. D. Zuidema (adviseur van de heren Mangnus en Wijtvliet)
Namens provincie: dhr. A. van der Schee, C. Suurd en M. de Vries
Niet aanwezig:
Familie Ten Cate, familie Eising, familie Dijkveld
Toehoorders:
Richard Schuurman (Omroep Flevoland) en Henriette Muller (bestuursadviseur)

Opening
De heer Schouten opent de vergadering. Hij is door familie van Dalen benaderd om de bijeenkomst te leiden. Er volgt een voorstelronde

Introductie familie van Dalen
Familie van Dalen heet iedereen welkom. Ze geven aan het belangrijk te vinden dat iedereen in de gelegenheid wordt gesteld zijn zorgen of bezwaren neer te leggen. Ze voelen zich verantwoordelijk om hier zoveel als mogelijk rekening met te houden.

Toelichting fase project en het programma Nieuwe Natuur
De heer de Vries is namens provincie Flevoland accounthouder van het project Swifterpark. Hij licht toe dat het project momenteel in de fase zit tussen intentie- en realisatieovereenkomst in. Allerlei aspecten die zijn genoemd in het project-besluit (eind 2014) en intentieovereenkomst worden in deze fase gewogen, beoor-deeld en uitgewerkt, zoals financiën, planologie, uitvoerbaarheid, communicatie.

De heer Mangnus: In de laatste voortgangsrapportage Nieuwe Natuur (november 2014) is bij het aspect draagvlak genoemd dat er zowel een verbindend verkenner als onafhankelijk gespreksleider aan de slag is geweest. Maar wij weten daar niks van, wie zijn deze personen en hoe kan dat? Daarnaast staat er een heel rijtje zaken, vergunningsscan, planschade en nog wat afgevinkt.

Met opmerkingen [DZ1]: Moet december 2015 zijn

De heer van der Schee geeft aan dat het onderdeel draagvlak niet is afgerond, er sprake is van één onafhankelijk gespreksleider, hiervoor is Rob Schouten gevraagd. In de periode voorjaar 2015 heeft Antea Group als onderdeel van het plan van aanpak een verkennende ronde gedaan en met direct omwonenden gesproken om de zorgen te inventariseren.

De heer de Vries vult hierop aan: We moeten zoeken naar wegen die e.e.a. mogelijk maken en die transparant zijn, maar ook tegemoetkomen aan de rollen die we hebben: familie van Dalen als initiatiefnemer, provincie als accounthouder van de initiatiefnemer in het Provinciehuis en toeziener op PS-besluit. Daarbij worden omwonenden zoveel als mogelijk betrokken, in elk geval over mijlpalen e.d.

Met opmerkingen [DZ2]: Voor de leesbaarheid heb ik dit deel van het verslag naar hier verplaatst. Iets verderop maken wij nog wel opmerkingen over het process, het bezoek van de Antea Group en de rol van dhr. Schouten.

Mevrouw Van Dalen: De heer Jesse van de Anteagroup is langs geweest bij de heer Mangnus en Wijtvliet en is als mediator voorgesteld. Op verzoek van de heer Mangnus is er geen verslag gemaakt van dat gesprek en het gesprek is dus niet teruggekoppeld.

Zo is dit niet in de vergadering besproken. Er is alleen melding gemaakt dat er iemand van de Antea Group (dhr. Jesse) bij de omwonenden was langsgeweest. Die persoon is echter nimmer als mediator voorgesteld. Juist het feit dat het bezoek van iemand van Antea nu in deze vergadering wederom als draagvlak-initiatief wordt gepresenteerd, wekte bij de omwonenden de nodige irritatie.

{niet woordelijk zo ter vergadering besproken, maar wel uitermate relevant}

In de brief van dhr. Zuidema aan dhr. Van der Schee d.d. 23 februari 2016 is dit nogmaals verwoord:

> *Er ontspon zich echter meteen daarna ook een wat kregelige discussie over de draagvlak-activiteiten die tot dusverre bij het project Swifterpark waren uitgevoerd. De omwonenden verschillen daarover aanzienlijk van mening met de andere partijen.*
>
> *Omdat de heren Stapel, Van der Schee en Schouten binnen het project "nieuw" zijn, is het voor de beeldvorming misschien goed om nog even kennisnemen van de brief van dhr. Mangnus aan de heer Van Rhee d.d. 29-11-2015 inzake draagvlak.*
>
> *Een deel van de irritatie van de omwonenden tijdens de vergadering ontstond omdat het bezoek van een medewerker van Antea Group in het voorjaar van 2015 tijdens deze vergadering opnieuw als draagvlak-activiteit werd gepresenteerd, terwijl zelfs al in Provinciale Staten is vastgesteld, dat dat bezoek aan de omwonenden dus geen draagvlak-activiteit was. Het voelde aan als een herhaling van zetten, terwijl er al zo uitvoering over deze zaak is gecommuniceerd.*

Tijdens de vergadering is wel namens de omwonenden aangegeven, dat dat bezoek van de Antea Group aan de omwonenden ook door Provinciale Staten **NIET** wordt beschouwd als een draagvlak-activiteit. **Dit dient duidelijk in het verslag te worden opgenomen.**

Dhr. Mangnus heeft verder aangegeven dat er in de voortgangsreportage van de provincie (uitgave december 2015) bij het onderdeel draagvlak letterlijk het volgende staat:

> **Om het draagvlak in de omgeving te vergroten is opdracht verleend aan een onafhankelijke gespreksleider. Hij heeft onderzocht welke stappen nodig waren om meer draagvlak in de omgeving te verkrijgen.**

De heer de Vries geeft aan dat de algemene voortgang is benoemd in de voortgangsrapportage. Voor details over de inhoudelijke aspecten zal familie van Dalen een toelichting moeten geven. Dhr. Mangnus geeft aan dat het een rapportage is van de provincie en dat deze wordt voorgelegd aan PS.

Vervolgens vroeg dhr. Mangnus, wie deze persoon (gespreksleider) is. Hem is namelijk geen persoon bekend, die namens de Provincie en/of de familie Van Dalen de draagvlakaspecten bij de omwonenden heeft onderzocht. Uiteraard zijn er contacten met mw. Fokkema van Eelerwoude geweest, maar die hebben zich enkel beperkt tot het technisch onderzoek van de vogelgriep / dierziekten. Tijdens het overleg o.l.v. mw. Fokkema op 13 oktober 2015 zijn alleen technische zaken benoemd. Er was toen echter geen inhoudelijke discussie of overleg over overige zaken mogelijk.

Dhr. Schouten gaf daarop dhr. Van Schee het woord om deze vraag te beantwoorden. Dhr. Van Schee kon dat echter niet.

De dagvoorzitter, dhr. R. Schouten, bleek zonder dat hij er op dat moment zelf bewust van was, vanuit de provincie / de initiatiefnemers stilzwijgend te zijn aangemerkt als de verbindend mediator. De omwonende zijn blij met deze keuze, want dhr. Schouten bleek tijdens de vergadering een goede en objectieve gespreksleider. Maar dit was dus wel zijn eerste optreden als mediator.

Maar dit betekent natuurlijk wel, dat de informatie in de voortgangsreportage onjuist is. Dhr. Schouten heeft nog niks onderzocht. De bespreking d.d. 17 februari 2016 is zijn eerste activiteit.

Verder is het ook vreemd dat de provincie, die zelf verantwoordelijk is voor de voortgangsrapportage (VR), voor de inhoudelijke aspecten van die VR moet verwijzen naar de initiatiefnemer (fam. Van Dalen). Ook dit droeg bij aan de irritatie bij de omwonenden. De fam. Van Dalen kwam namelijk uitsluitend en alleen aan met een activiteit (bezoek Antea Groep), die ook door Provinciale Staten al is bestempeld als zijnde geen draagvlak-activiteit. En de persoon die nu blijkbaar met die taak van gespreksleider belast is (dhr. Schouten), was zich daar tot aan de vergadering niet van bewust en had per ultimo december 2015 nog zeker niks onderzocht.

De heer Suurd vraagt aandacht voor de positie van de provincie. Het is een project van de initiatiefnemers en daarnaast gaat de gemeente over het planologische traject. Er is nog geen definitieve aanvraag ingediend bij de gemeente. Bij evt. bijstelling moet initiatiefnemer terugkomen bij provincie voor check of dit nog in het programma past. Een planschade/risicoanalyse is intern gemaakt en vormt onderdeel van de toetsing van haalbaarheid project. Inschatting is gemaakt dat er geen planschade uit voorkomt. Evt. planschade voor omgeving moet t.z.t. bij gemeente ingediend worden, is iets anders

De heer Zuidema geeft aan dat, met het rapport Altenburg & Wymenga in de hand, er wel degelijk forse planschade is te verwachten.

{bovenstaande alinea graag vervangen door onderstaande tekst}

De heer Zuidema geeft aan dat er, in tegenstelling tot hetgeen in het rapport van Altenburg & Wymenga wordt beweerd (i.c. geen groter risico op het optreden van vogelgriep), er op basis van gezaghebbend en recent onderzoek, wel degelijk sprake is van een groter risico op vogelgriep. Daardoor is e rook wel degelijk een forse planschade-claim te verwachten.

In de rapportage aan PS wordt de indruk gewekt dat er aan draagvlak wordt gewerkt, maar dat is dus niet zo. Dit is wat hem betreft de eerste draagvlaksessie.

De heer Schouten constateert dat bij de heer Mangnus anders wordt gedacht over het aspect draagvlak en transparantie en vraagt of het nog zin heeft voor de initiatiefnemers om aan draagvlak te werken of dat we elkaar bij de Raad van State gaan treffen.

Met opmerkingen [DZ3]: Wellicht ten overvloedde, verwijs ik hier nogmaals naar de brief van dhr Mangnus aan dhr. Van Rhee d.d. 29-11-2015.

De heer Mangnus geeft aan dat het uiteindelijk zal resulteren in een rechtszaak

{bovenstaande zin graag vervangen door onderstaande alinea}

Dhr. Mangnus geeft aan dat het misschien goed is dat iedereen nog eens kijkt naar de betekenis van het woord draagvlak. Volgens hem is het voor het verkrijgen van draagvlak voor je plannen van groot belang, dat je alle betrokkenen in een vroeg stadium betrekt bij je plannen. Om mensen in je omgeving warm te maken voor je plannen, zal je bereid moeten zijn om tijd en energie te investeren in die omgeving. Als je dat niet doet, dan is de kans inderdaad groot dat je elkaar treft bij de Raad van State.

De heer Schouten stopt op dit punt de discussie.

Bespreking van rapport 'insleep dierziekten, vogelgriep en MKZ' van Altenburg & Wymenga en WUR

Rapport dierziekten is opgesteld op initiatief van projectindieners naar aanleiding van het overleg op 13 oktober 2015.

De heer Zuidema stelt naar aanleiding van dit rapport vragen en heeft daarover opmerkingen. De heer Zuidema stelt verder voor om het recente rapport over vogelgriep door ratten en muizen, opgesteld door Diergeneeskunde van UU (voorgelegd aan ministerie) nog aanvullend voor te leggen bij Altenburg & Wymenga.

{bovenstaande alinea graag vervangen door onderstaande tekst}

Dhr. Zuidema zet zeer kritische kanttekeningen bij het rapport van Altenburg & Wymenga (A&W). Hij onderschrijft de getrokken conclusie van het rapport, i.c. dat er geen groter risico ontstaat op het optreden van vogelgriep, helemaal niet.

Hij verwijst naar een zeer recente studie (2014 / 2015) van de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en het Centraal Veterinair Instituut (CVI) te Lelystad. Die studie, die is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Economische Zaken, heeft betrekking op de vogelgriep-uitbraken eind 2014. Deze studie benoemt meerdere risicofactoren. Deze studie wordt in het rapport van A&W geheel niet genoemd. Echter, vanwege de genoemde risicofactoren en de feitelijke situatie bij het project Swifterpark is er maar een conclusie mogelijk:

De risico's op het optreden van vogelgriep nemen door het project Swifterpark toe.

Dhr. Zuidema zegt toe, om zijn opmerkingen – samen met een samenvatting van die studie – naar de betrokken partijen toe te zenden.

De heer Schouten stelt daarop voor om de vragen en opmerkingen van de heer Zuidema over het **rapport 'insleep dierziekten, vogelgriep'** voor te leggen aan Altenburg & Wymenga zodat zij daarop kunnen reageren. Tevens geeft hij aan dat mocht Zuidema geen genoegen kunnen nemen met de eerdergenoemde reactie van Altenburg & Wymenga het hem vrij staat om op eigen rekening en risico een contra-expertise aan te vragen.

***Vervolgafspraak*:** De heer Zuidema zal het door zijn aangehaalde rapport over risicofactoren voor vogelgriep door ratten en muizen, opgesteld door Diergeneeskunde van UU en het CVI toesturen.

Met opmerkingen [DZ4]: Deze tekst verwijderen

De heer Schouten geeft aan dat de onderzoeker van Altenburg&Wymenga op basis van die informatie in staat moet worden gesteld hierop te reageren. Planologische traject is er volop de kans om eventuele andere expertises en inzichten in te brengen. Vormt de basis van bestemmingsplanwijziging.

Wet- en regelgeving huiskavel Biddingweg 13

De heer Suurd geeft een toelichting op de huiskavel Biddingweg en de verklaring van geen bezwaar uit 2008 die is gegeven voor het realiseren van een nieuw bouwperceel aan de Elandweg (wegens aanleg Hanzelijn).

Bezwaar van omwonenden richt zich op het handhaven van de agrarische functie op het bouwperceel Biddingweg 13. Dit zou in strijd zijn met de afgegeven verklaring van geen bezwaar door de provincie.

De heer Suurd geeft aan dat de huiskavel buiten het projectgebied Nieuwe Natuur (24 ha) valt en er hangt ook een ander bestemmingsplan onder.

In 2008 is in verband met de komst van de Hanzelijn aan de destijds op Biddingweg 13 gevestigde agrariër een nieuw bouwvlak toegekend ten zuiden van de spoorlijn (kavel K12 Elandweg). Hiertoe is door de gemeente Dronten een vrijstelling verleend van het geldende bestemmingsplan. De vrijstelling van de gemeente maakte een afwijking van het Omgevingsplan noodzakelijk. Hiervoor heeft de provincie op 21 oktober 2008 een verklaring van geen bezwaar gegeven.

Provincie Flevoland heeft met de verklaring extra mogelijkheden geboden en geen beperkingen opgelegd. Een nieuw agrarisch bouwvlak in het buitengebied werd mogelijk gemaakt. Het besluit betreft dus nadrukkelijk niet een overweging, beleidsopvatting of nadere eis van de provincie. Een voortzetting van het agrarische gebruik op het bouwperceel Biddingweg 13 is daarmee geenszins in strijd met de door de provincie gegeven verklaring van geen bezwaar.

De omwonenden hebben hierover de volgende opmerkingen:

De brief van 21 oktober 2008 van de provincie Flevoland aan de Gemeente Dronten, leidt echter tot de conclusie dat de provincie WEL voorwaarden stelt aan de toekomstige bestemming van Biddingweg 13.

Ook de gemeente Dronten komt tot de conclusie dat er vanuit de provincie wel voorwaarden gelden, getuige ook de brief van de gemeente Dronten aan ProRail d.d. 15 maart 2011.

De heer Schouten constateert dat dit bezwaar van omwonenden formeel niets te maken heeft met het project waar familie van Dalen trekker van is.

De heer Zuidema constateert dat provinciaal beleid is om geen nieuwe agrarische erven in buitengebied te creëren. Agrarische functie moet dan juist vervallen.
De heer Suurd: dat eerste klopt, het tweede gaan we niet over. Bij wijze van uitzondering is voor dit eerste hier in 2008, middels een verklaring van geen bezwaar, van afgeweken.

De heer Schouten vraagt wat de relevantie van dit onderwerp is voor Swifterpark.
De heer Zuidema: waardeverlies zou volgens het projectvoorstel ontstaan door splitsing gronddepot en agrarische grond. Als er al geen agrarische grond mag zijn, dan kan dat dus helemaal niet.

Met opmerkingen [DZ5]: Tussen het agrarisch bouwperceel (de boerderij) en de omliggende grond (het gronddepot, maar in de aanvraag bestempeld als agrarische grond).

Met opmerkingen [DZ6]: bouwkavel (lees: boerderij)

De heer Suurd: Ik kan u geruststellen, provincie bepaalt waardevermindering en houdt waarde huiskavel er helemaal buiten.

***Vervolgafspraak**:* provincie licht de verklaring van geen bezwaar nog eens schriftelijk toe en belooft dat schriftelijk na te sturen.

Taxatie / afwaardering perceel

De heer Suurd: Provincie zal de waardevermindering van het projectgebied als gevolg van de bestemmingswijziging vergoeden. Omtrent een eventueel te vergoeden waardevermindering van de gronden van Van Dalen bestaat op dit moment nog geen duidelijkheid.

Pas na bestemmingswijziging en bekendheid met de peildatum zal een definitieve waardering van oude en nieuwe waarde plaatsvinden. Op basis daarvan zal besloten worden of de reservering van december 2014 geheel of gedeeltelijk kan worden toegewezen. Dit vormt de basis voor het door GS vast te stellen definitieve compensatiebedrag voor de grond.

Het definitieve taxatierapport zal onderdeel uitmaken van de besluitvorming omtrent de toekenning van de gereserveerde gelden en kan pas worden ingezien op het moment dat die besluitvorming onherroepelijk heeft plaatsgevonden.

De heer Zuidema refereert aan zijn vraag om toezending taxatierapport. De ambtelijke reactie was dat, zodra rapport definitief is, dit wordt betrokken in de onderhandeling en openbaarmaking vooralsnog niet aan de orde is.

Vreemd, er is dus nog geen definitieve taxatie. Behoort objectief te zijn, zou vreemd zijn als taxatie zou veranderen tijdens onderhandelingen.

De heer Suurd: Je kunt als partijen van mening verschillen. Objectiviteit wordt gewaarborgd door de afspraak die is gemaakt in de intentieovereenkomst. Partijen hebben ieder een taxateur aangewezen die in gezamenlijk overleg tot een waarde zullen komen.

De heer Schouten vraagt waarom dit aspect, naast het zorgvuldig handelen met gemeenschapsgeld, zo belangrijk is voor omwonenden.
De heer Zuidema: Legt een onnodige grote claim op dit project, er liggen ook andere projecten op de reservebank.

Dhr. Zuidema geeft verder nog aan, ook nog een aantal opmerkingen te hebben over de taxatie. Hij zegt toe om die opschrift gestelde opmerkingen nog naar de betrokken partijen toe te zenden.

De heer de Vries maakt bezwaar tegen de uitspraken: Is een (democratisch) Statenbesluit geweest waarin maxima voor afwaardering zijn vastgesteld.

De heer Mangnus: vreemd dat je als provincie reserveringen vaststelt. Mocht in laatste stadium blijken dat afwaardering veel lager wordt, dan moet het misschien afgeblazen worden.

De heer Schouten: De familie van Dalen kent dit risico en sluit dit punt af.

Vervolgproces

De heer Mangnus vraagt i.h.k.v. draagvlak gesprekken met initiatiefnemers zelf, zonder juristen e.d. Door initiatiefnemers wordt aangegeven dat zij dit al een aantal keer hebben geprobeerd, maar dat de heer Mangnus hier niet voor open staat. De heer Schouten constateert dat de heer Mangnus blijkbaar niet zomaar bij familie van Dalen binnen loopt.

De omwonenden, incl. dhr. Mangnus zijn van mening dat ze wel degelijk openstaan voor gesprekken met van Dalen. Ze vragen al twee jaar uitgenodigd te worden voor een gesprek over de bezwaren tegen het Swifterpark. Echter de uitnodiging is nog steeds niet gekomen. Op verzoek kan een overzicht van de contactmomenten worden aangeleverd.

De heer Wijtvliet geeft aan dat zijn zorgen echt zitten op het aspect hinder: het kan ons het bedrijf kosten. Hij wil zijn bedrijf niet in de waagschaal leggen. Hij vraagt het ook te betrekken bij andere projecten NN. Was het aspect dierziekten ook niet reden dat OVW niet is doorgegaan?

De heer Mangnus brengt doelstelling breed draagvlak Nieuwe Natuur nog naar voren. De heer de Vries geeft aan dat het publiekrechtelijke een aspect is, het andere is draagvlak voor de uitvoering. Is nadrukkelijk aan de initiatiefnemers. Richting omwonenden, maar ook gemeente e.d. Veronderstelt dus ook zichtbare inspanning, voorlichting e.d. Hoort ook bij het luisteren en nadenken over wat hier gezegd is en daarover terugkoppelen.
De heer Suurd vult aan: op zoveel mogelijk objectief vast te stellen punten moet goede reactie komen.

Mevrouw Fokkema geeft aan dat alle bezwaren en aspecten die in de technische bijeenkomst op 13 oktober 2015 zijn benoemd zijn opgestuurd naar bureau A&W. Die heeft dat blanco aangenomen. Ze wil indruk wegnemen dat er gestuurd is op het rapport.

De heer Zuidema geeft aan dat ook niet te suggereren, maar dat de onderzoeks-opdracht niet ter goedkeuring vooraf aan hem of de omwonenden is voorgelegd, maar achteraf is ontvangen. A&W heeft zich strikt aan onderzoeksvragen gehouden. Ratten en muizen zijn buiten beschouwing gelaten, jacht idem. Dat is niet in rapport terug te vinden. Terwijl dit op voorhand wel nadrukkelijk is besproken en ook in de stukken is terug te vinden.

De heer Schouten geeft nogmaals aan dat een contra-expertise vrij staat.

Dhr. Zuidema vraagt zich echter af als blijkt dat de situatie met betrekking tot de vogelgriep niet in voldoende mate is onderzocht, of het aanvullend onderzoek dan eigenlijk niet gedaan moet worden door de initiatiefnemers (of de provincie).

Vervolg rondje over vervolg proces:
Wat is nodig om enthousiast te worden?

- technische oorzaken / risico bedrijf. Heel serieus nemen;
- financiële kant / publiek geld. Is democratisch proces, controle van de Staten.

De heer Mangnus gaat terug naar presentatie plannen: 1x bij elkaar geweest, toen nog geen inhoudelijke plannen. Was toen niet uitgenodigd, verder geen vervolg aan gegeven. 2 jaar lang voorbij gegaan aan bezwaren, ook aan de technische. Nu moet dat geforceerd (zo voelt het) geregeld worden. Betwijfelt of dat de weg is.

Rondvraag:

De heer Zuidema: levert (evt. herziening) rapport A&W herziening van het blijkbaar reeds vastgestelde planschaderisico op?

De heer Suurd: M.b.t. dierziekten zou dat kunnen, wordt opnieuw naar gekeken.

Verder vinden de heren Zuidema en Mangnus de mail van mw. Fokkema aan de onderzoeker van de WUR (dhr. Dekker) inzake Mond- en Klauwzeer (MKZ) suggestief. Sturend naar een antwoord dat er geen effecten zijn.

Dhr. Zuidema zegt toe om hierover nog een schriftelijke reactie naar de betrokken partijen toe te zenden.

{niet ter vergadering besproken, maar wel uitermate relevant}

Bij naderde bestudering van het antwoord van de medewerker van het Centraal Veterinair Instituut (CVI) te Lelystad, bleek echter dat er door het CVI ook informatie (rapporten) was verstrekt over het risico op andere dierziekten.

In een eerdere studie worden aanbevelingen gedaan op het risico op veterinaire ziekten te verkleinen. **Die aanbevelingen kunnen echter bij het project Swifterpark niet toegepast worden.**

De omwonenden stellen daarom voor dat er alsnog een door de CVI-expert geadviseerde risico-analyse wordt uitgevoerd in opdracht van de provincie of de initiatiefnemers.

Dhr. Zuidema heeft zijn bevindingen m.b.t. deze dierziekten inmiddels ook al naar de betrokken partijen toegezonden.

Mw. Fokkema geeft aan dat indruk kan worden gewekt dat er bijna niet aan draagvlak is gewerkt door familie van Dalen. Ze geeft aan dat dit een verkeerde indruk is. Uit het nauwgezette relaas van 9 kantjes van de familie van Dalen is een feitenrelaas gedestilleerd. Als ik daar overheen kijk, dan is er wel degelijk inspanning gepleegd om buurt en partijen te betrekken. Dan gaat het ook over scholen in Swifterbant, IVN, dorpsbelangen, ANWB e.d.

{niet ter vergadering besproken}

De direct omwonenden hebben het gevoel dat dat er misschien wel gewerkt is aan draagvlak in een wat wijdere omgeving, maar tot op heden niet/nauwelijks aan draagvlak onder de direct omwonenden. Zoals ook uit het voorgaande blijkt.

Verder zouden de omwonenden ook graag dat nauwgezette feitenrelaas ontvangen.

De heer Scheven vraagt aan de heer Mangnus of hij spreekt namens de mensen die worden genoemd in brieven. De heer Mangnus geeft aan dat hij vandaag alleen voor zichzelf heeft gesproken. In schriftelijke stukken is er wel altijd afstemming met deze groep mensen.

Familie rondt af: Er wordt goed begrepen dat het onmogelijk is iedereen blij te maken met het plan. Ze blijven zich daar tot het eind wel voor inspannen.

10 SWIFTERPARK

Project

De familie Van Dalen gaat een voormalig gronddepot omvormen naar het natuurgebied ‘Swifterpark’. Door de grondsamenstelling wordt in dit gebied een grote diversiteit aan plantensoorten verwacht. In dit project wordt de natuur van het toekomstige Swifterpark versterkt en kan uitwisseling van planten- en dierensoorten met het Swifterbos plaatsvinden. Daarnaast wordt het gebied door wandel- en fietspaden toegankelijk voor recreanten. In hun gewenste boerderijwinkel wil de familie landbouwproducten uit de regio verkopen.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: afgerond	Status: afgerond	Status: opgestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart
✔	✔	✔	●	●	●

Stappenplan Swifterpark

PROJECT GEHONOREERD

Reservering ha : 24 ha grond

Reservering € : € 2.083.582
Waarvan : € 1.655.000 voor verwerving | € 360.000 voor inrichting | € 68.582 voor beheer

PLAN VAN AANPAK

Inventarisatie te nemen stappen in voorbereidingsfase en doorlooptijd
Door adviesbureau Eelerwoude is een plan van aanpak geschreven over de nog te nemen stappen om te komen tot realisatie. Deze stappen zijn opgenomen in de intentieovereenkomst en in een planning. *Status: afgerond.*

Ontwerp en inrichtingsuitwerking
Het ontwerp en het inrichtingsplan worden aan de hand van de uitgevoerde onderzoeken en de gesprekken met de omgeving naderuitgewerkt. *Status: afgerond.*

Raming kosten en financieringsmogelijkheden
In het projectvoorstel is een door advies- en ingenieursbureau Antea Group opgestelde financiële raming gevoegd. Deze zal in de business case nader uitgewerkt worden. *Status: afgerond.*

INTENTIEOVEREENKOMST

Vastlegging werkafspraken voorbereidingsfase o.b.v. stappenplan
In de intentieovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de rol- en taakverdeling bij de plan-uitwerking, de financiën en de planning. *Status: afgerond.*

Vastlegging reservering provincie (capaciteit/€)
De provincie heeft het adviesbureau Eelerwoude ingeschakeld om de initiatiefnemer te begeleiden bij de uitwerking van het projectvoorstel. Daarnaast zal bureau Lysias op verzoek en voor rekening van de provincie een staatssteunanalyse uitvoeren. Verder stelt de provincie een ecoloog beschikbaar om het plan te toetsen. *Status: afgerond.*

Vastlegging resultaat na voorbereidingsfase
Deze fase wordt gebruikt om het projectvoorstel nader uit te werken tot een business case die past binnen het PS-besluit en het provinciaal beleid. *Status: afgerond.*

VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN

Vergunningsscan/scan ruimtelijke ordening
Eelerwoude zal initiatiefnemers begeleiden bij het uit (laten)voeren van een vergunningenscan en een planschaderisicoanalyse. *Status: afgerond.*

Definitief ontwerp
De resultaten van de uit te voeren onderzoeken wordt verwerkt tot een definitief ontwerp, dat de basis vormt voor de realisatieovereenkomst. *Status: opgestart.*

Sluitende business case project
De business case dient te passen binnen het PS-besluit en het provinciaal beleid. De aangeleverde business case zal worden voorgelegd aan de afdeling R&E die zal adviseren over de realiseerbaarheid van het project. *Status: opgestart*.

REALISATIEOVEREENKOMST

Uitvoering en planning werkzaamheden
Status: nog niet gestart.

Financering werkzaamheden
Status: nog niet gestart.

Op te leveren resultaat
Status: nog niet gestart.

Eigendom en beheersituatie na oplevering
Status: nog niet gestart.

Financering van eigendom en beheer
Status: nog niet gestart.

Risico's en onvoorziene omstandigheden
Status: nog niet gestart.

REALISATIE

Project is nog niet gerealiseerd. *Status: nog niet gestart*.

Voortgang Swifterpark

SAMENVATTING PROCESVOORTGANG
De eerste mijlpaal in dit project is behaald: de intentieovereenkomst tussen de familie Van Dalen en de provincie Flevoland is in oktober 2015 getekend. Adviesbureau Eelerwoude begeleidt de familie op meerdere aspecten om te komen tot een realisatieovereenkomst. Deze overeenkomst wordt waarschijnlijk in het voorjaar van 2016 getekend.

PLANNING
De intentieovereenkomst is op 1 oktober 2015 ondertekend. Onderdeel van deze overeenkomst is een planning, waarin is vastgelegd dat de realisatieovereenkomst in beginsel in het voorjaar van 2016 getekend zal worden.

GROND
Het betreft eigen gronden van de projectindiener.

FINANCIERING
Voor ondersteuning tijdens de voorbereidingsfase zijn voorbereidingskosten toegekend ter grootte van 5% van de inrichtingskosten.

DRAAGVLAK / SAMENWERKING
Om het draagvlak in de omgeving te vergroten is opdracht verleend aan een onafhankelijk gespreksleider. Hij heeft onderzocht welke stappen nodig waren om meer draagvlak in de omgeving te verkrijgen. Inmiddels heeft bestuurlijk overleg met de omwonenden plaats gevonden. Afgesproken is dat de omwonenden en het waterschap in het vervolgproces goed betrokken worden. Eelerwoude gaat dit proces begeleiden en zorgen dat de diverse meningen en zorgen van omwonenden gehoord worden en waar mogelijk mee worden genomen in de verdere plan-uitwerking. Dit resulteert in het in beeld krijgen van de inhoudelijke aandachtspunten.

PROJECTPLAN
-

JURIDISCH
-

VERGUNNINGEN
-

ONDERSTEUNING VANUIT HET PROGRAMMA NIEUWE NATUUR
In opdracht van het programma Nieuwe Natuur ondersteunt adviesbureau Eelerwoude de familie Van Dalen met de uitwerking van het project. In het najaar van 2015 heeft Eelerwoude een plan van aanpak voor dit project geschreven. Na ondertekening van de intentieovereenkomst begeleidt Eelerwoude de projectindieners met het opstellen van een sluitende business case. Daarnaast ondersteunt een verbindend verkenner de familie Van Dalen om uit te zoeken welke stappen nodig zijn om draagvlak in de omgeving te verkrijgen. Dit betreft onder andere de effecten op de omliggende bedrijven.

Altenburg & Wymenga
ECOLOGISCH ONDERZOEK

Natuurontwikkeling en vogelgriep
Risico inschatting Swifterbant

A&W-rapport 2185

in opdracht van

PROVINCIE FLEVOLAND

Natuurontwikkeling en vogelgriep
Risico inschatting Swifterbant

A&W-rapport 2185

L.W. Bruinzeel

Foto Voorplaat
Torenvalk, foto: Johann Prescher (A&W)

L.W. Bruinzeel 2015
Natuurontwikkeling en vogelgriep. Risico inschatting Swifterbant. A&W-rapport 2185
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgever
Provincie Flevoland
postbus 55
8200 AB PLelystad

Uitvoerder
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl
www.altwym.nl

© Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv. Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

Projectnummer	Projectleider	Status
2519SWP	L.W. Bruinzeel	Concept

Autorisatie	Paraaf	Datum
Goedgekeurd	**J. Latour**	23-12-2015

Kwaliteitscontrole
R. van der Hut

Inhoud

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Doel en specifieke vragen 1
1.3 Methode en leeswijzer 1
2 Rol van wilde vogels in het verspreiden van griep 3
3 Huidige situatie en ontwikkelingen 7
4 Vogels in het gebied 15
5 Voorgenomen plannen en risico's op griep uitbraken 20
6 Beantwoording vragen 21
7 Literatuur en bronnen 22

Bijlage 1 Inrichtingsplan 25

Disclaimer
Aan deze rapportage kunnen geen rechten worden ontleend. A&W geeft in deze rapportage de resultaten van objectief onderzoek weer. A&W spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van de ingrepen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Provincie Flevoland ondersteunt de initiatiefnemers van het natuurontwikkelingsproject 'Swifterpark' in Swifterbant. Vanuit de omwonenden zijn bezwaren geuit tegen de natuurontwikkeling. Het betreft hier bezwaren tegen de plannen vanwege de kans op dierziekten, met mogelijk schadelijke gevolgen voor bedrijven in Swifterbant, met name kans op ziekten bij kapitaal gevoelige grootouderkippen.

1.2 Doel en specifieke vragen

De provincie heeft de expertise van Altenburg en Wymenga ecologisch onderzoek bv. gevraagd om antwoord te geven op de volgende vragen:

1. Wat is de risico inschatting van het gevaar van besmetting door vogelgriep (verspreid door wilde vogels) in de huidige situatie.

2. Wat is de risico inschatting van het gevaar van besmetting door vogelgriep (verspreid door wilde vogels) in de situatie dat het gebied wordt ingericht. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de situatie waarbij Swifterpark wordt ontwikkeld en waarbij het gebied als regulier agrarische gebied wordt ontwikkeld.

3. Maak, indien mogelijk, een inschatting (liefst cijfermatig) van het verschil in risico tussen beide situaties.

4. Geef advies over de mogelijke maatregelen die genomen zouden kunnen worden om het eventuele risico te verkleinen.

5. Geef advies over mogelijke extra maatregelen rond de grootouderkippen.

1.3 Methode en leeswijzer

In deze rapportage wordt een literatuuroverzicht gegeven van de kennis over wilde vogels en de rol die ze spelen bij het verspreiden van vogelgriep. Vervolgens wordt de huidige situatie omschreven, dit wordt gedaan aan de hand van literatuurbronnen en op basis van een oriënterend veldbezoek (uitgevoerd op 15 december 2015). Vervolgens wordt het huidige gebiedsgebruik door vogels in het plangebied en de omgeving onderzocht. De huidige situatie wordt vergeleken met verschillende toekomstscenario's waarbij het plangebied ongewijzigd blijft (gronddepot), een landbouwkundige invulling krijgt of wordt ontwikkeld tot parknatuur. Voor elk van deze scenario's wordt een inschatting gegeven voor de kans op uitbraken van vogelgriep op omringende bedrijven.

Grote zilverreigers zullen in het gebied geregeld vertoeven, maar houden afstand tot gebouwen en mensen (foto A&W).

2 Rol van wilde vogels in het verspreiden van griep

Wilde vogels als natuurlijk reservoir van vogelgriep

Wilde vogels worden algemeen beschouwd als het natuurlijke reservoir van influenza A virussen, waar zowel mensen als dieren door geïnfecteerd kunnen raken (Webster *et al.* 1992, Short *et al.* 2015). Wilde vogels kunnen drager zijn van een breed scala aan influenza A virussen, die onderscheiden worden op grond van hemaglutinine (H1-H16) en neuraminidase (N1-N9) subtypes. In 2003 bijvoorbeeld veroorzaakte een influenza virus van het type H7N7 een uitbraak binnen de pluimveesector in Nederland, waarbij 255 groepen pluimvee besmet raakten en in totaal 30 miljoen vogels werden geruimd (Stegeman *et al.* 2004). Influenza A virussen zijn vastgesteld bij 105 vogelsoorten en 26 vogelfamilies (Olsen *et al.* 2006 , Artois *et al.* 2009). Het virus is vastgesteld bij wilde vogels op alle continenten, alleen op Antarctica is het virus bij wilde vogels niet vastgesteld (daar is alleen serologisch bewijs dat vogels eerder in aanraking zijn geweest met het virus). De prevalentie (aantal geïnfecteerde vogels als fractie van het aantal bemonsterd) is met name hoog bij wilde vogels op het noordelijk halfrond, op het zuidelijk halfrond is de prevalentie lager (Grillo *et al. 2015*, Cumming *et al.* 2011). Met influenza A besmette wilde vogels komen in Nederland overal voor, in het landelijke gebied, in natuurgebieden en ook in steden (zie bijvoorbeeld Verhagen 2012).

Vogels van natte gebieden (moerasgebieden) met name de orders Anseriformes (eenden, ganzen en zwanen) en Charadriiformes (meeuwen, sterns, stellopers) zijn de meest frequent gerapporteerde dragers van Avian Influenza Virussen (AIV's). Het voorkomen van AIV's bij andere vogelgroepen is aanmerkelijk lager, maar ook in deze groepen is het virus aanwezig. De reden dat watervogels een relatief hoge mate van besmetting kennen (ongeveer 10% van de individuen is drager, tegen meestal rond de 1% bij andere vogelgroepen, zie tabel 2.1) wordt veroorzaakt doordat het virus met name epitheelcellen in het darmkanaal infecteert (Daoust *et al.* 2011, Hofle *et al.* 2012) en dat deze virussen via ontlasting in het water komen. Watervogels komen vaak voor in hoge dichtheden en eten en ontlasten op dezelfde plek, waardoor de zogenaamde fecal-oral route in stand wordt gehouden. Hierdoor vinden jaarlijks uitbraken plaats bij wilde watervogels, met name op momenten dat de populatie z'n grootste omvang kent en als er veel immunologisch naïeve jonge vogels (die nog nooit eerder in aanraking zijn gekomen met het virus) in de populatie aanwezig zijn (van Dijk *et al.* 2014).

Wilde vogels en overdracht van aviare influenza op andere soorten

In de meeste gevallen zijn wilde vogels geïnfecteerd met Laag Pathogene Avian Influenza (LPAI) die bij de dragers alleen milde of geen ziekte symptomen veroorzaakt. LPAI virussen kunnen incidenteel overgedragen worden op pluimvee of zoogdieren waarin ze een mild tot ernstige ziektebeeld kunnen vertonen. Laag pathogene influenza virussen van het subtype H5 en H7 kunnen bij pluimvee evolueren tot Hoog Pathogene Avian Influenza virussen (HPAI). Onderzoek naar vogelgriep bij wilde vogels kwam in 2005 in een stroomversnelling na vaststelling van hoog pathogene avian influenza (HPAI, type H5N1) in zuidoost Azië. Influenza virussen bij pluimvee infecteren met name epitheel cellen in de luchtwegen (en niet epitheel cellen in het darmkanaal zoals bij wilde vogels, Hooper & Selleck 2003, Short 2015). Om die reden gaat men er vanuit dat bij pluimvee AIV's zich ook verspreiden (bij hoge dichtheid en droge omstandigheden) via aerosols en uitgeademde waterdruppels (zogenaamde *respiratory droplets*). HPAI varianten kunnen daardoor 100% sterfte bij pluimvee veroorzaken met grote economische gevolgen voor de sector.

Transmissie

Besmetting kan in het algemeen lopen via een directe route (directe transmissie) en via een indirecte route (indirecte transmissie, verspreiding van geïnfecteerd materiaal).

Tabel 2.1 Prevalentie van influenza A virussen bij wilde vogels uit Olsen et al. 2006. Prevalentie is alleen weergeven voor een soort als meer dan 500 tests zijn uitgevoerd, soorten met lagere aantallen bemonsterde individuen per soort zijn wel opgenomen in het familie totaal.

			Positive	
Family	**Species**	**Sampled**	**(*n*)**	**(%)**
Ducks	36 species	34,503	3275	9.5
	Mallard (*Anas platyrhynchos*)	15,250	1965	12.9
	Northern Pintail (*Anas acuta*)	3,036	340	11.2
	Blue-winged Teal (*Anas discors*)	1,914	220	11.5
	Common Teal (*Anas crecca*)	1,314	52	4.0
	Eurasian Wigeon (*Anas penelope*)	1,023	8	0.8
	Wood Duck (*Aix sponsa*)	926	20	2.2
	Common Shelduck (*Tadorna tadorna*)	881	57	6.5
	American Black Duck (*Anas rubripes*)	717	130	18.1
	Green-winged Teal (*Anas carolinensis*)	707	28	4.0
	Gadwall (*Anas strepera*)	687	10	1.5
	Spot-billed Duck (*Anas poecilorhyncha*)	574	21	3.7
Geese	8 species	4,806	47	1.0
	Canada Goose (*Branta canadensis*)	2,273	19	0.8
	Greylag Goose (*Anser anser*)	977	11	1.1
	White-fronted Goose (*Anser albifrons*)	596	13	2.2
Swans	3 species	5,009	94	1.9
	Tundra Swan (*Cygnus columbianus*)	2,137	60	2.8
	Mute Swan (*Cygnus olor*)	1,597	20	1.3
	Whooping Swan (*Cygnus cygnus*)	930	14	1.5
Gulls	9 species	14,505	199	1.4
	Ring-billed gull (*Larus delawarensis*)	6,966	136	2.0
	Black-tailed Gull (*Larus crassirostris*)	1,726	17	1.0
	Black-headed Gull (*Larus ridibundus*)	770	17	2.2
	Herring Gull (*Larus argentatus*)	768	11	1.4
	Mew Gull (*Larus canus*)	595	0	0.0
Terns	9 species	2,521	24	0.9
	Common Tern (*Sterna hirundo*)	961	16	1.7
Waders	10 species	2,637	21	0.8
Rails	3 species	1,962	27	1.4
	Eurasian Coot (*Fulica atra*)	1,861	23	1.2
Petrels	5 species	1,416	4	0.3
	Wedge-tailed Shearwater (*Puffinus pacificus*)	794	4	0.5
Cormorants	1 species	4,500	18	0.4
	Great Cormorant (*Phalacrocorax carbo*)	4,500	18	0.4

Wilde vogels kunnen pluimvee besmetten doordat directe transmissie mogelijk is via de zogenaamde fecal-oral route. Dit vindt plaats als wilde en gedomesticeerde vogels direct contact hebben (als ze bijvoorbeeld drinkwater, voedsel of directe nabijheid delen, zoals bijvoorbeeld mogelijk is bij vrije uitloop). Wilde vogels kunnen ook andere diersoorten infecteren (katten, muizen, paarden, zeehonden, zie Short *et al*. 2015, figuur 2.1). Over deze verschillende routes is echter nog veel onbekend (Short *et al.* 2015).

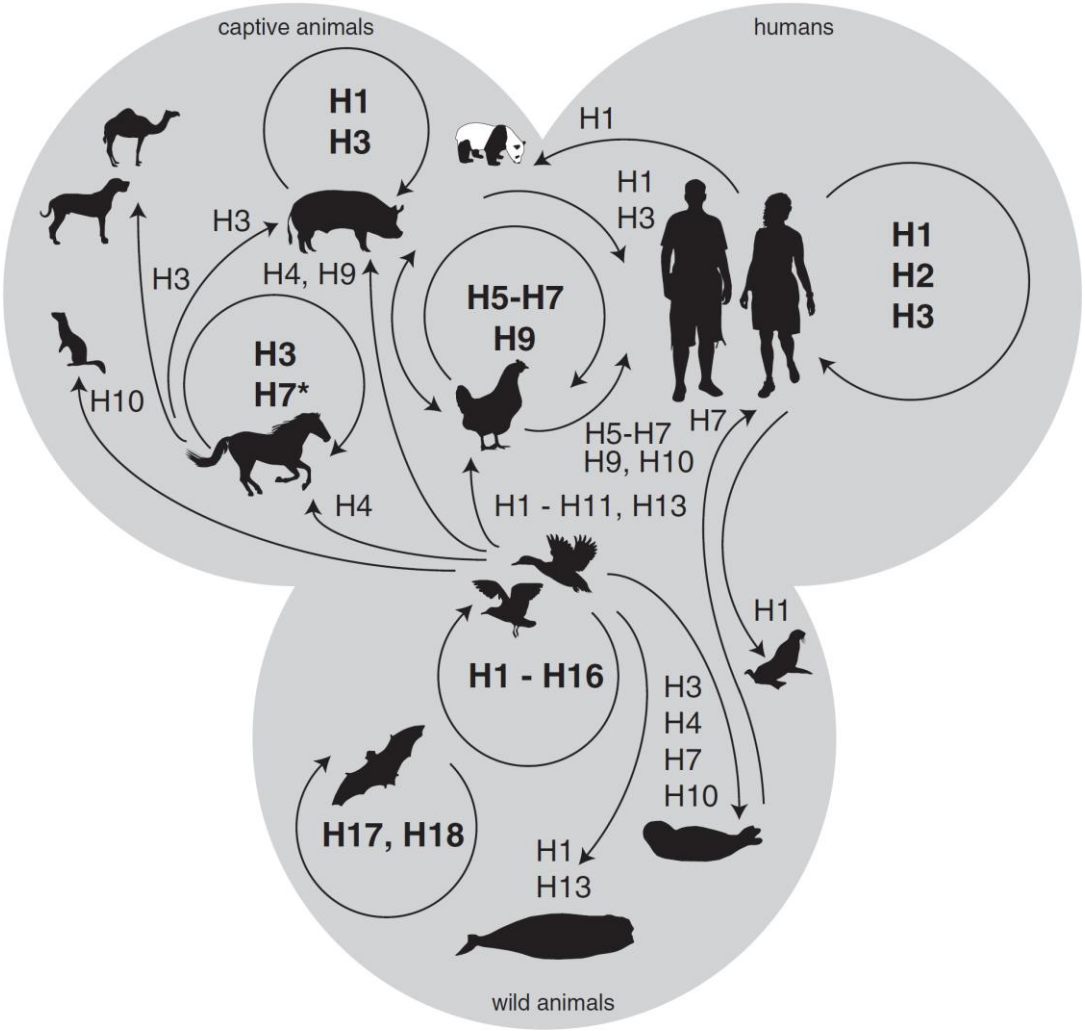

Figuur 2.1 Reservoirs en transmissie tussen soorten van LPAI virussen. Wilde vogels, gedomesticeerde vogels, varkens, honden, mensen en vleermuizen hebben hun eigen influenza A virussen (cirkelvormige pijlen en vetgedrukte subtypes). Incidenteel springt een virus over van de ene soort naar de andere (enkele pijl en normaal lettertype. Het meest voorkomend zijn de sprongen vanuit de groep van wilde vogels naar andere diersoorten (uit Short et al. 2015).

Wilde vogels en uitbraken bij pluimvee - rol van landschappelijke setting

In Nederland komt het jaarlijks enkele keren voor dat pluimveebedrijven zonder buitenuitloop een introductie van LPAI meemaken (Elbers & Bouwstra 2015). Dit komt zeer waarschijnlijk doordat er besmet materiaal van buiten het bedrijfsgebouw binnen het bedrijfsgebouw wordt gebracht en in contact komt met het pluimvee (indirecte transmissie) (Elbers & Bouwstra 2015). Bewijzen dat er directe transmissie plaatsvindt tussen wilde vogels en pluimvee (zonder buitenuitloop) zijn er niet. In Nederland zijn risicoanalyses uitgevoerd naar de risicofactoren voor introductie van LPAI bij bedrijven met vrije uitloop (Van der Groot *et al*. 2015). Daarnaast zijn risicoanalyses uitgevoerd voor pluimveebedrijven zonder vrije uitloop, maar deze analyses beperken zich tot de biosecurity keten (met name binnen de erfgrens en de transportsector) en

behandelen niet de landschappelijke setting (de inrichting van het gebied buiten de erfgrens). Navraag bij een viroloog van de WUR (Eelbers pers. com) bevestigde dat er geen informatie beschikbaar is die de rol van de landschappelijke setting op besmettingsrisico op bedrijven met een hoge mate van biosecurity (geen vrije uitloop en ander maatregelen) expliciet maakt. Dit geeft impliciet aan dat deze route door experts niet als een relevante factor of een controleerbare (stuurbare) factor wordt beschouwd. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de landschappelijke setting niet onderzocht is als mogelijke factor die van invloed is op de kans van een uitbraak. Bijvoorbeeld Ssematimba *et al.* (2013), Stegeman *et al.* (2004), Van Steenwinkel *et al.* (2011) en Boender (2007) onderzoeken dit aspect niet. Ook bij onderzoek bij pluimvee met open uitloop blijkt dat er in Nederland geen gebieden zijn waar vaker dan gemiddeld AI virus infecties op pluimveebedrijven voorkomen (van der Goot *et al.* 2012). Ook in artikelen waarin de interventiestrategie wordt onderzocht, wordt geen aandacht besteed aan de landschappelijke inrichting (Sims 2013). In het algemeen wordt er impliciet vanuit gegaan dat het sturen van de aantallen wilde vogels op landschappelijke schaal als preventieve maatregel niet mogelijk is en niet effectief is.

Aanpak

In deze analyse richten we ons eerst op de te verwachten ontwikkeling van de vogelgemeenschap binnen het plangebied en in de ruimere omgeving van het plangebied (inclusief omringende bedrijven). Onderzocht wordt of er sprake is van een veranderende vogelbevolking rond de betreffende erven. Mocht er sprake zijn van een veranderende vogelbevolking langs de erfgrens van bedrijven, dan onderzoeken we of deze causaal gerelateerd is aan de ontwikkelingen in het plangebied. Als laatste stap proberen we deze eerste twee stappen te vertalen in een vogelgriep risico inschatting voor de betreffende bedrijven.

3 Huidige situatie en ontwikkelingen

Het projectgebied van 24 ha ligt ten zuiden van Swifterbant, tussen de N307 en de Biddingweg (figuur 3.1). Op dit moment heeft het terrein de functie van gronddepot. Het terrein is eigendom van de familie van Dalen en zij hebben een subsidie aanvraag ingediend bij de Provincie Flevoland in het kader van het 'Programma Nieuwe Natuur' om dit gebied te ontwikkelen tot parknatuur (Van Dalen 2015).

Huidige situatie
Het huidige gebiedsgebruik in en rond het plangebied (ten noorden van de N307) wordt gekenmerkt door parkachtig bos met verbindingssingel (foto 1) en akkerbouw (foto 2). Deze akkers waren ten tijde van het veldbezoek relatief rijk aan akkerzangvogels (enkele tientallen Veldleeuweriken en Graspiepers waren aanwezig) en tevens werd hier een jagende Blauwe kiekendief waargenomen. Het plangebied zelf bestaat thans uit hoge wallen begroeid met kort gras waarop schapen grazen (westelijk deel, foto 3) en onbegroeide opslag van aarde (oostelijk deel, foto 4). Ten oosten van het plangebied liggen akkerbouwpercelen met maïsstoppels (foto 5). Aan de westzijde wordt het plangebied begrensd door de Biddingweg/Bisonweg en een rotonde (foto 6). Hier liggen percelen Bisonweg 6 en 8 die voorzien zijn van erfbeplanting en omgeven zijn door akkerland (foto 7). Op de aangrenzende akkers werden geen vogels vastgesteld. In de zuidwesthoek wordt het plangebied begrensd door een viaduct over het spoor (intercity en lokaal trein-verkeer) en de N307. Deze begrenzing van dubbelspoor en de N307 (Overijsselseweg) vormen een buffer/barrière tussen het plangebied en het gebied ten zuiden van de N307. Het gebied ten zuiden van het plangebied wordt in het algemeen gekenmerkt door grootschalig akkerbouw (foto 11), maar ook vindt hier boomteelt plaats (foto 12). De bewoonde percelen langs de Biddingweg (nr 10 en het tegenovergelegen perceel nr 15) zijn deels omsloten door erfbeplanting en liggen in open akkerland (respectievelijk foto 9 en foto 10). Op deze akkers werden geen vogels vastgesteld ten tijde van het veldbezoek. De erfbeplantingen op de betreffende percelen zijn niet onderzocht, maar het is aannemelijk dat deze soorten zoals Turkse tortel, Koolmees, Pimpelmees, Merel, Roodborst en Winterkoning huisvesten.

Ontwikkeling
De beoogde plannen voorzien erin dat het gebied een parkachtig uiterlijk zal krijgen met open water (naar schatting ongeveer 3 hectare) en relatief veel bosschages, ruig grasland en ruigte. Door de inzet van Blaarkoppen als grazers zal het beheer op een natuurlijke wijze worden uitgevoerd. Het gebied zal toegankelijk worden voor recreanten en scholieren, hiervoor wordt een wandelpad aangelegd en zal parkeergelegenheid worden gecreëerd in de nabijheid van Biddingweg 13. Het gebied zal ingericht worden op verschillende hoogtes en er zal gebruik worden gemaakt van de verschillende grondsoorten die op het depot aanwezig zijn (keileem, zand, veen en klei). Hierdoor wordt het mogelijk een grote diversiteit aan abiotiek aan te bieden. Door verschillen in drooglegging en bodem, en variatie in begrazingsdruk zal op een relatief gering oppervlak een rijk palet aan habitats zich kunnen gaan ontwikkelen. De beoogde inrichting kan daarmee op overzichtelijke en toegankelijke wijze op een relatief kleine schaal de mogelijkheden tonen die de natuur te bieden heeft in Flevoland. Typische Flevoland natuur wordt gekenmerkt door voedselrijke omstandigheden, deze zullen ook hier ontstaan en nutriënten depositie uit het omringende gebied werkt hier niet belemmerend,

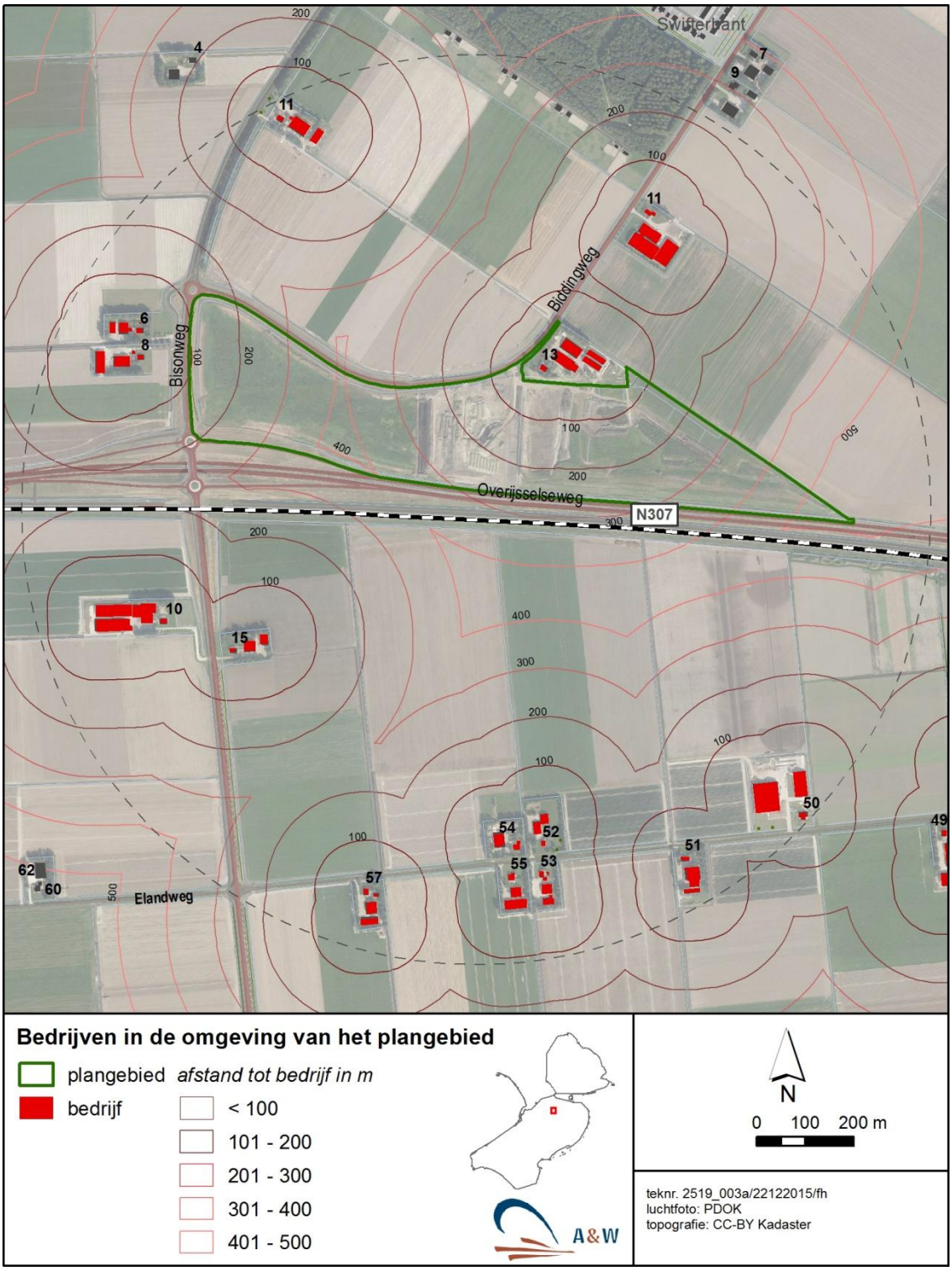

Figuur 2.1 plangebied, huidige situatie. Het plangebied is groen omkaderd weergegeven, de bedrijven in de omgeving zijn weergegeven in rood. Getallen zijn huisnummers. Rond bedrijven zijn contouren getekend van 100 tot 500 meter. De gestreepte cirkel geeft het gebied weer dat in de tekst wordt aangeduid met 'de omgeving', de cirkel heeft een oppervlakte van 277 ha, het plangebied is 24ha.

Figuur 2.2 Toekomstige situatie, voor details wordt verwezen naar de bijlage.

Foto overzicht van locaties waar de foto's genomen zijn. Geprojecteerd op de voorgenomen plannen.

Foto 1. Bisonweg (zicht op het noorden) met links het Swifterbos.

Foto 2. Genomen van de Biddingweg (zicht op het noorden) ter hoogte van het plangebied. In dit stuk werd geoogst.

Foto 3. Plangebied, genomen van de Biddingweg (zicht op het zuiden). Het westelijk deel van het plangebied bestaat uit met kort gras begroeide zandopslag.

Foto 4. Plangebied, foto genomen vanuit het plangebied richting het westen. Het oostelijk deel van het plangebied bestaat uit onbegroeide opslag van grond.

Foto 5. Plangebied, foto genomen vanuit het plangebied richting het oosten. Dit gebied bestaat uit maïsstoppels. Links op de foto de boerderij van Biddingweg 13.

Foto 6. Rotonde, waar Bisonweg en Biddingweg bij elkaar komen. Het plangebied is net niet zichtbaar op deze foto, maar bestaat uit relatief hoge met kort gras begroeide wallen.

Foto 7.Perceel Bisonweg 6 en 8 ter hoogte van de rotonde.

Foto 8. Zicht op het plangebied vanaf het viaduct over de N307 en het spoor. Op de achtergrond is het plangebied zichtbaar.

Foto 9. Perceel Biddingweg 10, ten zuiden van de N307 en het spoor. Dit perceel is omsloten door geploegd akkerland. Gras rond het gebouw wordt kort gehouden.

Foto 10. Perceel Biddingweg 15, ten zuiden van de N307 en het spoor. Dit perceel is omsloten door geploegd akkerland.

Foto 11. Gebied ten zuiden van de N307 en het spoor. Dit gebied bestaat voornamelijk uit geploegd akkerland.

Foto 12. Gebied ten zuiden van de N307 en het spoor. Naast geploegd akkerland is hier tevens boomteelt te vinden.

4 Vogels in het gebied

In dit hoofdstuk wordt op een semi-kwantitatieve wijze een inschatting gegeven van het huidige en toekomstige gebruik van het gebied (plangebied en omgeving) door vogels.

Methode
Wij onderscheiden op ecologische gronden zes vogelgroepen. Het voorkomen van de soorten wordt aangegeven met een aantalsduiding (tabel 4.1). Bij deze aantalsduiding wordt rekening gehouden met de dichtheden waarin deze soorten van nature voorkomen in Nederland. Bijvoorbeeld roofvogels komen altijd voor in lage dichtheden; als het gebied 10 roofvogels onderdak biedt, dan zijn dat voor deze soortsgroep 'hoge aantallen'. Watervogels komen vaak voor in hoge dichtheden en grote groepen. Als het gebied onderdak biedt aan 10 Kolganzen, dan wordt het voorkomen geduid als 'lage aantallen'.

Tabel 4.1 gebruikte classificatie voor het voorkomen van vogels

Niet	Soort komt niet of incidenteel voor
Gering	Soort komt in zeer lage aantallen voor
Laag	Soort komt voor in (voor deze soortsgroep) lage aantallen
Matig	Soort komt voor in (voor deze soortsgroep) matige aantallen
Hoog	Soort komt voor in (voor deze soortsgroep) hoge aantallen

Huidige en toekomstig gebruik van het plangebied door vogels
In tabel 4.2 is het huidige gebruik van het plangebied door vogels weergegeven. In de huidige staat biedt het gebied onderdak aan zeer lage aantallen individuen uit de betreffende soorts-groepen. Het gebied is klein (24 hectare), droog en biedt in de huidige inrichting weinig foerageermogelijkheden. Daarnaast hebben veel vogels van het open land een hekel aan reliëf, ze kunnen dan verstoringsbronnen (mensen) en predatoren (roofvogels en vossen) niet goed aan zien komen. Het huidige gebied vertoont (zeker voor de landschappelijke setting) veel reliëf. In de toekomstige situatie zal het gebied door verwijdering van grond lager komen te liggen, vochtiger worden, minder reliëf vertonen en zal een hoge diversiteit aan habitats ontstaan. Deze lappendeken aan habitats biedt voldoende ruimte aan amfibieën, vlinders, kruidensoorten etc., maar vogels hebben vaak een groter aaneengesloten areaal van een bepaald habitat type nodig om zich te duurzaam te vestigen. Daarnaast zijn vogels gevoelig (afhankelijk van de vogelsoort) voor verstoring door mensen (wandelaars), wegen en spoorlijnen.

Tabel 4.2 Huidig en toekomstig gebruik (met natuurontwikkeling)van het plangebied door vogels.

vogelgroepen	**Huidig voorkomen in plangebied**	**Toekomstig voorkomen in plangebied (met natuurontwikkeling)**
Weidevogels/steltlopers/ meeuwen	gering-niet	lage aantallen (toename in plangebied)
Herbivore watervogels	gering-niet	matige aantallen (toename in plangebied)
Roofvogels	lage aantallen	variërende aantallen (toename in plangebied)
Vogels van boerenerven	gering-niet	matige aantallen (toename in plangebied)
Akkerzangvogels	lage aantallen	matig tot hoge aantallen (toename in plangebied)

Na inrichting zal het gebied lage aantallen weidevogels kunnen huisvesten. Het oppervlakte aan water en de korte vegetatie in het plangebied is relatief beperkt in omvang. Weidevogels kunnen er op en langs de waterpartijen rusten en foerageren tijdens de migratie. Broedvogels zullen deels van de omgeving afhankelijk zijn voor voedsel en waarschijnlijk ook om te broeden. Meeuwen zullen zich in lage aantallen in het gebied ophouden, de nabijheid van het IJsselmeer en het soms tijdelijk onder water staan van akkerland in de omgeving trekken meeuwen aan (met name Kokmeeuwen), die op het open water zullen rusten en poetsen. Gezien het oppervlakte open water (naar schatting 3 ha) zullen dit lage aantallen zijn.

Herbivore watervogels zullen in matige aantallen gebruik maken van het gebied. Lage aantallen van Pijlstaarten, Krakeenden en Smienten zijn incidenteel te verwachten. Hogere aantallen kunnen verwacht worden van Meerkoeten en Wilde eenden die goed tegen verstoring kunnen. Incidenteel kunnen tijdelijk hogere aantallen herbivore watervogels verwacht worden indien de voedselomstandigheden in de omgeving daar aanleiding toe geven. Het landbouwkundig gebruik van de percelen in de omgeving bepaald in grote mate deze aantallen, aangezien het gebied zelf onvoldoende voedsel verschaft (en teveel verstoring kent) voor hoge aantallen. Hierbij wordt gedacht aan Kolganzen en Grauwe ganzen en de zeldzame Kleine zwaan die in het gebied kunnen rusten/slapen/poetsen. Het is niet uitgesloten dat ganzen (Nijlganzen, Grauwe ganzen en Boerenganzen) op termijn in het gebied gaan broeden.

De *Smient*, een grasetende eendensoort, zal waarschijnlijk in aantallen tussen de 0 en 50 van het ontwikkelde gebied gebruik kunnen gaan maken. Deze soort foerageert in het algemeen zowel overdag als 's nachts op weilanden en in moerasgebieden. Smienten verdienen speciale aandacht omdat ten tijde van de H5N8 uitbraken in 2014 deze wilde vogelsoort als enige positief testte voor HPAI H5N8 (Verhagen *et al.* 2015). Als het gebied Smienten gaat huisvesten dan zullen deze soorten hier ook moeten gaan foerageren gezien het gebrek aan grasland in de omgeving.

De aantallen roofvogels in het plangebied zullen met name bepaald worden door de foerageermogelijkheden in de omgeving. Bij een ruim aanbod aan voedsel kunnen roofvogels vanuit het plangebied het omringende land gebruiken om te jagen. Met name in de winter, als bezoekers aantallen lager zullen zijn, zal het plangebied relatief frequent gebruikt gaan worden door soorten als Torenvalk en Buizerd, maar ook soorten als Ruigpootbuizerd, Blauwe kiekendief en Velduil (typische Flevoland soorten) zullen incidenteel van het gebied gebruik maken. Dit hangt echter wel samen met de foerageermogelijkheden buiten het gebied. Het plangebied zelf is te gering in omvang om zelfstandig deze soorten te bedienen.

Boerenerfvogels (bijvoorbeeld Merel, Witte kwikstaart, Heggemus, Roodborst) en struweelvogels (bijvoorbeeld Bosrietzanger, Fitis) zullen in het gebied voorkomen in gangbare dichtheden (matig aantal). Deze soorten zijn voor alle functies (broeden, rusten en foerageren) afhankelijk van het plangebied. Dit zijn soorten die in het plangebied territoria zullen verdedigen en ze hebben doorgaans een beperkte actieradius.

Akkerzangvogels (bijvoorbeeld Veldleeuwerik, Gele kwistaart en Graspieper) zullen naar alle waarschijnlijkheid in relatief hoge aantallen in het gebied pleisteren. Met name in de winter en in het voor/najaar zullen hier relatief grote aantallen aanwezig zijn. Dit zijn soorten die juist kunnen profiteren van de kruidenrijkdom en het gevarieerde aanbod aan verschillende habitats. Tevens zijn deze soorten niet erg verstoringsgevoelig. Het vestigen van de Veldleeuwerik, Kneu en Gele kwikstaart als broedvogel is niet uitgesloten.

Huidige en toekomstig gebruik van de omgeving door vogels

In tabel 4.3 is het verwachte gebruik door vogels van de ruimere omgeving weergegeven. Voor een duiding van de 'ruimere omgeving' zie figuur 2.1.

Tabel 4.3 Huidig en toekomstig gebruik (met natuurontwikkeling) van de omgeving rond het plangebied door vogels.

vogelgroepen	**Huidig voorkomen in de ruimere omgeving**	**Toekomstig voorkomen in ruimere omgeving (met natuurontwikkeling)**
Weidevogels/steltlopers (Charadriiformes)	gering-niet (incidenteel hogere aantallen indien water op de percelen in de omgeving blijft staan)	gering-niet (gelijkblijvende aantallen, incidenteel hoger aantallen indien water op de percelen in de omgeving blijft staan)
Herbivore watervogels	gering-hoge aantallen	gering-hoge aantallen (gelijkblijvend, toename in de omgeving wordt gestuurd door beschikbaar voedsel, bijv. oogstresten)
Roofvogels	gering-matige aantallen	gering-matige aantallen (gelijkblijvend of lichte toename, aantallen in de omgeving wordt gestuurd door beschikbaar voedsel dat weer sterk gestuurd wordt door gewaskeuze)
Vogels van boerenerven	gering	gering (gelijkblijvend, in het plangebied zal een kleine toename van boerenerf vogels optreden). Dit zal geen effect hebben op jaarrond verblijvende territoriale boerenerf vogels.
Akkerzangvogels	gering-hoge aantallen	Matige-hoge aantallen (gelijkblijvend of toename in de omgeving wordt gestuurd door beschikbaar voedsel, dat weer sterk gestuurd wordt door gewaskeuze)

Bij de weidevogels is geen verandering te verwachten. Een verhoging van de aantallen in de omgeving kan alleen bereikt worden als het landbouwkundig gebruik wijzigt. Bij gelijkblijvend agrarisch gebruik zullen de aantallen onveranderd laag blijven. Langs de erfgrens van bedrijven zullen geen hogere aantallen weidevogels worden vastgesteld. Wel is het mogelijk (met name als percelen tijdelijk onder water staan) dat lokaal in de omgeving meer weidevogels worden waargenomen. De natuurontwikkeling of andere ontwikkelingen in het plangebied zijn daar niet causaal aan gerelateerd. Ook zonder deze ontwikkelingen treedt dit met dezelfde kans op en gaat het gepaard met vergelijkbare aantallen. Als het omringende land dezelfde functie houdt, dan zullen daar geen meetbare verschillen in aantallen vogels worden vastgesteld ten opzichte van de huidige situatie.

Herbivore watervogels komen in de omgeving in lage aantallen voor (zie figuren in de bijlage). Soorten als Grauwe gans, Kolgans, Toendrarietgans en Kleine zwaan zijn in dit deel van Flevoland in het verleden waargenomen in hogere dichtheden (Voslamber *et al.* 2004). Het voorkomen van deze soorten wordt gestuurd door de aanwezigheid van oogstresten (dit is een energetisch zeer hoogwaardige voedselbron, zie Bruinzeel *et al.* 1997). Als dit voedsel voorhanden is, zullen de vogels hier grote vliegafstanden voor over hebben (vanaf de slaapplaatsen die soms op enkele tientallen kilometers verwijderd liggen) om deze bron te exploiteren. Het ontbreken van hoge aantallen van deze soorten in de huidige situatie is

gerelateerd aan de voedselbeschikbaarheid, het huidig gebruik (bouwland zonder oogstresten) is ongeschikt voor deze soorten. Fluctuaties in de aantallen van deze soorten in de omgeving wordt primair gestuurd door voedselbeschikbaarheid. De natuurontwikkeling kan deze soorten faciliteren door veiligheid en of een tijdelijke rust/poets plek aan te bieden. De natuur-ontwikkeling of andere ontwikkelingen in het plangebied zijn echter niet causaal gerelateerd aan de hoeveelheid ganzen in de omgeving. Ook zonder deze ontwikkelingen treedt dit met dezelfde kans op en gaat het gepaard met vergelijkbare aantallen. Als het landbouwkundig gebruik wijzigt in het voordeel van herbivore watervogels, doordat er meer voedsel beschikbaar komt, dan zal de natuurontwikkeling daarbij een versterkende rol kunnen spelen. Als het omringende land dezelfde landbouwkundige functie behoudt, dan zullen daar geen meetbare verschillen in aantallen vogels worden vastgesteld ten opzichte van de huidige situatie.

De smient komt thans in de omgeving niet voor (figuur 4.1), ook na de ontwikkeling van het plangebied tot regulier (nat) grasland of natuur, zullen in het plangebied mogelijk wel lage aantallen van deze soort worden vastgesteld, maar dit zal niet leiden tot hogere aantallen in de omgeving. Deze soort houdt zich niet op op bouwland omdat daar geschikt voedsel ontbreekt en kan daardoor niet verwacht worden langs de erfgrens van bedrijven in de omgeving. Vliegbewegingen van Smienten in de omgeving zullen niet toenemen ten opzichte van de huidige situatie, aangezien het hier om kleine aantallen gaat van een algemeen voorkomende soort. De soort kan na herinrichting alleen terecht binnen de grenzen van het plangebied. Als het omringende land dezelfde landbouwkundige functie behoudt, dan zullen daar geen meetbare verschillen in aantallen vogels worden vastgesteld ten opzichte van de huidige situatie.

Figuur 4.1. Verspreiding van de Smient (aantallen/hectare) in Flevoland (Voslamber et al. 2004).

Voor roofvogels geldt een vergelijkbare redenatie. Voldoende voedsel in de omgeving zal de aantallen sturen en bij ongewijzigd landbouwkundig gebruik zal de natuurontwikkeling niet tot meetbaar hogere aantallen in de omgeving leiden. De algemene roofvogels (Buizerd, Torenvalk, Sperwer) kunnen gebruik maken van erfbeplanting om van daaruit hun prooien te bemachtigen. Zelfs bij een verhoging van het voedselaanbod op de omringende akkers (waar nu geen sprake van is), zullen de aantallen rond erven nooit aanmerkelijk hoger worden. Deze soorten zijn semi territoriaal (ze verspreiden zich gelijkmatig naar gelang het beschikbare voedsel), dus op erven in de omgeving zal geen meetbare verhoging van de aantallen roofvogels plaatsvinden.

Vogels van boerenerven en struwelen zullen in het plangebied toenemen, maar niet in de omgeving. De huidige boerenerven zijn naar draagkracht gevuld en als er al een verplaatsing kan gaan optreden dan is die vanuit de boerenerven naar het nieuwe gebied waar nieuw habitat wordt gecreëerd.

Akkervogels
Als het omringende land dezelfde landbouwkundige functie houdt, dan zullen alleen op percelen ten noorden van het plangebied hogere aantallen akkerzangvogels worden vastgesteld ten opzichte van de huidige situatie. In de rest van het gebied ontbreekt geschikt habitat. Dit zijn vogels die zich niet binnen de erfgrens van bedrijven ophouden en altijd enige afstanden hanteren tot erven en erfbeplanting.

Conclusie
Samengevat kan geconcludeerd worden dat de natuurontwikkeling niet leidt tot meetbaar hogere aantallen vogels langs de erfgrens van bedrijven. De hoeveelheid vogels langs de erfgrens wordt vrijwel uitsluitend bepaald door beschikbaar vogelvoedsel op aansluitende percelen. Voor een aantal soortsgroepen biedt de 24 hectare natuurontwikkeling aanvullend voedsel, deze aantallen zijn echter in absolute omvang dusdanig klein dat in het omringende gebied (277 ha, tien keer groter areaal) daardoor geen verhoogde aantallen worden vastgesteld. Dezelfde redenatie geldt voor de ontwikkeling van het plangebied als regulier agrarisch gebied en de situatie waarbij het plangebied de functie van gronddepot blijft houden (ongewijzigd gebruik). In alle situaties (natuurontwikkeling, gronddepot en regulier agrarisch gebied) wordt geconcludeerd dat gezien de omvang van het plangebied (24 ha) en de beperkte mogelijkheden hier hoge aantallen vogels te huisvesten, er geen causale relatie is tussen de ontwikkelingen in het plangebied en de vogelaantallen langs de erfgrens van bedrijven in de omgeving.

5 Voorgenomen plannen en risico's op griep uitbraken

In het algemeen zijn er geen aanwijzingen dat uitbraken van vogelgriep op pluimveebedrijven zijn gerelateerd aan het voorkomen van wilde vogels in de omgeving. Daarnaast is de kans op een uitbraak van vogelgriep zeer laag, maar lijken besmettingen toe te nemen de laatste jaren (van der Goot et al. 2013b). Uitbraken zijn meestal te wijten aan versleping van geïnfecteerd materiaal waarbij de biosecurity maatregelen op het betreffende bedrijf een belangrijke sleutelrol speelt. Zo hebben grootouder bedrijven een 10x lagere kans op besmetting dan bedrijven met buitenuitloop (van der Goot et al. 2013b)..

Doordat de aantallen vogels langs de erfgrens niet causaal gerelateerd zijn aan de ontwikkelingen in het plangebied, is een nadere kwantificering van het risico op directe transmissie van griepvirussen niet relevant. De aantallen en soortsamenstelling van de vogels langs de erfgrens wordt bepaald door de inrichting van het erf en het landbouwkundig gebruik op de omringende percelen en de omgeving en wordt niet bepaald door de inrichting van het plangebied van 24 hectare.

- Geconcludeerd wordt dat de kans op introductie van vogelgriep door direct transmissie op bedrijven in de omgeving niet wordt beïnvloed door ontwikkelingen in het plangebied (regulier agrarisch gebruik, natuurontwikkeling of gangbaar gebruik)

Het risico van indirecte transmissie, via versleping van besmet materiaal, hangt geheel af van de geboden biosecurity op de bedrijven. Langs de erfgrens zal geen toename plaatsvinden van besmet materiaal (vogelpoep, verspreid door vogels), dat versleept kan worden in het bedrijf. Het is mogelijk dat bezoekers aan het natuurontwikkelingsgebied besmet materiaal via de openbare weg in de omgeving verspreiden. Dat risico is nu ook al aanwezig gezien het vrije verkeer van mensen in de provincie en wordt hierdoor niet verhoogd. Er is geen verhoogd risico op besmet materiaal (vogelpoep van wilde vogels) op het erf, omdat het aantal vliegbewegingen van wilde vogels over het erf niet zal toenemen (de beperkte vliegbewegingen die vogels uit het plangebied maken vallen in het niet bij de vliegbewegingen die normaal gesproken plaatsvinden in dit deel van laag Nederland).

- Geconcludeerd wordt dat de kans op besmet materiaal langs de erfgrens en op het erf in de toekomst niet verschilt van de huidige situatie. De kans op een griepuitbraak op een bedrijf hangt geheel af van de biosecurity die geboden wordt binnen de erfgrens.

Het risico van verspreiding van griep virussen via de lucht, geopperd door bezwaarmakers, is een mogelijke bron van infectie. Deze verloopt echter van pluimvee naar wilde vogels (en niet andersom), omdat virussen gebonden aan zwevende deeltjes in droge lucht wel door pluimvee en daarmee door afzuiginstallaties worden uitgestoten, maar doorgaans niet door wilde vogels in de vochtige buitenlucht.

- Geconcludeerd wordt dat de kans op besmetting via aerosols en 'respiratory droplets' van wilde vogels naar pluimvee niet wordt beïnvloed door de ontwikkelingen in het plangebied. Wilde vogels rond de afzuiginstallaties zijn niet causaal gerelateerd aan de ontwikkelingen in het plangebied, tevens missen wilde vogels als groep in het algemeen de randvoorwaarden die nodig zijn voor besmetting via de lucht (namelijk droge lucht en aanwezigheid van virussen in longepitheel).

.

6 Beantwoording vragen

Wat is de risico inschatting van het gevaar van besmetting door vogelgriep (verspreid door wilde vogels) in de huidige situatie.

De risico inschatting voor besmetting met vogelgriep veroorzaakt door wilde vogels is in het algemeen laag, en voor bedrijven met een hoge mate van biosecurity zeer laag. In de huidige situatie is dit risico zeer laag.

Wat is de risico inschatting van het gevaar van besmetting door vogelgriep (verspreid door wilde vogels) in de situatie dat het gebied wordt ingericht. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de situatie waarbij Swifterpark wordt ontwikkeld en waarbij het gebied als regulier agrarische gebied wordt ontwikkeld.

De verschillende inrichtingsvarianten zijn niet onderscheidend in termen van de kans op verspreiding van vogelgriep naar omliggende bedrijven. De inrichting als natuurpark, regulier agrarisch land of het huidige gebruik voorzetten veroorzaken geen van alle een verhoging van de kans op uitbraak van vogelgriep op omringende bedrijven.

Maak, indien mogelijk, een inschatting (liefst cijfermatig) van het verschil in risico tussen beide situaties.

Deze verschillen niet.

Geef advies over de mogelijke maatregelen die genomen zouden kunnen worden om het eventuele risico te verkleinen.

Het is de vraag of het effectief is om de omgeving minder aantrekkelijk te maken voor wilde vogels. Onderzoek naar de rol die de omgeving (het landschap) speelt in risico inschattingen voor uitbraken van vogelgriep zijn er niet. In het algemeen wordt er vanuit gegaan dat wilde vogels als reservoir dienen en het virus in contact brengen met pluimvee, maar dat met een gewijzigde inrichting van het landschap daarmee het risico niet wordt verkleind.

Geef advies over mogelijke extra maatregelen rond de grootouderkippen

Adviezen omtrent de inrichting van biosecurity maatregelen dienen niet gegeven te worden door een ecologisch adviesbureau. Dit is de taak van de pluimveesector en de specifieke adviseurs.

7 Literatuur en bronnen

Backer, J.A., van Roermund, H.J.W., Fischer, E.A.J., van Asseldonk, M.A.P.M., Bergevoet, R.H.M. 2015. Controlling highly pathogenic avian influenza outbreaks: an epidemiological and economic model analysis. Prev. Vet. Med. 121: 142-150.

Boender, G.J, T.J. Hagenaars, A. Bouma, G. Nodelijk, A.R.W. Elbers *et al.* (2007) Risk maps for the spread of highly pathogenic avian influenza in poultry. PLoS Computational Biology 3: 704–712.

Bouwstra RJ, Koch G, Heutink R, Harders F, van der Spek A, Elbers AR, Bossers A. Phylogenetic analysis of highly pathogenic avian influenza A(H5N8) virus outbreak strains provides evidence for four separate introductions and one between-poultry farm transmission in the Netherlands, November 2014. Euro Surveill. 2015;20(26):pii=21174.

Bruinzeel, L.W., M.R. van Eerden, R.H. Drent & T. Vulink 1997. Scaling metabolisable energy intake and daily energy expenditure in relation to the size of herbivorous waterfowl: limits set by available foraging time and digestive performance. Chapter 6 in M.R. van Eerden (1997) Patchwork: patch use, habitat exploitation and carrying capacity for water birds in Dutch freshwater wetlands. Van zee tot land 65, Lelystad.

Cumming, G.S., A. Caron, C. Abolnik, G. Cattoli, L.W. Bruinzeel, C.E. Burger, K. Cecchettin, N. Chiweshe, B. Mochotlhoane, G.L. Mutumi & M. Ndlovu 2011. The Ecology of Influenza A Viruses in Wild Birds in Southern Africa. Ecohealth 8 (1): 4-13.

Caron, A., C. Abolnik, J. Mundava, N. Gaidet, C.E. Burger, B. Mochotlhoane, L.W. Bruinzeel, C. Ngoni, M. de Garine-Wichatitsky& G.S. Cumming 2011. Persistence of Low Pathogenic Avian InfluenzaVirus in Waterfowl in an African Ecosystem. EcoHealth 8(1): 109-115

Daoust, P.Y., F.S. Kibenge, R.A. Fouchier, M.W. van de Bildt, D. van Riel, T. Kuiken 2011. Replication of low pathogenic avian influenza virus in naturally infected Mallard ducks (Anas platyrhynchos) causes no morphologic lesions. J. Wildl. Dis. 47 (2) 401–409.

van Dijk, J.G., B.J. Hoye, J.H. Verhagen, B.A. Nolet, R.A. Fouchier, M. Klaassen 2014. Juveniles and migrants as drivers for seasonal epizootics of avian influenza virus, J. Anim. Ecol. 83 (1) 266–275.

Elbers, A.R.W & R.J. Bouwstra 2015. Effect van een nieuw aan te leggen kleidepot op het risico van introductie van ziektekiemen op een nabijgelegen pluimveebedrijf: een expert opinie. Central Veterinary Institute (CVI), Lelystad.

Elbers, A.R.W., Fabri,T., Vries,T.S., Wit, J.J. de, Pijpers, A., Koch, G. 2004. The highly pathogenic avian influenza A (H7N7) virus epidemic in the Netherlands in 2003 - lessons learned from the first five outbreaks; Avian Diseases 48(3):691-705.

Van der Goot, J., J. Verhagen, J. Gonzales, J. Backer, J. Bongers, G.J. Boender, & G. Koch 2012. Laag Pathogene Aviaire Influenza Virus Infecties op pluimveebedrijven in Nederland. CVI rapport 12/CVI0036. CVI, Lelystad.

Van der Goot, J., J. Verhagen, J. Gonzales, J. Backer, J. Bongers, G.J. Boender, R. Fouchier, G. Koch 2013b. Laag Pathogene Aviaire Influenza Virus Infecties op pluimveebedrijven in Nederland. Tijdschrift voor Diergeneeskunde: 6: 24-29.

Grillo, V.L, K.E. Arzey, P.M. Hansbro, A.C Hurt, S. Warner, J. Bergfeld, G.W. Burgess, B. Cookson, C.J. Dickason, M. Ferenczi, T. Hollingsworth, M.D.A. Hoque, R.B. Jackson, M. Klaassen, P.D. Kirkland, N.Y. Kung, S. Lisovski M.A. O'Dean, K. O'Riley, D. Roshier, L.F. Skerratt, J.P. Tracey, X. Wang, R. Woods & L. Post 2015. Avian influenza in Australia: a summary of 5 years of wild bird surveillance Aust. Vet. J. 93: 387–393.

Hornman M. & van Winden E. 2013. Verspreiding van ganzen in Nederland en de afzonderlijke provincies in 2007-2012 in relatie tot opvangbeleid. Sovon-rapport 2013/35. Sovon Vogelonderzoek, Nijmegen.

Hofle, U., M.W. Van de Bildt, L.M. Leijten, G. Van Amerongen, J.H. Verhagen, R.A. Fouchier, et al. 2012. Tissue tropism and pathology of natural influenza virus infection in black-headed gulls (*Chroicocephalus ridibundus*), Avian Pathol. 41 (6) 547–553.

Hooper, P., P. Selleck 2003. Pathology of low and high virulent influenza virus infections, Avian Dis. (2003) 134–141.

Jong, M.C.M. de; Stegeman, J.A. ; Goot, J.A. van der; Koch, G. Intra- and interspecies transmission of H7N7 highly pathogenic avian influenza virus during the avian influenza epidemic in the Netherlands in 2003 \ 2009 Rev Sci Tech. 2009 Apr;28(1):333-40.

Olsen B., V.J. Munster, A. Wallensten, J. Waldenström, A.D. Osterhaus, R.A. Fouchier 2006 Global patterns of influenza a virus in wild birds. Science. 312(5772):384-8.

Short, K.R., M. Richard, J.H. Verhagen, D. van Riel, E.J.A. Schrauwen, J.M.A. van den Brand, B. Mänz, R. Bodewes & S. Herfst 2015. One health, multiple challenges: The inter-species transmission of influenza A virus. One Health 1 (2015) 1–13

Ssematimba A., Hagenaars T.J., de Wit J.J., Ruiterkamp F., Fabri T.H., Stegeman J.A., de Jong M.C. 2013. Avian influenza transmission risks: analysis of biosecurity measures andcontact structure in Dutch poultry farming. Prev Vet Med. 2013 Apr1;109(1-2):106-15.

Ssematimba, A., Hagenaars, T.J., de Jong, M.C.M. 2012. Modelling the wind-borne spread of highly pathogenic avian influenza virus between farms. PLoS ONE 7: e31114. Doi 10.371/journal.pone. 0031114

Stegeman, J.A., A. Bouma, A.R.W. Elbers, M.C.M de Jong, H.A, Nodelijk, F. Klerk, G. Koch & R.M. Boven 2004. Avian influenza A virus (H7N7) epidemic in the Netherlands: : course of the epidemic and effectiveness of control measures; J Infect Dis. 2004 Dec 15;190(12):2088-95.

Voslamber, B., E. van Winden & K. Koffijberg (2004) Atlas van ganzen, zwanen en Smienten in Nederland. Sovon onderzoeksrapport 2004/08. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Verhagen J.H., H.P. van der Jeugd, B.A. Nolet, R. Slaterus, S.P. Kharitonov, P.P. de Vries, O. Vuong, F. Majoor, T. Kuiken, R.A. Fouchier 2015. Wild bird surveillance around outbreaks of highly pathogenic avian influenza A(H5N8) virus in the Netherlands, 2014, within the context of global flyways. Euro Surveill. 2015; 20(12):pii=21069.

Verhagen J.H, V.J. Munster, F. Majoor, P. Lexmond, O. Vuong O, *et al.* (2012) Avian Influenza A Virus in Wild Birds in Highly Urbanized Areas. PLoS ONE 7(6): e38256.

Webster, R.G., W.J. Bean, O.T. Gorman, T.M. Chambers, Y. Kawaoka 1992 Evolution and ecology of influenza A viruses, Microbiol. Rev. 56 (1) 152–179.

Bijlage 1 Inrichtingsplan

Nieuwe Natuur Flevoland

Voorlopig ontwerp Swifterpark - Scenario 1

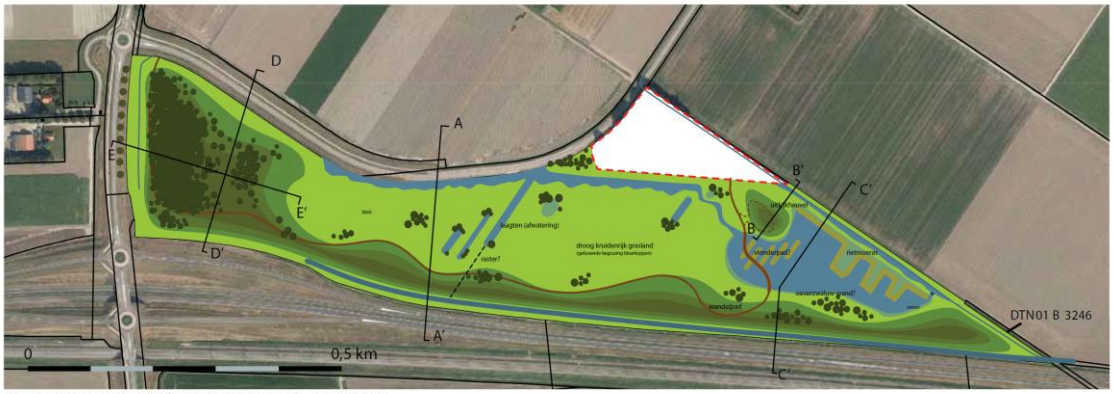

Ontwerp scenario 1: Aantrekkelijk voor ganzen / trekvogels en knaagdieren

Legenda

- Droog kruidenrijk grasland (gefaseerde begrazing blaarkoppen)
- Grondlichaam. Deels bestaande geluidwal, deels aangevuld.
- Bomen en struweelranden
- Natuurvriendelijke oever slootkant
- Water
- Wandelpad
- Laagten (afwatering terrein)
- Rietmoeras

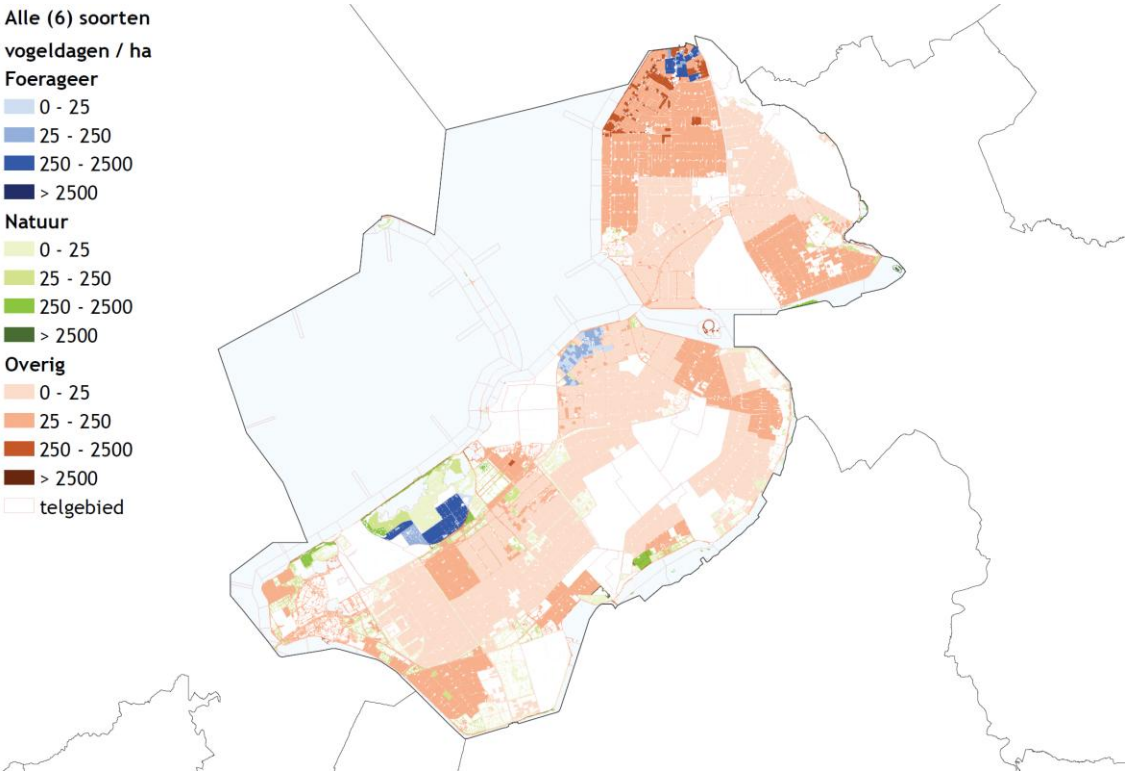

Figuur B1. Verspreiding van vier soorten ganzen (Brandgans, Grauwe gans, Kolgans & Toendrarietgans) in de provincie Flevoland in de periode 2007/08 t/m 2011/12. Weergegeven is het gemiddeld aantal vogeldagen per hectare gras- en akkerland in foerageergebied (incl. N2000 & TBO-terreinen binnen de aangewezen begrenzing), natuurgebied (N2000 & TBO-terreinen buiten de foerageergebieden) en overig agrarisch gebied. Uit Hornman & van Winden 2013. Nb in de legenda worden zes soorten genoemd, maar twee soorten (Kleine rietgans en Rotgans) komen in Flevoland niet voor.

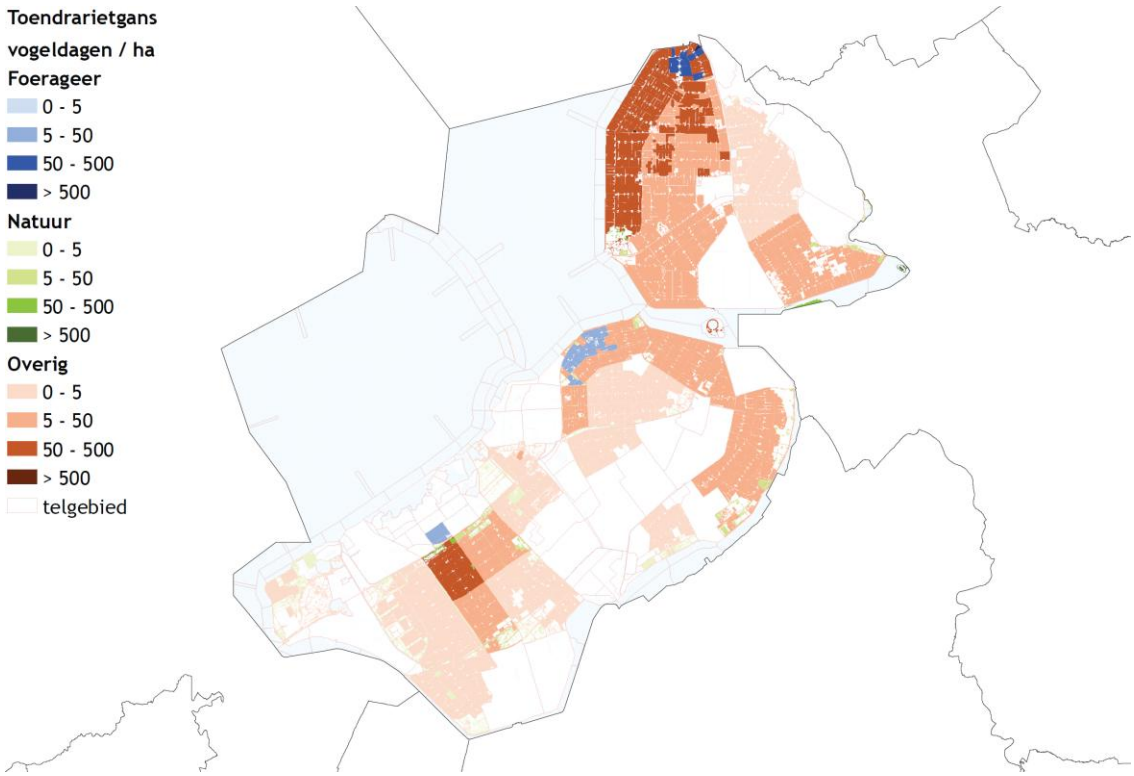

Figuur B2. Verspreiding van de Toendrarietgans in de provincie Flevoland in de periode 2007/08 t/m 2011/12. Uit Hornman & van Winden 2013.

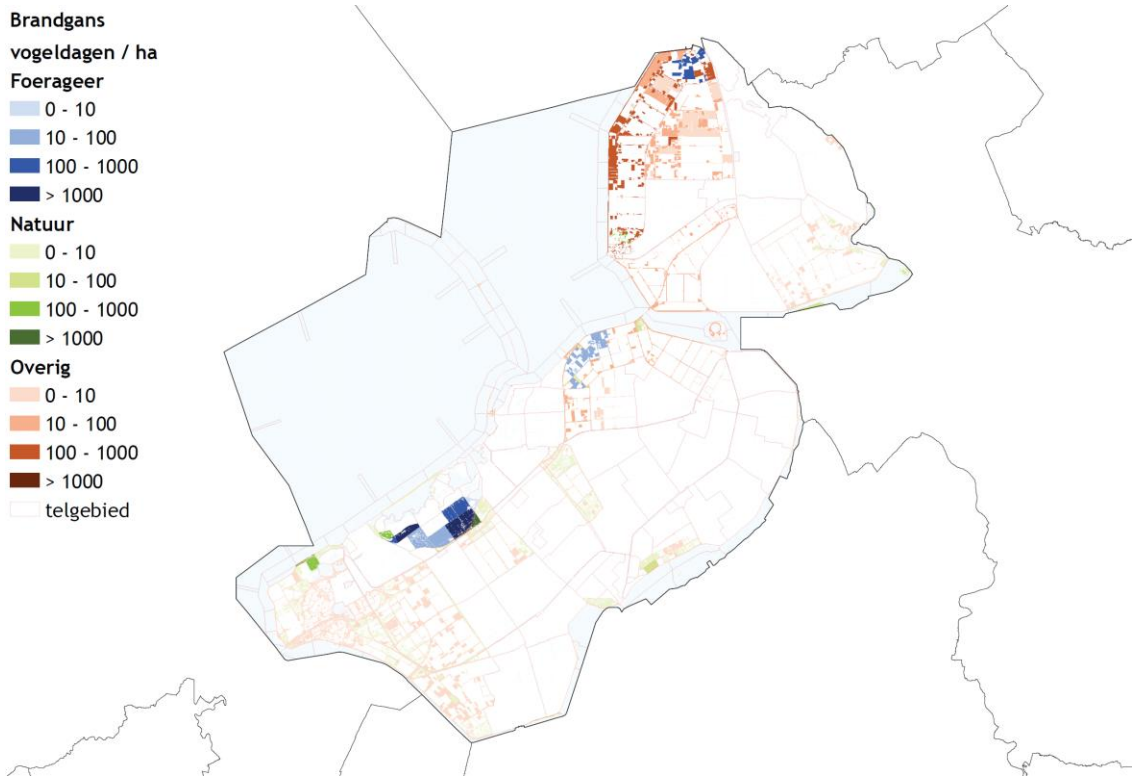

Figuur B3. Verspreiding van de Brandgans in de provincie Flevoland in de periode 2007/08 t/m 2011/12. Uit Hornman & van Winden 2013.

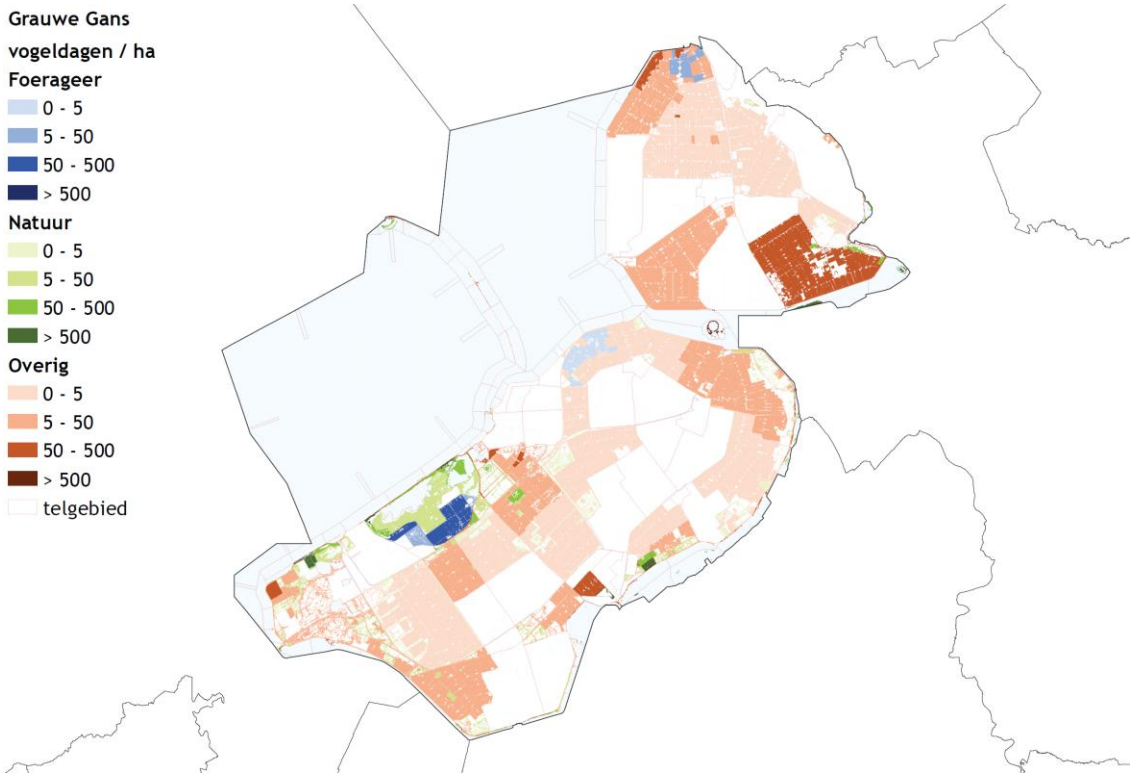

Figuur B4. Verspreiding van de Grauwe gans in de provincie Flevoland in de periode 2007/08 t/m 2011/12. Uit Hornman & van Winden 2013.

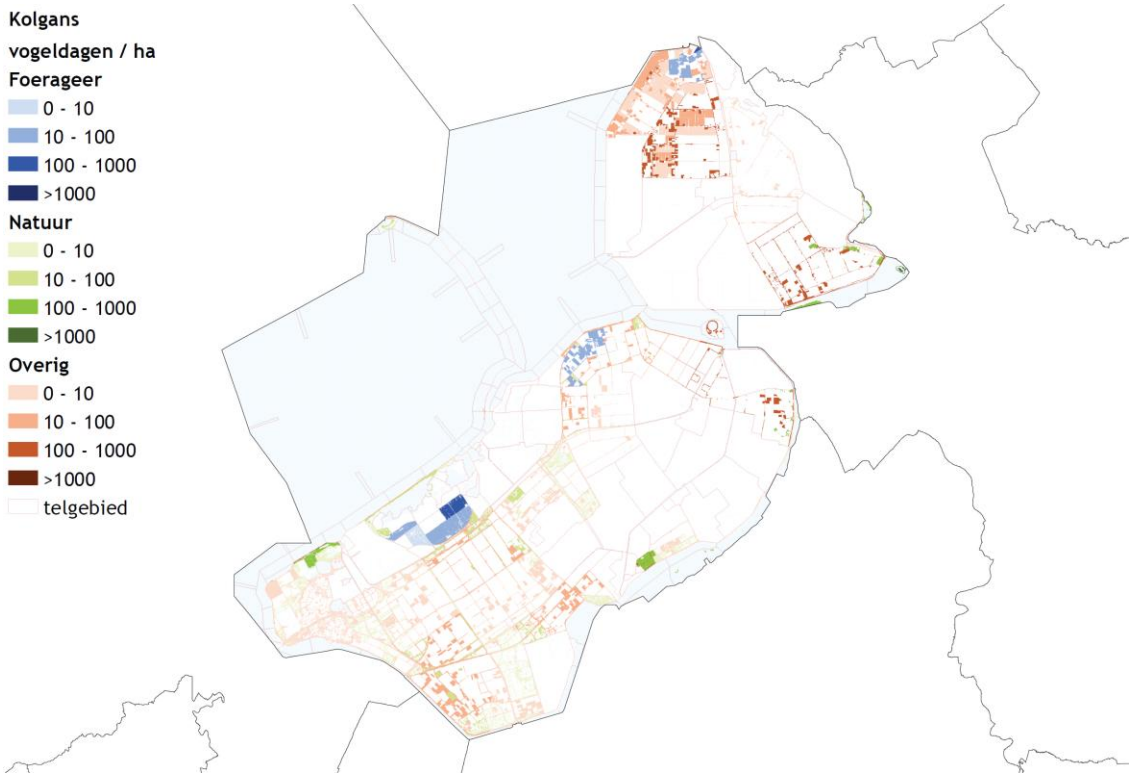

Figuur B5.Verspreiding van de Kolgans in de provincie Flevoland in de periode 2007/08 t/m 2011/12. Uiit Hornman & van Winden 2013.

Bezoekadres
Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres
Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon 0511 47 47 64
Fax 0511 47 27 40
info@altwym.nl

www.altwym.nl

In onderstaande tabel is weergegeven het bezwaar van de bezwaarmakers (3e kolom, bezwaar op rapport), de passage waarop het bezwaar betrekking had (kolom 2 AW rapport) en de opgestelde toelichting op het bezwaar (4e kolom, toelichting op bezwaar).

	A&W rapport (betreffende passage)	**Bezwaar op rapport (bezwaarmakers)**	**Toelichting op bezwaar (A&W)**
1		Het rapport verschaft nauwelijks informatie over het veroorzaken van vogelgriep door ongedierte (zoals ratten en muizen). Op pagina 10 wordt wel gemeld, dat wilde vogels ook andere dieren kunnen infecteren, maar dat over deze verschillende routes nog veel onbekend is.	Het rapport richt zich inderdaad op wilde vogels, omdat zij het natuurlijke reservoir van influenza virussen vormen. Dit gekoppeld aan hun mobiliteit (denk aan de trek tussen broed en overwinteringsgebieden) geeft aan dat hier de focus op gericht moet zijn. Andere soorten kunnen een 'brug' vormen tussen wilde vogels en kippen. Zie ook punt 12 en 14.
2		Het rapport focust voornamelijk op de kans van besmetting door wilde vogels bij pluimveebedrijven met een vrije uitloop. De loodsen van de familie Wijtvliet beschikken niet over een vrije uitloop !	Het rapport richt zich op de relatie vogels/landschap en kippenbedrijven. Er is extra informatie beschikbaar over vrije uitloop bedrijven, omdat deze vorm van een kippenhouderij gevoeliger is doordat er direct contact mogelijk is tussen kippen en wilde vogels.
3		Er is echter ook een zeer relevante en zeer recente publicatie over vogelgriep (H5N8) in Nederland in 2014 (F. Velkers *et al.*, 2015). Het is een in april 2015 gepubliceerde samenvatting van een studie die eind 2014 is aangeboden aan het ministerie van EZ. Deze publicatie van medewerkers van het departement Landbouwhuisdieren van de Faculteit Diergeneeskunde in Utrecht en het CVI te Lelystad is geheel niet in de rapportage van A&W verwerkt.	Dit rapport is niet openbaar. Helaas mag alleen de samenvatting gedeeld worden. Het ministerie van EZ beslist over verzoeken tot openbaarmaking, maar bij eerdere verzoeken heeft EZ het vrijgeven van het gehele rapport afgewezen. Dit om de privacy van de betrokken bedrijven te waarborgen. Dit rapport is niet beschikbaar en we kunnen deze dan ook niet betrekken bij ons onderzoek (bronnen moeten voor iedereen inzichtelijk en verifieerbaar zijn)..,
4		De studie van mw. Velkers en haar collega's gaat echter juist in op de omstandigheden rond de recente besmettingsgevallen van vogelgriep in Nederland in 2014 (ook bij bedrijven zonder uitloop). Informatiebronnen voor die analyse: □ NVWA dossiers van ruiming en tracering, CVI uitslagen, rapportages van Sovon Vogelonderzoek Nederland (aanwezigheid van wilde vogels rondom de besmette bedrijven) en Traas ongediertebestrijding (aanwezigheid van ongedierte na de ruiming). □ Er is veelvuldig overlegd met het traceringsteam en andere NVWA medewerkers, en er is gesproken met de dierenartsen die de bedrijven hebben bezocht en medewerkers van Traas ongediertebestrijding. □ Vier van de vijf bedrijven zijn bezocht door een epidemioloog/pluimveespecialist en ervaren NVWA medewerker (die tevens bij de tracering van de geruimde bedrijven aanwezig is geweest) voor een uitgebreid gesprek en inspectie van stal en omgeving en verzamelen van kengetallen van de pluimveekoppels.	Zie 3

5		Belangrijke bevindingen:	Dit zijn bevindingen uit de publiekssamenvatting. De context van het gehele rapport is nodig om dit te duiden.
		□ De algemene hygiënestatus op de door H5N8 getroffen bedrijven was zeker niet slechter en soms zelfs beter dan dat van gemiddelde Nederlandse pluimveebedrijven.	-
		□ Een duidelijke aanwijsbare gemeenschappelijke oorzaak voor insleep is niet gevonden.	-Dit is een duidelijk conclusie.
		□ Wel zijn verschillende risicofactoren voor insleep gevonden die in wisselende mate voorkwamen bij de getroffen bedrijven. De belangrijkste waren:	-Het gaat hier om risicofactoren die in wisselende mate voorkwamen op de getroffen bedrijven. Maar niet duidelijk is in hoeverre de risicofactoren onderscheidend waren tussen geïnfecteerde en niet-geïnfecteerde bedrijven, tevens is niet duidelijk welke factoren een oorzakelijk verband hebben met de uitbraak.
		□ De bedrijven bevonden zich in gebieden in Nederland waar veel wilde (water)vogels voorkomen (waterrijke/vogelvriendelijke gebieden).	-Niet duidelijk is in welke omgeving de niet-geïnfecteerde bedrijven lagen. Lagen die ook in waterrijke/vogelrijke gebieden?
		□ Sloten en/of rivieren, aantrekkelijk voor watervogels en ongedierte, vlakbij de stallen.	-lagen de niet-geïnfecteerde bedrijven in een omgeving zonder sloten en rivieren?
		□ Veel zangvogels (o.a. spreeuwen) en duiven in en rond het erf, aangetrokken door bomenrijen en begroeiing.	-hadden de niet-geïnfecteerde bedrijven geen bomenrijen of begroeiing, en geen zangvogels?
		□ De aanwezigheid van vogels leidde bij sommige bedrijven tot veel vogelmest op het erf en tegen de stallen, in een enkel geval tevens lopend langs ventilatie-openingen.	-was bij de niet-geïnfecteerde bedrijven geen sprake van vogelmest?
		□ Veel aanwijzingen voor aanwezigheid ongedierte rondom de stallen (muizen en ratten).	-was bij de niet-geïnfecteerde bedrijven geen aanwezigheid voor muizen rondom de stallen
			-als er sprake van is (hetgeen nu niet te beoordelen is) dat de geïnfecteerde bedrijven op bovenstaande verschillen van niet-geïnfecteerde bedrijven, welke factoren zijn dan oorzakelijk voor het uitbreken van H5N8? De muizen, zangvogels, vogelmest of watervogels of geheel andere redenen....
6	(A&W-rapport, pag. 11-12) In Nederland komt het jaarlijks enkele keren voor dat pluimveebedrijven zonder buitenuitloop een introductie van LPAI meemaken (Elbers & Bouwstra 2015). Dit komt zeer waarschijnlijk doordat er besmet materiaal van buiten het	Deze bevinding van het A&W-rapport wordt duidelijk dus niet gedeeld. Deze factor is inderdaad moeilijk controleerbaar en daardoor ook moeilijk stuurbaar. Maar daarmee kan dit bij voorbaat als niet relevant worden bestempeld.	

	bedrijfsgebouw binnen het bedrijfsgebouw wordt gebracht en in contact komt met het pluimvee (indirecte transmissie) (Elbers & Bouwstra 2015). Bewijzen dat er directe transmissie plaatsvindt tussen wilde vogels en pluimvee (zonder buitenuitloop) zijn er niet. In Nederland zijn risicoanalyses uitgevoerd naar de risicofactoren voor introductie van LPAI bij bedrijven met vrije uitloop (Van der Groot *et al*. 2015). Daarnaast zijn risicoanalyses uitgevoerd voor pluimveebedrijven zonder vrije uitloop, maar deze analyses beperken zich tot de biosecurity keten (met name binnen de erfgrens en de transportsector) en behandelen niet de landschappelijke setting (de inrichting van het gebied buiten de erfgrens). Navraag bij een viroloog van de WUR (Eelbers pers. com) bevestigde dat er geen informatie beschikbaar is die de rol van de landschappelijke setting op besmettingsrisico op bedrijven met een hoge mate van biosecurity (geen vrije uitloop en ander maatregelen) expliciet maakt. Dit geeft impliciet aan dat deze route door experts niet als een relevante factor of een controleerbare (stuurbare) factor wordt beschouwd.	De door ons aangedragen samenvatting van een studie naar vogelgriep in Nederland in 2014 (F. Velkers *et al.*, 2015) komt zelfs tot geheel andere conclusies. De landschappelijke setting speelt vermoedelijk wel belangrijke een rol !	Op grond van de samenvatting kan nu niet geconcludeerd worden dat de landschappelijke settting oorzakelijk is voor het uitbreken van H5N8 bij de getroffen bedrijven. De samenvatting stelt: Een duidelijke aanwijsbare gemeenschappelijke oorzaak voor insleep is niet gevonden. Wel zijn *verschillende risicofactoren* voor insleep gevonden die in *wisselende mate* voorkwamen bij de getroffen bedrijven (maar niet duidelijk is in welke mate deze ook bij niet-getroffen bedrijven voorkwamen). Deze conclusie volgt niet uit de studie van Velters et al.(2015). Geconcludeerd wordt: een duidelijke aanwijsbare gemeenschappelijke oorzaak voor insleep is niet gevonden (Velkers et al. 2015).
7	Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de landschappelijke setting niet onderzocht is als mogelijke factor die van invloed is op de kans van een uitbraak. Bijvoorbeeld Ssematimba *et al.* (2013), Stegeman *et al.* (2004), Van Steenwinkel *et al.* (2011) en Boender (2007) onderzoeken dit aspect niet. Ook bij onderzoek bij pluimvee met open uitloop blijkt dat er in Nederland geen gebieden zijn waar vaker dan gemiddeld AI virus infecties op pluimveebedrijven voorkomen (van der	De uitbraken in 2014 vonden wel plaats nabij waterrijke / vogelrijke gebieden !	De samenvatting stelt: Een duidelijke aanwijsbare gemeenschappelijke oorzaak voor insleep is niet gevonden (Velkers et al. 2015).

	Goot *et al.* 2012).		
8	Ook in artikelen waarin de interventiestrategie wordt onderzocht, wordt geen aandacht besteed aan de landschappelijke inrichting (Sims 2013). In het algemeen wordt er impliciet vanuit gegaan dat het sturen van de aantallen wilde vogels op landschappelijke schaal als preventieve maatregel niet mogelijk is en niet effectief is.	Uit de studie van F. Velkers *et al.* (2015) volgt echter dat de landschappelijke setting wel degelijk van (grote) invloed kan zijn.	Zie 6 en 7
9	In hoofdstuk 4 (pag.15) staat vermeld dat o.a. de herbivore watervogels, vogels van boerenerven en akkerzangvogels in het plangebied (Swifterpark) duidelijk in aantal zullen toenemen. Van niet, geringe en/of lage aantallen nemen de aantallen van deze groepen in het plangebied toe tot matig of hoge aantallen.	De – niet in het A&W-rapport getrokken conclusie – moet dus luiden dat er door de grotere aantallen vogels in de nieuwe situatie er dus ook sprake is van een verhoging van het risico op de aanwezigheid van het vogelgriepvirus in het plangebied.	Het is correct dat de aantallen vogels zullen toenemen in het plangebied. Ook zullen watervogels toenemen, die een bovengemiddelde prevalentie hebben voor AI... Deze vogels vormen op deze locatie echter geen 'risico' omdat er binnen het plangebied geen kippen aanwezig zijn waarop het virus kan 'overstappen'. Vogelgriep binnen een groep wilde vogels in de natuur is natuurlijk en is geen 'risico'.
10	In het verdere vervolg van hoofdstuk 4 van het A&W-rapport wordt getracht te onderbouwen, dat er geen grotere aantallen vogels gaan voorkomen rondom het plangebied. Op pag. 18 van het A&W-rapport staat bijv. over de herbivore watervogls: *De natuurontwikkeling kan deze soorten faciliteren door veiligheid en of een tijdelijke rust/poets plek aan te bieden. De natuurontwikkeling of andere ontwikkelingen in het plangebied zijn echter niet causaal gerelateerd aan de hoeveelheid ganzen in de omgeving. Ook zonder deze ontwikkelingen treedt dit met dezelfde kans op en gaat het gepaard met vergelijkbare aantallen. Als het landbouwkundig gebruik wijzigt in het voordeel van herbivore watervogels, doordat er meer voedsel beschikbaar komt, dan zal de natuurontwikkeling daarbij een versterkende rol kunnen*	Hierbij wordt echter het volgende volledig miskend: □ In de huidig situatie kunnen er in de landerijen rondom de loodsen van het pluimveebedrijf van de familie Wijtvliet door oogstresten ook grotere aantallen herbivore watervogels aanwezig zijn. Echter, in de huidige situatie kunnen deze grotere aantallen vogels vrij gemakkelijk worden verjaagd (door middel van knallen en/of jacht). In de nieuwe situatie zal er echter een natuurgebied ontstaan. Het is zeer onwaarschijnlijk dat de herbivore watervogels in het Swifterpark verjaagd mogen worden door knallen of door jacht.	Zoals omschreven in het rapport, zullen de vogelaantallen op de akkers met name gestuurd worden door de beschikbaarheid van voedsel. Dit wordt niet miskend, dit wordt nadrukkelijk aangegeven in het rapport. Op het plangebied komt geen bestemming te liggen die jacht en schadebestrijding per definitie onmogelijk maakt. Langs de erfgrens van de genoemde bedrijven zal beheer en schadebestrijding gewoon mogelijk blijven binnen de heersende wetgeving en huidige regels.

	spelen. Als het omringende land dezelfde landbouwkundige functie behoudt, dan zullen daar geen meetbare verschillen in aantallen vogels worden vastgesteld ten opzichte van de huidige situatie.		
11		Hierdoor is het dus zeer waarschijnlijk dat er op een afstand van minder dan 1 kilometer van de loodsen van de pluimveebedrijven in de nieuwe situatie grotere aantallen herbivore watervogels aanwezig zijn.	Dat is correct, zie figuur 2.1 voor afstandscontouren
		In de publicatie van Velkers *et al.* (2015) wordt de aanwezigheid van waterrijke / vogelrijke gebieden nadrukkelijk als één van de belangrijkste risicofactoren voor vogelgriep genoemd.	Zie 6 en 7
12		Door de grotere aantallen herbivore vogels in het plangebied zelf, is er in de nieuwe situatie sprake van een toename van het risico op de aanwezigheid van het vogelgriepvirus, en dus ook een groter risico op een besmetting met het vogelgriepvirus.	Dit is uitvoerig uitgelegd in het rapport (daar gaat het hele rapport over). 1) er komen meer vogels in het plangebied 2) er komen ook vogels bij de van nature een hogere prevalentie hebben (watervogels). Maar er is geen dosis effect relatie tussen 'meer watervogels in de omgeving' en een hogere kans op een uitbraak op bedrijven in de omgeving.
		Dat hoeft overigens niet altijd rechtstreeks, maar kan bijvoorbeeld ook via de route met ratten en muizen.	Over de rol van ratten en muizen zal ik een nadere toelichting opstellen.
13	Op pag. 19 van het A&W-rapport staat verder ook: *Vogels van boerenerven en struwelen zullen in het plangebied toenemen, maar niet in de omgeving. De huidige boerenerven zijn naar draagkracht gevuld en als er al een verplaatsing kan gaan optreden dan is die vanuit de boerenerven naar het nieuwe gebied waar nieuw habitat wordt gecreëerd.*	Hierbij wordt echter het volgende volledig miskend: □ Misschien neemt het aantal vogels bij de omliggende erven niet toe, maar er zal altijd een uitwisseling optreden tussen de vogels in het plangebied en de omliggende boerenerven.	Deze uitwisseling zal gering zijn. Het idee is om natuurwaarde in het plangebied te creëren die afwijkt van de natuurwaardes in de omgeving (men wil wat extra's bieden).
		Het is volstrekt irreëel om aan te nemen, dat de extra aantallen vogels alleen maar vanuit de erven naar het plangebied bewegen.	Het is ecologisch niet zo raar om te veronderstellen dat struweelvogels (en hun jongen) vanuit de erfbeplanting deels naar het nieuwe gebied vertrekken (het nieuwe gebied zal gekoloniseerd gaan worden en is bij oplevering 'leeg').
		Vogels zijn bewegelijk en zullen dus af en toe ook vanuit het plangebied naar de omliggende erven trekken.	Dit zal in geringe mate inderdaad ook optreden bij erf en struweelvogels.
		En als er door de grotere aantallen vogels in het plangebied sprake is van een toename van het risico op de aanwezigheid van het vogelgriepvirus, dan is er dus in de nieuwe situatie ook een	De erf en struweelvogels in het plangebied hebben waarschijnlijk dezelfde prevalentie voor AI als de erfvogels rond de kippenboederijen (en die is doorgaans laag). Doordat erf en struweelvogels een ander habitat prefereren zullen ze weinig in direct contact komen met watervogels.

	groter risico op een besmetting met het vogelgriepvirus.	Het risico wordt dus bepaald door de biosecurity (kunnen erfvogels in de nabijheid van kippen komen) en dit wordt niet bepaald door de oorspronkelijke herkomst van de erfvogels.
	In de publicatie van Velkers *et al.* (2015) wordt de aanwezigheid van zangvogels en duiven in en rondom het erf nadrukkelijk als één van de belangrijke risicofactoren genoemd.	De aanwezigheid van zangvogels en duiven in en rondom het erf wordt door Velkers et al. (2015) genoemd als een risicofactor voor insleep die in wisselende mate voorkwam bij de getroffen bedrijven (Velkers et al. 2015). Niet duidelijk is of dit voor niet-geïnfecteerde bedrijven ook geldt en of dit causaal gerelateerd is aan de uitbraak.
14	Andere besmettingsroutes worden bij de beoordeling door A&W volkomen genegeerd.	Dit wordt niet genegeerd, maar hier is nog veel onduidelijkheid over.
	In de publicatie van Velkers *et al.* (2015) wordt besmetting door muizen en ratten echter nadrukkelijk als één van de belangrijke risicofactoren genoemd.	In de publiekssamenvatting van Velkers et al. (2015) staat: 'Veel aanwijzingen voor aanwezigheid van ongedierte rondom de stallen (muizen en ratten)' en dit wordt genoemd als een risicofactor voor insleep die in wisselende mate voorkwam bij de getroffen bedrijven (Velkers *et al.* 2015). Niet duidelijk is of dit voor niet-geïnfecteerde bedrijven ook geldt en of dit causaal gerelateerd is aan de uitbraak.
	De studie van A&W gaat geheel niet in op de aantallen ratten en muizen in het plangebied en de omliggende erven. De loodsen van de familie Wijtvliet liggen slechts op enkele honderden meters van Swifterpark. De kans is groot, dat er door de natuurontwikkeling meer ratten en muizen in het plangebied komen. En zeker in koude winters, zullen er daardoor ook meer ratten en muizen in de loodsen van de pluimveebedrijven terechtkomen. En dat verhoogt weer het risico op een besmetting met het vogelgriepvirus	Zie toelichting
	Risico´s op griep-uitbraken (hoofdstuk 5) en de Beantwoording vragen (hoofdstuk 6). Op basis van het voorgaande moge reeds duidelijk zijn, dat de conclusies en bevindingen in de hoofdstukken 5 en 6 van het A&W-rapport niet worden gedeeld.	In deze hoofdstukken worden conclusies getrokken op grond van eerder beschreven bevindingen. Het niet onderschrijven van de conclusies door de bezwaarmakers is slechts gebaseerd op een publiekssamenvatting van een rapport dat niet openbaar is.
	Wij stellen daarom voor dat het A&W-rapport, samen met onze bevindingen, wordt voorgelegd aan de van medewerkers van het departement Landbouwhuisdieren van de Faculteit Diergeneeskunde in Utrecht en het CVI te Lelystad die hebben meegewerkt aan de publicatie van mw. F.Velkers *et al.* (2015). Als adviseurs van het ministerie van EZ	Geen inhoudelijke reactie van A&W

	Vooralsnog gaat de familie Wijtvliet, eigenaar van de nabijgelegen pluimveebedrijven, er echter van uit dat er door de realisatie van het project Swifterpark wel sprake is van een toename van het risico op het optreden van vogelgriep in zijn bedrijf. Hij behoudt zich dan ook het recht voor om zienswijzen in te dienen en bezwaar aan te tekenen tegen een eventueel nieuw bestemmingsplan dat Swifterpark mogelijk maakt. Bovendien zal hij dan vermoedelijk forse een planschade-claim indienen.	Geen inhoudelijke reactie van A&W

Ratten en Muizen Swifterpark
A&W memo project 2519
Opsteller: L.Bruinzeel

Als reactie op de rapportage opgesteld door Altenburg & Wymenga (Bruinzeel 2016. Natuurontwikkeling en vogelgriep: risico inschatting Swifterbant, A&W rapport 2185. Altenburg & Wymenga, Feanwâlden) wordt gesteld dat *' deze [rapportage] in het geheel niet ingaat op de aantallen ratten en muizen in het plangebied en de omliggende erven. De loodsen van de familie Wijtvliet liggen slechts op enkele honderden meters van Swifterpark. De kans is groot, dat er door de natuurontwikkeling meer ratten en muizen in het plangebied komen. En zeker in koude winters, zullen er daardoor ook meer ratten en muizen in de loodsen van de pluimveebedrijven terechtkomen. En dat verhoogt weer het risico op een besmetting met het vogelgriepvirus'*

In onderstaande memo geven we antwoord op deze vraag. Deze memo is opgesteld in samenwerking met Dhr Beemster, onderzoeker bij Altenburg & Wymenga. Dhr Beemster doet reeds 20 jaar onderzoek aan muizen en muizencycli in natuurgebieden en in het agrarisch gebied. Hij is recent betrokken geweest bij een grootschalige onderzoek naar de veldmuizenplagen in de provincie Fryslân.

Huidige situatie
In het *huidige plangebied* (functie gronddepot en begrazing door schapen) komen thans waarschijnlijk Veldmuizen voor (in lage dichtheden) en enkele Bruine ratten zullen zich in het gebeid ophouden. Het plangebied biedt weinig voedsel voor Bruine ratten, voor herbivoren als Veldmuizen is geschikte vegetatie en leeggebied aanwezig. Op de *erven van de bedrijven in de omgeving* komen algemene soorten voor als Huismuizen en Bruine ratten, en deze kunnen zich ook afhankelijk van de biosecurity, ophouden in schuren en stallen. De aanwezigheid en dichtheid van deze soorten wordt hier in belangrijke mate bepaald door de aanwezigheid van voedsel en dekking. Sommige bedrijven in de omgeving, zoals perceel Biddingweg 10, zijn omgeven door kort gemaaide gras en lokaal een kort gemaaide wegberm. Veldmuizen zullen in deze omgeving voorkomen tot aan de perceelgrens, maar in lage of zeer lage dichtheden. Gemaaide bermen zijn een succesvol middel in het beperken van veldmuizen, die algemeen kunnen voorkomen in niet-gemaaide wegbermen. In het *plangebied, na het ontwikkelen tot natuur*, zullen Bruine ratten, Veldmuizen, Bosmuizen en spitsmuizen in doorgaans lage dichtheden voorkomen (maar Veldmuizen en Bruine ratten zullen wel in dichtheden voorkomen die hoger zijn dan nu gangbaar is). Het gebied is omsloten door wegen en spoorlijnen hetgeen de kolonisatie van de omgeving voor Veldmuizen, die een beperkte actieradius hebben (zie onder) zal beperken. Voor Bruine ratten biedt deze infrastructuur geen belemmering. Als het *plangebied wordt ontwikkeld tot agrarische gebied* dan hangt de dichtheid aan Bruine ratten en Veldmuizen geheel af van het gevoerde agrarische beleid.

Effecten op de omgeving
Onderzoek uitgevoerd door Altenburg & Wymenga (Nico Beemster *pers.comm.)* naar het voorkomen van Veldmuizen in een nieuw natuurontwikkelingsgebied in Groningen (Ruidhorn) gaf aan dat er geen sprake was van een uitstralend effect naar de omgeving. De actieradius van Veldmuizen is zeer beperkt (enkele tientallen maters, maximaal 30 meter) en in de omgeving van het natuurontwikkelingsgebied was geen sprake van een hogere dichtheid aan veldmuizen (Nico Beemster *pers comm.)*. Tevens werd er geen verband gevonden tussen de aantallen Veldmuizen in wegbermen en de afstand tot het natuurontwikkelingsgebied. Jonge veldmuizen kunnen echter wel grotere afstanden afleggen op zoek naar geschikt gebied. De bedrijventerreinen vormen echter geen geschikt vestigingsgebied voor deze soorten en de wegbermen zullen geen hogere dichtheden gaan vertonen omdat deze reeds naar draagkracht zijn gevuld, dit wordt ondersteund door onderzoek in Groningen dat liet zien dat in wegbermen geen verhoging van dichtheden optrad.

Conclusie natuurontwikkeling

Het natuurontwikkelingsgebied zal geen aanleiding geven tot een verhoging van de aantallen Bruine ratten op de bedrijventerreinen, de aantallen Bruine ratten op de bedrijven terreinen zijn een functie van het de mate waarin het bedrijven terrein voedsel en dekking van Bruine ratten biedt. Veldmuizen zullen op de erven niet of nauwelijks aanwezig zijn (op de erven zelf zit de Huismuis, een andere soort), wel kunnen ze in hoge dichtheden voorkomen in de aangrenzende wegbermen. Er is geen relatie tussen de aantallen veldmuizen in de wegbermen en die in het naburige natuur-ontwikkelingsgebied, omdat de actieradius van volwassen Veldmuizen beperkt is. Op dit moment zijn er geen aanwijzingen dat onder invloed van de natuurontwikkeling er meer Bruine ratten of veldmuizen langs de erfgrens van bedrijven in de omgeving aangetroffen gaan worden.

Is het mogelijk dat Bruine ratten en veldmuizen in contact komen met watervogels in het plangebied, en daardoor een hoger risico hebben geïnfecteerd raken met vogelgriep en vervolgens in contact te komen met kippen? Bij de Veldmuis kan dit niet, gezien de beperkte actieradius van deze soort. Bij de Bruine rat is dit theoretisch mogelijk, ze hebben een grote actieradius, maar Bruine ratten delen hun leefgebied dagelijks met watervogels, denk aan Wilde eenden en Bruine ratten in sloten. Er is geen reden aan te nemen dat door de natuurontwikkeling iets wijzigt in de contact structuur tussen Bruine ratten en geïnfecteerde watervogels, die verbinding is er reeds gelegd in de natuur. De kans dat een Bruine rat in contact is geweest met geïnfecteerde watervogel is al groot en zal door de natuurontwikkeling niet wijzigen.

Eindconclusie

Er zijn er geen aanwijzingen dat onder invloed van de natuurontwikkeling er meer Bruine ratten of Veldmuizen langs de erfgrens van bedrijven in de omgeving aangetroffen gaan worden. Er is tevens geen aanwijzing dat deze soorten, als ze zich in de nabijheid van de bedrijven bevinden, een grotere kans hebben dit virus bij zich te dragen.

PROVINCIE FLEVOLAND

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265
Fax
(0320)-265260
E-mail
provincie@Flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

W.M. van Dalen
Biddingweg 13
8255 RD Swifterbant

Verzenddatum 17 MAART 2016 *Bijlagen* *Uw kenmerk* *Ons kenmerk* 1877974

Onderwerp
Toelichting verklaring van geen bezwaar kavel K12 aan de Elandweg

Geachte familie van Dalen,

In het overleg met u en de omwonenden van het project Swifterpark op 17 februari jl. is geconstateerd dat de verklaring van geen bezwaar van provincie Flevoland inzake realisatie van een nieuw bouwperceel aan de Elandweg uit 2008 een aantal vragen oproept.

Door een aantal omwonenden is zorgen geuit over het handelen van provincie Flevoland inzake de verklaring van geen bezwaar kavel K12 Elandweg. Het handhaven van de agrarische functie op het bouwperceel Biddingweg 13 zou in strijd zijn met de afgegeven verklaring van geen bezwaar door de provincie. Op voorhand hechten wij er nadrukkelijk aan vast te stellen dat de huiskavel Biddingweg 13 buiten het projectgebied van het project Swifterpark en daarmee van het programma Nieuwe Natuur valt. Omdat het programma Nieuwe Natuur aanleiding is van uw zorgen geven we hierbij een toelichting op de (reikwijdte van) de verklaring van geen bezwaar.

In 2008 is in verband met de komst van de Hanzelijn aan de destijds op Biddingweg 13 gevestigde agrariër een nieuw bouwvlak toegekend ten zuiden van de spoorlijn (kavel K12 Elandweg). Hiertoe is door de gemeente Dronten een vrijstelling verleend van het geldende bestemmingsplan. De vrijstelling van de gemeente maakte een afwijking van het Omgevingsplan noodzakelijk. Hiervoor heeft de provincie op 21 oktober 2008 een verklaring van geen bezwaar gegeven (zie bijgevoegde mededeling aan Provinciale Staten).

Provincie Flevoland heeft met de verklaring extra mogelijkheden geboden en geen beperkingen opgelegd. Een nieuw agrarisch bouwvlak in het buitengebied werd mogelijk gemaakt. Het besluit betreft dus nadrukkelijk niet een overweging, beleidsopvatting of nadere eis van de provincie. Een voortzetting van het agrarische gebruik op het bouwperceel Biddingweg 13 is daarmee geenszins in strijd met de door de provincie gegeven verklaring van geen bezwaar.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
namens deze,
hoofd van de afdeling Ruimte en Economie

mevrouw A.W.H.M. van Oorschot

Inlichtingen bij
A.J. van der Schee

Doorkiesnummer
0320-265226

Bezoekadres
Visarenddreef 1
Lelystad

PROVINCIE FLEVOLAND

Memo

Datum
29 oktober 2008

Registratienummer:
749266

Aan
Leden van Provinciale Staten

Afdeling
RWN

Van
M.R.K. Panday

Doorkiesnummer
520

Betreft
Mededeling GS-besluit aan PS; nieuw agrarisch bouwperceel aan de Elandweg te Swifterbant

Afschrift

Opmerkingen

Op 21 oktober jl. hebben GS besloten de door de gemeente Dronten gevraagde verklaring van geen bezwaar (ex artikel 19 lid 1 WRO) te verlenen voor het vestigen van een nieuw agrarisch bouwperceel op kavel K12 aan de Elandweg te Swifterbant.

Het plan behelst de vestiging van een nieuw agrarisch bouwperceel van 2,5 hectare. Op dit perceel is plaats voor een akkerbouwbedrijf met 250 rosévleeskalveren en een mestvergistingsinstallatie. De mest van de kalveren zal aan de mestvergistingsinstallatie worden toegevoegd in combinatie met maïs (en eventueel andere akkerbouwproducten) afkomstig van eigen grond.

De noodzaak voor het nieuwe agrarische bedrijfsperceel is een bedrijfsverplaatsing als gevolg van de aanleg van de Hanzelijn en de N23. Door de komst van de Hanzelijn en de N23 wordt het agrarisch bouwperceel aan de Biddingweg 13 te Swifterbant afgesneden van agrarische gronden die bij het bedrijf horen. In de toelichting bij het Tracébesluit Hanzelijn wordt hierover het volgende opgemerkt:
"Het betreft een agrarisch bedrijf met een huiskavel van circa 55 hectare. De kavel wordt door het tracé ongunstig doorsneden, waardoor de oppervlakte grond welke aaneengesloten bij de gebouwen blijft, wordt verkleind tot circa 14 hectare. De overblijvende grond van circa 40 hectare wordt aan de zuidzijde van de spoorlijn gesitueerd, waardoor in die situatie circa 2,8 km dient te worden omgereden.

Het plan past niet binnen het provinciale beleid, zoals dat is neergelegd in het Omgevingsplan Flevoland 2006. Op bladzijde 110 van het Omgevingsplan staat dat nieuwe agrarische bouwpercelen in principe niet worden toegestaan. Het plan valt nog onder de oude WRO en hiervoor gelden nog de regels van voor de "partiële herziening Omgevingsplan Flevoland 2006 aanpassing procedures vanwege de invoering van de Wro".
Om medewerking aan het plan te kunnen verlenen, was een afwijking van het Omgevingsplan noodzakelijk. Het Omgevingsplan schrijft voor dat indien Gedeputeerde Staten een besluit tot afwijking nemen, nadien dat besluit aan Provinciale Staten moet worden medegedeeld.

Beoordeling meetlat uit toelichting van het toewijzingsbesluit

Beoordeling belevingswaarde
Criterium 1. In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op?
Het projectplan heeft elementen van alle drie de kijkrichtingen met recreatie, educatie, begrazing door blaarkoppen, beschikbaarheid lesruimte.

Criterium 2. In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfs-recreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkelingen?
De verwachting van de waarde van dit project op economisch en recreatief gebruik (in de zin van bestedingen) is gering, ook al ontstaat er voor de inwoners van Swifterbant een aantrekkelijk gebied.

Criterium 3. Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen?
(>10km draagt minder bij dan <2 km) Het project ligt op 700 meter van Swifterbant (6.000 inwoners).

Beoordeling ecologische waarde
Criterium 4. In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? (de vierde kijkrichting van het Pbl: vitale natuur)
Het project zal binnen het agrarisch gebied lokaal bijdragen aan verhoging van meer algemene soorten en aan de komst en uitbreiding van populaties van mobiele soorten en daarmee een aanzienlijke betekenis hebben voor de biodiversiteit in de directe omgeving van Swifterbant. Het gebied maakt echter geen onderdeel uit van EHS en zal ook niet als stapsteen gaan functioneren voor soorten waar het beleid dit wenselijk (Rode lijst) of noodzakelijk (internationale verplichtingen) voor acht.

Criterium 5. In welke mate draagt het project bij aan de realisatie van het Flevo-landse natuurbeleid, dat de komende maanden herijkt wordt?
Het is een sympathiek projectplan, dat bijdraagt aan de belevingsmogelijkheden rondom Swifterbant. Betrokkenheid van de Vereniging Dorpsbelangen en inzet vrijwilligers is een pre. De locatie heeft zowel voor natuurwaarde als voor belevingswaarde in het huidige beleid geen prioriteit, maar dat was ook geen voorwaarde bij het openstellen van het programma.

Criterium 6. In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?
Als onderdeel van dit plan zou een heel kleine verplichting van boscompensatie gerealiseerd kunnen worden. Van functionele compensatie van kiekendievenfoerageergebied, zoals in het plan is gesteld, kan geen sprake zijn, omdat de afstand tot de plekken waar kiekendieven broeden in Natura 2000-gebieden veel te groot is.

Beoordeling multiplier
Criterium 7. In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares, maar ook om extra financiële ruimte voor inrichting.
De grond in Swifterbant heeft een lagere waarde dan onze huidige eigendommen in het voormalige OVW. In het projectvoorstel wordt voorgerekend dat er een multiplier is van 1,45%. Of dat echt zo is, zal in de verdere uitwerking uit een taxatie moeten blijken.

Criterium 8. In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van ook andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?
Landbouw: Het project oogt sympathiek. De meerwaarde voor de agrarische structuur in Flevoland lijkt echter beperkt. Op bedrijfsniveau betekent het voorstel echter een verbreding van de economische basis. Of hier mogelijk ook sprake is van mogelijke nadelige gevolgen (peilverhoging, onkruidzaden) voor omliggende agrarische bedrijven, is uit het voorstel niet goed af te leiden. Er wordt ook een koppeling met projectvoorstel 7 (Ettenlandse weg) gelegd, omdat de indiener ook daar grond heeft.
Water: Geen meerwaarde voor waterkwaliteit, kwantiteit of veiligheid

Beoordeling zekerheid
Criterium 9. In welke mate is sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project?
Met een aantal partijen wordt samengewerkt. Bedoeling is om het erf open te stellen voor allerlei activiteiten. Dorpsbelangen en een school onderschrijven het voorstel.

Criterium 10. Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaren kan worden uitgevoerd?
Er is een reële slagingskans om dit project binnen vijf jaar uit te voeren, mits volledig gefinancierd en samengewerkt wordt.

Criterium 11. In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn?
Het project bevat een aantal modules die faseerbaar zijn, maar een aantal is ook juist nodig voor een renderende bedrijfsvoering. Fasering ligt daarom niet erg voor de hand.

Criterium 12. In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan?
De opgave is ambitieus en divers en daarmee mogelijk risicovol in de slagingskans. De aangegane samenwerking van verschillende partijen dient nog verder verkend te worden om zicht te krijgen op een zekere uitvoeringskans. Gedeeltelijke financiering van het plan biedt weinig mogelijkheden voor dit projectvoorstel. Er moet goed worden gelet op het risico van staatsteun i.v.m. particuliere exploitatie. De indieners hebben de wens een boerderijwinkel te ontwikkelen, waarbij de eigen bijdrage nog niet inzichtelijk is.

Financiële beoordeling:
- Op basis van een taxatie geven de indieners aan dat er na omzetting in een natuurfunctie een waardevermindering van € 1.655.000 is, die door de provincie gecompenseerd dient te worden.
- De inrichtingskosten zijn geraamd op € 1.221.100, excl. een optioneel fietspad van Swifterbant naar Dronten. In deze raming zijn ook diverse investeringen op het erf meegenomen. Voorshands zijn wij er vanuit gegaan dat alleen de inrichtingskosten buiten het erf voor vergoeding vanuit het PNN in aanmerking komen, voor ca. € 15.000 per ha. De overige kosten lijken een investering in het bedrijf, die aan de exploitatie toegeschreven kunnen worden. Dit zal bij de verdere uitwerking besproken worden.
- Voor 10 jaar komt de totale beheervergoeding uit op € 68.582,40.
- De fam. Van Dalen heeft gevraagd of de optelsom van de vergoedingen voor compensatie waardedaling, inrichting en afkoop beheer uitbetaald kan worden in de vorm van hectares op het provinciaal ruilbedrijf aan de Tarpanweg. In het projectvoorstel Oostkant Dronten wordt dit bedrijf echter in eigendom overgedragen aan de gemeente Dronten. Samen met het RVB zal worden

verkend of elders in de nabijheid van het hoofdbedrijf hectares grond beschikbaar (kunnen) komen.

Inhoudsopgave concept Geitenboerderij met restaurant

1. **Ambtelijke oplegger projectvoorstel Geitenboerderij**
2. **Projectvoorstel Geitenboerderij tbv besluitvorming PS**
3. **Voortgangsrapportage**
4. **Ambtelijk verslag overleg SBB, fam. Verduijn en provincie 23-2-2016**
5. **Beoordeling project a.d.h.v. meetlat (uit toekenningsbesluit)**

Ambtelijke oplegger projectvoorstel Geitenboerderij

Samenvatting

Het project behelst de realisatie van een geitenboerderij inclusief horeca en educatie.

Het toekenningsbesluit

De Geitenboerderij is in het besluit genoemd als concept dat als onderdeel uitgewerkt kan worden binnen twee verschillende projecten in het Programma Nieuwe Natuur (PNN). Ten eerste het projectvoorstel 16A, waarin het voorstel van de Geitenboerderij annex restaurant, ingediend door de Fam. Verduijn, wordt beschreven. Ten tweede, het projectvoorstel 15 over het zuidelijke deel van de Eemvallei, ingediend door Staatsbosbeheer (SBB), waarin een noordelijke uitbreiding van stadslandgoed De Kemphaan op grond van Fam. Verduijn is opgenomen.

Het toekenningsbesluit van PS eind 2014 aangaande de geitenboerderij impliceert het volgende:

- De geitenboerderij is in het statenbesluit in eerste instantie gekoppeld aan de wens om stadslandgoed de Kemphaan aan de noordzijde uit te breiden met als doel daar één van de kralen uit de Eemvallei te laten landen (project 15 “Eemvallei” van Staatsbosbeheer). De grond van de familie Verduijn op de Kemphaan zou daarvoor verworven moeten worden. De familie Verduijn wil daarvoor vervangende grond om daar mogelijk een geitenboerderij te starten.
- Op het moment dat verkoop aan de orde is, is project 16A “De geitenboerderij” in het statenbesluit in principe gekoppeld aan een plek in het gehonoreerde projectvoorstel 16 “ Horsterwold”. Hier zit echter ook voor een deel de onduidelijkheid. Het is nooit de bedoeling van SBB geweest de gehele geitenboerderij binnen de Kop van het Horsterwold te faciliteren. De familie Verduijn zou agrarische grond liefst in de buurt van de Kop van het Horsterwold willen verwerven, waardoor de mogelijkheid zou ontstaan om binnen de Kop van het Horsterwold een plek te ontwikkelen voor horeca en educatie en op deze plek samen te werken met hooguit een klein deel ‘grasland’ tbv de geitenboerderij (max 5 ha).
- PS hebben nadrukkelijk besloten dat uit het programma Nieuwe Natuur geen bijdrage mogelijk is aan de familie Verduijn voor het realiseren van een geitenboerderij (anders dan als onderdeel van de 100 ha Eemvallei).
- Dit betekent dat het creëren van mogelijkheden voor een plek voor de geitenboerderij geen additioneel beslag mag leggen op het programmakapitaal.
- Dit betekent ook dat het creëren van een plek voor de geitenboerderij alleen met grondruiling tot stand kan worden gebracht dan wel doordat de grond op de Kemphaan verworven moet worden ten behoeve van inpassing 100 ha Eemvallei (en betaald kan worden uit de toegekende bijdrage voor de Eemvallei) .

Feitenrelaas vanaf PS besluit

- Het oorspronkelijke projectvoorstel van Fam. Verduijn was gericht op verwerving (pacht of koop) van een locatie ter plaatse van het project Kop van het Horsterwold. De oorspronkelijk beoogde plek is niet beschikbaar voor realisatie van het projectvoorstel. Er is daarom de intentie uitgesproken om te onderzoeken of elders binnen de ruimte van Kop van Horsterwold een plaats voor Fam. Verduijn te vinden zou zijn.
- Mei/juni wordt door SBB en de accounthouder van de Provincie Flevoland het signaal afgegeven aan de Fam. Verduijn dat de kans op het vinden van een geschikte plaats binnen project Kop van het Horsterwold gering is. De familie Verduijn en Staatsbosbeheer hebben verkend of het mogelijk zou zijn op de ontwikkellocatie binnen de Kop van het Horsterwold te landen. Daar zou echter slechts een deel van het bedrijf van Verduijn gevestigd kunnen zijn aangezien binnen de Kop van het Horsterwold natuur aangelegd wordt en de familie Verduijn naast een locatie voor horeca en educatie reguliere landbouwgrond nodig heeft. Aangezien deze landbouwgrond in de directe omgeving van de Kop van het Horsterwold niet verwerfbaar blijkt te zijn, kan de ontwikkeling van horeca/ educatie binnen de Kop van het Horsterwold niet plaatsvinden.
- Medio juli 2015 is er een gesprek geweest tussen Provincie en Fam. Verduijn over een mogelijk grondruil tussen eigendom van Fam. Verduijn aan de Kemphaanweg en bezit van de Provincie aan de Bloesemlaan te Zeewolde. Er is ook een bezoek aan de desbetreffende locatie aan Bloesemlaan gebracht. De locatie ligt in de nabijheid van Kop van het Horsterwold. De Fam. Verduijn heeft vervolgens in het najaar de locatie als minder geschikt afgewezen. De bezwaren richten zich met name op de kosten die gepaard gaan met herontwikkeling van de bestaande gebouwen. Tevens geeft de familie aan in eerste instantie de gronden te willen pachten en vooralsnog niet te willen kopen. Daarnaast is er discussie rond de mogelijke aankoop van huidig bezit van Verduijn grenzend aan De Kemphaan. Binnen het programma Nieuwe Natuur is de provincie bereid tot aanschaf volgens agrarische waarde terwijl de fam. Verduijn ook de lokale meerwaarde (‘warme’ grond doordat het in plangebied Oosterwold valt) vergoed zou willen hebben. SBB heeft zich bereid verklaart te onderzoeken of zij het verschil tussen agrarische en te taxeren waarde van het perceel Verduijn zelf wil financieren.
- In oktober wordt de Realisatieovereenkomst Kop van het Horsterwold ondertekend door Provincie en SBB. In deze overeenkomst staat in Artikel 11 lid 3: “De voorgestelde samenwerking met de heer/mevrouw Verduijn, projectvoorstel 16A, wordt verkend. In de voortgangsrapportage zal daarover worden gerapporteerd.”

Huidige stand van zaken

- Duidelijk is voor alle partijen dat een realisering van project binnen Kop van het Horsterwold geen optie is.

- In de doorontwikkeling van de projecten in de Eemvallei is het momenteel nog onvoldoende duidelijk of het wenselijk is de noordelijk uitbreiding van De Kemphaan aan te kopen. De initiatieven (Kroonbos, Luierpark) die eerder in beeld waren om mogelijk op de Kemphaan te landen lijken nu een andere voorkeur te hebben.
- Realisering van geitenboerderij op De Kemphaan is voor Fam. Verduijn geen optie vanwege concurrentie met aldaar aanwezige diensten.
- In een poging om alternatieve mogelijkheden te verkennen, heeft op 23 februari 2016 een gesprek plaatsgevonden tussen Provincie Flevoland, Staatsbosbeheer en de familie. Verduijn. Daarin zijn de volgende zaken aan de orde gekomen:
    - Mogelijke verkoop van de Bloesemlaan aan de fam. Verduijn kan naar de mening van PFL en SBB slechts gekoppeld worden met een aankoop van het bezit aan de Kemphaanweg passend binnen de toegekende bijdrage aan project 15 (Eemvallei).
    - Zowel Kemphaanweg als Bloesemlaan zullen op korte termijn worden getaxeerd om daarna te bepalen of er al dan niet een vervolg komt voor een mogelijke ruiling.

  Met een dergelijke ruiling wordt het volgende bereikt:
  1. Het projectvoorstel 16A wordt ondersteund.
  2. Er wordt geen additioneel beslag gelegd op het beschikbare vermogen voor realisatie van het PNN.
  3. Ter plaatse van de Kemphaan komt grond beschikbaar die vergelijkbaar is met de huidige positie bij de Bloesemlaan.
  4. De grondpositie Kemphaan heeft een strategisch karakter: het kan goed worden ingezet als ruilgrond en het biedt een terugvaloptie indien er toch een ruimtevraag ontstaat vanuit een initiatief.

ZFL 26 : Geitenboerderij met Restaurant

auteur(s)
fam. Verduijn

Inhoud Blz.

1 Voorwoord 2

2 Korte omschrijving plan 3
2.1 Aanleiding 3
2.2 Plangebied 3
2.3 Doel 4

3 Het Plan 5

4 Toets aan criteria 8
4.1 Belevingswaarde 8
4.2 Ecologische waarde 8
4.3 Multiplier 9
4.4 Zekerheid 9

5 Samenwerking andere partijen 10

6 Vraag aan de provincie 10

1 Voorwoord

Voor ons projectidee ZFL 26 zijn wij op zoek geweest voor een locatie. We zijn in gesprek geweest met Staatsbosbeheer betreffende de kavels Mantingh en Hellinga. Deze zijn reeds ingetekend en voor boscompensatie bedoeld. Wel geeft Staatsbosbeheer aan dat er behoefte is om een recreatiepunt in het gebied te hebben voor bezoekers. Dit is goed te combineren met ons projectidee.
Ons project realiseert een recreatiepunt met horeca waar je met de fiets, auto en boot kunt komen en een kijkje kunt nemen in het dagelijkse leven op de geitenboerderij . Wij kunnen veel vertellen over de geitenboerderij en zorgen voor een levendige uitstraling van het gebied. Ruimte bieden voor beleving en recreatie.

Rob en Lenni Verduijn
Priempad 5
3896 LJ Zeewolde

2 Korte omschrijving plan

2.1 Aanleiding

Wij hebben een biologisch akkerbouw bedrijf aan het Priempad in Zeewolde en bezitten tevens een perceel van ca. 7 ha landbouwgrond, gelegen aan het Kemphaanpad achter het landgoed ‘De Kemphaan’ in Almere.
Deze grond aan het Kemphaanpad is goed tot meerwaarde te brengen voor burger en natuur in samenwerking met Staatsbosbeheer en het landgoed ‘De Kemphaan’. Daarom stellen wij voor om deze 7 hectare te ruilen voor grond elders in Flevoland.

Daarnaast hebben wij interesse een biologische geitenboerderij op te zetten die toegankelijk is voor publiek met ontvangst in de vorm van een restaurant. In de toekomst zal deze zich richten op recreatieve bezigheden. Er is veel te zien en tevens geeft het een impressie van landbouw weer.
Het landschap wordt afwisselend (bos, open gebied met weiland en water) wat veel mensen zal aanspreken.

2.2 Plangebied

De gewenste locatie is de kavel Hoving gelegen aan de Adelaarsweg in Zeewolde. De kavel is ca. 50 ha groot. Circa 30 ha wordt ingericht voor de biologische geitenboerderij en circa 20 ha voor akkerbouw. De kavel is goed te ontsluiten via de Adelaarweg en de Gooische weg. Aan de noordwestzijde staan windmolens en aan de zuidoostzijde bevindt zich een Hoogspannings-leiding. De kavel ligt vlakbij de voorgenomen ontwikkeling van SBB voor een regionaal recreatief transferium.

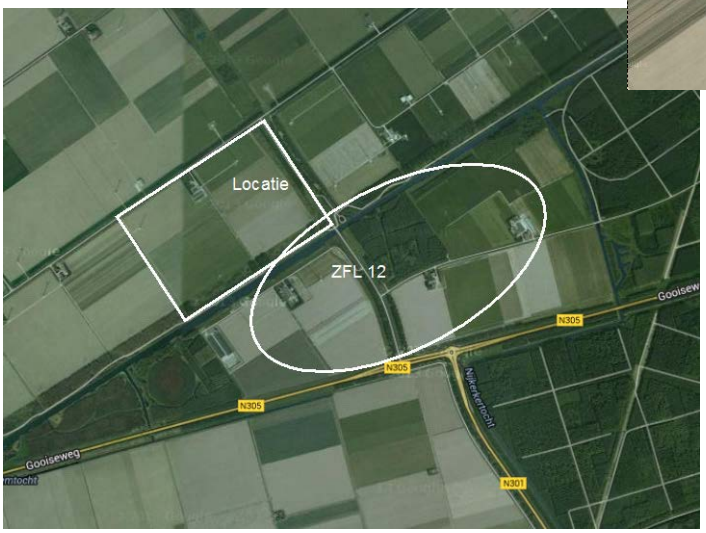

Plangebied

2.3 Doel

Het doel is om bezoekers vanuit De stille kern en het nieuw in ontwerp zijnde plan FLZ12 te ontvangen. Het opzetten van een biologisch melkgeiten bedrijf wat toegankelijk is voor publiek met een warme ontvangst in de vorm van een restaurant. Bezoekers kunnen zien hoe het landbouwbedrijf werkt en biedt tevens een recreatief punt in de omgeving. Het biedt ruimte voor beleving en recreatie.

3 Het Plan

De opzet van het nieuwe bedrijf is een biologische melkgeitenhoudenrij met circa 500 melkgeiten en 300 opfokgeiten. De stallen betreffen potstallen. De geproduceerde melk wordt aan de fabriek verkocht. Door biologisch te boeren houden wij rekening met het invullen van het landschap zoals houtwallen, bomen, het zaaien van akkerranden en geiten die buiten grazen.
Door ons open te stellen nodigen wij mensen uit om een kijkje te nemen op het geitenbedrijf, ze kunnen van dichtbij zien hoe het eraan toegaat. Doormiddel van biologische landbouw kunnen wij mensen laten zien dat natuur en landbouw samen kunnen gaan. Ook voorlichting en educatie zouden hier goed bij passen. De voorlichting en educatie willen we op termijn gaan uitbouwen. Hier is een personeelslid voor nodig. Het restaurant dient voor een warm welkom en een gezellige tussenstop voor bezoekers.

De melkgeiten

Wij gaan bijdragen aan een natuurlijke overgang van natuur/bos naar agrarisch gebied wat eraan grenst. Dit willen we zoveel mogelijk in overleg met SBB, Flevolandschap en de provincie gaan doen om elkaars wensen en doelen zo goed als mogelijk op elkaar af te stemmen.
Voor planten en vogels is onderzocht waar gebieden liggen, waarvoor de inzet van agrarisch natuurbeheer zinvol kan zijn. Voor planten zijn dat vooral gebieden die grenzen aan natuurgebieden, voor vogels ligt dit ruimer.

Voor het evenwicht in de natuur is variatie belangrijk. Zo kan de landbouw in Flevoland ook meehelpen bij het evenwicht. Ons Project ligt naast het natuurgebied ‘De kop op het Horsterwold’ (Project ZFL 12) met veel bos. Hier wordt zoveel mogelijk in overleg de overgang op elkaar afgestemd.

De inrichting van de kavel, overgang van landbouw naar natuur.

Ons project kan mooi aansluiten op het natuurgebied ‘De kop op het Horsterwold’ en tegelijkertijd kan ons project het project Horsterwold weer versterken. Hiervoor zijn wij in overleg met SBB.
Een recreatiepunt als het onze, is een mooie uitnodiging om het gebied en de dagelijkse gang van zaken in ons bedrijf te verkennen. Door afwisseling aan te bieden wordt het extra aantrekkelijk voor mensen om het gebied te bezoeken. Je kunt ons te voet, op de fiets, via het water en met de auto komen bezoeken voor een hapje en een drankje en om een kijkje te nemen op de boerderij.

Wij hebben het plan om bij de boerderij een restaurant te realiseren waar bezoekers of voorbijgangers een kopje thee/koffie met taart of een broodje kunnen eten.

Het restaurant

Voor de bereikbaarheid per water willen we graag de Hoge Vaart doortrekken naar ons bedrijf zodat mensen ook vanaf het water onze locatie kunnen bereiken. Er is hierbij sprake van de verbreding van de bestaande kavelsloot. In overeenstemming met SBB willen we een fietsbrug aanleggen waar kano's onderdoor kunnen. Daarbij wordt een aanlegsteiger gerealiseerd vanaf waar we kano's willen verhuren.

Op deze manier bieden we de bezoekers, in combinatie en in overleg met de naastliggende projecten, een compleet en gevarieerd aanbod aan in deze omgeving. Het biedt ruimte voor beleving en recreatie.

Recreatie

De inrichting van het erf zou er op deze manier uit kunnen zien:

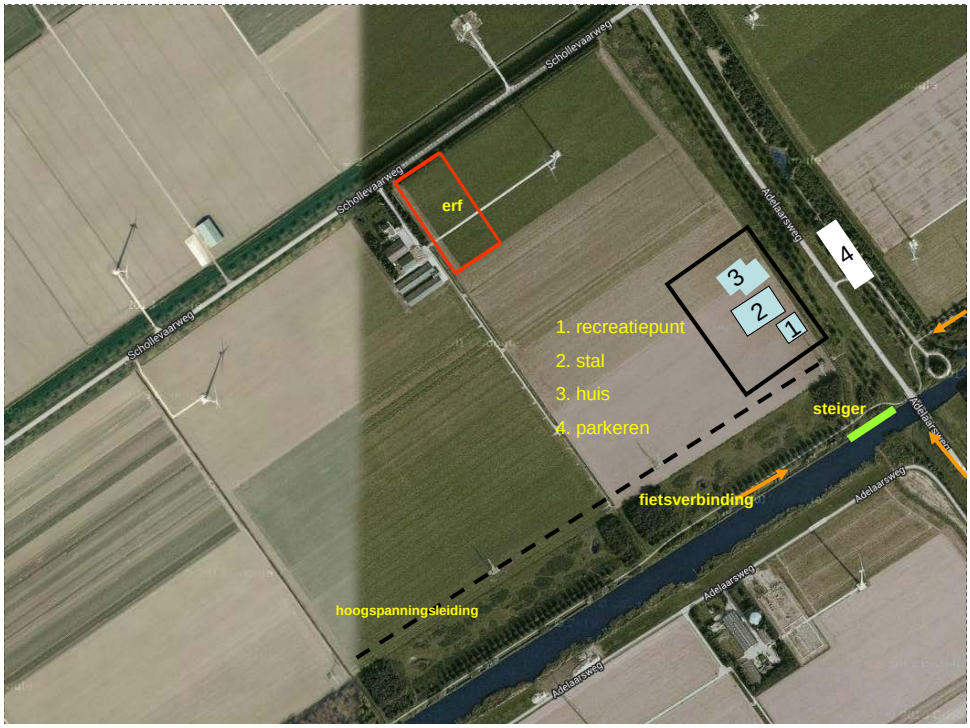

Kavel

4 Toets aan criteria

4.1 Belevingswaarde

In welke mate levert het project beleefbare, functioneel en inpasbare natuur op?
De bezoekers kunnen dicht bij de geiten komen die in de weide lopen door middel van een fietspad en wandelpad met vee roosters door de weide. Tevens wordt een mooie bloemenstrook langs de route gezaaid. In de geitenweide worden bomenrijen geplaatst die tevens zorgen voor schaduw voor de geiten.

In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkeling?
Mensen die wandelen/fietsen/varen of met de auto naar het gebied Horsterwold komen kunnen tevens een kijkje nemen op het geitenbedrijf. Ook kan men een tussenstop in het restaurant nemen en iets nuttigen. We werken hierbij zoveel mogelijk met biologische producten uit de streek, bijvoorbeeld met geitenkaas en biologische producten van het eigen land. Ons plan biedt ruimte voor beleving en recreatie.

Op termijn wordt meer ingespeeld op recreatieve activiteiten. Naast de verhuur van kano's denken we aan bijvoorbeeld gevulde picknickmanden voor onderweg en eventueel samenwerkingsactiviteiten met SBB. Voor scholen is het mogelijk een educatieve excursie te volgen. Daarnaast kunnen open dagen worden georganiseerd met een thema zoals lammetjes dag of in samenwerking met SBB. Tevens kan worden ingespeeld op landelijke open dagen zoals de biologische dagen in juni.

Het aantal bezoekers is mede gerelateerd aan de ontplooiing van Horsterwold en stille kern. We zijn in goed overleg met SBB.

Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen?
De afstand van het project is kleiner dan 1 kilometer van het recreatiegebied Horsterwold.

4.2 Ecologische waarde

In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstelling, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur?
De kavel zal verder worden versterkt door de natuurlijke begrazing, die zal worden afgestemd op de gewenste natuurontwikkeling. Op deze wijze zullen in een relatief beperkt gebied zich een groot aantal habitats kunnen ontwikkelen. Dit maakt het voor de natuur interessant maar ook voor de natuureducatie. Een dergelijk afwisselend en halfopen landschap spreekt mensen bijzonder aan.

In welke mate draagt het project bij aan de realisatie van het Flevolandse natuurbeleid, dat de komende maanden herijkt wordt?
Het Flevolands natuurbeleid wordt momenteel herijkt, waardoor het eindresultaat nog niet bekend is. De provincie is met het programma Nieuwe Natuur op de goede weg: hier en daar dient de bestaande EHS compacter te worden, maar er is vooral meer aandacht nodig voor de beleefbaarheid van natuur. Kwaliteit wordt op den duur dus belangrijker dan kwantiteit (conform natuurbeleid).

In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?
Er wordt geen natuurcompensatieverplichting ingevuld. Het is wel mogelijk om aan het Kemphaanpad (mogelijke ruil) natuur nader te ontplooien in de vorm van bijvoorbeeld een park.

4.3 Multiplier

In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares, maar ook om extra financiële ruimte voor inrichting?
We willen de gehele kavel gaan pachten of kopen. Mogelijke inverdienmogelijkheden bieden kansen voor de inrichting en overgang van de kavel.

In welke mate draagt het project naast natuurwaarde ook bij aan de integrale ontwikkeling van ook andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water en natuur?
Dit project idee draagt bij aan de landbouw, recreatie en water in combinatie met de Elingu ontwikkeling in de Horsterwold.

4.4 Zekerheid

In welke mate is sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijke draagvlak voor het project?
Er is contact geweest met Staatsbosbeheer. Zij vinden het een mooi initiatief dat erg goed past bij het project Kop op Horsterwold. Op termijn willen we educatieve trajecten aanbieden, zo mogelijk in samenwerking met SBB. De naastliggende projecten bieden een compleet en gevarieerd aanbod aan de bezoekers.

Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaar kan worden uitgevoerd?
De realisatie van het project in vijf jaar is haalbaar:

Grondverwerving	2014/2015
Uitwerken plannen	2015
Wijzigen bestemmingsplan	2015
Realisatie	2016/2017

In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn?
Ons voornemen is een biologische geitenboerderij te realiseren in combinatie met een stukje akkerbouw. De bezoekers voor een kijkje in de dagelijkse gang van zaken in dit biologische bedrijf in de natuur willen we verwelkomen in ons restaurant. Door middel van biologische landbouw kunnen wij mensen laten zien dat natuur en landbouw samen kunnen gaan. De randen van de kavel willen we zoveel mogelijk in overleg met SBB, Flevolandschap en de provincie gaan inrichten. We willen bij deze boerderij gaan wonen.

Een gewenste aanvulling voor ons bedrijf, maar ook om in samenwerking met SBB een compleet en gevarieerd recreatiepunt te realiseren in de omgeving, betreft de toegankelijkheid per water en de verhuur van kano's voor de waterrecreatie. Door de verbreding van de bestaande kavelsloot is een nieuwe fietsbrug nodig en voor de waterrecreatie wordt een aanlegsteiger gemaakt vanwaar ook kano's kunnen wordt verhuurd. Op deze manier zijn de naastliggende projecten goed op elkaar afgestemd en versterken ze elkaar in het aanbod in de omgeving.

In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden en hoe hiermee wordt omgegaan?
De economische haalbaarheid van dit voornemen is grotendeels afhankelijk van de opbrengsten van de geiten en deels van de akkerbouwgewassen. Deze prijzen worden bepaald door de afstemming van vraag en aanbod. Dat betekent dat je als ondernemer zelf weinig invloed op de verkoopprijzen zal

kunnen uitoefenen. Wel kunnen wij de productiekosten beperken door de technische resultaten te verbeteren. Goed ondernemerschap zal leiden tot lagere kosten en een hogere marge.

De vraag naar biologische producten is de afgelopen jaren gestegen en neemt nog steeds toe. De overheid heeft beleid gemaakt om het marktaandeel van biologische producten te stimuleren.

Noodzakelijke investering

Onderdeel		***Investering***
Nieuwbouw woning	€	250.000
Nieuwbouw stallen	€	300.000
Inventaris stallen	€	130.000
Nutsvoorzieningen	€	50.000
Nieuwbouw voeropslag	€	15.000
Aankoop dieren	€	125.000
Werktuigen	€	5.000
Restaurant ontvangst	€	250.000
Recreatie (verbreden sloot, fietsbrug, aanlegsteiger, aanschaf kano's)	€	70.000
Aanleg houtwallen en bomen	€	30.000
Procedurekosten en onvoorzien	€	50.000
Totaal	**€**	**1.275.000**

Het netto bedrijfsresultaat is 28.500,00 afkomstig van geitenboerderij en 20.000,00 afkomstig van akkerbouw. Het restaurant zal niet worden gerund vanuit een winstgevend oogpunt.

5 Samenwerking andere partijen

De samenwerking met Staatsbosbeheer is gezocht. We zijn in goed overleg met elkaar waardoor we nu met de naastliggende projecten een gevarieerd maar compleet aanbod hebben voor de bezoekers. Zowel wij als SBB geven meerwaarde aan, versterken, elkaars projecten.

6 Vraag aan de provincie

Is de kavel voor dit initiatief te pachten of te kopen?
Is er belangstelling voor de landbouwgrond in Almere (Kemphaan grondruil)?
Is het mogelijk om op de ingetekende locatie de bedrijfsgebouwen te mogen plaatsen. Hoe zit dit planologisch voor de gewenste bebouwing op de kavel?
We gaan graag in overleg met de provincie over het op maat maken van ons initiatief.

Graag willen we ons plan mondeling toelichten bij mogelijke vragen. Daarnaast willen we graag zoveel mogelijk in overleg met SBB, Flevolandschap en de provincie om de overgang van de kavel zo goed mogelijk af te stemmen op de wensen, kijken wat mogelijkheden zijn en belangen van de natuur en de verschillende partijen. Dit om elkaar te versterken en een zo gevarieerd maar compleet mogelijk recreatiepunt voor de omgeving.

16a GEITENBOERDERIJ MET RESTAURANT

Project

De familie Verduijn wil een biologische geitenboerderij met een restaurant en diverse recreatieve activiteiten realiseren ten noordwesten van het Horsterwold, in aansluiting op het perceel van de gebroeders Hut. De geitenboerderij is in hoofdzaak een agrarische invulling die vooral landschappelijk een ander aanblik geeft. De familie Verduijn bezit een perceel van circa 7 ha landbouwgrond, gelegen aan het Kemphaanpad achter het landgoed 'De Kemphaan' in Almere en biedt dit ter ruiling voor dit project. Dit project is in het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 gekoppeld aan het project 'Kop van het Hosterwold' van Staatsbosbeheer en heeft zelf geen budget toegekend gekregen.

PROJECT STATUS

PROJECT GEHONOREERD	PLAN VAN AANPAK	INTENTIE-OVEREENKOMST	VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN	REALISATIE-OVEREENKOMST	REALISATIE
Status: afgerond	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart	Status: nog niet gestart
✔					

Stappenplan Geitenboerderij met restaurant

PROJECT GEHONOREERD

Project is gehonoreerd als mogelijk onderdeel van het project ‘Kop van het Horsterwold’ Er zijn geen gronden of financiële middelen aan het project toegekend.

PLAN VAN AANPAK

- Inventarisatie te nemen stappen in voorbereidingsfase en doorlooptijd
  Met de familie heeft overleg plaatsgevonden over mogelijkheden van inpassing binnen het project ‘Kop van het Horsterwold’ en over grondruilingsmogelijkheden. Dit heeft (vooralsnog) niet tot resultaten geleid. Staatsbosbeheer voert overleg met de familie over eventuele verwerving van het perceel aan de Kemphaanweg. *Status: opgestart*.
- Ontwerp en inrichtingsuitwerking
  Status: nog niet gestart.
- Raming kosten en financieringsmogelijkheden
  Status: nog niet gestart.

INTENTIEOVEREENKOMST

- Vastlegging werkafspraken voorbereidingsfase o.b.v. stappenplan
  Status: nog niet gestart.
- Vastlegging reservering provincie (capaciteit/€)
  Status: nog niet gestart.
- Vastlegging resultaat na voorbereidingsfase
  Status: nog niet gestart.

VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN

- Vergunningsscan/scan ruimtelijke ordening
  Status: nog niet gestart.
- Definitief ontwerp
  Status: nog niet gestart.
- Sluitende business case project
  Status: nog niet gestart.

REALISATIEOVEREENKOMST

- Uitvoering en planning werkzaamheden
  Status: nog niet gestart.

Financering werkzaamheden
Status: nog niet gestart.

Op te leveren resultaat
Status: nog niet gestart.

Eigendom en beheersituatie na oplevering
Status: nog niet gestart.

Financering van eigendom en beheer
Status: nog niet gestart.

Risico's en onvoorziene omstandigheden
Status: nog niet gestart.

REALISATIE

Project is nog niet gerealiseerd

Voortgang Geitenboerderij met restaurant

SAMENVATTING PROCESVOORTGANG
Er blijken geen bruikbare locatiemogelijkheden te bestaan in de directe omgeving van het project 'Kop van het Horsterwold' voor het projectidee van familie Verduijn. Wel vindt tussen Staatsbosbeheer en de familie Verduijn overleg plaats over eventuele verwerving van het perceel Kemphaanweg. De familie blijft deelnemen aan het vervolgstudieproces om eventuele mogelijkheden in het gebiedsproces Eemvallei te verkennen.

PLANNING
-

GROND
-

FINANCIERING
-

DRAAGVLAK / SAMENWERKING
-

PROJECTPLAN
-

JURIDISCH
-

VERGUNNINGEN
-

ONDERSTEUNING VANUIT HET PROGRAMMA NIEUWE NATUUR

De familie is lid van het platform Nieuwe Natuur en neemt deel aan de bijeenkomsten rondom het project ‘Eemvallei’. Zodoende is de familie geïnformeerd en betrokken. Daarnaast zijn de familie voorstellen gedaan ten aanzien van mogelijke locaties voor hun boerderij. Deze locaties sloten niet/onvoldoende aan op de wensen en mogelijkheden van de familie.

Ambtelijk verslag

Verslag Gesprek Verduijn, SBB en PFL 23-02-2016

Aanwezig:

Dhr. en mevr. Verduijn
Dhr. Van Nunen (SBB)
Dhr. Pieterse en mw. Ijff (Provincie)

De afspraken zoals gemaakt tijdens het overleg van 23 februari 2016 zijn:

- Een ontwikkeling in de omgeving van de Kop van het Horsterwold wordt positief beoordeeld. Binnen het Programma Nieuwe Natuur is echter geen financiële bijdrage beschikbaar. In het PS besluit van 2014 is aan het project 16A Geitenboerderij geen bijdrage vanuit het Programma Nieuwe Natuur toegekend.
- Een mogelijke grondruil De Kemphaan-Bloesemlaan zal door SBB en de Provincie zakelijk aangevlogen worden. De ruiling zal marktconform moeten zijn op basis van onafhankelijke taxatie.
- Op korte termijn, afhankelijk van financiering en bereidheid partijen, zal een taxatie van de locaties Bloesemlaan en De Kemphaan uitgevoerd worden. De uitkomst zal mede bepalen of het zinvol is dat Provincie, SBB en Fam. Verduijn nader overleg plegen over de mogelijke grondruil. De Fam. Verduijn zal geen financiële bijdrage verlenen aan de taxatie.
- Voor het proces is van belang om aan te geven dat de afspraken plaats vinden onder voorbehoud van bestuurlijke goedkeuring zowel binnen Provincie als SBB. Zo moet binnen de Provincie een goed argument zijn om haar grond in te zetten voor de grondruil vanuit het belang van het Programma en moet binnen SBB keus gemaakt worden om deel budget van PNN project Eemvallei-Zuid in te zetten.
- SBB en Fam. Verduijn spreken uit dat beide partijen nog steeds positief staan tegenover een mogelijk toekomstige samenwerking wanneer zij eventueel of op de Kemphaan, hetzij in de omgeving van de Kop van het Horsterwold, buren zouden worden.

Beoordeling meetlat uit toelichting van het toewijzingsbesluit

Beoordeling belevingswaarde
Criterium 1. In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op?
Het project levert een beleefbaar agrarisch bedrijf op.

Criterium 2. In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkelingen?
Een geitenboerderij is zelf weinig uniek en trekt niet noemenswaardig veel bezoekers als het buiten het stedelijk gebied ligt. Een combinatie met een restaurant zou dit wel kunnen doen. Het project heeft potentie, maar een verdere uitwerking is gewenst.

Criterium 3. Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? (>10km draagt minder bij dan <2 km)
Op de nu genoemde locatie ligt het project op ca. 8 km van het centrum van Zeewolde en nabij het toekomstig gebied Oosterwold.

Beoordeling ecologische waarde
Criterium 4. In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? (de vierde kijkrichting van het Pbl: vitale natuur)
Het projectvoorstel is om een geitenboerderij te realiseren ten noordwesten van het Horsterwold. De locatie sluit aan op het perceel van de gebr. Hut en is nu gelegen op een reeds verworven perceel en is zowel inpasbaar in het project Eemvallei als het project kop op het Horsterwold. De geitenboerderij zelf is een agrarisch invulling die vooral landschappelijk een andere aanblik geeft, maar niet als natuurproject is te beschouwen.

Criterium 5. In welke mate draagt het project bij aan de realisatie van het Flevolandse natuurbeleid, dat de komende maanden herijkt wordt?
Het projectvoorstel leidt tot een andere, meer op beleving gerichte invulling van een agrarische functie. Het kan een goede aanvulling vormen op de voorzieningen nabij het Horsterwold.

Criterium 6. In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?
Geen natuurcompensatie-invulling

Beoordeling multiplier
Criterium 7. In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares, maar ook om extra financiële ruimte voor inrichting.

Het project is een vorm van stadslandbouw met recreatieve potentie. Om die reden zoekt het aansluiting bij het PNN. Op dit moment wordt gekeken naar een locatie die op een kruispunt van recreatieve routes ligt.

Criterium 8. In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van ook andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?
Water: Geen meerwaarde voor waterkwaliteit, kwantiteit of veiligheid.
Meerwaarde wordt wel genoemd in het projectvoorstel, maar die blijkt niet uit de gegevens. Wel wordt er wellicht waterrecreatie gerealiseerd.
Landbouw: Het voorstel oogt sympathiek. Het roept wel de vraag op wat de rol van de provincie hierin moet zijn. Het voorstel is feitelijk een voorstel tot kavelruil: verkoop van een perceel ten noorden van de Kemphaan, waarmee geld beschikbaar komt om op een andere plek een geitenboerderij te starten. Het voorstel biedt op zichzelf geen meerwaarde voor de agrarische structuur in Flevoland. Er is echter wel degelijk sprake van bedrijfsontwikkeling (als het voorstel bedrijfseconomisch haalbaar is). Een aandachtspunt is dat in het voorstel een tweede bouwblok wordt gecreëerd op de agrarische kavel. Dat is niet in lijn met ons Omgevingsbeleid.

Beoordeling zekerheid
Criterium 9. In welke mate is sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project?
- Het projectvoorstel is nog niet publiek gemaakt.
- Met Sbb zijn de samenwerkingsmogelijkheden verkend.
- Of de kavel waarop men nu het oog heeft laten vallen daadwerkelijk beschikbaar kan komen, moet nog blijken.

Criterium 10. Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaren kan worden uitgevoerd?
Met medewerking realiseerbaar binnen 5 jaar. De kavel waarnaar nu wordt gekeken, is reeds verworven in het kader van het voormalig OVW.

Criterium 11. In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn?
Het voornemen is een biologische geitenboerderij te realiseren in combinatie met een stukje akkerbouw. Fasering ligt niet voor de hand.

Criterium 12. In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan?
Het projectvoorstel is met name gericht op een bedrijfsmatige ontwikkeling.

Financiële beoordeling:
Het projectvoorstel wordt beschouwd als een interessante toevoeging aan de recreatieve potentie van nieuwe natuur, maar is tevens een bedrijfsmatige ontwikkeling die door de ondernemer zelf gefinancierd moet worden. Realisatie kan afhankelijk zijn van samenwerking met één van de drie partijen die nu grond in eigendom hebben in het voormalig OVW.